بەرگی دووەم

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم

یاد و بیرەوەریی

1971 - 1981

حوسین موحەممەد عەزیز

2018ز - 2718ک

حوسێن موحەممەد عەزیز

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم/ 2018

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم - چاپی دووەم

(1981 – 1971)

حوسێن موحەممەد عەزیز

2019 ز. ــ 2720 ك.

ISBN 91- 975903-4-

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم (یاد و بیرەوەری)

بەرگی دووەم (1971 – 1981)

چاپ: دووەم / Pdf

دوکتۆر حوسێن موحەممەد عەزیز

بابەت: یاداشت

ساڵ: 2019

کوردستان، سولەیمانی

وێنەی بەرگ: کۆمەڵێ پێشمەرگەی شۆڕشی (1961)، کۆتایی ساڵی (1974) گیراوە، لە گۆڤارێکی (ئەڵمانی)ەوە وەرگیراوە.

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان، ژمارەی سپاردنی (1037)ی ساڵی (2018)ی پێدراوە.

ئەم ژیننامەیە پێشکەشبێ بە

ئەو دایکە بەسۆزە دڵسۆزەی، بە شیری سپی خاوێنی نێو کانیی مەمکەکانی بەخێویکردم. بە ئەو دایکە کۆڵنەدەرە بە پەرۆشەی، لە هەموو دایکێ پتر، بە دەسمانەوە تووشی چەرمەسەری و کوێرەوەری بوو. بە ئەو دایکە خۆڕاگرە وورە بەرزەی، ژان و ئازارێکی زۆری چێشت و خۆشی لە ژیانی خۆی نەدی. بە ئەو دایکە کۆڵنەدەرە سەربەرزەی، لە ئاستی ئەو هەموو ناخۆشیی و چەرمەسەرییەدا، سەری بۆ هیچ کەس دانەنەواند و چەڵەمەکانی ژیان پشتی پێ کوڕ نەکرد. بە ئەو دایکە بیر تیژە ژیرەی، بە وورەی بەرزی خۆی، کۆسپ و تەگەرەکانی سەر ڕێی ژیانی تەختکرد و جەرگی تاریکایی شەوی شەقکرد، بە خاتوو (ڕەحمە حەسەن)ی دایکم!

ئەو باوکە بەڕێزەی، گەورەیکردم و خوێندنی پێ تەواوکردم، تا لە ژیاندا بوو، نەیهێشت، دەس لە کەس پانکەمەوە!
ئەوەی نوێی کورد!

ناوەڕۆک

بەشی سێیەم

بەشی چوارەم

بەشی پێنجەم

بەشی شەشەم

بەشی حەوتەم

بەشی هەشتەم

* * *

لەبری پێشەکی، چەن سەرنجێکی کورت!

تا ئێستە، هێندێ بیرەوەری ئاسایی نووسەران و خەباتی ڕامیاریی ڕامیارەکانی کوردم خوێندووەتەوە. نووسەرەکانیان لە زەریای ستایش و خەباتی ڕامیاریی خودی خۆیان، تێکۆشانی سەرکردە و پارتەکانیاندا نقوومبوون. لە هەمان کاتدا، کەموکووڕی خۆیان و بنەماڵەکانیان، ڕاستیی ڕووداوەکانیان لێفەپۆشکردووە! جگە لە ئەوەی هێرشێکی زۆریشیان، بۆ سەر هاوڕێ و هاوخەباتەکانی دوێنێیان کردووە و سووکایەتییەکی ناشایستەی زۆریان، بە یەکدی کردووە. ئەم جۆرە نووسین و دەربڕینانە، پێش هەموو کەسێ، لە ناو و ناوبانگی خۆیان کەمدەکاتەوە. ئینجا کارێکی زۆر خراپیش، لە شێوازی بیرکردنەوە، هەست و هۆشی ڕۆڵەکانی نەتەوەکەمان دەکا. لە نووسیندا، فێری ڕێبازێکی دزێو و ڕەوشتێکی خراپیان دەکا. هەروەها ناسنامەی نەتەوەیی، کەلتووریی و کۆمەڵایەتیی کوردیش، لەکەداردەکا!

زۆر جێی داخە، هێندێ لە ئەو بیرەوەرییانە، کێشە و باسی تاکەکەسی، گرفتی گشتیی ڕامیاریی و نەتەوەییان تێکەڵاوکردووە. قسەی سەرزارەکیی و بازاڕییان بەکارهێناوە. لەگەڵ نووسینەکانیاندا تێهەڵکێشیانکردووە، وەك ئەوەی ئەم ڕەوشتی نووسینەیان، بە شیرەوە خواردبێ، یا بیر لە ئەوە ناکەنەوە، بۆ کێ دەنووسن و وا دەزانن، تەنیا هەر خۆیان دەیخوێننەوە! بۆیە تکتك ڕقوکینەی لێ دەتکێ، تۆڵەسەندنەوەیەکی بێ تام و بێ سنووری پێوە دیارە. ئەمەش لە ڕێزی نووسەرەکە و باوەڕەکەی کەمدەکاتەوە، دڵی نەیارەکانی خۆشدەکا!

ئەز پێم وایە، گەر هەر نووسەرێ یا هاوبیرێ بیەوێ، مێژووی دامەزراندن و خەباتی ڕامیاریی و نیشتمانیی، هەردوو پارتی نەتەوەیی (کاژیك) و (پاسۆك) بنووسێتەوە، پێش هەموو شتێ دەبێ، لە ڕقوکینە و تۆڵەسەندنەوە، هێرشکردن و تاوانبەخشینەوە، زیادەڕۆیی و خۆهەڵکێشان، پشگوێخستن و بەکەمزانینی ڕۆڵی کەسانی دیکە، ستایش و پێداهەڵدانی خۆی و خەڵکی دووربکەوێتەوە. تەنیا چی ڕاست و دروستە، هەر ئەوە بنووسێ و پەنا بۆ بەڵگەنامەکانیش بەرێ.

ئاشکرایە، مێژووی تێکۆشانی هیچ ڕێکخراوێکی پێشەیی و دیمۆکراسیی، خەباتی هیچ پارتێکی ڕامیاریی نەتەوەیی و نیشتمانیی، بە تەنیا باڵ، بە هیچ نووسەر و ڕامیارێ نانووسرێتەوە، بەڵکوو دەبێ، چەن کەسانێکی بەئاگا، شارەزا و بەئەزموون، پێکەوە ئەو کارە گرنگە بکەن، ئەگینا ئەوە مێژووی ئەو ڕێکخراو و پارتە نییە، بەڵکوو مێژووی پڕ لە شانازیی خودی خۆیەتی!

بۆیە ئەم بەرگی دووەمەی بیرەوەرییەکانم، مێژووی (کاژێک) و (پاسۆک) نییە و ئەو کارەش بە تەنیاباڵ بە من ناکرێ، چونکە لەلایەکەوە، هەر لە ڕۆژی دامەزراندنی ئەو دوو پارتەوە تا ئەمڕۆ، ئاگام لە هەموو کار و چالاکیی، خەباتی ڕامیاریی و نەتەوەییان نەبووە و نییە. لە لایەکی دیکەشەوە، باوەڕم بە ئەوە نییە، تاکەکەسێ بتوانێ، ئەو مێژووە بە دەسپاکیی و ڕاستی تۆمارکا. لەبەرئەوە ئەم نووسینەی من، هەڵسەنگاندنی ڕۆڵی مێژوویی ئەو دوو پارتە نییە، بەڵکوو تەنیا هەر، بیرەوەریی تایبەتی ئەو سات و کاتانەی خۆمە، کە کارم تێدا کردوون.

لە هەمان کاتیشدا هیوادارم، خوێنەری هێژا و هاوبیرە دێرینەکانم، وەک چەمکێکی چکۆلانەی مێژووی ئەو سەردەمانەی بە کردەوە، کارم لە ئەو دوو پارتەدا کردووە و ئاگاداری زۆر شت بووم، لێم وەرگرن و پەسەندیکەن. لەبەر ئەوە نەهاتووم، هەر لە ئەو ڕۆژەی (کاژێک) و (پاسۆک) دامەزراوە تا ئەمڕۆ، باسی بیروباوەڕ، شێوازی ڕێکخستن، کار و چالاکییەکانیان بکەم، بەڵکوو وەک پێشتر ڕوونمکردەوە، تەنیا هەر هێندەی لە نێوان ساڵانی (1970-1981)دا، کارم تێدا کردوون و ئاگام لە ڕووداوەکان بووە، بیرەوەرییەکانی خۆم نووسیومەتەوە. بە ئەو هیوایەی، ئەو هاوبیرانەی کارم لەگەڵ کردوون و لە ژیاندا ماون، لە نزیکەوە ئاگایان لە هێندێ یا زۆربەی ڕووداو و مێژووی، ئەو ماوەیەی تێکۆشانی ئەو دوو پارتە هەیە، ئەوی بە ڕاستی دەزانن، لێم قەبووڵکەن و کەڵکی لێ وەرگرن. ئەوانەشی بە ڕاستی نازانن، هەڵەوپەڵەکانم بۆ ڕاستکەنەوە. گەلێ قەرزاربارم دەکەن و لە ناخی دڵمەوە، سوپاسی هەستی بەرزیان دەکەم.
لێرەدا دەمەوێ، دوو خاڵ ڕوونکەمەوە:

1. ئەم بەرگی دووەمەی بیرەوەرییەکانم، بەشی هەرە زۆری، لە ژیانی خەباتی ڕامیاریی، چالاکی پارتایەتیی و پێشمەرگایەتی سەردەمی شۆڕشی (11)ی سێپتێمبەر دەدوێ، وەك ئەوەی باسی بنەماڵە و ژیانی تایبەتی خۆم بکا.

2. بەشێ لە کۆتاری کۆتایی بەرگی یەکەمم، ئەوەی پێوەندیی بە سەرەتای کارکردنم لە (کاژێك)دا هەیە، بۆ سەرەتای دەسپێکی بەشی یەکەمی ئەم بەرگە گواستووەتەوە، تا زنجیرەی باسەکان نەپچڕێن، چونکە پێوەندییەکی زۆریان، بە یەکدییەوە هەیە.

لە کۆتایی ئەم پێشەکییەشدا هەر ئەوە ماوە ، زۆر بە ڕاشکاوی بڵێم: ئەوا (58) ساڵ، بەسەر دامەزراندنی (کاژێك) و (42) ساڵیش بەسەر دامەزراندنی (پاسۆك)دا تێپەڕدەبێ. (56) ساڵ بەسەر بەرپاکردنی شۆڕشی (11. 9. 1961) و (41) ساڵیش بەسەر هەڵگیرساندنی شۆڕشی نوێی ساڵی (1976)دا کۆتاییدێ، تەمەن و گۆڕانکاریی بیر و ژیانی تایبەتی خۆم، هەر هێندە ڕێیان پێ داوم، تەنیا ماوەی (10) ساڵ، کارم لە ئەو دوو پارتەدا کردووە. بابەتەکەشم زۆر بە توندی، بە ڕەوشی ئەو سەردەمەی هەردوو شۆڕشەکە و هێزە ڕامیارییەکانەوە بەستووەتەوە.

لە ئەو ماوەیەی کاریشم لەگەڵ ئەو دوو پارتەدا کردووە، هەم وەك ئەندامێك و نەتەوەییەکی نیشتمانپەروەر، هەم کاتێ لێشیان دوورکەوتوومەتەوە، وەك هاوڕێیەکی دڵسۆز و بەئەمەك، چیم لە تواناندا بووبێ، بە زیادەوە کردوومە و بە ئەرکی سەرشانی خۆشم زانیوە. بۆیە چاوەڕێی هیچ جۆرە پاداشتێ، لە هیچ کەس و لایەنێ ناکەم. هەرگیز پەشیمانیش نیم، لە ئەو سەردەمانەی نەتەوەییی بووم، لە ڕیزەکانی (کاژێك) و (پاسۆك)دا، بە دڵ و بە گیان کارمکردووە، هەرچەندە تووشی گەلێ زیانی گەورە بووم، هەڕەشەیان لێ کردووم و چەندین جاریش، سووکایەتییان پێ کردووم.

لەگەڵ ئەوەشدا، لە کارکردنی نێوخۆی هەردوو پارتەکەدا، سیستەمێکی ناوەندیێتی توند پێڕەوکراوە، بەڵام ئەز هەرگیز، چاوم لە هیچ جۆرە هەڵە و کارێکی خراپی، سەرکردایەتی هەر هەردوو پارت نەنووقاندووە، ئەوەی بە ڕاستم نەزانیبێ، زۆر بەڕاشکاوی ڕەتمکردووەتەوە و جێبەجێم نەکردووە، هەمیشەش ڕەخنەم، لە شێوازی کارکردن و بۆچوونەکانیان گرتووە، کەچی سزاشیان نەداوم!

لێرەدا پێویستە، لە ناخی دڵێکی خاوێنەوە، سوپاسێکی بێ کۆتایی هەموو ئەو هاوڕێ، هاوبیر، دۆستە بەڕێز و خۆشەویستانە بکەم، کە دەستی یارمەتییان بۆ درێژکردم و دەرگەی ماڵەکانیان بۆ ئاواڵەکردم، بۆئەوەی لە نزیکەوە، چاوم پێیان بکەوێ و دەمەتەقێیەکی گەرمی دۆستانە، لەسەر هێندێ بابەت بکەین، تا هێندێ بەسەرهات و ڕووداوی مێژوویی، نەتەوەیی، ڕامیاریی و کۆمەڵایەتیی یەکلاکەینەوە، وەک خۆیان چۆن بوون و ڕوویانداوە، هەر بە ئەو شێوەیەش تۆماریانکەین، بە تایبەتی ئەو بابەتە گرنگانەی، پێوەندییان بە گەشتی ژیانی دۆست و کەسەکانیانەوە هەبوو. یەزدانی مەزن دەس بە باڵیانەوە بگرێ و هەر لە خۆشیدا بن!

لەگەڵ ڕێزی بێ ئەندازەمــــدا ...

دوکتۆر حوسێن موحەممەد عەزیز

کوردستان – سولەیمانی

2017 .9 .11

پێشەکی چاپی دووەم

بە داخێکی زۆرەوە، یەکەمین چاپی ئەم بەرهەمە، هەڵەیەکی زۆری هونەریی و زمانەوانیی تێدابوو، چونکە لە کاتی مۆنتاژدا، بە هەڵەدا چووین. زۆر لە ئەوە دەچێ، ئەو بەشەی پێیدا چووبووینەوە، ئەوەمان چاپ نەکردبێ و کۆنەکەمان چاپکردبێ. بەڵام هاوڕێیەکی خۆشەویستی فەیسبووک کاک (سەلاح سالار)، بەرهەمەکەی خوێندبووەوە، هەرچەندە دەستخۆشانەی لێ کردبووم، لەگەڵ ئەوەشدا لە هەڵەکانیش ئاگاداریکردبوومەوە. لەبەرئەوە پڕ بە دڵ سوپاسیدەکەم و زۆر داوای لێبووردنیش، لە خوێنەرانی هێژای گەلەکەم دەکەم و هیوای سەرکەوتنیان بۆ دەخوازم.

بۆئەوەی خوێنەری کورد، لە دەرەوەی وڵات ببینێ و کەڵکی لێ وەرگرێ، چەن هاوڕێیەکی بەڕێز داوایان لێ کردم، بەرهەمەکانم لە لاپەڕەکانی ئینتەرنێتدا بڵاوکەمەوە. بۆیە منیش بە ڕاستم زانی، وەک سەرەتایەک بۆ دووەمین جار، هەردوو بەرگی بیرەوەرییەکانم چاپکەمەوە و لە ئینتەرنێتدا بڵاویانکەمەوە، تا خوێنەری کورد، بە ئاسانی و بێ ئەرک دەستیکەوێ.

لە ئەم چاپە نوێیەدا، جگە لە ئەوەی، هەموو هەڵەکانم ڕاستکردووەتەوە، چەندین وێنە و کۆپلەی نوێشم، لە بەشە جیاجیاکاندا بۆ زیادکردووە و هێندەی دیکە، بابەتەکەم دەوڵەمەندترکردووە.

لەگەڵ ڕێزی نووسەردا

دوکتۆر حوسێن موحەممەد عەزیز

کوردستان - سولەیمانی

2018 .9 .11

گەڵاوەرییەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی یەکەم

سەرەتای پێوەندی من و (کازێک)

(عەلی تۆفیقی حەسەنە قووچ)، ئێستە بە دوکتۆر (سەربەست ئاغا) ناسراوە. ساڵی (1963)، هاوڕێی ڕۆژانی خوێندنی ناوەندیی (شۆڕش)م بوو. دوای ڕێککەوتننامەکەی (11. 3. 1970)ش، لە (پارتی)دا لێپرسراوی بووم. ئەو کاتانەی پێکەوەبووین، خۆی لێ نزیکەکردمەوە. زۆر خەریکی دەمەتەقێی نەتەوەیی و ڕامیاری بووین. زۆربەی کات، باسی جوگرافیای (کوردستان)، مێژوو و کێشەی کوردمان دەکرد، دەمەتەقێمان لەسەر بیری نەتەوەیی و مارکسیزم دەکرد و بەراوردمان لە نێوانیاندا دەکردن. هێندێ جاریش، پەرتووکەکانی (ساتیع ئەلحەسەری) و دوکتۆر (عەبدوللا عەبدولدایم)ی بۆ دەهێنام و دەیگوت: ئەمانە بخوێنەرەوە، زۆر کەڵکیان لێ وەردەگری. دواتریش پێکەوە نێوەرۆکی پەرتووکەکانمان، بۆ یەکدی باسدەکرد و دەمەتەقێمان لەسەردەکرد.

منیش هەموو جارێ دەمگوت: کورد پێویستی بە چەن بیریارێکی وا بلیمەت و شارەزا هەیە، تا بتوانن تیۆرییەکی ڕێکوپێک بۆ کورد دابڕێژن و پارتێکی نەتەوەیی شۆڕشگێڕی، خاوەن دیسیپلینیش دامەزرێنن. ئەویش پێدەکەنی و دەیگوت: زۆر ڕاستە! کەمێ درەنگتر، زەرفێکی بۆ هێنام، دوو نامیلکە و پەرتووکێکی تێدابوو، کردمەوە و بینیم، بە کوردی نووسرابوون. گوتی: ڕەنگە ئەمانە بۆ تۆ باشتربن، چونکە سەبارەت بە کێشەی کورد و ڕەوشی (کوردستان) نووسراون، پێشی گوتم: کامیان لە پێشدا بخوێنمەوە!
لەماڵەوە تەماشامکردن، یەکەمین نامیلکە هی (کامیل ژیر) بوو، هەمووی هۆنراوەبوو، پێشەکییەکەیم خوێندەوە، (جەمال نەبەز) نووسیبووی، زۆرم بە دڵبوو، شێوازێکی کاڵتەجارانەی هەبوو. لەبەرئەوە یەکسەر، دەسم بە خوێندنەوەی هۆنراوەکانیش کرد، ئەوانیش زۆر ئاسان و ڕەوان بوون، چونکە هەمووی باسی کورد و (کوردستان) بوو، بیر و هۆشی ڕێبوارێکی ماندووی ڕێی کوردایەتی، وەک منی ڕووناکدەکردەوە!

ئینجا وەڵامەکەی خواڵێخۆشبوو (حەمەی مەلاکریم)ـم خوێندەوە، بە هیچ شێوەیە بۆنی بیر و تێڕوانینی کوردانەی لێ نەدەهات، پتر لە ئەوە دەچوو، پێیان گوتبێ، شتێکی وا کرچوکاڵ بنووسێ و دژی بیری کوردایەتی بێ! جگە لە ئەوەی بە زمانێکی خراپ نووسرابوو، کوردییەکەشی ڕەوان و پاراو نەبوو!

بەڵام کاتێ وەڵامەکەی (ئەبەز)ـم خوێندەوە، لە سەدا سەد باری بیر و بۆچوونەکانی گۆڕیم. هەر زوو (عەلی)ـم دۆزییەوە، داوام لێ کرد، سەبارەت بە ئەو دوو نووسەرە، هێندێ زانیاریم بداتێ. ئەویش هەرچی زانی، بۆی باسکردم. ئیدی وەک ئەوە وابوو، هەردوو نووسەر (ژیر) و (ئەبەز)، لە مێژەوە بناسم!

ئەو کاتە، ئەو بیروباوەڕانەم زۆر بە دڵبوو، چونکە نەک هەر ئەو کاتە، بەڵکوو ئەوەتەی (پارتی)ش دامەزرابوو، هێڵێکی بیر و فەلسەفەیەکی دیاریکراو، ستراتیژێکی نەتەوەیی و نیشتمانیی ڕوونی نەبوو، لە ئەو باوەڕەشدابووم، هەرگیز ناشبێ! لەبەرئەوە، لەنێو ڕیزەکانی (پارتی)دا، گەرەلاوژییەکی ئایدولۆژی و فەلسەفی بڵاوبووبووەوە، هەر کەسێ بە ئارەزووی دڵی خۆی، لە ئاوازێکی دەخوێند، بە گەز و جاوی خۆی، ڕووداوەکانی دەپێوا و لێکیدەدایەوە، لە شانەکانیشدا بۆ ئەندامەکانی باسدەکرد، کەسیش نەبوو، لێیان بپرسێتەوە، چی بۆ ئەو خەڵکە باسدەکەن!

هەروەها، هیچ جۆرە کەرەسەیەکی ڕووناکبیری و خۆراکێکی نەتەوەیی نەبوو، تا دەرخواردی مێشکی ئەندامەکانی بدەن و پێیانبگەیەنن. منیش هەروابووم، هەموو ئەو پەرتووکە نەتەوەییانەی دەمخوێندنەوە، بۆ ئەندامانی شانەکەم باسدەکرد و ئەوانیش زۆریان پێخۆشبوو، چونکە تا ئەو کاتە، هیچ لێپرسراوێ، بابەتی ڕۆشنبیری وایان بۆ باس نەکردبوون، بەڵکوو لە کۆبوونەوەی شانەکاندا، تەنیا هەر باسی گرفت و ڕەوشی (کوردستان) دەکرا، ئابوونەی مانگانەیان لێ وەردەگرتن، ئیدی ئاوبینە و دەسبشۆ!

لەبەرئەوە بیرمدەکردەوە و لەبەرخۆمەوە، بە دەنگی بەرز دەمگوت: ئاخر نەتەوەیەک، خاکی داگیر و دابەشکرابێ، دەوڵەتە داگیرکەرەکان، بە هەموو شێوەیە هەوڵبدەن، لە بۆتەی نەتەوەکانی خۆیاندا بیتوێننەوە، چۆن بە ئەو شێوەیە، لە بندەستی و چەوساندنەوە ڕزگاریدەبێ؟! چۆن دەتوانێ، ئامانجە نەتەوەیی و ڕامیارییەکانی خۆی بەدیبێنێ، گەر ڕابەر و پارتە ڕامیارییەکانی، هەڵسوکەوتیان ڕاست نەبێ و بە ئەو شێوەیە، ئەندامەکانی خۆیان گۆشکەن و هەڵسوکەوتیکەن؟!

(عەلی) ڕۆژبەڕۆژ پارمەتیدەدام و هانیدەدام، بخوێنمەوە، خۆم پێبگەیەنم و پتر لە گرفتەکان بگەم. ئێوارەیەکی پاییزبوو، لەنێوشار پیاسەماندەکرد، بە درێژی باسی ئەو ڕەوشە خراپەی (پارتی)مان دەکرد، بە دوای چارەسەرێکی بنەبڕیدا دەگەڕاین و هەردووکیشمان، لەسەر ئەوە ڕێکبووین، تەنیا چارەسەر هەر بیری نەتەوەیی و پارتێکی نەتەوەیی شۆڕشگێڕ دەبێ، هیچ شتێکی دیکە، دادی کورد نادا، سەیر ئەوەیە هەردووکیشمان (پارتی) بووین!

گوتم: کەواتە چی بکەین، باشە؟! ئەم نەتەوەییانەی تۆ باسیاندەکەی کێن و لە کوێن؟! گوتی: لە (کوردستان)ن و دەتەوێ، بیانناسی؟ گوتم: بەڵێ، با بزانین، بەرنامەیان چییە؟ چۆن بیردەکەنەوە؟ کێ سەرکردایەتیاندەکا؟ گوتی: باشە، دوای ماوەیەکی دیکە، برادەرێکت پێ دەناسێنم.

ئاشکرابوون

دوو ڕۆژی پێچوو، (عەلی) هات و برادەرەکە خۆی دەرچوو، گوتی: با قسەبکەین. زۆر شتی بۆ باسکردم و هێشتا لای من، تەمومژی هەبوو، دەمویست، هەموو شتەکان بەتەواوی ڕوونببنەوە. دوایی گوتم: (وریا برلخاس)ی هاوڕێشم، هەر لە هەمان گێژاودا دەژی، با هەرسێکمان پێکەوە دانیشین و دەمەتەقێبکەین. جا هەر بەڕاستی، هیچ جۆرە بڕوایەکمان بە (پارتی) نەمابوو، چونکە ئەو پارتە نەبوو، لە ڕووی بیروباوەڕ و سەرکردایەتییەکەیەوە، هیواکانی خۆمانی لەسەر هەڵچنین. تا دەهات، پتر لێی بێزار دەبووین، ئەو لێپرسراوانەی لە (سولەیمانی) دەماننناسین و دەمانبینین، هیچیان پێ نەبوو، شایانی ئەوەش نەبوون، ئەندامی ناوچە و لق بن. چونکە لە ئەو ماوەیەی کەڕابوونەوە و دەسبەکاربوون، هەوڵیکیان نەدا، ئەو بەرەڵاخانەیە چاککەن، چەن کۆڕی بۆ ئەندامان و جەماوەری پارتەکەیان بگرن، هێندی بابەتی ڕۆشنبیرییان بۆ باسکەن. هەرچی مرۆڤی خراپ و هەلپەرست هەبوو، وەک مێش چۆن بە شیرینییەوە دەنیشێتەوە، پێیانەوە نیشتبوونەوە. بەتایبەتی خۆم لە لیژنەی ناوچە و لقەوە نزیکبووم، ڕۆژانە ئاگام لە زۆر شت بوو، گەلێ گرفت ڕوویدەدا، بۆیان چارەسەرنەدەکرا. هیچ کارێکیان نەبوو، چالیان بۆ یەکدی هەڵدەکەن. یا هەموو ئیشەکانیان، لە ئەوەدا چڕکردبووەوە، چاودێری جەلالییەکان و نەتەوەییەکان بکەن، بۆئەوەی ڕێکخستنەکانیان بدۆزنەوە. لەبەرئەوە زۆر کەسیان، وەک تووڵە و تانجی ڕسنکردبوو، ڕاوەکەروێشکی ئەو دوو ڕێبازەیان پێ دەکردن، بەتایبەتی لە ڕیزەکانی (ڕێکخراوی قوتابیانی پارتی) و (یەکێتی قوتابیانی کوردستان)دا. ئەو کارە قێزەونە، زۆر بەزەقی دیاربوو.
جگە لە ئەوەی هەموو شەوێ، ئەندامانی لق و ناوچە، شوێن و مێزی تایبەتی خۆیان، لە یانەی فەرمانبەران هەبوو، تا درەنگانی دادەنیشتن، دەیانخواردەوە و ڕایاندەبوارد! بە کورتییەکەی لە ئەو ماوەیەدا، هەموو شتێکیان دەکرد، تەنیا هەر کوردایەتی و پارتایەتی نەبێ!
گوتم: با بچین، (وریا) لە ماڵەوەیە و چاوەڕێماندەکا. ئەو شەوە تا درەنگانی، هەرسێکمان پێکەوە دانیشتین، دەمەتەقێیەکی تێروتەسەلمان کرد. لە زۆر بابەتی گرنگ دواین. دوای ئەوەی زۆر بەڕوونی و بەرلشکاوی قسەمانکرد، هەموو سەرەداوەکانمان پێکەوە بەستەوە، بڕیارماندا، نامە بۆ سەرکردایەتی (کاژیک) بنووسین. ئیدی بە ئەو شێوەیە، لە ڕۆژی

(12. 10. 1970)وە، خۆمان بە نەتەوەیی دەزانی، لە ڕیزەکانی ڕێکخستندا، بۆ درووشمە سەرەکییەکەی (کاژیک): کوردستان بۆ کورد یەکسانی بۆ گەل خەباتمان دەکرد. لەبەرئەوە تا ماوم، ئەو مێژووەم بیرناچێتەوە.

<u>پاشکۆنامەی ژمارە (1) ل (414-417)</u>

بێگومان ئەوە دووەمین جاربوو، لە ژیانی رامیاری خۆمدا، لە ریزی ئەو پارتەدا خۆم ببینمەوە. هەرچەندە یەکەمین جار، ساڵی (1964) بوو، لە قوتابخانەی نێوەندیی (شۆڕش) بووم، باوکم زۆری لێ کردم، کار لەگەڵ (الاوانی نەتەوەیی)دا بکەم. لەگەڵ ئەوەشدا ماوەیەکی کورت کارمکرد و شتێکی وا نەبوو، هەر باوەڕیشم پێی نەبوو. بەڵام ئەم جارە، بەتەواوی بڕیاری خۆم بوو، بە هەموو هێزی بیر و هۆشی خۆمەوە، ئەو بیر و ڕێبازەم هەڵبژارد!

دوای ماوەیە وەڵاممان بۆ هاتەوە و وەرگیراین. (عەلی) لێپرسراوی هەردووکمان بوو. سەبارەت بە (یەکێتی خوێندکارانی نەتەوەیی کورد)، چەن کۆبوونەوەیەکمان کرد و هێندێ بابەتی بۆ باسکردین. بەڵام زۆری نەخایاند، (عەلی) چووەدەرەوە و لە هێزی (خەبات) بوو بە لێپرسراوی دارایی. دواکۆبوونەوە گوتی: هاوبیرێکی دیکە دێ و پەیوەندیتان پێوە دەکا. ئیدی ماڵاواییمان لێ کرد و ئەو ڕۆی.

مژدە تایەر

دوای چەن ڕۆژێ، لێپرسراوی نوێم (مژدە تایەر) هات. پەرلە نهێنییەکەی گوت و خۆی پێ ناساندم. (مژدە) دوای (عەلی) دووەمین کەس بوو، لە (کاژیک)دا بیناسم. بەڵام لە دوورەوە دەمناسی، چونکە دوای ڕێککەوتنامەکەی ساڵی (1970)، یەکێ لە ئەو چوار ئەندامەی (ی. ق. ک. ع.)ی لقی (سولیمانی) بوو، کە بە تۆمەتی (کاژیک)، لە (پارتی) و (قوتابیان) دوورخرانەوە. جگە لە ئەوەی، لە کۆلیژی ئەندازیاریش دەیخوێند و ڕۆژانە لە زانکۆ دەمبینی. لەبەرئەوە بەگومان دەمزانی، (کاژیک)ە. بۆیە لیی نەسلەمیمەوە و یەکسەر باوەری خۆم دایە. من و (مژدە) پێکەوە کارماندەکرد. (وریا براخاس)یشیان، لای من دانا.

ئیدی کە ڕێباز و باوەڕەکەم بەڕاست زانی، بەتەواوی بڕوام پێ هێنا، زۆربەی کاتی خۆم، بۆ ڕێکخستن و بیرەکەی (کاژیک) تەرخانکرد. پرۆژەیەکی تایبەتی کارکردنم، بۆ خۆم و هۆشیارکردنەوەی هاوەڵەکانی دەوروبەرم دانا. بەتایبەتی ئەوانەی لە (پارتی) و (قوتابیان)دا، کارم لەگەڵ دەکردن و دەمناسین. کارەکە زۆر ئاسانتربوو، کەلالەیانکەم و دواتریش، خۆمیان لێ ئاشکراکەم و بەڕاشکاوی قسەیان لەگەڵ بکەم.
لەبەرئەوە لە ماوەیەکی کەمدا توانیم، زۆربەی برادەرەکانی خۆم، لە چوارچێوەی ڕێکخستنەکانی (کاژیک)دا ڕێکخەم، بە شێوەیە تا دەهات، ڕۆژبەڕۆژ ژمارەی هاوبیرەکان زیادیاندەکرد. ناچاربووم، پێشنیازی بۆ سەرکردایەتی بنووسم، واز لە پێوەندی تاکەکەسی بێنن، با دوودوو هاوبیرەکان، لە شانەکاندا ڕێکخەین و ئەوانیش پێشنیازەکەیان پەسەندکردم. یەکەمین هەنگاوم ئەوەبوو، هەموویانم لە شانەیەکدا ڕێکخست. بۆ نموونە: (وریا براخاس) و هونەرمەند (زاهیری مەلاعەلی)م، لە شانەیەکدا کۆکردەوە. چونکە پێشتر هەرسێکمان، لە ساڵی (1967)ەوە، (مەلایی) بووین و لە (بەکرەجۆ) لە ئامادەیی کشتوکاڵ، لە ڕێکخستنی ڕێکخراوی (پۆلا)دا پێکەوە کارماندەکرد.

وریا براخاس

زاهیری مەلاعەلی

(سەروەت موحەممەد ئەمین) ناسراو بە دوکتۆر (کوردۆ عەلی) و (دلێری ڕەشید ەفەندی)ش، لە شانەیەکی دیکەدا بوون. بەڵام (برایمی حەمەعەلی وەستا حبیب)، بەتەنیا مایەوە، چونکە کۆن (جەلالی) بوو، کەمێ لێی دەسڵەمینەوە!

دلێر ڕەشید

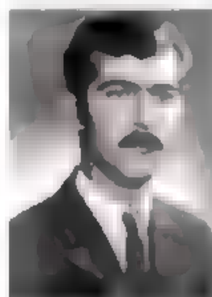
سەروەت موحەممەد ئەمین

هەروەها شانەیەکی سێ کەسیشم، لە (سەلاح)ی برام، (جەلال سەعید رەشید) و (تایەر مەولوود)ی برا چکۆلەکەی رەوانشاد (شەریف مەولوود) درووستکرد، هەرسێکیان خوێندکاری ئامادەیی بوون، بایەخێکی زۆرم پێ دەدان، چونکە هێشتا کەرەسەیەکی خاوبوون، زۆر بە ئاسانی پەروەردەدەکران. ئیدی جگە لە ئەم (3) شانەیەی (کاژیک)، هەفتەی جارێ کۆبوونەوەمانده‌کرد، لە (پارتی) و (قوتابیان)یشدا دەبووایە، بەلانی کەمەوە، لە مانگێکدا (8) کۆبوونەوە بکەم!

بەکورتی، لە هەرەتی لاوێتیدا بووم، چەپکێ تیشکی چالاکی بووم، ماندووبوونم نەدەزانی، رۆژ نەبوو، کۆبوونەوە نەکەم، یا کارێکی رامیاری و نەتەوەیی جێبەجێ نەکەم، یا لە کاتی بێ ئیشیدا نەخوێنمەوە. لە هەموو کۆبوونەوەکانیشدا دەبووایە، هاوبیرەکان ئامادەبوونایە، هیچ جۆرە بروبیانوویەک نەیدەخوارد، مەگەر پێشەکی، داوای پارمەتییان بکردایە. هەموو هەفتەیەک کۆبوونەوە هەبووایە و نەبووایە، هەر هاوبیری دەبووایە، راپۆرتی تایبەتی هەفتانەی، بۆ سەرکردایەتی بنووسیایە. ئەوەی سەبارەت بە کورد، (پارتی)، دوژمن و رەوشی (کوردستان) دەیزانی، یا لەئەملا و ئەولا دەیبیست، هەمووی تێدا بنووسیایە. راپۆرتەکانیش زۆر نهێنیبوون، دەپێچرانەوە و هیچیان لەسەر نەدەنووسرا، وەک خۆشیان دەیانگوت: تەنیا ئەندامانی سەرکردایەتی بۆیان هەیە، بیکەنەوە و بیخوێننەوە!

هەروەها، هیچ هاوبیری بۆی نەبوو، بێ پرسی (کاژیک)، وەک دەڵێن: پەنجە بە ئاودا بکا و دەبووایە، بۆ هەموو شتێ پەیوەندی بە کورد، (کوردستان)، کاری رامیاری، کۆچکردن، نووسین و چاوپێکەوتنەوە هەبووایە، پێشەکی پرسی بە لێپرسراوەکەی بکردایە و وەلامیان بدایەتەوە، ئینجا ئەو کارەی بکردایە. تەنانەت یەکەمین گوتارم، ساڵی **(1971)** نووسی و بۆ هەفتەنامەی (برایەتی)م نارد. لە پێشدا ئەوان سەیریانکرد، ئینجا قایلبوون، بڵاویکەمەوە!

هیچ ئەندامێ بۆی نەبوو، خۆی ئاشکراکا و لە هیچ شوێنێ، بە ناوی (کاژیک)ەوە قسەبکا. کەس لە لێپرسراوەکەی خۆی پتر، کەسی دیکەی نەدەناسی، مەگەر کاتێ دەمەتەقێی، لەگەل برادەرێکدا بکردایە، هەستی پێ بکردایە، ئەو برادەرە، نەتەوەییانە بیردەکاتەوە و بە (کاژیک)یان دابنایە! ئەگینا جگە لە ئەو کەسانەی، پێکەوە کاریاندەکرد، کەسی دیکەیان نەدەناسی. ئەو کاتە، زۆر باوەرم بە ئەو جۆرە دیسیپلینە هەبوو، چونکە دوژمنەکانی (کاژیک) هەولیاندەدا، سیخوورە نۆکەرەکانیان، لە ریزەکانی رێخستنەکەماندا بچێنن، سەبارەت بە رێکخستن و چالاکییەکانی (کاژیک)، هێندێ زانیارییان دەسکەوێ، بەتایبەتی دەزگەی (پاراستن)ی سەر بە (پارتی)، زۆر سەرقاڵی ئەو کارە بوو، چونکە زۆر باش دەیانزانی، نەتەوەییەکان لە ریزەکانی (پارتی)دا، خۆیان حەشارداوە و چالاکی دەنوێنن.

کاتێ ساڵی (1971)، لەگەڵ جەلالییەکانیشدا تێکەڵبوونەوە، ئیدی ئەو چاودێریکردنە، زۆر زیادیکرد، چونکە ئەوان دوژمنێکی سەرسەختی بیری نەتەوەیی بوون! لەگەڵ ئەوەشدا نەیانتوانی، زەفەر بە (کاژیک) بەرن، چونکە ڕێخستنەکە، زۆر نهێنیبوو، هیچ جۆرە نهێنییەکی ڕێخستنەکە، بە هیچ جۆری دەرنەدەچوو، ژمارەی ئەندامەکانیشی زۆر کەمبوون، هیچ کۆبوونەوە و چالاکییەکیشی نەبوو، تا ئەندامەکانیان بناسن و کەڵکیان لێ وەرگرن.

بەکورتی دەتوانم، زۆر بەڕاشکاوی بڵێم: ڕێخستنێکی جەماوەری نەبوو، بەڵکوو تا بڵێی، ڕێخستنێکی پۆلیسی داخراوبوو، لە بازنەیەکی چکۆلانەی داخراوی خۆشدا دەخولایەوە، ئەوەش تەنیا بۆ ترسنۆکی، سەرکردەکانی دەگەڕایەوە ڕاستە، نەتەوەی کورد سەربەست و سەربەخۆ نییە، بە دوژمنانی نێوخۆ و داگیرکەری بیانی چواردەوری تەنراوە، پێویستە، ڕێخستنێکی نهێنی و بەهێزی هەبێ. بەڵام ئەو نیسپێلینە توندە دەبێ، هەر لەنێو ڕیزەکانی ڕێکخستنەکەدا بێ. دەرگە بە ڕووی جەماوەردا دانەخرێ و خۆیانیان لێ نەشارنەوە، بە شێوەیە بێ، ئەندامانی سەرکردایەتی (کاژیک)، سڵ لە سێبەرەکەی خۆیان بکەنەوە!

هەرچەندە (مژدە) کوڕێکی پاک و بوێر بوو، بەڵام باشبوو، زوو لایانبرد و لێپرسراوێکی دیکەیان بۆ دانام. چونکە بەڕاستی، ئاستی ڕۆشنبیری نزمبوو، بە هیچ شێوەیە توانای دەمەتەقێ و شیکردنەوەی نەبوو. پێم وایە، ئێستەش هەر وایە و هیچ نەگۆڕاوە!

ئەو ماوەیەی ئەو لێپرسراومبوو، جگە لە ئەوەی هەفتەی جارێ دەهات، ئابوونەی مانگانەی خۆم و هاوبیرانی شانەکانی خوارەوە و ڕاپۆرتی هەفتانەی ئەندامەکانی وەردەگرت، کەمێ دەنگوباسی ڕۆژانەی بۆ باسدەکردم، کە خەڵکی ئاسایی سەرشەقامەکانیش دەیانزانی، هیچی دیکەی پێ نەبوو، هیچیشی لێوە فێرنەبووم، تەنانەت توانای ئەوەشی نەبوو، کارەکانی ڕێکخستنەکەی ئەو هێڵەی ئێمە بەڕێوەبەرێ. جگە لە ئەوەی لە ئەو تەمەنەدا، قوماری دەکرد و خەریکی خواردنەوەش بوو!

لە ئەو ماوەیەدا، ساڵی (1972) گرفتێکی زۆر، لە ڕیزەکانی (ی. ق. ک. ع.)دا ڕوویدا، باشبوو، سەرۆکەکەی (ئەنوەر عەبدوڵلا) دوورخرایەوە، (عادل موراد)یان دانا و (فەرهاد عەونی)یش سکرتێربوو. هێندێ لە قوتابیانی سەر بە باڵەکەی جەلالی، لە لیژنەی ناوچە لق و سکرتارییەتی (قوتابیان) دانران و تێکەڵبوونەوە. خەریکبوو، وردەوردە گیانێکیان، بەبەر جەستەی مردارەوەبووی ڕێکخراوەکەدا دەکردەوە. ڕەوانشاد دوکتور (فازیلی مەلامەحموود)، لە هۆڵی ڕووناکبیری زانکۆی (سولەیمانی)، کۆڕێکی گەورە و گرنگی، بۆ ئەندامانی یەکێتی قوتابیان سازکرد و گەلێ شتی بەکەڵکی ڕوونکردەوە.

زانکۆی سولەیمانیی

لە ڕاستیدا، یەکەمین ڕۆژ (1. 9. 1971) چوومە زانکۆ، لەسەر کورسی هۆڵەکەمان دانیشتم، هەموو جەستەم دایەززابوو. هەرچەندم دەکرد، هێز و توانای ئەوەم نەبوو، بەردەوامبم. چونکە لە لایەکەوە، خەفەتی ئەو هەموو ئەرککێشان و پارەیەم دەخوارد، کە لە ئەو ماوە درێژەدا، لە (بەغدا) چاوەڕێی ئەنجامی کۆلێژی سەربازیم دەکرد و بەفیڕۆ ڕۆیشت. لە لایەکی دیکەشەوە، بەزەیم بە خۆمدا دەهاتەوە، هەر لێکمدەدایەوە و لە دڵی خۆمدا دەمگوت: ئاخر ئەوانەی لە کۆلێژی سەربازی وەرگیراون، چییان لە من زیاترە؟! ئینجا سەرەڕای ئەوەی، ماوەی ساڵ و نیوی بوو، لە خوێندن دابڕابووم، لەگەڵ ژیانی زانکۆ و تێکەڵاوی کوڕ و کچیشدا، ڕانەهاتبووم. بەڕاستی نەمدەزانی، چی بکەم!

پۆلی یەک - زانکۆ، ڕۆژی (24. 10. 1971) لە نێوان دوو (مەنسووری شێخ کەریمی حەفید) دام. (مەنسوور) بە مۆڵەت لە کۆلێژی سەربازی هاتبووەوە

ئەو کاتە لەگەڵ خوالێخۆشبوو دوکتۆر (بەختیار عەبدوڵڵا)دا پێکەوەبووین. ئەو لێپرسراوی یەکێتی قوتابیانی کۆلێژەکەمان بوو. هەر لە یەکەمین ڕۆژەوە گوتی: دەبێ، کارمان لەگەڵ بکەی، هەرچەندە جەلالییەکان دژبوون، بەڵام ئەو بەزۆر لە کۆمیتەی کۆلێژەکە داینام. وەک نوێنەری خوێندکارانی قۆناغی یەکیش، بە ڕاگرایەتی کۆلێژەکەی ناساندم. ئیدی هیچ چارێکم نەبوو، یا دەبووایە، بمخوێندایە، یا سەربازییم بکردایە. بۆیە خوێندنەکەم هەڵبژارد و وردەوردە، دەستم بە کارکردنکرد و خۆم بە خوێندنەکەمەوە گرت.

خوالیخۆشبوو دوکتۆر (بەختیاری عەبدوڵلا فەندی)

ئەو ساڵە دوکتۆر (تاریق عەمادی)، لێپرسراوی کاروباری خوێندکارانی کۆلیژەکەمان بوو، پەیوەندی نێوانمان زۆر باشبوو. ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری (زانیاری)ش بوو. هەر ژمارەیەک دەردەچوو، چەن دانەیەکی دەهێنا و دەیگوت: بۆمان بفرۆشە. منیش لەنێو خوێندکارەکاندا ساغمدەکردەوە.

ژیانی زانکۆ، لەگەڵ ژیانی قۆناغەکانی ژیانی دیکەی خوێندندا، گەلێ جیاوازی هەیە. گەر یەکێ لێی بزانێ، لە نێوان خوێندن و ژیانی زانکۆدا، هاوسەنگییەک ڕاگرێ و هیچیان پشگوێ نەخا، وا بزانم، بە خۆشترین سەردەمی ژیانی مرۆ دادەنرێ، جگە لە ئەوەی بەرنامەی خوێندن، هەڵسوکەوتی خوێندکار و مامۆستاکان، شێوازێکی نوێ و تایبەتی هەیە، توانا و دەسەڵات پتر دەبێ، زۆر لایەنی پراکتیکی تێدا هەیە، چوارچێوەکەشی فراوانترە، چونکە لە هەموو نێوچەکانی (کوردستان) و (عێراق)ەوە، خوێندکار و مامۆستا دێن، تێکەڵاوییەکی کۆمەڵایەتی گرنگ دروستدەبێ و ئاشنایەتی لە نێوانیاندا پەیدادەبێ.

لە ئەو ماوەیەدا، کۆمەڵێ برادەری نوێم پەیداکرد. بۆ یەکەمین جاربوو، لەگەڵ هێندێ خوێندکاری عەرەب و تورکماندا، تێکەڵاویم و دۆستایەتی پەیداکەم، تەنانەت هێندێکیان لە (بەغدا)وە هاتبوون، ساڵەکەی زۆر ساردبوو، ئەوتیان دەس نەدەکەوت، لە نزیک ماڵی ئێمە و لە بەشی نێوخۆیی دەژیان، عەلادینێکی زیادمان هەبوو، دامێ و هێندێ ترشیاتیشم بۆ بردن. دوای مانگێ لە یەکێ لە ڕۆژنامەکانی (عێراق)دا، چاوپێکەوتنێکیان لەگەڵ دووانیاندا سازکرد بوو، باسی یارمەتییەکەی منیان کردبوو.

گەرچی زانکۆی (سولەیمانی)، وەک باخێکی گەورە وابوو، بە هەموو گوڵێکی جوان، گەشاوە و بۆنخۆش رازابووەوە، لە هەموو نیوچەیەکی (کوردستان)ەوە، بەسەدان کیژی نەشمیلە، نازدار، باڵابەرز، قەدبارێک، مەمکقووت، سوور و سپی، چاورەش و چاوکاڵی تێدا کۆببووبووە، بە جلی رەنگاورەنگی جوان، خۆیان دەرازاندەوە، بە شێوەیە بوو، مرۆ هەر بە تەماشاکردنیان، کەلەی سەری مەستدەبوو!

بەلام لە لایەکەوە، هێندە دڵم لە کچان رەنجابوو، هێندە لە دڵداری نائومێدبووبووم. لە لایەکی دیکەشەوە، هەرچەندە جاروبار، دڵە هەتیوەکەم وەک ئەندامێکی زیندووی جەستەم، لێرە و لە ئەوێ، بۆ کیژێکی ناسک و جوان لێیدەدا، کەچی لەگەڵ ئەوەشدا، لە ماوەی ئەو (4) ساڵەی زانکۆ دەمخوێند، گیرودەی دوای خۆشەویستییەکی راستینەی وەک ئەوەی (حەلیمە) و (ژیان) نەبورمەوە، تا کەمێ زلخاوی بیر و هۆشمی پێ بدەمەوە. دەردی دڵەی زامدارمی پێ تیمارکەم! لەبەرئەوە زۆر گۆشەگیربووم، پتر خەریکی خوێندن و کاری رامیاری بووم. ئێستەش هێندی جار، بیری لێ دەکەمەوە و دەڵێم: تۆ بڵێی، وەک لە ژیانما زۆر شتم لەکیسچوو، ژیانی زانکۆشم بەخۆڕایی لەدەسچووبێ؟!

سیستەمی خوێندنەکەمان کورسات بوو. ئەو بابەتانەی پێش نیوەی ساڵ، لە یەکەمین کورسدا دەمانخوێند و تاقیکردنەوەمان تێدا دەکرد. پێوەندییان بە بابەتەکانی دوای نیوەی ساڵ و دووەمین کورسەوە نەبوو، بەتەواوی لە کۆڵمانئەبوونەوە. هەرچەندە وانەکانمان زۆر نەبوون. ئەو بابەتانەی پێوەندیشیان بە کشتوکاڵەوە هەبوو، بۆ من شتێکی نوێ و قورس نەبوون. بەلام ئەو بابەتانەی نەمخوێندبوون، وەک کیمیا، فیزیا، ماتماتیک ... زۆر قوورسبوون، یا ئەو وانانەی بە ئینگلیزی دەمانخوێند، زۆر بەگران لێیان تێدەگەیشتم، لەبەرئەوە زۆر ماندوویاندەکردم.

لە راستیدا، گەر هێندێ برادەری خوێندکاری هاورێی بەرێزم نەبوونایە، هێندێ جار یارمەتییان نەدامایە و بە کوردی تێیان نەگەیاندمایە، هەر زۆر خراپتردەبووم. چونکە من لە ئامادەیی کشتوکاڵ، ئەو بابەتانەم نەخوێندبوو. لە زانکۆش چەن پەرتووکێکی دیاریکراو نەبوو، تا خۆمیان پێوە خەریککەم، بەڵکوو دەبووایە، فریای دەمی مامۆستا بکەوتیتایە و بەپەلە بماننووسیایەتەوە.

جگە لە ئەوەی لەلایەکەوە، زۆر تاقەتم نەبوو، لەلایەکی دیکەشەوە، کاری (قوتابیان، پارتی و کاژیک)، بەتەواوی سەرقاڵیکردبووم، کاتی ئەوەم نەبوو. وەک پێویست، خۆم بۆ خوێندنەکەم تەرخانکەم. لەبەرئەوە چەن جاری بە دەمی و بە نامەش، داوام لە سەرکردایەتی (کاژیک) کرد، رێمبدەن، واز لە (قوتابیان) و (پارتی) بێنم. بەلام ئەوان داواکارییەکەیان پەسەند نەکردم.

هەر لە سەرەتای پۆلی یەکیشەوە، لەگەڵ دوکتۆر (کاوسی حاجی عەزیز بەگ)دا، لە نزیکەوە یەکیمان ناسی و تا خوێندنیشمان تەواوکرد، هەمیشە پێکەوەبووین، ئەو پێوەندییەشمان، تا ئەوڕۆ هەر بەردەوامە.
جگە لە ئەوەی، چەن برادەرێکی خۆشەویستی دیکەش هەبوون، وەک خوالێخۆشبوو (حەمە قەراخی – حەمەدۆستان، پرۆفیسۆر دوکتۆر تاریق حەمەکەریم، ئەحمەدی عارفی فیتک، ئەنوەری حاجی عەبدولڕەحمانی مەلاسەعید، دوکتۆر ئەحمەد حەمەئەمین، عەلی مەحموود غەفوور، ئازادی عەبدوللا فەندی، دوکتۆر شیروان نووری غەفوور، ئاراسی کەریم حەدد، عەلی حەمەڕەشید ڕەشان) و هێندێکی دیکەش، چەن کۆمەڵی بووین، زۆربەی کات، لە زانکۆ پێکەوە بووین.

پۆلی یەک لەگەڵ دوکتۆر (کاوس)ی هاوڕێی دێرینم، ڕۆژی (8، 11، 1971) لە زانکۆ گیراوە.

هەرچەندە ئەو کاتە لە کۆلێژی کشتوکاڵ، ژمارەی خوێندکارە کچەکان، لەچاو ژمارەی خوێندکارە کوڕەکاندا، زۆر کەمبوون، بەڵام بەڕاستی، پێرەکەمان لە ماوەی ژیانی زانکۆدا، لە کچانەوە زۆر دوورەپەرێزبووین، بەتایبەتی من پێوەندیم لەگەڵ کچاندا، زۆر سنووردار و دیاریکراوبوو، چونکە لە خۆشەویستییەکەمدا تێکشکابووم، دڵم بەتەواوی ڕەنجابوو، باوەڕم بە ڕەگەزی مێ نەمابوو. هەرچەندە ڕەوانشاد (جەباری حاجی ڕەشید)، زۆر دڵخۆشیدەدامەوە و هانیدەدام، واز لە ڕەشبینی بێنم و پێوەندییە کۆنەکان،

لە بیر خۆم بەرمەوە، بەڵام کەڵکی نەبوو، چونکە هەر دەردی تووشی دڵ بوو، تا بە شێوەیەکی سرووشتی و هێدیهێدی، برینەکەی ساریژ نەبێ، لە دڵ دەرناچێ، ناڕوا و ناڕوا و ناڕوا!

جگە لە ئەوەی، کارکردنم لە (کاژیک)دا، زۆر کاری لە باری دەروونم کردبوو، خۆم لە زۆر شتی خراپ و ناشیرین دووردەخستەوە. هێندێ خوێندکاری دیکە هەبوون، هێندێ کردەوەی سەیریان دەنواند، پێم جوان نەبوو، خۆمم لێ دووردەخستەوە، یەکێ لە ئەو کارانە، تێکەڵاوییان لەگەڵ کیژان بوو، خۆیان لە کارەکانیان هەڵدەقورتاند.

ڕێکخستنەکانی ڕێکخراوی (پارتی) لە دەرەوە و نێوەوەی زانکۆ

ئەو کاتە، من هەر لە ڕێکخستنی (پارتی)دا، لە دەرەوەی زانکۆ کارمدەکرد. دوای ئەوەی یەکردەوە، هەردوو باڵەکەی مەلایی و جەلالی یەکیانگرتەوە و تێکەڵاوبوونەوە، هێندێ لە ئەو برادەرانەی خوێندنیان تەواوکردبوو، ڕەوانەی لای ئێمەیان کردن، یەکێ لە ئەو برادەرانەش، هاوڕێم (سەباحی غالب) بوو.

ڕۆژێ کوڕێکی بارێکی لاواز هات و خۆی پێ ناساندم، خواللێخۆشبوو (ئاوات عەبدول غەفوور) بوو، گوتی: لەبری (جەمال قاسم)، لەمەودوا من لێپرسراوی ئێوەم. سەرەتا من نەمدەناسی، بەڵام دوایی زانیم. کێیە، ئامادەی کۆبوونەوەکەی نەبووم و یەکسەر چووم بۆ لیژنەی ناوچە. بە (شێخ ڕەووفی شێخ عارف) و مامۆستا (جەمال قاسم)م گوت: من بە هیچ شێوەیە، لام لە ڕێککەوتن و تێکەڵاوبوونەوە نییە، لەگەڵ یەکێتی ڕیزەکانی گەلیش دام، بەڵام بۆم هەرس ناکرێ، کوڕە جەلالییەک بێنن و لێپرسراوی من بێ.

گوتیان: باشە، چارەسەرێکی ئەو گرفتانە دەکەین. ئەوەبوو، یەکسەر منیان بەرزکردەوە و بووم بە ئەندامی ڕێکخراوی قوتابیانی (پارتی)، ئەندامانی ڕێکخراوی ئەو کاتەش، (عیوای جەلال حەمدی، کەمال جەلال، کەمالی حەسەن چاومار، ئاوات عەبدولغەفوور و حەمەسەعی غەنی عەلی جگەرەفرۆش) بوون، مامۆستا (جەمال قاسم)یش، لێپرسراوی یەکەمی ڕێکخراوەکە بوو.

بەڵام ڕێکخراوی (پارتی) زانکۆ جیابوو، چونکە ئەوان خوێندکاران، مامۆستایان و فەرمانبەران تێکەڵاوبوون، ڕێکخراوی تایبەتی خۆیان هەبوو، لە خوێندکارانی زانکۆ، تەنیا هەر من لە ڕێکخراوی قوتابیانی دەرەوەی زانکۆ کارمدەکرد و حەزیشم نەدەکرد، بمگوێزنەوە و لە ڕێکخستنی زانکۆدا کاربکەم.

فەرهاد عەبدولحەمید

لە یەکەمین کورسی خوێندنی ساڵی (1971)دا بووم، (مژدە) ماڵاوایی لێ کردم و سێیەمین لێپرسراو، بە پەرلەی تایبەتەوە هات. بێگومان، پێشتر (فەرهاد)م دەناسی، چونکە لە یەک کۆلێژ بووین و بەشمزانی، لە (کازیک)دا کاردەکا. هەرچەندە لە سەردەمی ئەمیشدا، چالاکییەکی ئەوتوم نەدی و گۆرانکارییەکی نوێ رووی نەدا. بەڵام لە رووی رووناکبیری و زانیارییەوە، لە (مژدە) گەلێ بە تواناتربوو، کەسایەتیشی بەهێزتربوو.

(فەرهاد) لە بنەڕەتدا، خەڵکی خۆرهەڵاتی (کوردستان) بوو، لە سەردەمی پاشایەتیدا، باوکی لە کونسولخانەی (ئێران) لە (سولەیمانی) فەرمانبەربوو، ماوەیەکی زۆر لە (عێراق) ماوەتەوە. بەڵام دوای کودەتاکەی (14. 8. 1958)، باوکی بۆ (ئێران) گەڕاوەتەوە، منداڵەکانیشی بەجێهێشتووە و لە (سولەیمانی) جێگیربوون.

(فەرهاد)، کوڕێکی تا بڵێی، بێدەنگ و هێمن، رووخۆش و خۆشەویستە، کوردێکی پاک و تێگەیشتووە، ئەویش وەک هاوبیرەکانی دیکەی، بە دەس دەزگەی پاراستن و کلکەکانیانەوە، چەرمەسەری زۆری دیوە. بەڵام لە ئەو کوردانە نەبوو، کۆڵبدا و دوای پلەوپایە بکەوێ. ئێستەش هەر لە (سولەیمانی) دەژی و بە شێوەیەکی بەردەوامیش، پەیوەندیمان هەیە.

شاکیر فەتاح

دەمێبوو، بە دوای پەرتووکی (کوربایەتی)یەکەی (زەردەشت)دا عەوداڵبووم. (کاوس)ی هاوڕێم گوتی: لای مامۆستا (شاکیر) دەستدەکەوێ. ئەو کاتە ماڵەکەیان، لە گەڕەکی (شۆڕش) بەرانبەر ماڵی ئەوان بوو. لە گەراجەکەی ماڵی خۆیاندا، پەرتووکخانەیەکی

پچووکی دانابوو، نیواران لێی دادەنیشت، نووسەر و ڕووناکبیران، سەریان لێ دەدا. ئێمەش چووین، ماوەیە لای دانیشتین و زۆر ڕێزی لێ گرتین. هێندێ پرسیارمان لێ کرد و چەن پەرتووکێکیشم لێ کڕی. ئیدی بە ئەو شێوەیە ئاشنابووین و زووزوو سەرمان لێ دەدا. سەبارەت وێژە، مێژوو و کێشەی کورد، دەمەتەقێمانەدەکرد. ئەویش زۆر هۆگری ئێمە بووبوو، گەر ماوەیە سەرمان نەدایە، گلەیی لێ دەکردین. دوایی ورنەوردە، هێندێ برادەری خۆمم، بە پەرتووکخانەکەی فێرکرد و هەر جارەی لەگەڵ برادەرێکدا سەرماندەدا هەر برادەرێکیش، پەرتووکێکی (زەردەشت)ی لێ دەکڕی.

مامۆستا هێندێ جار، چەن بیرەوەرییەکی خۆشی خۆی بۆ دەگێڕاینەوە. قسەکانی زۆر کوردپەروەرانە بوو، هەمیشە ئێمەی بۆ تێکۆشان و کوردایەتی هاندەدا. تەنانەت داوای هێندێ شتم لێ کرد، بۆمان بنووسێ، یەکسەر قایلبوو، بەڵام گوتی: بە مەرجێ ناوی منی لەسەر نەبێ!

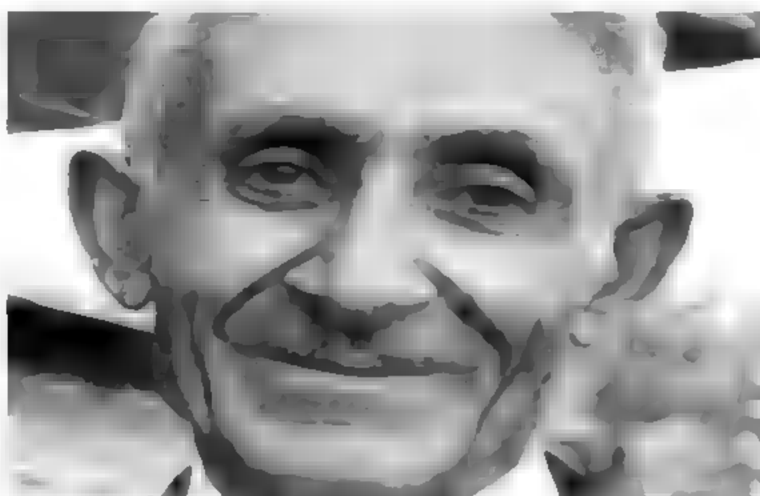

(1988 - 1914)

کۆنگرە

(ی. ق. ک) لەنێوان ڕۆژانی (2– 3) مانگی (4)ی ساڵی (1972)، لە زانکۆی (سولەیمانی)، حەوتەمین کۆنگرەی خۆی گرت و منیش ئەندامی کۆنگرە بووم. هەردوو ئەندامی پەلیتبیرۆی (پارتی) خوالێخۆشبووان (سامی عەبدولڕەحمان) و (عەلی عەبدوڵڵا)، بەشدارییان تێداکرد و لە نزیکەوە سەرپەرشتییاندەکرد. میوانێکی زۆر لە (بەغدا)، پارچەکانی دیکەی (کوردستان) و خوێندکارانی کورد لە (ئەورووپا)وە هاتبوون.

زانکۆی سولەیمانی، بەردەرگەی هۆلی ڕاپەڕین، لە یەکەمین ڕۆژی کۆنگرەی (یەکێتی قوتابیانی کوردستان)دا گیراوە. لە ڕاستەوە (سەلاح ڕەشید، خوالێخۆشبوو یاسینی غەفووری مەلاعەلی، حوسێن موحەممەد عەزیز، دلێر ڕەشید و براییم ـ)

لە کۆنگرەکەدا، لەسەر کێشەی کوردە فەیلییەکان، لەنێوان ئێمە و (یەکێتی نیشتمانیی قوتابیانی عێراق)ی سەر بە (بەعس)، گرفتێکی گەورە درووستبوو. ئەوان دەیانگوت: دەرکردنی فەیلییەکان، بە بڕیارێکی تایبەتی سەرکردایەتی (بەعس) و ئەنجوومەنی شۆڕش بووە، بە هیچ جۆرێ نابێ، ناوی‌بنبێری. تا (سامی عەبدولڕەحمان) هەستا، چەن قسەیەکی جوان و ڕێکوپێکی کرد، بوو بە چەپڵەلێدان و بڕیارەکەمان، بەزۆر بەسەردا سەپاندن. هەرچەندە هیچ کەلکی نەبوو، چونکە فەرمانڕەوایانی (بەعس) بە هیچ شێوەیە، گوێیان لە بڕیاری کۆنگرە نەدەگرت و خراپتریش، کوردە فەیلییەکانیان دەردەکردا
دوای ئەوەی دەمەتەقێ تەواوبوو، گرفتەکان چارەسەرکران، ئینجا لیژنەکانی بەڕێوەبردنی کۆنگرە هەڵبژێرران. من بەر لیژنەی پیرەو و پرۆگرام کەوتم. ئەندامانی لیژنەکەمان، لە ژمارەیەکی زۆر پێکهاتبوو. سەرۆکی لیژنەکە دوکتور (ڕەنجی نووری شاوەیس) بوو. هەرچیمان سەبارەت کوردەکانی بەشەکانی دیکەی (کوردستان) پێشنیاز دەکرد، ڕەتیانکردەوە و دەیانگوت: نابێ!
بەڕاستی لە داخانا نەمدەزانی، چی بکەم. ئاخر (یەکێتی خوێندکارانی نیشتمانیی عێراق)، داکۆکییان لە هەموو خوێندکارانی عەرەبی دەوڵەتەکانی دیکەی عەرەب دەکرد و کورسی خوێندنیان بۆ دابیندەکردن، کەچی کوردەکانی خۆمان، ڕێی ئێمەیان نەدەدا، باسی خوێندکاری پارچەکانی دیکەی نیشتمانەکەمان بکەین. منیش لە بێدەسەڵاتیدا، کۆبوونەوەکەم بەجێهێشت!

نیواره من و (وریا براخاس)، لەگەڵ هێندێ برادەری خۆشەویستی خەڵکی (خانەقی)، وەک (دوکتور عەبباس، دوکتور موحسین و دوکتور خەسرەو گوڵ موحەممەد)، لە ژووری ئوتێلەکەی (دوکتور عەبباس) یەکمانگرتەوە، تا درەنگانی دانیشتین. گەلی دەمەتەقێمان، لەسەر ئەو باسە کرد، بەڵام هیچی لێ پەیدا نەبوو. چونکە بەرنامەی (پارتی) و (قوتابیان) خۆی وابوو، هیچ بایەخێکیان بە ئەو کێشە گرنگانە نەدەدا و ئێستەش هەر وایە، هیچی لێ نەگۆڕاوە و باوەڕیش ناکەم، گۆڕانکاری بەسەردا بێ!

دوارۆژی کۆنگرەکە، هەرچی گرفت هەبوو، بەجاری تەقییەوە. کاتێ هەڵبژاردن دەستپێکرد، هەر لیستبوو، بلاودەکرایەوە و دەلالەکانیان دەگەڕان، دەنگیان بۆ ئاغاکانیان کۆدەکردەوە. وا بزانم، لە لقی قوتابیانی (سولەیمانی)، چوار کەس دەرچوون: هەردوو خوالێخۆشبوو (مەزنی عوسمان فایەق، فەرەیدوون عەبدولقادر کەرکووکی، بلێر رەشید و جەلال کەریم) بوون. جگە لە (جەلال)، سیانەکەی دیکەیان لە بنەوە (کاژیک) بوون و منیش لێپرسراوی (بلێر) بووم.

دوای ئەوەی کۆنگرە تەواوبوو، لەسەر داوای قوتابیان و زانکۆ، ئەندامانی کۆنگرە، بۆ ئوتێلەکەی هاوینەهەواری (دووکان) بانگهێشتکران. ئەو رۆژە، من و (جواد مولا) و (فەرەیدوون عەبدولقادر) پێکەوەبووین. لە هەردووسەر، هەر باسی رێکخراوەکەیان و کارەکانی (جەمال نەبەز)ی بۆ دەکردین و بەئاشکرا، هەموو شتێکی دەگوت.

جواد مولا

نابەشکردنی پۆستەکان

دوای کۆنگرە، (دلێر رەشید) بە لێپرسراوی لق و منیش یەکسەر، بە ئەندامی لیژنەی ناوچەی قوتابیان دانراین. پاش ماوەیەکی کەمیش، بە لێپرسراوی یەکەمی لیژنەی ناوچە و ئەندامی لقی (سولەیمانی) هەڵبژێررام. ئەندامانی لیژنەی ناوچەش (سەلامی مەلا عەبولرەحمان، سەلاح رەشید ...) بوون. هەر لە هەمان کاتیشدا، لیژنەی ناوچەی (پارتی) پێشیانخستم و لە ڕێکخراوی قوتابییاندا، بە جێگری (جەمال قاسم) دانرام.

بڕیاربوو، یەکێ لە خوێندکارەکانی زانکۆ، بێ بە ئەندامی لیژنەی ناوچەی (پارتی)، بۆ ئەو کارەش، من یەکەمین کەس بووم، بە تێکڕای دەنگ پاڵێورام. بەڵام ئەو بڕیارە، هەر جێبەجێ نەکرا!

بە ئەو شێوەیە، ڕۆژبەڕۆژ تا دەهات، لەلایەکەوە (پارتی)، پتر بڕوای خۆیان پێدەدامێ، لەلایەکی دیکەشەوە، ئەرکەکانی سەرشانم زیاتردەکرد. هەرچەندە لای من ڕێکخستنەکەی (کاژیک) گرنگتربوو، هەموو توانایەکم، هەر بۆ ئەو تەرخانکرابوو. لەگەڵ ئەوەشدا، (پارتی) و (قوتابیان)یش، کاتی خۆیان دەبردم و وەک کانییەکیش وابوو، وردەوردە، ئەندامە باشەکانمان لێ هەڵدەهێنجا، پێوەندییمان پێوەدەکردن و لە ڕیزەکانی (کاژیک)دا ڕێکمانده‌خستن!

حەمەساڵح هیتلەر

ئەم پیاوە خێرنەدیوە، خەڵکی گەڕەکی خۆمان بوو. جارێکیان خۆی بۆی گێڕامەوە و گوتی: کاتی خۆی کۆمۆنیستبووم. لە قوتابخانە وێنەی چەکوش و داسێکم، لەسەر کورسییەکەم هەڵکەندبوو. کەس هیچی پێ نەدەگوتم و ئاژاوەگێڕەیان لێ نەدەدام. بەڵام کاتێ وازم لە پارتی کۆمۆنیست هێنا، ئەم جارەیان، خاچێکی هەڵگەڕاوەی نازییەکانی (ئەڵمان)م، لەسەر کورسییەکەم دروستکرد. کەچی یەکسەر ناوی (حەمەساڵح هیتلەر)یان بەسەردابڕیم!

مامۆستا (حەمەساڵح)، کوردێکی زۆر ڕووناکبیربوو. سەرەتا لە (پارتی گەلی کورد)دا کاریکردووە پاشان ڕۆژی (27. 3. 1964)، ئەو پارتە لەگەڵ (کاژیک)دا یەکیانگرتووە، ئەویش بووە بە (کاژیک). بەڵام خۆی دەیگوت: هەر زوو، وازم لە ئەو بەزمەش هێنا!

پیاوێکی سەیربوو، هەموو مێژوو و بیروباوەڕی ئایینە جیاوازەکانی خوێندبووەوە، بەتەواوی لە واتای ژیان تێگەیشتبوو. لە ئەو دواییانەدا، سەری بچووایە، نوێژی نەدەچوو. کەچی هەموو نیوەڕۆیەکیش، دوای نوێژی خەوتنان، لە یانەی مامۆستایان، چارەکە عەرەقەکەی خۆی دەخواردەوە!

گەلێ ئێوارە دوای نانخواردن، هێندێ جار دووقۆڵی، هێندێ جاری دیکەش، لەگەڵ هەردوو مامۆستای کۆچکردوو دوکتۆر (حەمەی مارف) و (حەمەئەمین حەسەن کاکەیی)دا، بەنێو شاردا پیاسەماندەکرد. ئەوان سەبارەت هێندێ بابەتی جیاجیای هەمەچەشنە، دەمەتەقێیاندەکرد، من پتر گوێگربووم، بەتایبەتی کاتێ هەردوو مامۆستا (مێتلەر) و (کاکەیی) دەسیانپێدەکرد، زۆر چێژم لە قسەکانیان دەبینی و کەڵکم لێ وەردەگرت. چونکە هەردووکیان زۆر زیرەکبوون و زانیارییەکی زۆر، لە مێشکیاندا کەڵەکەبووبوو. هەروەها لە بیروباوەڕ و ئایینیشدا، دژی یەکدی قسەیاندەکرد. چونکە یەکەمیان نەتەوەیی و موسوڵمان، دووەمیشیان کۆمۆنیست و کاکەیی بوون!

شەوێکیان دووقۆڵی پیاسەماندەکرد، زۆر گەڕاین و دواییش بە یانەی مامۆستایان شکایەوە. (حەمەسالم) لە ئەو دواییانەدا، خوویەکی هەبوو، کاتێ بۆ شوێنێ دەچووین، یەکسەر دەیگوت: دەچین بۆ چاخانە، بەلام هەر کەس پارەی چای خۆی دەدا. ئەو شەوەش گوتی: با بچین بخوێنەوە، بەلام ئەم جارەیان، هەر کەس لەسەر خۆی نا، بەڵکوو دەبێ، لەسەر من بێ. گوتم: بۆ لە یاساکەی خۆت لادەدەی، چی قەوماوە؟! گوتی: نەخێر لام نەداوە، بەلام زۆرم گەڕاندی، هەقت بۆ دەکەمەوە!

چووین و دانیشتین، گوتی: تۆ لە ئەو باوەڕەدای، کورد بە هیچ بێ؟! گوتم: نازانم، خۆ من لای خوا نەهاتوومەتەوە. گوتی: کەواتە بۆ کاری رامیاری دەکەی، کە هیچ نازانی؟! گوتم: ئەدی تۆ دەڵێی چی؟ گوتی: من دەڵێم، بە هیچ نابێن و شەڕیش بێتەوە، لەسەر ئەو جادانە رامکێشن، ناچمەدەرەوە، چونکە باوەڕم بە ئەو پیاوانە نییە. ئیدی هەروا بەدەم مشتومڕەوە، شەوێکی زۆر خۆشمان بەسەربرد.

ساڵی (1972)

مانگی یەکی ساڵی (1972) بوو، تاقیکردنەوەکانی کۆرسی یەکەم دەسپێکرد. جگە لە وانەی کیمیا، هەرچی چۆنێ بوو، لە هەموو وانەکانی دیکەدا دەرچووم. ماوەی دوو هەفتە پشوومان وەرگرت، بەلام بۆ من تەنیا هەر، لە خوێندن پشووبوو، ئەگینا وەک خوێندکارەکانی دیکەی هاوڕێم، لەبەر کاری پارتایەتی و رامیاری، چێژم لێ نەدی، بەئارەزووی دڵی خۆم نەگەڕام و رام نەبوارد. بگرە ئەندامانی لیژنەکەمان، بە ئیشی قوتابییانەوە خەریکبووین و هێندێ رۆژیش، هەر لە زانکۆ بووین.

هەرچەندە زانکۆکەمان، تەمەنی (4) ساڵێ دەبوو، لەچاو زانکۆکانی دیکەی (عێراق)دا، کۆرپەیەکی ساوابوو. بەلام لە ئەو بڕوایەدام، خۆشترین زانکۆبوو، چونکە زۆر دڵگیر و جوان بوو، رۆژبەڕۆژ تا دەهات، بەرەو پێشکەوتن دەڕوی، سەرۆکایەتی زانکۆ هەمیشە

خەریکبوون، پۆل و هۆڵی گەورەی نوێیان دروستدەکرد، بەش و کۆلێژی تازەیان
دەکردەوە، کێلگەکانی (بەکرەجۆ)، بەتەواوی ئاوەدانبووبوونەوە، چەندین کرێکار و
کارمەند، کاریان تێدا دەکرد. جگە لە بەرهەمێکی زۆری کشتوکاڵ، شوێنێکی باشیشبوو،
بۆئەوەی خوێندکارانی کۆلێژی کشتوکاڵ، سەردانیبکەن و بەکردەوە، پرۆسەکانی
کشتوکاڵ ببینن و فێربن، لە هەموو دەوڵەتەکان و نیوەندەکانی ئەکادیمیای جیهانەوە،
پشتگیریدەکرا و دانی پێدانرابوو.
لەبەرئەوە پۆلپۆل کادیرە ئەکادیمیکە ئاوارەکانی کورد، بۆ زانکۆ و نیشتمانەکەی خۆیان
دەگەڕانەوە و کاریاندەکرد. مانگ نەبوو، لە دەوڵەتەکانی دەرەوە، کەرەسەی نوێی
تایبەتی، بۆ تاقیگەکانی زانکۆ نەیەت. جموجۆڵ و چالاکییەکی سەیر، لەنێو زانکۆدا
دەبینرا. هەمیشە یاری وەرزش، ئاهەنگگێڕان، سەیران و گەشت، لەنێوان کۆلێژەکانی
زانکۆ و زانکۆکانی دیکەی شارەکانی (عێراق)دا ڕێکدەخرا. ئیدی بە شێوەیە بوو، کاتی
خوێندکاران بەیانیان دەچوون بۆ زانکۆ، حەزیان نەدەکرد، بەجێیبێڵن و بڕۆنەوە. بەڵکوو
زۆربەی ڕۆژ، تا ئێوارە دەمانەوە و بێتاقەتیش نەدەبوون، بەتایبەتی ئەوانەی سەودای
ئەڤین لە کەللەی دابوون و گرفتاری داوی خۆشەویستی پەریزادی بووبوون. کەچی
نازانم، ئێستە بۆ وای لێهاتووە، هەر لە زانکۆ ناچی! بۆچی سەرکردەی پارتەکان، وەک
هەموو دەزگە و بەڕێوەبەرایەتییەکانی دیکەی (کوردستان)، زانکۆشیان تووشی
نەخۆشی (پارکینسۆن) نەکردووە و جومگە سەرەکییەکانیان تێک نەشکاندووە؟! بۆچی
نەیانتوانیوە، ئەو دەسکەوتە گرنگ و مەزنانە بپارێزن؟! ئاخر نەتەوەی کورد، تا
سەرەتای ساڵەکانی (1925)یش، لە هەموو مێژووی خۆیدا، نەک هەر زانکۆی نەبووە،
بەڵکوو قوتابخانەی سەرەتاییشی بە خۆیەوە نەدیوە!
پشووی نیوەی ساڵ تەواوبوو، دەستەدەستە لە هەموو لایەکەوە، خوێندکاران بۆ
کۆلێژەکانی خۆیان گەڕانەوە، زانکۆ و شارەکەیان جەنجاڵ و ئاوەدانکردەوە، دووەمین
یادی ڕێککەوتننامەی (11. 3. 1970)مان، لە زانکۆ و شارەکەدا، بە جوانترین شێوە
کردەوە، زۆر بە گەرمییش، پێشوازیمان لە جێژنی (نەورۆز) کرد و وەک جێژنێکی
نەتەوەیی کورد، ڕێزمان لێ گرت.
ئەو ساڵەش بۆ یەکەمین جاربوو، زانکۆی (سولەیمانی)، فیستیڤاڵی ساڵانەی خۆی
دەسپێبکا، هەموو بەش و کۆلێژەکان، زۆر بە شێوەیەکی جوان ڕازابوونەوە، زۆربەی
خوێندکارە کوردەکانی زانکۆ، بە جلوبەرگی کوردی ڕەنگاورەنگەوە ئامادەبوون و
خۆیان ڕازاندبووەوە، خوێندکاران زۆر بەگەرمی، پێشوازییان لە میوانەکان دەکرد،
کەرەسە و ئامێری زانستانە، لە بەشەکاندا دانرابوون، پیشانی میوانەکانیان دەدا و بۆیان

باسدەکردن. ئیدی بە ئەو شێوەیە، فیستیڤاڵ ماوەی (3) ڕۆژی خایاند. دەرگەکانی زانکۆ بۆ میوانەکان، لەسەر گازی پشت بوو، وەک دەڵێن، هێندە میوان هات، ڕێ بەر ڕێبوار نەدەکەوت!

بابەکر پشدەری

ڕۆژێکی زستانی ساڵی (1972) بوو، لەناکاو (سەروەت)ی هاوڕێم، تەلیفۆنی بۆ کردم و گوتی: کارێکی زۆر پەلە و پێویست هەیە، بە تەلیفۆن ناکرێ و دەبێ، هەر ئێستە بتبینم. منیش دەمودەس، بۆ جێی دیاریکراو ڕۆیشتم و یەکێکمان بینی.
گوتی: (شێخ مەنسووری حەفید – پاریزەر)، پێوەندی پێوەکردووم و داوای لێ کردووم، هاوکاری لەگەڵ بکەم و پێکەوە سەرێکی (بەغدا) بکەین، تا چاومان بە (بابەکر پشدەری) بکەوێ، بەڵام نازانم، مەبەست لە ئەو بینینە چییە. منیش گوتم: هەر ئێستە، هەمووی بنووسە و چاوەڕوانی فەرمانی سەرکردایەتی (کاژیک) بکە، تا بزانین، چی دەڵێن. هەر ئەو ڕۆژە نامەکەیم گەیاند. بەیانی زوو وەڵامەکەی هاتەوە و (5) دیناری ئەو سەردەمەشیان بۆ ناردبوو. ڕۆژی دوایی، لەگەڵ (شێخ مەنسوور)دا، بەرەو (بەغدا) سواربوون و ڕۆیشتن.
دوای هەفتەیە هاتەوە و لە ئەو بارەیەوە، ڕاپۆرتێکی درێژی بۆ سەرکردایەتی نووسی. بەڵام ئەوەی بەنەمی بۆ منی باسکرد، ئەوەبوو، لەگەڵ (بابەکر) و یەکێکی دیکەدا، لە قاوەخانەی (بەرازیلی) لە شەقامی (ڕەشید)، هەر چواریان چەن جارێ یەکدیان دیبوو. (بابەکر) باسی بارودۆخی (کوردستان) و (عیراق)ی بۆ کردبوون. گوتبووی: لەسەدداسەد جەنگ لە نێوان کورد و میریدا دەسپێدەکاتەوە، (بارزانی) تێکدەشکێ، چونکە سەرکردایەتی (بەعس)، باوەڕیان پێی نییە، لەبەرئەوە بەڵێنیانداوە، ئۆتۆنۆمییەکە بە ئێمە بدەن. هەروەها داوایان لێ کردبوون، هاوکارییان لەگەڵ بکەن، پێوەندی بە خەڵکەوە بکەن و لە (کوردستان)، ڕێکخستنێکی نوێ دامەزرێنن. ئێمەش پەیمانماندانێ، هاوکارییان لەگەڵ بکەین.
دوای ئەوەی هەردووکیان لە (بەغدا) گەڕانەوە، بەرەو (تەویلە) ڕۆیشتن و چاویان بە ڕەوانشاد (فەتاح ئاغا) و هێندێ بەرپرسی دیکەی شۆرش کەوتبوو. ئەوانیش پلانی تەواویان بۆ دانابوون و جارێکی دیکەش، سەردانی (بەغدا)یان کردەوە.
ئەوی ڕاستیبێ، (سەروەت) ئەنجامی هەموو هاتوچۆ و پێوەندییەکانیان، بە ڕاپۆرت دەنووسی و منیش، بۆ سەرکردایەتی (کاژیک)م دەنارد. بەڵام لە ئەوە پتر نازانم، چییان باسکردبوو، چیشیان بڕیاردابوو! چونکە هیچ هاوبیری بۆی نەبوو، ئەو ڕاپۆرتانە

بکاتەوە و بیانخوێنێتەوە، تا بزانێ، چییان تێدا نووسراوە. لەگەڵ ئەوەشدا هێندەم بیرە، لە دوا دانیشتنیاندا، هەردووکیان لای (بابەکر) ئاشکرابووبوون، کە پێوەندییان بە بەرپرسانی شۆڕشەوە هەیە. ئەوەی باشبوو، (مەنسوور) ترسی لەسەر نەبوو، چونکە لەگەڵ (بابەکر)دا، لە کۆنەوە ناسیاوبوون. بەلام (سەروەت) ترسا، لەبەرئەوە (پارتی)، ناردی بۆ (قەرەداغ) و ماوەیە لە ئەوێ کادیربوو.

کۆچیدوایی شێخ لەتیفی حەفید

هێشتا هەر سەرمەستی یادەکانی هەردوو مانگی (مارس) و (مای) بووین، لە گەرمەی خۆشی، سەیران و بەزموڕەزمەکانی بەهاری تەڕ و سەوزدا بووین، هەواڵی کۆچیدوایی (شێخ لەتیف)مان پێگەیشت. ڕۆژی (21. 5. 1972)، لە یەکێ لە نەخۆشخانەکانی شاری (بەغدا)، بە نەخۆشی ماڵئاوایی لێ کردین. هەموو خزمان و دۆستانی (شێخ)، خۆیان ئامادەکرد، بەپیر تەرمەکەیەوە بچن، لە ناشتن و پرسەکەیدا بەشداربن. بەلام (پارتی) بە فەرمی، بە دۆست و ئەندامەکانی خۆی ڕاگەیاند، بەشداری لە پرسەکەیدا نەکەن. هەرچەندە ئەو کاتە، لە دوای سەردانەکەی (سیتەک)ی ڕۆژی (14. 3. 1970)وە، هیچ جۆرە پێوەندییەکم، لەگەڵ (شێخ کاوە) نەمابوو، ئەو ماوەی دوو ساڵ و سێ مانگە، بە ڕێکەوتیش تووشی یەکتری نەبووین. جگە لە ئەوەی، من ئەندامی ڕێکخراوی قوتابیان و لێپرسراوی لیژنەی ناوچەی (ی. ق. ک.)ی (سولەیمانی)ش بووم، بەلام ئەو فەرمانەی (پارتی)، یەک تۆز کاری تێ نەکردم و وەک پێویست، بەشداری پرسەکەم کرد و ئەرکی سەرشانی خۆم جێبەجێکرد.

زۆربەی خەڵکی شار، شێخانی ناوچەکانی (کوردستان)، تیرە و هۆزە کوردەکان، زۆر بە پەرۆش و گەرمییەوە، پێشوازییان لە تەرمەکەی کرد، پرسەکەی بە شێوەیە بوو، تا ئێستە لە ماوەی ئەم پەنجا ساڵەی مێژووی شاری (سولەیمانی)دا، پرسەی وا جەنجاڵم، بە چاوی خۆم نەدیبوو. (3) ڕۆژ لە هۆڵە گەورەکەی (مزگەوتی گەورە)، بۆی دانیشتین، ڕۆژ لە دوای ڕۆژ، خەڵک پتر ڕووی تێ دەکرد. دوای بانگ و نوێژی بە کۆمەڵی مزگەوتیش، هەر ئاوە ئاتاوی، لەسەر مێژووی ژیان و تێکۆشانی (شێخ)، چەندین گوتاری گرنگ و پڕ بایەخ، لە بلندگۆی مزگەوتەکەوە دەخوێنرایەوە و بە دەنگە گەورەکەی، شاری پڕکردبوو.

کاتێ ئەندامانی لقی (4)ی (پارتی)، ئەو پەرۆشە گەورەیەی کۆمەڵانی خەڵک، ئەو ئاپوورە زۆرە بێسنوورەی خەڵکی شار و هۆزەکانی کوردیان بینی، هەر تووشی هیستریا بوون! ئینجا نوێنەرێکی بارەگەی (بارزانی) هات و لقی (4)یش، دواڕۆژی پرسەکە هاتن و ویستیان، هەڵیانسپێن. بەلام (کاوە) و شێخان ڕەتیانکردەوە، داواکەی (سەرداری حەمە ئاغا)یان پەسەندنکرد.

(1913 – 1972)

سالی (1964) لە شارۆچکەی (قەلادزێ) گیراوە

(شێخ لەتیف)، هەرچەندە بەبەردەوامی، لە گوندی (سیتەک) دانیشتبوو، سەری خۆی کزکردبوو، خۆی لە کاری رامیاری و شۆڕش هەڵ نەدەقورتاند. بەڵام هێندەی بەسەر هەموو لایەکەوە هەبوو، هێندە بێ جیاوازی، رێزەی خەڵکی کردبوو، هێندە دڵدەی پەناهێنەرانی لیقەوماوی دابوو، جگە لە ئەوەی (پارتی) دەبووایە، رێزیان لە گەورەکەی باوکیان بگرتایە. خۆشی کوردێکی تێکۆشەر و نیشتمانپەروەر بوو، پیاوی ئەوە نەبوو، بە ئەو شێوەیە هەڵسوکەوتی لەگەڵ بکەن!

ئاخر نازانم، هۆی چی بوو، هەر لە سەرەتای شۆڕشەوە، (پارتی) دژایەتیاندەکرد؟! خەڵکیان هاندەدا، لە گوندەکانیدا ئاژاوەبنێنەوە. وەنەبێ، ئەو ئاژاوەنانەوەیەش، لەبەر خاتری چاوی کاڵی جووتیاران بووبێ، یا دژی پیاوێکی دەرەبەگی وەک (شێخ) تێژیان کردبێ. بەڵکوو (شێخ) لەگەڵیاندا نەبوو، خۆشی نەدەویستن و هەنگاوەکانیانی، بە هەڵە دەزانی، بۆیە دژایەتییاندەکرد.

لەبەرئەوە کادیرەکانی (پارتی) راسپێررابوون، ناوی (شێخ) بە خراپە بێنن و سووکایەتی پێ بکەن. ئاخر، قسە نەستەقەکەی (شێخ)، تا ماوەیەکی زۆریش، لەنێوخەڵکدا هەر دەگوترایەوە. کادیرێ ویستبووی، لەرێی پیاوەکانی (شێخ)ەوە، قسەی ساردوسووکی پێ بڵێ. (شێخ)یش بانگیکردبوو، پێی گوتبوو: کوڕم! کاتێ من کوردایەتیم کردووە، تۆ لە سکی دایکتدا، توقووڕچت لە کێری مشتەری دەگرت!

رەفیق پشدەری

دووەمین ڕۆژبوو، لە گەرمەی پرسەکەدا بووین، (کاوە) دیارنەما، پرسیم: لە کوێیە؟ گوتیان: زۆر ماندووبوو، بورایەوە و لەگەڵ باوکت ڕۆیشت. دوای پرسەکە چوومەوە بۆ ماڵەوە. دایکم گوتی: (کاوە) لە سەرەوە لە ژوورەکەی تۆ نووستووە. منیش سەرکەوتم و بینیم، لە سەربانەکەی بەردەمی ژوورەکەم، (بەکری مەلاسەعیدی شوفێری شێخ، دوکتۆر لاوچاک حەفید) و چەن پیاوێکی خۆیان دانیشتبوون و چاوەڕییاندەکرد، هەستێ.

دایکی (بەکر)، شیری بە (شێخ لەتیف) دابوو، واتە شیربرای بوو. (شێخ) هەر لە (سیتەک) بوو، لەبەرئەوە (بەکر) هەر لەگەڵ (کاوە)دا بوو، بەڵام کاتێ تووڕەدەبوو، جنێوی خۆی دەدا، سوێچی قەمەرەکەی فڕێدەدا و دەڕوی، تا ئاشتیان نەکردبایەتەوە، نەدەگەڕایەوە!

پاشان چوومەخوارەوە، چاوەڕێی هاوڕێ خوێندکارەکانم (شیروان نووری غەفوور، ئاراسی کەریم حەداد و عەلی حەمەرەشید)م دەکرد، بێن و پێکەوە دانیشین، وانەی فیزیا بخوێنین، چونکە نزیکی تاقیکردنەوەکانی کۆرسی دووەم بووبووینەوە.

لەپڕ پیاوێکی چوارشانەی تێکسمراوی بەخۆ هات، دەستێ جلی کوردی لەبەردابوو، جامانەیەکی بەستبوو، شێوەکەی لە (پشدەری) دەچوو، هەر بە ئەو شێوە زمانەش سڵاوێکرد و هەواڵی (کاوە)ی پرسی، چووەسەرەوە و (کاوە)یان بۆ خەبەرکردەوە، خۆی بە ژووردا کرد و دەرگەیان داخست. نازانم، چۆن زانیبووی، (کاوە) لە ماڵی ئێمە پشوودەدا؟!

لە (بەکر)م پرسی، ئەوە کێ بوو؟ گوتی: (رەفیق پشدەری)ە. من لە مێژبوو، ناوی ئەو پیاوەم بیستبوو، بەڵام پێشتر نەمدیبوو. لەگەڵ ئەوەشدا دەمزانی، پیاوێکی باش نییە و سەر بە دەزگەی سیخووڕی دەوڵەتە. هەرچەندە نەمزانی، بۆچی هاتووە و چییان باسکردووە، بەڵام زۆرم پێ ناخۆشبوو، لای (کاوە) بینیم، بەتایبەتی لە ماڵی ئێمە، ئەوچاوپێکەوتنە ڕوویدا!

دوای ماوەیە کابرا ڕۆی. برادەرەکانیشم هاتن و لە دەرەوە چاوەڕێیاندەکرد. سەرکەوتم و دەرگەی ژوورەکەم کردەوە، (کاوە) لە جێگەکەی من ڕاکشابوو، خەو بەریدابوو. هەستا و یەکدیمان ماچکرد. منیش سەرەخۆشیم لێ کرد. دەسی بۆ پەرتووخانەکەم ڕاکێشا و گوتی: ئەم هەموو پەرتووکانە چین؟! هەموویانت خوێندووەتەوە؟ تۆ لە کۆلێژی کشتوکاڵی یا لە یاسا دەخوێنی؟! کەمی قسەی ئاسایمان کرد، پاشان نانمانخوارد. لەپڕ پیاوی هات و بە گوێیدا چرپاند. ئەویش بەپەلە خۆی گۆڕی و گوتی: بتبینمەوە و ئیدی ڕۆی. بەڵام نەمزانی، چی پێ گوت، کێی دیکە چاوەڕێیدەکا و بۆ کوێ

دەچی، وا بە ئەو پەلەپەلە دەربازبووی؟! ئیدی لە ئەو کاتەوە، ئەو پیاوەم بینی، دڵم لێی کرمیبوو. پاشان هاوڕێکانم هاتنەسەرەوە و ئەو شەوە، بەدەم کوششکردنەوە، کاتێکی خۆشمان بەسەربرد.

(1982 – 1950)

پرسە لە مزگەوت تەواوبوو، بەڵام تا یەک مانگیش، لەماڵەوە هەر دانیشتین، پەیتاپەیتا لە هەموو (کوردستان)ەوە، خەڵکێکی زۆر دەهاتن. ئیدی بە ئەو شێوەیە، دوای پتر لە دوو ساڵ زوێربوون، پرسەکەی باوکی ئاشتێکردینەوە و ئەم جارەش، پەککەوتینەوە. تا لە شاریش بوو، زووزوو سەرم لێ دەدا. ڕۆژێ پێش ئەوەی، لەگەڵ دایکیدا بەرەو (سیتەک) بڕۆن و لە ئەوێش، جارێکی دیکە پرسە بۆ باوکی دانێن، چووم بۆ لای و گوتی: هەر ئاقێکردنەوەکانت تەواوبوو، دەبێ، سەرم لێ بدەی، دەمەوێ، هێندێ قسەت لەگەڵ بکەم. بەڵام بەداخەوە نەمتوانی، لە کاتی پێویستی خۆیدا بچم، بۆیە ئێستەش نەمزانی، ئیشەکەی چی بوو، یا کەر بچوومایە، چی بۆ باسدەکردم؟!

شێخ کاوە و کاژیک

ئەز زۆر بەڕاشکاوی دەڵێم: هەموو ئەو شتانەی، لە ئەو ماوەیدا، لە پرسەکە و ماڵی خۆمان بیستم و بینیم، هەموویم بەدەمی بە (کاژیک) کەیاند. بەڵام لای (پارتی)، هیچ شتێکم نەدرکاند، چونکە نەک هەر بە هیچ شێوەیە، بڕوام پێیان نەبوو، بەڵکوو دەشترسام، بۆ سبەینێ هەر خۆیان، هەمووی بۆ (کاوە) بگێرنەوە!

دوای ماوەیە، سەرکردلیەتی (کاژێک) بەدەمی، وەلامیان بۆ ناردم و گوتیان: خۆت لە (کاوە) نزیککەرەوە و هەولبدە، بە لای خۆماندا رایکێشی. ئیدی منیش، ئەو کارەم بەتوندی گرت و زووزوو، نامەم بۆ دەنووسی. کاتێ لە (سولەیمانی)یش بووایە، سەردانمدەکرد و بەپێی کاتی خۆی، پێکەوە دەبووین و قسەم بۆ دەکرد. هەرچەندە گوێی بۆ شلدەکردم، بەلام لە ئەو بڕوایەدا نەبووم، قسەکانی منی بە دل بووبێ، یا خۆی بەکەلکی کاری رامیاری بێ، چونکە ئەو هەر خەریکی گالتەکردن بوو، بیری لای خۆشی ژیان و رابواردن بوو!

دوای ماوەیە، (کاوە) لە مەبەستەکەم تێگەیی و زۆر بە روونی گوتی: (فەتاح ئاغا) بۆ پرسەکەی باوکم هات بۆ (سیتەک)، زۆر دلنەواییکردم و گەلێ قسەی جوانی بۆ کردم. من هەموو بیروباوەڕەکانیم بە دلە، چونکە بیروباوەڕەکانی هەموو ئامانجەکانی (شێخ مەحموود)ی باپیرمە. بەلام زۆر بیروباوەڕێکی سەخت و گرانە، بۆ ئەم رۆژە دەس نادا و سەرناگرێ. کاتێ ئەم قسانەی بۆ دەکردم، تەماشایەکردم و پێدەکەنی.

هەرچەندە تا ئەو کاتە، تەنیا هەر باسی مێژوو و شۆڕشەکانی کورد، باری نەتەوەیی و رامیاری (کوردستان)، دڕندەیی داگیرکەران، بێتوانای و بێدەسەلاتی سەرکردایەتی کوردم بۆ کردبوو، ئەگینا هیچ شتێکی نهێنیم، بەئاشکرا نەدرکاندبوو. چونکە ئەوە شێوازی کارکردنی ئێمە نەبوو، هەرچی هەیە، یەکسەر باسیکەین، خەلک بۆ سەر رێ و باوەڕەکەمان بانگکەین. بەلکوو دەبووایە، پێش ئەو ماوەیە، بە شێوەیەکی ناراستەوخۆ و ورنەوردە، هەموو شتێکی بۆ روونکرێتەوە، ئینجا گەر زانرا، ئەو بیروباوەڕەی بۆ هەرسەکری، ئامادەی کارکردن و گیانفیدایی هەیە، ئەوا تەنیا هەر ئەو کاتە دەتوانرێ، بەئاشکرا سەرەداوی ئەو باسەی لەگەل دامەزرێنرێ و هەموو شتێکی بۆ روونکرێتەوە. بەلام ç ئەویش و ç منیش، ئەو خورمایەی خواردبوومان، دەنکەکەیمان لە گیرفانی یەکیدا بەجێهێشتبوو. لەبەرئەوە دەمانزانی، چی دەلێین و چیمان لە یەکی دەوێ!

لەگەل ئەوەشدا باش تێگەیشتبووم، (کاوە) نایەوێ، بەتەواوی خۆی بە هیچ لایەکەوە ببەستێتەوە، بەتایبەتی لەگەل (کاژێک)دا، چونکە جگە لە ماندووبوون و چەرمەسەری زیاتر، هیچ جۆرە بەرژەوەندی و کەلکێکی، نەک هەر بۆ ئەو، بەلکوو بۆ هیچ کەسێکی دیکەشی تێدا نەبوو. ئەویش تاقەتی ئەو کوردایەتییە خەستوخۆلەی نەبوو، وەک باپیری دەرویش ئاسا، شانی بداتە بەر، تال و کرمیش لەسەر خۆی بێ. بەلام لە وەلامدا، هەر هێندەم پێ گوت: <u>کوێر تا دەمرێ، هەر بەتەمای دووچاوی ساغە. منیش ئەورۆ ئەو کوێرەم و هیوای هەرە گەورەم ئەوەیە، (کوردستان) ئازاد و سەربەخۆ بێ!</u>

گومان و بێباوەڕی

دوای ئەوەی دواهەواڵم گەیاند، لێپرسراوەکەم (فەرهاد عەبدولحەمید) هات و گوتی: لە سەرکردایەتییەوە پێیان ڕاگەیاندووم، (کاوە) پێوەندی لەگەڵ (بابەکر پشدەری) و (ڕەفیق پشدەری) هەیە. چەن جارێکیش لە (سولەیمانی) و (بەغدا)، لەگەڵ لێپرسراوانی (ئەمن) و (موخابەرات) دانیشتووە. بەڵام جۆری پێوەندییەکەی نازانین، چۆنە. بەڵکوو هەوڵی لەگەڵ بدەی و جۆری ئەو پێوەندییەمان بۆ ڕوونکەیتەوە.

بەڕاستی، ئەو هەموو بایەخەی سەرکردایەتی (کاژیک)، بە (شێخ کاوە)یان دابوو، زیاد لە پێویست و قەبارەی خۆی بوو. بۆیە هەر زوو لە ڕێکخستنەکە و سەرکردایەتیش، گومانم پەیداکرد، لە هەموو ڕاپۆرتەکانی مەفتانەمدا، گەلێ پرسیارمدەکرد، هێندێ جار وەڵامم دەستدەکەوتەوە و هێندێ جاری دیکەش، خۆیان لێ دەکرد بە کەڕەی شاڵێ! هێندێ لە وەڵامەکانیانم بە دڵبوو، بڕواشم بە هێندێکی دیکەیان نەبوو. بەڵام بۆ چارەسەرکردنی ئەو بارە نالەبارەی نێوانمان، بۆئەوەی هەموو ڕاستییەکان، سەبارەت بە (کاژیک) بزانم، گەلێ جار داوای کۆنفرانس یا کۆنگرەم دەکرد. ئەوانیش دەیانگوت: چاوەڕێی وەڵامی سەرکردایەتی بکە و ئەوا پتر لە (46) ساڵ، بەسەر ئەو پرسیارانەدا تێپەڕبوو، سەرکردایەتی نەک هەر وەڵامی نەدامەوە، بەڵکوو (کاژیک)یش نەما!

جگە لە ئەوەی، کەرەسەی ڕوشنبیری نوێیان نەبوو، تەنیا هەر نووسراوە کۆنەکانی ساڵانی شەستەکانیان بۆ دەناردین. کاتێکیش لە ئەو بارەیەوە دەمپرسی، دەیانگوت: کەرەسەی بیروباوەڕ، فەلسەفە و ئایدۆلۆژیا، کۆن نابێ و لە هەموو سەردەمێکدا، وەک خۆراکێکی گیانی بەکاردێنرێ و کەڵکی لێ وەردەگیرێ. منیش بڕوام بە ئەو وەڵامانە دەکرد. چونکە تەماشای ئایینی ئیسلامم دەکرد و لێکمدەدایەوە، چۆن پێش (1400) ساڵ، قورعان بۆ پەیامبەر هاتووە، وەک موسوڵمانەکان دەڵێن، یەک پیتی لێ زیاد و کەم نەکراوە، نەگۆڕاوە و هەر وەک خۆی ماوەتەوە، موسوڵمانەکانیش باوەڕیان پێی هەیە و کەسیش داوای شتی نوێیان لێ ناکا! بە هەمان شێوەش، لە فەلسەفەی مارکسیزمم دەڕوانی، هەمان لێکدانەوەم بۆ دەکرد و بە ئەو شێوەیە، خۆمم هەڵدەخەڵەتاند!

بۆیە ئەو داواکارییەی سەرکردایەتی (کاژیک)، سەبارەت بە (کاوە) لێیان کردم، بە بێڵنووی ئەوەی کەم دەبینیم، ڕەتمکردەوە. چونکە ئەو کاتە، هەموو کەس دەیزانی، (شێخ موحەممەدی هەرسین) و (موحەممەدی عەزیز)، سەر بە (کاژیک)ن، لە بارەکەی (بارزانی) کاردەکەن و یەکەمین باوەڕپێکراوی سەرۆک (بارزانی)شن. لەبەرئەوە گومانم پەیداکرد، ئەو زانیارییانە بۆ سەرکردایەتی (کاژیک) بێ، بەڵکوو بۆ دەزگەی پاراستن یا بارەگەی (بارزانی) بێ. منیش لەلایەکەوە، ئەوەم بە سیخووڕی دەزانی و لە هەموو

ژیانیشمدا، سیخووڕیم بۆ هیچ کەس و لایەنێ نەکردووە، زۆر بە چاوێکی سووکیشەوە، لە ئەو جۆرە کەسانەم ڕوانیوە لەلایەکی دیکەشەوە، زۆر ڕقم لە ئەو دوو دووەمەڵە گەورەیەی (پاراستن) و (بارەگەی بارزانی) بوو، کە لەسەر دڵی (پارتی) هەڵتۆقیبوون!
شایانی باسە، هەردوو ناوبراو (شێخ موحەممەدی هەرسین) و (موحەممەدی عەزیز)، ڕۆژی (2. 7. 1962)، لە شاری (سولەیمانی) بە دووقۆڵی، (پارتی گەلی کورد)یان دامەزراند. نزیکەی ماوەی (2) ساڵ خەباتیانکرد و لە بوژاندنەوەی هەستی نەتەوەیی ڕۆڵەکانی گەلی کورددا، ڕۆڵێکی باشیان بینی.
بەلام (کاژیک) پێشتر هەبوو، ڕۆژی (14. 4. 1959) دامەزرابوو، لە ئەنجامدا ئەم دوو پارتە، لە یەکەی نزیکبوونەوە و ڕۆژی (27. 3. 1964) یەکیانگرت. ئەندامانی هەردوو پارت تێکەڵابوون و ئەو دوو هاوبیرەش، بوون بە ئەندامی سەرکردایەتی (کاژیک).

موحەممەد عەزیز قادر (خاڵەحەمە)

شێخ موحەممەدی هەرسین
(1927 – 1979)

* * *

گەڵوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی دووەم

سەرەتای گرفتە گەورەکە

هەر دوای ئەوەی، پرسەکەی (شێخ لەتیف) تەواوبوو، (جەمال قاسم)م بینی، گوتی: سبەینێ لە لیژنەی ناوچە چاوەڕێتدەکەم، هێندێ شت هەیە، پێکەوە باسیدەکەین. بەیانی چووم و بینیم. (شێخ ڕەووفی شێخ عارف، حەمەرەحیم * و جەمال قاسم) دانیشتبوون. سلاومکرد، زۆر بە ساردی وەلامیاندامەوە. ماوەیە دەنگ نەبوو، پاشان (خالەحاجی) ڕووی دەمی تێکردم و بە تووڕەییەکەوە گوتی: تۆ خۆت بە ئەندامی (پارتی) دەزانی؟! گوتم: تا ئەم کاتەش. بەلێ. گوتی: ئەی بۆچی جنێوت بە (بارزانی) داوە؟

منیش وەک لە بانی بەرەبەنەوە و تێکەیشتم، داخی شتێکی دیکەم پێ دەڕێژن. ئەگینا من و جنێودان بە (بارزانی)، کوجا مەرحەبا! گوتم: کێ ئەو هەواڵە درۆیەی پێ گەیاندوون؟ گوتی: دوکتور (موحسین).* ئیدی بەتەواوی کێشەکەم لا ڕوونبووەوە، چونکە پێش یەک دوو ڕۆژ پێکەوەبووین و لەسەر هێندێ بابەت، دەمەتەقێیەکی گەرمان کرد.

(1994 - 1948)

---

* (حەمە) کوڕی (ڕەحیم سمیل)ە بوو. باوکی لە کارگەی چیمەنتۆی (سەرچنار) کرێکاربوو. سەرەتا بە (مەقال جووجەلە) و دوای شۆڕشی ئیسلامی (ئێران)یش، بە (خالەحاجی) ناسرابوو. جگە لە خۆی، دوو برای دیکەشی کوژران. لە ئەم نووسینەدا لەبری ناوی ڕاستەقینەی خۆی و مەقال (جووجەلە)، هەر بە (خالەحاجی) ناویدەبەم!

* دوکتور (موحسین) خەلکی (کۆیە) بوو، خزمی (عەلی عەبدوللا) بوو. پزیشکی ڤێتێرنێری بوو، لە (سولەیمانی) دامەزرابوو، بەهۆی دوکتور (عەبباس) و (حەسەرەو کوڕی موحەممەد)ەوە ناسیم. لە ماوەیەکی کەمدا، زۆر لە یەکدی نزیکبووینەوە، یەکێ لە ئەو هاوڕێیانە بوو، ئومێدێکم پێی بوو، بیکەم بە (کاژیک). کەچی وەک مار پێوەیدام!

سەبارەت پرسەکەی (شێخ لەتیف) گوتی: تۆ دەبووایە، وەک ئەندامێکی (پارتی)، گوێڕایەڵی فەرمانەکەی لقی (4) بوویتایە و نەچوویتایە. منیش زۆر سەیرم لێهات، چونکە بە ناوی (پارتی)ەوە، کەس هیچی بەفەرمی، بە من نەگوتبوو، نابێ، بەشداریی ئەو پرسەیەی ماڵی شێخان بکەی. ئەو پیاوە بێ ئەمەکە، ئەو قسانەی منی بە ناشیرینترین شێوە ڕازاندبووەوە، بەتایبەتی کاتێ ئەو ڕاپۆرتە سیخوڕانەیەی نووسیبوو، لە (سولەیمانی)ەوە بۆ (کۆیە) گوێزرابووەوە، چاوی بە چاوم نەدەکەوتەوە، تا دوو قسەی ڕەقی پێ بڵێم!

پاشان هەموو دەمەتەقێکەی نێوان خۆم و (موحسین)م بۆ گێڕانەوە. ئیدی (خاڵەحاجی) ئاگری لێ دەباری و گوتی: تۆ دەزانی، ئێمە چەن بڕوامان بە تۆ هەبوو؟ تەنانەت یەکەمین پاڵێوراوی لیژنەی ناوچەی (سولەیمانی) بووی، کەچی تۆ لە پشتەوە، خەنجەرمان لێدەدەی. لەبەرئەوە لە ئەم چرکەساتەوە، چالاکیی و ئەندامێتیت هەڵدەپەسێرین، تا بڕیاری کۆتاییمان، لە کۆمیتەی ناوەندییەوە بۆ دێ و بەیەکجاری، لە (پارتی) دەردەکرێی. هەر شتێکیشت لێ ببیستین یا ببینین، ئەوا خۆت دەزانی، چیت لێ دەکەین. ئەمەیە دەڵێ: بیانووی تر نانی جۆیە!

منیش گوتم: تا ئەو کاتەی ئەندامی (پارتی) بم، هیچ کەسێ بۆی نییە، بەو شێوە توندە، قسەم لەگەڵ بکا و هەڕەشەم لێ بکا. گەر ئێوە هێندە بەتەنگ (پارتی) و ناوی (بارزانی)ەوە دێن، بۆچی ڕۆژانە، بەدەیان کورد دەبن بە بەعسی و ناپاکی لە گەلەکەی خۆیان دەکەن، بانگیان ناکەن و هەڕەشەیان لێ ناکەن؟! گوتی: ئەوەیان ئیشی تۆ نییە، تەواو و هەستە بڕۆ دەرەوە.

ئەو کاتە (خاڵەحاجی)، لێپرسراوی دەزگەی پاراستن بوو. هەر خۆی هەموو شتێ بوو، کەسی بە پیاو نەدەزانی و تەنانەت ئەندامانی لقیش، ماستاویان بۆ دەکرد. (شێخ ڕەووف)، زۆری پێ ناخۆشبوو، خۆی بەنووسینەوە خەریککردبوو. بەڵام نە ئەو و نە (جەمال قاسم)یش، یەک وشە لە دەمیانەوە دەرنەهات!

ئیدی بەتەواوی تێگەیشتم، ئەوانەی لە لیژنەی ناوچە کاردەکەن، وەک بووکەڵەی سەر شانۆ وان، (خاڵەحاجی) ئەکتەری سەرەکییە و بەئارەزووی خۆی هەڵیاندەسووڕێنی، کەی ویستی، قورمیشیاندەکا، چونی بوێ، وایان هەڵدەپەڕێنی، هەر کاتێکیش ویستی، قورمیشەکە خاودەکاتەوە، دەیانوەستێنی! زۆر باشیش بۆم ڕوونبووەوە، هەر لە ساڵی (1964)ەوە، دووبەرەکییەکەی نێوان هەردوو باڵەکەی جەلالی و مەلایی، بەیەکجاری (پارتی) کوشتووە، هەرگیز پارت نەبووە و هەرگیزیش نابێتەوە بە پارت، تا ئەو جۆرە کەسانە، سەرکردایەتییکەن. دەزگەی پاراستن و بارەگەی (بارزانی)ش، گەلێ لە (پارتی) گەورە و گرنگترن!

بەڕاستی، کاتێ هاتمەدەرەوە، بەتەواوی وڕبووبووم. بڕوام نەدەکرد، ئەوە لە من ڕوویدا بێ. ئەوەتەی لە ڕیزەکانی (کاژیک)یشدا کارمدەکرد، بە هیچ شێوەیە، بڕوام بە (پارتی) نەمابوو. لە سەرەتای سالی (1971)یشەوە، چەن جارێ داوام لە سەرکردایەتی (کاژیک) کرد، واز لە (پارتی) و (قوتابیان) بێنم، خۆم بۆ ڕێکخستنەکانی خۆمان تەرخانکەم، بەلام سەرکردایەتی ڕێیان نەدەدام. زۆر حەزمدەکرد، لە (پارتی) دووربکەومەوە، چونکە هەرگیز درۆم لەگەل باوەڕی خۆم نەکردووە و فێلیش لە باوەڕی خۆم ناکەم، بەلام حەزم نەدەکرد، بە ئەو شێوەیە، (پارتی) دەرمکا، بەلکوو پێم خۆشبوو، خۆم وازبێنم. چی بکەم؟ ئەوەش باجی سەرکردایەتی (کاژیک) بوو، وەک چۆن سموره، گوێز لەنێو کلۆرەداردا دەشاریتەوە، ئەوانیش ئەندامەکانی خۆیان، لەنێو ڕیزەکانی (پارتی)دا، بۆ سیخووڕیکردن و دەنگوباسکۆکردنەوە حەشاردەدا!!

ئەگینا گەر (کاژیک)م نەناسیایە و کارم لەگەل نەکردنایە، هەلبەتە هەموو توانای خۆمم، بۆ (پارتی) تەرخاندەکرد و زۆر بە دلسۆزیشەوە، ئیشم بۆ دەکردن. بەتایبەتی لە ئەو ڕۆژانەدا جادەکەی پانبوو، خەلک خواخوایانبوو، (پارتی) ئاوڕێکیان لێ بداتەوە، لە ڕیزەکانیدا کاربکەن، پێشکەون، دەسیانبڕوا و خۆیان بەسەر ڕۆلەکانی گەلدا بادەن. بەلام من لەپێناوی باوەڕەکەمدا، هەموو ئەو شتانە و بەرژەوەندی تایبەتی خۆمم لە گۆڕنا!

دوای ئەو کۆلینەوە بێسەروبەرەی (خالەحاجی)، بەکسەر خۆم لە (قوتابیان) وازمهێنا و بەلای هیچ ڕێکخستنێکی (پارتی)دا نەچوومەوە، بەلام ڕۆژێ لە مالەوە دانیشتبووم، خەریکی خوێندنەوە بووم، (فەرەیدوون عەبدولقادر کەرکووکی)، ئەندامی سەرکردایەتی (ی. ق. ک.) بوو، هات و گوتی: هەلبژاردنی لیژنەی ناوچە و لقمان هەیە، داواتدەکەن و دەبێ، بێی. هەرچەندە خەرمکم بۆ ڕست، بە گوێیدا نەچوو. پێکەوە ڕۆیشتین، لە هەلبژاردنەکەدا، بە لێپرسراوی ناوچە دەرچوومەوە و بووم بە ئەندامی لقی (سولەیمانی)ش. بەلام سووور دەمزانی، (خالەحاجی) وازم لێ ناهێنێ، (پاراستن) تازە نایەلێ، نەک هەر لە (قوتابیان)دا کاربکەم، بەلکوو ژیانیشم لێ تالدەکا. چونکە کەسێ ئەو تاوانە گەورەیەی بۆ درووستکرابێ، زۆر بێویژدانانە بلێن: جنێوی بە (بارزانی) داوە، ئیدی چۆن ڕێزی لێ دەگرن، (بارزانی) ئەو سەردەمەی سالی (1972)یش، کە کەس نەبوو، لە ئاستیدا بکۆکێ و بلێ لەل! بەتایبەتی دوای ئەوەی، سەرکردایەتی (بەعس)، هەولی لەنێوبردنیان دابوو، ئیدی هێندەی دیکە، لە دل و دەروونی ڕۆلەکانی کورددا، خۆشەویستربووبوو!

خاڵەحاجی بۆ وایکرد؟!

من دەمزانی، (خاڵەحاجی) کوێی دێشێ و بۆ وا ئەم شتەی، بە فووڕسی گرتووە؟ جێی خۆیەتی لێرەدا باسیبکەم، هەرچەندە لە بەرگی یەکەمیشدا، بە کورتی باسمکردووە. تازە هەردوو باڵەکەی جەلالي و مەلایی تێکەڵاوبووبوونەوە. (پاراستن) گومانی لێ دەکردن، گوایە هێشتا ڕێکخستنی تایبەتی خۆیان هەیە.
ئەو کاتە من لە جووتیاران کارمدەکرد. ڕۆژێ (خاڵەحاجی) تێلیفۆنیکرد و گوتی: بەپەلە وەرە ئەم بەر، ئیشم پێت هەیە. چووم و ڕووبەڕوو دانیشتین. زۆر بە شانوباڵزووی مندا هەڵیدا و ڕێزێکی زۆری لێ گرتم. پاشان داوای لێ کردم، چاودێری هەردوو دوکتور (خەسرەو خاڵ) و (موفەق)ی پزیشکی چاوی بۆ بکەم. منیش لە هەموو ژیانمدا، ڕقم لە کاری سیخوڕی و چڵکاوخۆری بووە. لەبەرئەوە زۆر بەڕاشکاوی پێم گوت: من لە جووتیاران کارم زۆرە، ئەو کارە بە من ناکرێ و داوای لێبووردن دەکەم، بەڵکوو ئەو کارە بە هەڤاڵێکی دیکە بسپێرێ. گوتی: ئاخر زۆر پەلەیە و کەسی دیکەم لەبەردەستدا نییە. لەبەرئەوە ناچاریکردم، تێلیفۆن بۆ (کوردۆ)ی هاوڕێم بکەم و کارەکە بە ئەو بسپێرم. ئیدی لە ئەوەوە، نێوانمان درزی تێکەوت و ڕقێکی زۆر خراپی لێ هەڵگرتم. جگە لە ئەوەی، هەر لە کۆنەوە لە (سەرچنار)، خۆی و (محێدین)ی برایم دەناسی و خەڵک دەیانزانی، چەن ناوبانگیان خراپە!
(خاڵەحاجی) تازە هاتبووە (سولەیمانی) و دەیویست، هێڵی پاراستن دامەزرێنێ، تا ئاغاکانی دەستخۆشانەی لێ بکەن. جا لە ئەوەدەچوو، من یەکێ لە ئەوانە بووبم، ڕێکخا. بۆیە ئەو کارە قێزەونەی بە من سپارد. گەر بە قسەمبکردایە و کارەکەم بۆ ڕاپەڕاندایە، ئەوا لەسەداسەد، کاری دیکەشی پێ دەسپاردم. دواتریش داوای لێ دەکردم، لە دەزگە ناوزڕاوەکەیدا کاربکەم. بەڵام بە ئەو وەڵامەم، هەموویم لە کورتی بڕییەوە!

حەسەن زیرەك

لە دەنگخۆشە کوردەکاندا، هەر لە منداڵییەوە، هۆگری دەنگی (حەسەن زیرەک) بووم. کاتێ گەورەشبووم، تەمەنم لە (14) ساڵان تێپەڕیبووبوو، حەزم لە دەنگە بەسۆزەکەی (حەمەی ماملێ)ش کرد.
(زیرەک)ی بلیمەت، کارێکی زۆری تێکردم، هونەرمەندێکی لێهاتووی مەزنبوو، رازەیەکی زۆری هونەری کوردی کردووە. ئاخر ئەو هونەرمەندە گەورە و بلیمەتە، گەر کورد نەبووایە، لەنێو هەر گەلێکی دیکەدا هەڵکەوتایە، جگە لە ئەوەی ملیۆنێردەبوو، ناوبشی لە هەموو جیهاندا بلاوتەبووەوە و کەس نەبوو، نەیناسێ! بەڵام بەداخەوە وەک گوتوویانە: قەدری زێڕ، لای زێڕینگەرە!

هونەرمەندی هەرە گەورەی کورد (حەسەن زیرەک)، رۆژی (29. 11. 1921) لە شارۆچکەی (بوکان) لەدایکبووە، رۆژی (26. 6. 1972)، هەر لە (بوکان) مردووە و لەسەر راسپاردەی خۆشی، لە دامێنی کێوی (نالەشکێنە) نێژراوە. واتە تەنیا (51) ساڵ ژیاوە. رەوانی شادبێ!

ئەم وێنەیە ساڵی (1956)، لە دووکانی (حاجی ئەحەکریمی قەساب) گیراوە. لە راستەوە: (عوسمانی مەلا-حاجی ئەحەکریم، حەسەن زیرەک، ئەکرەمی کوریم ئاغا، کەریمی ئەحەی هومەر، حاجی موحەممەدی شێخ عەزیزی بارلوی - باوکم. ئەو سیانەی دیکە نەناسراون)

هۆردووگەی قوتابیان

دوای ئەوەی تاقیکردنەوەکانی کورسی دووەممان تەواوکرد، بیرۆی سکرتاریەتی قوتابیان بڕیاریدا، ساڵانە چەن هۆردووگەیەکی رووناکبیری و کارکردن، لە نێوچە جیاجیاکانی (کوردستان) بکەنەوە. تا لەلایەکەوە، یارمەتی جووتیاران بدەین و لەلایەکی دیکەشەوە، هێندێ شتیان بۆ باسکەین. لە رووی نەتەوەیی و رامیاریشەوە، کەمێ وشیاریانکەینەوە. بڕیاربوو، هۆردووگەکەمان لە یەکێ لە نێوچەکانی دەوروبەری پارێزگەی (کەرکووک) بێ، بەڵام دەسەڵاتدارانی (بەعس) نەیانهێشت. ئاخر گەر سەرکردایەتی (پارتی) و شۆرش، کەمێ ژیربوونایە، بەرژەوەندی گەلی کوردیان، لەبەر چاوبووایە، دەبووایە، هەر ئەو کاتە لە هەموو پلان و ئامانجەکانی (بەعس) تێبگەیشتنایە، (4) ئەو ساڵی رەبەق، چاوەڕێی ئۆتۆنۆمییەکی شەپلەلێدراویان نەکردایە، قوزەگامیشیان بە دیار رێککەوتننامەکە و بەڵێنەکانی دوژمنی ناگیرکەرەوە نەشتایەتەوە!

پاشان ناچاربووین، هۆردووگەکە لە گوندی (هەشەزینی) سەر بە شاروکەی (سەنگاو) دامەزرێنین. گوندەکەش زۆر لە (چەمچەمال)ەوە دوور نەبوو. ڕۆژی (1. 7. 1972)، لە گوندی (هەشەزینی)، لە خانووی قوتابخانەکەدا جێگیربووین. پتر لە (100) خوێندکاری ناوەندیی، ئامادەیی، پەیمانگە و زانکۆکان دەبووین. لە هەموو شارەکانی (کوردستان)ەوە هاتبوون. دادوەر (حەمە قەرەداخی)، ئەندامی سکرتارییەتی قوتابیان، بەرپرسی یەکەمی هۆردووگەکە بوو. ئێمەش ئەندامانی لقی (سولەیمانی)، سەرپەرشتیمان دەکرد. من و (سەلامی مەلاعەبدولرەحمان)، ئەو کاتە ئەندامی لیژنەی ناوچەی قوتابیان بوو، پێکەوە کارمانئەکرد. لە مالان دادەمەزراین و قسەمان بۆ جووتیاران دەکرد. هەرچەندە ئەو کاتە، بەرەو مارکسییەت هەنگاویدەنا، سووریش دەیزانی، من لە (کاژیک)دا کاردەکەم، چونکە چەن جاری بەراشکاوی، قسەم بۆ کردبوو، لە زۆر شتدا، یەکمان دەگرتەوە و ڕێزی یەکیمان دەگرت. ئەو سالە لە هۆردووگە گەلی کوری باش و کوردپەروەری وەک (ئەرسەلان بایز، دوکتور چیا عەبباس، سالار عەزیز، ڕەوانشاد مامۆستا عەزیز ...)م ناسی.
ڕۆژانە لە هۆردووگەکە، خوێندکارەکان یارمەتی جووتیارانی گوندەکەیان دەدا. مانگی (7) بوو، خەریکبوو دروێنەی گەنم و جۆ تەواودەبوو، بەلام کاتی بژاری نێو مەرەزە و دەسکەنەی نۆک بوو. لەبەر ئەو خورە گەرمەی گەرمیان، زۆربەمان تووشی سەریەشە بووبووین. لەبەر کوتەری مێشوولەی شەو و ڕۆژیش، ئاراممان لی هەلگیرابوو. شەوانە خەو لە چاولنمان نەدەکەوت. کاتی ئیشی ئەو دەورووبەرەش تەواوبوو، بەیانیان زوو هەلدەستاین، بەرەو گوندەکانی دیکەی دەورووبەر دەڕۆیشتین.
گەر ڕۆژی کارمانیکردنایە، ئەوا بەیانی زوو، لە هۆردووگە نانماندەخوارد و دەڕۆیشتین. نانی نیوەڕۆشمان لە مالی ئەو جووتیارانە بوو، کە ئیشمان لەگەل دەکردن. هەموو ئێوارەیەکیش، چێشت لی دەنرا و لە هۆردووگە نانماندەخوارد. هێندی خوێندکار، بۆ ئامادەکردنی خواردن دانرابوون. ڕۆژانە بە ترۆمبێل دەچوون، لە (چەمچەمال) سەوزە و گۆشتیان دەکڕی.

گوندی دیلیژە

ڕۆژێکیان لە (هەشەزینی)ەوە بەپێ، بەنێو دەربەند (باسەرە) و بەگوێی ئاوەکەدا ڕۆیشتین، تا گەیشتینە گوندی (دیلیژە). گوندەکە لە شوێنێکی زۆر بەرز هەلکەوتووە، هەرچواردەوری بە باخ و سەوزایی ڕازابووەوە. ئاوێکی زۆری هەبوو، حەوز و مزگەوتێکی گەورەی جوانی خاوێنی لی بوو. ئەو گوندە هێندە دلگیر و خۆش بوو، مرۆ دلی نەدەهات، بەجێیبێلی. ماوەیە لە ئەویش حەوراینەوە و دوایی گەڕاینەوە. گوندەکە هێندە دلگیرە، ئێستە سەیرانکەر، بە پۆل ڕووی تێ دەکەن.

شەوانی هۆردووگە

شەوانە دوای نانخواردن، لەژێر چەتری ئەو ئاسمانە شینە خاوێنەدا دادەنیشتین. ئاسمان بە ئەستێرەی گەش رازابووەوە و هەر جریوەجریویانبوو. مانگیش وەک پرۆژێکتەرێکی سرووشتی، ئەو ناوەی ڕووناکردبووەوە. سرووشت کشوماتبوو، هەوایەکی خۆش و سازگارمان هەڵدەمژی. هەموومان کۆدەبووینەوە و هەر جارەی، باسی شتێکمان دەکرد. پاشان گۆرانیمان دەگوت و بەرنامەی گاڵتەوگەپ دەستپێدەکرد. (زێباری نوری بەگ)ی شێربرام و (ئازاد کۆیی)مان لەگەڵ بوون. بەزمێکی خۆشی گاڵتەوگەپیان هەبوو، زۆربەی شەو دووقۆلی پێشکەشیاندەکرد. خوێندکارەکان زۆر لایان خۆشبوو، داوایان لی دەکردن و ئەوانیش بە گورلنییەوە، گاڵتەیان بە زمانە کوردییەکەی مەلا و فەقێ موسوڵمانە کوردەکان دەکرد. ناونیشانەکەی (دەمەتەقێی دوو فەقێ لەسەر قەنداغ) بوو، هێندەی بیرم مابێ، دەیانگوت:

فەقێ زێبار: چا لە قەنداغی ئەفزەلترە.

فەقێ ئازاد: نەخێر، قەنداغ لە چای ئەفزەلترە، تۆ بڕێ، لۆ؟

فەقێ زێبار: لۆ؟

فەقێ ئازاد: زەوەبانی سوکەری تیا ئەسهەلترە، تۆ بڕێ، لۆ؟

فەقێ زێبار: لۆ؟

فەقێ ئازاد: غەسلی ئیستیکانەکەی ئەنزەفترە، تۆ بڕێ، لۆ؟

فەقێ زێبار: ئەدی کو وادەبێ، لۆ هەر دەبێ، من بڕێم لۆ، ئەدی کەی قسان بکەم؟!

ئیدی بە ئەو شێوەیە، هەردووکیان درێژەیان پێدەدا و خوێندکارەکانیش، تێر پێدەکەنین. یا (زێبار) هەڵدەسا و تۆکتەی دەگێرایەوە، هێندێ جاریش پەروەیەکی بە سمتیەوە دەبەست و سووریکیشی بەدەمەوە دەدا (ئازاد کۆیی)ش بە گۆرانی و تەنەکەلێدان دەیگوت:

یالا (زێبار) بایە
بۆ پێشەوە رایە
بادان هەر لە تۆیە
سمتت مەشکەی دۆیە

ئیدی دەبوو بە پێکەنین و هەرایەکی خۆش، ئەو سەری دیار نەبێ. ئەو هەموو ماوەیە، لە ئەوێ بووین، کەس دڵی لە کەس زوویر نەبوو. (بورهان) ناوێکی خەڵکی شارۆچکەی (هەڵەبجە)شمان لەگەڵ بوو، خزمی (جەلالی عەیە کلاش) بوو، دەنگی زۆر خۆشبوو، هەموو شەوێ داوامان لی دەکرد، گۆرانیمان بۆ بڵێ. ئەویش گۆرانی (کەمەرەشل)ەکەی (حەسەن گەرمیانی) بۆ دەگوتین و زۆر باشی دەگوت!

دوای ئەوەی ئەو باس و وردە ئاھەنگانە تەواودەبوو، ھەر کۆمەڵێ بۆ خۆیان پێکەوە دادەنیشتن و باسوخواسی جیاوازیان دەکرد. بەڵام من پتر، تێکەڵاوی خوێندکارەکانی (کەرکووک) دەبووم و قسەم بۆ دەکردن.

چەمچەماڵ

ماوەیە لە ھۆردووگە بووین، سەر و ریشمان زۆر ھاتبوو. ڕۆژێ لەگەڵ برادەران (سالار عەزیز) و رەوانشاد مامۆستا (عەزیز)دا چووین بۆ (چەمچەماڵ)، سەروریشمان بتاشین. سەرتاشخانەیەکی لێبوو، ناوی سەرتاشخانەی (ھەردووچاوەکەم) بوو!
کابرا تا سەروریشی تاشین، ھەر زووزوو دەیگوت: ئاخر ھەردووچاوەکەم، وانییە، ھەردووچاوەکەم، خراپ نییە. ھەردووچاوەکەم، بلشە پەلمەکە. ھەردووچاوەکەم پیرۆزبێ، ھەردووچاوەکەم بەخێرچن، ھەردووچاوەکەم سەرتاشخانەی خۆتانە .. ئێمەش کە ڕۆیشتین، گوتمان: زۆر سوپاس ھەردووچاوەکەم!
ئیدی ھێندەی ھەردووچاوەکەم دووبارەدەکردەوە، گەر ئەو دوو وشەیەمان، لە قسەکانی دەرھێنایە، ھەمووی چەن ڕستەیەکی کەمی دەمایەوە. دوایی تێگەیشتین و گوتمان: ئەمە بۆیە، سەرتاشخانەکەشی ناوناوە ھەردووچاوەکەم!

ڕووداوێکی دڵتەزێن

داخم ناچێ. چەن ڕۆژێ پێش ئەوەی کارەکانمان تەواوکەین و ھەر کەسێ بۆ شوێنی خۆی بگەڕێتەوە، زۆربەمان چووین، مەلە بکەین. کاتێ ئێوارە گەڕاینەوە، برادەرێکمان دیار نەبوو. بە ئەو شەوە، ھەرچی شوێن ھەبوو، ھەمووی بە دوایدا گەڕاین، بەڵام بەداخەوە نەماندۆزییەوە. بەیانی زوو، لەگەڵ دوو کەسی شارەزای خەڵکی گوندەکەدا چووین بۆ سەر چەمەکە. پیاوەکان ھەر چاویان بە ئاوەکە کەوت، گوتیان: لە ئەم گۆمەدا خنکاوە. لێم پرسین: چۆن دەزانن؟! گوتیان: نابینن: ماسییەکان لە ئەو ناوەدا کۆبوونەتەوە. پاشان خۆیان ڕووتکردەوە و تەرمەکەیان دەرھێنا.
لە ئەوە دەچوو، لە بەرزاییەکەوە خۆی ھەڵدابێ، سەری لە لمی بن گۆمەکە چەقیبێ. ئەو داماوە، ئەو شەوە تا بەیانی، لەنێوئاوەکەدا مابووەوە، خوا بەشەخۆراکی ئەو شەوەی، بۆ ماسییەکان ناردبوو، ھەر شوێنی نەرمبوو، خواردبوویان و ھەردوو گوێچکە، لێو و لێو، سەری لووت، کێر و گونیان قرتاندبوو. پاشان جلەکانیمان دۆزییەوە، ھەڵمانگرت و ھێنامانەوە بۆ ھۆردووگەکە.
بەیانی باوک و کەسوکارەکەی لە (کەرکووک)ەوە ھاتن. ھەموومان لە دەوریان کۆبووینەوە، زۆر بە ماتومەلوولی و غەمگینییەوە ڕاوەستابووین. پێش ئەوەی باوکی تەرمی

جگەرگوشەکەی، سواری ترومبیلەکەی بکا، رووی تێکردین و گوتی: ئەو هەر کوڕی من نەبوو، کوڕی کورد و برای ئێوەش بوو. بە قوربانی (کوردستان) بێ و دەبێ لە ئەو ڕێیەدا، هەر مالی قوربانی خوی بێ!

سەیر ئەوەبوو، کاتێ ئەو باوکە کوردپەروەرە گەورەیە، ئەو قسە جوان و ڕێکوپێکانەی دەکرد، یەک تنۆک فرمێسک، لە چاوانی نەڕژا! بەلام کەم خوێندکار هەبوو، لەتاو ئەو قسە پڕ سوزانە، خوی پێ ڕاگیرابێ و لەبری ئەو باوکە قارەمانە، فرمێسکی بۆ کوڕەکەی نەڕشتبێ. زۆر بە داخەوە، ناوی ئەو ڕەوانشادەم بیرنەماوە، تا بینووسم.

لقی قوتابیان

دوای ئەوەی هۆردووگەکە تەواوبوو و گەڕاینەوە، زۆر بە سەختێ تووشی نەخۆشی (مەلاریا) بووم و لەنێوجێدا خستمی. ئەندامانی سەرکردایەتی قوتابیان، لە (سولەیمانی) بوون. لەگەل ناوچە و لقدا، سەیرانێکیان بۆ (تەوێلە) ڕێکخست. من لەبەر نەخۆشی نەمتوانی بچم. ماوەیە بە بێدەنگی، لە قوتابیاندا کارمکرد. بەلام دوای ئەوەی (پارتی)ا بلاوکراوەیەکیان لەسەر دەرکردم و لە ڕیزەکانی ڕێکخستندا بلاویانکردەوە، کۆمیتەی ناوەندی بڕیاریدابوو، بەیەکجاری دەرمکەن. ئیدی قوتابیە هەلپەرست و مەراییکارەکان، ئەوانەی چاویان لە شوێنەکەی من بڕیبوو، ڕاپۆرتێکیان بۆ لیژنەی ناوچە و لقی (پارتی) نووسیبوو، داوایانکردبوو، لە قوتابیانیش دوورمخەنەوە. (خالەحاجی)ش یەک و دووی لێ نەکرد و بێ ئەوەی پرس بە کەس بکا، داواکارییەکەیانی پەسندکرد. ئەم کارەش، ئەو درۆ و پڕوپاگەندانەی (پارتی) دەسەلماند، کە چەندین سال بوو، بانگەشەیان بۆ دەکرد و دەیانگوت: ڕێکخراوە دیموکراسییەکان، چەن ڕێکخراوێکی پیشەیی بێلایەنن، هەموو خوێندکارانی (کوردستان)، لاوان، ئافرەتان ... دەتوانن، بە ئازادی کاری تێدا بکەن!

هەلبەتە ئەوان وەک (یەکێتی خوێندکارانی نەتەوەیی کورد)ی سەر بە (کاژیک)، هێندە ڕاستگو و ئازا نەبوون، بەراشکاوی بە جەماوەری کورد بلێن: ئەوی بڕوای بە بیروباوەڕی (کاژیک) نەبێ، لە ڕیزەکانی ڕێکخراوەکەماندا جێی نابێتەوە. چونکە ئەوان جەماوەریان هەلدەخەلەتاند و دەسیاندەبرین، مام ڕێوی ئاسا، بە فڕوفێل خەلکیان لە دەوری خۆیان کۆدەکردەوە!

لە ئەو ڕۆژانەدا، (عادیل موراد) سەرۆکی ای. ق. ک.) هات بۆ (سولەیمانی)، یەکێمان بینی و گوتی: نابێ، وازبێنی. دوای ئێوەڕو، سەردانی (عەلی عەبدوللا) دەکەم و لە ئەو بارەیەوە، تێلیفۆن بۆ لق بکا، تا لەسەر کارکردن بەردەوامبی. ئەو کاتە (عەلی عەبدوللا)، هەم پارێزگاری (سولەیمانی) و هەم ئەندامی پەلیتبیرۆی (پارتی)ش بوو. بەلام وا دیار بوو، لەگەل (خالەحاجی)دا هیچی پێ نەکرابوو. تا لە قوتابیانیش دەری نەپەڕاندم، وازی لێ نەهێنام!

گۆڕانکاریی و ژیانێکی نوێ

ساڵی (1972)، دایکم زۆری لە باوکم کرد، تا لەدەس کرێچێتی ڕزگارمانبێ. ئەوەبوو، لە پشت یانەی مامۆستایانەوە، پارچەیە زەوی (347) مەتریی کڕی. هەر ئەو ساڵە زوو دەسمانپێکرد، خانوویەکی گەورە و جوانمان درووستکرد. لە پشووی هاویندا، هیچ کاریکم نەبوو، سەرپەرشتی کرێکارەکانم دەکرد. سەرەتای پاییزبوو، خانووەکە تەواو بوو، گوێزامانەوە و چووینە ناوی. لەدەس کرێچێتی ڕزگارمانبوو، بە خانووی خۆمان شادبووین!

حەوشەکەمان نزیکەی (200) مەتردەبوو. منیش وەک کادیریکی کشتوکاڵ، دیزاینێکی جوانم بۆ باخەکە دانا و کردم بە دوویەشەوە. لە بەشە گەورەکەی و لە نێوەڕاستەکەیدا، بەشی چیمەنێکی گەورەم هێشتەوە. هەرچواردەورەکەشیم بە بلووکی گەورە جیاکردەوە. لە ئەو دیو چیمەنەکەوە، چەندین داری قەیسی، هەڵووژە، هەنار و هەنجیرم ناشت. لەنێوان دارەکانیشدا، چەندین شەتڵی گوڵم هێنا و ڕواندم. لە بەشەکەی دیکەشیدا، لە دەرگەی دەرەوە بۆ هەیوانەکە، لە بەری لای چیمەنەکەوە، چەن قەڵەمەمێوێکی جیاوازم چەقاند. لە بەری ئەو بەریشەوە، (5) دارسنەوبەری ڕێک و جوانم ناشت. پاش ماوەیە هەموویان ڕوان و گەورەبوون، مرو هەر حەزیدەمکرد، لەنێو باخەکەدا دانیشێ. هەرچی دەهات، باوەڕی نەدەکرد، ئەو باخە من درووستمکردبێ. بەڵام بەڕۆژ و بەیانیان بە تایبەتی، لەبەر جریوەجریوی چۆلەکەی سەر درەختەکان، زوو خەبەرماندەبووەوە!

باوکم دڵی بە ئەو خانوو و باخە زۆر خۆشبوو. سوێندیخوارد، تا لە ژیاندابێ، نەیفرۆشێ. ئەوەبوو، سوێندەکەی خۆی بردەسەر و تا ڕۆژی (28 2 2008) نەمرد، ئەو خانووە هەر مابوو، پاشان کوڕەکان ساڵی (2010) فرۆشتیان!

ماڵی خۆمان لەگەڵ دایک و باوکم ساڵی (1991) گیراوە.

سیتەك

(مەنسوور)ی هاوڕێم، لە کۆلێژی سەربازی (بەغدا) دەیخوێند. ماوەی هەفتەیەک پشووی هەبوو، هاتبووەوە بۆ (سولەیمانی)، سەر لە دایک و خوشکەکانی بدا. ئەو لە پرسەکەی (شێخ لەتیف)دا ئامادە نەبوو. داوای لێ کردم، پێکەوە سەردانێکی (سیتەک) بکەین، سەرەخۆشی لە (کاوە) و (حەلاوە) خانی دایکی بکا. منیش زۆرم پێخۆشبوو، چونکە دەمێ بوو، بەڵێنمدابوو، سەریانبدەم. حەزیشمدەکرد، بزانم، سەبارەت بە چی دەیویست، قسەم لەگەڵ بکا!

ئەوەبوو، هەردووکمان پێکەوە چووین و (کاوە)ش، رێزێکی زۆری لێ گرتین. رۆژی دوایی، هەرسێکمان بەدەم پیاسکردنەوە، بەرەو رێی (سولەیمانی)، لە ئاوایی دوورکەوتینەوە. لەبن داربەڕوویەکی گەورەی نزیک جادەکە دانیشتین. (کاوە) تفەنگێکی کلاشینکۆفی پێ بوو، هەر لە دوورەوە، یەک دوو سمورەی لەسەر داربەڕووەکە بەردایەوە. گەر بڵێم، هەرگیز لە ژیانی خۆمدا، دەسڕاستی وام نەدیبوو، لە راستی لام نەداوە!

کەمێ دانیشتین، هەروا قسەی ئاسایمان دەکرد. لەپڕ هێندێ گلەیی لە من کرد و گوتی: داوام لێ کردی، سەرم لێ بدەی، بۆ نەهاتی؟ منیش گوتم: تاقیکردنەوەکانمان تەواوکرد، یەکسەر لەگەڵ (یەکێتی قوتابیان) چووین بۆ هۆردووگەی قوتابیان لە گوندی (هەشەزینی)، ماوەی دوو هەفتە مامەوە، پاشان کاتێ گەرامەوە، زۆر نەخۆشکەوتم، نەمتوانی بەڵێنەکەم جێبەجێبکەم، داوای لێبووردن دەکەم.

گوتی: لە هۆردووگە، چیتان دەکرد؟ منیش بیرم چووبووەوە، قسە بۆ کێ دەکەم، چونکە یەکەم (کاوە) وەک برام وابوو، دووەم لەپێناوی بیروباوەڕەکەشمدا، سڵم لە کەس نەدەکردەوە گوتم: یارمەتی جووتیارانمان دەدا. هەروەها باسی خەباتی چینایەتی، ملمڵانێی نێوان جووتیاران و دەرەبەگەکانی کورد، رۆڵی ئاغا و بەگ، لە داگیرکردنی زەوی و چەوساندنەوەی چینی جووتیارانمان بۆ دەکردن. دژی خاوەن موڵکەکان هانماندەدان و داوامان لێ دەکردن، سەر بۆ کەس دانەنەوێنن و داکۆکی، لە مافە رەواکانی خۆیان بکەن. هەروەها خاکی خۆیان و باوباپیرانیان، بە دوژمنی داگیرکەر نەفرۆشن، ناپاکی لە نەتەوە و نیشتمانەکەی خۆیان نەکەن.

ئیدی وەک دەڵێن: قسە، قسە دێنێ، لەسەر کێشەی جووتیار و زەوی، هۆردووگە و رۆڵی قوتابیان تووڕەبوو، لێمان بوو بە دەمەقاڵێ و گوتی: باشە تۆ لە زانکۆ دەخوێنی، هەقی ئەم قسانەت چییە، بۆ بەدەردی خۆتەوە دانانیشی؟! منیش گوتم: یەکێتی قوتابیان، هەموو ساڵێ ئەو هۆردووگایانە، بۆ ئەو مەبەستە دەکاتەوە. منیش وەک ئەندامێکی لقی قوتابیانی (سولەیمانی)، بەشداریمکرد و باوەڕم پێی هەیە.

ئیدی هێندە تووڕەبوو، لەتاولندا دوو فیشەکی بە دوو چۆلەکەوە نا، هەردووکیانی کوشت، پاشان هەردووکمان بێدەنگبووین. بەڵام (مەنسوور) دەمی نەکردەوە. لە ئەوەوە دیسانەوە، کەمێ ساردی لە نێوانماندا دروستبوو. دوو ڕۆژ و شەوی لە ئەوێ بووین و پاشان گەڕاینەوە.
سەیر ئەوەیە، تا (شێخ لەتیف) مابوو، دیوەخانەکەیان هەموو ڕۆژی جمەیدەهات، بەڵام کە ئەو ڕۆی، ئاگردانیان کوژایەوە. ئاخر خەڵک بۆ لای کێ بچووایە، چونکە (کاوە) و باوکی، زۆر جیاوازبوون؟!

من و کاژیک

دوای ئەوەی لە (پارتی) و (قوتابیان)، بەتەواوی دوورخرامەوە، ئیدی هەموو کاتی خۆم، بۆ ڕێکخستنەکانی (کاژیک) و خوێندنەکەم تەرخانکرد. پێوەندیم بە زۆربەی برادەر و ناسیاوەکانمەوە کرد، داوام لێ کردن، کارمان لەگەڵ بکەن. لە ماوەیەکی کورتدا، ژمارەیەکی زۆرم، لە ڕیزەکانی ڕێکخستندا کۆکردەوە. ڕۆژبەڕۆژ تا دەهات، ئەو هێڵەی ئێمە زیادی دەکرد. بە شێوەیە بوو، هەموو ڕۆژەکانی هەفتە، خەریکی کۆبوونەوە بووم. هەر لە زانکۆ، ئەوانەی لەنێو خوێندکاراندا ڕێزیان هەبوو، سەر بە (پارتی) نەبوون، هەر زوو پێوەندیم پێوەکردن و ڕێکمخستن.
لەبەرئەوە لە زانکۆ، (پارتی) زۆر دژایەتی منیان دەکرد، منیان بە لێپرسراوێکی گەورەی (کاژیک) دەزانی. هەر هێندە منیان ببینیایە، لەگەڵ خوێندکارێکدا، کەمێ پیاسەمبکردایە، دەیانگوت: ئەوا مێشکی ئەویشی تێکدا! بۆیە نۆکەرەکانی دەزگەی (پاراستن)، یەک لەسەر یەک، ڕاپۆرتیان لەسەر دەنووسیم و لای (خاڵەحاجی)، هێندەی دیکە ئیسکیان تاڵکردبووم. منیش بە هیچ شێوەیە، گوێم نەدەدایە، وامدەزانی، گەر یەکێ (کاژیک) بێ، نابێ، لە هیچ شتێک و کەسێ بسڵەمێتەوە و خۆی لە هەموو کوردێ، زیاتر بە کوردێکی پاک و دڵسۆزتر بزانێ!
(پارتی) و (قوتابیان) بە ئەو هەموو ئەندام و پێشمەرگەیەوە، چونکە خاوەنی بیروباوەڕێکی ڕاست و بەهێز نەبوون، هەر منیان لەگەڵ دۆستێ یا ئەندامێکی خۆیان ببینیایە، ترسیان لێ دەنیشت، وایاندەزانی، ئەو کەسەیان لێ هەڵدەگێڕمەوە. هەرگیز بیریان لە ئەوە نەدەکردەوە، بۆچی ئەو ئەندامە، هێندە بڕوای بە پارتەکەی خۆی نەبێ، دەمەتەقێ لەگەڵ من بکا و بڕوام پێبێنێ، کە من بەهەڵەداچووم و دوای کڵاوی بابردوو کەوتووم!
ئەو کاتە، تەمەنم (22) ساڵان بوو، لە هەرەتی لاوێتی، چالاکی و سەرەڕۆیی خۆمدا بووم. کەسم لە خۆم بە کوردتر نەدەزانی، هەرگیز سڵم لە کەس نەدەکردەوە. لەپێناوی

بیروباوەڕەکەشمدا، نەک هەر (پارتی)، بەڵکوو هەموو دونیاشم بە هیند نەدەزانی. ئەوان بە ئەو هەموو توانایەی هەیانبوو، لە ئێمە دەترسان. هەمیشە لەپاشملە نەک بەرەوڕوو، ئەو پەڕی بەربەرەکانی و دژایەتییان دەکردم. منیش هیچ جۆرە حسابێکم بۆ نەدەکردن و هەرگیز، سەرێشم بۆ کەسیان شۆڕنەدەکرد. تەنانەت سڵاوی سەرجادەشم لێ بڕین. تەنیا پشتیشم هەر، بە پاکی خۆم قایمبوو. بەهۆی ئەو هاوبیرانەی لە (پارتی) و (قوتابیان)یشدا کاریانەکرد، یا بەهۆی هێندی دۆستەوە، هەموو نهێنییەکانیانم دەزانی. لەبەرئەوە دەمزانی، چی دەکەم و چۆن هەنگاودەنێم. جگە لە ئەوەی، ڕێکخستنەکەی ئێمەش، زۆر نهێنیبوو، ئەو هاوبیرانەی بە (کاژیک)یش ناسرابوون و پێکەوە کارمان دەکرد، زۆر تێکەڵی یەکدی نەدەبووین و پێکەوە نەدەگەڕاین. (خاڵەحاجی) و (قادر جەباری) شێتوهاربووبوون. لە زانکووە هەر ڕاپۆرتیان بۆ دەچوو، بەڵام هیچ جۆرە بەڵگەیەکیان، دەس نەدەکەوت!

هێڵی سەربازیی

بیرم لە ئەوە کردەوە، ڕێکخستنی لەنێو خوێندکارە کوردەکانی هەردوو کولێژی سەربازی و پۆلیسی (بەغدا) دروستکەم. هەرچەندە ئەوانەی لە ئەوی وەرگیرابوون، زۆر کەمبوون و هەمووشیان برادەرمبوون، بەڵام سەرەتا، یەکەمین کەس (مەنسوور)م هەڵبژارد. چونکە هەر لە ساڵی (1970)وە، کاتێ پێکەوە چووین بۆ کولێژی سەربازی، هەمیشە پێکەوەدەبووین و بەشێوەیەکی بەردەوامیش، بەپێی بەرنامەیەکی تایبەتی، قسەم بۆ دەکرد.
کاتێ لە (بەغدا) بەسەردان دەهاتەوە، هیچ کاتێ لە یەکدی جیانەدەبووینەوە. بەزۆربەی برادەرەکانی خۆم ناساند، چەن جارێکیش پێکەوە، سەرمان لە مامۆستا (شاکیر فەتاح) دا، چەن بانەیەکیشی لە پەرتووکەکەی (زەردەشت) کری و لە (بەغدا)، بەسەر برادەرەکانیدا دابەشیکرد. ئیدی من لە ئەوە تێگەیشتم، (مەنسوور) هەموو بیروباوەڕەکانی (کاژیک)ی، بەتەواوی هەرسکردووە، بۆیە هێندێ جاریش، چەن بڵاوکراوەیەکم پیشاندەدا.
لە سەردانێکیدا، برادەرێکی کوردی خەڵکی (کەرکووک)ی لەگەڵ خۆی هێنابوو، ناوی (عەبولئیلا موحەممەد ئەمین) بوو، دواتر بە ملازم (شوان) ناسرا. بەمنی ناساند. گەلێ ڕێزم گرت، داوەتی نانخواردنم کرد و لە ماڵەوە دانیشتبووین، هێندێ قسەم بۆ کرد. (مەنسوور) هەرچەندە زۆر سەری لێ دەخورا، بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ، کاری بۆ ئەو بیروباوەڕە دەکرد و چەن کەسێکی لە دەوری خۆی کۆکردبووەوە، ئامادەشبوو، هەموو کارێکمان بۆ بکا. بەڵام تا کولێژی سەربازی تەواونەکرد، نامەی بۆ (کاژیک) نەنووسی و قایل نەبوو، کارمان لەگەڵ بکا.

مانگی ئۆکتۆبەری ساڵی (1972) بوو، ڕەوانشاد (کەریمی شێخ سەلام)، لە (بەغدا)وە بە سەردان هاتەوە. ئەو کاتە لە کۆلێژی پۆلیسی دەیخوێند. سەرم لێ دا و کاتێکم بۆ دانا، تا پێکەوە هێندێ دەمەتەقێبکەین. لە پیاسەیەکی دوورودرێژی ئێوارانی جادە و شەقامەکانی (سولەیمانی)دا، هەرچی هەبوو، زۆر بەراشکاوی بۆم باسکرد. بێ پرسیارکردن و دەمەتەقێ یەکسەر گوتی: من ئامادەم و دەمێکە، بە دوای ئەو ڕێکخستنەدا وێڵم. هێندێ گلەییکرد و گوتی: باشە، ئێمە جگە لە ئەوەی دراوسێین، هەر لە منالییەوە یەکدی دەناسین. لە قوتابخانەی ناوەندیی (شۆڕش)یش پێکەوە خوێندوومانە، بۆچی زووتر پێوەندیت پێوە نەکردم؟! هەر بۆ بەیانی نامەی نووسی و نامەی برادەرێکی دیکەشی دامێ. ئەویش هەر لە گەڕەکی خۆمان بوو، لە ئامادەیی بازرگانی دەیخوێند و پێوەندیمان پێوەکرد، ناوی (جەلال سەعید) بوو.

پارێزەر (عەتای حەمەمرادی پێنجوێنی)، ئامادەیی تەواوکردبوو، لە (بەغدا) لە کۆلێژی یاسا وەرگیرابوو. ماوەی ساڵێ بوو، (عەتا) لەگەڵ (سیروانی عوسمانی سەعەی مەلا عەبباس)، لە شانەیەکدا لای من بوون و پێکەوە کارماندەکرد. زۆر خۆم لەگەڵ (عەتا) ماندووکردبوو. باش بوو، کاتێ لە (بەغدا) دەیخوێند، (کەریم) و هێندێ هاوبیری دیکەشمان، پێوەندییان بە ئەوەوە هەبوو.

بەهۆی (وریا براخاس)ەوە، لەگەڵ (فەتاح عەبدولڕەزاق ـ مەلافەتاح)دا، یەکدیمان ناسی و هێندێ شەو، من و (وریا) و (حەمەعەلی) دەچووین بۆ لای و تا درەنگانێ دادەنیشتین، باسی کێشەی کورد و ئایندەی شۆڕشەکەمان دەکرد. هەرچەندە (مەلافەتاح) یەکێ لە ئەو کەسانە بوو، لەسەر (کاژیک)، لە لیژنەی ناوچەی (پارتی) دەرکرابوو، ئەوی دەیناسی، دەیزانی (کاژیک)ە، بەڵام لای ئێمە، باسی (کاژیک)ی نەدەکرد.

ئیدی وامان لێهات، بێ ئەوەی بەئەواوی، لەگەڵ یەکێکدا یەکدی بناسین، هەر بە گومان، ئەوی (کاژیک) بووایە، ڕێزێکی زۆرمان لێ دەگرت. وەک لەنێوخۆماندا باوبوو، دەمانگوت: کوڕی باشە و هاوبیرانی (کاژیک) دەبێ، پێوەندییەکی گیانی پێکیانەوە ببەستێ!

ئێمەش وامان لێهاتبوو، هەر کەسێ ناوی بە (کاژیک) بڵاوبووبایەتەوە، لە دوورەوە خۆشماندەویست و داکۆکیمان لێ دەکرد. بۆ نموونە: من و (عەبدوڵلائاگرین)، ڕۆژێ لە ڕۆژان پێکەوە کارمان نەکردووە، هەر بەهۆی کۆڕ و کۆبوونەوەکانی یەکێتی نووسەرانەوە، یەکدیمان ناسی. بەڵام هەردووکمان دەمانزانی، (کاژیک)ین، بۆیە زۆر ڕێزی یەکدیمان دەگرت!

سێیەمین ساڵی زانکۆ

وەک هەموو ساڵێکی دیکەی خوێندن، لە کاتی دیاریکراوی خۆیدا، دەرگەی پەیمانگە و زانکۆکان کرانەوە. دیسانەوە زانست و زانیاری، باوەشی گەرموگوڕی، بۆ خوێندکارە خوێنگەرمە جگەرسوزەکانی گرتەوە. لە هەردوو پۆلی یەک و دووی کۆلیژدا، تەنیا چەن وانەیەکی گشتیمان لەبارەی ڕووەک و بەروبوومەکانی کشتوکاڵەوە دەخوێندبوو. بەڵام لە پۆلی سێیەوە، تەرخانی تایبەتی دەستپێدەکرد و هەر خوێندکاری دەبووایە، بەشێکی تایبەتی بۆ خۆی هەڵبژاردبایە، ئەوەش یەکەمین ساڵ بوو، ئەو بەشە نوێیانە بکرێنەوە. منیش بەشی بەروبوومی کێڵگەم (Agronomy) هەڵبژارد.

هەر لە سەرەتای ساڵەوە بڕیارمدا، ئەم دوو ساڵە، زۆر دەنوێندی بکرم و خۆم بە خوێندنەکەمەوە خەریککەم، تا نمرەیەکی باش بهێنم و لە دوارۆژدا، لە خوێندنی باڵا وەرگیریم، یا لە شوێنێکی وەک زانکۆ دامەزریم. چونکە من وەک هێندێ کەسی دیکە نەبووم، پشتم بە (پارتی) قایمبێ، تا گەر هیچیش نەزانم و شیاوی ئەو شوێنەش نەبم، بەهۆی ئەوانەوە بە ئامانجی ئارەزوای خۆم بگەم!

هەروەها ئەو ساڵە، زۆربەی خوێندکارەکانیش بەخۆکەوتن و بەڕاستی دەستیانپێکرد، تا نمرەیەکی باش بێنن. لەبەرئەوە پێشبڕکێیەکی زۆر گەورە، لەنێوان خوێندکارەکاندا دروست بووبوو.

هەر لە ئەم ساڵەشدا، (سەروەت - کوردو)ی هاوڕێم، لە (قەرەداغ) گەڕایەوە و لە یەکی کۆلیژی ئادابی زانکۆی (سولەیمانی) وەرگیرا. جگە لە ئەوەی هاوڕێیەکی گیانیبەگیانیم بوو، هاوبیریشم بوو، ئاگامان لە هەموو شتێکی یەکدی بوو، هەمیشەش پێکەوەبووین.

لە سەرەتای دەستپێکردنی خوێندنەوە، بەرنامەیەکی تایبەتیم، بۆ خۆم دانا و هەموو ڕۆژێ، دوای ئەوەی لە خوێندن دەبوومەوە و لە زانکۆ دەگەڕامەوە، کەمێ پشوومدەدا، ماوەی کاژێرێ، بە وانەکانی ئەو ڕۆژەدا دەچووەمەوە. ئیدی لە کاتی پێداچوونەوە و تاقیکردنەوەکاندا، زۆر بە ئاسانی تێیدەگەیشتم و وەڵامدەکردن. ئەنجامەکەشی ئەوەبوو، لە هەموو تاقیکردنەوەکانی مانگانەدا، نەک هەر دەرچووم، بەڵکو هەموو نمرەکانیشم، لەسەرووی (80%)ەوە بوو. مامۆستاکان و زۆربەی خوێندکارەکانی هاوڕێم، سەیریان لێدەهات، بە ئەو شێوەیە گۆڕاوم، یارمەتی هاوڕێکانیشم دەدا و وانەکانم بۆ باسدەکردن. ئەوەش خۆی لە خۆیدا، سەرکەوتنێکی گەورەبوو، درز و کەلێنی نووشووستییەکانی دیکەی بۆ پڕدەکردمەوە. چونکە جگە لە ئەوەی، زۆربەی مامۆستاکانم دەناسی، کاتێ بە ئەو شێوەیەش ئاوەدابە، ئیدی پتر ڕێزیان دەگرتم و پەیوەندیم لەگەڵیاندا زۆر باشتربوو. لەگەڵ ئەوەشدا، بە هیچ شێوەیە خوێندنەکەم، ڕێی لە کاری ڕامیاریی و چالاکییەکانم نەدەگرت و بگرە، لە جاران گەرمتربووم!

قادر مستەفا و لیژنەی ناوچەی پارتی

گومانی تێدا نییە، من ئەو هەموو چالاکییە بنووسم، ڕێکخستنەکانی قوتابیان و (پارتی)ش لەنێوخودا، ڕۆژبەڕۆژ بەرەولاوازی و ئاژاوە دەچوو. (پاراستن) وازم لێ ناهێنێ، چونکە هاوڕێکانی دەوروبەرم، یەک لە دوای یەک وازیان لێ هێنان و لەگەڵ ئێمەدا کاریان دەکرد. بۆ نموونە: هونەرمەندی خوالێخۆشبوو مامۆستا (قادر مستەفا)ی هاوڕێم، کاتی خۆی جەلالیبوو. لە تێکەڵاوبوونەوەکەدا، بوو بە ئەندامی ڕێکخراوی (پارتی) لە کارگەی جگەرەکە. ماوەیە بوو، خەریکی بووم و ڕۆژانە قسەم بۆ دەکرد. خۆشی ئامادەییەکی زۆری هەبوو، کارمان لەگەڵ بکا. بەڵام مەرجی سەرکردایەتی ئەوەبوو، واز لە (پارتی) بێنێ. ئەویش یەکسەر نامەی وازهێنانی بۆ (پارتی) نووسی و لە ڕیزەکانی (کاژیک)دا وەرگیرا.

(1943 – 2014) ئەم وێنەیە، ڕۆژی (16. 2. 1973) گیراوە.

دوای ئەو کۆمەڵە چالاکییانە، نزیک تاقیکردنەوەکانی کۆرسی یەکەم بووبووینەوە. (قادر جەباری) بە دوایدا ناردم. منیش لێکمدایەوە، گەر بچم و بمگرن، ئەوا تاقیکردنەوەکانم لەکیسدەچێ. لەبەرئەوە واچاکە، جاری نەچم و خۆمی لێ گەرکەم. دوای یەک هەفتە، مامۆستا (قادر)یان بۆ کۆلێنەوە بانگکرد، تا بزانن، لەسەرچی وازی لە (پارتی) هێناوە؟! سەیر ئەوەبوو، هەر بە ئەویشدا وەلامیان بۆ ناردمەوە، کە بچم، چاکترە، ئەگینا بە شێوەیەکەی دیکە، هەڵسوکەوتم لەگەڵ دەکەن!

منیش پرسم بە لێپرسراوەکەم (فەرهاد عەبدولحەمید) کرد و گوتی: سەری لە دوکتور (کەمال خۆشناو) بدە، هەموو شتێکی بۆ باسکە. لە ئەو بڕوایەدام، یارمەتیتدەدا. ئەو کاتە دوکتور (کەمال) ڕاگری کاروباری خوێندکارانی زانکۆ و ئەندامی لقی (4)ی (پارتی)ش بوو. پێشتریش بەهۆی قوتابیان و (پارتی)ەوە دەمناسی. لە پۆلی (2)شدا، مامۆستامبوو، سەرەتاکانی باخداری پێ دەگوتین. چوومە لای و ڕێزێکی زۆری لێ گرتم. گرفتەکەم بۆ

باسکرد و تێمگەیاند. ئەویش هەر لەبەرچاوی خۆم، تێلیفۆنی بۆ (قادر جەباری) کرد و داوای لێ کرد، مۆڵەتمبدەن، تا تاقیکردنەوەکانم تەواودەکەم و ئەو کاتە، سەریان لێ بدەم. ئاغای (جەباری)ش، داواکەی دوکتۆری نەشکاند.
دوای ئەوەی لە تاقیکردنەوەکانم بوومەوە، لەسەر بەڵێنەکەی خۆم، سەرم لە ناوچە دا. (قادر جەباری) و (عەبدوڵلای حاجی سەعید) دانیشتبوون. (جەباری) بە قسەی ناشیرین و هەڕەشەکردن، پێشوازی لێ کردم. هەرچەندە هیچ بەڵگەیەکی بەدەستەوە نەبوو، بەڵام هەر بەئاشکرا، شەڕی پێ دەفرۆشتم. جنێوێکی زۆری بە (کامیل ژیر) و (فایەق عارف) دا، بەڵام ناوی (شێخ موحەممەدی هەرسین، موحەممەدی عەزیز و عەبدوڵلا ئاگرین)ی نەهێنا. چونکە ئەوانە هەموویان، لە پەنا حەجەکەدا بوون و کاریان لەگەڵ بارەکەی (بارزانی) دەکرد! پاشان هەڕەشەی لێ کردم و گوتی: ئەم جارە، یەک ڕاپۆرتت لەسەربێ، سەرەوخوار لە ئەو ئاودەستەدا هەڵتدەواسم. منیش چێدیکە لە ئەوە پتر، ئەو سووکایەتییەم پێ قەبووڵ نەکرا، بۆیە گوتم: لەبەرئەوەی ئێوە، لە پارتێکی دیموکراسیدا کاردەکەن، ئەو کارەتان لەدەستدێ و دەتوانن، بشمکوژن! ئاخر تۆ تەنیا لەبەرئەوە هەڕەشە لە من دەکەی، چونکە کوردایەتی دەکەم. ئەگینا گەر دژی پیاوخراپ و دوژمنانی کوردن، بۆچی چەن خۆفرۆشێکی وەک (سدقی جەمیل)ی داتساز و (جەلالی فەقی حوسێن) ناگرن. چونکە ئەوان بەئاشکرا بەعسین و لێشتان ناترسن. ئیش بۆ (شوکری سەبری حەدیسی)ی پارێزگاری (سولەیمانی)ش دەکەن؟!

(2016 – 1944)

ئیدی بەتەواوی تووڕەبوو، گوتی: ئەوە ئیشی تۆ نییە و نابێ، بە هیچ جۆری چالاکیت هەبێ. ئێوە بەکرێگیراوی بەرەی خۆراوان و نامەوێ، جارێکی دیکە لێرە بتبینمەوە. پاشان دەریکردم و منیش، بەدەم ئاخوداخێکی زۆرەوە هاتمەدەرەوە و ڕۆیشتم. لە ئەنجامدا دوو شتی گرنگم بۆ ڕوونبووەوە. یەکەم: گەر ئەم لێپرسراوانە بیانەوێ، تاوان

بۆ خەڵک دروستدەکەن. دووەم: ئێمەی نەتەوەیی نیشتمانپەروەریش، زۆر بێ پشتوپەنابین! بەڵام ئەو هەڕەشەکردن و سووکایەتیپێکردنەی لیپرسراوانی (پارتی)، هەرگیز یەک تۆسقاڵ، ورەی نەڕوخاندم و لە چالاکی خۆشم نەکەوتم.
وەک دواییش بیستم، پێش من (کامیل ژیر)یان تەزاندبوو. پاشان سووکایەتیان بە (فەرهاد عەبدولحەمید) و (عومەر شەمەیی)ش کردبوو. وادیاربوو، هەستیان بە ئەوە کردبوو، ڕۆژبەڕۆژ تا دەهات، چالاکییەکانی ئێمە فراوانتردەبوو، ئەوانیش لە سلق ڕووتردەبوونەوە! بۆیە تووشی هیستریابووبوون. بەتایبەتی دەزگەی (پاراستن)، ڕۆڵێکی گەورەی لە چاودێریکردنی ئێمەدا هەبوو. گوشاریان لەسەر لیژنەی ناوچە دانابوو، تا هەڕەشەمان لێ بکەن و بمانترسێنن، بۆئەوەی واز لە (کاژیک) بێنین. بەڵام نەیاندەزانی، ئەوە خەیاڵێکی پووچی خاوە و هەرگیز بەدی نایە. چونکە هەموو ئەندامەکانی (کاژیک)، لە ڕووی باری دەروونی و باوەڕەوە، لە پۆڵا قایمتربوون، هەرگیز وازیان لە ڕێباز و بیروباوەڕی خۆیان نەدەهێنا، هەڕەشەی ئەو ترسنۆک و هەلپەرستانەش، کاری تێ نەدەکردن!

کۆرسی دووەمی ساڵی (1973)

کۆرسی دووەم، لە بەهاری (1973)دا دەستپێکرد. زانکۆ وەک جاران جمەیدەهات. دەنگە بەسۆزەکەی هونەرمەند (حەسەن گەرمیانی)، هەموو کونوقوژبنێکی گۆرەپانە گەورەکەی زانکۆی پڕکردبوو. بە ئەو ئاوازە نوێیەی (سەوزەڵی و خانم)ەکەی، هەست و هۆشی بەنجکردبووم. وشەکانی تێکەڵ بە خوێن و گیانم بووبوون. مەگەر هەر خۆم بزانم، (سەوزەڵی) کێ بوو، چ جۆرە یادگارێکی شیرینیشی لای من بەجێهێشتبوو، تا چەن کاری لە بیر و هۆش و گیانی سڕبووم کردبوو؟! هەرچەندە بەدەس (پاراستن)ەوە، ژیانم لێ تاڵیووبوو، بەڵام گوێیم نەدەدایە و زۆر جار منیش بەدەم بادەوە، خەمی دڵ و دەروونی کەیلی خۆم، بە مەی بەبادەدا و مام (هێمن) ئاسا دەمگوت:
کە دەستی ڕۆژگار، بابدا سەری من
سەری شووشەی شەڕاب، وا چاکە بادەم

هەڵسوکەوتی لێپرسراوانی دەزگەی پاراستن

هەڵسوراوانی دەزگەی (پاراستن)، لە ئەندازەبان تێپەڕاندبوو. گەر بەرێکەوت لەسەرجادە، تووشی (قادر جەباری) یا (خاڵەحاجی) بوومایە، تەماشایاندەکردم و بەوردیی سەرنجیان دەدام، موورەیاندەکرد و دەیانویست، بزانن، ئەوانە کێن پیاسەیان لەگەڵ دەکەم.

نیوارەیەکیان لەبەر دەرکیسەرابووم، بەرەومالەوە دەگەڕامەوە، (خاڵەحاجی)م بینی، سەری لە جیبەکە دەرهینابوو، زور بەخراپی سەیریدەکردم. تا گەیشتمە نزیک ماڵی خومان، سێ جار خوی و چەکدارەکانی، بەتەنیشتمدا تیپەڕبوون، سەریدەردەهینا و لیم موردەبووەوە. منیش خوم گێلکردبوو، هەر وەک لەگەڵ منیشیان نەبی و ئاگام لییان نەبی. وابوو! بە ئەو کار و رەوشتە هەرزانەیەی دەیویست، شەرەوردم لەگەڵ بکا، بمترسینی و بمڕوخێنێ، تا واز لە هەموو شتێ بێنم و کڕنووشی بۆ بەرم. بەتایبەتی ئەو کاتە، لێپرسراوی یەکەمی پاراستنی هەموو پارێزگەی (سولەیمانی) بوو، بەدەیان کوری ئازای وەک رەوانشاد (بیستوونی مەلاعومەر، مستەفا چاورەش، سەرڕەوری فەتاحی سەمەن ...) گەلیکی دیکەشی لەگەڵ بوو، کەسی بە پیاو نەدەزانی، تەنانەت ئەندامانی لق و (عەلی عەبدوللا)ی پارێزگاری (سولەیمانی)ش، سڵیان لێ دەکرد و خویان لە گێچەڵەکانی دەپاراست!
ئەم پیاوە لەخوبایبووە، لە (سولەیمانی) چەن بارەگە و لە (ماوەت)یش گرتووخانەی تایبەتی خوی هەبوو، چی بویستایە، سڵی لە کەس نەدەکردەوە و دەیکرد، چونکە کەس نەبوو، لێی بپرسێتەوە. <u>(کوردستان) و شورشەکەشی، وەک خانێکی گەورە وابوو، خوی خانچی بوو</u>، منیش خوێندکارێکی بێ پشتوپەنا بووم، دەیتوانی، هەموو شتێ بەرانبەرم بکا! ئەو (خاڵەحاجی)یەی، هەر لە قوناغی ناوەندیی (شورش)ەوە دەمناسی و دەمزانی، بابی چەندبوو، کەم رۆژ هەبوو، چینی لێدان نەخوا؟
بەلام دوای ڕیککەوتننامەی (11. 3. 1970)، لە دەرەوە گەڕایەوە، وەک قارچک و دوومەلان هەلتوقی، سیسێکی زەردی لاوازبوو، جلەکانی بەبەری شلبوو، هەر بویە خەلکی شار ناویان نابوو: هەڤاڵ (جووجەلە)، کەچی وردەوردە هەلاوسا، گوپەکانی بە ویسکی بەلاش، ئاوی قەل و مەزەی بەتامی ماڵان خڕبوون، هیندە گوشتی گرتبوو، دڕابوو، وای لیهاتبوو، لە جلەکانی خویدا جێی نەدەبووەوە!
کارمەندانی دەزگەی (پاراستن)، دل و دەروونیان، بەشەوانی سووری ئافرەتە سوزانییەکانی شار گەشابووەوە، بە هیچ شیوەیە، دەسیان لە داوێنپیسی و بیرەوشتی نەدەگیرایەوە، کەچی هەر خوشیان، فەرمانی کوشتنی هیندی ئافرەتی سوزانیان دەرکرد و پاکتاویانکردن، کە پیشتر شەوانە، لەسەر سینە و مەمکیان رۆژیاندەکردەوە، بەلام کاتێ لییان تیردەبوون، خوینیان دەرشتن، تا نهێنییەکانیان ئاشکرانەکەن!
دیاربوو، زوربەیان تووشی نەخوشی دەروونی بووبوون، تولەی کەموکورییەکانی ژیانی خویان، لە خەلکی بەئابڕووی شارەکە دەکردەوە، باجەکەشی تەنیا هەر خەلکە نیشتمانپەروەرە بیدەسەلاتەکە، سەرکردەکانی (پارتی) و شورشەکە دەیاندا، چونکە

هەرچی کاری خراپبوو، دەیانکرد، کەچی کەسێ نەبوو، چاوێکیان لێ سوورکاتەوە و لێیان بپرسێتەوە. بۆیە وەک سەگی هاریان لێهاتبوو، پەلاماری نیشتمانپەروەرانی شارەکەیان دەدا.
بەڵام هەرگیز، داخی هێندی سەگ و گوورگم لە دڵ دەرناچێ، کە دوای (خاڵەحاجی) کەوتبوون و هەموو فەرمانەکانیان بۆ جێبەجێدەکرد. چونکە هەموویان سوور دەیانزانی و چاک دەیانناسی، خۆی و براکانی چ قارەمانی بوون، کەچی سەرەڕای ئەوەش مەراییان بۆ دەکرد و وەک پیاوی وابوون. بەناوی کوردایەتییەوە. ئازاری خەڵکیان دەدا و ئافرەتی سوزانیان بۆ دەکوشت!
ئەوەی لە نێوان ساڵانی (1970- 1974)دا، لە کورد بەگشتی و خەڵکی (سولەیمانی) بەتایبەتی روویدا، باوەڕناکەم، لە هیچ سەردەم و قوژبنێکی (کوردستان)دا روویدابێ. لە کۆتاییشدا ئەوەبوو، (خاڵەحاجی) دەستی لەگەڵ ژنی هاوڕێ و هەڤاڵێکی خۆیدا تێکەڵکرد، لێی داگیرکرد و وەک یاسیاندەکرد، بە (5) منالەوە هێنای!
(قادر جەباری)، ئەو پیاوە رووناکبیرە چالاکەی، لە نیوچەی (گەرمیان) بەپاکی، سەرراستی و کوردپەروەری ناسرابوو، دوای ئەوەی دەستی هاوکاری، لەگەڵ (خاڵە حاجی)دا تێکەڵکرد، دەستی لە کورسی دەسەڵات گیربوو، تێکەڵاوی خەڵکی چڵکنی شار بوو، هەلپەرستەکانی دەوروبەری، ماستاویان بۆ ساردەکردەوە و مەراییان بۆ دەکرد، ئەویش گۆڕا و فێری هەموو شتێکی خراپیان کرد.
ئەوەبوو، هەر دوای ماوەیە، جلوبەرگە خاکییە پێشمەرگەکانی داکەند، کڵاو و جامانەکەی فڕێدا، دەستێکی بە خۆیدا هێنا، جوانترین جلی ئەورووپایی لەبەردەکرد، وەک لە ئەو رۆژانەدا باسیاندەکرد و دەیانگوت: لە هەر شوێنێ کۆبوونەوە و ئاهەنگی ئافرەتان هەبووایە، وەک مێرووبان بۆ هەڵکرووژاندبێ، ئامادەدەبوو!
ئەندامانی لقی (4) و کۆمیتەی ناوەندیش، هەر ئێوارەیان لێدەهات، لە یانەی فەرمانبەران، لە شوێنی تایبەتی خۆیان دادەنیشتن، مێزیان بۆ دەرازاندنەوە و تا درەنگانی، لە چاوی خێزانی شەهیدان، پێکیان فڕدەکرد، (رەشۆڵ)یش قسەی خۆشی بۆ دەکردن! جا گەر سەرکردەکانی گەلێکی بندەستی مافزەوتکراو، ئەوە پیاوەکانی بێ، پیاوەکانیشی ئەوە رەوشتیان بێ، ئیدی چۆن دەتوانن، رۆڵەی کۆمەڵانی رەشورووتی خەڵک بکەن؟! چۆن شۆڕشی گەلەکەمان سەردەکەوێ؟!

چوارەمین لێپرسراو

پشووی هاوینی ساڵی (1973) بوو، (فەرهاد عەبدولحەمید) ویستی، سەرێ لە (توورکیا) بدا. پێش ئەوەی بڕوا، گوتی: بۆ ماوەی دوو مانگ و بە شێوەیەکی کاتی، هاوبیرێکی دیکە پێوەندیت پێوەدەکا.

ڕۆژێکیان یەکێ لە دەرگەی ماڵەوەی دا، کردمەوە، پیاوێکی لاوازی کەڵەگەت، بە ناوی (ئەحمەد شەریف)ەوە، خۆی پێ ناساندم، فەرموووم لێ کرد، بەڵام نەهات و گوتی: باشتر وایە، بگەڕێین. ماوەی (3) کاژێر بە نێوشاردا، پێکەوە پیاسەمانکرد و گەلێ شتی گرنگی بۆ باسکردم. من هەرگیز ئەو هاوبیرەم نەدیبوو، بە شێوەی قسەکردنیدا، لە خەڵکی (سولەیمانی) نەدەچوو. پێش ئەوەی جیاببینەوە، گوتی: پێویست ناکا، تۆ شوێنی من بزانی و هەموو هەفتەیەک، جارێک سەرت لێ دەدەم. گەر کارێکی زۆر گرنگ و پەلەشت هەبوو، ئەوا لە چاخانەی کارێزەییەکانی بەرپەرکیسەرا دەمدۆزیتەوە.
لە ڕاستیدا، سەیرم لە هەڵسوکەوت و قسەکانی دەهات، نەمدەزانی کێیە؟ خەڵکی کوێیە و چ کارەیە؟! کەسایەتی ئەم هاوبیرە نوێیەمان، لای من وەک مەتەڵێ وابوو، حەزمدەکرد، زۆر زوو هەڵبێنم و تێبگەم! چەن جارێکی دیکە یەکترمان بینییەوە. پتر لە دید و بۆچوونەکانی شارەزابووم. پێم وابوو، لە هەموو ئەو لێپرسراوانەی پێشتر ناسیبووم، ڕووناکبیر و چەسوورتر بوو. حەزمدەکرد، بە شێوەیەکی بەردەوام، کاری لەگەڵ بکەم و تێبگەم!
لە ئەو ماوەیەدا، گەلێ پرسیاری گرنگم لێ کرد و بە تەواوی، بەردە دڵی خۆم بۆ هەڵڕشت. بەڵام ناڕاستەوخۆ نەبێ، هیچی نەدرکاند و زۆر لە پرسیارەکانمی، بێ وەڵام هێشتەوە. دیاربوو، وەڵامی هەموو ئەو پرسیارانەی دەزانی، بەڵام نەیدەویست، زۆر نهێنی بدرکێنێ. ئەمە گومانێکی زۆر گەورەی، لا پەیداکردم و دوایکەوتم، تا لە هەموو ڕاستییەکان بگەم.

باری نێوخۆی کاژێک

ماوەی (3) ساڵ بوو، لە ڕیزەکانی (یەکێتی خوێندکارانی نەتەوەیی کورد)دا کارمدەکرد، تەنیا یەک کۆبوونەوەی فراوان، کۆنفرانس یا کۆنگرەیەک نەگیرابوو! تەنانەت یەک بڵاوکراوە و نووسینی نوێشم نەدیبوو، هەر بابەتە کۆنەکانی (کاژێک)م بۆ دەهات و دەمخوێندەوە. ئەو هەموو ڕووداو و گۆڕانکارییە گرنگانە، لە (کوردستان، عیراق) و نێوچەکەدا سەریانهەڵدەدا، سەکردایەتی هیچ هەڵوێستێکیان بەنووسین نەبوو، تەنیا هێندێ شتیان بەدەمی باسدەکرد لە ئەوە دەچوو، خەویان لێ کەوتبێ!
شێوازی کارکردنمان، زۆر داخراوبوو. بەسەدان ڕۆڵەی کورد لە شارەکانی (کوردستان)ە بە دوای (کاژێک)دا دەگەڕان، بۆیان نەدەدۆزرایەوە. چونکە ڕەوشەکە زۆر ئاڵۆزبوو، (پارتی)ش لە ئاستی ڕووداوەکانی ڕۆژانەدا نەبوو. نارەزای و بێباوەڕییەکی زۆر، لە ڕیزەکانی گەلەکەماندا بڵاوبووبووەوە. (کاژێک)یش وەک تارماییەک وابوو، هیچی دیار نەبوو، کەسیش بۆی نەبوو، خۆی ئاشکراکا و بڵێ: من (کاژێک)م.

بەکورتییەکەی، (کاژیک) هەڵێکی زێڕینی مێژوویی بۆ هەڵکەوتبوو، سەرکردایەتییەکەی لەبارببرد. چونکە لە ئەوە دەچوو، ئەندامانی سەرکردایەتی، گرفتێکی گەورەیان هەبێ، نەتوانن ئەو بۆشاییە گەورە رامیاری و بیروباوەڕەی لە گۆڕەپانەکەدا درووستببوو، پڕبکەنەوە. یا لە ئاستی لێپرسینەوە و ئەو ئەرکە پیرۆزە مەزنە مێژووییەدا نەبوون. بۆیە کارەکانمان بە ئەو شێوەیە بەڕێوەدەچوو. ئیدی بەدەیان پرسیارم لا درووست بووبوو، بۆ سەرکردایەتیم دەنووسی، بەڵام هەموویان بێ وەڵامبوون. لەبەرئەوە، لە گومانێکی زۆر گەورەدا دەژیام. بەڵام نەمدەزانی، چی بکەم و پەنا بۆ کێ بەرم!

فرمانێکی سەیر!

دوای ئەوەی (فەرهاد) لە (توورکیا) گەڕایەوە، پێی گوتم: لەمەودوا، هیچ جۆرە پێوەندییەکت، بە هاوبیر (ئەحمەد)ەوە نامێنێ. پاشان دوای هەفتەیەک، نامەیەکم لە لیژنەی پەیوەندی (کاژیک)ەوە بۆ هات. ڕۆژی (3 8 1973) نووسرابوو، داوایان لێ کردبووم، لە ماوەی شەو و ڕۆژێکدا، بەپەلە وەڵامیانبدەمەوە. نامەکەم کردەوە، چیم بینی؟! هەر سەرمسووڕما، چونکە تا بڵێی، شتێکی پڕ لە سەیروسەمەرەبوو، خەم و پەژارەیەکی زۆر دایگرتم، هەر بە جاری تێکیدام! نامەکە لە (3) خاڵی سەرەکی گرنگ پێکهاتبوو:

* سەرکردایەتی گشتی بڕیاریدا، وەک ئەندامی لە ڕیزەکانی (کاژیک)دا وەرگیرێی.
* لە یەکێ لە مەفرەزەکانی پێشمەرگەی نێوشاردا ڕێکخرێی.
* بە ئەم زووانە، دەمانچەیەک و هێندێ فیشەکت بۆ دەنێرین، ناپاکێکی ڕیزەکانی ڕێکخستن، بە سزای مەرگ بگەیەنی.

ئیدی بە شێوەیەکی وا سەرنجراکێش، ترشوخوێیان بە نامەکەوە کردبوو، هەر دیاربوو، نووسەرێکی خاوەن ئەندێشە نووسیبووی. زۆر بە شانوبازوومدا هەڵیانداببوو، وایان لێ کردبووم، هەر لە خۆمەوە، حەزم لە پیاوکوشتن دەکرد! <u>بەڵگەنامەی ژمارە (2) ل (418)</u>

نووسیبوویان: ئەو ئابڕووە گەورەیە، تەنیا هەر بە تۆ ڕەوادەبینین، تا سەری ئەو ناپاکە پانکەیتەوە. وەک سەربەی بڵاوبوونەوەی ئاییني ئیسلام بێ و بژی گاوورەکان هانم بدەن، لە جەنگی (بەدر)دا بەشداربیم، تا ئەو ئابڕووە گەورەیەیان بە من ڕەوابینیبێ. بەڵێنی بەهەشت و (72) پەرییەکەم پێ بدەن!

بەڕاستی، گەر ئەو هەموو سستی و خاوەخاوە نەبووایە، گەر گومانم لە ڕێکخستنەکە پەیدانەکردایە، پەرۆش و گەرموگوڕییەکەی ساڵانی نێوان (1971- 1973)م بمایە، دوور نەبوو بێ دڵەڕاوکە، فرمانەکەم جێبەجێبکردایە. بەڵام کاتێ بیرم لە هەموو شتەکان کردەوە و وردمکردنەوە، زۆر شتم بۆ ڕوونبووەوە و یەکسەر، بە ئەم شێوەیە وەڵامدانەوە:

پێش ئەوەی ئەم فرمانە جێبەجێبکەم، چەن پرسیارێکتان ئاراستەدەکەم. وا بۆ ماوەی (3) ساڵ دەچێ، کارتان لەگەڵ دەکەم، تا ئێستە نەمزانیوە، ڕێکخستنی پێشمەرگەی نێو شارتان هەیە! چەن جاری داوام لێ کردوون، لە ڕیزەکانی (کاژیک)دا وەرگیریم و تەنیا هەر لە (یەکێتی خوێندکاران)دا کارنەکەم، هەموو جارەکان بۆتان نووسیوم: هیچ جیاوازییەکیان نییە. ئەدی ئێستە بۆ وا بەپەلەپەل و لە یەک ڕۆژدا بڕیارتاندا، وەک ئەندامی لە ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک)دا وەرگیریم، وەک پێشمەرگەیەکی نێوشاریش، لە یەکێ لە هێلەکانی ڕێکخستنی پێشمەرگەی (کاژیک)دا کاربکەم؟!

گەر هێندە ڕێکخستنەکەمان بەهێزە و پێشمەرگەی نێوشارمان هەیە، ئایا لە من زیاتر، کەسی دیکەتان نەدۆزییەوە، بە ئەو پەلەپەلە بیکەن بە پێشمەرگە و ئەو کارەی پێ بسپێرن؟! گەر ئەو کارە هێندە پەلەیە، بۆ بە پێشمەرگەیەکی شارەزا، باوەڕپێکراو و دڵسۆزی دیکەی (کاژیک)ی ناسپێرن؟! ئایا هەر من باوەڕپێکراو و دڵسۆزم؟!

لە کاتێکدا، گەر ئەو فرمانەش جێبەجێبکەم، پێشەکی دەبێ، ناوی ئەو ناپاکە بزانم، ئەو کاتە هەڵوێستی خۆم دیاریدەکەم، ئەو کارە بکەم، یا نەیکەم، نەک یەکسەر بڕیاربدەم و بیکوژم، چونکە پیاوکوشتن، هەروا کارێکی ئاسان نییە!

ئەوە بۆچی تا ئێستە، ئەو هەموو کوردە خۆفرۆش و ناپاکانە لە (کوردستان) هەن، دەستان لێ نەوەشاندوون؟ بۆچی ئەوانەی ناپاکییان بەرانبەر گەل و نیشتمانەکەمان کردووە، پاکتاویان ناکەن، هەر ئەو کەسانە پاکتاودەکەن، کە ناپاکییان لە (کاژیک) کردووە؟! ئاخر من تا ئێستە نازانم، ئێوە کێن؟ دەمەوێ، ئەندامێکی سەرکردایەتی (کاژیک) ببینم. تکایە وەڵام.

هەر زوو وەڵامدانەوە و ئەوانیش، بۆ بەیانی نامەیەکی دیکەیان بۆ ناردم. زیاتر سەرمسووڕما، سەرکردایەتی بۆ ئەم کارە، بۆچی وا هەموویان لەناکاو لە (سولەیمانی) کۆبوونەوە و بەیتابەیتا، نامە بۆ من دەنێرن؟ گەر بە پڕوپاگەندەی خەڵکیش بێ، هێندێ لە ئەندامانی سەرکردایەتی (کاژیک) لای سەرۆک (بارزانی)، هێندێکی دیکەیان لە (بەغدا) و (سولەیمانی)، هێندێکی دیکەشیان وەک (جەمال نەبەز)، لە وڵاتەکانی (ئەورووپا) دەژین. ئەوا (3) ساڵیش دەبێ، لە (کوردستان) ئاشتی هەیە و (پارتی) فەرمانڕەوایە، ئەو بۆ تەنیا جارێکیش، بۆ سەردانی نیشتمانەکەی خۆی نەگەڕاوەتەوە. ئیدی چۆن؟! بۆ؟! کەی ئەم سەرکردایەتییە چالاکە کۆبوونەوە، ئەم بڕیارە کتوپڕی و شۆڕشگێڕانەیەیان بۆ من دەرکرد؟!

لە نامەکەدا نووسیبوویان: کاتێ خۆی کە لە ڕیزەکانی (کاژیک)دا وەرگیراوی، سوێندت بە ئێسکوپرووسکی شەهیدان، خاکوخۆڵی (کوردستان)، گەورە و پچووکی نەتەوەی

کورد خواردووە، هەر فرمانێ لە سەرکردایەتییەوە بێ، بێ دەمەتەقێکردن جێبەجێیکەم. ئێستە سەبارەت بە ئەو سوێندە گەورانە، چی دەڵێی؟!! ئەو پرسیارانەی کردووشتن، پێوەندی بە بڕیاری سەرکردایەتییەوە هەیە و ناتوانین، لە ئەم ڕۆژەدا بوت ڕوونکەینەوە. ئامادەش نین، هیچ ئەندامێکی سەرکردایەتی خومان، لای هیچ هاوبیری ئاشکراکەین. گەر ئەو فرمانە جێبەجێدەکەی، ئەوا بێ کولینەوە و پرسیارکردن دەبێ، بیکەی و کەی بڕیارتدا، چەکت بۆ دەنێرین و ناوی ئەو ناپاکەشت پێ دەڵێین.

هەر کە ئەو وەڵامە هیچوپووچەم خوێندەوە، یەکسەر بوم نووسین: من پیاوکوژنیم و بە دوای یەکێکی دیکەدا بگەڕێن. ئیدی ئەوانیش جارێکی دیکە، ئەو باسەیان لەگەڵ نەکردمەوە. من گومانم بۆ دووبەرەکی دەچوو، ئەگینا بە هیچ شێوەیە نەمبیستبوو، هاوبیرێکی ئێمە، خوی بە دەزگەی (پاراستن) فرۆشتبێ. چونکە گەر وابووایە، قسەی دەکرد و بە لانی کەمەوە، ناوی ئەو هاوبیرانەی دەدرکاند، کە دەیناسین و پاراستنیش بانگی دەکردن، یا هەڕەشەیان لێ دەکردن و بە شانازییەوە بڵاویاندەکردەوە، کە هێڵێکی ڕێکخستنی (کاژیک)یان دۆزیوەتەوە. یا گەر ئەو هاوبیرە، لەگەڵ (بەعس)ی داگیرکەردا هاوکاریکردبێ، ئەوا هەر زوو لێپرسراوانی (پاراستن)، دەهۆلیان بو لێدەدایین و دەیانگوت: ئەمە (کاژیک)ە کوردپەروەرەکانن، داوای هەر چوارپارچەکە دەکەن و دژی ئێمە کاردەکەن، کەچی ئەم کادیرە پێشکەوتووەیان، پیاوی (بەعس)ە. لەبەرئەوە بە ناکوکی و دووبەرەکی نێوخوم زانی و گوتم: درەنگ یا زوو بێ، هەر دەتەقێتەوە و هەموو شتێ ڕووندەبێتەوە.

پشگوێخستن

دوای ئەوەی بە ئەو شێوەیە وەڵامەدانەوە، نامەیەکم بو هات، تێیدا نووسرابوو: ئەو فرمانانەی پێمان سپاردی و جێبەجێت نەکرد، لەبیر خوتی بەرەوە و لای هیچ کەسێ نابێ، باسیکەی، ئەگینا بەتاوانێکی گەورەی دادەنێین. ئیدی هەر زوو تێکەیشتم، چەن کەسێکی هەرزەکاری بەروون نەخوش و دڵڕەش، ئەو نامەیەیان نووسیبوە. سەرەڕای ئەو هەموو چالاکی و ئەو هەموو هاوبیرانەی، لە دەوری (کاژیک) کومکردبوونەوە، سەرەڕای ئەو هەموو دژایەتییەی لێپرسراوانی دەزگەی (پاراستن)، بەرانبەر من دەیان کرد، هێشتا ئەوان گلەییان هەبوو، هێشتا ئەوان هەڕەشەیان لێ دەکردم! ئاخر لە دوای (11)ی مارسی (1970)وە، گەر دووکەسی وەک من نەبووایە، ئێوە چی بوون و کێتان لەگەڵ بوو؟!

ئیدی وردەوردە، ئەو هاوبیرانەی لاشم بوون، بە بیانووی جوربەجورەوە گواستیانەوە، (سەروەت، برایم، وریا، زاهیر)یان لابرد. لە زانکوش ڕەوانشاد (عوسمانی حاجی

ئەحمەدی سەرووپی، سامی موحەممەد ئەمین، حەمەڕەئوف حوسێن، عوسمان حەمەسالح، فەرمیدوون مەجید، سیروانی عوسمانی سەعەی مەلاعەبباس)یان لێ سەندمەوە. تەنیا هەر یەک شانەی سێ کەسیم لامابوو، ئەویش یەکێکیان (سەلاح)ی برام بوو!

بەڕاستی لە ئەو ماوەیەدا، زۆر بیرم لە ئەو کارە دەکردەوە. حەزمدەکرد، هەموو شتێکم بۆ ڕوونبێتەوە. تا بزانم، ئەمانە کێن؟ ئەو ناپاکە کێ بوو، کە ویستیان، من بیکوژم؟ ئەولنە چەن پرسیاری بوون، کە خانەکانی مێشکمیان دەکرووشت، بە چەندین شەونخونی و بەدەم تلی نێوجێگەوە، تا بەرەبەیان خەویان لە چاوانم توراندبوو!

سەرەتای تەقینەوەکە

مانگی (10)ی (1973) بوو، تازە دەسمان بە خوێندنی ساڵی نوێ کردبوو، (عەلی توفیق) نەخۆشبوو، لە (تاران) گەڕابووەوە، لەگەڵ (حەمەعەلی) و ڕەوانشاد ملازم (ئەنوەری مەجید سوڵتان)، لە (ئەوێلە)وە بە سەردان هاتبوونەوە. ئەو ئێوارەیە، من و (برایم)یش لە ئەوێ بووین. (عەلی) لە (ئێران)ەوە، کارتۆنی بیرەی (ئاسکۆل)ی هێنابوو، شتێکی هێندە بەتامبوو، هێشتا لە ژیانمدا، بیرەی وا خۆشم نەخواردبووەوە.

هەمووومان دانیشتبووین و وردەوردە، دەمانخواردەوە و دەمەتەقێمانەدەکرد، درەنگانی (حەمەعەلی) گوتی: با من و تۆ بچین، لە ماڵی (هورمزەکوێر) مەی بکڕین، ماڵی (عەلی) لە گەڕەکی گاوران بوو، نزیک ماڵی ئەو مەیفرۆشە بوو، پێکەوە ڕۆیشتین و یەکسەر گوتی: منیان بەتایبەتی، بۆ لای تۆ ناردووە، تا لەبارەی (کاژیک)ەوە قسەبکەین. منیش پێکەنیم و گوتم: (کاژیک)ی چی؟! بۆ تۆ (کاژیک)ی؟! چونکە لە (کاژیک)دا، وایان فێرکرد بووین، لەگەڵ هیچ کەسێکدا نابێ، باسی گرفت و بیروباوەڕەکانی (کاژیک) بکەین، گەر ئەو کەسە، پێشتر هاوبیریشت بووبێ! بەتایبەتی (حەمەعەلی)، لەڕێی (وریا)وە هاتبوو، هەرچەندە کاتی خۆی، من پشگیریم نەکرد، بەڵام (وریا) و (عەلی توفیق) کردیان!

ئەویش گوتی: با درۆ لەگەڵ یەکدی نەکەین و من مامۆستا (عوسمان ڕەشید) ناردوومی، کە پێش ماوەیە، بە ناوی (ئەحمەد شەریف)ەوە ناسیوتە، ئیدی باسی هەموو گرفتەکانی بۆ کردم، منیش هەر گوێم گرتبوو، کە لێبووەوە، گوتم: با جارێ بڕۆین، مەیەکە بکڕین، برادەران چاوەڕێمانەدەکەن، سبەینێ قسەدەکەین، مەیمان کڕی و گەڕاینەوە، بەڵام من ماتییەکی زۆر خراپ دایگرتبووم، بە ئەو نیوەشەوە نەمدەزانی، چی بکەم و ڕوو لە کێ بکەم، تا دەردی گرانی دڵەی برینداری خۆمی بۆ هەڵڕێژم!

بەیانی زوو، پێش ئەوەی ئەوان لە خەوهەستن، خۆم کۆکردەوە و دەرپەڕیم، سواری تەکسییەک بووم، بەپەلە خۆم گەیاندە ماڵی (فەرهاد عەبدولحەمید) و لە شیرین خەودا

خەبەرمکردەوە. هەر حەپەسا، چونکە ئەوە یەکەمین جاربوو، سەر لە ماڵی ئەوان بدەم، بەتایبەتی پیشەکی کاتمان دیاری نەکردبوو، یەکدی ببینین. هەموو شتەکانم بۆ گێرایەوە. چونکە من لە راستی رووداوەکان ئاگادارنەبووم، بە دووبەرەکیم زانی و بڕواشم بە (حەمەعەلی) نەبوو، لە ئەو ئاست و پلەیەدا بێ، ئەو نهێنییانە بزانێ و ئەو کارانەی لەدەستبێ. هەروەها ئەو شێوازەی ئەوانیشم بە راست نەدەزانی، بە لادەر و تێکدەرم دانان!

(فەرهاد) گوتی: لە ژوورەکەی من دانیشە و چاوەڕێمبکە، ماوەیەکی دیکە دێمەوە. هەمووی ماوەی کاژێرێکی پێ نەچوو، هاتەوە و گوتی: وەڵامی لقی (سولەیمانی) ئەمەیە و دەبێ، گوێڕایەڵبی. بە هیچ شێوەیە گوێ لە هیچ کەسی ناگری. (عوسمان رەشید) ناکۆکی دروستکردووە و لە ریزەکانی (کاژیک) دەرکراوە. (حەمەعەلی)ش دەسکەلای دەستی ئەوە. گەر هەر کامێکیان هاتن و پێوەندییان پێوەکردی، لێیان توورەبە، وریان بڕوخێنە و دەریانکە.

ئیدی من ورببووبووم، هەستام و بەدەم بیرکردنەوەوە، بەرەو ماڵەوە گەڕامەوە. دایکم گوتی: (حەمەعەلی) بە دواتدا دەگەڕێ و کوڕێکی دیکەشی لەگەڵ بوو، گوتیان: سەردەدەینەوە. زۆری پێ نەچوو، (ئەحمەد شەریف) لە دەرگەی دا و گوتی: هێندی زانیاری هەیە، دەمەوێ، بۆت باسکەم. ئیدی کار لە دیسیپلین و نهێنیرکاندن دەرچوو بوو. هەرچی چۆنی بوو، دەمویست، یەکێ بێ، گرێکوێرەی ئەم نهێنییانەم بۆ بکاتەوە و راستیم تێ بگەیەنێ. جا تازە لای من، هیچ جیاوازییەک نەبوو، کێ دەبێ، با بێ. مادام لێپرسراوەکان خۆیان ئامادەنین، هەموو شتێکمان بۆ باسکەن و گرفتەکانمان تێبگەیەنن، تا بە هەمووومان، چارەسەرێکی بنەبڕی بۆ بدۆزینەوە. لەبەرئەوە فەرمووم لێ کرد و هاتەژوورەوە. ئەوە یەکەمین جاربوو، لە دیسیپلینی (کاژیک) لابدەم و فرمانەکەی سەرکردایەتی فەرامۆشکەم!

جارێکی دیکە، بەناوی راستەقینەی خۆیەوە (عوسمان رەشید)، خۆی پێ ناساندمەوە. پاشان دەستی بە قسەکردن کرد. منیش زۆر بە بێدەنگی و بایەخەوە، گوێم بۆ راگرتبوو. کورتەی قسەکانی ئەمەبوو: هەموو شتێ درۆیە، ڕێکخستن نییە، دوای ئەوەی ساڵی (1970)، ئەو چەن کەسە لە ریزەکانی قوتابیان و (پارتی) دەرکران، کۆمەڵێکیان کۆبوونەوە و ئەم ڕێکخستنەیان زیندووکردووەتەوە، تا گوشار بۆ (پارتی) بەرن و تۆڵەیان لێ بکەنەوە. (عەبدوڵلائاکرێی) و ئەوانیش پیاوی پاراستنن. بۆیە کەس لە گوڵ کاڵتریان پێ نالێ!

سەرم لە مامۆستا (فەرەیدوون عەلی ئەمین) داوە، ئەویش لە ساڵی (1972)ەوە وازیهێناوە. (جەمال نەبەز) پیاوێکی درۆزن و ترسنۆکە. بەحساب خۆی هەموو شتێکە،

هاوبیریکمان سەربداوە، لە ترساندا خۆی شاردووەتەوە و گوتوویەتی: من ئاگام لە (کاژیک) نییە. (شێخ موحەممەدی هەرسین) و (حەمەی عەزمدوم)یش هەر زوو، خۆیان بە بارەگەی (بارزانی) و پاراستن فرۆشتووە. ئەوانە دەسیان بڕیوین، ناپاکییان لە (کاژیک) و نەتەوەی کورد کردووە. تۆش هاوبیریکی پێشکەوتوو و چالاکی، بە پێویستمان زانی، لە ئەم ڕاستییانە ئاگادارتکەینەوە. ئێمە لقی (بەغدا، کەرکووک) و ناوچەی (هەڵەبجە)مان لەگەڵ دایە. تۆش دەبێ، هەڵوێستی خۆت ڕوونکەیتەوە.

زۆربەی ئەو قسانەی سەبارەت بە ڕێکخستن و سەرانی (کاژیک) بۆی باسکریم، بە ڕاستم زانی. بەڵام تووشی بێباوەڕی بووبووم و ورەمڕوخابوو. لەبەرئەوە نەمدەزانی، باوەڕ بە کێ بکەم. هەرگیز ئەوەم لە ئەم هاوبیرە چاوەڕێ نەدەکرد، بە ئەو شێوەیە پەت بپچڕێ و پەلاماری هەموو لایە بدا. نەمدەزانی، سەرانی (کاژیک) بەناوی کوردایەتییەوە، دەسیانبڕیووین. ئەی هاوار ماڵوێران خۆم، چیم بە خۆم کرد؟! دەسی ئەو هەموو خەڵکەم بۆ کێ بڕی؟! بۆ بە گژ (پارتی) و کۆمۆنیستەکانمدا کردن؟! هەموو هەوڵەکانم، بە فیڕۆڕۆی، بێ ئەوەی بە خۆم بزانم، کڵاویان لەسەرنام و بۆ بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان، ئێمەیان خەڵەتاند! چی بکەم؟ چۆن تۆڵەیان لێ بکەمەوە؟!

هەرچەندە قسەکانی مامۆستا (عوسمان) کاریتێکردم، ورنەوردە تا دەهات، ڕووی گەشی سپی و خاوێنی، سەرکردەکانی (کاژیک)م لا ڕەشدەبوو. بەڵام ئەم جارەیان بڕیارمدا، نە بە قسەی ئەوان و نە بە قسەی (عوسمان)یش بکەم، بەڵکوو هەوڵبدەم، بە شێوازی تایبەتی خۆم، لە ڕاستییەکان بکەم و چارەسەریان بۆ بدۆزمەوە. بۆیە زۆر بە ڕێزەوە پێم گوت: گەر ئەم زانیارییانە، هەمووشیان ڕاستبن، وا چاکتر نییە، پەنا بۆ دەزگەکانی سەرووی (کاژیک) بەرن، یا ڕاپۆرتێکیان بۆ بنووسن، یا داوای لیژنەی کۆڵینەوە بکەن، یا بڵاوبکەن، کۆنفرانسی بگیرێ، بەشێوەیەکی ڕێکوپێک و ڕەوایانە، هەموو گرفتەکان چارەسەرکەن؟!

کاتێ ئەو وەڵامەی بیست، خەریکبوو، بگری و گوتی: بۆ (کاژیک) هەیە، تا داوای ئەو شتانەیان لێ بکەین؟! مەگەر تەنیا داوا لە (عەبە) بکەم، ئەویش ئامادە نییە، خۆی دەرخا. چونکە خۆی شاردووەتەوە.

سەبارەت ئەو ناپاکەی، فرمانی کوشتنیان بە من سپاردبوو، لێم پرسی، کێ بوو؟ گوتی: (کەمالی جەمال موختار) بوو. بەڵام من هەرگیز براوم پێ نەکردن، (کەمال) شتێکی وا بکا! ئینجا منیش گوتم: گەر حەزدەکەی، هەفتەی داهاتوو، هەر لێرە یەکدی دەبینینەوە و پێکەوە بڕیاردەدەین. گوتی: باشە. ماڵئاواییکرد و ڕۆی.

ڕۆژی دوایی، لە زانکۆ (فەرهاد)م بینی و هەموو دەنگوباسەکانم بۆ گێڕایەوە. زۆری پێ ناخۆشبوو، گوتی: تۆ لە فرمانەکانی سەرکردایەتی لاتداوە. منیش گوتم: کام سەرکردایەتی؟!

من جگە لە تۆ، کەسی دیکە ناناسم. گەر لە سەروو ئێمەوە، چەن کەسێکی دیکە هەن، بەناوی سەرکردایەتییەوە کاردەکەن، حەزنەکەم، بیانبینم و دەمەتەقێیان لەگەڵ بکەم، تا لە ڕاستی و دروستیی ڕووداوەکان تێبگەین، بە هەمووشمان چارەسەری کەموکووڕی و گرفتەکان بکەین، گوتی: وەڵامت لێ دەگێڕمەوە.

هەمووی دوو ڕۆژی پێ نەچوو، (عوسمان) لەبەر دەرکیسەرادا (عەبدوڵلاناگرین)ی دیبوو. (ئاگرین) لەڕێی (فەرهاد)ەوە، دەنگوباسەکانی پێگەیشتبوو. لەسەر ئەوە لێیان بووبوو بە هەرا و (عوسمان) ویستبووی، پەلاماریبدا، وەک گێڕایانەوە، (ئاگرین) خۆی قوتارکرد بوو. ئیدی کێشەکە بەتەواوی تەقییەوە و زۆربەی هاوبیران پێیان زانی. دوای ئەوە (عوسمان) هاتبوو بۆ ماڵی ئێمە، بە دایکمی گوتبوو: سبەینێ دوای نیوەڕۆ، چاوەڕێمبکا، سەری لێ دەدەم. منیش هەواڵەکەم بە (فەرهاد) گەیاند و بڕیارماندا، ئەو لە ژوورەکەی ئەو دیو خۆی حەشاربدا و منیش دەمەتەقێی لەگەڵ بکەم. هەموو قسەکانیشی تۆمارکەین. پاشان هەردووکمان بەسەریدا بڕۆخێین و دەریکەین. چونکە کێشەکەی گەیاندبووە سەرجادە!

ڕۆژی دوایی، ڕیکۆردەرێکمان هێنا و وایەرمان بۆ ژوورەکەی دیکە ڕاکێشا. ویستمان، تاقیکەینەوە، هەرچییەکمانکرد، ڕیکۆردەرەکە ئیشی نەکرد. (فەرهاد) گوتی: من بەپەلە دەچم، ڕیکۆردەرێکی دیکە دێنم. گەر هات، بە قسەوە خەریکیکە، تا دێمەوە. هەمووی (10) خولەک بەسەر ڕۆشتنەکەی (فەرهاد)دا تێپەڕ نەبووبوو، (عوسمان) خۆی بەژووردا کرد و گوتی: چاوم لێ بوو، (فەرهاد) ڕۆی، بۆیە هاتم. ڕاپۆرتێکی درێژی لە گیرفانی دەرهێنا، بۆی هەڵدام و گوتی: فەرموو ئەمەش بۆ (عەبە) بنێرە، با لە (کاژیک)دا پێشتخا! (عوسمان) هێندە تووڕەبووبوو، وای لێهاتبوو، هەموو جەستەی دەلەرزی، دەنگوت شێتبووە، جگەرەکەی لە لێوی نەدەکردەوە. منیش زۆر بە هێواشی پێم گوت: ئێوە کە خۆتان بە کادیری پێشکەوتووی (کاژیک) دەزانن، ئەوە هەڵسوکەوتتان بێ، لەسەرجادە پەلاماری یەکدی بدەن، نە دەمەوێ، ڕاپۆرتەکەت بخوێنمەوە، نە دەشمەوێ، گوێت لێ بگرم. داواشت لێ دەکەم، جارێکی دیکە سەر بە ئەم ماڵەدا نەکەیتەوە. چونکە هیچ کێشە و گرفتێ، بە ئەم شێوەیە چارەسەرناکرێ. دیارە تۆ دەتەوێ، ئاژاوەبنێیتەوە! من بەتەمای هیچ پلەوپایەیەکیش نیم، هەمووی پیرۆز بە خۆتان بێ. ئیدی ئەو ڕۆشتنەی ڕۆی، جارێکی دیکە نەهاتەوە و تەنانەت لەسەرجادەش نەمبینییەوە.

کەماڵی جەماڵی موختار

نایشارمەوە، کاتێ زانیم، ئەو ناپاکەی فرمانی کوشتنی لە (کاژیک)ەوە دەرچووبوو، منیش فرمانەکە جێبەجێکەم، (کەماڵ)ی هاوڕێم بوو، هەزاران جار سوپاسی خوای گەورەم کرد، کە هێندە بە هێمنی و ژیرانە، هەنگاومناوە، ئەو فرمانەم ڕەتکردووەتەوە و

ئەو کارە چەپەڵەم نەکردووە. چونکە (کەمال)، یەکێ لە هاوڕێ نزیکەکانم بوو، ساڵی (1970) ناسیم. ئەو کاتە لە کۆلێژی ئادابی (بەغدا) دەیخوێند. کاتێ چووم بۆ کۆلێژی سەربازی، ئەو ماوەیەی لە (بەغدا) بووم، بەتەواوی لە یەکدی نزیکبووینەوە و پتر لە یەکدی تێگەیشتین. (کەمال) تا بڵێی، کوڕێکی هێمن، لەسەرخۆ، کەمدوو، پاک، زیرەک و ڕووناکبیر بوو. زۆر ڕێزی خۆی و خەڵکی دەگرت. هێندێ جار فیلمان لە یەکدی دەکرد و هەردووکمان دەمانویست، قسە لە یەکدی دەربێنین. بەڵام بێ کەڵکبوو، چونکە لە فێکەی یەکدی دەگەیشتین. گەلێ شەوم لە ماڵی ئەوان بەسەربردووە.

کەمالی جەمال موختار لە حەفتاکانیا

(کەمال) لە نیوەڕاستی شەستەکانەوە، (کاژیک) بوو. بەڵام هێندەی کەمکووڕی دیبوو، نەیتوانی بوو، بێدەنگبێ، هەمیشە ڕەخنەیگرتووە و هەڕەشەی کوشتنیان لێ کردووە. ئەوەی دوایی بۆی گێڕامەوە و باسیکرد، گوتی: تا (جەمال نەبەز) نەگەڕێتەوە، لیژنەیەکی کۆلینەوە درووست نەکەن، لە دووانی وک (شێخ موحەممەدی هەرسین) و (حەمەی عەزیز) نەپرسنەوە، جارێکی دیکە تا ماوم، کار لەگەڵ (کاژیک) ناکەم. بەڵام نە لە ئەوە پتری بۆ ڕوونکردمەوە، نە هۆی وازهێنانەکەشی بۆ باسکردم.

کاتێ لە (بەغدا) خوێندوویەتی، بەدرێژایی ئەو چوار ساڵە، لە ڕۆژنامەی (برایەتی) لەگەڵ (ڕەفیق چالاک)، کاری ڕۆژنامەگەری کردووە، وازی لە کار و چالاکی ڕامیاری هێناوە، کاتێکیش زانکۆی تەواوکردووە، ماوەی چەن مانگێ، لە (کەرکووک) سەربازبووە. دوای ئەوە هەڵهاتووە و لە شاخبووە. لە دەرێشەوە لە (حاجی هۆمەران)، لەگەڵ چەن ڕۆژنامەنووس و هونەرێکدا، گۆڤاری (دەنگی پێشمەرگە)یان دەرکردووە. هەروەها لە وێسگەی شۆڕش کاریکردووە و لە (چوارتا)، تا دوای هەرەس ماوەتەوە.
لە ئەو ماوەیەی لە (بەغدا) بووە، لەگەڵ (شێرکۆی هەژار)، پێکەوە کاریانکردووە. پاشان تێکچوون و لە یەکدی دوورکەوتوونەتەوە. لەبەرئەوە درۆیەکی ڕەشی قێزەونی بۆ هۆنیوەتەوە، گوایە ئەو ماوەیەی لە (کەرکووک) سەربازبووە، زووزوو هاتوچۆی (سولەیمانی) کردووە، دەنگوباسی کۆکردووەتەوە، بە میری گەیاندووە و ناپاکیکردووە. بەڵام گەر (کەمال)، لە شوێنێکی دیکەش سەربازبووایە، هەر لەبەرئەوەی لەگەڵ (شێرکۆی هەژار) ڕێک نەبووە و نێوانیان تێکچووە، بە ناپاک و پیاوی (بەعس) تاوانباریدەکرد. بە مەرجێ جگە لە هاوبیرەکانی (کاژیک)، هیچ کەس و لایەنێکی دیکە، ئەو هەواڵە درۆیەیان نەبیستبوو، چونکە گەر ڕاستبووایە، هەڵبەتە هەر زوو بڵاودەبووەوە!
کاتێ (کەمال) ئەو هەواڵانەی زانی، کە بەدرۆ بۆی دروستکرابوو، فەرمانیشیان بە من کردبوو، پاکتاویکەم و جێبەجێم نەکرد، کەلێ سوپاسیکردم. ئێستە لە (سوید) دەژی و هەر هاوڕێ بەڕێزەکەی جارانمە، کە ساڵانێکی زۆرە، لاپەڕەی ئەلیکترۆنی بەنێوبانگی (کوردستانپۆست)ی دامەزراندووە و بەڕێوەیدەبا. (کوردستانپۆست)یش وەڵامێکە، بۆ هەموو ئەو کەسانەی، ئەو هەموو بوختانەیان بۆ دروستکرد!

شێخ کاوە

(شێخ کاوە)، جارجار سەردانی (سولەیمانی) دەکرد، بەڵام بەزۆری لە (بەغدا) بوو. دوای ئەوەی لە (پۆلەند)، نەشتەرگەری گەدەی کرد، گەڕایەوە و منیش سەرم لێ دا. دیوەخانەکەی لەبەر دۆست و ناسیاو جمەیدەهات. هێندێ کۆمونیست دەورەیاندابوو، قسەیان بۆ دەکرد، وایاندەزانی، دەتوانن، کاری تێ بکەن و بە لای خۆیاندا ڕایکێشن!
پێی گوتم: ئێشم زۆر پێتە و دەمەوێ، قسەت لەگەڵ بکەم، بەیانی سەرێکم لێبدە. ئەوە بوو، بەیانی پێکەوە دانیشتین و گوتی: لە بارەگەی (بارزانی)ەوە، کردوویانم بە فەرماندەی بەتالیۆن لە هێزی ڕزگاریی، تۆ دەڵێی چی؟ منیش گوتم: گەر خۆت پێی قایلی، ئەوا لێی مەوەستە و پرسیش بە کەس مەکە. گەر بە دڵیشت نییە، ئەوا هیچ. گوتی: من کوڕەزای (شێخ مەحموود)ی نەمرم، باپیرم پاشای (کوردستان) بووە، بچم لە ژێردەستی ڕەئیس (عەبدوڵلا)دا کاربکەم؟! چۆن شتێ وا دەکەم.

منیش گوتم: ئەی دایکت دەڵێ چی؟ چونکە دەمزانی، بێ پرسی دایکی، هیچ شتێ ناکا. جگە لە ئەوەی مەبەستم لە بۆچوونی دایکی، پتر رای کۆمۆنیستەکانی دەوروبەریان بوو! گوتی: دایکم رازی نییە و نایەوێ، لێی دووردەکەومەوە.
لە راستیدا من دەمزانی، (کاوە) پەیوەندی لەگەڵ هەموو لایەنەکاندا هەیە، بەتایبەتی دوای ئەوەی باوکی مرد، ئیدی لە جۆری بیرکردنەوە و بڕیارداندا، گەر چاوی دایکی لێ دیار نەبووایە، تا ئەندازەیەکی زۆر، سەربەستبوو.
لە (بەغدا) زۆربەی کات، لەگەڵ (ابابەکر پشدەری) و (رەفیق پشدەری) و ئەو جۆرە کەسە کوماتلیکراوانەدا بوو. لە (سولەیمانی)ش هەمیشە، دەوری دایکی بە کۆمۆنیست گیرابوو، ئەوانیش بەیانویست، لەرێی (حەڵاوە) خانەوە، کەلک لە (کاوە) وەرگرن و بەلای خۆیاندا رایکێشن.
لەگەڵ شۆڕشیشدا، سەردناوەکەی (معاویە)ی هەر مابوو، نەیدەویست، بپچڕێ! بەڵام دیاربوو، ئەو (کاوە)یەی من دەمناسی، (کاوە)کەی جاران نەبوو، زۆر گۆڕابوو، فێری خواردنەوە، رابواردن و قوماریکی سەیربووبوو، بێ ئەوانە کاتی بەسەرنەدەبرد، بۆیە لەگەڵ کەسدا نەبوو، لەسەر هەر لایەکیش بووایە، ئەو لایە دزرابوو!

کۆرسی یەکەمی پۆلی سێ (1973- 1974)

دوای ئەوەی براندرانی (کازیک)، شانەکانیان لێ سەندمەوە، باری شانم بەتەواوی سووکبوو، بەڕۆژ دەمخوێند و بەشەویش لە یانەی فەرمانبەران، بەبادە خەمم بە بادەدا! مەراقێکی زۆرم هەبوو، ناخی ناخی ناخی خەمێکی گەورە، لە قوڵایی دڵ و دەروون و هۆشمدا جێگیربووبوو، بەڵام کەس نەیدەزانی، بە چ دەردێکەوە دەتلێمەوە. ئینجا دژایەتیکردنی (پارتی) و (پارلستن)یش، لە ئەولاوە بووەستێ، کە زۆر جار، لە دڵی خۆمدا پێم دەگوتن، لە بێخەبەران کەشکەک سلاوات! ئیدی ئەو ساڵە، زۆر بە باشی خوێندم و هەر لە خولی یەکەمدا، لە هەموو وانەکاندا دەرچووم و نمرەیەکی باشیشم هێنا.

مامۆستاکانی زانکۆ

هەلبەتە، لە هەموو زانکۆیەکی جیهاندا، هەموو جۆرە کەسایەتییەکی جیاوازی تێدا هەیە، لە هەموو نێوچەکانی ولاتیشەوە، هێندێ جار، لە وڵاتانی دەرەوەش، کادیری ئەکادیمیکی تێدا کۆدەبێتەوە. زۆربەی هەرە زۆری دوکتورەکانی زانکۆی (سولەیمانی)، لە کورد، عەرەبی عێراق و میسر پێکهاتبوون، هێندێ مامۆستای هیندی و پاکستانیشمان هەبوو، لەنێو دوکتورە کوردەکاندا، (عەلی عەسکەری، سەعدی غەریب و جەلال شەفیق)، زۆر

زیرەک و بە توانا بوون، شایانی ڕێزێکی بێ پایانیش بوون. چونکە خۆیان زۆر ماندوودەکرد. هەرچەندە دوکتۆر (عەلی عەسکەری) کەمێ توورەبوو، بەلام هێندە زانیاری زانستی هەبوو، هەموو ئەو گرفت و کەموکووڕییانەی داپۆشیبوو.

دوکتۆر سەعدی غەریب

دوکتۆر (سەعدی)، سەرۆکی ڕاگری کۆلێژەکەمان بوو. هەمیشە سەری قالبوو. زۆر تێکەلاوی خوێندکاران نەدەبوو. جاری خوێندکاری سلاوی لێ کردبوو، وەلامی نەدابووەوە و پێی گوتبوو: خوێندکار چۆن سلاو لە مامۆستا دەکا؟! لە کاتی وانە گوتنەوەشدا، جاروبار هێندێ شتی، هەر بە کوردی باسدەکرد. خوێندکارە عەرەبەکانیش هیچی لێ تێ نەدەگەیشتن!

دوکتۆر پتر لەگەل مامۆستا (غولام)ی کیمیادا هاوڕێبوو، هەردووکیان شەوانە لە یانەی مامۆستایان، تا درەنگانێ دەیانخواردەوە، قسەی خۆش و گاڵتەوگەپیاندەکرد. شەوێ من لەگەل هاوڕێکانمدا، لە ژوورەوە دانیشتبووین، هەردووکیان هاتن. چاوی بە من کەوت، کەمێ خۆی گێژکرد، جێگەش نەبوو، هەر سەیری ئەملا و ئەولای دەکرد. منیش خێرا ئەو هەلەم قۆستەوە و فەرمووم لێ کردن. هەرچی چۆنێ بوو، لای ئێمە دانیشتن. دوای ئەوەی کەمێ کەللەی گەرمبوو، بەتەواوی لەگەلماندا کرایەوە و قسەی زۆر خۆشی بۆ کردین. پاشان لەسەر گرفتی هونراوە و ویژەی کوردی، لێمان بوو بە مشتومڕ.

من تا ئەو کاتە نەمدەزانی، دوکتۆر (سەعدی) لە ئەو بوارەشدا، شارەزاییەکی تەواوی هەیە و هونراوەش دادەنێ. دوایی کە هەستاین و ڕۆیشتین، پێی گوتم: ئێرە یانەیە و زانکۆش شوێنی خوێندنە، منیش لە مەبەستەکەی تێگەیشتم، کە نایەوێ، پەرە بە ئەو هاوڕێیەتییە بدا و لای خوێندکارەکانیش باسیکەم!

دوکتۆر نازم مەحموود سولەیمان

دوکتۆر (نازم)، خەلکی (سولەیمانی) بوو. دوای ئەوەی کۆمۆنیستەکان سالی (**1972**)، لەگەل (بەعس) بەرەیانکردەوە، لە دەرەوەی ولات گەڕایەوە. لە کۆرسی یەکەمی پۆلی سێدا، وانەی (چەوەندەری شەکر)ی پێ دەگوتین. کەمێ زمانی دەیگرت و لە قسەکردندا، زۆر ڕەوان نەبوو. ئەندامی (پارتی کۆمۆنیستی عیراق) بوو. لەگەل پارتییەکاندا، زۆر نێوانیان خۆش نەبوو.

ڕۆژێ لە (یەکرەجوا)، وانەی پراکتیکمان هەبوو. قسەی بۆ دەکردین. ئێمەش لەنێوخۆماندا قسەماندەکرد و پێدەکەنین. ئەویش ڕایدەزانی. بە ئەو پێدەکەنین. لێمان هاتەپێشەوە و

ئامێرێکی بەدەسەوەبوو، بەرزیکردەوە و ویستی، بکێشێ بە سەرمدا و گوتی: گەر تۆ خۆت بە سەرسەری دەزانی، من لە تۆ سەرسەریترم. منیش گوتم: ببوورە، من سەرسەری نیم و تۆش ئارەزووی خۆتە! ئیدی لە ئەوەوە ڕقی لێ هەلگرتم.

لە تاقیکردنەوەکاندا، هەمیشە لە پێشی پێشەوە دادەنیشتم، تا کەس سەرم لێ نەشێوێنێ و بەکارەخۆ وەلامبدەمەوە. یەکەمین تاقیکردنەوەی مانگانەی ئەومان هەبوو. هیچ جۆرە پرسیارێکم لێ نەکرد. ئەویش لەنێو هەموو خوێندکارەکاندا هات و بەسەر سەری منەوە چەقی. هەر سەیری دەستی دەکردم و بە هیچ شێوەیە نەدەجولا. خواخوابیوو، تەماشای ئەملا و ئەولا بکەم، یا قوپیبکەم، بمگرێ و دەرمکاتەدەرەوە. بەلام دوای ماوەیە بوی دەرکەوت، من لە ئەو جۆرە خوێندکارانە نیم و خۆم بە باشی ئامادەکردووە. دەستێکی بەسەرمدا هێنا و گوتی: پرسیارت نییە؟ گوتم: سوپاس مامۆستا، نەخێر. لە ئەنجامدا لە (90%)م هێنابوو. گوتی: چاوەڕێی ئەوەم لێ نەدەکردی. منیش گوتم: ئاخر مامۆستا من پێم گوتی، من سەرسەری نیم. ئیدی پێکەنی و هەر لە ئەو ڕۆژەشەوە، وەک دوو هاوەلمان لێهات.

دوای هەرەسی شۆڕشی (11)ی سێپتێمبەریش، کاتێ گەڕامەوە، گوتی: هەر شتێک پێویست بوو، پێم بلێ. سەیر ئەوەبوو، سالی (1988) خوێندنی دوکتۆرام تەواوکرد، لە (یەکێتی سوڤێت)ەوە چووم بۆ (سوید). شەوی لای مامۆستا میوانبووم. خۆی ئەو باسەی کردەوە و گوتی: من وامدەزانی، مامۆستا (جەمال ئەحمەد) ڕایسپاردووی، لە وانەکەی منا ئاژاوەبنێیتەوە، چونکە ئەو (پارتی) بوو. بۆیە بە ئەو شێوەیە قسەم لەگەل کردی. شتێکی سەیرە، پێوەندی پارتایەتی و بیروباوەڕی ڕامیاری، کار لە ڕەوشتی مامۆستا بکا و بەگوێرەی بەرژەوەندی پارتەکانیان، هەلسوکەوت لەگەل خوێندکاراندا بکەن!

یاسین مستەفا

(یاسین مستەفا)، کە بە (مەلایاسین) ناسرابوو، برای (عومەری مجە)بوو. لە زانکۆ مامۆستای وەرزشبوو. بەلام هەر لەسەر سەرسەرێتی خۆی بەردەوامبوو. وایدەزانی، لەنێوبازاڕ کاردەکا. کەم خوێندکار هەبوو، یەخەی نەگرتبێ و لەگەلیدا، تووشی گرفت نەبووبێ.

ڕۆژی ڕەوانشاد ملازم (ئەنوەری مەجید سولتان)، سەردانیکردبین. منیش بەنێوزانکۆدا گێڕالم. ئەو ڕۆژە یاری بوو، (یاسین) سەرپەرشتی یارییەکەی دەکرد. چاوی بە من و (ئەنوەر) کەوت، بەپەلە هات، پەلاماری (ئەنوەر)ی دا و گوتی: تۆ لێرە چی دەکەی؟ بۆ

میبازی هاتووی؟ برۆ، نابێ لە ئەم ناوە بووەستی. من یەکسەر لە فیکەی خۆم تێکەیشتم و زانیم، هێشتا داخی لیدانەکەی پیاوەکانی (کاوە)ی لە دڵ دەرنەچووە و دەیەوێ، بە ئیمەی بڕێژێ.

(ئەنوەر)یش پەلاماریدا و گوتی: من لێرە چیت لێ بکەم، گەر پیاوی وەرە، با بچینە دەرەوە. ئیدی مامۆستاکانی دیکە، (ئەنوەر)یان دەناسی، گەلێ سەرزەنشتی (یاسین)یان کرد. بەلام ئەو پیاوە، هیچ قسەی وەرنەدەگرت، لە ئەم گوێیەوە بۆ گوێکەی دیکەی، زیاتر بری نەدەکرد!

لە راستەوە رەوانشاد (ئەنوەری مەجید سوڵتان، حوسێن موحەممەد عەزیز، عەلی عومەرەکوچ و سیروان عوسمان)، رۆژی (24. 10. 1971)، لە زانکۆ گیراوە.

مامۆستا میسرییەکان

مامۆستا میسرییەکان بە گشتی، دوکتور (فارووق ئەلتوهامی ئەلعورابی) بە تایبەتی، بۆ خوێندکارە کوردەکان، لە هەموو مامۆستاکانی دیکە باشتربوون. زۆر دڵپاندەدایەوە و بەتەواوی، لە رەوشی خوێندکارە کوردەکان و خەڵکی (کوردستان) تێکەیشتبوون، زۆر دژی بەرنامەی (بەعس)یش بوون، یارمەتییاندەداین.

مامۆستاکانی بەشی خومان، لە منەوە زۆر نزیکبوون، گەلێ جار پیکەوە دادەنیشتین و دەمەتەقیماندەکرد، پرسیاریان لێ دەکردم و منیش بەگوێرەی توانای خۆم، شتەکانم هەڵدەسەنگاند، بەپێی پێویستی پرسیارەکان و بارودۆخەکەش، وەڵامدەدانەوە و شتەکانم بۆ روونده‌کردنەوە، چونکە حەزیاندەکرد، سەبارەت بە گەلی کورد، هێندی زانیاری پەیداکەن، بەتایبەتی دوای ئەوەی (موحەممەد ئەنوەر سادات)، سەردانی (ئیسرائیل)ی کرد و

ڕێککەوتننامەی ئاشتی (کامپ دیڤید)یان مۆرکرد، سەرکردایەتی (بەعس) زۆر دژبوون، دژایەتییەکی زۆری میسرییەکانیان دەکرد و ئەوانیش، لەگەڵ (ئەنوەر سادات)دا بوون! تەنانەت دوکتور (فارووق)، لە زانکۆی (زەقازیق)، ڕەزامەندی وەرگرتنی خوێندنی بۆ هێنام، ماستەر لای خۆی لە (میسر) تەواوکەم، بەلام (عێراق) و (میسر) تێکچوون و ڕێیان نەدام، لە ئەوێ بخوێنم. من ئەو کاتە خوێندنم تەواوکردبوو، لە بەشی بەروبوومی کێلگە مامۆستابووم و هەر لەگەڵ دوکتور (فارووق)یشدا کارمدەکرد.

وێنەی (4)، ڕۆژی (2 .3 .1976) لەنێو زانکۆی سولەیمانی لەگەڵ دوکتور (فارووق) گیراوە.

بەرەی نیشتمانیی بەعس و پارتی کۆمۆنیستی عێراق

من قسەم لەسەر ئەوە نییە، هەموو پارتی لە ئەم جیهانەدا، بەرژەوەندی تایبەتی خۆی، پێش بەرژەوەندی هەموو شتێکی دیکەوە دەخا. بەلام کاتی ڕۆژی (8 .2 .1963)، سەرکردایەتی (بەعس) بە کودەتایەکی خوێناوی، دەسیان بەسەر دەسەلاتدا گرت، بلاوکراوەی ژمارە (13)یان دەرکرد و پێش هەموو پارتە ڕامیارییەکان، زۆر بەتوندی، پەلاماری پارتی (کۆمۆنیست)یان دا. گەر ئەو کاتە، شۆڕشی کورد لە ئارادا نەبووایە، سەرۆک (بارزانی) باڵندەی نەدانایە، لە ئەو بڕوایەدام، تووبریانئەکردن! کەچی دوای (9) ساڵ دالدەدان و پاراستنیان، جارێکی دیکە (حەلیمەی کۆمۆنیستی عێراق، بۆ سەر دابونەریتە کۆنەکەی خۆی گەڕایەوە!) لەگەل ئەو (بەعس)ەی بە خوێنی سەری (کۆمۆنیست) و کورد تینووبوو، بەرەیەکی نیشتمانی نیوەڕوک پوچەڵیان کردەوە.

کومونیستەکان بە ئەو کارەیان، پێش هەموو لایەنێ، بە دەستی خۆیان، چاڵی مەرگی خۆیان هەڵکەن. لە نێوەوە و دەرەوەی (کوردستان) و (عێراق)، زیانێکی زۆریان بە بزووتنەوەی شۆڕشگێرانەی کورد گەیاند. چونکە هەر لە ساڵی (1973)وە، ڕێککەوتننامەی بەرەی نیشتمانییان، لەگەڵ (بەعس)دا مۆرکرد و تا ساڵی (1979) بەردەوامبوو. بەخراپترین شێوە، دژایەتی (پارتی) و جوڵانەوە نەتەوەیی و رامیارییەکەی کوردیان دەکرد، بە قسە و کردەوە، دژی شۆڕشی کورد بوون. زۆربەی کادیرەکانیان چەکدارکرد و وەک سەگی هاری پاسەوانی بەرژەوەندییەکانی (بەعس) لە (کوردستان)دا، لە کیانی گەلی کورد بەربوون. سەرانی (بەعس)، بە هەموو شێوەیە هانیاندەدان، لە هێندێ شوێنی (کوردستان)، دژی پێشمەرگە بجەنگن.
لە ئەنجامدا، شەڕ و پێکدادان لە نێوان هێزەکانی پێشمەرگە و چەکدارە کومونیستەکاندا ڕوویدا. کومونیستەکان بە ئەو کارە دزێوەیان، ڕووی جاش و بەکرێگیراو، نۆکەر و چڵکاوخۆرەکانی (بەعس)یان سپیکردەوە. ئەوان وای بۆدەچوون، گەر شۆڕشەکە تێکبشکێ و (پارتی) لە (کوردستان) نەمێنێ، زۆربەی زۆری ڕۆڵەکانی گەلی کورد، لە ڕیزەکانی پارتی (کومونیست)دا ڕێکدەخەن، (کوردستان) بەتەواوی دەبێ بە قەڵایەکی کومونیستی، (بەعس)یەکانیش ڕێیان لێ ناگرن و (کوردستان)یان بەرەوڕوودەکەنەوە!
لە زانکۆی (سولەیمانی)، کەم ڕۆژ هەبوو، لە نێوان خوێندکارە کومونیست و پارتییەکاندا، دەمەقاڵە و پێکدادان دروست نەبێ. تەنانەت ڕۆژێکیان کار لە دەمەقاڵەدا نەما، بوو بە شەرەچەقۆ و چەن خوێندکاری بریندارببوون. لە ئەولاشەوە بەعسییەکان بسکەی سمێڵیان دەهات و بە هەردوولا پێدەکەنین! هەڵبەتە لە مێژە بە تەمای ئاژاوەیەکی وا گەورە بوون، بێ ئەوەی خۆیانی پێوەماندووکەن، پلانەکانیان سەربگرێت، لە (کوردستان) کوردی کومونیستیان، بە گژ کوردی پارتیدا دەکرد و دوژمنایەتییەکی نوێیان، لەنێوان هەردوولا و ڕۆڵەکانی گەلدا ئەفراندبوو!

شەڕی دەربەندیخان

کومونیستەکان چەکیان لە (بەعس) وەرگرتبوو، ئەوانیش بە هەموو شێوەیە هانیاندەدان و پشتگیرییاندەکردن، دەیانویست، لە هەموو نێوچەکانی (کوردستان)، تەنگ بە هێزی پێشمەرگە و ڕێکخستنەکانی (پارتی) هەڵچنن. هەر لە کۆنەوە، لە پارێزگەی (سولەیمانی) لە نیوچەی (قەرەداغ) و (دەربەندیخان)، قوورساییەکی لەبەرچاویان هەبووە و زۆربەی دانیشتووانەکانیان، سۆزێکی تایبەتیان بۆ دەربڕیبوون.

کوتایی ساڵی (1973) بوو، کۆمۆنیستەکان ویستیان، پێگە و دەسەڵاتی خۆیان لە ئەو نیوچانەدا، بەتەواوی قایمکەن. بۆیە (بارزانی) فرمانیدا، سنووری بۆ سەرپێچیی و دەستدرێژییەکانیان بنێن، تا لە ئەوە پتر، توانایان نەبێ و فریانەکەون، جگە لە سەری خۆیان، سەری لایەنەکانی دیکە بخورێنن!
لە نیوچەی (دەربەندیخان)، چەکدارەکانی پارتی (کۆمۆنیست)، پەلاماری بنکەکانی هێزی پێشمەرگەیان دا و سزای ئەندامانی پارتییان دەدا. لەبەرئەوە هێزێکی چەکدار لە پێشمەرگەکانی هێزی (خەبات)، رەوانەی ئەو نیوچەیە کران، تا ئەمسیانکەن. شەڕێکی سەخت لە نیوان هەردوولادا بەرپابوو، گەلێکیان لە یەکدی کوشت. لەنیو ئەو کوژراوانەدا، لە کۆمۆنیستە ناودارەکان (سەلام سولەی) و لەنیو پێشمەرگە نەتەوەیی و ئازاکانیشدا، (عومەری سالح مەنسوور) بوون.

عومەری سالح مەنسوور

(مەنسوور)ی هاوڕێم، لە خولرووی (عێراق) بە سەردان هاتبووەوە. ئیوارە هەموو برادەران، لە یانەی فەرمانبەران کۆبووبووینەوە، تا درەنگانی دانیشتین و لەسەر باروودۆخی (کوردستان) دەمەتەقیمانئەکرد. دوایی لێبووینەوە و ویستمان بڕوینەوە، تووشی (فەهمی عەلی فینکە) بووین، زۆر بێتاقەتبوو، دلی پڕبووبوو لە گریان و گوتی: بیستووتانە، (عومەری سالح مەنسوور) شەهیدبووە؟! ئیدی ئیمە وەک لە بانی بەرماندەنەوە، هەرچییەکمان خواردبوو و خواردبووەوە، کاکە (فەهمی) پیی هەلیتاینەوە! هەر بە ئەو شەوەش، هەموومان یەکسەر چووین بۆ مزگەوتی (شێخ مستەفای نەقیب) لە گەڕەکی (حەوشی گەورە) و تا نیوەشەو، بە دیار تەرمەکەیەوە بووین.
زۆر بەداخەوە، قارەمانێکی وا گەورە، خۆی بۆ ئەو پیاوانە بەکوشتدا، کەچی جگە لە چەن پێشمەرگەیەکی نزیکی دلسۆزی ئەمەکداری خۆی، کورەکەی و چەن هاوبیرێکی نەتەوەیی، یەک ئەندامی ناوچە و لقی (پارتی)، لە مزگەوتەکە ئامادەنەبوون!
کەس وەک رەوانشاد (ئەنوەری عەلی ئەجار)، بە کول بۆی نەدەگریا و نەیدەلاوانەوە. (شێخ ئەحمەدی نەقیب)یش تا درەنگانی، لەسەر تەرمەکەی نوێژیدەکرد. ئیمەش هێندە گریاین، (لە چاوانماندا، نم نەما بۆ گریان!) پاشان نیوەشەو بلاوەمان لی کرد و ئەو شەوە، لە مالی (مەنسوور) نووستم، تا بەیانی زوو، پێکەوە بەشداری ڕێوشوێنی ناشتنەکەی بکەین.
لە راستیدا، من لە نزیکەوە رەوانشاد (عومەر)م نەدەناسی. بەلام ئەوانەی لە نزیکەوە دەیانناسی، لە باسی پیاوەتی و ئازایەتی ئەودا، بە چۆکدا دەهاتن. ئەو کوڕە کوردە

مەردە بوێرە، هەر لە سەرەتای شۆڕشی (11)ی سێپتێمبەری ساڵی (1961)ەوە، پێشمەرگەیەکی ئازا و چالاک بوو، جێی شیاوی خۆی، لە دڵ و دەروونی خەڵکی (کوردستان)، هەزارانی گوندەکان و سەرکردایەتی شۆڕشدا کردبووەوە. خۆشەویست و تاکە ڕۆشنایی نەتەوەییەکانی کوردیش بوو. بەتایبەتی جێی باوەڕی سەرۆک (بارزانی) بوو. ئەو پەیوەندی و ڕێزە بە شێوەیە بوو، تەنانەت کاتی ڕۆژی (8. 11. 1973) شەهیدکرا، بارەگەی (بارزانی) سێ ڕۆژ، پرسەیان بۆ دانا. چونکە کەلی جار، دەستی مەردانە و کوشندەی، لە هێزەکانی داگیرکەر و خۆفرۆشەکانی کورد وەشاندبوو.

(1973 – 1942)

لە کۆتایی ساڵی (1969)دا بوو، زۆر شەو خۆی و پێشمەرگەکانی، دەهاتنە نێوشاری (سولەیمانی) و دەستیان لە دوژمنانی کورد دەوەشاند. دەستوەشاندنەکەی بە شێوەیە بوو، بەرپرسە گەورەکانی جەلالی، شەو نەیاندەوێرا، لە ماڵەکانی خۆیاندا بنوون و هەر ئێوارەیان لێ دەهات، بەرەو بارەگاکانی خۆیان لە (بەکرەجۆ) دەکشان، تەبا بەر زەبری لێبڵنی هێزی پێشمەرگەکانی (عومەر)ی کورد بکەون. بۆیە ئەوان کوشتنەکەیان، بەلاوە ئاساییبوو!

بەیانی ڕۆژبووەوە، لە مزگەوتەوە تەرمەکەیان هەڵگرت و بە شەقامەکانی نێوشاردا گێڕایان، ئەندامانی لیژنەی ناوچە و لق، فەرمانبەی بەتالیون و هێزەکانی نێوچەی (سولەیمانی)، لە پێشەوە دەڕۆیشتن، لە دواشیانەوە پتر لە (100) هەزار خەڵکی شار، دەوروبەری (سولەیمانی) و پێشمەرگە، بە دوای تەرمەکەیەوە بوون و بۆ دواجار، ماڵاواییان لە گیانی پاکی کرد. نزیکی گردی (سەیوان) بووبووینەوە، من و پارێزەر (شێخ مەنسووری حەفید)، لیوا (مەنسوور) و ڕەوانشاد (ئازادی شێخ جەلالی حەفید) پێکەوە دەڕۆیشتین، من بەتەواوی گێژبووبووم، چونکە شەوی پێشوو نەنووستبووم و لە بلخاندا، ئاگام لە خۆم نەبوو.

چوار ئەفسەرەکە

ملازم (مەنسوور)، کۆلێژی سەربازی تەواوکرد. لەگەڵ (ئەوشیروانی فوئاد مەستی)ی لە سوپای (عیراق)دا ئەفسەربوو. زستانێکی ساردی کۆتایی ساڵی (1973) بوو، هێندەم زانی، لەگەڵ ملازم (شێرکۆی عەبدوڵڵا دەرویش)دا، بە جلوبەرگی سەربازییەوە، خۆیان کرد بە ماڵی ئێمەدا. دوای ئەوەی دانیشتن و پشوویەکیاندا، پاشان ڕووی دەمیان تێکردم و گوتیان: دەمانەوێ، بچینەدەرەوە و پێوەندیمان، بە هەڤاڵ (حەمەڕەحیم)ەوە هەیە. ئێستە دەبێ، بڕۆین، چونکە چاوەڕێماندەکا. منیش لەبەردەم (شێرکۆ)دا، هیچ قسەم نەکرد و هەر هێندەم گوت: لای ئەو، ناوی من مەبەن، گەر زووش لێبوونەوە، ئەوا من لە ماڵەوە چاوەڕێتانمەکەم. ئیدی خۆیان گۆڕی، جلی کوردییان لەبەرکرد و ڕۆیشتن.

بۆ بەیانی (مەنسوور)م بینییەوە، نامەیەکی دامێ و گوتی: ئەم نامەیەم بۆ سەرکردایەتی (کاژیک) نووسیوە، بۆم بگەیەنە. منیش گوتم: چی تێدا هەیە، وا بە کراوەیی دەمدەیتێ؟! گوتی: حەزدەکەم، بیخوێنیتەوە و ڕای خۆتم پێ بڵێی. منیش کاتێ خوێندمەوە، نووسیبووی: <u>کاتی ئەوە هاتووە، پێوەندی بە (کاژیک)ەوە بکەم، گەر (کاژیک)یش نەبووایە، خۆم بیرم لە ئەوە دەکردەوە، ڕێکخراوێکی نەتەوەیی دامەزرێنم!</u>

کە ئەوەم خوێندەوە، لەلایەکەوە خەریکبوو، لە خۆشیاندا باڵبگرم، چونکە هەوڵەکەم لەگەڵ (مەنسوور)دا بەفیڕۆ نەڕۆیی، لەلایەکی دیکەشەوە دڵم پڕبووبوو، بیرم لە ئەوە دەکردەوە، کە کورد و (کاژیک)، هێشتا چانسیان زۆر ماوە. چونکە گەنجی وامان هەیە. بڕواناکەم، لە ئەو کاتەی من لە (کاژیک)دا کارمدەکرد، تا ئەو ساتە، هیچ کەسێ بە ئەو کورت و پوختییە، بە ئەو دڵسۆزی و پڕ واتا بەرزەوە، ئەو چەن دێرەی نەک هەر بۆ (کاژیک)، بەڵکوو بۆ هیچ ڕێکخراو و پارتێکی کوردی و کوردستانی نووسیبێ!

بەڵام لە دڵی خۆمدا هەر لێکمدەدایەوە و دەمگوت: نامەکەی بۆ کێ بنێرم؟! حەزیشم نەدەکرد، گرفتەکانی نێوخۆی (کاژیک)، نەک هەر بۆ (مەنسوور)، بەڵکوو بۆ هیچ کەس و هاوبیرەکانی لای خۆشم باسکەم، چونکە هێشتا هیوایەکم مابوو، کێشەکەی نێوان سەرکردایەتی و کادیرە پێشکەوتووەکانی (کاژیک)، بەلایەکدا بکەوێ و ڕاستی لای لایەکیان بدۆزمەوە!

بۆ بەیانی ماڵاواییم لە هەردوکیان کرد و (خاڵەحاجی)، بەرەو (چوارتا) بەڕێیکردن. هێندە بەسەر چوونەدەرەوەی ئەو دوو ئەفسەرە لاومدا تێپەڕنەبووبوو، هەردوو ملازمی ڕەوانشاد (حەمەشەوقی) و (ئەحمەد فەتاح) هاتنەوە. ماوەیە لەگەڵ ئەوانیشدا بووم، پاشان (خاڵەحاجی) ئەوانیشی ڕەوانەی (چوارتا) کرد.

ئینجا تێگەیشتم، ئەم کارە بە بەرنامەیەکی ڕێکوپێک دەکرێ و (خاڵەحاجی)ش بە ناوی شۆڕشەوە، نامەی بۆ هەموو ئەفسەرە کوردەکان ناردووە و داوای لێ کردوون،

ڕیزەکانی سوپای (عیراق) چۆڵکەن و بین بە پێشمەرگە. لەبەرئەوە زۆربەی زۆری ئەفسەرە کوردەکان، بەدەم داواکارییەکەی شۆڕشەوە چوون و لە ماوەیەکی کەمدا هەڵاتن.
هەڵبەتە ئەمەش، کارێکی زۆر باشبوو، شۆڕش کردی و ئەفسەرەکانیش بە بڕواوە، وازیان لە ڕیزەکانی سوپای دوژمنی داگیرکەری دەوڵەتی (عیراق) هێنا و لە ڕیزی سوپای شۆڕشگێڕی (کوردستان)دا خەباتیانەکرد. چونکە هەر هیچ نەبێ، ئەو کۆمەڵە لاوە خوێنگەرمە خاوەن باوەڕە، (پارتی) بۆ کۆلێژەکانی سەربازی و پۆلیسی ناردبوون، ئەگینا بە خەوی شەویش نەیاندەبینی، بەرگی ئەفسەرییان لەبەربایێ!

هەڵبژاردنی مامۆستایان

سەرەتای مانگی (2)ی ساڵی (1974) بوو. لە هەموو (عیراق)دا، هەڵبژاردنی سەندیکاکانی مامۆستایان دەستپێکرد. لە (کوردستان) بەعسییەکان و کۆمونیستەکان، بە یەک لیست دابەزین، بەربەرەکانی لیستی (پارتی)یان دەکرد. بەڵام لە (عیراق)ی عەرەبی، هەر یەکەیان بە لیستێکی جیاواز دابەزین، چونکە (بەعس) ڕێی نەدەدان، لە ئەو نێوچانەدا، پارتی کۆمۆنیست دەسەڵاتی هەبێ!
بێگومان هەموو نەتەوەییەکان، دەنگیان بۆ لیستی (پارتی) دا. لە ئەنجامیشدا هەر لیستەکەی ئەوان بردییەوە و سەرکەوتنێکی مەزنی بەدەستهێنا. لیستی بەعسییەکان و کۆمونیستەکانیش، دەنگێکی زۆر کەمیان هێنا و هەر بەتەواوی تێکشکان.
ئاخر کۆمۆنیستەکان، ئەوەیان نەدەزانی، یا زۆر ساکاربوون و شتی لە کاری ڕامیاری فێرنەبووبوون، کە گەلی کورد بە قۆناغی ڕزگاریخوازی نیشتمانیدا تێپەڕدەبێ و داوای مافە نەتەوەییە ڕەواکانی خۆی دەکا. (پارتی) و شۆڕشیش لە ئەو پێناوەدا، بە هەزاران شەهیدیان دابوو، ئیدی چۆن جەماوەری گەل، دەنگ بە نوێنەری ڕاستەقینەی کورد نادەن و دەنگ بە لیستێکی ناموی زوڵەکی دژ بە کورد و (کوردستان) دەدەن؟!
یەکێ لە پاڵێوراوە کۆمونیستەکان، هونەرمەند (حەسەن گەرمیانی) بوو. هەرچەندە زۆرم پێ ناخۆشبوو، لەسەر لیستی ئەوان خۆی پاڵاوتبوو، چونکە زۆرم خۆشدەویست و هاوڕێیەکی نزیکمبوو، بەڵام دوایی کە دەرنەچوون، پێم گوت: تۆ وات دەزانی، خەڵک خۆشیدەوێی و ڕێزت دەگرن، لەبەرئەوەی هونەرمەندێکی باشی و کۆمۆنیستی، ئیدی کە دەنگت خۆشبوو، ڕۆڵەکانی گەلی کورد، گوێ بە بیروباوەڕ و نیشتمانپەروەری نادەن، یەکسەر دەنگ بۆ تۆ دەدەن؟! ئەویش وەک نەریتی خۆی، پێکەنی و هیچ قسەی نەکرد!

* * *

گەڵوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی سێیەم

ماتگەشەو سەر لە لێوارە دیارە!

سەرەتای سالی (1974)، سەرەتای گرژی و ئالۆزی، نێوان سەرکردایەتی شۆڕش و دەولەتی (بەعس) بوو. چونکە ماوەی (4) سالەکە، بەرەو تەواوبوون دەڕۆی و هێشتا، زۆر خالی ڕێککەوتنەکە، جێبەجێ نەکرابوو. ناکۆکییەکی زۆریش، لەنێوانیاندا هەبوو.

هەلبەتە هەر لە سەرەتاوە، ڕێککەوتننامەی (11. 3. 1970)، هێندە درز و کەلێنی گەورە و کچکەی تێدابوو، بەشی ئەوەی دەکرد، لایەکیان لێی پەشیمانبێتەوە و شەردەسپێبکاتەوە. هێندە ناکۆکیش، لەنێوان سەرکردایەتی شۆرشی کورد و بەعسییەکاندا هەبوو، هێندە پیلانیانگێرا و شەری پچووکپچووک، لەنێوان هەردوولادا ڕوویدا، کەسێ کەمێ دووربین بووبێ، یەکسەر تێدەگەیی، ئەو ترەکەلەکەی نێوان (پارتی) و (بەعس)، تاسەر بڕناکا و تێکدەچێتەوە. بەتایبەتی دوای ئەوەی سەرکردایەتی (بەعس)، ڕۆژی (28. 9. 1971) هەولی لەنێوبردنی سەرۆک (بارزانی) دا. ئیدی لە کۆتایی سالی (1972)وەوە، لەنێوان سەرکردایەتی شۆڕش و میری (عێراق)دا، هیچ جۆرە بڕوا و متمانەیەک نەما. ڕۆژبەڕۆژ (بەعس) لە (کوردستان)، پتر شوێنپێی خۆی قایم دەکرد و بەهێزتردەبوو. قولە و بنکەی سەربازی گەورەگەورەی درووستدەکرد. خەلکی ڕاودەنا، گرتن و کوشتن بەردەوامبوو. شالاوی پرسەی بەعەرەبکردنی نیوچەکانی (کوردستان)، نەک هەر ڕانەگیرابوو، بەلکوو لەزیادبوونیشدابوو. کەسانێکی دەروون نەخۆش و خۆفرۆشیان، لە دەوری خۆیان کۆکردبووەوە. دوستی نوێیان لەنێوەوە و دەرەوەی ولات پەیداکردبوو. نەوتیان خۆمالیکردبوو، پارەیەکی زۆریان دەسکەوتبوو، چەکێکی زۆری کۆکۆژییان کڕیبوو، سوپایەکی گەورە و دژەکوردیان پێکەوەنابوو.

بەکورتییەکەی، ئەو (بەعس)ەی سالی (1974)، نە ئەو (بەعس)ە بێ ئەزموونەی سالی (1963) و نە ئەو (بەعس)ە لاوازەی سالی (1970) بوو. بەلکوو زۆر بەهێزبووبوو، توانا و دەسەلاتێکی زۆر گەورەی هەبوو. لاقیان لەسەر زەوی چەقاندبوو، سەریشیان لە ئاسمان توندکردبوو! بۆیە بە هیچ شێوەیە، ملیان بۆ داخوازییەکانی سەرکردایەتی شۆڕش نەدەدا و ڕۆژبەڕۆژیش، پتر لە بەلێنە پووچەکانی خۆیان پەشیماندەبوونەوە!

سەرکردایەتی (پارتی)ش، جگە لە ئەوەی بڕوایەکی تەواو و پتەویان، بە برایەتی دروزنانەی کوردی بندەس و عەرەبی سەردەس، هاوپەیمانیتی لاسەنگی نێوان (پارتی) و (بەعس) هەبوو، لە ماوەی ئەو (4) سالەدا، نە خۆیان بۆ ئەو ڕۆژەڕەشە ئامادەکرد بوو، نە زۆر شتی باشیشیان، بۆ ڕۆلەکانی گەلەکەیان کردبوو!

بەلام لە سەرەتای سالی (1974)ەوە، ئینجا سەرکردایەتی (پارتی) زانیان، تای تەرازووی دەسەلاتدارانی (بەعس) قوورسترە، لە (کوردستان) و (عێراق)یش، بەتەواوی ڕەگی

قوولیان داکوتاوه. لەبەرئەوە کەمی بەهۆش خۆیان هاتنەوە و کەوتنە خۆیان. هێندێ چەکی قورسیان، بۆ ناوچەکانی (گەرمیان) و (قەرەداغ) نارد. دڵنەوایی هێزەکانی پێشمەرگەیان کرد و بانگیانکردنەوە. لە زۆربەی ناوچەکاندا، هێزەکانی پێشمەرگە سەرلەنوێ ڕێکخرانەوە. ئەو پەیوەندییەی لەگەڵ (ئێران)، ڕۆژێ لە ڕۆژان تەپچڕابوو، دەمەژمێردکرایەوە و دەرگەی سنوورەکان بەئاشکرا کرانەوە. دەستەدەستە کوردپەروەران، لە هەموو ناوچەکانی (کوردستان)ەوە ڕاپاندەکرد و پەنایان بۆ شۆڕش دەبرد. ئیدی باروبوخێکیان ئەفراندبوو. کەس بەتەمای ئاشتی و ڕێککەوتن نەمابوو. هەر ئێمەی نەتەوەیی هیچ نەبووین و هیچ جۆرە پلانێکمان نەبوو!

یەکلاکردنەوە

دووەمین کورسی پۆلی سێیەم دەستپێکردبوو. خوێندکارە کوردەکان، زۆر بە نابەدڵی هاتوچۆی زانکۆیان دەکرد. چونکە کەس نەیدەزانی، چیمان بەسەردێ و نەک هەر چارەنووسی خوێندن، بەڵکوو پاشەڕۆژی هەموو کار و پیشەکانیش لە (کوردستان)، بە ئایندەی شۆڕشی کورد و پێوەندی ڕامیاری، نێوان هەردوو سەرکردایەتی (پارتی) و (بەعس)ەوە بەسرابووەوە. لەبەرئەوە زۆربەی هاوڕێکانم، پێوەندییان بە شۆڕشەوە کرد بوو. هێندێکیان هەر لە چیابوون. منیش نەمدەزانی، چی بکەم. یەخەی (فەرهاد)م گرت و لێم پرسی: گەر شەڕبووەوە، چی بکەین؟! ڕوو لە کوێ کەین؟! گوتی: هێندەی لە سەرکردایەتییەوە ئاگاداکراوم، جەنگ دەستپێدەکاتەوە و جەنگی ئەم جارەش، زۆر سەخت دەبێ. زانکۆ دادەخرێ و خوێندن دەوەستێنرێ. ئێمەش ناتوانین، هیچ جۆرە یارمەتییەکی هیچ کەسێ بدەین. چونکە شۆڕش، شۆڕشی (پارتی)ە و هەر کەسێ دەبێ، خۆی خەمی خۆی بخوا!

هەرچەندە (فەرهاد)، درۆی لەگەڵ نەدەکردم و ئەوەی ڕاستی بووایە، پێی دەگوتم. بەڵام کاتێ گوێم لە ئەو قسە پڕوپووچانە بوو، بەجارێ وەک ڕێکخستن و سەرکردایەتی، نەک وەک بیروباوەڕ، هیچ جۆرە بڕوایەکم بە (کاژیک) نەما. بەیەکجاری هەموو وێنە تەماوی و تەڵخەکانم لا ڕوونبووەوە. بەتەواوی هەموو کێشە و گرفتەکانی نێوخۆی (کاژیک)م بۆ دەرکەوت. هەر زوو بەهۆی ئێمەوە دەیانویست، جێپێی خۆیان، لەنێو کۆمەڵانی خەڵک و شۆڕشدا بکەنەوە. ئینجا زانیم، مامۆستا (عوسمان) هەرچییەکی بۆ باسکردووم، هەمووی ڕاستبووە. دەسیانبرین و هەڵیانخەڵەتاندین. منیش بە نەزانی و لە بێئاگایی خۆم دوایانکەوتم. کۆمەڵێ کوڕی کوردی نیشتمانپەروەری تازەپێگەیشتووم هەڵفریوان، بێ لانە و بێ خاوەن، بەرەڵای دەشتی چۆڵوهۆڵی بەڵا و چارەنووسێکی نادیارم کردن.

ئای لە ئەو ڕۆژانە، چەن سەختبوون، خەو و خواردنم لێ بیزرابوو. هەمیشە بیرم لە ئەوە دەکردەوە، ئەو سەرکردایەتییە ترسنۆک، بەزیو و هەلپەرستە، چۆن دەستیان بە زاخدا کردین؟! لە خۆم دەپرسی: بۆ ئەو هەموو درۆیەیان لەگەڵ کردین؟! گوناهمان چی بوو، بە ئەو شێوەیە غەدرمان لێ بکەن؟! تۆڵەی خۆم و هاوبیرەکانم، لە کێ بسەنمەوە؟! بەراستی، بیرم لە زۆر شت دەکردەوە، زۆر خەمبوو، نەمدەزانی، چی بکەم، ڕوو لە کێ و لە کوێ بکەم؟! بەلام بۆئەوەی لە ئەوە پتر، فێڵ لە خۆم و هاوبیرەکانم نەکەم، چیدیکە مۆڵەت بە ویژانی خۆم نەدەم. یەکەمین هەنگاوم نا و هەموو پێوەندییەکانم، لەگەڵ (کاژیک) پساند. هەروەها ئەو چەن هاوبیرە کەمەی لاشم مابوون، ئاگادارمکردنەوە و پێم گوتن: (کاژیک) نەماوە، ڕێکخستنەکانی خۆی وەستاندووە و هەر هاوبیرێ دەیەوێ، بچێتەدەرەوە، ئازادە و دەبێ، خۆی مشووری خۆی بخوا! ئیدی لە ئەوە پتر تاقەتی حانەحەبەشێنی بێ سەروبەرم نەبوو، هەموو شتێکیان بۆ باسکەم و لە بنی کوڵەکەکە بدەم، تا ئەوانیش یەخەی من بگرن و بە پرسیار دامگرنەوە، کە خۆشم وەک ئەوان، وەلامەکانیانم نەدەزانی!

دوابڕیار

دوای ئەوەی هەموو شتێکم بۆ ڕوونبووەوە، (کاژیک) هەر تەنیا دێیەکی زل و مالێکی وێران بوو، وەک ڕەشەبا و گێژەلووکە، لەپڕ هەلیدەکرد، تەنیا هەر دەنگی هەبوو، ڕەنگی نەبوو، جگە لە ئەفسانە و تەموومژێکی کاتی، هیچی دیکە نەبوو، سەرکردایەتی پارتەکە، پیاوی ڕۆژی تەنگانە و ڕووبار نەبوون، لەنێوجەرگەی خەبات و ئازارەکانی گەلدا بێ نەکەیشتبوون، تەنیا چەن کەسێکی ترسنۆکی دوورەپەرێزی ڕەشبین بوون، خانە و مایەیان تەنیا چەن بابەت و کەرەسەیەکی کۆن و سواو بوو، لە قسەی زل و ڕەخنەگرتن پتر، هیچی دیکەیان لەدەس نەدەهات، بڕیارمدا، جێی شیاوی خۆم، لەنێو ڕیزەکانی شۆڕشدا بکەمەوە. بەلام لەسەر حسابی بیروباوەڕ و (کاژیک)، ناو و ناوبانگی خۆم نا، بەلکوو وەک کوڕێکی بێلایەنی نیشتمانپەروەری دڵسۆزی نەتەوە و نیشتمانەکەم، لە یەکێ لە هێزەکانی پێشمەرگەدا، چەک هەلگرم و داکۆکی لە (کوردستان)ە خۆشەویستەکەم بکەم، چونکە:

– لە زانکۆ کۆمونیست و بەعسییەکان، زۆر باش دەیانناسیم، لەبەرئەوە لەتێوشاردا نەمدەتوانی، هەروا بە ئاسانی، سەری خۆم کزکەم و دانیشم.

– ئەوە لە من نەدەوەشایەوە، سەر بۆ دوژمنی داگیرکەر شۆڕکەم و ناپاکی لە نەتەوەکەم بکەم.

■ گەر سەری خۆشم گزکربایە، ناپاکیم لە نیشتمانەکەی خۆشم نەکردایە و کەسیش دەسی بۆ نەبردمایە، لە ئەو بڕوایەدا بووم. (خاڵەحاجی) وازی لێ نەدەهێنام و هەڵێکی باشیشم، بۆ (پاراستن) دەرەخساند، زەفەرم پێ بەرن، بە ناوی ناپاک و پیاوی (بەعس)ەوە، بەخۆڕایی خوێنیان برشتمایە. چونکە بە تۆمەتی ناپاکی لە کورد و شۆڕش، جگە لە ئەوەی کارێکی ئاسانبوو، هیچ گرفتێکی تێدا نەبوو، زۆر کەسی دیکەی بێ تاوانیشیان فتکردبوو! بۆیە هێندە گێل و کەمژە نەبووم، تا لە گرفت و تەگەرەکان نەکەم، ئەو هەڵە لە دەس خۆم بدەم و لە هەمان کاتیشدا، بۆ ناحەزە ڕامیارییەکانی برەخسێنم، بە ئارەزووی دڵی خۆیان، درووم بۆ هەڵبەستن و تاوانبارمکەن!

شێخ ڕەزای گولانی

من و پارێزەر (شێخ مەنسووری حەفید)، ئێوارەی ڕۆژی (7. 2. 1974)، لە یانەی فەرمانبەرانی (سولەیمانی)، میوانی (فەرەیدوونی شێخ تەیبی گولانی) بووین. ئەو کاتە (فەرەیدوون)، ئەفسەری پۆلیسبوو، لەگەڵ (شێخ ڕەزا)ی مامیدا کاریدەکرد. جگە لە ئەوەی (فەریدوون) خزمم بوو، هەم کوڕی گەرەک و هاوڕێی منالی، هەم دراوسێش بووین. هەروەها (کاژیک)یشی زۆر خۆشدەویست. تەنانەت دنگۆیەکیش هەبوو، گوایە (شێخ ڕەزا)ش، هەر سەر بە (کاژیک) بوو!
لە کاتی قسەکردندا، من باسی تەگەرەکانی نوێبوونەوەی جەنگ و گرفتی خۆمم بۆ کردن. (فەرەیدوون) قسەکەی پێ بڕیم و گوتی: بۆ سەری لە کاکە (ڕەزا) نادەی و لە ئەو بارەیەوە، قسەی لەگەڵ بکەی؟ ئەو کاتە (شێخ ڕەزا)، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی (پارتی) و بەڕێوەبەری پۆلیسی پارێزگەی (سولەیمانی)ش بوو. لەلایەکەوە پێوەندی خزمایەتیمان هەبوو، لەلایەکی دیکەشەوە، تێکەڵاویمان هەبوو و دراوسێشبووین. ئەمانەم هەموو لێکدایەوە و پێشنیازەکەی (فەرەیدوون)م پێ باشبوو. بۆیە لە ناچاریدا بڕیارمدا، پەنا بۆ خوالێخۆشبوو (شێخ ڕەزا) بەرم. ئەوەبوو، (فەرەیدوون) هەر خۆی، کاتێکی لە مامی بۆ وەرگرتم و منیش، لە کاتی دیاریکراوی خۆیدا، سەرم لێ دا.

(2004 - 1924)

هەر چوومەژوورەوە، لەبەرم هەستا، فەرمووی لێ کردم و گوتی: ماشەڵڵا گەورەبووی! ئیدی ماوەیە بیدەنگبوو، خەریکی هێندێ نووسراوی بەردەستی بوو، لەپڕ سەری هەڵبڕی و گوتی: ڕاستە تۆ لەگەڵ (کاژیک) کاردەکەی؟! دیاربوو، (فەرمیدوون) هەموو شتێکی بۆ باسکردبوو، منیش گوتم: خەڵک وا دەڵێن. ئینجا بە زەردەخەنەیەکەوە گوتی: ئەی خۆت دەڵێی چی؟ گوتم: من بۆ کارێکی وا هاتوومەتە لای بەڕێزتان، لە ئەوڵتەیە شەربیینەوە، (پاراستن) زۆر خراپ لێیان هەڵبیچاوم و لەگەڵ منداڵ، هەڵسوکەوتیان باش نییە، گەر بەڕێزتان بەتوانن، یارمەتیمبدەن و لە شەڕی (حەمەرەحیم) دوورمخەنەوە، زۆر سوپاستاندەکەم، گوتی: باشە، بەڵام تۆ دەڵێی چی؟ گوتم: لێت ناشارمەوە، بە بیروباوەڕ (کاژیک)م، کەمێ پێکەنی و نامەیەکی بۆ نووسیم، دایمێ و گوتی: بیخوێنەرەوە، نووسیبووی: (بۆ هەموو لێپرسراوان و هێزی پێشمەرگەی (کوردستان)، هەڵگری نامە، حسین محمد عزیز، خوێندکاری زانکۆیە و لە هەر کوێیەک ویستی، بێ بۆ لام، تکایە دەست مەهێننە ڕێی.)

شێخ ڕەزای گوڵانی

1974 .2 .15

لە خوێندنەوەی نامەکە بوومەوە و تەماشایەکمکرد، گوتی: باشە؟ منیش زۆر سوپاسمکرد و ڕۆیشتم، هەرچەندە نووسینەکەیم زۆر بە دڵ نەبوو، بەڵام وا دیاربوو، ئەویش نەیویستبێ، لە ئەوە زیاتر، هیچی دیکە بنووسێ، تا ئەوڕۆش ئەو نامەیەم بۆ یادگار هەڵگرتووە، بۆئەوەی هەرگیز بیرم نەچێتەوە، کە ڕۆژێ لە ڕۆژان، لە ئەو شۆڕشە گەورە و فراوانە بیسەروبەرەی (11.9. 1961)دا، لاوێکی خوێندکار و کوردێکی نەتەوەیی وەک من، بە نووسراوی خزمێکی وەک کاکە (ڕەزا) جێیبووەتەوە، کە ڕەنگە بەدەیان پیاوخراپ و سیخووڕی (بەعس)، تەراتێنیان تێدا کردبێ!

ڕەزای بابەگوڕوون

دوور نییە، زۆر کەس سەیری لێ بێ، دەنگوباسی کوردێکی وا خۆفرۆش، لێرەدا بە ئەو شێوەیە تۆماربەکەم! بەڵام پێش هەموو شتێ، (ڕەزا) برای شەهیدی ئەمر (شێخ عەبدوول)ی دووکانیاربوو، کە لە ڕەشبگیرییەکەی ڕۆژی (9 .6 .1963)دا دەستگیرکرا، لەسەر ئەوەی جنێوی بە سەرۆک (بارزانی) نەدا، لە سەربازگەی (سولەیمانی) گوللەبارانکرا، چونکە لە بنەماڵەیەکی نیشتمانپەروەری تێکۆشەری کورد بوو، بەڵام (ڕەزا) لە ئەم دواییانەدا، وای لێهات، ئەگینا زووتر، هەر خەریکی کوردایەتی بوو.

(ڕەزا) لە خواررووی (عیراق) فەرمانبەربوو، بەڵام دوای ئەوەی، هەردوو باڵەکەی جەلالی و مەلایی یەکیانگرتەوە، گەڕایەوە. پەیوەندی بە (خاڵەحاجی)یەوە هەبوو. چونکە زۆر حەزی لە ئەو جۆرە پەیوەندییانە دەکرد، بێ دەسەڵات و پلەوپایە نەیدەتوانی، سەری خۆی کزکا و بژی!

دوای ڕێککەوتنەکەی (11. 3. 1970)، گەلێ جار خۆی بە خزمایەتی (فەتاح ئاغا)وە بادەدا. تەنانەت ساڵی (1974)یش، دوو هەفتە پێش ئەوەی جەنگ لە (کوردستان) دەستپێبکاتەوە، پێی گوتم: بەیانی دەچم بۆ (تەویلە) بۆ لای کاک (فەتاح) و کاتێ گەڕاشەوە، سەری لێدام و گوتی: بڕیارمداوە، نەچمەدەرەوە و هەر لەنێوشار بمێنمەوە.

پێش ئەوەی بچمەدەرەوە بە سێ ڕۆژ، پێکەوەبووین و لێی پرسیم: نیازی چیت هەیە؟ گوتم: هەر بەیانی شەربێتەوە، یەکسەر دەیقوچێنم. گوتی: هەر نیشێکت هەبوو، بەسەرچاو من بۆت رادەپەڕێنم. منیش بە هەلم زانی و لێم پرسی: پەیوەندیت لەگەڵ (فەتاح ئاغا) ماوە؟ گوتی: ئەی چۆن، زۆر باشە. گوتم: دەتوانی، نامەیەکم بۆ بنووسی، گەر ڕێمکەوتە ئەو ناوە، یارمەتیمبدا. ئیدی هەر هەمان کات دانیشتین و گوتی: خۆت چی دەنووسی، بینووسە، دوایی من ناوی نهێنی خۆم دەنووسم و بۆت واژۆدەکەم. منیش بە ئارەزووی دڵی خۆم، نامەیەکم ڕازاندەوە و گوتم: فەرموو جارێکی دیکە، بە دەسوخەتی خۆت بینووسەرەوە، ئینجا واژۆیکە.

لە ڕاستیدا، لە نامەکەی (شێخ ڕەزای گوڵانی) پتر، دڵم پێی خۆشبوو، چونکە دەمزانی، ئەم نامەیەیان کاریگەرترە. ئەوە بوو، جارێکی دیکە نامەکەی نووسییەوە و هەڵمگرت، تا کاک (فەتاح) هاوکاریمبکا و وەک پێشمەرگەیەک، لە ڕیزی لەشکری شۆڕشگێری (کوردستان)دا جێیم بکاتەوە. سەردێڕی نامەکەش نووسرابوو: لە (1)ەوە بۆ (2).

ئەو کاتە، هێندە بەزەیم بە خۆمدا دەهاتەوە و بیرم لە ئەوە دەکردەوە، دوای ئەو هەموو خەبات و خۆماندووکردنە، بە نامەی یەکێکی وەک (ڕەزا) جێمبێتەوە! بەڵام دوای ئەوەی لە دەرەوە جێگیربووم، هەر زوو لە شاخ نامەکەیم دڕاند. چونکە هەر لەگەڵ جەنگ دەستپێکردنەوە، لە تامیەرکرد و دەستی لەگەڵ (بەعس) تێکەڵکرد. لە ئەوە دەچوو، هەر لە زووەوە، (بەعسی) بووبێ، چونکە دوای ڕێککەوتنەکەی (11) مارسی (1970)، لە خواررووی (عیراق) فەرمانبەربوو. کاتێ بە یەکجاریش گەڕاوەتەوە بۆ (سولەیمانی)، ئەو پەیوەندییەی هەر هەبووە، بەهۆی (خاڵەحاجی)شەوە، پەیوەندی لەگەڵ شۆڕشیش درووست کردووە، واتە دووسەرەبووە!

(ڕەزا) خۆی هەمیشە، گاڵتەی بە پارتایەتی و کوردایەتی دەهات. کاتێ جەلالیش بوو، هەر پێدەکەنی و دەیگوت: پیاو ئەوەیە لە ئەم ژیانەدا، باش بژی و دەستی خۆی

بوەشێنێ. بۆیە بە باوەڕی خۆی، گەر کورد سەرکەوێ، ئەوا لەڕێی خزمایەتی (فەتاح ئاغا) و (خاڵەحاجی)وە، سەرەداوێکی گرێداوە ئەویش هەر کوردە و کارێکی دەستدەکەوێ. گەر شۆڕشیش ژێرکەوت و (بەعس) سەرکەوت، ئەوا دەیان جار بۆ ئەو باشتر، چونکە پارەیەکی زۆر، ترومبێل و کاری بە ئاسانی دەستدەکەوێ. ئەوە جگە لە ئەوەی، خۆشی تووشی گرفتی ڕاکردن و کوردایەتی ناکا. ئەوەبوو، دوای یەک ساڵ و جەنگێکی قووڕسی ماڵوێرانکەرانە، لە بەختی کەچی کورددا، (بەعس) سەرکەوت و ئێمەش، بەسەرشۆڕی گەڕاینەوە!

ئیدی ئاواتەکەی (ڕەزا) هاتەدی و دەسەکەی بۆ هەموو لایە ئاشکرابوو. چونکە نەیدەتوانی، چیدیکە خۆی بشارێتەوە، (بەعس)یش لێی قەبووڵ نەدەکرد و کاری پێی بوو. لەبەرئەوە وەک سەگی هاری لێهات، تا ساڵی (1980-1981)، سەرکردایەتی شۆڕشی نوێ کوشتیان. بەڵام لە دوای هەرەسی شۆڕشەوە، هیچ جۆرە پێوەندییەکی دۆستانە و هاوڕێیانەمان، لەنێوانندا نەما. ئەگینا مەگەر بە ڕێککەوت تووشمبووایە، ئەویش گەر ئاگای لێ نەبووایە، خۆم لێ دەدزییەوە. تەنانەت کاتی کوشتیان، چاوم بەرایی نەهات، لە پرسەکەشیدا دانیشم!

ڕەزای بابەگووروون، حوسێن موحەممەد عەزیز، حەمەعەلی ئەحمەد حەمەموراد، ڕۆژی (7. 2. 1970) لە قوتابخانەی ئامادەیی کشتوکاڵ – بەکرەجۆ گیراوە.

لەگەڵ ئەوەشدا خوا هەڵناگرێ، هەرچەندە تووشمدەبوو، هەر وەک جاران، گاڵتە و قسەی خۆشی خۆی دەکرد، هەموو جارێکیش دەیگوت: دنیا فشەیە، ئەوەی دەسەڵاتی

هەبە، بۆ خۆی باش دەژی و ئەوەی دیکەش تیداچووە. من نامەوێ، دوای خۆم منالەکانم برسیبن. هێندی جاریش دەیگوت: چی دەڵێی، بوت بکەم. منیش هەر هێندەم دەگوت: لە سایەی خواوە، هەموو شتێکم هەیە.

دوادیـــــدار

هێشتا (6)ی مانگی (3) بوو، (5) ڕۆژی مابوو، جەنگ دەسپێبکاتەوە. هەردوو ڕەوانشادی هونەرمەند (قادر مستەفا، حەمەی نێرگز) و هەردوو ماموستا (حەمەسالح هێتلەر و حەمەرەشید فەتاح)، لە یانەی ماموستایان دانیشتبووین. دەمانخواردەوە و دەمەتەقێمان دەکرد. جگە لە من و ماموستا (قادر مستەفا)، ئەو سیانەی دیکە گوتیان: ئێمە بە هیچ شێوەیە، بڕوامان بە ئەو سەرکردایەتی و شۆڕشە نییە. (بەعس) لەنێوشاردا بمانگرێ و پارچەپارچەمانکا، ڕاناکەین و دەمێنینەوە.

(حەمەسالح) گوتی: کورد سەرناکەوێ، ئەم جارە زۆر خراپ تێکدەشکێ. هەرچەندە من و ئەو، دەنگەدەنگێکی زۆرمان بوو، بەلام لە کەلی ئەهریمەنانەی بڕوای خۆی نەهاتە خوارەوە. پاشان پێکەوە بەرەو ماڵەوە ڕۆشتینەوە و بۆ دواجار، ماڵاوایم لێ کرد.

ئەوەبوو، جەنگ دەسپێکردەوە و ئەوان ڕایان نەکرد. ئێمە ڕامانکرد و (بەعس)یش، (حەمەسالح)ی گرت و لەگەڵ ماموستا (عیززەت ڕەشید)دا ڕۆژی (17. 8. 1974)، لە گرتووخانەی (ئەبوغرێب) لە (بەغدا) هەڵیانواسین و بۆچوونەکەشی زۆر ڕاست دەرچوو. چونکە شۆڕشەکە زۆر خراپ تێکشکا و هەمووشمان، بە سەرشۆڕی گەڕاینەوە!

بەلام دوای ئەوەی (بەعس)، ڕۆژی (12. 5. 1974) پێنج خوێندکاری لەسێدارەدا. یەکێکیان (حەسەن)ی برای (حەمەرەشید فەتاح) بوو. ئیدی ئەویش ڕایکرد و هاتە دەرەوە. لە (چۆمان) بینیم. سەرەخۆشیم لێ کرد و گوتی: هیچ چارنەبوو. بۆیە شارم بەجێهێشت!

(حەمەسالح فەرەج 1940-1974)

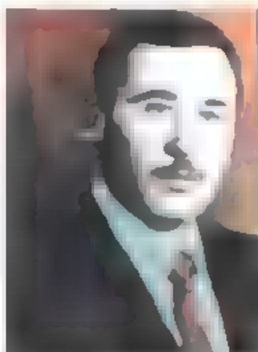

(عیززەت رەشید 1944-1974)

سەردانی شارباژێڕ

هەر زوو خۆم ئامادەکرد، هەموو شتەکانم لە ماڵەوە هەڵگرت. لە سەرەتای مانگی دووەوە، دەستی جلی کوردیی شرواڵومووراخانییان بۆ بڕیووم. هەر تەواویشبوو، هەموو ڕۆژی لە داخی خوێندکارە عەرەبە شۆڤێنییە بەعسییەکان، بە جلی کوردییەوە دەمخوێند. تا جارێکیان دوکتۆر (جەلال شەمیق)، لە پۆلدا گوتی: ئەوە چییە، دەڵێی هەر لە ئێستەوە، بەتەواوی خۆت ئامادەکردووە؟!

ڕۆژی (3. 3. 1974) لەگەڵ (شێخ مەنسووری شێخ کەریمی حەفید) لە زانکۆ گیراوە.

گرنگترین شت لای من، پەرتووکەکانم بوو. چونکە دەمزانی، لەنێوشاریدا تێدادەچن، ئێمەش لە دەرەوە، لە کوێرە دێیەکدا گیردەخۆین. گەر کەرەسەی ڕۆشنبیریمان نەبێ، بەتەواوی ووشککەکەین و بێ تاقەتیش دەبین. لەبەرئەوە ڕۆژی (8. 3)، من و (شێخ مەنسووری حەفید) و (شێخ ناسر)ی برای، بە جیبەکەی خۆیان، هێندێ زەخیرەمان کڕی، لەگەڵ پەرتووکەکانمدا بارمانکرد، بەرەو (شارباژێڕ) بەڕێکەوتین، نانی نیوەڕۆمان لە گوندی (هۆمەراغ) خوارد و سەرلەنێوارە گەڕاینەوە.

لەبەر چاخانەکەی (ئەزمر)، ڕەوانشاد (فەتاح ئاغا) و (خاڵە حاجی) وەستابوون. (مەنسوور) و (ناسر) دابەزین و گوتیان: با سەرێکیان لێ بدەین و هەواڵی بزانین، بەڵام تۆ دامەبەزە، با (خاڵەحاجی) نەتبینێ. منیش وەک لە شۆڕش قاچاغبم، لەنێوجیبەکەدا خۆم گرمۆلەکرد، هێندەی پێ نەچوو، جووتەبرا هاتنەوە و گوتیان: هەموو هێزی پێشمەرگە، خۆیان ئامادەکردووە و چاوەڕێی فەرمانەکەن. ئیدی من خەمی هیچم نەما.

دوو نامەکەی (شێخ ڕەزای گوڵانی) و (ڕەزای بابەگوڕوون)، لە تەنکەی باخەڵمدا شاردبوومنەوە. جلوبەرگی باش، پێڵاوی قایم و گەرمم کڕیبوو. هەر ئەوە مابوو، کە شەڕ دەستپێبکردەوە، سەری خۆم دەرکەم و ڕاکەم، لە شوێنی بگیرسێمەوە. بۆیە بڕیارماندا، هەرسێکمان سەرلەئێوارەی (11)ی مانگ پێکەوە بڕۆین.

تەقەلایەکی سەرنەکەوتوو!

ماوەی جێبەجێکردنی (4) ساڵەکەی ڕێککەوتننامەکە نزیکبووبووەوە، سەرۆک (بارزانی) ویستی، دانوستان لەگەڵ (بەعس) بکا. لەبەرئەوە شاندێکی لە هەردوو ڕەوانشاد (ئیدریس بارزانی) و (دارا توفیق) پێکهێنا. ڕۆژی (8. 3. 1974)، سەردانی (بەغدا)یان کرد، بۆئەوەی گفتوگۆ لەگەڵ سەرانی (بەعس) بکەن.
(بارزانی) داوایکردبوو، ڕێککەوتنامەکە ساڵێکی دیکە درێژکرێتەوە، بۆئەوەی جارێکی دیکە لە ئاگردانی (کوردستان)دا، پشکۆی جەنگ نەگەشێتەوە. بەڵام ئەوان قایل نەبوون و گوتبوویان: ئێمە ئێوارەی ڕۆژی (11/12. 3. 1974)، یاسای ئۆتۆنۆمی بڵاودەکەینەوە، ئێوەش دەبێ، پشتگیریبکەن. ئیدی شاندەکە بێ هیچ ئەنجامێ، ڕۆژی (13. 3. 1974) گەڕایەوە. ئەوەش دوا گفتوگۆی شۆڕش و سەرکردایەتی (بەعس) بوو، ئەو هەوڵەش هیچی لێ سەوز نەبوو، جەنگ دەستپێکردەوە.

دواڕۆژەکانی شار

ئەو دوو ڕۆژەی لە (سولەیمانی) بووم، دەوامی زانکۆم نەکرد. تەنیا هەر خەریکی گەران و دەنگوباسکۆکردنەوە بووم. شەوانیش لەگەڵ هاوڕێکانمدا یەکماندەگرتەوە. تا درەنگ لە یانەی مامۆستایان دادەنیشتین و باسی ڕەوشی ڕامیاری (کوردستان) و (عیراق)مان دەکرد. هەر یەکێکمان بڕیاری خۆی دابوو، شوێنێکمان بۆ خۆمان دیاریکردبوو.
(شێرکۆ بێکەس) گوتی: ئێمە کۆمەڵی نووسەر و برادەر، بەرەو (تەویلە) دەڕۆین. (عەلی توفیق) و (حەمەعەلی)، هەر لە ساڵی (1972)وەوە، لە هێزی (خەبات) جێگیربووبوون. (برایمی حەمەعەلی، سەروەت موحەممەد ئەمین و وریا براخاس)یش بڕیاریاندابوو، بەرەو (هەڵەبجە) و هێزی (خەبات) بڕۆن. مامۆستا (قادر)یش لەڕێی ژنوژنخوازییەوە، لەگەڵ ڕەوانشاد (جەزای عەلی کاتب) خزمایەتییان هەبوو، ئەویش لە ناچاریدا، خۆی بە ئەودا هەڵواسیبوو. ئیدی لە ئەوە دەچوو، هەمووومان لە یەکتی دابڕێین و بە ئەو زووانە یەکتری نەبینینەوە. نەشماندەزانی، چ ڕۆژێکی ڕەش چاوەڕێماندەکا!

خەڵکی شاریش بەگشتی، سەریان لێ شێوابوو، دەتگوت، خۆڵی مردوویان بەسەردا کردوون! بە هەر لایەکدا دەڕۆیشتم، برادەر و دۆستم دەدی، قسەماندەکرد، زۆر بێتاقەتبوون و لە شاڵاوی پەلاماردانی دڕندانەی تۆڵەسەندنەوەی (بەعس) دەترسان. کار و نانپەیداکردن زۆر کزبووبوو، زۆربەی دووکان و بازارەکان داخرابوون، سەرجادەکان چۆڵبووبوون. ئەوانەی لە خۆیان دەترسان، پتر سەرقاڵی خۆکۆکردنەوەی خۆیان و منداڵەکانیان بوون. بەڕێوەبەری فەرمانگەکانی میری، کە زۆربەیان لە لێپرسراوانی شۆڕش و (پارتی) بوون، سەرکردایەتی شۆڕش دایانانابوون. هەموویان شوێنەکانیان چۆڵکردبوو، وازیان لە کارەکانیان هێنابوو. هەریەکەیان لە ناوچەیەکی نزیک شار، خۆیان دامەزراندبوو. چاوەڕێی فەرمانی (بارزانی) و باروودۆخەکەیان دەکرد، تا بە تەواوی ڕوونبێتەوە و بە لایەکدا بکەوێ. ئیدی بارێکی نالەباری وا ئەفرێنرابوو، هیچ شتێ لە جێی خۆی نەمابوو، تروسکایی تێدا بەدی نەدەکرا!

ماڵاوایی

ڕۆژی (10. 3. 1974)، تا تەواو تاریکبوو، من هەر لەنێوبازار بووم و دەگەڕام. ئێوارە بۆ ماڵەوە گەڕامەوە، وردەوردە، خەڵکی گەڕەک چۆڵیاندەکرد. دایکم گوتی: (شێخ ناسر) تێلیفۆنیکرد، منیش بەپەلە تێلیفۆنم بۆ کردەوە، گوتی: (مەنسوور) دیار نییە، چی بکەین؟ گوتم: بەپەلە وەرە بۆ ئێرە. دوای ماوەیە هات. بڕیارماندا، هەر بە ئەو شەوە، دووقۆڵی بەرەو (ئەزمڕ) بڕۆین. کاکە (مەنسوور) وەک زۆربەی بەڵێنەکانی دیکەی خۆی، ئەمەشیانی جێبەجێ نەکرد و ئێمەی بەجێهێشتبوو، لەگەڵ کۆمەڵێکدا بە جیپەکەی خۆیان ڕۆشتبوون بۆ (گەڕەدی).

کەمێ لە شار دوورکەوتینەوە و گەیشتینە (دەباشان)، ئەو کاتە دەشتێکی چۆڵبوو، هیچی لێ نەبوو. کزەبایەکی زۆر ساردی دەهات، وردەوردەش باراندەباری، شەوێکی زۆر تاریک و ئوتەک بوو، چاو چاوی نەدەبینی. (شێخ ناسر) گوتی: کوڕە با بگەڕێینەوە، بە ئەم شەوە تاریکە خوا گرتوویینی؟! منیش گوتم: تازە تەواو، بەیانی دواڕۆژی ڕێککەوتننامەکەیە و کۆتایی بە هەموو شتێ دێ، دوور نییە، بەیانی (بەعس) وەک ساڵی (1963)، لەنێو شاردا هاتوچۆ قەدەغەبکا، ڕەشەکوژی دەستپێبکا و ڕێمان نەبێ، دەرچین. لەبەرئەوە هەرچی چۆنێ بێ، دەبێ، خۆمان بگەیەنینە (سبتەک).

بە جادەقیرەکەدا بینەنگ دەڕۆیشتین، لە پردەکەی سەر ڕێی (ئەزمڕ) پەڕینەوە. هەردووکمان بێرماندەکردەوە، ئەم جارە بەرەو کوێ دەڕوا؟ لەپڕ دەنگی ڕاپچڵەکاندین و هاواری لێ کردین: کێن؟ منیش بە دەنگێکی بەرز گوتم: خۆمانین. کاتێ چووینە پێشەوە،

ڕەوانشاد (شێخ برایمە شەلەی ئامادینی) خزمی دایکم بوو. تەوقەمان لەگەڵ کرد و گوتی: هیچ مەترسی نییە، هەر چواردەوری شار، بە پێشمەرگە گیراوە. هەر ڕێک برۆن، ئیدی پشتێنی سەلامەتیمان لێ کردەوە و ڕۆیشتین.

هەر هێندە دوو پێچمان بڕی، تووشی (شێخ کاوە) بووین. یەکتیمان ماچکرد و گوتی: جاری لێرە ئیشم هەیە، با جیپەکەم بتانگەیەنێ و لە ماڵەوە چاوەڕێمکەن. کاری ڕاستبێ، سواری جیپ بووین، لەکۆڵ ئەو هەمووە سەرماوسۆڵە، باران، تاریکی، ڕێگە پێچاوپێچە دووروودرێژە و ماندووبوونەی کردینەوە!

سیتەک

هەر چووینەژوورەوە، (ڕەشوول)ی گۆرانیبێژ، لەنێوچیمەنەکەدا لەسەر تەپلەکێ دانیشتبوو، خەڵکێکی زۆریش دەورەیاندابوو. هەریەکە قسەیەکی دەکرد و ئەویش گوێی لێ گرتبوون، وەک ئەوەی کۆڕ بگێڕێ! ئێمەش تێکەڵاوی جمکوتەکە و دەمەتەقێکە بووین.

کوڕێکی قەڵەوی سوورکەڵەی خەڵکی (سولەیمانی) دانیشتبوو، ناوی مامۆستا (عیززەت ڕەشید) بوو. من نەمدەناسی، قسەکانی زۆر قوتوزلبوون. ڕەخنەی لە سەرکردایەتی (پارتی) و شۆڕش دەگرت، گاڵتەشی بە دروشمی ئۆتۆنۆمی دەکرد. (ڕەشوول)یش لێی پرسی: ئەی ئێمە داوای چی بکەین، باشە؟! (عیززەت)یش گوتی: کورد تا داوای هەر چوارپارچەکە نەکا و شۆڕشێکی چەکداری، لە هەموو (کوردستان)دا پێکەوە بەرپا نەبێ، هەرگیز ڕزگارمان نابێ. (ڕەشوول)یش هەستایە سەرپێ و گوتی: ئەهلەن فنک کوولەکە، ئێمە پارچەیەکمان بۆ ڕزگارناکرێ، توش ئێستە ڕاتکردووە، داوای هەر چوار پارچەکەمان لێ دەکەی؟! ئیدی بوو بە پێکەنین. دوایی بیستم، مامۆستا (عیززەت) هەر بۆ بەیانی گەڕابووەوە، ئەندامی (کاژیک) بوو، لەگەڵ (حەمەسالح هیتلەر)دا گیرابوون و پێکەوە لەسێدارەدرابوون!

پاشان من و (شێخ ناسر)، چووینە ژوورەکەی (کاوە). لەسەر سیسەمە دووکەسییەکەی، دووقوڵی لێی نووستین. ئەو کاتە تەنیا هەر (کاوە) لە (سیتەک) بوو، بەڵام دایکی و هاوسەرەکەی، لەنێوشار مابوونەوە. شەوی درەنگانی (کاوە) هاتەوە، شەقێکی لە دەرگەکە هەڵدا. هاتەژوورەوە و لێفەکەی لەسەر لابردین. بە دەنگەدەنگ خەبەری کردینەوە. بە پێکەنینەوە گوتی: ئەی لە ئەم پێشمەرگانە، وا دوژمن (ئەزمڕ)ی گرت، ئێوەش لێرە نووستوون! ماوەی ئێوکاژێر مایەوە و گوتی: من دەگەڕێمەوە و نان بۆ پێشمەرگەکانم دەبەم. ئێوەش خۆتان خەریککەن و مەنوون، زوو دێمەوە. هەر ئەو ڕۆژ، ئێمە لێی نووستینەوە. بەڵام دەمەوبەیانی بوو، تازە هاتبووەوە و منیش لە دەنگی ئەو خەبەرمبووەوە.

نانی بەیانیمان خوارد، دووقۆڵی چووینە حەوشەکە و گوتی: نیازی چیت هەیە؟ گوتم: جاری تازە هاتووم، هیچ شتێکم لا ڕوون نییە، چاوەڕێی دەنگوباس دەکەم، تا بزانم، لەم ڕۆژانەدا چی ڕوودەدا و چی دەبیستین، بەڵکوو بارودۆخەکە بە لایەکدا بکەوێ. گوتی: بۆ لێرە نامێنیتەوە؟ گوتم: ناتوانم، چونکە من کاری تایبەتی خۆم هەیە. ئیدی بە ساردییەکەوە گوتی: دوای (ناسر) و (مەنسوور) دەکەوی؟! گوتم: کاکە گیان، ئەوان هاوڕێمن و دوای کەس ناکەوم، بڕیارمداوە، ماوەیە لەگەڵ ئەوان پێکەوەبین، دوایی نازانم، بەرەو کوێ دەڕۆم. ئیدی بە بێدەنگییەکەی و بە ڕوخساریدا دیاربوو، لێم زویر بووە، چونکە ئەو دەیویست، من لای بمێنمەوە، منیش هەرچەند سەرمدەبرد و دەمهێنا، بە کەڵکی ئەو نەدەهاتم و پێکەوە هەڵمان نەدەکرد. لەبەرئەوەی لەلایەکەوە نەمدەتوانی، هەرچی ئەو بیڵێ و بیەوێ، پەسەندیکەم و جێبەجێیکەم، لە لایەکی دیکەوە، ئەو ئەزموونەی ساڵی (1968)م بیرنەچووبووەوە، کاتێ لەسەر ئەو، جەلالییەکان گرتیانم و تیریان کوتام، کەچی پێیەکەنی و بەجێیشیهێشتم. لەلایەکی دیکەشەوە، شتێکی دیکە لە مێشکمدا بوو، کە بە کردەوە بەشداری لە شۆڕشەکەدا بکەم و شوێنپێی خۆم بکەمەوە!
جگە لە ئەوەی سوور دەمزانی، ئەو هەم پێوەندی بە (خاڵەحاجی)وە هەبوو، کە هیچمان چارەی یەکترمان نەدەویست. هەم (کاژیک)یش ئاگاداریکردبوومەوە، بەهۆی (ڕەفیق پشدەری)ەوە، پێوەندی بە دەسەڵاتەوە هەیە. بۆیە زۆر سوپاسمکرد، لەگەڵ (ناسر)دا ماڵاواییمان لێ کرد و هەر ئەو ڕۆژە، بەرەو (گەڕەدێ) بەپێ کوتامان. ئیدی (کاوە)، لەسەر ئەوە زۆر لێم زویربوو، تا مردیش، ئەوەی هەر لە دڵ دەرنەچوو، تەنانەت پێشی نەگوتین، با جێیەکە بتانگەیەنێ!

گەڕەدێ

نزیکی نیوەڕۆ بوو، لە گوندی (گەڕەدێ) و لە ماڵی حاتەمی کوڕی ڕەوانشاد (شێخ دارای شێخ جەلالی حەفید) جێگیربووین. جگە لە خۆی، خوالێخۆشبوو (حاجی شێخ کەریمی حەفید، شێخ مەنسووری حەفید، بەختیاری شێخ قادری حەفید، شێخ مەحموود باراوی) و چەن پیاوێکی دیکەش، لە دیوەخانە خنجیلانەکەی دانیشتبوون و قسەیاندەکرد. بۆ ڕۆژی دواییش، (شێخ سالحی داروغا)، لەگەڵ دوو گەنجی چەکداردا پەیدابوون. ئیدی بە قسە خۆشەکانی، هێندەی دیکە کۆڕی دانیشتنی دیوەخانەکەی گەرمکرد!
ئەو ماوەیە، کۆمەڵێ یاری کاغەز و کۆمەڵێکی دیکەش کلاوکلاوێنەیان دەکرد. شەوانیش گوێمان لە ڕادیۆ دەگرت. (شێخ سالح) زۆر قسەی خۆشبوو، زۆر شتی خۆشی دەگێڕایەوە. بە من و (مەنسوور)ی گوت: دەچم بۆ (چوارتا) و لە ئەوانەیە، هەر لە ئەوێش بمێنمەوە. گەر ڕێتان کەوتە ئەو ناوە، سەرم لێ بدەن، تێرەقەڵێکتان بۆ سەردەبرم.

ڕۆژی (13. 3) بوو، لەپڕ پیاوێ هات و گوتی: لە دەرەوە بانگتدەکەن. منیش سەیرم لێهات، لە دڵی خۆمدا گوتم: دەبێ، کێ بزانێ، من لێرەم و بمناسێ، وا ئیشی پێم هەیە! کە چوومەدەرەوە و تەماشامکرد، (سەلاح)ی برام بوو. گوتی: باوکم منی بە شوێن تۆدا ناردووە و دەڵێ: ڕەوشەکە زۆر خۆشە و هیچ شتێ نییە، بەڵکوو بۆ چەن ڕۆژێ بێیتەوە و لەنێوماندا پشوویەکبدا، پاشان بگەڕێتەوە. منیش کە ئەوەم گوێ لێ بوو، هەر هێندەی مابوو، لە داخاندا هەردوو چاوم، لە پشتی سەرمەوە دەرپەڕێ! گوتم: تۆ چۆن زانیت، من لێرەم؟ گوتی: لە (سیتەک) لامدا و (شێخ کاوە) پێی گوتم: لە (گەرمدێ) دامەزراوە. گوتم: هەر ئێستە بگەڕێرەوە، جارێکی دیکە شتی وا نەکەی و بیر لە هاتنەدەرەوەش نەکەیتەوە. بەتەمای منیش نەبن، بگەڕێمەوە، تا لایە بە لایەکدا نەکەوێ.

ئەو کاتە (سەلاح)، تەمەنی (18) ساڵان بوو. لە (سولەیمانی)ەوە بەپێ و بەتەنیا، بە دوای مندا هاتبوو، تا سۆراغێکم بکا. منیش هێندە بێباک و بێخەم بووم، بیرم لە ئەوە نەکردەوە، لە ئەوانەیە خۆی لە ترساندا هەڵاتبێ و هیچ شوێنێکی دیکەشی شک نەبردبێ، پەنای بۆ بەرێ، بۆیە منی دۆزیوەتەوە و پەنایهێناوە. یا بیری ئەوەم نەبوو، پێی بڵێم: جارێ وەرە تۆزێ دانیشە، تۆ ماندوو و برسیت. با کەمێ بحەوێیتەوە، یا ئەم شەو لای من بەسەربەرە و بەیانی بڕۆرەوە!

ئەویش یەکسەر لێیدا و گەڕایەوە. دواییش لەسەر دڵمدا بووبوو بە گرێ، ئاواتەخواز بووم، بە ئەو شێوەیە وەڵامم نەدایەتەوە. بەتایبەتی کاتێ ئەو پیاوە باشانە پێیانزانی، زۆر سەرزەنشتیان کردم. ئاخر خۆم میوانبووم، چۆن دەکرا، یەکێکی دیکەش دامەزرێنم؟!!

(شێخ دارای حەفید 1941 – 2012)

سێ ڕۆژ لە گوندی (گەڕەدێ) بووین. کاتێکی زۆر خۆشمان بەسەربرد. پاشان (شێخ ساڵح) بەسواری، بەرەو (چوارتا) ڕۆی. ئێمەش هەموومان بە دوو جیپ، چووین بۆ (ئەزمڕ). نیوەڕۆ لە بارەگەی لقەکەی (ئەحمەسوور ڕەباتی)، نان و چا و گوێزمان خوارد. ماوەیە لە ئەوێ ماینەوە. لە دوورەوە تەماشای (سولەیمانی)مان دەکرد. ئەو کاتە هێشتا دنیا بێدەنگبوو. هیچ ڕووی نەدابوو. دوایی ماڵئاواییمان لە (شێخ دارا) و ئەوان کرد. من و هەر سێ برا (مەنسوور، ناسر و بیستوون)، سواری جیپەکەیان بووین. ئیدی لە ئەوان جیابووینەوە و بەرەو گوندی (هۆمەراخ) بەڕێکەوتین.

هۆمـــــەراخ

(هۆمەراخ)، گوندی (شێخ کەریمی حەفید)ی باوکی هاوڕێکانم بوو. گوندێکی چکۆلۆکەی خنجیلانە بوو. ئەو کاتە لە چەن ماڵێکی کەم پێکهاتبوو. لە سێلاوە بە گردۆڵکە و چیای گەورە و کچکە دەورەدرابوو. چەمێکی چکۆلانەی تەنکی بارێک. لە قەدپاڵی چیاکانەوە بەرەوخوار دەبووەوە و بە تەنیشت گوندەکەدا تێپەڕدەبوو. پاشان لەگەڵ چەمە گەورەکەی (قەلاچوالان) تێکەڵدەبوو. ئەو ناوە لە بەهاردا، بیستێکی کەڵی جوان و دڵفرێنی هەبوو. گەر مرۆ دڵی خۆش بووایە و ڕەوشەکە باشبووایە، هەر جێی سەیرانبوو!
ئێوارەی ڕۆژی (13. 3. 1974) گەیشتین و لە ماڵی سەرکاری گوندەکە کاک (ڕەسوول) دابەزین. دیوەخانێکی خاوێن و ڕێکوپێکیان هەبوو. ماڵەکە لە دوو نهۆم پێکهاتبوو. بەشی خوارەوەی چەن ژووری بوو، خۆی و خێزانەکەی تێیدا دەژیان. ژوورێکیشیان بۆ تەویلەی ئاژەڵەکانیان تەرخانکردبوو. لەسەریشەوە، تەنیا یەک ژوور و هەیوانێ بوو. سەربانی نهۆمی یەکەمیشی بەدەمەوەبوو. زۆر جار لە ئەو سەربانە، من و (ناسر) پیاسەماندەکرد. خۆمان لەبەر تیشکی زێڕینی خۆری، ئەو بەهارە پڕتەڕوتووشەی مانگی مارس ـ ئەپریل هەڵدەخست و بەدەم هاتوچووە، دەمەتەقێماندەکرد.
بەڕاستی تا بڵێی، کاک (ڕەسوول) پیاوێکی بەڕێز، ڕووخۆش و میوانپەروەر بوو. دیاربوو، خاوەنی خێزانێکی زۆر گەورەش نەبوو. بەڵام ئەو چەن ڕۆژەی لە ئەوێ بووم، لە (حەسەن)ی کوڕە چکۆلەکەی بتر، کەسی دیکەم نەبینی!

ناسر حەفید

حەسەنی جوانەمەرگ!

(حەسەن)ە چکۆل، تەمەنی هەر (6) سالان دەبوو. هەر ئێوارەمان لێدەهات و نانمان دەخوارد. هەموو لە دیوەخانەکە دادەنیشتین و گوێمان لە دەنگی وێژگەی شۆڕش دەگرت. (حەسەن)یش دەهات، سڵاوێدەکرد و لە تەنیشت منەوە دادەنیشت.

(حەسەن)، منالێکی زۆر زیکەڵە، ئیسکسووک و ڕووخۆش بوو. بە ئەو منالییەی خۆی، زۆر شتی دەزانی، چونکە دوا منالی بچوکی باوکی بوو، لەگەڵ خوشکەکانیدا گەورە ببووبوو، زۆر شت فێرببووبوو. هەمیشە دەتروقایەوە و دەم بەپێکەنین بوو. لە زۆر شتدا هەڵیدەدایە و باوکیشی لێی توورەدەبوو. هاواری لێ دەکرد و دەیگوت: کوڕە (حەسەن) بێدەنگبە و هەستە بڕۆ. منیش ناوبژیمدەکردن و نەمدەهێشت، باوکی لێی توورەبێ و دەریکا، زیاتر دەمهێنایە لای خۆمەوە. دەمدواند و پرسیارم لێ دەکرد. ئەویش تەماشای باوکی دەکرد و پێدەکەنی، وەک ئەوەی بیەوێ، پێی بڵێ: بۆ وازم لێ ناهێنی، ئەوەتە منیش وەک پیاو دانیشتووم، قسەدەکەم و پیاوەکانیش، گوێم لێ دەگرن!

هەر لە یەکەمین ڕۆژەوە، (حەسەن) سەرنجی ڕاکێشام و هۆگری یەکدی بووین، وەک دوو هاوڕێی خۆشەویستمان لێهاتبوو. هەر ئیشێکم هەبووایە، ڕووم نەدەهات، بە باوکی بڵێم، یەکسەر بە گوێچکە چکۆلەکانی (حەسەن)دا دەمچرپاند. ئەویش خێرا هەڵدەستا، وەک تیسکەی تفەنگ بۆی دەردەچوو، هەر زوو بۆی جێبەجێدەکردم.

شەوێکیان هەموومان پێکەوە دانیشتبووین، نازانم، چی ڕوویدابوو، (حەسەن) زۆر دڵی خۆشبوو. هەر سەیری منی دەکرد و پێدەکەنی. منیش هێنامە لای خۆمەوە، دەستێکم بە قژە کورتە ڕەشەکەیدا هێنا و گوتم: گەر ئەم جارە بەئاشتی شکایەوە و بەخۆشی گەڕاینەوە، ئەوا دەبێ، لەگەڵ باوک بێی بۆ شار و سەرم لێ بدەی، جا کە هاتی، بەڵێنت دەدەمێ، تێر بتگێڕم و بە دڵی خۆشت، یەک دەست جلی کوردی جوانت بۆ بکەم. ئەویش سەیرێکی باوکی کرد و هێندەی دیکە پێکەنی، وەک ئەوەی بڵێ، ئاگات لێ هەیە، منیان چەن خۆشدەوێ!

بەیانی ڕۆژی (17. 3) بوو، هەموومان لە سەربان وەستابووین، تەماشای ئەو سرووشتە جوانەی بەهاری دەوروبەری گوندەکەمان دەکرد. ئەو ڕۆژە، خۆرەتاوێکی زۆر گەرمی خۆشبوو، وەک دەڵێن: سەری کەچەڵی دەسووتاند! لە هەموو لایەکەوە، زەوی ئێقی دەبووەوە و بەدەم ئاخی داخی سەرماوسۆڵەی زستانەوە، هەڵم لە قوولای ناخییەوە بەرزدەبووەوە، دیمەنێکی هێندە جوانی هەبوو، چاو و دڵ لێی تێر نەدەبوون!

لە دوورەوە بینیم، تراکتۆرێ بەرەو گوندەکە هات و عەرەبانەیەکی درێژیشی، بە دوای خۆیدا ڕادەکێشا. وردەوردە نزیکبووەوە و ویستی، بە پشتدا بگەڕێتەوە و لەبەردەمی

ماڵی کاک (ڕەسووڵ)دا بوەستێ. تراکتۆرەکە هەر دەهاتەدواوە، تا ئەو شتانەی بۆ ماڵی کاک (ڕەسووڵ)ی هێنابوو، بەئاسانی دایگرن. ئێمەش ئاگامان لێ نەبوو، لەپڕ عەرەبانەکەی بە دیواری خانووەکەوە جووتکرد و زریکەی دەنگێکی ناسکی منالێکی بێتاوان بەرزبووەوە. کەس ئاگای لێ نەبوو، (حەسەن)ی خێرنەدیوی نەگبەت، لە کوێوە خۆی گەیاندبووە تراکتۆرەکە و خۆی بە پشتەکەیدا هەڵواسیبوو. لەنێوان دیوارەکەی ماڵی خۆیان و پشتی تراکتۆرەکەدا هەڵواسرابوو. هاوارمان لە شۆفێرەکە کرد و کەمێ چووەپێشەوە، (حەسەن) بەربووەوە. بەلام کاتێکمان زانی، جەستەیەکی ساردوسڕی چکۆلە، لەسەر زەوییەکە کەوتووە و بەجێماوە. بەپەلە ڕامانکرد و منیش یەک دوو جار ڕامووەشاند. ئاوم بە دەموچاویدا کرد، هاوارمان لێ کرد. بەلام بە داخێکی گەورە و گرانەوە، تازە بێکەڵکبوو. دەنگ لە بەردەوە هات، دەنگ لە (حەسەن)ەوە نەهات! هەردوو چاوی سپیبووبوو. دەستەچکۆلەکانی و لاقەکورتەکانی شلوشێواو بووبوون. هێزیان لەبەربڕابوو. دەمێبوو، سووری خوێن لەنێو دەمارەکانیدا وەستابوو. مەلی گیانی خاوێن و شیرینی، ژوورە چکۆلە تەنیاکەی گرتووخانەی جەستە نەرمونۆڵەکەی بەجێهێشتبوو، بۆ بارەگەی ئاسمان هەڵفڕیبوو!
تازە (حەسەن)، ئەم بەهارە تەڕەی ژیانی لەدەستچوو. فریانەکەوت، بە چاوی خۆی، ئایندەی گەلەکەی ببینێ. سەری لە (سولەیمانی) بدا. لەگەڵ مامە (حوسێن)یدا، کەمێ بگەڕێ و دەستەچڵە جوانە کوردییەکەی، خەونی پێوەدەبینی، لەبەربکا و خۆی پێوەبادا!
ئەی هاوار! ئەم ژیانە چەن هیچوپووچە؟! کەی (حەسەن) کاتی ئەوەی هاتبوو، بە ئەو شێوە تراژیدیایە، چاولێکنێ و ماڵاوایی لە ژیان بکا؟! بۆچی ئەو خونچە پشکووتووە چاوگەشە، پێش ئەوەی بگەشێتەوە، بەخۆرایی هەڵوەری؟! نازانم، بڵێم چی؟! ئایا لەگەڵ دیوەزمەی مەرگدا، هیچ دەکرێ؟!
ئیدی ئەو ڕۆژە، کەسمان ئاگامان لە خۆمان نەما. من بەتەواوی کاسبووبووم. گەر بڵێم: لە دایک و باوک و خوشکەکانی، پتر خەفەتم بۆ خواردووە، زیادەڕەوییم نەکردووە. چونکە هەر خۆم دەزانم، ئەو جۆلەکە نیسکسووکەم چەن خۆشدەویست. کۆچە ناوادەکەی، چ جۆرە داخێکی گرانی، بە دڵ و دەروونمدا کرد. چ خەمێکی گەورەی بە دیاری، بۆ بەجێهێشتم. ئاخر ڕوخساری شیرینی (حەسەن)، لە گلێنەی چاوەکانمدا ڕوابوو، هەرچیم دەکرد، جیانەدەبووەوە. مۆزیکی دەنگی بەسۆزی ئاوازی پێکەنینە نەرمەکەی، لە گوێمدا دەزرینگانەوە. قسەقۆرتە خۆشەکانیم بیردەکەوتەوە و خەویان لە چاوانم تەراندبوو. تا لە ئەو گوندەش بووم، شەوانە تا درەنگانێ، خەو لە چاوانم نەدەکەوت و لە خۆم دەپرسی: ئاخر گەر نەگبەتی من نەبێ، ئەو منالە ژیکەلە ژیرە ڕووخۆشە نیسکسووکە گیانشیرینە، بۆ هێندە هۆگری من بووبوو؟!

ئیدی خۆشی لە ئەو ماڵەدا باریکرد. چرای ژیان کوژایەوە، پێکەنین بوو بە گریان. شایی بوو بە شین، کەسوکارەکەی سەریان لە قورنا، گریان و شیوەن، لەخۆدان و باوکەڕۆ دەستپێکرد و گوێی ئاسمانی کەڕدەکرد. هەر زوو لەنێوئاوایی و گوندەکانی دەوروبەری، هەواڵەکە بڵاوبووەوە و خەڵکێکی زۆریان لێ کۆبووەوە. پاشان جەستە شلوشێواوەکەیان شت. لە پارچە خامێکیانەوە ئاڵاند. تەرمە چکۆلانەکەی (حەسەن)ی جوانەمەرگیان هەڵگرت.

باوکی دڵی بڕوایی نەدەهات. دواماڵاوایی لە جگەرگۆشە خۆشەویستەکەی بکا و تاوی لە خۆی دوورخاتەوە. بۆیە هەر خۆشی تەرمەکەی هەڵگرتبوو، زۆر بە پەرۆشەوە، توندتوند بە سنگ و دڵە شکاوەکەیەوە نووسانئبوو. بەدەم ڕێوە و بەرەو گۆرستان دەڕۆیشتین. کەس گوێی لە دەنگی هاوار و ناڕەزایی، ئەو پیاوە وڕەقایمە نەبوو. بەڵام لە ناخدا قوڵهێدەدا و بەکوڵ بۆی دەگریا. گریانێکی بەخوڕی بێدەنگبوو. چونکە کانیاوی بەهاری گریانەکەی، لە قووڵای دڵ و دەروونە پڕکەیلەکەیەوە هەڵدەقوڵا. بۆیە تەنیا بۆ ساتێکیش، دڵۆپی مرواری فرمێسکەکانی، هەردوو چاوە کزەکانی بەجێ نەدەهێشت و وەک دووجۆگەی باریکی سەر ڕووی، بەسەردەم و لێوەکانیدا بەرەوخوارئەبوونەوە. بەڵام دەنگی لێوە نەدەهات، وەک کێوێکی سەخت و گەورە، بێدەنگ لە شوێنی خۆی چەقیبوو. ڕەشەبای بەڵا و نەگبەتیش نەیدەجوولان!

ئێمەش بەئەسپای و بێدەنگ، لە دوایەوە دەڕۆیشتین، هەر یەکێ بیری لە مەرگی ناکاوی (حەسەن)ی داماو و خۆی دەکردەوە. لە گۆرستانی گوندەکە، تەرمە چکۆلە نازدارەکەی (حەسەن)مان، بە چاڵێکی چکۆلانە سپارد. مەلایەکیش بە عەرەبی دەستپێکرد و هێندێ ئامۆژگاری ئێمەی کرد! ئیدی بە ئەو شێوەیە، (حەسەن)مان لە بەردەم سۆزی یەزدانی مەزندا بەجێهێشت و گەڕاینەوە. وەک هەر نەشبووبێ وابوو!

ئەو دوو ڕۆژە، هەرچی تروسکایی هەیە، لەنێو ئەو ماڵ و گوندەدا نەما. پرسەیان لە ماڵەوە بۆ دانا و خەڵکێکی زۆر، لە هەموو لایەکەوە ڕوویان تێکردن. نیوەڕۆ و ئێوارە، خواردنیان بۆ ئامادەدەکردن و بەشێوەیەکی ڕێکوپێک، میوانی گوندەکانی دەوروبەریان بەڕێدەکرد. منیش سەرەڕای ئەو هەموو نیگەرانی و دڵەڕاوکەیەی خۆم هەمبوو، داخی گرانی (حەسەن)یش زیادیکرد و لە دڵم دەرنەدەچوو. بەڵام دەسەڵات چییە؟! گەر بیرچوونەوە نەبووایە، بڕواناکەم، کەس لە دوای مەرگی خۆشەویستێکی بیتوانایە، بژی! لەگەڵ ئەوەشدا، کەم پیاوی مەردی وەک کاک (ڕەسووڵ)م دیوە، هێندە دڵی بەهێز و قایم بێ. ئاخر جەرگی ئەو سوتابوو، کەچی هێشتا ئەو دڵنەوایی ئێمەی دەکرد و دەیگوت: ئەوە بۆ ڕادیۆکە ناکەنەوە، تا بزانین، دەنگوباسی دونیا بەچی گەیشتووە؟

ئەورو ئەوا (44) ساڵ، بەسەر ئەو کارەساتە جەرگبڕەدا تێپەڕدەبێ، هێشتا هەر شێوەی شیرین، بریسکەی چاو، بزەی سەرلێو، تریقوهوری پێکەنین و قسەقوتەکانی (حەسەن)م لەیادە. هێشتا هەر دەنگی زریکەی ئەو مەرگەساتە، لە گوێمدا دەنگدەداتەوە و بیرم نەچووەتەوە!
لە راستیدا، دوای مەرگی (حەسەن)، تارمایی خەم و پەژارە، باڵی رەشی بەسەر ئەو خێزانە هەژارەدا کێشابوو. ئیدی منیش نەمدەزانی، چی بکەم و روو لە کوێ بکەم؟! هەر رۆژم دەبژارد، چاوەڕێی رەوشە نەتەوەیی و رامیارییەکەم دەکرد، تا کەمێ روونبێتەوە و بڕیارێکی بنەبڕی بدەم

نەورۆزی ساڵی (1974)

هێشتا هەر لە (هومەراخ) بووم، رۆژی (21 3) جێژنی (نەورۆز) بوو، دەشتودەر سەوز بووبوو. هەوایەکی زۆر خۆش و سازگاری هەبوو. (شێخ مەنسوور) سێ قاپ عەرەقی مەستەکی، لەگەڵ خۆی هێنابوو. هەرچەندە کردی و کوشا بخۆینەوە، هەر دەیگوت: با زرەی لێ بێنین، بەزمێ بگێڕین و کەمێ کەڵلەی خۆمان گەرمکەین! بەڵام من بە هیچ شێوەیە قایل نەبووم و دەمگوت: تازە نەوا، ئێمە لە شۆڕش باین، تا سەرنەکەوین، ناخۆینەوە!
ئەو کاتە هێندە ساویلکانە بیرمدەکردەوە و دەمگوت: کوردی نیشتمانپەروەری شۆڕشگێڕ نابێ، بخواتەوە، وامدەزانی، کەس لە شۆڕشدا ناخواتەوە. کەچی نەمدەزانی، هەرچی کاری خراپ و ناشیرینە، لە شۆڕشی (کوردستان)دا دەکرێ. ئاخر منیش درەنگ تێگەیشتم، کە شۆڕشێکی بێسەروبەرە و کەس لە کەس ناپرسێتەوە!

شێخ نەوزادی شێخ جەلالی حەفید

رۆژی (22 3) بوو، (شێخ نەوزاد) و رەوانشاد (شێخ بەختیاری شێخ قادری حەفید) هاتن. شەو دانیشتبووین، قسەماندەکرد. (شێخ نەوزاد) رووی تێکردم و گوتی: بەشی (پاراستنی زانکۆی سولەیمانی)، لای من بوو. هەفتە نەبوو، راپۆرت لەسەر تۆ نەنووسرێ و بە ئاژاوەچی ناوت نەبەن، بە یەکەمین کادیری چالاکی (کاژیک) تاوانباریان دەکردی.
بەڵام هەموو ئەو راپۆرتانەی لەسەر تۆ دەهاتن، دەمخوێندنەوە و یەکسەر دەمدڕاندن. منیش سوپاسمکرد و گوتم: مەبەست لە ئەم قسانە چییە، وا ئێستە بۆم باسدەکەی؟! گوتی: (حەمەرەحیم)، زۆر رقی لێتە و لە هەر شوێنێ تووشبێی، دوور نییە، ئازارتبدا، یا سەرت

بە گومدا بکا و ونتکا. با نامەیەکت بۆ بنووسم و سەریکی لێ بدە. منیش هەردوو نامەکەی (شێخ رەزای گولانی) و (رەزای بابەگوڕوون)م پیشاندا. دوای ئەوەی هەردووکیانی خوێندەوە، پێکەنی و گوتی: لای ئەو، ئەو جۆرە نامانە ناخوا. من لە (چوارتا) بووم و دەزانم، لە (قەڵادزێ) زانکۆ کراوەتەوە، دەبێ، هەموو مامۆستا و خوێندکارەکانی زانکۆ، بەزووترین کات، بچن بۆ ئەوێ و بخوێنن. جا تۆ پێویست بە نووسراوی هەیە، تا کەس ڕێت لێ نەگرێ.
دیاربوو، (ئەوزاد) هەروا لەخۆڕا، ئەم قسانەی بۆ نەدەکردم، چونکە تێکەڵبووین و ژیانی منی لا مەبەستبوو. جگە لە ئەوەی ئەو، باشتریشی لێ دەزانی. منیش رای (شێخ مەنسوور)م وەرگرت. ئەو پێی باشبوو. بۆیە پێشنیازەکەیم پەسەندکرد، بە مەرجێ (شێخ مەنسوور) لەگەڵم بێ و ئەویش رازیبوو. ئیدی هەر ئەو شەوە، نامەیەکی بۆ نووسیم و بەیانی زوو ڕۆژی (23 3) بوو، لەگەڵ (شێخ مەنسوور)دا پێکەوە، بەپێ بەرەو (چوارتا) بەڕێکەوتین.

چوارتا

لە (چوارتا)، چووینە بارەگەی (پاراستن)، ئەو پاراستنەی (خاڵەحاجی)، لێپرسراویبوو، من سڵم لێ دەکردەوە و بە خوێنی سەرم تینووبوو! ناوی خۆمم نووسی و ناردمە ژوورەوە. دوای ماوەیە (خاڵەحاجی) خۆی هاتەدەرەوە و زۆر بە گەرمی، ئەوقەی لەگەڵ کردین، فەرمووی لێ کردین و چووینەژوورەوە. من نازانم، (شێخ ئەوزاد) لە نامەکەدا، چی نووسیبوو، چونکە دایخستبوو. دیارە بە ناوی نهێنی خۆیانەوە نووسیبووی! بەڵام لەبەرخاتری ئەو چەن دێرەی نووسیبووی، (خاڵەحاجی) خێرا، پارچە کاغەزێکی ڕەشکردەوە و ناردی، چاپیکەن. پاشان مۆریکرد و دایمێ. گوتی: دەبێ، بڕۆی بۆ (قەڵادزێ) و زۆر بەڕێزەوە بەڕێیکردین.
دوای ئەوەی ئەو نووسراوەی پاراستنم دەسکەوت، کەمێ دڵم ئارامبووەوە، هەرچەندە تا ڕۆژی کارەساتە گەورەکەی هەرەسی شۆڕشیش، ڕیزەکانی شۆڕش بەرەڵاخانەیە بوو، وێنەی نەبوو، چونکە ڕۆژانە، بە دەیان سیخوڕی (عێراق)، بە هەموو نێوچەکانی (کوردستان)دا دەخولانەوە، کەسیش لە کەسی نەدەپرسی. لەبەرئەوە نووسراوەکەی (خاڵەحاجی)م لە هیچ شوێنێ، لە گیرفان دەرنەهێنا و پێویستی نەکرد، پیشانی کەسی بدەم!
پاشان هاتینەدەرەوە و (شێخ ساڵحی داروغا)مان بینی، لە چاخانەیەک دانیشتبوو، فەرمووی لێ کردین و دانیشتین. منیش بیری ئەوەم کەوتەوە، لە (گەرمەدێ) بەڵێنیدابوو،

داوەتمانکا. گوتم: یا شێخ کوا نێرەقەڵەکە؟ شێخیش بە ئەو هەموو زمانپیسی و جنێوفرۆشییەی خۆیەوە، هەردوو دەسی بۆ ناوگەڵی برد و گوتی: ئەوە نێرەقەڵەکەیە، گەر دەتانەوێ، بۆتان سەردەبڕم!

دوای کەمێ، تووشی (شێخ عوسمان بلراوی) زاوام بووین. یەکتیمان ماچکرد و گوتی: ئەم شەو مەڕۆنەوە، لە ماڵی (حەسەن)ی خۆمان دەبین. من نەمزانی. (حەسەن)ی براشم رایکردووە، ماڵەکەشی لە (چوارتا)یە و دووکانی داناوە. ئیدی ئەو شەوە، هەمووومان لە ئەوێ ماینەوە، بە پێکەنین و خۆشی، شەوەکەمان بەسەربرد. بەیانیش نانمانخوارد و بەرەو (هۆمەراخ) گەڕاینەوە.

ژێر پردەکەی قەڵاچوالان

ڕۆژی (**24** 3)، لە (چوارتا) دەرچووین، وردەوردە دەڕۆیشتین و بارانیش دەباری. نزیک پردەکەی (قەڵاچوالان) بووینەوە گوێم لە دەنگەدەنگی بوو. گوتم: (شێخ مەنسوور)، ئەو دەنگانە بە گوێم نامۆ نین. سەرم شۆڕکردەوە و تەماشامکرد. هاوڕێکانی زانکۆم (شیروان نووری غەفوور، عەلی حەمەرەشید و سورانی عوسمانی سەعەی مەلاعەبباس) لەتاو باران، لەژێرپردەکەدا دانیشتوون و قسەدەکەن. منیش گوتم: ئەوە چی دەکەن؟! ئیدی وەک خوا لە ئاسمانەوە، منی بە دیاری بۆ ناردبن. یەکتیمان ماچکرد و دانیشتین. گوتم: نیازی چیتان هەیە؟! گوتیان: دەچین بۆ (چوارتا) و بزانین، بۆ کوێمان دەنێرن. پاشان قایلمکردن، لەگەڵ من بێن و پێکەوە بڕۆین بۆ (قەڵادزێ). ئەمەیە دەڵێ: ڕێوی خۆی بەکونەوە نەدەچوو، هەژگیکیشی دوای خۆی خستبوو! بەڵام خوا هەڵناگرێ، (شێخ مەنسوور) زۆر پیاوانە گوتی: ڕاستەکا، فەرمووون وەرن و ماڵی خۆتانە.

ئەو ڕۆژە، بارانێکی هێندە زۆر و بەخوڕ دەباری، ماوەی نەدەدا، چاو هەڵبڕین و سەیرێکی ئاسمان بکەین. ئیدی تا گەشتینەوە (هۆمەراخ)، هەموو جەستەمان بەتەواوی تەڕبووبوو، جلەکانیشمان دەتکوت، لە ئاو هەڵکێشراوە!

دواشەوی هۆمەراخ

هەر گەیشتینەوە، خێرا کاک (ڕەسوول)، چەن بڕکەدارێکی لە زۆپاکە هاویشت. دوای ماوەیە پیرەزۆپا سووربووبووەوە و لوورەی دەهات. ئێمەش جلمانگۆڕی و خۆمان وشککردەوە. پاشان تا درەنگانی، پێکەوە کۆنکەنمانکرد و بەقسەی خۆش ڕامانبوارد.

بەیانی زوو هەستاین و نانمانخوارد، بڕیارماندا بڕۆین. پەرتووکەکانم دوو باوەڵی گەورەبوو، بۆیان بارکردم و ماڵاواییمان لە (شێخ مەنسوور) و خانەخوێکەمان کرد. بە

ئەو شێوەیە، دوو هەفتەی خۆشم، لەگەڵ ئەو برا خۆشەویستانەمدا، لە گوندی (مومەراغ) رابوارد و لە (25 3)دا بەجێمهێشتن، بە کوڵی خەم و پەژارەی (حەسەن)ە چکۆلەوە، بەرەو ماڵی ئەنکم لە (دۆلبینشک)ە ملی ڕێمانگرت. ماوەیە بوو، (شێخ ناسر) چووبوو بۆ بارەگەی (بارزانی)، بۆئەوەی بزانێ، دوارۆژی خۆی و براکانی، لە شۆڕشدا چۆن دەبێ و چ کاریکیان پێ دەسپێرن. بەڵام تا منیش لە ئەوێ بووم، نەگەڕابووەوە، تا ماڵاوایی لێ بکەم.

دۆلبینشک

ڕۆژی (25 3)، دیسانەوە بارانێکی زۆر و سەرما، تەنگی پێ هەڵچنین. ئەو ساڵە بە جۆرێ باران دەباری، هەموو ئەو بەهارە بەدەگمەن نەبێ، ڕۆژی خۆشی نەکردەوە. بە ئۆتۆمبێل لە چەمەکەی (کونەماسی) پەڕینەوە و دوای (10) خولەک، لە دەرگەی ماڵی ئەنە (پیرۆز)ی دایکی دایکم دا. هەرچوارمان چووینەژوورەوە، خۆمان وشککردەوە و لێی دانیشتین.

خوالێخۆشبوو (شێخ بابەعەلی کاریزە) زانی، من هاتووم، هێندەی نەبرد، یەکسەر هات. کەمێ دانیشت، بەزۆر هەمووومانی بۆ دیوەخانەکەی خۆی برد، وەک ئاغا دێ هەڵسوکەوتی دەکرد! ماڵی ئەوان گەلێ گەورەتر و خۆشتر بوو. ئەو شەوەش میوانی (شێخ بابەعەلی) بووین و ڕاژەیەکی پیاوانەی کردین. زۆر لەگەڵمان خەریکبوو، بخۆینەوە، هەرچەندە هاوڕێکانم حەزیان دەکرد، بەڵام من قەبوولم نەکرد.

بەیانی زوو، لە دەنگی ناڵەناڵی (سوران) ڕاچلەکیم. هەستام و گوتم: ئەوە چیتە؟ گوتی: زۆر ماندووم، بەیارمەتی خۆت، (شیروان) و (عەلی)م بۆ هەستێنە. (سوران) برای (سیروان عوسمان) بوو. ئەویش هەم هاوڕێم بوو، هەم نزیکەی دوو ساڵ، لە (کاژیک)دا لێپرسراوی بووم. خاتوو (شەفیقە)ی دایکیان، منی خۆشدەویست، لەدەس (سیروان) هەر دڵدوێڕادیبوو، جگە لە ئەوەی (سیروان) خوشکەزای (نیهاد)ی هاوڕێشم بوو. لەبەرئەوە (سوران) شەرمی لێ دەکردم و ڕووی نەدەهات، هیچم پێ بڵێ.

دوایی (شیروان) پێی گوتم: (سوران) سکی دێشێ، چونکە چەن ڕۆژە دانەنیشتووە، دەبێ، دوکتوریکی بۆ بدۆزینەوە. منیش گوتم: کاکە تۆ بەکەڵکی ئەم شاخوداخە نایەی، وەرە، تا (کونەماسی)ت دەبەم، سواری ترومبێلێکت دەکەم و بگەڕێوەوە بۆ (سولەیمانی). گوتی: باشە. کردمە کوڵم و لە ئاوەکە پەڕاندمەوە. سواری پیکابێکم کرد و خۆم گەڕامەوە. ئیدی پەرتووکەکانم لە ماڵی ئەنکم دانا و لەگەڵ (شیروان) و (عەلی)دا، سواری تراکتۆر بووین و بەرەو (ماوەت) ڕۆیشتین.

ماوەت

(26 3) گەیشتینە (ماوەت) و دامەزراین. خەڵکێکی زۆر، لە ئەو شارۆکە چکۆلانەیە گیرسابوونەوە. (ی. ق. ک. – ع.)، لیژنەیەکیان دانابوو، ناوی خوێندکارەکانیان دەنووسی و ڕەوانەی مزگەوتیان دەکردن. لە ئەو ڕۆژانەدا، مزگەوت بۆ پێشمەرگە و خەڵکە ڕاکردووەکە، وەک ئوتێل بەلاش وابوو! ئێمەش وەک ئەو دەیان خوێندکارانە، لە مزگەوتەکە جێی خۆمان کردەوە.

زۆربەی هاوڕێکانی زانکۆم لە ئەوێ بوون. لەگەڵ (سەباحی غالب)دا، دیسانەوە یەکمانگرتەوە. دووڕۆژ لە (ماوەت) ماینەوە، پاشان ڕۆژی (28 3)، بە دوو تراکتۆر، تا سەر ڕێگەکەی گوندی (قامیش)یان بردین و لە ئەوێ هەڵیانڕشتین!

لە ئەوێوە دەبووایە، بەپێ بەرەو (قەلادزێ) بمانکوتایە. کەمێ ڕۆیشتین و تووشی کۆمەڵێ پێشمەرگە بووین. یەکێ لە دواوە، دەستیکردە ملم. ئاوڕمدایەوە، (سمەی بلەسووری عەرەبانچی) هاوڕێم بوو، لەگەڵ ڕەوانشاد (عەلی حاجی سەعەرەشی) خاڵۆزایدا بوو. یەکدیمان ماچکرد و (عەلی) گوتی: بۆ کوێ دەچی، وەرە لەگەڵ ئێمە بە؟ منیش پێم باشبوو، لە هاوڕێکانم و زانکۆ دانەبڕیم، لەبەرئەوە قایل نەبووم و ماڵاوایم لێ کردن. ئیدی ئەو هەموو خوێندکارە وەک ڕانەمەڕ و بزن ڕیزبووبووین، بەدوای ڕێپیشاندەرەکەماندا ڕێچکەمان بەستبوو!

ئەو ڕۆژە، لە گوندی (مللوومە) لاماندا و لە ماڵی جووتیارە هەژارەکان دامەزراین، زۆر ماندووبووبووین. کەمێ حەواینەوە، نانمانخوارد و دیسانەوە بەڕێکەوتینەوە. ئەم جارە کۆڕمانبەستەوە و تا گوندی (چالاوا) نەوەستاین. بەلام ئەو ڕێگەیە زۆر سەخت، بەردەلانی و هەوراز بوو، بە تایبەتی بۆ ئەو خوێندکارانەی، یەکەمین جاریانبوو، بەپێ بڕۆن و بە ئەو چیاوچۆڵەدا هەڵکەرێن. جگە لە ئەوەی، یەکێ جانتایەکیشیان بە کۆڵەوەبوو، هەر بەتەواوی هێزیان لێ بڕابوو.

چالاوا

ئێوارەی ڕۆژی (28 3)، لە گوندی (چالاوا) لاماندا. جگە لە ئەوەی تا گەیشتین، ڕێگەکە تەخت نەبوو، هەوراز و نشێو، بەرز و نزمی زۆری تێدابوو، سەرەڕای ئەوەی بەپێش دەڕۆیشتین، یەکێ کۆڵیکیشمان پێبوو، جل و کەلوپەلی پێویستی خۆمانی تێدابوو. بەڕاستی زۆر ماندووبووبووین، چونکە ئێمەی شلەشاری، فێری ئەوە نەبووبووین، هێندە بەپێ بڕۆین!

بۆیە هەر گەیشتینە مزگەوتەکە، لەبەر ئازاری پێمان و ماندووبوونمان، زۆربەمان لاڵوپاڵ لێی کەوتین. دوای نوێژی ئێوارە، کوێخای گوندیان دۆزییەوە، دوودوو لە ماڵان دایانمەزراندین. ئاغای (غالبی) نوێژکەربوو، لەگەڵ مەلای گوندەکەدا ڕۆی، من و (نوری حەسەن غەفوور)یش پێکەوە، لە ماڵی دامەزراین. ماڵەکە زۆر هەژاربوون، لەبەر چرایەکی کز، لەسەر لبادێکی شڕ دانیشتین، چاوەڕێبووین، شتێکمان بۆ بێنن، بیخۆین. پێش نانخواردن بە چا دڵیانکرتینەوە، چا لەسەر چا بۆیان دەهێناین، تا نەمانگوت: بەزیادبێ، وازیان لێ نەهێناین!

دوایی خاوەن ماڵەکە، سینییەکی هێنا و لەبەردەمماندا دایناُ (نوری) گوتی: بەخوا باش بوو، یاپراخ بوو، بەس نەبوو، ساوەر نەبوو، چونکە زیاد لە هەموو خواردنێ، زۆر ڕقم لە ساوەرە. بەڵام هەر یەکەمین یاپراخی هەڵگرت و خواردی، هاواری لێ هەستا و گوتی: من بە ساوەری نایخۆم، جا وەرە بە یاپراخی بیخۆم، ئەمە خۆ ساوەرە و خۆی لێ کوریوم! ئیدی گەلێ پێکەنین و من گوێم نەدایە، یاپراخی ساوەرەکەی خۆم خوارد، (نوری)ش نان و چای خوارد. بەڕاستی، ئەوە یەکەمین جاربوو، ببیستم و ببینم، لەبری برنج، یاپراخ بە ساوەر لێبنرێ!

پاشان پێخەفمان وەرگرت و چووینەوە بۆ مزگەوت. ئیدی تا درەنگانێ، باس هەر باسی دامەزراندن، یاپراخی ساوەر و خەڵکی ئاوایی بوو. دوایی لە ئەو زووره گەرمەی مزگەوت لێی نووستین. بەیانی زوو، مەلا بە بانگدان خەبەریکردینەوە. خێرا دەموچاومان شت و نوینەکانمان بۆ خاوەن ماڵ بردەوە. هەم دیسان، سەر و دڵی خانەوادەکەمان گرتەوە، نان و چامان خوارد و ماڵاواییمانکرد. ئیدی بە ئەو شێوەیە، هەموومان کۆبووینەوە و کاروانەکەمان بەڕێکەوتەوە.

دۆڵی سەفرە و زەروون

ڕۆژی (29. 3)، ماوەیە بەپێ ڕۆیشتین، دیسان باراندایکردەوە. بەڵام بارانی چی، هەر خۆشی نەدەکردەوە. لەبەرئەوە زۆر تەڕبووبووین، بەتەواوی ماندووبووبووین. هەرچی چۆنێ بوو، گەیشتینە دۆڵی (سەفرە و زەروون). نازانم، ئەو دۆڵە چی بوو؟ چونکە هێندە دووروودرێژبوو، هەر نەدەبڕایەوە. قەدپاڵی بەرزاییەکان، هێندە سپیبوون، دەتگوت گەچکاریکراون، تەنانەت خاکەکەشی هەر سپیبوو!

ئەو بەهارە، بارانێکی زۆر باری، کانیی و کارێزەکان بژابوونەوە و تەقیبوونەوە. ئاو زۆرزۆر زیادیکردبوو، لە کۆتایی دۆڵەکەدا، چەمێکی گەورە هاژەیدەهات. نێوجەرگی دۆڵ و چیاکانی ئەم بەر و ئەو بەری چەمەکەی دوولەتکردبوو. هەردوو بەری دۆڵەکە بە

قەپاغی پێکەوە بەسرابوون، قەپاغەکەش لە دار دروستکرابوو، بە چەن گوریسێکی قایم و ئەستوور، پێکەوە گرێدرابوون. ئێمەش هیچ چارمان نەبوو، دەبوولایە، بپەڕینەوە، چونکە تاکەڕێ بوو. هەرچی چۆنێ بوو، بە چەن جاری هەمووومان پەڕینەوە و ئەو شەوە لە گوندی (نوورەدین) ڕۆژمانکردەوە.
بەیانی زوو هەستاین و بەڕێکەوتین. دوای ئەوەی ڕێیەکی دوورمان بڕی و زۆر ماندووبووبووین، ئێوارەی ڕۆژی (30. 3) گەیشتینە (قەلادزێ) و ئەو شەوە، کەسمان نەدۆزییەوە، ناچاربووین، لە مزگەوتەکە بنووین.

* * *

گەڵوەرییوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی چوارەم

قـــەڵادزێ

چەن جاری لە ئەوەوپێش، شارۆچکەی (قەڵادزێ)م دیبوو. بەڵام ئەم جارە (قەڵادزێ)ـ دەتگوت (بەغدا)یە و لە شەقامی (ڕەشید) پیاسەدەکەی، هێندە جەنجاڵبوو، ڕێ بەر ڕێبوار نەدەکەوت و وەک دەڵێن: شان شانی دەسوو!

هەر زوو (سەروەت)ی هاوڕێم دۆزییەوە و پێکشادبووینەوە. پاشان کۆمەڵێ هاوڕێی دیکەی وەک (ئازادی عەبدوڵڵا فەندی، ئەحمەدی عارفی فیتک، ئەحمەد حەمەئەمین، عەلی مەحموود غەفوور، بەختیار عەبدوڵڵا، سەلاحی ئەحمەدی سەروپی، دارای حەمەڕەشید ...)م بینی، هێندێکیان هاوڕێی زانکۆ و هێندێکی دیکەشیان، هاوڕێی منالی و کوری گەڕەک بوون.

زانکۆ لە (قەڵادزێ) کرایەوە. کۆگەکانی شوێنی پشکنین و وەرگرتنی توتنەکە، زۆر گەورەبوو، بۆ بەشی نیوخۆیی خوێندکارانیان تەرخانکردبوو. هەر خوێندکارێ، نوێنی خۆی لە (ی. ق. ک.) وەرگرتبوو، لەبری فەرەنتووتن، ڕیزبوو‌بوون و لێی کەوتبوون! هەر کۆگەیەکیش نزیکەی (50) خوێندکاری تێدابوو. سەری عەمبارەکان جەماڵۆنبوون و بە چینکۆش گیرابوون. هیچ زۆپایەکی تێدا نەبوو، زۆر ساردبوو.

(دارای حەمەڕەشید)، هەم خزم و هەم کوری گەڕەکم بوو. لە (قەڵادزێ) مامۆستابوو. خانوویەکی گەورەی گرتبوو، هاوڕێکانم لای ئەو خۆیان داکوتابوو. منیشیان هەر لە یەکەمین ڕۆژەوە دامەزران و ماڵی ئاوابێ، نووستنی ژێر جەماڵۆنەکانم نەدی!

ئەو ماوەیە، بواری هیچ جۆرە کارێکی ڕامیاری و خوێندنەوە نەبوو، هیچ شتێکی دیکەش نەبوو، خۆمانی پێوە خەریککەین، چونکە لە ڕەگەوە هەڵکەنرابووین. لەبەرئەوە بە ڕۆژ پیاسەماندەکرد و لە چاخانەکانیش، خەریکی دۆمینەکردن بووین. ڕۆژ نەبوو، لەسەر ئەو جادانە، دە جار تووشی هاوڕێ و ناسیاوەکانمان نەبین!

ئەوەی چاوەڕێم نەدەکرد، ئەوەبوو، هەر یەکەمین ڕۆژ، (سورانی عوسمانی سەعەی مەلا عەبباس)م بینی، جامانەیەکی قوتی بەستبوو، لە چاخانەیەک دانیشتبوو، دەتگوت، هەر ئەویش نەبوو، بۆ (سولەیمانی) بەڕێمکردبەوە! گوتی: دوای ئەوەی گەڕامەوە، چەن ڕۆژێ مامەوە، بڕێ دەرمانمخوارد و چاکبوومەوە. پاشان بە ترومبێل هاتم بۆ ئێرە. ئینجا تێگەیشتم، ئەو خەڵکە ئەو هەموو ڕێیەیان، بەخۆرایی بەپێ کوتاوە، تووشی ئەو هەموو ماندووبوون و برسێتیە بوون!

دوای ماوەیە (ئەنوەری مەلاحوسێن - تەحلان)یش هات. (ئەنوەر) هەم کوری گەڕەک و هەم ئەوەنەی زانکۆش دامەزرابوو، کویسکێکی چکۆلانەی هەبوو، شتی تێدا دەفرۆشت و بە شەویش، لە یەکێ لە فەرمانگەکانی زانکۆ پاسەوانبوو. لەبەرئەوە کەس نەبوو، نەیناسێ. کوڕێکی زۆر خۆشبوو، زۆر حەزی لە گاڵتەوگەپ دەکرد، بەقسە خۆشەکانی، هەموومانی بووژاندەوە.

تا ئەو ماوەیەی لای مامۆستا (دارا) بووین، پارەمان کۆدەکردەوە، زەخیرەمان دەکڕی و زۆربەی کات، لەماڵەوە خواردنمان دروستدەکرد. تەنیا نیوەڕوان نەبێ، هەموو ڕۆژێ لە بازاڕ کەبابمان دەخوارد و کەبابەکەی وەستا (عەلی)ش، بەناوبانگبوو. بڕواناکەم، لە (سولەیمانی)ش کەبابی وا خۆش و بەتامم خواردبێ. جا ئەگەرچی ئێمەش ئەوەبوو، لە ئەو بێکاری و بێ پارەییەدا، تێرمان نەدەخوارد، ڕۆژ نەبوو، سەرو کەبابی زیادە لوول نەدەین! هەموو ئێوارەیەکیش، (دارا) برنج و شلەی لێدەنا، ئەو کاتە لە هەر هەموومان باشتری دەزانی. هەر ئێوارەیەکیش دوای نانخواردن، بە نۆرە قاپەکانمان دەشت. دوای نانخواردنیش، گوێمان لە دەنگی ڕادیۆی شۆڕش دەگرت، تا ئاگامان لە دەنگوباسەکان بێ. دوایش یاری کاغەز دادەمەزرا و ئەوان، لەسەر دەنکە فاسۆلیا پۆکەریاندەکرد. من ئەو یارییەم نەدەزانی، لەبەرئەوە هەر تەماشامدەکردن.

هەر لە ئەو ڕۆژانەدا بوو، لەگەڵ هەردوو مامۆستا (جەمالی سەیید عەلی) و (لەتیف مەولوود)، یەکێمان ناسی و زۆرم خۆشمویستن. چونکە جگە لە ئەوەی کوڕێکی زۆر باش و ڕووخۆش بوون، هەردووکیشیان نەتەوەیی بوون و هەر زووش لە یەکدی تێگەیشتین.

ڕۆژێ زۆر بێزاربووم، لەنێوبازار بەتەنیا دەگەڕام، تووشی هەردوو هاوڕێی دێرینی خۆشەویستی گۆشتفرۆشم ڕەوانشاد (ئەحەی حەپسە) و کاکە (عەبەی عەلی برزوو) بووم، زۆر گەشامەوە و گەلێ قسەی خۆشمان کرد.

چەن ڕووداوێکی سەیر

ئێوارەی ڕۆژی (10. 4. 1974) بوو، هەر لە ئەو شەوانەدا بوو، وێزگەی دەنگی شۆڕش، هەواڵی هەڵاتنی هەردوو حەفیدزادە (شێخ کاوە) و (شێخ دارا)ی بڵاوکردەوە. (شێخ کاوە)ی بە (کاوە)ی (حەلاو) ناوبرد، گەلێ سووکایەتییان پێکرد و پیاوەکانیشیان، بە جاشەکانی (کاوە) نێوزەدکرد.

بەڕاستی زۆرم پێ ناخۆشبوو، بەتایبەتی بۆ (شێخ دارا)، چاوەڕێی ئەوەم لێ نەدەکرد. بەڵام ئەوەی (کاوە) کردی، کارێکی چاوەڕوانکراوبوو. چونکە جگە لە ئەوەی، دایکی لەگەڵ کۆمونیستەکانی (عێراق) بوو، ئەویش بێ ئەو، پەنجەی بە ئاودا نەدەکرد و زۆر کاریتێکردبوو. هەروەها سلەمینەوەکەی خۆم لە جێی خۆیدا بوو، بۆچوونەکەی (کاژیک)یش ڕاست دەرچوو.

کاتێ سەرکردایەتی پارتی (بەعس)یش، ناوی ئەندامانی ئەنجوومەنی یاساداناپان خوێندەوە، (بابەکر پشدەری) بە سەرۆک دانرا، گوێم لە ناوی (کاوە)ش بوو، ئیدی

گومانم لە ئەوە نەما، (کارە) هەر لە زووەوە و لەبنەوە، پەیوەندی بە ئەو کۆمەڵەوە هەبوو. بەداخەوە، ئەوە یەکەمین کەسبوو، لە بنەماڵەی (حەفید)، لە پشتی (شێخ مەحموود)ی پاشای خوارووی (کوردستان)، پشت لە ڕۆڵەکانی گەل و خاکی نیشتمانەکەی خۆی بکا!

بەڵام ئەوەی جێی سەرسوورمانی من بەتایبەتی و هەموو کوردپەروەری بەگشتی بوو، هەڵوێستی دوو نووسەر و ڕووناکبیری نیشتمانپەروەری وەک (عەلادین سەجادی) و (شاکیر فەتاح) بوو. بەڕاستی ئەو کارەی ئەوان، بەتایبەتی (شاکیر فەتاح)، زۆر کاریتێکردم و بۆم دەرکەوت، هەموو ئەو قسانەی کاتی خۆی بۆی دەکردم، هەموو ئەو تیۆریانەی بۆی باس دەکردم، هەموویان درۆ دەرچوون. چونکە بەلای منەوە، ناپاکیکردن لە گەل و نیشتمان، بە هیچ بروبیانوویەک پاساونادرێ!

هەرچەندە لە ئەم سەردەمەدا خەریکە، وای لێبێ، هەموو شتەکان پێچەوانەدەبنەوە. ناپاکی لەنێو ریزەکانی نەتەوەی کورددا، وەک کارێکی ئاسایی لێبێ. چونکە <u>ئەوەتەی نەتەوەی کورد هەیە، نە لە ئەو دەرکەوتە گرنگانەی کۆڵیوەتەوە، نە سزای تاوانبار و ناپاکانیشی داوە. بەڵکوو تەنیا هەر بە ئەوە قایلبوون، ناویان لە لاپەرەکانی مێژوودا بە چاکە تۆمارنەکرێ!</u>

خۆخواردنەوە و وەڕسبوون

بە ئەو شێوەیە، نزیکەی ماوەی سێ هەفتەمان، بێ هیچ ترووسکاییەک، بێ هیچ گۆڕانکاری و هەواڵێکی خۆش، لە (قەڵادزێ) بەسەربرد. هێوای ئاشتی بە جاری برِا. هەموو ئێوارەیە وێزگەکەی شۆڕش، چالاکییەکانی هێزی پێشمەرگەی (کوردستان)ی دەخوێندەوە. ئیدی وردەوردە، لە هەموو نێوچەکان، جەنگ دەستپێکردەوە. کۆمەڵانی خەڵک، ترسیان لێ نیشتبوو. بەتایبەتی خوێندکارانی زانکۆ. لە ئەوە دەترسان، دەسەڵاتدارانی (بەعس)، بۆردوومانی شارۆچکەکە بکەن. ڕۆژبەڕۆژ تا دەهات، مامۆستا و خوێندکارەکانی زانکۆ، لە هەموو لایەکەوە، ڕوویان لە (قەڵادزێ) دەکرد و ژمارەیان زیاتردەبوو. بەڵام هێشتا زانکۆ، هیچی دیارنەبوو!

من بەتەواوی، لە ئەو بارودۆخە بێزاربووبووم. گیرفانم کزبووبوو، لە ئەویش هیچ نەبووین و نەبووایە، چاوەڕێی ئەو نەزانانەی لێپرسراوانی (قوتابیان) و (پارتی) بووینایە. هیچ کارێکیش نەبوو، بیکەین و خۆمانی پێوە خەریککەین. کەسیش لێی نەدەپرسینەوە و زۆر بێ سەروبەربوو، کەس بە کەس نەبوو. منیش لە هەموو هەواڵ و دەنگوباسێکی خۆمان بڕابووم.

ئەندامانی لقی قوتابیان و هەردوو لیژنەی ناوچەی (قەڵادزێ) و (سولەیمانی) پارتی، بۆخۆیان جێی باش و پارەی زۆریان هەبوو. هەر ئێوارەیان لیمەمات، خەریکی یاری و خواردنەوە بوون. ئەو خەڵکەش بێ کار و بێ پارە، لە ئەو ناوەدا دەسووڕانەوە، ئیدی لە توانایاندا نەمابوو، بەتەواوی وەڕسببووبوون. منیش بڕیارمدا، سەردانێکی (ڕانیە) بکەم، سەری لە ماڵی پورە (سەبیح)م بدەم و کەمێ بحەوێمەوە. زۆر لەگەڵ (سەرۆەت) خەریکبووم، نەهات. ئەوەبوو، ڕۆژی (20. 4)، لەگەڵ (ئەنوەری مەلاحوسێن) ڕۆیشتین، ئەو لای هاوڕێیەکی و منیش لە ماڵی پورم دابەزین.

ڕانیە

بەڕاستی شارۆچکەی (ڕانیە)، زۆر لە (قەڵادزێ) دڵگیر و خاوێنتر بوو. بە ئەو شێوەیەش جمکوت نەبوو. جگە لە ئەوەی ماڵی پورم، لە ئەوێ بوو، ماوەیە حەوامەوە. چەن یادگاریکی شیرینی منالیشم، لە (ڕانیە) هەبوو. (نیهاد)ی هاوسەری (لوتفی) پورە (شەمسە)ش، لە ئەوێ مامۆستابوو. چەن هاوڕێیەکی دیکەی وەک (ئەمیری بەکری قەساب ...)یشی لێ بوو، هەر زوو یەکمانگرتەوە. زۆربەی شەو پێکەوەبووین و لایان دەمامەوە. ماوەی مانگ و نیوی دەبوو، نەمخواردبوومەوە. بەڵام یەکەمین جار، (ئەمیر) تۆبەکەی پێ شکاندم، عەرەقی دەرخواردمام و گوتی: لیپرسراوەکان هەر تاریکیکرد، هەموو کونیاک و عەرەقی مۆزی ئێرانی دەخۆنەوە، مەزەکەشیان ئاوی قەلە. ئەی تۆ بۆ وا خۆت کوشتووە؟! ڕاستیدەکرد، سەرت بە هەر ماڵێکدا دەکرد، دوای نانخواردن، خواردنەوەیان بۆ دادەنای. تەنانەت لە (پێنجوێن)، چەن کەسێکی خەڵکی (سولەیمانی) لێ بوو، لە ماڵەوە عەرەقیان دەفرۆشت! ماوەی چەن ڕۆژی لە ئەوێ بووم، کاتێکی زۆر خۆشمان بەسەربرد.

بۆردوومانی قەڵادزێ

بەیانی زووبوو، لە دەنگی ناڵەناڵی فڕۆکە و قیژەقیژی خەڵکی گەڕەک، خەبەرمانبووەوە. هاواریاندەکرد، ڕاکەن، خۆتان بشارنەوە، (قەڵادزێ) کەسی تێدانەما! بەڵێ، سەرلەبەیانی ڕۆژی چوارشەممەی ڕێککەوتی (24. 4. 1974)، کاژێری (40. 9) خولەک بوو، ئەوەی لێی دەترساین، ڕوویدا. چەن فڕۆکەیەکی باجەر و سیخوی، دانیشتووانی (قەڵادزێ)یان، بە بۆمبای ناپاڵم ڕاچڵەکان و ڕلیانپەڕاندن. هەرگیز ئەو مێژووە ڕەشەم بیرنەچووەتەوە و تا لە ژیانیشدا بم، بیریشم ناچێتەوە، هەر هەمووشی بە (4) دەسپێدەکا!
منیش یەکسەر لە ماڵی (ئەمیر) دەرپەڕیم و چوومەوە بۆ ماڵی پورم. نان و چامان هەڵگرت، بەرەو دەشتاییەکەی قەراغ (ڕانیە) ڕووەو (سولەیمانی) ڕۆیشتین. لە ئەوێ

تەنیا ماڵی (شێخ عەزیزی باسەرە)ی لێ بوو، هەموو پێکەوە لەبن پردەکەدا جێمانراخست و دانیشتین. هێشتا هەر دەنگی فڕۆکەکان، ئەو ناوەیان پڕکردبوو، بەڵام نزیک (ڕانی) نەکەوتنەوە و بۆردوومانیان نەکرد. لە ئەوە دەچوو، تەنیا بۆ بۆردوومان کردنی زانکۆ هاتبن!

لەگەڵ (شێخ عەزیز)دا یەکدیمان ناسی و ڕاژەیەکی زۆری کردین. ئەو ڕۆژەشمان بە قسەی خۆش بەسەربرد. ئێوارە تاریکبووبوو، چووینەوە بۆ ماڵەوە و لێی نووستین. ڕۆژی (25 4) دیسانەوە، سەرلەبەیانی زوو جارێکی دیکە خۆمان پێچایەوە، هەموومان بەرەو (کێوەڕەش) ڕۆیشتین. نوین و خواردنمان برد و شەویش هەر لە ئەوێ ماینەوە. ئەو کاتە ئەو ناوە چۆڵبوو، وەک ئێستە نەبوو. خانوو لە بناری کێوەکە دروستکرابێ.

ڕۆژی دوایی (26 4)، نێوبازار جمەیدەهات. منیش لەگەڵ (دلاوەر)ی پوورم ڕۆیشتم، تا دەنگوباسێ ببیستم. ئینجا زانیمان، زیانی بۆردوومانەکەی (قەڵادزێ) چەن بووە. ئیدی من لە ئەوە پتر، خۆم بۆ نەگیرا و گوتم: هەموو هاوڕێکانم لە ئەوێن و نازانم، چییان بەسەرهاتووە، هەر ئێستە دەبێ، بەبێ بڕۆمەوە. ماڵاواییم لێ کردن، من و (ئەنوەر) جادەبەجادە پێوامان و گەڕاینەوە. لە ڕێگە هەر ترومبێل بوو، بەلاماندا تێپەڕدەبوون. لە هەموو شار و نێوچەکانی (کوردستان)ەوە دەهاتن، تا هەواڵێکی کوڕ و برا و کەسەکانیان بزانن. لەناکاو قەمەرەیەک وەستا و خوالێخۆشبوو خاتوو (حەپسە)ی دایکی (سەروەت)ی هاوڕێم دابەزی، پەلاماریدام و ماچیکردم، گوتی: هەواڵی (سەروەت) نازانی؟ گوتم: بە ئەمای خوا، هیچ نییە و سەلامەتە. هێندەم زانی، قەمەرەیەکی دیکە هات و خوالێخۆشبوو (ڕەزاقی عارفی فێتک)ی تێدابوو، یەکدیمان ماچکرد و هەواڵی (ئەحمەد)ی برای لێ پرسیم. ئیدی گەلێ دڵخۆشیمدانەوە و لەگەڵ ئەواندا سەرکەوتین، گەیشتینەوە نێو (قەڵادزێ). هەر دوو ڕۆژ دوای کارەساتە جەرگبڕەکەی (قەڵادزێ)، شارۆچکەی (هەڵەبجە)شی بە بۆمبا ویرانکرد!

قەڵادزێ دوای بۆردوومانەکە

ڕۆژی (26 4) گەیشتمەوە، لەگەڵ (ڕەزاق) و دایکی (سەروەت)، لە (قەڵادزێ) دابەزین. یەکسەر چووین، سەیری ناوی لیستی ڕەوانشادەکانمان کرد. باشبوو، ناوی ئەوانی تێدا نەبوو. پاشان هەر ئەو ڕۆژە، ئەوان گەڕانەوە بۆ (سولەیمانی).

ماوەیەکی زۆر، بەنێوبازار و ماڵەکانی (قەڵادزێ)دا گەڕام، تەماشای ئەو شوێنانەم دەکرد، کە کۆترە ئاشتییەکانی قەڵای گەلانی چەوساوە (یەکێتی سۆڤیێت)، بە هێلکەی زێڕینی ناپاڵمەکانیان ویرانیانکردبوو. هێندەی دیکە ڕقم لە بیری کۆمۆنیستی و (سۆڤیێت)

هەستا! دیاربوو، سەرە بێهۆشەکانی شۆڕش، هێندەیان بە رادیۆ شرەکەیان شێراندبوو: ماموستا و خوێندکارەکانی زانکۆ، بە زووترین کات خۆیان بگەیەننە (قەڵادزێ)، بەتەواوی سەرکردەکانی (بەعس)یان تووڕەکردبوو!
بۆیە یەکەمین جار، چەماڵونە گەورە و سپییەکانی کۆگەی خوێندکارانیان بۆردوومانکرد بوو، هەموویان بە بۆمبا و شەستیر دڕیبوو، کۆمەڵێ هاوڕێی خوێندکاری بلش و کادیری هەڵبژاردەی قوتابیانی وەک (حەمەسالح سامسام، هیوا عەبدولغەفوور حوسێن، سەروەر عەلی قادر، بورهان عەبدوللا شاسوار، ئازاد حوسێن ئەحمەد، سوران موحەممەد سەلتە) و کەلێکی دیکەش شەهیدبووبوون، (36) دووکان، (23) خانوو و (9) فەرمانگەش ڕووخابوون، کارەباکەشی وێرانکردبوو، (300) کەس بریندار و (163) کەسیش شەهید بووبوون. ◆
دووکان و بازارەکان داخرابوون، ئەو خەڵکانەی مابوون، پەنایان بۆ گوندەکانی دەوروبەر و چیاکان بردبوو، پێش هەموو کەسی، لێپرسراوانی (پارتی) و شۆڕش هەڵاتبوون، جگە لە دوکتور (جەلال شەفیق)، لەگەڵ خەڵکەکەدا مابووەوە، تەرمی قوربانییەکانیان، لەبن دیواری خانووە ڕووخاوەکاندا دەردەهێنا، هەموو مامۆستاکانی دیکە، تا سەرسنووری (ئێران) نەوەستابوونەوە! هێندێکیان لە (تاران)ەوە بۆ (ئەورووپا) ڕۆیشتبوون، ئیدی (قەڵادزێ)، بە جارێ چۆڵ و وێران بووبوو، بێناز و کشومات کەوتبوو!
جا سەیر ئەوەبوو، سەرەڕای ئەو ماڵوێرانی و ئەو هەموو قوربانیانەش، شەو نەبوو، دز ماڵی یا دووکانی نەبری، نازانم، هەستی مرۆیی، ئایینی و کوردایەتی ئەو جۆرە کەسە بێویژدانانە دەبێ، چۆن بێ، وا لە ئەو ڕۆژەڕەشەدا، دەستیان بۆ ماڵ و سەروەتی هەڵاتووەکان درێژدەکرد و تاڵانیانەکردن؟!
بەڕاستی، سەرکردایەتی (پارتی) و شۆڕش، غەدرێکی زۆر گەورەیان، لە خوێندکارانی زانکۆ و دانیشتووانی شارۆچکەی (قەڵادزێ) کرد، کاتی زانکۆیان لێ کردەوە، هەڵە و تاوانێکی هێندە مەزنبوو، لێخۆشبوونی نییە و خوێنی هەموو ئەو شەهیدانەش، لە ئەستۆی وردی ئەو سەرکردە نەزانانە دایە!

◆ لە یادی بۆردوومانەکەدا، گوتاری (یاد و بیرەوەریی 40 ساڵ لەمەوبەر)م، لە ڕۆژنامەی (کوردستانی نوێ)ی ژمارە (6370)ی ڕۆژی (1 .5 .2014)، پاشان لە لاپەڕە (62-73)ی پەرتووکی (بارانی خوێن و بای مەرگ)دا جارێکی دیکە بڵاوکردەوە. لە ئەو گوتارەدا، زۆر بە درێژی، لە هەموو لایەنەکانی ئەو مەرگەساتە دواوم.

ئاخر (پارتی) لە هەموو تەمەنی خۆیدا، تا ئەو ئەو کاتە، لە (ئوتونومی) زیاتری داوا نەکردووە، ئیدی بۆچی ئەو بڕیارەیدا، زانکۆ لە (قەلادزێ) بکرێتەوە؟!! ڕەنگە ویستبێتی، دەوڵەتی کوردی دامەزرێنی، لە (کاژیک) نەتەوەیی و (کاژیک)تر بووبێ، کە ئەوان پاپدۆسیان لێکردبوو؟!

لە ئەوەش سەیرتر ئەوەبوو، پارتی کۆمۆنیستی نوێنەری کرێکار و جووتیارانی چەوساوەکانی گەلانی (عێراق)، لەگەڵ (بەعس)ی فاشیدا لەبەرەیەکدا بوون، کەچی جگە لە ئەوەی، هیچ هەڵویستێکیان نەبوو، دژی ئەو کارە چەپەڵە دڕندانەیەی دەوڵەتی داگیرکەری (بەعس) بێدەنگبوون، ئەو بۆردوومان و کۆمەڵکوژییەی (بەعس)یش کردی، کوردەکانی دژ بەڕژێم و بەرەی ئانیشتمانی، لە کوردە کۆمۆنیستەکان جیانەکردەوە، وەک یەک کوشتنی و ماڵی ویرانکردن!

هەر بۆ نموونە: ماڵە کۆمۆنیستێکی هەژاری (قەلادزێ)یی بەرکەوتبوو، کوتەکوشتی ژنەکەی و هەموو منداڵەکانی بەسەریەکیدا کەوتبوون و تێکەڵاوبووبوون، تەنیا هەر پیاوەکە ڕزگاری بووبوو، ئەویش هێندە بێ هۆش و گۆش بوو، دەیگوت: تەرمەکانیان کۆدەکەمەوە و دەیبەم بۆ (سولەیمانی) بۆ شکات!

لە ئەو ڕۆژە ڕەشەدا، هەرایەک سازبووبوو، کەس ئاگای لە کەس نەمابوو، دوای (2-3) ڕۆژ، ژن و مێرد یەکیان دەدۆزییەوە، یا باوک و دایک، منداڵەکانی خۆیان دەبینییەوە، زۆربەی خەڵکەکە، هەر لە یەکەمین بۆمبا و دەسڕێژی شەستیرەوە، زراویانچووبوو، بەپێی پەتی و سەری رووتی رایانکردبوو، هێندێ کەسیش، هەر لە ڕاکردنەکەدا مردبوون. پیاوێ بەتەنیا رایکردبوو، لە ترساندا، لە دەرەوەی شار خۆی کردبوو بە کونێکدا، بۆردوومانی فڕۆکەکە نەیکوشت، کەچی لە کونەکەدا، مارێ پێوەیدابوو، دوای ماوەیە گیانی دەرچووبوو!

گرپـــداغ

هەر ئەو ئێوارەیە، هەواڵی برادەرەکانم زانی، بەپەلە بەرەو گوندی (گرپداغ) ڕۆیشتم. کاتێ گەیشتم، لە دوورەوە (ئەحمەدی عارفی قیتک)م بینی، لە دەوری حەوزی مزگەوتەکە وەستابوو، چاوی بە من کەوت، هەردووکمان وەک گوڵ گەشاینەوە. هەواڵی (رەزاق)ی برایم پێگەیاند، ئیدی کەمێ دڵیکرایەوە، دوایی چاوم بە هاوڕێیان (دارا، سەلاح و ئەنوەر)ی برای (دارا) کەوت. (دارا) مام (وسو)ی فەرماندەی باتالیۆنی دەناسی، بەهۆی ئەوەوە، لە ماڵان دامەزراین.

بەلام هاوڕێکانی دیکەم، هەریەکەیان بەلایەکدا هەڵاتبوون. هێندێکیان وەک (شیروان نوری غەفوور، عەلی حەمەرەشید، سوران عوسمان..) تا (سولەیمانی) نەوەستابوونەوە. هێندێکی دیکەیان لە ناوچەکانی (شارباژێڕ، هەڵەبجە، پێنجوێن ...) جێگیربووبوون. هێندێکی دیکەشیان، لە دەورووبەری گوندەکانی (قەلادزێ)، خۆیان حەشاردابوو. ئێمەش دوای دوو ڕۆژ، ئەو گوندەمان بەجێهێشت و چووین بۆ گوندی (دارشمانە). بەڵام ڕەوشی ئەوێمان بە دڵ نەبوو، لەبەرئەوە بڕیارماندا، لە گوندی (هێرۆ) بگیرسێینەوە.

هێرۆ

ڕۆژی (28 4)، لە گوندی (هێرۆ) ژوورێکمان بەکرێگرت. سەرلەنوێ دەستمان بە چێشتلێنان و بەزمەکەی (قەلادزێ) کردەوە. ژیانی ئەو گوندە، زۆر ناخۆشبوو. بەڕۆژ لە ترسی فڕۆکە، هەر زوو هەڵدەساین و لە گوندەکە دووردەکەوتینەوە. لەنێودارەکاندا خۆمان ونده‌کرد. جێمان دادەخست، نانی بەیانی و نیوەڕۆمان ئامادەدەکرد، تا تاریکی دەکرد، بۆ نێوئاوایی نەدەگەڕاینەوە.
بەڕاستی شوێنەکەمان هێندە خۆشبوو، نەماندەزانی، تەماشای چی بکەین. دەتگوت یەزدانی مەزن، بەهەشتەکەی خۆی، لە ئەو ناوە دروستکردووە. هێندە سەوزای، دار و دەوەنی جوانی لێ بوو، ئاوێکی زۆر لە نزیکمانەوە هاژەیدەکرد. لە هەر چوارلاشمانەوە، دەنگی جووکە وجریوەی مەل دەهات و گوێیان پڕکردبووین. ئەمانە هەموویان، دڵی ئێمەی لیقەوماویان دەکردەوە و کەمێ ئارامیان پێ دەبەخشین. بەڵام چونکە دڵمان خۆش نەبوو، چارەنووسی خۆمان و شۆڕشەکە دیارنەبوو، زۆر بێ وزە و توانا بووین.
بەشەو، لەبەر ڕووناکایی چرایەکی کزدا، بە ماتی دادەنیشتین. ئیدی بەتەواوی لە جیهان دابڕابووین. جگە لە دەنگوباسی وێزگەکانی ڕادیۆ، ئاگامان لە هیچی دیکە نەبوو. بارانیش هەر تاوەناتاوی دایدەکرد، دڵۆپەش کارێکی پێ دەکردین. هەموو شەوێ لەتاوڵندا، یەک دوو جار جێمان دەگواستەوە. ئینجا لەبەر دەنگی تەقەی دڵۆپە، لەنێو سەتڵ و مەنجەڵەکانی بەدا، هەر خەومان لێ نەدەکەوت. بۆلەبۆڵی کاک (ئەنوەر)یش، لە ئەولاوە بوەستێ، هەموو جارێ لەسەر شتی هیچوپووچ، شەڕێکی پێ دەفرۆشتین و دەیگوت: جێگەکەی منتان گرتووە. لەنێو هەمووشماندا، (سەلاح) باری دەروونی زۆر خراپبوو، چونکە ئەو بۆمبابارنە، کارێکی خراپی تێکردبوو. ئیدی ژیانی بە شێوەیەبوو، ترووسکایی لە دەموچاویدا نەدەبینرا. (دارا)ش گوێی نەدەدایە و هەر خەریکی چێشتلێنانی خۆی بوو. (ئەحمەد)یش مێش میوانی نەبوو، هەر لەسەر قسەخۆش و حیلکەحیلکی خۆی بەردەوامبوو. بەڵام من ڕۆژبەڕۆژ بیرەوەریی، بەسەرهات و

ڕووداوەکانم تۆماردەکرد. بەداخەوە، پەخشانێکی درێژم بۆ (حەسەن)ە چکۆل، نامیلکەیەکم لەسەر کوردایەتی و برایەتی نووسیبوو، دوای هەرەسەکە هەموویان تیداچوون!

دوکتۆر کەمال فوواد

ڕۆژێ لەنێوباخەکەدا دانیشتبووین، لەپڕ ڕەوانشاد دوکتور (کەمال فوواد)، بە خوی و پیشمەرگەیەکەوە، بە لامانا تێپەڕبوون. ئێمەی بینی، هات بۆ لامان. برادەرەکانم زۆر ڕوویان نەدایە. بەلام من پێشوازیم لێ کرد و لای من دانیشت. هێندێ پرسیاری لێ کردم، ناوی من و (ئەحمەد)ی نووسی، گوایە بە دوای خوێندکارانی زانکۆدا دەگەڕێ و دەیانەوێ، لە شوێنێکدا کۆیانکەنەوە و یارمەتیانبدەن، پاشان ڕۆیشت

پێنج خونچەگوڵی نەپشکووتوو

شەوێ رادیۆمان کردەوە، هەواڵی دەستگیرکردنی پێنج قوتابی زانکۆ (نەریمانی فوواد مەستی، حەسەن حەمەرەشید، ئازاد میران، جواد هەمەمەوەند و لەیلا قاسم)ی بلاوکردەوە. سەرکردایەتی شۆڕش هەڕەشەی توندی لە (بەعس) دەکرد و دەیگوت: گەر خوێن لە پەنجەی یەکێکیانەوە بێ، ئەوا دووقات تۆلەیان دەستێنین! بەلام بەداخەوە، دەولەتی داگیرکەری (عیراق)، گوێی لە ئەو هەڕەشەوگوڕەشانە نەگرت و هەر زوو دادگەیەکی کارتۆنی درۆیان بۆ سازکردن، هێندێکیان لێ بەرەلاکردن، گوایە هیچیان لەسەر نەبووە! هەر پێنج هاوڕێ و هاوخەباتەکەی دیکەشیان ڕۆژی (12. 5. 1974)، لە گرتووخانەی (ئەبوغرێب) لە (بەغدا) لەسێدارەدان.

حەسەن حەمەرەشید

لەیلا قاسم

نەریمانی فووادمەستی

ئەو هەواڵە، زۆر نیگەرانیکردم و تەمی خەمێکی زۆر گەورە، دڵ و دەروونی داپۆشیم، چرکەبەچرکەی ساتەکانی هاوڕێیەتی خۆم و (نەریمان)م، وەک شریتێکی سینەما بیرکەوتەوە! شۆڕشیش نەک هەر دووقات تۆڵەی نەسەندەوە، بەڵکوو هیچی نەکرد، بیرچوونەوە و خوێنەکەشیان بەفیڕۆ ڕۆیشت!

(نەریمان)م لە نزیکەوە دەناسی و خۆشمدەویست. زۆر کوڕێکی بەڕێز و خۆشەویست بوو. تازە خەریکبوو، پێدەگەیشت و هەوڵیدەدا، پێشکەوی و ڕاژەی نەتەوەکەی بکا. لەنێو هاوڕێکانیدا، جێیەکی دیاری هەبوو. کوڕێکی ڕووناکبیربوو. زۆر نەتەوەییانەش بیریدەکردەوە. ئێمە هیوایەکی گەورەمان پێی بوو، لە کۆلێژی (ئاداب)ی (بەغدا)، چالاکی بنوێنێ. بەڵام بەداخەوە، چانس یار نەبوو، مەرگ مەودای نەدا، یەک هەنگاو بەرەو ئەو ئامانجە پیرۆزە بنێ! *

سەردانی قەڵادزێ

نزیکەی ماوەی (2) هەفتە، بە ئەو شێوەیە، لە ئەو ناوە مابینەوە. ئیدی بەتەواوی وەڕسبووم. ڕۆژی (12. 5) سەرێکم لە (قەڵادزێ) دا. هێندێ برادەرم بینی و دووشەو لە مزگەوتەکە مامەوە. ڕۆژی (13. 5)، تووشی (سەلامی مەلاعەبدولڕەحمان) بووم. ئەو کاتە لێپرسراوی لقی قوتابیانی (سولەیمانی) بوو. زۆر بەگەرمی پێشوازی لێ کردم. دوای ئەوەی هەواڵی یەکدی و برادەرەکانمان زانی، گوتی: ئێمە هەموومان کوردین و یەک کێشەی سەرەکیمان هەیە. بۆیە پێویستە، هاوکاری یەکدی بکەین.

پاشان داوای لێ کردم، یارمەتیانبدەم و بە هەموومان هەوڵبدەین، خوێندکارەکان کۆکەینەوە و سەرپەرشتییانبکەین. منیش بێ ئەوەی، ڕەهەندی کارەکە بزانم، یەکسەر پەسەندمکرد. دوای دووڕۆژ، نزیکەی (100) خوێندکار پەیدابوون. ئێوارەیەکی تاریکە شارەزایەک لەگەڵمان هات و هەمووومان، بەرەو گوندی (شێخاوەدڵان) بەڕێکەوتین.

* تا ئێستە، دوو گوتارم لەسەر ئەو پۆلە ڕەوانشادە قارەمانانە نووسیوە یەکەمیان بە ناوی (پێنج داربەڕووی ڕشەستوور) لە گۆڤاری (گوڵان)ی ژمارە (976)ی مانگی گوڵانی (2014) و دووەمیشیان بەناوی (هەڵویەکی بەرزەفڕی ئاسمانی کوردایەتی) لە گۆڤاری (سلێمانی تازە)ی ژمارە (186)ی مانگی حوزەیرانی (2014) و جارێکی دیکەش، هەردوو گوتارەکەم، لە پەرتووکی (بارانی خوێن و بای مەرگ)دا، ساڵی (2015) بڵاوکردووەتەوە. بۆیە لێرەدا نامەوێ، لە ئەوە پتر، لە ئەو بابەتە بدوێم

شێخاوەلان

ئێوارەی رۆژی (15. 5) بوو، گەیشتینە گوندی (شێخاوەلان) و هەر زوو لە مالان دامەزراین. بەیانی رۆژبووەوە، هەموو کۆبووینەوە و بە چیاکەی پشت ئاواییدا هەلگەراین. هەرچەندە گوندەکە لە تەختاییدابوو، بەرەکەی رووەو (قەلادزێ) بوو، لە دەشتاییەکی فراوان پێکهاتبوو. بەلام پالی بە (3) چیای زۆر بەرزەوە دابوو، هەر سێ چیاکەش، لە یەکدییەوە نزیکبوون، یەکێکیان لە نێوەراست و دووانەکەی دیکەشیان، بەرانبەر یەکدی بوون. ئێمەش لە نێوەندی سێگۆشەی هەر سێ چیاکەدا، لەسەر کانیی و ئاوێکی زۆر روون و خۆش، بارەگەی سەرەکیمان دامەزراند.

بۆ رۆژی دوایی (16. 5)، رەولنشاد (شێخ مستەفای شێخ ئیسماعیل، حەمەسابیر و ئازادی عەبدوللافەندی) هاتن، دەرسێکیان لە زانکۆ مامۆستابوون، جگە لە ئەوە، دوکتۆر (حەمەسابیر) ئەندامی لیژنەی ناوچەی (سولەیمانی)ش بوو. کۆبوونەوە دەسپێکرد، هوردووگەیەکی خوێندکارانمان، لەسەر شێوەی رێکخستنی پێشمەرگە دامەزراند. هەموو خوێندکارەکان، بەسەر (3) پەلدا دابەشکران. هەر خوێندکاری بەئارەزووی خۆی، لەگەل کۆمەلی خوێندکاری دیکەدا رێککەوتن و پەلێکیان هەلدەبژارد. هەر پەلێکیش بنکەی خۆی، لە یەکێ لە ئەو سێ لووتکە چیایە دادەنا. منیش یەکێ لە ئەو سێ سەرپەلانە بووم. زۆربەی ئەو خوێندکارانەی لە ئەم پەلەدا بوون، خەلکی پارێزگەی (کەرکووک) و دەورووبەری بوون، لە کۆلێژی (ئاداب)ی هەردوو زانکۆی (سولەیمانی) و (بەغدا) دەیانخوێند. (ئازادی عەبدوللا فەندی)ش، لێپرسراوی هوردووگەکە بوو.

هەموو خوێندکارەکان، سەروو دووپەتۆیان وەرگرت. یەکێکیان رادەخست و ئەوی دیکەشیان بە خۆیاندا دەدا. جانتاکانیشیان لەبری سەرین دادەنا. هەرچەندە کاتەکەی مانگی (5) بوو، لە ئەو مانگەدا، (کوردستان) هەوای خۆشدەبێ، سەرما نامێنێ و بەدەگمەنیش نەبێ، باران نابارێ. بەلام هەرکەسێ لە ئەو چیا بەرزانە، پێخەفی تەواوی پێ نەبێ، هەر سەرمای دەبێ. شەو درەنگانێ کەمێ ساردیدەکرد و خوێندکارەکان، لەتاو سەرما خەبەریاندەبووەوە هێندێ جاریش لەنیوەشەودا، بارانێکی کەم دەباری، تەنمیدەکرد و تەریدەکردین.

دوو چێشتکەریشیان لە گوندەکە بەکرێگرتبوو، رۆژانە سێژەمە خواردنیان بۆ ئامادەدەکردین. هەر پەلێکیش لە کاتی دیاریکراوی خۆیدا دەهات، خوێندکارەکان ژەمەخواردنی خۆیان وەردەگرت و نانیاندەخوارد. پاشان قاپەکانیان دەشت و ئینجا پەلێکی دیکە دەهات.

زۆربەی خوێندکارەکان، سەریان پاکپاک تاشیبوو. گەرماوێکیشمان بە لقەدار و گەلا دروستکردبوو، ئاومان گەرمدەکرد، خۆمان و جلەکانمان پێ دەشت. لەنێوگوندەکەش،

دووکانێکی چکۆلانەی لێبوو، جگەرە و هێندێ شتی پێویستی ڕۆژانەی دیکەی دەفرۆشت. خوێندکارەکان بەڕۆژ، لەنێو ئەو باخ و درەختانەدا دەسووڕانەوە، خۆیان خەریکدەکرد و کاتیان دەکوشت. چونکە نەیاندەزانی، چی بکەن و هیچ جۆرە کەرەسەیەکی ڕۆشنبیریشمان، لا چنگ نەدەکەوت، تا خۆیان بە خوێندنەوەوە سەرقاڵکەن. کەسێکیش نەبوو، کۆڕێکی ڕووناکبیری یا رامیاریمان بۆ بگرێ، کەمێ چالاکی لە هۆردووگەکەدا بنوێنێ. منیش دوای ئەو ڕووداوانەی نێوخۆی (کاژیک)، وازم لە ئەوە هێنابوو، قسە بۆ خوێندکارەکان بکەم و بۆ (کاژیک) گەلالەیان بکەم. چونکە پێم وابوو، هەموو شتێ کۆتاییهاتووە. هەرچەندە بە هیچ شێوەیە، باوەڕم بە (پارتی) نەمابوو، بەلام بڕیارمدابوو، وەک پێشمەرگەیەک لەژێر فەرماندەی سەرۆک (بارزانی) و لە شۆڕشی (کوردستان)دا بەشدارییکەم.

لە هۆردووگەکەماندا، جۆرە دیسیپلین و ڕێزێ هەبوو. بێهەرسی سەرپەل و لێپرسراوی هۆردووگە، کەس بۆی نەبوو، بە هیچ لایەکدا بڕوا، بە کارێکی تایبەتی نەبووایە. ڕێی خوێندکارەکانمان نەدەدا، بۆ نێوگوندەکە دابەزن، تا هیچ جۆرە گرفتێ دروست نەبێ. چونکە گوندەکە پڕبوو لە ئافرەت و پیاوی کەم تێدامابوو. ئێوارانیش دوای نانخواردن، هەموو خوێندکارەکان، زوو لە شوێنی خۆیان کۆدەبوونەوە و تا درەنگ، دەمەتەقێدەکرا، یا بە گۆرانی و شمشاڵێدان، یا بە نوکتە و قسەی خۆش، شەوەکەمان بەسەردەبرد. ڕۆژ بە ڕۆژ، خوێندکاری نوێمان بۆ دەهات و ژمارەی بەشدارانی هۆردووگەکە زیادیدەکرد. بەلام لە ئەو هۆردووگە گەورەیەدا، تەنیا یەک کلاشینکۆفمان هەبوو، ئەویش هی (ئازاد عەبدوڵلا) بوو، گەر سەربازەکانی سوپای (عێراق) بە پەرەشووت دابەزیبنایە، هەموومانیان بەدەس دەگرت!

هەرچەندە جێگەکەمان زۆر خۆشبوو، هەواکەی گەلێ سازگاربوو، میوەیەکی زۆری هەبوو، ئەو چیا و دەشتانە، دیمەنێکی دڵفرێنیان هەبوو، لەسەر چیاکانەوە، (قەلادزێ)مان لێ دیاربوو. لەگەل ئەوەشدا، خوێندکارەکان بەتەواوی وەڕسبووبوون و نەیاندەزانی، چی بکەن. بۆیە پێشنیازمکرد، لەگەل خوێندکارانی پەلەکەی خۆماندا، گەشتێ بە ئەو چیایانەی دەوروبەرماندا بکەین و سەرێ لە ئەو گوندانەی سەرسنووریش بدەین.

گەشتێکی ناوازە

ئەوەبوو، ڕۆژی (20 5) دوای نانخواردنی بەیانی، هەموومان کۆببووینەوە، بەرەو چیا سەخت و سەرکەشەکەی (قەندیل) ڕۆیشتین. بە چیاکەدا هەلگەڕاین و تا سەرلووتکە بەرزەکەی چووین. لە ئەوێ چاڵەبەفرێکی زۆرمان بینی و خوێندکارەکان بەفرێکی

زۆریان خوارد. زۆر لە ئەو ئاوە سووربراینەوە و دوایش هەرچی چوونی بوو، لە گوندی (گۆرەشێر) گیرسایینەوە، نامەزراین و نانمانخوارد. پاشان دەمەوئێوارەیەکی درەنگ گەڕاینەوە. هەرچەندە کەمێ ماندووبووبووین. بەڵام لە ڕاستیدا، گەشتێکی زۆر خۆش و خەمرەوێن بوو، خوێندکارەکانیش زۆریان پێ باشبوو.

هەڵشۆ

ماوەی دوو هەفتەی دیکە، لەنێو ئەو چیا و درەختانەدا، بە ئەو شێوەیە ڕامانکێشا و هەرچی چۆنی بوو، گوزەرانمانکرد. بەڵام تا دەهات، خوێندکارەکان پتر نائومێددەبوون، وا هەستیان دەکرد، سەرکردایەتی شۆڕش پشگوێیانخستوون.

کۆبوونەوەیەکی گشتیمان کرد و تاوتوێمانکرد، بەزووترین کات، چارەسەرێکی بنەڕەتی، بۆ ئەو گرفتانە بدۆزینەوە. بۆ ئەو مەبەستەش، من و (رەشید) ناوێکی خەڵکی (هەولێر)یان هەڵبژارد و بڕیاردرا، لە نزیکترین هەلدا، وەک نوێنەری هۆردووگەکە، سەردانێکی مامۆستاکانی زانکۆ بکەین و گرفتەکانیان بۆ باسکەین، تا بە هەموو لایەکمان، چارەسەری بدۆزینەوە.

بەیانییەکی زووی ڕۆژی (23. 5)، من و (رەشید) بەڕێکەوتین. ماوەی دوو کاژێر، بەنێو ئەو دۆڵ و شیو، قەراغ ئاو و ڕێ بەردەڵانییەدا ڕۆیشتین. هێندە چڕبوو، هەتاو لێی نەیدەداین! ئەمبەر و ئەوبەری چەمەکە، بە دار و دەوەنی سەوز، گوڵ و گیای هەمەچەشنە ڕازابووەوە، بەهەشتی بوو. مرۆ لە سەیرکردنی ئەو دیمەنە جوانانە، تێر نەدەبوو. مەل و باڵندەیەکی زۆریش، لەسەر درەختەکان هێلانەیان دروستکردبوو. لە هەموو لایەکەوە جریوەیاندەهات و بە ئەو دەنگە خۆشەیان، چەمەکەیان پڕکردبوو. لقی دارەبەڕوارە گەورەکانی سێو، قەیسی و هەلوژە هێندەیان گرتبوو، لەئاوئدا شۆڕبووبوونەوە. بە هاوڕێکەم گوت: خوالێخۆشبوو (حەسەن زیرەک) ناهەقی نەبووە، یارە جوانەکەی بە (هەڵشۆ) چواندووە. گوتی: چۆن؟ گوتم: ئەی نالی: (جەمیلە) هێند جوانی دەڵێی (هەڵشۆ)ی. (جەمیلە) وەک قەندی گلۆکلۆی. گوتی: بە خوا ڕاستەکەی.

لەنێو ئەو باخە چڕوپڕەدا، جارجاری لە ئەمبەر و ئەوبەری ئاوەکەوە، تووشی تاکەماڵی دەبووین. داپیرەیەک لەگەڵ منداڵەکانیدا، خەریکی نیشکردن بوون. سڵاومان لێ دەکردن و ئەوانیش، بەپێی نەریتی ڕەسەنی جوان و مەردانەی کوردەواری، فەرموویان لێ دەکردین. ئێمەش کەمێ پشوویەکماندەدا و سەرو پیاڵە چامان دەخواردەوە. پاشان بەکەڕ دەکەوتینەوە.

هەر لە قەراغ چەمەکە، گۆڕێکی گەورەمان بینی، تازە هەڵبەسرابوو، منیش حەزمکرد، بزانم، ئەم خواپێداوە کێیە، وا بەتەنیا لە ئەم بەهەشتەی چەمی (هەڵشۆ)دا نێژراوە و ئەم جێ خۆشەی، بۆ خۆی داگیرکردووە؟ چوومە پێشەوە و نووسینی سەرکێلەکەم خوێندەوە، بەداخەوە (ئەمیری ڕەووفی سەیدعلی) بوو، کە لە کاتی بۆردوومانەکەی شارۆچکەی (قەلادزێ)دا، بەرەو (هەڵشۆ) رایکردبوو، نەخۆشی شەکرەی هەبوو، دەرمانیشی لێ برابوو، هەر لە ئەو شوێنەدا، گیانی پاکی بە دایکی نیشتمان سپاردبوو. ئیدی نازانم، کێ ناشتبووی و گۆڕەکەشی بۆ هەڵبەستبوو. هەردووکمان لە هەردووسەر، (فاتیحە)مان بۆ گیانی خاوێنی خوێند. بەڕاستی ئەو مردنەی (ئەمیر)، زۆر کاریتێکردم، هەر لێکمدەدایەوە و لە دڵی خۆمدا دەمگوت: ئاخۆ دەبێ، لە ئەم شوێنە چۆڵەدا، بێ دایک و باوک، بێ کەسوکار و هاوڕێکانی، دوور لە پزیشک و نەخۆشخانە، چۆن بەدەم ئازار و ژانەوە، گیانی دەرچووبێ؟! ئاخۆ بە ئەو گەنجی و جوانییە، چ ئاوات و خۆزگەیەکی، لەگەڵ خۆیدا گۆڕکردبێ، لەژێر ئەو گڵە و لەنێو ئەو گۆڕە تەنگوتارەدا حەشاردابێ؟! ئاخۆ فریای ئەوە کەوتبێ، راسپاردەیە بە کەسێ بڵێ؟!

دوای ماوەیە، گەیشتینە گوندی (هەڵشۆ). گوندەکە وەک هەڵۆیەکی گەورەی خاوەن دەسەڵات وابوو، بە ئەو شێوەیە، لەسەر دووندی ئەو چیا بەرزە، هێلانەیکردبوو! هەرچەندە تەماشای ئەو ناوەم دەکرد و لە ئەو چیا بەرزانەی دەوروبەری (هەڵشۆ)م دەڕوانی، بڕوام نەدەکرد، دانیشتووانی ئەم ناوە، هەرگیز تووشی نەخۆشی بن!

زۆربەی مامۆستاکانی زانکۆ، لە ئەم شوێنە دڵفرینەدا هەواریان هەڵدابوو، لە چەن خانوویەکی قوڕیندا دەژیان. چاوم بە دوکتۆرە بەڕێزەکان (حوسێن بارزانی، جەلال شەفیق، نووری باڵدار، عەلی عەسکەری، دارا ئەدیب، فەرهاد ئەحمەد ئەمین ...) کەوت. هەموومان ئەو یەکدی بینین و پێگەیشتنەمان، زۆر پێخۆشبوو.

من باسەکەم لەگەڵ هەردوو دوکتۆر (حوسێن) و (دارا)دا کردەوە، چونکە هەردووکیان، لە ڕێکخراوی (پارتی) زانکۆدا کاریاندەکرد. بارودۆخی هۆردووگە و ڕەوشی خوێندکارەکانم بۆ ڕوونکردنەوە، بەڵام ئەوان لە چاوەڕێیەکەن و پەلەمەکەن پتر، هیچ پێشنیاز و چارەسەرێکی دیکەیان پێ نەبوو. من دەمویست، بە کورتی پێیان بگوتیبایە، ئێمەش وەک ئێوە، ئاگامان لە هیچ نییە و چاوەڕێی بڕیاری سەرکردایەتی دەکەین، بەڵام بەداخەوە، کورد هێشتا فێری ئەوە نەبووە، ڕاستی بڵێ و درۆ لەگەڵ یەکدی نەکەن! بۆیە زۆر بەڕاشکاوی گوتم: گەر لە ماوەی یەک هەفتەدا، یەکێ لە ئەم داواکارییانەمان بۆ جێبەجێ نەکەن، هۆردووگەکە هەڵدەوەشێتەوە و هەر خوێندکارێ، بەلایەکدا دەڕوا.

- چەکمان بدەنێ و خوێندکارەکان بە ئارەزووی خۆیان، هێزی هەڵبژێرن و لە ئەوێ ببن بە پێشمەرگە.
- خولێکی زۆری بێتەل، تۆپ، جەرە، برینپێچی، مامۆستایی و کادیریی کراوەتەوە، بەڵکوو بەپێی ئارەزوو، لێهاتوویی و توانا، بۆ ئەو خولانەمان بنێرن.
- گەر ئەمانەشمان بۆ ناکەن، نابێ، بەجێمانێڵن و دەبێ، هەردوولامان پێکەوەبین، تا سەرکردایەتی ناچاردەبێ، لایەکمان لێ بکاتەوە و چارەسەرێکمان بۆ دەدۆزێتەوە.

دوکتۆر (حوسێن) زۆر لەسەرخۆبوو. بەڵام دوکتۆر (عەلی عەسکەری) تووڕەبوو، چەن قسەیەکی هەڵەقومەڵەتی کرد، منیش زۆر بەتوندی وەڵامدایەوە و گوتم: من بەناوی خۆمەوە قسەناکەم و نوێنەری (150) خوێندکاری زانکۆم. ئێمە بۆ ئەوە نەهاتووین، تەنیا هەر گوێ لە بەڕێزتان بگرین. بەڵکوو بۆ ئەوە هاتووین، دەمەتەقێتان لەگەڵ بکەین و هاتنەکەشمان، ئەنجامێکی هەبێ، ئەگینا هەروا بەدەستی بەتاڵ بگەڕێینەوە، کەس گوێمان لێ ناگرێ. ئینجا کەمێ خاوبووەوە. دوکتۆر (حوسێن) گوتی: لە ماوەی یەک هەفتەدا، وەڵامتان لێ دەگێڕمەوە.

شوێنەکەیان هێندە خۆشبوو، هێزی ئەژنۆم نەبوو، ماڵاوایییان لێ بکەم. بەڵام ئەو کادیرە ئەکادیمیکانەی لە (ئەورووپا)وە گەڕابوونەوە، چەندین ساڵ خوێندبوویان و لەنێو کۆمەڵێکی شارستانیدا ژیابوون، هێندەی کەرەجووتیارێکی لادێیی نەخوێندەواریش، ڕێزیان لێ نەگرتین، داوایان لێ نەکردین، بمێنینەوە و پارووە نانێکیان لەگەڵ بخۆین! تۆ بڵێی، کاتێ کورد لە نیشتمان و زێدەکەی خۆی دووردەکەوێتەوە، دابونەریتی جوان و پەسەندی میواندارێی باپیرانی خۆی، بیر خۆی بەرێتەوە و کاتێ گەڕانەوەش، هەر لەسەر دابونەریتی ئەو وڵاتانە لێخوڕێ؟!

ئیدی چوون و لە کۆیێوە هاتبووین، هەروا بەدەستی بەتاڵ، بە هەمان ڕێدا گەڕاینەوە. دەمەوئێوارە گەیشتینەوە. خێرا هەواڵەکانم پێ ڕاگەیاندن، دوای نانخواردنی بەیانی، کۆبوونەوەیەکی گشتیمان کرد. ئەوان چیان گوتبوو، من چیم وەڵامدابوونەوە، هەموویم بەتێریی بۆ باسکردن. ئیدی خوێندکارەکان زۆر بەگەرمی، دەستخۆشانەیان لێ کردین و گوتیان: ئێوە دەڵێن چی و ئێمە چی بکەین؟ گوتم: با ئەم هەفتەیەش چاوەڕێبکەین، گەر وەڵامیان نەدایەوە، ئەوا ئەو کاتە، جارێکی دیکە کۆدەبینەوە و بە هەموومان، بڕیارێکی گونجاو دەدەین. هەموو بە ئەو پێشنیازە قایلبوون.

سەباحی غالبی

ڕۆژی (5.24) بوو، (سەباحی غالبی) پەیدابوو، مەگەر هەر خوا بۆ خۆی بزانێ، لە کوێوە هەڵقوڵی؟! جمجوولێکی سەیری، لەنێو ئۆردووگەکە خست، بەتایبەتی پەلەکەی ئێمەی

بوژاندنەوە و بە قسە خۆشەکانی خۆی، سی شەوی تاریکی ئەو چیاوچۆڵەی، بۆ ڕووناککردینەوە. چونکە زۆربەی زۆری خوێندکارەکان، هاوپۆل و هاوکۆلێژی خۆی بوون. (سەباح)یش لە هەر شوێنێ بووبێ، بە گاڵتەوگەپ و قسە خۆشەکانی خۆی، هەر زوو جێی خۆی، لە دڵ و دەروونی خەڵکی ئەو شوێنەدا کردووەتەوە. جا گەربیانناسی، یا نەیانناسی، یا ئەوان بیناسن و نەیناسن. زۆر گرنگ نییە و گرفتی لەبەردەم ئاغای (سەباح)دا نائافرێنێ، خێرا بەزمی خۆی دادەمەزرێنێ و ئەو ناوە ئاوەدانەدەکاتەوە. هەر یەکەمین ڕۆژ سەری خۆی پاکپاک تاشی. ئێمەشی هاندا و زۆربەمان تاشیمان. چونکە وا خاوێنتربوو، جامانەشمان دەبەست. ماوەی دوو ڕۆژ لامان مایەوە، کاتێکی خۆشمان بەسەربرد و پاشان بەرەو (کەلالە) گەڕایەوە!

هیوایەکی نوێ

هەمووی هەفتەیەکی نەبرد، نوێنەری لیژنەی ناوچەی (پارتی)، مامۆستا (حەمەسابیر) و یەکێکی دیکە، لە (قەڵادزێ)وە هاتن. سەرەتا هێندێ قسەیان بۆ کردین، دوایش بەڵێنیاندا، تا (30 .5) هەموو داواکارییەکانمان جێبەجێکەن.

گوتیان: برادەران چوون بۆ سەرەوە. چەک بێنن و پاشان بڕیاری تەواوەتی دراوە، بەسەر هێزەکانی پێشمەرگە و خولە جیاوازەکانی ڕاهێناندا دابەشتانکەن. چونکە سەرکردایەتی شۆڕش ناتوانێ، لە ئەم ڕەوشەی ئێستەی (کوردستان)دا، زانکۆ بکاتەوە. گەر بیشیکەنەوە، ئەوا نابێ، لە (کوردستان) بێ، بەڵکوو هەوڵدەدەن، لە دیوی (ئێران) بێ. ئیدی ئێمەش، هەرچەندە بڕوامان بە کەس نەمابوو، بەڵام لە ناچاریدا، هەر چاوەڕوانیمان بۆ مایەوە!

دواڕۆژەکانی هۆردووگە

ڕۆژی (5. 6)، هێندێ لە ئەندامانی سەرکردایەتی (ی. ق. ک.) و برادەران (سالار عەزیز) و خوالێخۆشبوو (شێخ مستەفای شێخ ئیسماعیل) گەڕانەوە. چەکێکی زۆریان هێنابوو، بەسەرماندا دابەشیانکرد. گوایە بارەگەی (بارزانی)، دیاری بۆ خوێندکارانی زانکۆ ناردووە. هەمووی برنەوی کولی سەرتۆپ بوو. هێندە کۆنبوو، لە شانمانئەکرد، ڕەنگوڕووی نەبوو. چونکە کۆری وا بەخۆ و یەکیەکی تێدابوو، کە لە شانیانئەکرد، دەتگوت، دەمانچەیان لە خۆیان داوە! لەبەرئەوە هەموو خوێندکارەکان نارازی بوون. بەڵام ئەوەی هەبوو، نوێبوون و لە گریسدا بوون. یەکێ (100) فیشەکیشیان دابینی. گەر دەسمان ڕاستبووایە، بەشی نیشانەشکاندنی ئەکرد! ئیدی هیچ گرنگ نەبوو، چونکە هەرچی چۆنێ بێ، ئێمە دەمانویست، چەک وەرگرین و بۆ شوێنێکی دیکەمان بنێرن. تا لەدەس ئەو گومان و پشکوێخستنە ڕزگارمانبێ!

پاشان گرفتی دابەشکردنی خوێندکاران دەسپێیکرد. هەرچی ئەندامەکانی خۆیان بوو، ناوی هەموویان نووسین و بۆ خولی لاسلکی، جفرە، تۆپ و برینپێچی ... دایاننان. بە ئێمەشیان گوت: بۆ چ هێزێ دەتانەوێ، وەک پێشمەرگە دەتاننێرین. من و (ئەحمەدی عارفی فیتک)، هێزی (خەبات)مان هەڵبژارد. ئیدی بە ئەو شێوەیە، هەر بۆ بەیانی، هەر خوێندکاربوو، ماڵاوایی لە یەکدی دەکرد، بەرەو شوێن و هێزی دیاریکراو دەڕۆیشت. هۆردووگەکەش کۆتاییهات!

دواماڵاوایی لە قەڵادزێ

ئێوارەی ڕۆژی (6. 6)، لەگەڵ برایەراندا بۆ (قەڵادزێ) گەڕاینەوە. پاک خۆمان شت و یەکسەر، خۆمان گەیاندە کەبابەکەی وەستا (عەلی). پاشان کەمێ بەنێو شارۆچکەکەدا گەڕاین. بەڵام هێشتا بەتەواوی، ئاوەدان نەبووبووەوە، خەڵک هەر دەترسان و لە ئەو گوندانەی دەوروبەر دەیانگوزەران.

ئەوەبوو، دوو ڕۆژ لە ئەو ناوە سووڕاینەوە، فیشەکلەغ و هێندێ شتی پێویستمان کڕی. پاشان ناچاربووین، چاوەڕێی کاروانی (شارباژێر) بکەین، تا لەگەڵیان بڕوین. من و (ئەحمەد) و (ئەنوەری مەلاحوسێن)، یەسترێکمان بەکرێگرت و جانتاکانمان لێ بارکرد. دیسانەوە بەرەو (شارباژێر)، بەپێ بەڕێکەوتینەوە، بە هەمان ڕێی دووروودرێژدا گەڕاینەوە. خوداپیاوانیش بە (ئێران)دا، بە جادەی قیر و بە ترومبیل، بە ئەملا و ئەولادا ڕەوانەکران. هەڵبەتە لە هەموو شوێنێ، جیاوازی و خاتروخوتر هەر هەیە!

جارێکی دیکە دۆلبیشك

ڕۆژی (8. 6)، بێ هیچ گرفتی گەیشتینەوە گوندی (دۆلبیشک). هەرسێکمان چووینە مالی ئەنکم. ئەو ناوە زۆر خۆشبوو، لەبن دارتوویەکی گەورەدا، جێیان بۆ ڕاخستین و حەساینەوە.

ئێوارە خوالێخۆشبوو شێخ (بابەعەلی) هات بۆ لامان و زۆر ڕێزی گرتین. ڕۆژی دوایی لای ئەو میوان بووین. لەپڕ فڕۆکەکانی (بەعس)، بە گرمەگرم هاتن، هێندێ بۆمبیان لە دوور ئاوایی هەلدا. ماوەیە بە ئاسماندا گەڕان و پاشان ونبوون. منالەوردکەی گوندیش لە ترساندا، هاواریان لێ هەستابوو، دەگریان. (شێخ)یش لەبن دارێکدا، خۆی ماتدابوو، هاواریدەکرد: مەترسن، هیچ نییە، بالندەیە بە حەواوە! (ئەتوەر)یش سەری هێنابووە لای منەوە و گوتی: خۆی لە ترساندا، خەریکە زراوی دەچێ، بە منالەکانیش دەلێ: هیچ نییە، بالندەیە! من و (ئەحمەد)یش، لەبەر پێکەنین خۆمان بۆ نەدەگیرا!

دوایی شێخ (بابەعەلی)، بۆی باسکردین و گوتی: هەموو ڕۆژێ ئەم فڕۆکانە، ئەم بەزمەمان پێ دەکەن. هەوالی (شێخ مەنسوور) و ئەوانم پرسی. گوتی: لە (هومەراغ) نەماون. لە (دووچەمان) کەپریان دروستکردووە و جارێ وا لە ئەوێن. (2) ڕۆژ لە (دۆلبیشک) ماینەوە. ڕۆژی (10. 6) بەیانی زووبوو، مالاواییمان لە مالی خالوان و ئەنە (پیرۆز) و خەلکی ئاوایی کرد.

دووچەمـــان

هەمووی نیوکاژێری نەبرد، (شێخ مەنسوور) و ئەوانم دۆزییەوە. بەراستی زۆرم بیرەکردن، حەزمدەکرد، پێش ئەوەی بەرەو (پێنجوێن) بڕۆین، چاوم پێیان بکەوێ و بزانم، نیازی چییان هەیە و لە کوێ دەگیرسێنەوە؟!

لە چەمەکە پەڕینەوە، لە دوورەوە بینیمن. کەپرێکیان لەسەر گردێ دروستکردبوو، دۆشەکیان بە چواردەوریدا ڕاخستبوو. هەر لە دیوەخانی هاوینە دەچوو. بۆخۆیان دانیشتبوون. گوێیان لە ڕادیۆ دەگرت. شوێنەکەیان ناخۆش نەبوو. کەپرەکەشیان کراوەبوو، لە هەرچوارلاوە با دەیگرتەوە و بەردەمیشیان، چەمەکەی (قەلاچوالان) بوو. هەر لە دوورەوە دەرکەوتین، (شێخ مەنسوور) گوتی: ئەوە هێشتا نەکوژراوی؟! گوتم: کاتێ لێتان جیابوومەوە، پەیمانمدانێ، بەساغی بگەڕێمەوە، چۆن بەلێنی خۆم دەشکێنم!

هەردوو شێخی برای (ناسر) و (بیستوون)یش لە ئەوێ بوون. ئیدی یەکێکیان ماچکرد و دانیشتین. گوتم: قاپە عەرەقەکان ماون؟ گوتی: هەر دوای تۆ، زرەمان لێ هەستان و تەواومانکرد. بۆ دەخۆیتەوە؟! گوتم: ئەم شۆڕشە هێندە دووروودرێژە، هێندە گرفتی هەیە، منیشیان فێرکردەوە و گەر نەخۆمەوە، دلم دەتەقێ. گوتی: ئێستە تێگەیشتی، شۆڕش چییە؟! گوتم: زۆر باش تێگەیشتم، بەلام چارمان چییە؟!

دوای ماوەیە، خوالیخۆشبوو (عەلی حاجی سەعەرەش) و (سمەی بلەسوور)ی هاوڕێم هاتن. ئیدی زۆرم پێ خۆشبوو، کورانی گەرمکم بینییەوە. ئەو شەوە لە ئەوی ماینەوە و هێندێ قسەمانکرد. من داوام لێ کردن، لەگەڵ ئێمە بێن بۆ (پێنجوێن) و وەک برا پێکەوە بژین. گوتیان: جارێ لە ئەم ناوە دەبین، پاشان دێین. بۆ بەیانی دەمەونیوارە، بەرەو چاخانەکەی (کونەماسی) ڕۆیشتین. لە ئەوێ سواری ترومبێل بووین و چووین بۆ (چوارتا)، چونکە ئەو کاتە لەبەر فڕۆکە، تراکتۆر و ترومبێل، تەنیا هەر بە شەو هاتوچۆیاندەکرد. بەڕۆژ کەس نەیدەوێرا بەرێبا بڕوا!

جارێکی دیکە چوارتا

تاریکیکردبوو. ئێوارەی ڕۆژی (11. 6)، سواری پیکابێ بووین و لەنێو بازاڕەکەی (چوارتا) دابەزین. یەکسەر تووشی (سلەیمانی قەساب) بووین. ئەو کاتە لە هێزی (خەبات)، لێپرسراوی سەربازی لقی بوو. زۆر ڕێزی گرتین و خانوویەکی گەورەی هەبوو، شەو لای ئەو ماینەوە.
لە شیرین خەودا بووین، دیسانەوە بەیانی زوو، دەنگی فڕۆکەکان خەبەریانکردینەوە. ئیدی بەپەلە هەستاین و بەرەو گردە بەرزەکەی نێو (چوارتا) ڕۆیشتین. کوڕە ئازاکانی (سولەیمانی)، ڕەوانیان شادبێ (عەبباسی مەهەی ڕەعنا، ئەنوەری عەلی نەجار، سەلاحی قالەی حەمامچی و عەبباسی ئەنەکەچی)، لە ئەوێ بوون. ماوەیەکی زۆر پێکەوەبووین، جگەرخانەیەکی باشی لێبوو، تێرماتخوارد و تا ئێوارە، لە ئەو ناوەبووین. ئێوارەش (سلەیمان) سواری جیپێکی کردین و بەری ناخۆشەکەی (ئالیژا)دا، بەرەو (پێنجوێن) بەڕێکەوتین.

جەنگی دەروونیی و شەڕەورە

لە (چوارتا) بیستمان، سوپای داگیرکەری (عێراق) دەیەوێ، هێرش بۆ سەر چیای (ئەزمڕ) بکا و نیوچەی (شاربازێڕ) داگیرکا. چونکە ■ ئەو کاتە، لە هەموو مێژووی دەولەتی (عێراق)دا نەیانتوانیبوو، ئەو نیوچەیە داگیرکەن. لەبەرئەوە هێزێکی زۆری پێشمەرگە، بەدرێژای هەردوو ڕیزە چیای (ئەزمڕ) و (گۆیژە) بلاوبووبوونەوە.
(چوارتا)ش لە ترسی فڕۆکە جەنگییەکانی (بەعس)، وەک هەموو شوێنەکانی دیکەی، نیوچە جیاجیاکانی ژێردەسەلاتی شۆڕش چۆلبووبوو، زۆربەی زۆری دووکانەکان داخرابوون. تەنیا بە شەو هێندێکیان دەکرانەوە. خەلکەکە ئامەیان نەبوو، بترسن، چونکە کەس لەگەڵ هێزی ئاسمانیدا، هیچی پێ نەدەکرا. بۆردوومانی هەردوو

شاروچکەی (قەلادزێ) و (هەڵەبجە)شیان بیستبوو، چی بەسەر ئەو دوو شاروچکەیە هاتبوو! ئاخر پێشمەرگە ئازا و نەبەزەکانی کورد نەیانتوانی، هێزەکانی دوژمن راوتێن و هێرشەکانیان تێکبشکێنن، تەنانەت سلیان لە تانک و توپەقورسەکانیشیان نەدەکردەوە، بەلام جگە لە چەن نیوچەیەکی تەسک و دیاریکراوی رزگارکراو، شورش چەکی دژەئاسمانی لە هەموو (کوردستان)دا نەبوو. ئاخر هێزی پێشمەرگە بەتفەنگی رووتەوە، لەگەل ئەو هەموو فروکە جەنگیانەدا، چییان پێدەکرێ، بەتایبەتی بومبی ناپالم و فوسفوری دەباران؟!

گریمان کورد توانیشی، سەرزەمینی چەن نیوچەیەک رزگارکا، ئەدی ئاسمانەکەی چون پێ رزگاردەکرێ؟! گەرچی هێندێ جار فروکەکان، بومبارانیان نەدەکرد، بەلام هەموو روژێ فروکە، بە ئاسمانی (کوردستان)دا، هەر فرکەیدەهات!

دیارە (بەعس) وەک پارتێکی بەهێز و دەولەتێکی بەتوانا، بە سەدان شارەزای جەنگ- راوێژکاری سەربازی و پسپوری دەروونیان هەبوو، بەپێی بەرنامەیەکی رێکوپێک و زانستانەی نەخشەبوکێشراو، فروکەکانیان هەلدەستان، پتر بونەوەی ورەی جەماوەری گەلەکەمان بروخێنن، سەر هیچ شتێکیان نەپەرژێ، توانای کارکردن و ئاوەدانکردنیان نەمێنێ، خەو و خوراکیان لێ گلاوکەن، هێز و وزە و تولنایان لێ ببرن، فریای هیچ جورە شتێ نەکەون، وایان لێ بکەن، لە ژیانی خویان بێزاربن، شورش و گەلەکەشیان لەبەرچاوکەوێ، تا وایان لێدێ، شوێنەکانی خویان بەجێبێلن و هانا بو (بەعس) بەرنەوە، یا (کوردستان) چولکەن و پەنا بو (ئێران) بەرن، تا بە هەر شێوەیەبێ، لە هێزی پێشمەرگەی (کوردستان)یان دابڕن. گوندێ نەبێ، پشوویەکی تێدابدەن و کەمێ بحەوێنەوە، کەسی نەبێ، پارچەیە نان و کەوچکێ دویان بداتێ.

ئەز پێم وایە، ئەو هەموو جارە لە روژێکدا، ئەو هەموو فروکەیە، لەنیوچە جیاجیاکانی نیشتمانەکەماندا هەلدەستان، هەر گرمەیاندەهات و بومبیان بەرنەدەدایەوە، تەنیا وەک شێوەیە لە شێوەکانی جەنگی دەروونی و شەرەورە وابوو، دژی ویست و ئارەزووی گەلەکەمان دەیانکرد!

* * *

گەڵوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی پێنجەم

پێنجوێن

ڕۆژی (11. 6. 1974) بوو، کاژێری (4)ی سەرلەبەیانی، گەیشتینە شارۆچکەی (پێنجوێن)، شۆفێرەکە لە بارەگەی هێزی (خەبات)، لە هاوینەهەواری (چوارباغ) دایبەزاندین. کەرەڤانەیەکی گەورە وەستابوو، لە دەرگەمدا و بەرگەیان لێ کردینەوە، (جەمالی کاک حوسێن) و (حەمەعەلی هەڵەبجەیی) تێدا نووستبوون. واقیانوڕما و سەریانسووڕما، دیارە کوتوویانە، بە ئەم بەیانییە زووە، لە کوێوە پەیدابوون! ئیدی تێرتێر، یەکیمان راموسی و خۆشهاتنێکی گەرمیان لێ کردین. پاشان چووینەژوورەوە و کەمی قسەمان کرد، بەڵام هێندە ماندووبووین، یەکسەر خەومان لێ کەوت.

کاژێری (9)ی سەرلەبەیانی بوو، برایان (عەلی توفیق، برایمی حەمەعەلی، سەرورەت موحەممەد ئەمین، کەریم ڕۆژ و ڕەفیقی حەلواچی) پەیدابوون و خەبەریانکردینەوە. هەموومان پێکشادبووینەوە. ئای چەندم پێخۆشبوو، هەموو برادەر و هاوبیرە کۆنەکانی خۆمم، بە زیندوویی بینییەوە و وەک گوڵ گەشامەوە. ئیدی هەر دوست و ئاسیا بوو، دەهاتن و خۆشهاتنیان لێ دەکردین. هێندەم پێخۆشبوو، وامدەزانی، لەنێو کەسوکارەکانی خۆمدا دانیشتووم!

درەنگانێ فەرماندەی هێز ڕەوانشاد (فەتاح موحەممەد ئەمین) هات، کە بە (فەتاح ئاغا) ناسرابوو، (عەلی توفیق) ئێمەی پێ ناساند، ئەویش زۆر ڕێزی لێ گرتین و گوتی: جاری لە ئەم ناوەبن و لای برادەرەکانتان دانیشن، تا کاریکتان بۆ دیاریبەکەم!

ئەو کاتە (عەلی توفیق)، لێپرسراوی دلرایی هێزبوو، (برایم) و (سەرورەت)یش، یاریدەدەری بوون، چادرێکیان هەڵدابوو، لێیان نووسیبوو: بەشی دلرایی. دوو مێز، چەن کورسییەک و قاسەیەکیشیان دانابوو، ئیدی بەشەکانی دیکەی هێز، هیچیان دیارنەبوون!

(رەفیقی حەلواچی)، لە هێزی ئاسمانی لەسەر دۆشکە بوو، چادرەکەی کاک (فەتاح) و جێگرەکەی ڕەوانشاد (تایەری عەلی والی بەگ) جیابوو، لە سوچێکیشەوە، یەک دوو مەنجەڵی گەورە دانرابوون و چێشتیان تەنیا بۆ نیوەڕوان لێدەنا.

من وەک هێندێ برادەر، ئەوە یەکەمین جارم نەبوو، (پێنجوێن) و دەوروبەرەکەی ببینم، بەڵکوو جگە لە ئەوەی زێدی خۆم بوو، کونوقوژبنی ئەو باخانەش شارەزابووم، شوێنێکی تا بڵێی، خۆش و دڵگیربوو، ئاو و هەوایەکی زۆر سارد و سازگاری هەبوو، کوێستانێکی تەڕبوو، درەختەکان لە هەموو جۆرە میوەیەکی هاوینەیان دەگرت. بۆیە خەڵک لە خوارووی (عێراق)ەوە، بۆ گەشت و سەیران دەهاتن، وەک چەن جارێکیش، لە خەڵکی (پێنجوێن)م بیستووە، کاتی خۆی شا (فەیسەڵ) ویستبووی، هەردوو هاوینەهەواری (چوارباغ) و (ئەلکیان) بکڕێ، بەڵام خاوەنەکانیان پێیان نەفرۆشتبوو، خۆ گەر

دیکتاتۆریکی دڕندەی وەک (سەددام حوسێن) بووایە، نەک هەر پرسی پێ نەدەکردن و بەزۆر لیی دەکرین، بەڵکوو بەزۆر داگیریدەکرد و خاوەنەکانیشی سەرەونگوومدەکرد!

ئیدی من و (ئەحمەد) و (ئەنوەر)، لە یەکتری جیابووینەوە، هەریەکێکمان لەگەڵ هاوڕێ سەرەکییەکانی خۆماندا یەکمانگرتەوە. ئیوارە لەگەڵ هاوڕێکانمدا، چووینەوە بۆ نێو (پێنجوێن)، هەر سێ هاوڕێ (برایم، سەروەت و کەریم)، پێکەوە خانوویەکی دوو نهۆمیان، لە گەڕەکی (جوولەکان) بەکرێگرتبوو. خۆیان لەسەرەوە دەژیان و خوارەوەش چۆڵبوو. (سەروەت) فێربووبوو، چیشتی لێدەنا. ئەو شەوە دریژە، بەدەم باسی ڕوداو و کارەساتەکانی شۆڕشەوە، ڕۆژمانکردەوە.

(پێنجوێن)، هەر وەک خۆی وابوو. هێشتا دەستی داگیرکەر ویرانی نەکردبوو. بازاڕێکی جەنجاڵی هەبوو. هەموو شتێکی تێدا دەستدەکەوت. ئاو و کارەبا، تەنانەت تیلیفۆنیشی تێدابوو. زۆربەی زۆری خەڵکی (سولەیمانی) و ئەوانەی لە بەشە کارگێڕییەکانی شۆڕشدا کاریاندەکرد، لە (پێنجوێن) کۆبووبوونەوە. جگە لە بارەگەی لقەکانی (قوتابیان، لاوان، مامۆستایان و ئافرەتان)، هۆڕدووگەی قوتابییە هەڵاتووەکان، هەموو بارەگەی ناوچە و لقەکانی (پارتی) و (پاراستن)ی هەردوو پارێزگەی (سولەیمانی) و (کەرکووک)یش، هەر لە (پێنجوێن) بوون. گەرماوێکی باشیشی لێبوو، ناوی گەرماوی (پێنجوێن) بوو، ئەوە کۆنترین گەرماوبوو، لە سەردەمی بەگزادەکانی (هەڵەبجە)دا دروستکرابوو، ئیستەش هەر ماوە!

(پێنجوێن)، مانگی (7)ی ساڵی (1974) گیراوە

ماوەی دوو ڕۆژبوو، لە (پێنجوێن) بووم، خۆم پۆشتەکردەوە، سەرم لە ماڵی (عەلی عەبەوەنەوش) و پورە (رەحمە)ی دایکی دا. پورە (رەحمە) ئامۆزای باپیرم بوو، لە (پێنجوێن) شوویکردبوو، هەر لە ئەویش دەژیا. ئاسیاوە کۆنەکانی شارۆچکەکەشم بەسەرکردەوە. ئیدی بەتەواوی حەسامەوە.

زۆری پێ نەچوو، هەواڵی گەڕانەوەی (شێخ مەنسووری حەفید) و براکانیم پێگەیشت. بەڕاستی زۆرم پێ ناخۆشبوو، بەڵام ئەوان هەر هێندە بوو، بڕوایان بە ئەو سەرکردایەتییە نەبوو. ئەگینا لە ماڵی خۆیان دانیشتبوون و لە هیچدا نەبوون!

باشبوو، هەر زوو (سەلاح)ی برامم دۆزییەوە. ئەو کاتە لە هاوینەهەواری (بلکیان)، لە هۆڕدووگەی قوتابیان بوو. پارەم دایە و ناردم بۆ (دۆلبیشک)، پەرتووکەکانم لە ماڵی ئەنکم بۆ بێنێ. لە ماوەی (3) ڕۆژدا گەڕایەوە و هەموو پەرتووکەکانی بۆ هێنام، ئیدی بوژامەوە. پەرتووکێکی زۆرمان لەبەردەستدابوو، دۆست و هاوبیرەکانم، وەریاندەگرت و دەیانخوێندەوە.

دوادیداری خاڵەحاجی!

پێش ئەوەی ئێمە بگەینە (پێنجوێن)، مامۆستایان (حەمەسابیر) و (ئازادی عەبدوڵلا فەندی) و ئەوانی دیکەش، لە (قەلادزێ)وە بەرێی (ئێران)دا هاتبوون. هەر لە (قەلادزێ)وە لەگەڵ (حەمەسابیر)دا، دۆستایەتی نێوانمان خۆشبوو. لە (پێنجوێن) بینیم و گوتی: دایکی (حەمەرەحیم) مردووە، حەزدەکەم، پێکەوە سەرێکی لێ بدەین، هەم سەرەخۆشی لێ دەکەین و هەم با ئەو ساردییەی نێوانتان نەمێنێ. هەرچەندە حەزم نەدەکرد و گوتم: پێویست ناکا، تازە من پێشمەرگەم و هیچ شتێکیشم لەگەڵیدا نییە. گوتی: بە قسەمبکە، تۆ کوڕێکی کوردپەروەر و چالاکی، با هیچ شتی لەنێوانتاندا نەمێنێ. منیش قسەکەیم نەشکاند.

ئێوارە لە ماڵەوە بوو، پێکەوە چووین بۆ لای. وەک هەموو کاتێکی دیکەی لە بارەگەی ناوچەی (سولەیمانی) بینیبووم، زۆر سەریقاڵبوو. ماڵەکەی لەبەر پێشمەرگە و خەڵک بەرنەدەکەوت. هەر بەچکەپاراستنی بوو، ئاو و چایان دەگێڕا. ماوەیە بێدەنگ دانیشتین، تا بەتەواوی چۆڵبوو، پاشان دوکتۆر (حەمەسابیر)، باسی ڕۆڵی منی بۆ کرد، چۆن لە بۆردوومانەکەی (قەلادزێ)دا مارمەتەوە، لە هۆڕدووگەی قوتابیان، چ ڕۆڵێکم هەبووە و چۆن یارمەتیمداون. بە پێکەنینیشەوە گوتی: یا شێخ ئێستە گۆڕاوە و وەک جاران نەماوە!

منیش ئەو قسەیەم زۆر پێ ناخۆشبوو، بۆیە یەکسەر قسەکەیم قۆستەوە و گوتم: بۆ من جاران چی بووم؟! من ئێستەش هەر ئەو کوردەی جارانم و هیچ نەگۆڕاوم، بەڵام ئێوە بە هەڵە لە من تێگەیشتبوون!

ئیدی (خاڵەحاجی) بە ساردییەکەوە لێی پرسیم: ئێستە خەریکی چیت؟ من دەمزانی، کوێی دیشێ و عەودالی چییە، بۆیە ئەو پرسیارەم لێ دەکا. گوتم: لە کاک (حەمەسابیر) بپرسە. ئەوان لە (قەلادزێ)وە، منیان بۆ هێزی (خەبات) ناردووە. بەلام جارێ هیچ دیار نییە، چ کارێکم پێ دەسپێرن. ئیدی گوتی: هەر کارێکت هەبوو، بەسەرچاو ئامادەم، یارمەتیتبدەم. بەلام تا ئەو رۆژەی شۆرش تێکچوو و نەما، تەنیا یەک جار لە دوورەوە، لەسەر مەرزەکە بینیم. ئەگینا تا دوای راپەرینیش کوشتیان، نە لەنزیک و نە لە دووریشەوە نەمبینییەوە! چونکە لە ژیانمدا، ئەوە دواجاربوو، ببینم و قسەی لەگەڵ بکەم. پاشان رۆیشتین. (حەمەسابیر) گوتی: ماڵ بە قور نەکیری، تۆ بۆ دەمی خۆت ناگری، نەدەبووایە، ئەو قسانەت بکردایە. منیش گوتم: ئاخر بۆئەوەی بزانی، تەنیا بۆ پرسەی دایکی چووم، ئەگینا هیچ کارێکم پێی نییە و با واش تێ نەگا، مەرایی بۆ دەکەم!

شێخ کاوە و پلانی پاراستن

مێندەی پێ نەچوو، تیپەکانی پێشمەرگەی (پاراستن)، دەستێکی باشیان لە بارەگەکەی (کاوە) وەشاند. هەرچی چەک و دیکۆمێنتێکی هەبوو، هەموویان لەگەڵ خۆیان هێنا. ئەو کارەش پلانی (خاڵەحاجی) بوو، ویستی، تۆڵە لە (کاوە) بکاتەوە، چونکە پێش ئەوەی شەربێتەوە، نێوانیان زۆر باشبوو، پێوەندی بە ئەوەوە هەبوو.

پلانەکەش وەک هاوڕێی خۆشەویستم رەوانشاد (یاسین حەسەن ـ یاسینەرەش)، مانگی (11) لە هۆردووگەی (سەرلاوا) بۆی گێرامەوە، بە ئەم شێوەیە بوو. گوتی: کاتی شەر دەسپێکردنەوە، دەزگەی (پاراستن)، گومانیان لە (کاوە) هەبوو. لەبەرئەوە (پاراستن) بەنهێنی، منیان لە ریزی چەکدارەکانی (کاوە)دا چاند. (حەمەرەحیم) بانگیکردم و پێی گوتم: خۆت لە (کاوە) نزیککەرەوە و چاودێربیکە. ئاگات لە هەموو کۆبوونەوە، پێوەندی و جوولەیەکی بێ، رۆژبەرۆژیش، لە هەموو شتێ ئاگادارمکەرەوە.

دوای ئەوەی هەردوو باڵەکەی جەلالی و مەلایی، ساڵی (1970) یەکیانگرتەوە، (یاسین) سەر بە جەلالییەکان بوو. لە جووتیاران دایانا و منیش، هەر لە ئەوێ ناسیم. کورێکی زۆر زیرەک، بەتوانا و چاونەترس بوو. ئەو کارانەی لێ دەوەشایەوە. (کاوە)ش لەبەرئەوەی لە پیاوەکانی خۆی پتر، کەسی دیکەی خەڵکی شار و خوێندەواری لە دەور نەبوو، بڕوایەکی زۆری پێی هەبوو.

کاتێ (پاراستن)یش زانیان، چی دیکە لە ئەوە پتر نابێ، ئەو کارە دواخوێ، پۆلێ پێشمەرگەی (پاراستن)یان نارد و فرمانیان بە (یاسین) کرد، بارەگەکەی تالانکا و بکەرینەوە. ئیدی بە ئەو شێوەیە، (خاڵەحاجی) دەستی خۆی وەشاند و تۆڵەی بەرودوای، لە (کاوە) کردەوە، چەکدارەکانیشی هەڵوەشاندەوە و نەمان!

شەڕی ئەزمڕ

ڕۆژی (15. 6. 1974)، دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق)، سەرباز و جاشێکی زۆری کۆکردەوە، بە پشتیوانی تانک و تۆپە قورسەکانی. لە دوو قۆڵەوە، هێرشێکی گەورەی فراوانی بەربڵاویان کرد، پەلاماری هەردوو چیای (ئەزمڕ) و (گۆیژە)یان دا. لە ئاسمانیشەوە، فڕۆکەکانیان بە شێوەیەکی بەردەوام، بۆمبارانیاندەکرد. فەرماندەی هێزی خەبات (فەتاح ئاغا) لە (ئەزمڕ) و فەرماندەی بەتالیۆنی چوار ڕەوانشاد (نوری حەمەعەلی)ش لە گۆیژە، سەرپەرشتی بەرەی جەنگەکەیان دەکرد. پێشمەرگە قارەمانەکانی (کوردستان)، لە ئەو دوو چیا ڕووتە بەرزەدا، بەرگرییەکی مەردانەیان کرد، ماوەی دوو ڕۆژ جەنگان و زیانێکی زۆریان، بە هێزی دوژمنی داگیرکەر گەیاند. بەڵام بەداخەوە، لە ئەنجامدا سوپای داگیرکەر، ئەو دوو زنجیرە چیا بەرزەیان داگیرکرد و هێزەکانی پێشمەرگەش، پاشەکشەیانکرد. لە ئەو نەبەردییەدا، چەن پێشمەرگەیەک شەهید و بریندارکران. یەکێ لە ئەوانە (ئەنوەری حەمەی مجە) بوو.

(ئەنوەر)، لاوێکی ئازا و جوان بوو، ڕۆژی (18. 6. 1974)، لە چیای (گۆیژە) شەهیدکرا. هەر زووش (جەلال)ی برای، بە ئەو منالییە، چەکەکەی لە شانکرد و شوێنەکەی پڕکردەوە. (نوری حەمەعەلی)یش بریندابوو، بەڵام برینەکەی سووکبوو. (جەزاکەلە) تفەنگێکی قەناسی گرتبوو، هەمیشە لە (پێنجوێن) بە شانییەوە بوو، پێشانی خەڵکی دەدا و شانازی پێوەدەکرد.

منیش تازە پێوەندیم بە کاک (نوری)یەوە کردبوو، بەپێویستم زانی، بەپەلە سەری لێ بدەم. ئەو کاتە لە نەخۆشخانەی (مەریوان) خستبوویان. (جەمال)ی برای و (ئایەری عەبەپشی) بەدیارییەوە بوون.

سنوورە دەسکردەکان

هەر ئەو ڕۆژە، یەکسەر سواربووم و چووم بۆ (باباوە). ئەو گوندە لەسەر سنووری بەشەکەی خۆرهەڵات بوو. لە (بناوەسووتە)وە بەپێ، هەر چەن خولەکێ لە یەکدییەوە دووربوون و چەمێکی زۆر باریک، تەنک و چکۆلەیان نێوان بوو، بە ئەو چەمەش، دوو پارچەی (کوردستان)یان، لە یەکدی دابڕیبوو. هێڵی سنوورێکی دەسکردیان، لەنێوان هەردوو دەوڵەتە داگیرکەرەکەی نیشتمانەکەماندا کێشابوو!

هەرچەندە (باباوە) لە خۆرهەڵات و (بناوەسووتە)ش، لە باشووری (کوردستان) بوون، هەردوو دەوڵەتی دوژمنی داگیرکەری (ئێران) و (عێراق)یش، ئەو بستۆکەیان بە سنووری خۆیان دەزانی. بەڵام ئەو سنوورە دەسکردە، لەنێو دڵ و دەروون و باوەڕی

دانیشتووانی ئەو دوو گوندەدا، هیچ بایەخێکی نەبوو، ڕێزیان لێ نەدەگرت، نە خاکەکە و نە خەڵکەکەشی، لە یەکدی جیانەکردبووەوە، بەڵکوو تەنیا دوو ڕژێمی داگیرکەری نیشتمانەکەیانی جیاکردبووەوە، کە هەردووکیان وەک یەک، دوو دەوڵەتی داگیرکەری (کوردستان) بوون.

بە فارسی بە سەر چەمەکەیان دەگوت: (مەرز) واتە سنوور. سەر مەرزەکە هەمیشە جمەیدەهات و خەڵکێکی زۆری لێ بوو. هەر ماڵبوو، کەپریان درووستکردبوو، لە نێوان (عێراق) و (ئێران)دا دەژیان! هێندێ بەرپرسیارایەتی شۆڕشیش، هەر لە ئەو ناوە بوون. چاخانە و جگەرخانەیان لێ دانابوو. بەرۆژ خەڵکی ئەو ناوە کۆدەبوونەوە، دۆمینەیان دەکرد و ڕۆژیان بەسەردەبرد.

هەر ئەو ڕۆژە لە ئەوێ، مامۆستا (حەسەن گەرمیانی)م بینی، تازە ڕایکردبوو، کەمێ پێکەوە بووین، باسی شۆڕشی کورد و (پارتی کۆمۆنیستی عێراق)مان کرد. گوتی: من ئێستەش هەر کۆمۆنیستم، بەڵام دەزانم، پارتی کۆمۆنیست ئەم هەنگاوەی هەڵەیە، لەگەڵ (بەعس)دا دژی گەلەکەم دەجەنگن. بۆیە وازم لێ هێناون و لەگەڵ گەلی خۆم دام. ئیدی من زۆرم پێخۆشبوو، ئەو هەڵوێستە کوردانە و مەردانەیەی نواندووە. ماوەیە پێکەوە بووین، پاشان جیابووینەوە، من بەپێ سنووورە دەسکردەکەی (ئێران)م بڕی و بەرەو (باباوە) ڕۆیشتم، سواری پاس بووم و بەرەو (مەریوان) بەرێکەوتم، ئەویش لە ئەو دیو سنووورە دەسکردەکەی (عێراق) مایەوە!

مەریــــوان

ڕەوانشاد (نوری حەمەعەلی)، برینەکەی سووکبوو، لە نەخۆشخانە دەرچووبوو، لە ئوتێل بوو. سەرم لێدا و کەمێ قسەمانکرد. پاشان لە یەکدی جیابووینەوە، ئەو لەگەڵ (جەمال)ی برای و (تایەری عەبەپشی)، بە (ئێران)دا چوون بۆ (تەوێڵە)، ماوەیە مۆڵەتی وەرگرتبوو، سەردانی ماڵی باوکی بکا و کەمێ بحەوێتەوە. دوو ڕۆژ لە (مەریوان) لە ئوتێل مامەوە، ئەوە یەکەمین جاربوو لە ژیانمدا، شارۆچکەیەکی پارچەیەکی دیکەی نیشتمانە پارچەپارچەکراوە داگیراوەکەم ببینم!

(مەریوان)، شارۆچکەیەکی چکۆلانەی جوان بوو، لە سێلاوە بە بەرزای و گردۆلکە، زنجیرە چیای گەورە و کچکە دەورەدرابوو. نزیک زەریاچەی (زریبار) بوو، هێندەی دیکە شارۆچکەکەی ڕازاندبووەوە. دووکان و بازاڕێکی خۆشی هەبوو. گوندەکانی دەوروبەری، سەوزە و میوەیەکی زۆریان هەبوو، هەموو پێداویستییەکانی ژیانیشی تێدابوو. ئافرەت و پیاو، ئازادییەکی تەواویان هەبوو. بەڵام لە ڕووی نەتەوەیی و چالاکی ڕامیارییەوە، هیچ مافێکیان نەبوو!

له (مەریوان) کوردێکی زۆری هەڵاتووی خەڵکی پارێزگەی (سولەیمانی) لێ بوو، لەدەس ڕژێمی دەوڵەتی داگیرکەری (عیراق) ڕایانکردبوو، لە ئەوێ دەژیان. هێندێکیان لە قوتابخانە کوردییەکانی شۆڕش و هێندێکی دیکەشیان، لە نەخۆشخانەکانی (ئێران) کاریاندەکرد. منداڵەکانیشیان لە قوتابخانەکاندا دەیانخوێند. بەشی زۆریشیان، هەر بێ کاربوون و دانیشتبوون. ڕۆژ تا ئێوارە، بە ئەو جادانەی شارەکەدا، حەتاڵ و بەتاڵ دەسووڕانەوە، لە چاخانەکان دانیشتبوون و دۆمینەیاندەکرد، دیژلەمەیان دەخواردەوە و شۆڕش بەخێویدەکردن. بە ڕاستی، وەک سپلی لاورک وابوون!
هەموو لێپرسراوەکانی شۆڕشیش، خانوویان گرتبوو، خێزانەکانیان لە ئەوێ دەژیان. بەیانیان زوو کازێری نۆ، دەچوون بۆ کارکردن و ئێوارانیش بە ترومبێلە تایبەتەکانیان، بەرەو ماڵ دەگەڕانەوە. ڕۆژانی پێنجشەمەش، هەر زوو دەسیان لە کار هەڵدەگرت و ڕۆژانی هەینیش، پشوویانبوو. شەوانیش مێزی خواردن و خواردنەوە دەڕازێنرایەوە، تا درەنگانی دەیانخواردەوە، باسی ئایندەی شۆڕش و کوردیان دەکرد!

سەوڵاوا

ماڵی خزمەکانم، پورە (مەلیح)، مامە (بەکر)، مامە (عومەر) و (حەسەن)ی برام لە (سەولاوا) بوون، بە گردێکی قەراغ جادەی گوندەکەوە، لەژێر چادردا دەژیان. بڕیارمدا، سەرێکیان لێ بدەم.
(سەولاوا)، گوندێکی چکۆلانە بوو، لە نێوان (مەریوان) و شاری (سنە)دا بوو. کەمێ دوور لە ئاوایییەکەوە، بە قەدپاڵی کێوێکی گەورەوە، ئۆردووگەیەکیان بۆ کوردە پەنابەرەکان کردبووەوە. هەر خێزانێ چادرێکیان دابوونێ، جا خێزانەکە گەورە یا کچکە بوولیە، هیچ جیاوازی نەبوو.
ئۆردووگەکە گەورەبوو، زۆربەی خێزانەکان، لە ئافرەت و منداڵ و پیاوی پیر پێکهاتبوون. گەلێ خێزانی پێشمەرگەشی لێ بوو. ئاو و کارەبایان بۆ ڕاکێشابوون، ئاوەدەسیان بۆ دروستکردبوون، چاخانەیەکیشیان لێ دانابوو. بەرۆژ پیاوەکان، لە ئەوێ کۆدەبوونەوە و کاتیان بەسەردەبرد، هەموو جۆرە زەخیرەیەکیشیان دەدانێ. هەفتەی چەن جارێ، مەڕیان سەردەبڕی و بەپێی ژمارەی خێزانەکان، گۆشتیان بەسەردا دابەشدەکردن. برواناکەم، لە هیچیان کەمبووبێ، بەڵام ئایا مرۆڤ، کاتێ لە ماڵی خۆی هەڵکەنرا، ئاوی دڵی ئۆقرەدەگرێ و دەحەوێتەوە؟! سەرەڕای هەموو ناخۆشی و بێکارییەکیش، هێشتا ئۆردووگە، دەس هەموو کەس نەدەکەوت. ڕەوانشاد (شێخ عوسمانی باراوی) مێردی پورە (مەلیح)م، لەبری (سەولاوا)، ناوی نابوو (سواڵکەراوا).

کاتەکەی زۆر خۆشبوو، بەفر و باران نەبوو، هێشتا ساردی نەکردبوو. سێ ڕۆژ لەنێو خزماندا مامەوە، گەلێ خزم و ناسیاوی وەک (شێخ جەعفەری گولانی، جەمالی خەلیفەڕەجی کەبابچی، عەزوولەی تەپڵیدەر، عارفەکوێر و مامۆستا دارای حاجی ڕەشیدا)ی گەڕەکی خۆمان و هاوڕێی منالیم بینی. پاشان لەگەڵ مامە (بەکر)مدا، بۆ (پێنجوێن) گەڕاینەوە.

پێنجوێن

(وریا برایخلس)ی هاوڕێم، لە شەڕەکەی (ئەزمڕ) گەڕایەوە و پێکشادبووینەوە. هەر زوو بڕیارماندا، پێکەوە خانوویەک بگرین. نزیک ماڵی (برایمی حەمەعەلی) و هاوڕێکانی دیکەم، (عەلی عەبەوەنەوش)ی خزمم، لە شیوی (جوولەکان) بەرانبەر ماڵی خۆیان. خانوویەکی بۆ پەیداکردم. خانووەکە تەنیا ژوورێ و هەیوانێکی چکۆلانە بوو، بەڵام زۆر پیسبووو، ماوەیەکی زۆر چۆڵبوو، تەویلەی ئەسپ بوو!
هەرچی چۆنێ بوو، خاوێنمانکردەوە، هێندێ کەلوپەلمان کڕی و بووین بە ماڵ. ئیدی ماڵی ئێمە و ماڵی (برایم) و هاوڕێکانی دیکەم، وەک بارەگەی (کاژیک)ی لێهاتبوو! زۆری پێ نەچوو، (شەمسە)ی خوشکی (وریا)ش، لە (سولەیمانی)ەوە ڕایکرد و هاتە لای ئێمە. هەرچەندە ماوەیەکی کەم ماینەوە، بەڵام لە خواردن پەکمان نەکەوت.
لە ئەو ماوەیەدا، چەن جاری دوو فڕۆکە، بەشەو و بەڕۆژ، بە ئاسمانی (پێنجوێن)دا دەسووڕانەوە و هەر گرمەیاندەهات. ترس و لەرزێکی زۆریان، لە دڵ و دەروونی دانیشتووانەکەیدا چاندبوو. چونکە هێشتا هەواڵەکانی بۆردومانی هەردوو شارۆچکەی (قەڵادزێ) و (هەڵەبجە)، هەر لە گوێیاندا دەزرینگایەوە! بەڵام پێشمەرگەکانی بارەگەی هێزی (خەبات) بەشی دژەئاسمانی و سەربازەکانی (ئێران)، لە هەردوو گوندی (بناوەسووتە) و (باباوە)وە، هێندەیان فیشەک پێوەنان، نەک هەر نەیاندەتوانی، بۆردوومانبکەن، بەڵکوو نەشیاندەوێرا، نزمببنەوە، هەڵهاتن و لە کۆڵمانبوونەوە!

ئازاد مستەفا و یەکەمین بینین

(موحەممەد مستەفا)، دوای ساڵی (1980) و لە شۆرشی نوێماندا، بە (ئازاد مستەفا) ناسرا. ساڵی (1971)، بەهۆی کورەکانی یەکێتی نووسەرانەوە ناسیم. لە هەفتەنامەی (برایەتی)دا، بە ناوی (چاوێک) و (ناسیونالیست)یکەوە، چەن گوتارێکی بڵاوکردەوە و زۆرم بە دڵبوو. هێندێ جاریش لە مانگی ڕەمەزان و لە نوێژی بەکۆمەڵی ڕۆژی هەینیدا دەمبینی، گەلێ جاریش لە یانەی مامۆستایان تووشیدەبووم، کەمێ دەخواردەوە، بەڵام

یاری کاغەزی دەکرد. پتر لەگەڵ هێندێ برادەری مارکسی وەک (عومەری سەیید عەلی، سەلامی مەلاعەبدوڵلا ...) دادەنیشت و دەمەتەقێیاندەکرد. زۆربەی ڕۆژیش ئێواران، لە چاخانەی (جمهوری) قوماریدەکرد. ئێمەش لە ساڵی (1968)ەوە، لە ئەو ناوە دەوەستاین و جارجاریش، لە چاخانەکە دادەنیشتین.

من هەر هێندەم دەزانی، پێش ڕێککەوتننەکەی (11. 3. 1970)، لەگەڵ جەلالییەکاندا کاریدەکرد و کادیرێکی پێشکەوتووشیان بوو. بەڵام دوای ئەو مێژووە، وازی لێ هێنان و زۆر ڕقیشی لێیان بوو. پاشان دوای ساڵی (1970)، لە (یەکێتی لاوانی نەتەوەیی کورد)دا کاریکردووە و ڕۆژی (25. 7. 1972)ش، نامەی بۆ سەرکردایەتی (کاژیک) نووسیوە، تا لە ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک)دا وەرگیرێ. دووربەدوور سڵاومان هەبوو. بەڵام تا ئەو کاتە، لە نزیکەوە و لە ڕێکخستنی (کاژیک)دا، یەکدیمان نەدەناسی.

ماوەی پتر لە هەفتەیەک بوو، لە (پێنجوێن) بووم. ڕۆژی (20. 6. 1974)، لە بارەگەی هێزی (خەبات) دانیشتبووم. (ئازاد) هات و خۆشهاتنێکی گەرمی لێ کردم. پاشان لەگەڵ (برایم) و (سەروەت)ی هاوڕێمدا، زۆر بەگەرمی گفتوگۆیدەکرد. منیش یەکسەر تێگەیشتم و هەموو شتەکانم بردەوە سەر یەک. چونکە دەمزانی، ئەو دوو هاوڕێیەم، ڕۆژی لە ڕۆژان ئەویان نەناسیوە، گەر پێوەندی (کاژیک) نەبێ، کەی ئەمان هێندە برادەری یەکدی بوون؟!

پاشان ڕوویکردە من و گوتی: سبەی ئێوارە، لەسەر شێوەی (سولەیمانی)، سەرەوپێ لێدەنێین، حەزدەکەم گەورەمانکەی. منیش گوتم: بۆ ئێوە لە کوێ دەژین؟ گوتی: لە (بناوەسووتە). گوتم: جا کاکە، من لێرەوە بۆ کێیەیەک، بەپێ بکەمە ئەوێ؟! گوتی: قازانج دەکەی و هەرگیز کێیەی وا خۆشت نەخواردووە. (برایم)یش گوتی: نا نا دێ. ئیدی بەتەواوی تێگەیشتم، بانگهێشتنەکە هەر کێیەخواردن نییە. بەڵکوو کارێکی تایبەتی هەیە و داواکەیم پەسەندکرد.

(1948 - 1990)

بناوسووته

دوای نیوەڕۆی ڕۆژی (21. 6. 1974) بوو، ڕێی (بناوەسووتە)یان پیشاندام و بەتەنیا، ملی ڕێگە خۆڵاوی و بەردەڵانییەکەیم گرت. لە ڕێ تووشی مامۆستا (جەمال عەبدول) بووم، بەرەو (پێنجوێن) دەگەڕایەوە. کەمێ ڕەستاین و هێندێ گفتوگۆمانکرد. تێگەیشتم، لای ئەوان بووە، پاشان جیابووینەوە. نزیکی ئێوارەبوو، گەیشتمە بەر مزگەوتەکەی دێ. لە دوورەوە (عوسمان ڕەشید)م بینی. ڕووی وەرگێڕا و سلاو لی نەکردم. ئیدی بەتەواوی هەموو شتێکم بۆ ڕوونبووەوە. بوم دەرکەوت، ئەم کۆمەڵە کادیرە کوێەتاچییە، ڕێکخستنێکی نوێیان دروستکردووە. بۆ نەیکەن؟ گەر ئەوانی دیکە هەموو ترسنۆک، بوودەڵە و هیچ لەپارانەبوو بن، کلکێکان بە دەزگەی (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی)ەوە گریدابێ. ئەی نابێ، چەن کادیرێکی دیکە، ئەو ئەرکە پیرۆزە، لە ئەستۆی خۆیان بگرن؟! زۆری پێ نەچوو، (ئازاد) هات، زۆر بەگەرمی پێشوازی لێ کردم و پێکەوە ڕۆیشتین. بۆ یەکەمین جاربوو، خوشکە (لەعلی) خێزانیم بینی. تا بڵێی ژنێکی بەڕێز و زمانشیرین بوو، کچی خاڵی خۆشی بوو. گەر بیرمبێ، یەک دوو منالی چکۆلانەش، لە حەوشەکەدا هاتوچۆیاندەکرد. خانووەکەیان زۆر کۆن و پەڕپووت بوو، هەر لە تەویلەی وڵاغ دەچوو! کەمێ دانیشتین، (عوسمان) هات و سلاویکرد، من نە لەبەری هەستام و نە وەڵامی سلاوەکەشیم دایەوە، بەڵام (ئازاد) زۆر دیپلۆماسییانە، هەر زوو فریای هەڵوێستی هەردووکمان کەوت و بە یەکدی ناساندین، وەک ئەوەی یەکدی نەناسین! ئیدی خوان ڕازایەوە و نانمانخوارد، بەڵام لە ئەو گوندە چکۆلانەیە و لەنێو شۆڕشدا، هەر کییەی وات بۆ دانێن، هەموو دەردێک بیردەباتەوە!

ئەوان پێکەوە قسەیانئەکرد، منیش بێدەنگبووم و هەر گوێم لێ گرتبوون. ئینجا هەموو شت ئاشکرابوو، زانیم، هەروا بەخۆڕای، منیان بۆ سەرڕوپێ خواردن بانگ نەکردووە، بەڵکوو مەبەستە سەرەکییەکە، دوای نانخواردن دەردەکەوێ. سەرەتا (عوسمان)، هێندێ پلاری تێگرتم و گوتی: کوردپەروەری ڕاستەقینە ئەوەیە، لەپێناوی بیروباوەڕدا، سەری خۆی دانێ! منیش گوتم: جا (جیڤارا)ی کورد، کێ ڕێی لێ گرتووی، ئەوا ئێستە لە شۆڕش داین، فەرموو ئەوە ئەرز و ئەوە گەز. لە ئەوە پتر قسەی زل مەکە و ئازایەتی خۆت ناقیکەرەوە. بشمزانیایە تۆ لێرەی، نەدەهاتم. هەستام بڕۆم، (ئازاد) نەیهێشت و گوتی: کاکە وا نابێ، با لە یەکدی تێبگەین. تکایە دانیشە، با من هێندێ قسەبکەم، پاشان گلەی لە یەکدی بکەن. ئیدی هەردووکمان بێ دەنگبووین.

(ئازاد) دەستیپێکرد، لە ئەو ڕۆژەوە، لە ڕیزەکانی (کاژیک)دا دەستی بە کارکردن کردبوو، تا ئەو کاتەی پێکەوە دانیشتبووین، سەبارەت بە جەلالی، مەلایی، کاری خۆی و ڕێکخستنەکانی (کاژیک)، ناکۆکی و دووبەرەکی نێوان ڕیزەکانی کورد، باسێکی درێژی

بۆ کردین، پاشان ڕۆڵی هەر یەکێکمانی هەڵسەنگاند. ئینجا دەمەتەقێیەکی گەرم، لە نێوان هەرسێکماندا دەستپێکرد. ئیدی بەتەواوی، لە یەکدی گەیشتین. من و (عوسمان)یش تەوفەمانکرد و هیچ لە دڵماندا نەما.

پرینسیپەکانی ڕێکخستنی نوێ

پاشان (ئازاد) گوتی: ئێستە، با باسی ئەوە بکەین، چی بکەین؟ هەرسێکمان لەسەر ئەوە ڕێککەوتین و گوتمان: نابێ، چی دیکە لە ئەوە پتر، هەل لەدەستبدەین و دەبێ، قوڵی کوردایەتی و مەردایەتی لێ هەڵماڵین، ڕێکخستنەکە زیندووکەینەوە. ئینجا (ئازاد) لە بنی کوولەکەکی دا و گوتی: ئێمە ڕێکخستنمان هەیە، تۆش کارمان لەگەڵ بکە. منیش ڕەتم کردەوە و گوتم: من تەنیا هەر، کار بۆ کۆکردنەوەی هاوبیران دەکەم و دەبێ، بە زووترین کات، کۆنفرانسێ بگرین، ئەگینا هەروا بەخۆڕای کارناکەم. دوایی هێندێ بڕیارماندا و لەسەر پێنج خاڵی گرنگ ڕێککەوتین:

1. بە زووترین کات دەبێ، کۆنفرانسێ بگیرێ، هەموو ئەو هاوبیرانەی، لەگەڵ پرۆسەی گۆڕانکارییەکەدا دێن، بەشداری تێدا بکەن. بەڵام دەبێ، کۆنفرانسەکە بە چەن دانیشتنێکی جیاجیا بکرێ، تا زۆربەی هاوبیران، لە یەکدی ئاشکرانەبن و خۆمان لە مەترسی (پاراستن) بپارێزین.

2 تا ئەو کاتەی دەتوانین، کۆنفرانس بگرین، ئەو چەن هاوبیرەی ڕێکخستنەکەیان دامەزراندووەتەوە و هێندێ هاوبیریان، لە دەوری (کاژیک) کۆکردووەتەوە، با بە ناوی سەرکردایەتی کاتییەوە، سەرپەرشتی ڕێکخستنەکە بکەن، لە ئەوە پتر هیچ خەسڵەت و دەسەڵاتێکی دیکەیان نابێ.

3. هیچ جۆرە بڵاوکراوەیەک بە ناوی (کاژیک) و لەسەر کەس دەرناکرێ.

4. هەموو لایەکمان هەوڵدەدەین، پێوەندی بە زۆرترین هاوبیرانەوە بکەین، ڕاستییان بۆ ڕوونکەینەوە و ڕێکیانخەینەوە.

5. دۆستی نوێش بۆ ڕێکخستنەکەمان پەیدادەکەین و ڕێکیاندەخەین.

پاشان نامەیەکی مۆرکراوم، لە (ئازاد) وەرگرت، تێیدا نووسرابوو، هاوبیری هەڵگری نامە، نوێنەری (کاژیک)ە و بۆ کاری ڕێکخستن دێتەلاتان. تکایە هەموو براوایەکی خۆتانی بدەنێ و هاوکاری لەگەڵ بکەن.

ئەرکی سەرشانی من ئەوەبوو، لە هەر شوێنێ هاوبیری ببینم، پێوەندی پێوەبکەم، چونکە ژمارەیەکی زۆرم دەناسی. ئیدی بڕیاری تەواومان دا، هەرسێکمان دەستی هاوبیری و هاوکاری، بۆ یەکدی درێژکەین، تا کارەکانمان بە سەرکەوتوویی جێبەجێکەین. ئەو

شەوە تا نزیکەی بەرەبەیان دانیشتین و بۆ بەیانی گەڕامەوە، تێر نووستم. دوای ئەوە، زۆری پێ نەچوو، (شێرکۆی هەژار)یش، لە نێوچەی (گەلالە)وە گەیشتە (پێنجوێن)، ئیدی کارەکەمان هێندەی دیکە گەورەبوو!

کۆبوونەوەکانی کاژێک

دوای ئەوەی (شێرکۆ) گەیشت، هەروەک لەگەڵ (ئازاد) و (عوسمان) ڕێککەوتبووین، ئێوارەی ڕۆژی (5. 7. 1974)، لە (بناوەسووتە) لە ماڵی (ئازاد)، کۆبوونەوەکان دەستپێکرد. هەر جارەی چەن کادیرێکی پێشکەوتووی (کاژیک)، پێکەوە دادەنیشتن. ژمارەی ئەندامانی هەر دانیشتنێ، لە (7) کەس تێپەڕی نەدەکرد. لە دانیشتنەکەی ئەو شەوەی ئێمەدا، جگە لە من، هەردوو هاوبیری مامۆستای ڕەوانشاد (غەفوور ژاڵەیی، شەریف مەولوود، برایمی حەمەعەلی، شێرکۆی هەژار، ئازاد مستەفا و عوسمان ڕەشید) ئامادەبووین. هاوبیر (وریا براخاس)یش لە دەرەوە، بە کلاشینکۆفێکەوە پاسەوانبوو.
پێش ئەوەی دەستپێبکەین، (وریا) بانگکرا و سوێندرا، گەر پێشمەرگەکانی (پاراستن) پەلاماریاندایین، تا دوافیشەک بەرگریبکا! پاشان ڕۆی و لە سەربان ئێشکی خۆی گرت.
سەرەتا (شێرکۆ)، خۆی پێ ناساندین. دوایی هەر هاوبیرێ، باسێکی کورتی ژیان، خەباتی رامیاری و ڕێکخستنی (کاژێک)ی کرد. ئینجا (ئازاد) ڕاپۆرتی سەرکردایەتی کاتیی هەرێمی باشووری خوێندەوە و هەر خۆشی نووسیبووی. پاشان (شێرکۆ) دەستپێنکرد و زۆری لەسەر ڕۆی. هەر لە سەرەتاوە بە قسەکانیدا دیاربوو، زۆر مرۆڤێکی ڕەقە، ڕێزی بۆ ئەو کەسانە دانەدەنا، کە ناوی دەبردن. مێژووی تێکۆشانی خۆی و (کاژیک)ای بۆ باسکردین. زۆر دژی سەرکردایەتی (کاژیک) دوا و سووکایەتی پێ کردن. هەروەها باسی سەردانەکەی ڕۆژی (3. 5. 1973)ی خۆی، بۆ (ئەڵمان) کرد، زۆر بە توندی لەسەر (جەمال نەبەز) دابەزی و بە ترسنۆک، درۆزن و دەمبر تاوانباریکرد.

شێرکۆی هەژار

دوای ئەوەش، نورەی دەمەتەقێ و پرسیارکردن هات. دەمەتەقییەکی زۆرمان، لەسەر باری شۆڕش و ڕەوشی ڕامیاری (کوردستان) بە گشتی و (کاژیک) بە تایبەتی کرد. هەرچەندە ڕێکوردەریشیان دانابوو، بەڵام (برایم) هەموو شتەکانی دەنووسی. ئەم جوڵانەوەیە، بە (هێڵی ڕاستکەرەوە) ناونرا. لە کۆتایی دانیشتنەکەشماندا، لەسەر چەن خاڵێکی گرنگ ڕێککەوتین، هەرە گرنگەکانیان ئەمانە بوون:

1. ئەم سەرکردایەتییەی درووستبووە، سەرکردایەتییەکی کاتییە. ئەرکی سەرەکی سەرشانی ئەندامەکانی ئەوەیە، پێوەندی بە هەموو هاوبیرانەوە بکەن، کۆیانکەنەوە و ڕیزەکانی ڕێکخستن ڕێکخەنەوە.

2 بە هیچ شێوەیە سەرکردایەتی دەسەڵاتی دەرکردنی، هیچ هاوبیرێکیان لە (کاژیک) نییە.

3 هیچ جۆرە بڵاوکراوەیەک، لەسەر هیچ کەسێ دەرناکەن.

4 سەرکردایەتی هەوڵیدەدا، بە زووترین کات، کۆنگرە بگیرێ.

5 کۆنگرە تاکە دەسەڵاتە و هەموو گرفتەکانی نێوخۆی (کاژیک) بەلایەکدادەخا.

6 ئەو هاوبیرانەی لە دانیشتنەکاندا بەشدارییانکردووە، لە کۆنگرەکەدا ئامادەدەبن.

7 نامە بۆ هەموو ئەندامانی سەرکردایەتی (کاژیک) دەنێررێ، تا لە کۆنگرەکەدا ئامادەبن.

8 ئەندامانی سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک)، لەبەردەم کۆنگرەدا بەرپرسیارن و دەبێ، داکۆکی لە خۆیان بکەن. گەر بەڵگەی بەهێز و سەلمێنەریان هەبوو، پاساوی ئەو هەموو کەموکووڕی و کەمتەرخەمییەیان بدا، ئەوا وەک هەموو ئەندامانی دیکەی کۆنگرە، بۆیان هەیە، بەشداری لە هەموو دەزگەکانی کۆنگرەدا بکەن و خۆشیان بۆ سەرکردایەتی هەڵبژێرن. بەڵام گەر هیچ بەڵگەیەکی ڕاستینەیان بەدەستەوە نەبوو، ئەوا دەبێ، لە (کاژیک) دەرکرێن، بە بڵاوکراوەیەکی فەرمیش ڕاگەیەنرێ، سزابدرێن و سزاکەش کۆنگرە دیاریکا.

9 گەر هەر گۆڕانێکی کتوپڕی، لە (کوردستان) ڕوویدا، توانا نەبوو، کۆنگرە بگیرێ، ئەوا پێویستە، بۆ هەر ڕووداو و بڕیارێکی گرنگ، پرس بە هەموو کادیرە سەرەکی و پێشکەوتووەکانی (کاژیک) بکرێ.

10. ئەم کۆمەڵە دانیشتنە، بە یەکەمین کۆنفرانسی هاوبیرانی هێڵی ڕاستکەرەوە دادەنرێ.

ئەمانە چەن خاڵێکی سەرەکی بوون، کە هەمووومان لەسەری ڕێککەوتین. بەڵام پێش ئەوەی کۆبوونەوەکە تەواوبێ، مامۆستا (غەفوور)، لەسەر پارچە کاغەزێکی بچووک، شتێکی نووسیبوو، دای بە (شێرکۆ). دوایی زانیم، داوایکردبوو، بیکەن بە ئەندامی سەرکردایەتی، ئەگینا بەردەوام نابێ. هەروەها مامۆستا (شەریف)یش، لە دانیشتنێکی دیکەی تایبەتدا، هەمان داوای کردبوو. بەڵام (شێرکۆ) ڕەتیکردبووەوە. لەبەرئەوە هەردووکیان وازیانهێنا.

ئاخر تا ئەندازەیەکی زۆر، هەڵسوکەوتی (شێرکۆ) بەتایبەتی و توندی سەرکردایەتی کاتی بەگشتی، لەگەڵ گرفتی بوون بە ئەندام لە (کاژیک)دا، رۆڵێکی گەلێ گرنگی، لە دوورکەوتنەوەی گەلێ هاوبیری (کاژیک)دا بینی. لەبەرئەوە ئەو دوو هاوبیرە، لەلایەکەوە مافی خۆیان بوو، چونکە دەبووایە، لە ئەو دانیشتنانەی کۆنفرانسەکەدا، هێندێ ئەندامی دیکە، بۆ سەرکردایەتی کاتی زیادکرایە. لەگەڵ ئەو هاوبیرانەدا تێکەڵکرانایە و پێکەوە تا کۆنگرە، کاریانبکردایە. لەلایەکی دیکەشەوە بۆیان هەبوو، لێیان بپرسن، کێ ئەو مافەی داونەتی، خۆیان بە ئەندامی سەرکردایەتی کاتی دانێن، لەبەرچی و هۆکان چی بوون، وا داواکاری ئەو دوو هاوبیرەیان رەتکردەوە؟!

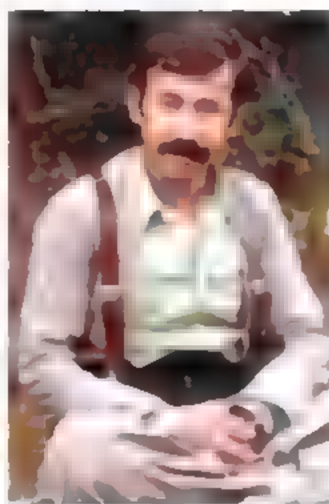
شەریف مەولوود (1981–1944)

غەفوور سالح زازڵەیی (1978–1947)

هەر لە ئەو سەردەمەشدا، رەوانشاد مامۆستا (ئەحمەد سەلام) و (فەرهاد عەبدولقادر کەرکووکی)یش، نامەیانناردو و نووسیبوویان: ئێمە پیاوی ئەوە نین، سەرکردایەتی رێکخراوێکی نەتەوەیی بکەین و ناتوانین، کاربکەین. بەلام ئەوە تەنیا بیانووبوو، ئەگینا لە ترسی شەقی (پاراستن)، کۆنەمشکیان لێ بووبوو بە قەیسەری! بەتایبەتی (فەرهاد)، لە کوێ پای بهاتایە، تەنیا هەر لە ئەوێ، شەی و کەوی بەرژەوەندییە تایبەتییەکانی خۆی دەکرد! بۆیە هەر زوو لەسەرەوە، خۆی لە بارەگەی (بارزانی) نزیککردەوە، شوێنپێی خۆی کردەوە و دەسی دەرۆیی، ئیدی چ پێویستی بە بیروباوەر و کارکردن لە (کاژیک)دا هەبوو؟! (ئەحمەد سەلام)یش خۆی و خێزانەکەی، لە (مەریوان) دەژیان و دەسی بە کلاوەکەی خۆیەوە گرتبوو، با نەیبا!

سەردانی هاوبیران

لەگەڵ هاوبیر (ئازاد) ڕێککەوتین، من بەرەو (شارباژێڕ، شارەزوور و تەوێڵە) بڕۆم، پەیوەندی بە ئەو هاوبیرانەی ئەو ناوچانەوە بکەم و ڕێکیانبخەمەوە لەبەرئەوە ڕۆژی (15. 7. 1974)، سەرم لە گوندی (سەرکان) دا، چاوم بە هاوبیری ئەفسەری پۆلیس (عەلی عسامەدین) کەوت. ئەو کاتە لە هێزی (ئەزمڕ) سەرلق بوو، زۆر سڵی لە (پاراستن) دەکردەوە، چونکە ڕەوانشاد (جەمالی حەمەنوقلە)، لە ئەوی دەژیا و لێپرسراوی پاراستنی ئەو ناوچەیە بوو. هەرچی چۆنی بوو، شەوی لای مامەوە و ئەوەی پێویستبوو، پێم گەیاند و پەسەندیکرد.

بەیانی زوو، بە دزی (جەمالی حەمەنوقلە)وە دەرچووم و بەپێ، بەرەو جادەکەی (ئاوپارێز) بەڕێکەوتم. ترومبێلی هات و بۆم وەستا. بە ڕێککەوت معاون (عەبدولمەلیک)ی تێدابوو. ڕاوەستا و سواربووم. (عەبدولمەلیک)م لە ساڵی (1964)وە دەناسی، بەتایبەتی لەگەڵ ڕەوانشاد (سەلاح)ی برایدا، زۆر هاوڕێبووین و لە ناوەندیی (شۆرش)یش پێکەوە دەمانخوێند. ئەویش بۆ (تەوێڵە) دەچوو، منیشی لەگەڵ خۆی سوارکرد. لە (دۆلەسوور) دابەزین و نانیشی بۆ کڕیم.

بەدەم نانخواردنەوە، زۆر باسی (کاژیک)مان کرد. باوکی بە (کاژیک) ناوی ڕۆیشتبوو. خۆشی (کاژیک)ی خۆشدەویست. بەڵام ئەو جۆرە کەسانە، لە شۆرشدا چەقیبوون، فێری هەموو فروفێڵی بووبوون. تازە بە کەڵکی بیروباوەڕ و دیسیپلینی پارتایەتی نەدەهاتن! بۆیە پێی گوتم: بیستوومە (کاژیک)ی، ئاگات لە خۆت بێ، (پاراستن) بە دواتاندا دەگەڕێ. منیش گوتم: من هەمووی هەفتەیەکە، لە (قەڵادزێ)وە هاتووم. ئیدی (کاژیک)ی چی؟! پێکەنی و قسەی نەکرد.

هەڵەبجە

دەمەونێوارەبوو، گەیشتینە (هەڵەبجە) و ویستم، (عوسمان ڕەشید) ببینم. ئەو کاتە لە نیوچەی (هەڵەبجە) دەژیا و لێپرسراوی ڕێکخستنی ئەو ناوە بوو. بەڵام بۆم نەدۆزرایەوە. کەمێ بەنێو بازاڕەکەیدا سووڕاینەوە. تەماشایەکی ئەو شوێنانەمان کرد، کە فڕۆکەکانی (بەعس) بۆردوومانیانکردبوون. هێندێ شوێنی هەر وەک کەلاوە لێ کردبوو. (هەڵەبجە) بە دەم ئازاری کاولکارییەوە، لە تاریکیدا دەژیا و (باخی میر)یش، لەتاو سویی ڕەوانشادەکانی، ماتەمەلوول و کوستکەوتوو لیی کەوتبوو! نیوشارەکە تازە خەریکبوو، ئاوەدانبێتەوە. جوڵەیەکی تێکەوتبوو. پاشان سواربووین و نیوەشەو لە (تەوێڵە) دابەزین.

تەویلە

کاتێ گەیشتین، زۆر چۆڵبوو، جگە لە چەن سەگێ، کەس بەسەر جادەوە نەبوو. هیچ ناونیشانێکیشم پێ نەبوو، تا پەنایان بۆ بەرم. (عەبدولمەلیک)، شەقێکی لە دەرگەی چاخانەیەک هەڵدا، خێرا کردیانەوە. هەردووکمان لەسەر دوو کورسی لێی پاڵکەوتین. بەڵام مام کێچ کارێکی پێ کردین، تا بەیانی خەو لە چاوانمان نەکەوت!

(عەبدولمەلیک) هاواری لێ هەستا و بە خاوەن چاخانەکەی گوت: دە پێیان بڵێ، وازمان لێ بێنن، با کەمێ بنوین! منیش گوتم: سەری خۆت مەیەشێنە، ئەمانە هێشتا ساوان، لە شێوە زمانی هەورامی پتر، هیچ جۆرە دیالێکتێکی دیکەی کوردی نازانن!

بەیانی ڕۆژبووەوە، نان و چا و ماستمان خوارد. ئیدی هەر خەڵکی (سولەیمانی) بوو، پۆلپۆل بەرەو کارەکانیان دەڕۆیشتن. هەر زوو (ئازادی کاک مستەفا، کاوسی عەزیز بەگ، ملازم کەریمی شێخ سەلام و موحەممەد غەفوور)م دۆزییەوە و ئەوانیش، هەموویان هاوبیری خۆمان بوون. لە پەناوە تێم گەیاندن، بۆچی هاتووم. ئیدی تا دەهات، دۆست و ئاشناوی دیکەم دەبینی.

بەڕاستی، ئەوە دووەمین جاربوو، لە ژیانمدا (تەوێڵە) ببینم. زۆر خۆش و جوان بوو. هەرچەندە بیرمدەکردەوە، ئەو خەڵکەی هەورامان، زۆر ئازا و کۆڵنەدەرانە، لەبنار و لووتکەی ئەو چیابەرزانە و لەسەر ئەو تاشەبەردانە، ئەو خانووە ڕێکوپێک، جوان و خاوێنانەیان، چۆن دروستکردووە، سەرمسووڕدەما و لە دڵی خۆمدا دەمگوت: گەر کورد هەمووی هەورامی بووایە، ئێستە دەمێبوو، ڕزگاریبووبوو. کەچی خەڵکی (سولەیمانی)، هەمیشە گاڵتەیان پێ دەکردن!

زۆر بەپەلە، هەموو کارەکانم لە ماوەیەکی کورتدا جێبەجێکرد. یەکەمین کۆبوونەوەم، لەگەڵ هەردوو هاوبیر (ئازاد) و (کاوس)دا بوو. لەسەر هەموو شتەکان ڕێککەوتین و شانەیەکی سەرەکیمان، لە ئەو دوو هاوبیرە دروستکرد. چاوم بە هەردوو ڕەوانشاد (جەلالی حاجی حوسێن) و (کەریم سەلام)یش کەوت. ئەو کاتە هەردووکیان سەرلق بوون. بەجیا ڕێکخرانەوە، هێلێکی سەربازیمان لێ دروستکردن و بە ڕێکخستنی ئەو ناوچەیەوە بەسترانەوە.

ئیدی چەن ڕۆژێ مامەوە، هەر هاوبیرێکم دیبێ، پەرلەم داونەتێ و ناونیشانم لێ وەرگرتوون. بە ئەو شێوەیە، لیژنەی ناوچەی (هەڵەبجە)مان، بە چەن هاوبیرێکی دیکە موتووربەکردەوە. بەڵام ئەو ماوەیەی لە ئەوێ بووم، هەوڵم ئەدا، (نووری حەمەعەلی) ببینم، چونکە ئەو خۆی لە (پێنجوێن) دەژیا و لەبەردەسدا بوو. دوایی کەمێ لەنێو هاوڕێکانی زانکۆمدا مامەوە، کاتێکی خۆشمان بەسەربرد و گەڕامەوە.

پێنجوێن

دوای هەفتەیە گەیشتمەوە و یەکسەر چووم بۆ بارەگەی هێز. (برایم) گوتی: خانووەکەتان گیراوە. منیش زۆر سەیرم لێهات و گوتم: چۆن و کێ گرتوویەتی؟! گوتی: ماڵی کاک (ئازاد). لە (بناوەسووتە)وە هاتوون. خانووی دەس نەکەوتووە و (وریا) خانووەکەی داوەتێ. لە ئەو ماوەیەدا، ماڵی (وریا) هەموویان لە شارەوە رایانکردبوو. خانوویەکی گەورەیان دەسکەوتبوو. منیش ناچاربووم، کەلوپەلەکانم بپێچمەوە. لەگەڵ هاوڕێکانم (برایم، سەرووەت و کەریم ڕۆژ)دا بژیم.

لە نیوەراستی مانگی (7)دا بوو، هەواڵی برینداربوونی هاوبیر ملازم (مەنسووری شێخ کەریمی حەفید)م پێگەیشت. ئەو کاتە سەرلق بوو، لە چیای (کورەک) بریندار بووبوو. ئەو هەواڵە زۆر نیگەرانی کردم. نەمدەزانی، چۆن خۆمی بگەیەنمێ. کەچی زۆری پێ نەچوو، بە شەلەشەل و بە گۆچانێکەوە پەیدابوو. بەراستی زۆرم پێخۆشبوو، بینیمەوە. تا لە ئەوێ بوو، بە دوای دایک و خوشەکەکانیدا نارد و ئەوانیش هاتن، ماوەی دوو هەفتە لامان بوو. پاشان گەڕایەوە.

بەتالیۆنی چواری هێزی خەبات

پڕ بەدڵ حەزمدەکرد، لە بەتالیۆنی چوار کاربکەم. چونکە لەلایەکەوە (نوری حەمەعەلی)، فەرماندەی بەتالیون بوو، کوڕی گەرەکی خۆمان بوو، تێکەڵاویمان هەبوو. لەلایەکی دیکەشەوە، زۆربەی لێپرسراوەکانی ئەو بەتالیونە، گەر (کاژیک) نەبووبن، نەتەوەیی بوون! جگە لە ئەوەی، زۆربەی هاوڕێکانیشم، هەر لە ئەوێ پێشمەرگە بوون. بارەگەی بەتالیونیش، لە (بووبان) بوو. لە (پێنجوین)ەوە زۆر نزیکبوو.

هەرچی چۆنێ بوو، لێپرسراوانی هێز قایلبوون و ناردیانم بۆ ئەوێ. بەڵام کاک (نوری) لە (مەریوان) بێ گوتم: تا خۆم دێمەوە، دەوام مەکە. ئەفسەرێکی سوپاشی لێ بوو، ناوی (شاخەوان) بوو، خەڵکی گوندی (خەراجیان) بوو. جێگری فەرماندەی بەتالیونەکە بوو. تا ئەو رۆژەی شۆرشیش تێکچوو، یەک جارم بینی. ئیدی نەمبینییەوە، نازانم، خەریکی چی بوو!

نوری حەمەعەلی

لە ئەو ماوەیەدا لە (پێنجوین) توانیمان، زۆربەی هاوبیرە کۆنەکانی (کاژیک) ڕێکخەینەوە، هێندێ دوستی نوێش، بۆ (کاژیک) پەیداکەین. کاک (نوری) یەکێ لە ئەو هاوبیرە کۆنانە بوو، ڕێکمانخستەوە و من لێپرسراوی بووم. هەرچەندە ئەو لە ساڵی

(1962)ەوە پێشمەرگە بوو، فەرماندەی بەتالیۆنێشم بوو، لە هەموو (کوردستان)دا بە ئازایی و نیشتمانپەروەری، ناوی دەرکردبوو، منیش خوێندکارێکی پۆلی سێی کۆلێژی کشتوکاڵ بووم، تازە (20) ساڵی بەهاری ژیانم تەواوکردبوو، بۆ یەکێکی وەک من، کارێکی سەختبوو، لە ئەو بێسەروبەرییەی شۆڕشدا، پێوەندی پێوە بکەم و لە شانەیەکدا رێکیبخەم!
بەلام لە ئەوە پتر، چارنەبوو، ئێمە دەمانویست، رێکخستنێکی نەتەوەیی پتەو، لەنێو هێزی پێشمەرگەدا درووستکەین و ئەو هێزە چەکدارەی (کاژیک)، خەونی پێوە دەبینی، رۆژێ لە رۆژان بایەخدیی و لەژێر کۆنترۆلی سەرکردایەتی (کاژیک)دا بووایە.

(1981 - 1941)

دوای ئەوەی کاک (نووری)، لە (تەوێڵە) گەڕایەوە، نامەی پێوەندیکردنم بۆ برد و لە ماڵی خۆمان کۆبوونەوەیەکمانکرد، من قسەم بۆ دەکرد، بەلام ئەو دەمیبوو، پرخەپرخەمات! جارێکم خەبەرکردەوە، کەلکی نەبوو، گوتی: وازم لێ بێنە، زۆر ماندووم، با کەمێ بنووم، ئیدی من بۆ رێکخستنی (کاژیک)، هیچ جۆرە هیوایەکم پێی نەما، دەرکەم لەسەر داخست و رۆیشتم.
دوای دوو کاژێر گەڕامەوە و خەبەرمکردەوە، نە ئەو هیچی گوت و نە منیش سەرزەنشتمکرد، بەلام یەکسەر، نامەیەکم بۆ سەرکردایەتی کاژێ نووسی و تێمگەیاندن، ئەم پیاوە تێکۆشەرە، بۆ پێشمەرگایەتی باشە و بە کەلکی رێکخستنی ئێمە نایە!

برایمی حەمەعەلی

هێندەم زانی، رۆژێ (برایم) هات و گوتی: لەمەودوا، تۆ پێوەندیت بە منەوە دەبێ، منیش یەکسەر وەلامدایەوە و رەتمکردەوە، چونکە ساڵی (1971)، من (برایم)م بە (کاژیک) ناساندبوو، ماوەیەکی زۆریش، هەر پێوەندی بە منەوە بوو.

پاشان هاوبیر (ئازاد) گوتی: لیژنەی نیوچەی (شەهید عومەر)مان پیکهیناوە، توش ئەندامی ئەو لیژنەیەی، دەبی، یارمەتیمابدەی. منیش هەرچەند نارازیبووم، بەلام ویستم، لە نزیکەوە بزانم، ئەندامەکانیان کین و ئاگاداری کارەکانیان بم!

برایمی حەمەعەلی

ئەوەبوو، یەکەمین کوبوونەوەمانکرد، ماموستا (ئەحمەد)ی زاوای (ئازاد)، لیپرسراوی ناوچە بوو. ماموستا (سەدیق)ی کونە هاوریی (سەرچنار)م، لەگەل یەکیکی دیکەدا، ئەندامی ناوچە بوون. لە دانیشتنەکەدا ماموستا (ئەحمەد)م، هەروەک مەلایەکی مزگەوت هاتە پیش چاو. چونکە هەر قسەیەکی بەکرد، زووزوو دەیگوت: وەک لە (کالژیکنامە)ی پیروزدا هاتووە. سەیرمکرد، گەر ئەمە لیژنەی ناوچە بی، ئەو هاوبیرە لیپرسراو و ئەندامی لقی (سولەیمانی) بی، ئاخو دەبی، کادیرەکانی دیکەمان چون بن؟!!
لەبەرئەوە هەر زوو، نامەیەکی دریژم بو سەرکردایەتی کاتی نووسی، سەبارەت بە هەلویستی خوم، ریکخستن و کادیرە بەرپرسەکانی، بوچوونی تایبەتی خوم، زور بە راشکاوی دەربری، هەموو کەموکورییەکانم دەستنیشانکرد و هیندی پیشنیازیشم کرد. لە ئەوانە: ناوچە و لقەکان هەلوەشینرینەوە، تا لە ئەوە پتر، هاوبیران لە یەکدی ئاشکرا نەبن و لە مەترسی دەزگەی (پاراستن) دووریانخەینەوە. هەروەها داوامکردبوو، بەشی رامیاری و سەربازی جیاکەنەوە، ماوە بە کادیرە کون و شارەزاکان، خاوەن باوەر و بە تواناکان، خویندەوار و رووناکبیرەکان بدەن، کاریان پی بسپیرن و بایەخیان پی بدەن، ئەگینا بە ئەوە شیوەیە بروا، هیچ بە هیچ ناکەین!

گەرمەی جەنگ

لە سەرەتای مانگی (6)ەوە، دەوڵەتی داگیرکەری (عیراق)، سوپایەکی زۆر گەورەی کۆکردبووەوە و بۆ جەنگ ئامادەیکردبوو وردەوردە، بەرەو نێوچە رزگارکراوەکانی (کوردستان) دەکشان. لە مانگی (7)یشەوە، هێرشێکی زۆر گەورە و بەرفراوانیان دەستپێکرد. ئەم لەشکرە گەورە پڕچەکە، بە یارمەتی جاشە چڵکاوخۆرە زوڵەکوردەکان و چەکدارەکانی (پارتی کۆمۆنیستی عیراق)، پەلاماری شۆڕشی گەلەکەمانیان دا. لە هەموو باشووری وڵاتدا، جەنگ بەتەواوی گەرمبوو. سەرکردایەتی (بەعس) دەیویست، لە هەموو لایەکەوە، نێوچەی سەرکردایەتی شۆڕش گەمارۆبدا. یا لە خاکی (کوردستان) دووریانخەنەوە و ئاودیوی (ئێران)یان کەن. یا ورەیان بڕوخێنن، کۆڵیان پێ بدەن، دەستی خۆبەدەستەوەدان بەرزکەنەوە و مەرجەکانی (بەعس) پەسەندکەن. لەلایەکی دیکەشەوە، پێشمەرگەکانی ئەو نێوچانە، بەدڵ و بەگیان نەدەجەنگان. لەبەردەم شاڵاوی هێرشی دوژمنی داگیرکەردا، خۆیان بۆ نەدەگیرا و هەر زوو هەڵدەهاتن!

لە ئەنجامدا سوپای (عیراق)، لە ماوەیەکی کەمدا، سەرکەوتنێکی گەورەی بەدەستهێنا. سەرەتا هەموو دەشتی (هەولێر)یان گرت. هێزەکەی (فارس باوە) بەرگرییان نەکرد و رایانکرد. پاشان بەرەو (کۆیە) هاتن و چیای (هەیبەسوڵتان)یان داگیرکرد. ئیدی بەکاوەخۆ و بێبەرگری، شارۆچکەی (رانی)شیان گرت و پاشان (شێخ دارای هەفید)یان، لە ئەوێ کرد بە قایمقام!

زۆر بەداخەوە، هێزی پێشمەرگە خۆی بۆ رانەدەگیرا و هەڵادەهاتن. سوپای (عیراق)یش، هەموو نێوچە دەشتاییەکانی داگیرکردەوە. لە قوڵی (رەواندز)یشەوە، هێرشێکی گەلی گەورەیان دەستپێکرد، ئەو شارۆچکەیەیان گرت. سەرباز و جاشێکی یەکجار زۆریان، لە نێوچەکەدا خڕکردەوە. تۆپ و تانکێکی زۆریان هێنا. بەشێوەیەکی بەردەوام، شەو و رۆژ فڕۆکەکانیان بۆمبارانی نێوچە رزگارکراوەکانیان دەکرد.

لەبەر ئەم هەموو هۆیانە، سەرکردایەتی شۆڕش، داوای لە هێزی (خەبات) کرد، هێزێکی چەکداری پێشمەرگە، بۆ پشتیوانی پێشمەرگەکانی ئەو نێوچانە بنێرن. لەنێو هەموو بەتالیۆنەکانیشدا، (فەتاح ئاغا) بەتالیۆنی چواری هەڵبژارد.

ئەو کاتە، من لە بەتالیۆنی چوار پێشمەرگە بووم و مووچەم لە ئەوێ وەردەگرت. بەڵام هێشتا هیچ کارێکیان پێ نەسپاردبووم. هەر ئەو دەنگوباسەم بیست، یەکسەر چووم بۆ بارەگای بەتالیۆن و داوام لە کاک (نووری) کرد، کارێکم پێ بسپێرێ و لەگەڵیان لە نێوچەی سەرکردایەتی، بەشداری بەرەکانی جەنگ بکەم. بەڵام ئەو زۆر دژبوو، حەزی نەدەکرد، من لێی نزیککەومەوە، لەبەرئەوەی لەلایەکەوە، لە (کاژیک)دا لێپرسراوی بووم

و نەیدەویست، ئاگام لە هەڵسوکەوتەکانی بی. لەلایەکی دیکەشەوە، بارەگەی (بارزانی) زور ریزیان لی دەگرت و خوشیاندەویست، حەزی نەدەکرد، لە (کاژیک) نزیکببیتەوە و بە (کاژیک)ی بزانن. لەگەل ئەوەشدا، هەرچی چونی بوو، جیی خوم کردەوە و بو ئەو کارە پیروزە، وەک لیپرسراوی کارگیری بەتالیونەکە، دەسبەکاربووم و لەگەلیان، بەرەو سەرەوە رویشتین.

پیکهاتەی بەتالیونەکەمان

ئەم بەتالیونە، بە یەکی لە بەتالیونە چاک و ئازاکانی هیزی خەبات و (کوردستان)یش ناسرابوو. نزیکەی (250) پیشمەرگەیەکی هەبوو. کاک (نوری) فەرماندەی بەتالیون و ئەفسەریکی سوپاش (شاخەوان) جیگرییبوو. لە چوار لقی گەورە پیکهاتبوو. سەرلقەکانی (حەمەئەمین گولچین، شیخ برایمە شەلەی ئامادینی، نوورەی مام برایم و شەریفی خالە) بوون. هەریەکی لە ئەوانە، هیندە ئازابوون، کون لە جەرگیاندا نەبوو. هەروەها بە دەیان کوری بویری وەک (خەسرەوی حەمەی محە، ئەنوەری توفیق هەورامی، عەلی فەیمە، وریا براخاس، تایەری حەمەمراد، عوسمان حەمەسالح کانیساردی، ئەنوەری سەعید بەگ – مەڤال درندە، سولەیمانی قەساب) و گەلیکی دیکەشی تیدابوو.
من لیپرسراوی کارگیری بووم، (فوواد یاسین) لیپرسراوی دارایی بوو. (قادری حاجی عەلی بەگ)یش یاریدەدەری بوو. سی برینپیچی وەک (برایمی توفیقی حەسەنەقووچ، برایم حەمەئەمین و نامیق توفیق)مان لەگەل بوون. (نیزاری عەقید ئەمین)یش، لەگەل چەن پیشمەرگەیەک هاتبوو. چەن هاورییەکی نزیکی خوشمان لەگەل بوو، وەک (وریا براخاس، شوانی عوسمان فایەق، عەبباس ئەبوشواربی کەبابچی، نیهاد مەحموود – نیهادە کویر، جەزای ئەحەشانە). لە بارەگەی بەتالیون پیشمەرگە بوون. کومەلیکی زور سەیر و خوش تیکەلاوببووبووین. زوربەی زورمان، خەلکی (سولەیمانی) بووین. هەرگیز پیکەوە تاقەتمان نەدەچوو، وامان دەزانی، بو سەیران هاتووین!

کوبوونەوە

دوای ئەوەی هەموو لقەکانی بەتالیونەکەمان، لە بەرەکانی خوارەوە گەرانەوە و لە بارەگەی بەتالیون کوبوونەوە، روژی (12. 8. 1974) بوو، (فەتاح ئاغا) لە بارەگەی هیز، کوبوونەوەیەکی گشتی پی کردین، هەموو لیپرسراو و پیشمەرگەکان ئامادەبوون. پیشەکی تەماشایەکی چەکەکانی کرد، پاشان سەبارەت بە پیویستی لقەکان، یەکەیەکە قسەی لەگەل سەرلقەکان کرد. دوایش گوتاریکی جوانی دا، کە تا ماوەیەکی زوریش،

ئەو قسانە لە گوێمدا هەر دەزرنگانەوە. بەتایبەتی کاتێ گوتی: ئێوە هەموو پێشمەرگەی کورد و رۆڵەی ئەم خاکەن. گەر ئێوە ئاکۆکی لە نیشتمانی خۆتان نەکەن، کێ لەبری ئێوە، دژی داگیرکەرانی (کوردستان) دەجەنگێ؟ هیوادارم، بە سەرکەوتوویی بگەڕێنەوە. گەر هەر پێشمەرگەیەکیش، لەپێناوی وڵاتەکەیدا، گیانی خۆی بەختکرد، ئەوا دەبێ، شانازی بە ئەوەوە بکا، کە (شەهادەی شەهیدی) وەرگرتووە! ئیدی هەر ئەو رۆژە، پێیان راگەیاندین، بەیانی زوو ئامادەبین و بەڕێکەوین.

ئازاد مستەفا و دووەمین بینین

کاتێ کۆبوونەوە تەواوبوو، گەڕامەوە و سەرێکی هاوبیر (ئازاد)م دا. گەلێکی پێ خۆشبوو، کە لەگەڵ بەتالیۆنەکەدا، من و (وریا براخاس)، بۆ بەرەکانی جەنگی سەرەوە دەچین. بەڵام زۆر پارایەوە و گوتی: ئاگاتان لە خۆتان بێ و گیانی خۆتان، بەخۆڕای دامەنێن. چونکە (کاژیک) تازە خەریکە، سەرپێی خۆی دەکەوێ و شۆڕشێکی نەتەوەیی لە (کوردستان)، چاوەڕێی دەسی ئێمە دەکا. هەروەها سەبارەت بە ئەو راپۆرتەی نووسیبووم، هێندێ دەمەتەقێمانکرد. بەڵام بە هیچ ئەنجامی نەگەیشتین و بڕیارماندا، کاتێ گەڕامەوە، بەدرێژیی قسەی لەسەر بکەین و چارەسەری، بۆ هەموو گرفتەکان بدۆزینەوە.
(ئازاد) پێی گوتم: هاوبیران بڕیاریانداوە، چاپ و رۆنۆییەک بۆ (کاژیک) بکڕین. لەبەرئەوە دەبێ، هەر هاوبیرێ بە گوێرەی توانای خۆی، بڕێ پارە پێشکەشکا. من ئەو کاتە، مانگی (10) دینارم هەبوو. مووچەی مانگێکم دانێ. (ئازاد) زێڕی خێزانەکەی و (شێرکۆ)ش دەمانچەکەی قەدی خۆیان فرۆشت، کە لە پارەگەی (بارزانی)، بە دیاری وەریگرتبوو. ئیدی هەر یەکە بەپێی توانای خۆی چی لەدەسهات، پێشکەشی بە (کاژیک)ی کرد. دوواجاریش ماڵاواییمان لە یەکدی کرد.

سەرمەرزەکە

سەرلەبەیانی زووی رۆژی (13. 8)، هەموو پێشمەرگەکان لەسەر مەرزەکە ئامادەبوون. دۆست و ئاسیاوێکی زۆر، بۆ ماڵاواییکردنمان هاتبوون. چەن رۆژێ بوو، لەگەڵ (حەمەعەلی) هاوڕێمدا زویربووبووین. بەڵام کاتێ گەڕابوومەوە و زانیبووی، دەچین بۆ سەرەوە، چوونەکەش ڕێی هات و نەهاتبوو، خۆی بۆ نەگیرابوو، یەکسەر هات، منی دۆزییەوە و باوەشیپێداکردم.
دوای ماوەیە، ترومبێلێکی زۆری فرۆشگەکانمان بۆ هات و سواربووین. لە مەرزەکە پەڕینەوە، لەنێو خاکی (ئێران) دایانبەزاندین. ئیدی لە ئەوێشەوە، بە زیلی سەربازی

سوپای (ئێران) و بەرپی تایبەتی سەربازیدا، بەرەو (بانە) ڕۆیشتین. لێپرسراوێکی گەورەی (ئێران)یشمان لەگەڵ بوو. کاک (نوری) گوتی: لە دەزگەی (ساواک) کاردەکا. لێپرسراوەکە و خۆی، پێکەوە لە جیپێکی تایبەتدا سواربووبوون.

بانە

ئەو ڕێگەیە، زۆر دووروودرێژبوو. زیلەکانیش زۆر لەسەرخۆ دەڕۆیشتن. هەر تەواو نەدەبوو. هەمووومان بەتەواوی ماندوو، خەوالوو، برسی و وەڕز بووبووین. جگە لە ئەوەی ڕێگەکە خۆڵ بوو، تۆزێکی زۆری دەکرد. هەر لقەی چەن زیلێکی بۆ خۆی داگیرکردبوو. ئێمەش بارەگەی بەتالیۆن، دوو زیلمان پێ بوو. کەرەسە و تەقەمەنی تێدا بوو. ئەو شەوە بەرێوەبووین و بۆ بەیانی نزیک نیوەڕۆ، گەیشتینە (بانە).
لە (بانە) هەرچیمان کرد، لێپرسراوەکەی (ساواک) نەیهێشت، پێشمەرگەکان دابەزن و سەرێکی شارەکە بدەن. بەلام دوای ماوەیە، نان و چاو و پەنیریان بۆ هێناین. نانمان خوارد و کەمێ بوژاینەوە. دوایی بە قەراغ شارەکەدا تێپەڕبووین. چاوم لێبوو، لە دوورەوە کوردەکان وەستابوون و چەپلەیان بۆ لێدەداین، دەسیان بۆ ڕادەوەشاندین! دڵم پڕبووبوو، بەزەیم بە خۆم و نەوانیشدا دەهاتەوە. چونکە ئێمە لە نێوان دوو دەوڵەتی داگیرکەری (کوردستان)دا گیرمانخواردووە، تووشی ئەو هەموو چەوساندنەوە و چەرمەسەرییە بووین. کەچی هێشتا نایەڵن، لە نزیکەوە، لەگەڵ هاوزمانەکانی خۆماندا بدوێین!
لە (بانە) دوورکەوتینەوە، دیسانەوە شەو پەردەی تاریکایی خۆی، بەسەرماندا دادایەوە. ئەو شەوەش هەر بەرێودەبووین. بۆ بەیانی پاشنیوەڕۆیەکی درەنگبوو، لە نزیک هۆردووگەی کوردەکانی لای خۆمان ڕاوەستاین. باشبوو، لە ئەو ناوە ناو هەبوو، پێشمەرگەکان کەمێ پشوویاندا. کاک (نوری) بانگیکردم و گوتی: (سەردەشت) لێرەوە نزیکە، جیپەکەی من بەرە و لەگەڵ دوو پێشمەرگەدا بچن، فەردەیە شەکر، بیست کیلۆ چا و هێندێ نان بکڕن.

سەردەشت

زۆرم پێخۆشبوو، (سەردەشت) ببینم. یەکسەر لەگەڵ (نیهاد)ی هاوڕێم و پێشمەرگەیەکی دیکە سواربووین و ڕۆیشتین. بێگومان، هیچمان شارەزا نەبووین. بەلام شۆفێرە ئێرانییەکە، لە نێوەڕاستی بازارەکەدا، جیپەکەی ڕاگرت و بە فارسی گوتی: خیرا شتەکان بکڕن، چونکە دووکانەکان دادەخرێن. تاریکیکردبوو، زۆربەی دووکانەکان داخرابوون.

ئێمەش هەرسێکمان، جلی پێشمەرگەمان لەبەردابوو. دابەزین و لەنێو ئاپوورەی خەڵکەکەدا راوەستابووین و لەنێوان خۆماندا قسەمانەکرد. تا بزانین، بەرەو کوێ بڕۆین و شتەکان بکڕین. بەڵام هەر هێندەم زانی، هەرچواردەورمان بە خەڵکی (سەردەشت) تەنرا، بە ڕوویەکی خۆشەوە، بەخێرهاتنیانکردین. هەر لێمان وردەبوونەوە و وایاندەزانی، فریشتەین و لە ئاسمانەوە باریوین! منیش بە یەکێکیانم گوت: دەمانەوێ، هێندێ شەکر و چا بکڕین، لە کوێ دەسماندەکەوێ؟ خێرا دوو کەسیان هاتنەپێشەوە و گوتیان: هەموو دووکانەکان داخراون. ئێوە لەگەڵ ئەم ئاغایەدا، لێرە بووەستن، ئێمە بۆتان پەیدادەکەین و لە جیبەکەی دەماوین. ئیدی خێرا، یەکێ سەروو ساردی و بابوڵەیە نانیان بۆ هێناین. پاشان گەلێ پرسیاریان لێ کردین و منیش، بە ئارەزووی دڵی خۆم و زۆر (کاژیکانە) وەڵامدەدانەوە!
هێندەم لە یادە، یەکێکیان گوتی: ئێمە لە ئێوە خراپترین. بەڵام چاری چارمان نییە و بێدەنگین. منیش گوتم: ئێمە و ئێوە، هەمووومان کوردین و برای یەکدین، هیچ سنووری لە یەکدیمان ناکا. با ئێمە بە شتێ بگەین، ڕۆژێ دەبێ، ئێوەش داوای مافە ڕەواکانی خۆتان بکەن. هەرچەندە ئەوان، زۆر بەچاوی ڕێز و خۆشەویستییەوە، تەماشایاندەکردین، بەڵام لە ئەوە نەدەچوو، زۆر باوەڕیان بە پشکێری (ئێران) و سەرکەوتنی ئێمە هەبێ!
ئیدی هەر هێندەم زانی، دووبرادەرەکە هاتنەوە و گوتیان: هەموو شتەکان ئامادەن و لەنێو جیبەکەدان. زۆر خەریکبووین، پارەیانبدەینێ، بەڵام بە هیچ شێوەیە، قایل نەبوون، وەریگرن.
بەڕاستی دڵم پڕبووبوو، توند دەستی هەردووکیانم گوشی و ماڵاوایم لێ کردن. تا لە چاویش ونبووین، ئەوان هەر لە ئەو سەرجادەیە کۆبووبوونەوە و تەماشایاندەکردین. (نیهاد)یش بە دەنگێکی نزم پێی گوتم: دوور نییە، دوایی (ساواک) هەموویان بە شەق دەبەرینێ. منیش گوتم: ئەوان خۆیان پێشەکی، ئەوە باش دەزانن، بەڵام هەستی نەتەوەییان هێندە بەهێزە، خۆیان بۆ نەگیرا، گوێش بە سووکایەتی و لێدان نادەن!
ئەو شەوە پێشمەرگەکان، لە ئەو ناوە چایان لێنا و کەمێ حەوانەوە، پاشان بەرەو (خانە) سواربووینەوە و لامان نەدا. بە کێوەکانی پشتی (خانە)دا سەرکەوتین، تا گەیشتینە سەرەوە. تەماشامکرد، ئەو ناوە هەمووی بە سەربازی (ئێران) گیراوە و هەر لەنێوان چەن سەد مەترێکدا، قوولەیەکی سەربازییان قوونکردووەتەوە. کاتێ خۆرهەڵاتی (کوردستان)مان بەجێهێشت و بەدیوی باشووردا شۆڕبووینەوە، بە دەستووری (عێراق)، زاڵکەیەک لەسەر جادەکە بوو، ناریان بۆ لادایـن و بەرەوخواربووینەوە. دوای ماوەیە، لە (حاجی هۆمەران) تێپەڕین و گەیشتینە (ئازادی).

ئازادیی

دەمی ئێوارەی ڕۆژی (14. 8) بوو، زیلەکان لە (ئازادی) دایانبەزاندین و هەر لقی لە بن دارێکدا، بارەگەی خۆی دامەزراند. ئەو ناوە زۆر جەنجاڵبوو. کانیی و ئاوێکی زۆر سارد و خۆشی لێبوو. هەر زوو پێشمەرگەکان، ئاگریانکردەوە و دووکەڵ بەرزبووەوە، خێرا چایان لێنا.

کاک (نوری) بە خۆی و دەستەکەیەوە ڕۆیشتن و نیشەکان هەمووی بە سەر منداکەوت. دوای کەمی حەوانەوە، خێرا بەسەر لقەکاندا گەڕام، ناو و پلەی لێپرسراوی هەموو پێشمەرگەکانم تۆمارکرد. شەکر و چامان بەسەردا دابەشکردن. ئەو پێشمەرگانەی ناسیاو و خزمیان لە ئەو ناوە هەبوو، مۆڵەتیان وەرگرت و ڕۆیشتن. ئەو شەوە لە ئەوی نووستین.

فەرهاد عەبدولحەمید

بۆ بەیانی، (فەرهاد عەبدولحەمید) هات بۆ لام. بەپێی ڕێکخستن بێ، تا ئەو کاتە هەر لێپرسراوم بوو. دوای هەواڵپرسین ویستی، باسی (کاژیک)م لەگەڵ بکا. سەرەتا گوێم بۆ شلکرد، تا بزانم، دڵی چی. ئینجا تێگەیشتم، هەر وەک جاران منجەمنجدەکا و هیچی دیکەی پێ نییە، منیش یەکەوڕاست پێم گوت: لە ئەم کاتەوە، پێوەندی هاوڕێیەتی نەبێ، نامەوێ، هیچ جۆرە پێوەندییەکی (کاژیک)م بە تووە هەبێ. چونکە هەرچی (عوسمان ڕەشید) لە (سولەیمانی) بۆی باسکردم، هەمووی ڕاستبوو.

ئینجا بایدایەوە و چەندین سوێندی بە گۆڕی شەهید (عومەری ساڵح مەنسوور) خوارد، کە ئەویش وەک من، ئاگای لە ڕێکخستنەکە هەبووە و دەستی ئەویشیان کردووە بە زاخاو! پاشان کاتێ پێی زانیوە، لەگەڵ (عەبدوڵڵائاگرین) زۆر خەریکبووە، سەرلەنوێ دەستپێبکەنەوە و ڕێکخستن دامەزرێننەوە. پێشنیازیشیکردووە، لیژنەیەکی نیوچەی خوێندکارانی (سولەیمانی) دروستبکری، من و (فەرهاد) و هاوبیرێکی دیکە، کاری تیدا بکەین، بەلام (ئاگرین) قایل نەبووە.

ئیدی من بەتەواوی بۆم ساغبووەوە، کە (کاژیک) هەرگیز ڕێکخستنێکی ڕێکوپێکی نەبووە، هەموو لیژنەی نیوچە، لق و سەرکردایەتی (کاژیک)، بە تەنیا هەر (عەبدوڵڵا ئاگرین) خۆی بووە و بەڕێوەیبردووە. جا ئیدی ئەو خۆی لە ئەو کاتەدا، پێوەندی بە کێوە بووە، ئەو مەتەڵەم بۆ هەڵ نەدەهات!

پاشان لەگەڵ (فەرهاد) چووین بۆ لای ڕەوانشاد (عومەر شەمەیی)، ئەو کاتە ئەو، لەسەرەوە کاریدەکرد و لە (ئازادی)، خانوویەکیان دابوویە. ژوورێکی گەورەی هەبوو،

پڕبوو لە خەڵک. کە چووم، کاک (نوری) لە ئەوێ دانیشتبوو. منیش کەمێ دانیشتم و هێندێ دەمەتەقێکرا. یەکسەر تێگەیشتم، ئەو شەوە تا بەیانی، (عومەر) و (فەرهاد) لەگەڵ (نوری)دا، باسی جوڵانەوەکەی (پێنجوێن)یان کردووە. هەرچەندە (نوری)، زۆر بڕوای بە بیروباوەڕ و کارکردن نەبوو، ئەوانیش هێندەی دیکە، پەشیمانیانکردبووەوە. ئەو شەوەمان بەدەم دەمەتەقێوە دەرەنگکرد. بەڵام پتر باسی پێوەندی نێوان شۆڕش و (ئێران)مان دەکرد. پاشان لە ئەوێ نووستین و بۆ بەیانی وەڵامەمان بۆ هات، گوتیان: ئێوارە چەن لێپرسراوێکی گەورە دێن و قسەتان لەگەڵ دەکەن. ئێمەش تا ئەو کاتە، هەموو پێشمەرگەکانمان کۆکردەوە.

کوڕانی بارزانیی

ئێوارەی ڕۆژی (16. 8)، تاریکیکردبوو، پێشمەرگەکان هەموویان کۆبووبوونەوە و چاوەڕییانەکرد. لەپڕ لەسەر جادەکە، چەن ترومبێلێ وەستان. هێندێ پێشمەرگەی جامانە سوور، هەر زوو دابەزین و خێرا چواردەوری ئەو ناوەیان گرت. پاشان جووتە برای بارزانی (ئیدریس) و (مەسعوود) دابەزین و ڕووەو ئاپوورەکە هاتن. سڵاویانکرد و زۆر بەگەرمی، بەخێرهاتنیانکردین. بەتانییەکمان ڕاخستبوو، (ئیدریس بارزانی) دانیشت و (مەسعوود)ی برا پچووکیشی، لە دوایەوە بێدەنگ، بەپێوە وەستابوو.
ئینجا کاک (ئیدریس)، هێندێ قسەی بۆ کردین و گوتی: ئەی کوڕە ئازاکانی شاری هەڵەبجە و قوورباتی! بیرتان نەچێ، ساڵی (1963)، لیوای (20)ی سوپای (عیراق)، چی پێ کردن. ئەوا ئەوڕۆ لە ئەم ناوەن و ئێوەمان بۆیە هێناوە، تۆڵەی خۆتانیان لێ بکەنەوە. ئیدی هەروا گەلێ قسەی دیکەی کرد و ماوەی چارەکێکی خایاند. پاشان گوتی: گەر پرسیارێکتان هەیە، فەرموون. ئینجا گوتی: چیتان پێویستە؟ بەڵام کەس وەڵامی نەدایەوە. کاک (مەسعوود)یش، هیچ قسەی نەکرد. ئیدی ماڵاواییانکرد و چۆن هاتبوون، هەرواش گەڕانەوە. کاک (نوری)ش بەڕێیکردن.
لە ڕاستیدا، قسەکانی (ئیدریس) زۆر ساکاربوون. هەر نەیدەزانی، پێشمەرگەکان چۆن هانبدا، تا شەڕیان بۆ بکەن. کاتێ گوێم لە ئەو قسانە بوو، لە دڵی خۆمدا پێکەنیم دەهات. چونکە قسەکانی ئەوەی پیشاندەدا، ئەو کوشتارەی لیوای (20) ساڵی (1963)، لە دانیشتووانی (سولەیمانی) کردبوو، ئیدی ئەو کارەساتە تەنیا هەر پێوەندی بە خەڵکی ئەو شارەوە هەیە، هیچ پێوەندییەکی بە هەموو گەلی کوردەوە نییە، تا لە هەر کوێیەکی (کوردستان)، لیوای (20) و هێزەکانی دوژمنیان دەسکەوت، تۆڵەی خوێنیان لێ بکەنەوە. بەڵکوو دەبێ، هەر خەڵکی (سولەیمانی)، بە دەستی خۆیان، تۆڵەی ڕەشە کوژییەکەی ڕۆژی (9. 6. 1963) بکەنەوە!

ئینجا پێشمەرگەکانیش لەنێوخۆیاندا، باسی قسەکانی (ئیدریس بارزانی)یان دەکرد، هەر کۆمەڵێ بە شێوەیە لێکیاندەدایەوە و زەردەخەنەیان بوو. من و (وریا، نیهاد، شوان و تەها)، لە سووچێکەوە دانیشتبووین. گاڵتەمان بە ئەو قسانە دەهات. پاشان (نوری) گەڕایەوە، بانگێکردم و گوتی: قسەکانی کاک (ئیدریس) چۆن بوو؟ منیش پرسیارەکەم بە خۆی فرۆشتەوە و گوتم: ئەی تۆ دەڵێی چی؟ ئیدی هەردووکمان پێکەنین و هیچ قسەمان نەکرد. ئینجا گوتی: سەرلقەکانم بۆ کۆکەرەوە. منیش خێرا هەرچوار سەرلقەکەم بانگکرد و دانیشتین. (نوری) گوتی: ئەم شەو کاژێری (12)، ترومبێلمان بۆ دێ و بەرەو بەرەکانی جەنگ دەڕۆین. بەڵام نەیگوت، بۆ کوێ دەچین.

ئەو شەوە، هەر لە کاژێری (9)وە، پێشمەرگەکان لێی نووستن. جگە لە من و (نوری) و چوار سەرلقەکە، کەسی دیکە نەیدەزانی، کەی دەڕۆین. خەومان لێ کەوتبوو، لە دەنگی هارەهاری ترومبێلەکان خەبەرمانبووەوە. هەر زوو هەموو پێشمەرگەکان هەستان، خۆیان کۆکردەوە و سواربوون. کاژێری یەکی شەو بەڕێکەوتین. (فوئاد یاسین) و (قادری حاجی عەلی) و چەن پێشمەرگەیەکیش، لە بارەگەی بەتالیۆن لە (ئازادی) مانەوە.

هاودیــان

دەمەوبەیانی ڕۆژی (16. 8)، هێشتا تاریکولیلبوو، لە گوندی (هاودیان) دابەزین. (هاودیان) گوندێکی چکۆلانەی جوانبوو، هەرچواردەوری دارودرەخت بوو. نزیک جادەی قیربوو. بەرەکەی دەشتێکی فراوانبوو. بەڵام پاڵی بە زنجیرە چیایەکی سەخت و گەورەوە دابوو، گوندەکە لە چەن پیرەمێردی پتر، کەسی دیکەی تێدا نەمابوو.

پێشمەرگەکان دابەزین و یەکسەر بەرەو مزگەوت ڕۆیشتن. مزگەوتەکە دیواری نەبوو، کراوەبوو، حەوزێکی گەورە و خاوێنی پڕ لە ئاو، لە دامێنی مزگەوتەکەدا هەبوو. خەریکی دەموچاوشتن بووین، لەپڕ دوو فڕۆکەمان لێ پەیدابوو. گوندەکەیان بە بۆمبا و شەستیر داگرتەوە. چەن غەرەیەکیانکرد و پاشان دەنگیان نەما. کەس فریای ڕاکردن نەکەوت، لە تاواندا هەر پێشمەرگە بوو، خۆی بەزەویدا دابوو. هێندێکی دیکەش دوای یەکەمین دەسرێژ، ڕایانکرد و دوور لە ئاولێی، لە پەنا بەردەکاندا خۆیان شاردەوە.

من و (نوری) لە پەنا دیوارێکدا، خۆمان ماتدابوو. ئیدی کە فڕۆکەکان ڕۆیشتن، یەکسەر هاتینەدەرەوە. گوێمان لە ناڵە و هاواری پێشمەرگە بریندارەکان بوو. بەپەلە بەدەنگ هاواری بریندارەکانەوە چووین و برینپێچەکانیش، برینەکانیان بۆ تیمارکردن. تەرمی شەهیدەکانیشمان کۆکردەوە. هێشتا پێشمەرگە، نانی بەیانی نەخواردبوو، تەقەی نەکردبوو، (7) بریندار و (3) شەهیدمان هەبوو. لەنێو بریندارەکاندا، (شوان)ی هاوڕێمی تێدابوو. فیشەکێ بەر ڕانی کەوتبوو. کە چوومە سەری، یەکسەر گوتی: جگەرەیەکم بۆ داگیرسێنە. منیش ماچمکرد و گوتم: بە هەرزان ڕزگارتبوو!

ئیمە هەڵەیەکی گەورەمان کرد، چونکە ئەوە بەرەی پێشەوەی جەنگبوو. دەبووایە، کاتێ پێشمەرگەکان دابەزین، (نوری) ڕێی هیچ کەسێکی نەدایە، ملی ڕێی نێو ئاوایی بگرێ، بەڵکوو هەر یەکسەر، لە بناری شاخەکە کۆبووینایەتەوە!
پاشان (نوری) زۆر توورەبوو، هاواریدەکرد و لەبەرچاوی ئەو هەموو پێشمەرگانە، گەلێ قسەی ناشیرینی، بە ڕەوانشاد (حەمەئەمین گوڵچین) گوت. ئەویش گوتی: با وابێ، ئێستە وەڵامت نادەمەوە، بەڵام با من و تۆ بمانمێنێ، گەر ماین، چارتەمکەم! بەداخەوە، لە ئەو جەنگە دەسەویەخەیەدا نەگەڕایەوە و زۆر مەردانە شەهیدبوو!
دوایی بریندارەکانمان کۆکردەوە، هەموویانم بە ئەو ترومبیلانەی پێی هاتبووین، ڕەوانەی (گەلالە) کرد. (نوری)ش فرمانیدا، هەر (3) پێشمەرگە شەهیدەکە بنێژن. منیش چووم و بە هێواشی پێم گوت: گەر ئێستە، لەبەرچاوی ئەم پێشمەرگانە، تەرمی ئەم شەهیدانە، هەروا بە جلەکانیانەوە بنێژین. کارێکی خراپ لە وره و باری دەروونیان دەکا. هێشتا ترومبیلەکان نەگەڕاونەتەوە. با تەرمەکانی ئەوانیش، بۆ سەرکردایەتی بنێرینەوە، لە ئەوی بیاننێژن باشترە. گوتی: ئەمە بەرەی جەنگ و شۆڕشە، تۆ سەر لە کاری سەربازی دەرناکەی و نابێ، هەست و سۆز کارتێبکا. ئیمە پێمان ناکرێ، لە هەر شوێنێ یەکێ شەهیدبوو، بۆ شوێنی خۆی بینێرینەوە و ڕادەسی کەسوکارەکەی بکەینەوە. بەڵکوو گەر تەرمەکانیانمان دەسکەوتەوە، دەبێ، هەر لە ئەو شوێنەدا بیاننێژین.
من تێگەیشتم، قسەکانی زۆر ڕاستن و لە مێژە پێشمەرگەیە، بە چەندین ڕۆژی وا سەخت و پڕمەینەتدا تێپەڕبووە، ئەزموونێکی زۆریشی هەیە. لەگەڵ ئەوەشدا هەر گوتم: ڕاستدەکەی، بەڵام خۆ هێشتا کاتمان هەیە، دەسمان بەتاڵە، ترومبیلەکانیش بە چۆڵی دەگەڕێنەوە. تکایە ئەم کارە بە من بسپێرە، با بیاننێرینەوە. کەی تووشی بارێکی وابووین، ئەو کاتە هەر لە ئەو شوێنەدا، تەرمی پێشمەرگەکان دەشارینەوە. باشبوو، گوتی: با قسەی تۆ بێ. لە بەتانییەکانی خۆیانیانەوەمیان بپێچن، ناوەکانیان لێ بنووسن و ڕەوانەی دەزگەی (مەکتەبی عەسکەری)یان کەن. ئیدی ئەوەبوو، لەگەڵ بریندارەکاندا، (تەها)ی هاوڕێم نارد و تا ئاوڕیشم دایەوە، هەر سێ بریینهەکەش، هەر زوو لەنێو خۆیاندا ڕێککەوتبوون و لە ترساندا دیارنەمان!
دوایی لە ماڵێکی چۆڵکراوی گوندەکە، بارەگەی بەتالیۆنمان دانا. (نوری) و هەرچوار سەرلقەکە، کۆبوونەوەیەکی داخراویان کرد. بڕیاریاندا، بەزووترین کات، بەچیاکەدا هەڵگەڕێن. شارەزایەکیان پێشکەوت و وردەوردە، لقەکان بەدوای یەکدیدا ڕۆیشتن. من و ڕەوانشاد (ئەنوەری توفیق هەورامی)، لە بارەگەی بەتالیۆن ماینەوە، هەرچەندە

داوامان لە (نوری) کرد، ئێمەش لەگەڵیان بچین، بەڵام قایل نەبوو، گوتی، ئێوە دەبێ، پێشوازی لە تەرمی شەهیدەکان بکەن، پارمەتی برینداره‌کان بدەن، نان و ئاومان بۆ بنێرن.

هەر ئەوان رۆیشتن، هێندەی نەبرد، دوو فڕۆکەکە هاتنەوە، جارێکی دیکە، گوندەکەیان داگرتەوە، بەڵام جگە لە ئێمە، کەسی دیکەی تێدا نەمابوو. من و (ئەنوەر)یش، هەر یەکە لە پەنا تاشەبەردێکدا، خۆمان ماتدابوو. فڕۆکەکان تا تاریکبوو، بواریان نەدەدا، هەر دەسووڕانەوە و جارجاریکیش، دەسرێژێکیان دەکرد. ئیدی تا ئێوارە نەمانتوانی، بۆ نێو گوندەکە بگەڕێینەوە، بێ نان و ئاو ماینەوە. من تفەنگە سەرتۆپەکەی خۆمم پێبوو، دەردی (نیهاد)ی هاوڕێم دەیگوت: <u>گوچانێکت پێ بوولیە، کەڵی لە ئەم تفەنگە باشتربوو!</u>

(ئەنوەر)یش تازە لە سوپای (عێراق) هەڵاتبوو، زۆر شتی دەزانی، بەڵام هێشتا بە فەرمی پێشمەرگە نەبوو، بەزۆری خۆی لەگەڵمان هاتبوو، چەکیشی پێ نەبوو! بەڕاستی کوڕی بوو، لە مردن نەدەگەڕایەوە، زۆر ورەی بەرز و ئازا بوو. زۆر دڵنەوای منی دەکرد. چونکە من کەمێ دەترسام، ئاخر ئەوە یەکەمین جارمبوو، بە ئەو شێوەیە و ڕاستەوخۆ، بەشداری لە بەرەی جەنگدا بکەم، فڕۆکەکانیش ماوەیان نەدەدا، سەربەرزبێنین. لەبەر خۆشمەوە دەمگوت: باشە، ئەمانە خۆیان کورد نین؟ هێزی پێشمەرگەیان نییە؟ بۆ وا ئێمەیان، لە ئەو پەڕی (کوردستان)ەوە هێناوە و لێرە بەرەڵایانکردووین؟ ئاخر ئێمە شارەزای جوگرافیا و تۆپۆگرافیای نێوچەکە نین!

لە ئەو ناوەشدا، هێندێ جار پێشمەرگەکانی هێزی (باڵەک) دەبینران و هاتوچۆیاندەکرد، نازانم، خەریکی چی بوون؟! هەموو خۆیان زۆر جوان گۆرِیبوو، هەر دەسووڕانەوە. بەڵام فڕۆکەکان تا درەنگانێ، هەر بەردەوامبوون، بە نزمی بەسەر گوندەکەدا دەفڕین و بۆمبارانی بەرەی جەنگەکەیان دەکرد. ئەو بۆمبانەی بەسەر ئەو چیا بەرز و سەختانەدا بەرباندەدایەوە، بەر هەر شوێنێ دەکەوتن، پارچەپارچەیدەکرد و هەر تەلیزمەبەرد بوو، بە ئاسمانیدا دەچوو. پاشان بە ئەملا و ئەولادا بڵاوەبوونەوە. زۆر ترسناکبوو.

سەرەتا ورببوو بووم. بەڵام دوای ماوەیە هێوربوومەوە. هەردووکمان لەپەنا بەردەزلەکان هاتینەدەرەوە و بۆ بارەگەی بەتالیون گەڕاینەوە. هێندێ پێشمەرگەی هێزی (باڵەک)، لە ئەشکەوتێکی سەروو گوندەکە بوون، خێرا چووم و ڕەوشی خۆمانم بۆ باسکردن، ئەوانیش دوو یەستریان دامێ، نان و ئاومان بارکرد و دوو پێشمەرگەیان لەگەڵ نارد، تا فریای پێشمەرگەکانی بخەن. (ئەنوەر) گوتی: من لە ئەوە زیاتر ناتوانم، لێرە بمێنمەوە. ئیدی منی بەتەنیا بەجێهێشت، لەگەڵ یەسترەکاندا رۆیشت و نەگەڕایەوە!

ئەبەدییەکی قارەمانانەی کەم وێنە!

زنجیرە چیای (گۆرەز)، چەن چیایەکی زۆر بەرز و سەختن. لووتکەی چیاکان، بەسەر هەموو ئەو ناوچەیەدا دەڕوانن. هەموویان بە ڕەبایەی سەربازی توندوتۆڵ تەنرابوون. سەربازەکانیش، ئاگایان لە هەموو جوولەیەکی گوند و جادەکان بوو. هەمیشە لە ئەوێوە، ئەو ناوەیان بە هاوەن دادەبێژا. ڕەبایەکانیش زۆر قایمبوون، هەرچواردەورەکانیشیان، بە مین چێنرابوون. تەنیا هەر بە فڕۆکەی هالیکۆپتەر، خواردن و تەقەمەنییان بۆ دەچوو. بە کورتی، ئەوان شوێنەکەیان زۆر باشبوو. بەسەر شوێنی هێزەکانی پێشمەرگەدا، زۆر زاڵبوون و بەتەواوی، کۆنترۆڵی ناوچەکەیان کردبوو.

ئێوارەی ڕۆژی (16. 8. 1974) بوو، بەبۆنەی یادی دامەزراندنی (28) ساڵەی (پارتی دیموکراتی کوردستان)ەوە، پێشمەرگە قارەمانەکان، پەلاماری ڕەبایەکانی چیاکەیان دا و تەقە گەرمبوو. کوڕە ئازاکانی پارێزگەی (سولەیمانی)، هەڵمەتێکی شێرانەیان برد و هەر یەکەمین ڕۆژ، هێندێکیان لێ تەفروتوناکردن. یەکەمین بریندار، (عەریف عەلی) ناوێکی خەڵکی (بەغدا) بوو، بەکۆڵ هێنایانەخوارەوە. هەر زوو ناو و ناونیشانی خۆی، لەسەر سەرچاکەتی بۆ نووسیم و گوتی: تۆ خوا گەر مردم، ئەمە ناونیشانی کەسوکارمە لە (بەغدا)، ئاگاداریانکەنەوە. ئیدی دوای ئەوە، یەک لە دوای یەک، بریندارییان بەکۆڵ بۆ دەهێنایین. منیش هیچ دەسەڵاتێکم نەبوو، هەر سێ برینپێچەکە هەڵاتبوون، دەرمانیشمان لانەبوو، تا هێندێ تیماریانکەین. گەر شۆڕشێکی ڕێکوپێکبووایە، دیسیپلینی سەربازی هەبووایە، ئەو برینپێچانەیان دادگایی دەکرد و بە سزای خۆیان دەگەیاندن! بەڵام شۆڕشەکە، هیچی بەسەر هیچەوە نەمابوو. بۆیە ئەنجامەکەی، بە هەرەس و ماڵوێرانی گەلەکەمان کۆتاییهات!

دوایی ناچاربووم، ئەم جارەش پەنا بۆ بنکەکەی هێزی (باڵەک) بەرمەوە. خێرا رامکرد و لە ئەشکەوتەکە، برینپێچێکی لێ بوو، هەرچی چۆنێ بوو، قایلمکرد و لەگەڵم هات. ئیدی یەکەیەکە، بریندارەکانی تیمارکرد و بە جیپەکان بەڕێمکردن. دوای ئەوان، ڕەوانشاد (تاپەری حەمەمراد) برینداربوو، بەڵام برینەکەی ئاسانبوو. هەر بەپێی خۆی لە چیاکە دابەزی. ئینجا (ئیبهاد)ی هاوڕێم هات و گولەیەک لە شلکەی ڕانی دابوو، بەڵام لە هەمووی سەیرتر ئەوەبوو، کاتێ پێشمەرگەیەک لە دوورەوە، هاواری دەکرد، جنێوی بە برینپێچەکان دەدا و دەیگوت: (بلە) شێتی گەواد، لە کوێ خۆتان شاردووەتەوە؟ فریامکەون و وەرن، تیمارمکەن، هەر زوو زانیم، ئەو دەنگە، دەنگی (سلەیمان)ی قەسابە. گولەیە لە قوڕگی دابوو، خوێنێکی زۆری لەبەر ڕۆیشتبوو، هەموو ڕوخسار و ملی، بە خوێن داپۆشرابوو. بە کۆڵی (ئوریا براخاس)ەوە بوو. هێشتا هەر دەیقیژاند. ئیدی بەپەلە تیماریانکرد و ڕەوانەمانکرد. چەن ڕۆژی دواتر، شۆڕش ڕەوانەی (تاران)ی کردبوو.

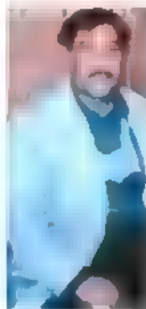

نیهاد مەحموود ئەمین (**1944 – 2006**)

دوای دووشەو، هەموو رەبایەکان گیران. وەک پیشمەرگەکان بویان گیرامەوە، زوربەی سەربازەکان، لە شەڕەکەدا کوژران. هیندیکیشیان تا دوافیشەک جەنگابوون و خویان بەدەسەوە نەدابوو. پاشان لە ئەو چیا سەختە بەرزانەوە، بەدەم (هەلهولە للبعث الصامد)ەوە، خویان هەلدابووەخوارەوە! تەنیا یەک سەربازی ریوطەی رەشکەلەی چکولانە. بە دیل گیرا بوو، ئەویش دوای ملازم (نیزاری عەقید ئەمین) کەتبوو، دەیگوت: گەورەم تو لە هەر کوی بی، لەگەلتەبم. زور دلی بە ئەوە خوشبوو، کە رزگاربیووبوو. پیشمەرگەکانیش شوخیان لەگەل دەکرد. دوایی ناردمان بو سەرکردایەتی.

هەرچەندە لە ئەو نەبەردییەدا، سەرکەوتنیکی گەورەمان بەدەسهینا، چەکیکی زورمان دەسکەوت. بەلام بەداخەوە سەربازەکان بە تفەنگە قەناسەکانیان، کەلیکیان لی بریندار و شەهید کردین. لەلایەکی دیکەشەوە، لە کاتی چەک کوکردنەوەدا، هیندی پیشمەرگە، مینیان پیدا تەقیبووەوە و گیانیان لەدەسدابوو. تەنیا لە ئەو دوو نیواردیەدا، (**43**) بریندار و (**17**) شەهیدمان هەبوو. لەنیو شەهیدەکاندا، (حەمەئەمین گولچین)ی سەرلق بوو، کە لە سەرەتای شورشەوە، پیشمەرگە بوو. پیاویکی زور ئازا و بەریز، کوردیکی نەتەوەیی و دلسوز بوو. هەروەها (حەسەنە رەش)ی پوورزای ملازم (نیزار)یش شەهیدبوو. کاتی خوی جەلالی بوو، دەمناسی. کوریکی ئازابوو. زووزوو سەردانی (ئەحەی دادی) دەکرد و سەری لە ایەکیتی جووتیاران) دەدا. دوستایەتیمان زور خوشبوو.

حەمەئەمین گولچین (**1939 – 1974**)

زۆری پێ نەچوو، (ئەنوەری تۆفیق هەورامی)، بە ئارپیجییەکەوە پەیدابووەوە، زۆرم پێخۆشبوو، بەساغی بینیمەوە. وەک باسیاندەکرد، یەکێ لە هەرە کورە ئازاکان بوو، هەموو ئارپیجییەکان، ئەو بە رەبایەکانییەوە نابوو. ئیدی لەبری چەکێ، کلاشینکۆفێک و ئارپیجییەکی پێبوو. (نوری)ش لە گەڕانەوەماندا، بردی بۆ (مەکتەبی عەسکەری) و بە فەرمی کردی بە پێشمەرگە!

دوای ئەوەی دووشەو و دووڕۆژ شەڕبوو، هێزی پێشمەرگە زۆر بەباشی جەنگابوون و توانیان، لووتکەی هەموو زنجیرە چیاکان بگرن و لە هێزەکانی دوژمن پاکیانکەنەوە. خواردن و خەویان لێ حەرامبووبوو، بەتەواوی ماندووبووبوون. بەڵام هێشتا هەر ورەیان بەرزبوو.

ئێوارەی ڕۆژی سێیەم، بەتالیۆنێکی هێزی (زمناکۆ) هاتن و بەتالیۆنەکەی ئێمەیان گۆڕی. فەرماندەی بەتالیۆنەکە، ناوی (هاواری نوری حەلاو) بوو. بەداخەوە هەر ئەو ئێوارەیەی سەرکەوتبوون، مینێ لەژێر پێیدا تەقیبووەوە و یەکسەر شەهیدبووبوو. ئیدی ئێمە، بەرەو (ئازادی) گەڕاینەوە. پاشان سوپای (عیراق) بەکۆپتەرەکانیان، هێزێکی دیکەیان، لە چیاکە دابەزاندەوە، سەرلەنوێ چیاکەیان داگیرکردەوە و بەتالیۆنەکەی (زمناکۆ)ش، دوای تێکرژانێکی دەستەویەخە، کشابوونەوە! *

سەرلەئێوارەی ڕۆژی (18. 8) بوو، لە گوندی (هاودیان) گەڕاینەوە. ڕۆژی (19)ی مانگ، بەیانی زوو لەنێوچەی (ئازادی) دامەزراینەوە. ئەو چەن ڕۆژەی لە ئەوێ بووین، زۆربەی کات لای (عومەر شەمەیی) بووم.

سەردانێکی کتوپڕ

ئێوارەی ڕۆژی (20. 8) بوو، جووتە برا (فەرەیدوون عەبدولقادر) و (فەرهاد)، سەریان لێ دام. (فەرەیدوون) لە مێژبوو، پەیوەندی بە شۆڕشەوە کردبوو. لە نێوچەی سەرکردایەتی جێگیربووبوو، بەڵام پێشمەرگە نەبوو، سکرتێری (نووری شاوەیس) بوو. قەمەرەیەکی سەی نوێی پێبوو، گوتی: لای لێپرسراوێکی کوردەکانی ئەو دیو بانگکراوین، تۆش لەگەڵمان وەرە. بەڵام نابێ، بە هیچ شێوەیە، دەمەتەقێ لەگەڵ خاوەن ماڵەکەدا بکەی، منیش ئەو ئێوارەیە، هیچ کارێکم نەبوو، حەزمدەکرد، بزانم، ئەو شوێنە کوێیە و خاوەن ماڵەکەش کێیە؟!

---

* کاتێ خۆی لە ژمارە (704)ی ڕۆژی (16. 8. 2010)ی لاپەرە (16-25)ی گۆڤاری (گوڵان)دا، لە گوتاری (داستانی قارەمانانەی شێرەکورانی کورد لە چیای گورەزا، بیرەوەری ئەو ڕۆژانەم، بە درێژی بڵاوکردووەتەوە. هەروەها لە پەرتووکی (بارانی خوێن و بای مەرگ) و لە لاپەرە (86-115)یشدا، بۆ دووەمین جار بڵاومکردەوە.

ماوەیە بەرەو سنووری نێوان، هەردوو بەشەکەی باشوور و خۆرهەڵاتی (کوردستان) ڕۆیشتین. پاشان گەیشتینە هۆردووگەیەک، زۆربەیان ڕەشماڵیان هەڵدابوو. هێندێکیشیان کەپریانکردبوو. لەماڵی پیاوێکی چوارشانەی بەخۆی ڕێکوپێک دابەزین و منیان پێ ناساند. وا بزانم، ناوی (ڕەسوول) بوو، گەر ناوی ڕاستەقینەی خۆی بووبێ! برنج و گۆشتاوێکی زۆر بەتامیان لێنابوو. دوای ئەوەی نانمانخوارد، لەبەر تیشکی زیوینی ئەو مانگەشەوە جوانەدا دانیشتبووین. بەدەم چاخواردنەوەوە، قسەمانئەکرد.
کاک (ڕەسوول) بە قسەکانیدا دیاربوو، پیاوێکی زۆر ئازابوو. گەلێ قسەی ڕێکوپێکی بۆ کردین. بەڵام هەر ئاوەناتاوێ، هەناسەیەکی هەڵدەکێشا و دەیگوت: جاری دەستمان بەستراوە و ناتوانین، هیچ بکەین. ماوەیە لە ئەوێ دانیشتین و پاشان گەڕاینەوە. لە ڕێگە (فەرەیدوون) گوتی: دانیشتنەکەت پێ چۆن بوو؟ گوتم: گەلێ خۆشبوو. بەڵام ئەو پیاوە کێ بوو؟ گوتی: یەکێ لە ئاودارەکانی (حیزبی دیموکراتی ئێران)ە و لە ئەوێ دەژی!

پەتایەکی ناوەخت

ماوەی (3) ڕۆژ پشوویەکماندا، پاشان سەرلەئێوارەی (21 8)، ڕەوانەی (گەرووی مێگر)یان کردین. ئەو کاتە زۆر بێهێز و لاواز بووم. بەتەواوی جەستەم تێکچووبوو. هەستمدەکرد، وردەوردە بەرگریم کەمبووە و توانام نەماوە . بەڵام نەمهێشت، بە هیچ شێوەیە (نووری) بزانێ. لە دڵی خۆمدا گوتم: ئێستە وا دەزانێ، لە ترساندا خۆم نەخۆشخستووە. چونکە لەسەر نوێبوونەوە و کارکردنی (کاژێک)، ساردییەک لە نێوانماندا دروستبووبوو. وردەوردەش، ناکۆکییەکەی نێوانمان ئاوێدەسەند. ئەو لە ئەوەدابوو، وازبێنێ و بەرەو دەستەی (کاژێک)ە کۆنە کیسەڵرەوەکان بڕوا. لەبەرئەوە گوێم نەدایە و ئێوارە تاریکبوو، لەگەڵ بەتالیۆنەکەمان بەڕێکەوتم. لە پێشی لۆرییەکدا سواربووم. شۆفێرەکە خەڵکی (سولەیمانی) بوو. زۆر کوڕێکی باش و قسەخۆشبوو. ناوی (موحەممەد) بوو. جاروبار دەنگی لێ بەرزدەکردەوە و گۆرانی دەگوت. هاواریدەکرد: کوڕە کاکە (شێخ) ئەوە چیتە؟ بۆ وا بێ هەست و بێزاری، ژیان ئەوە ناهێنێ. کێ دەڵێ، ئەم جارە دەگەڕێینەوە! با تۆزێ گۆرانی بڵێین و کەمێ پێبکەنین. منیش تاوی وەنەوز دەیبردمەوە و ورببوومەوە. تاوێکیش لە دەنگی ئەو ڕادەپەڕیم و بەئاگادەهاتمەوە.
لۆرییەکە، دواکەی پڕبوو لە خواردەمەنی و تەقەمەنی. چەن پێشمەرگەیەکیش لە دواوە سواربووبوون و بەشێوەیەکی بەردەوام، هەر دەنگەدەنگیانبوو. تا بە گەرووێشکەخەو ڕ بەدەم نرکاندنەوە. شەومان ڕۆژکردەوە و بەرەبەیان گەیشتینە (پردی حافز). لە ئەوێ چاومان بە (عەبدوللائاغا)ی فەرمانەدەی هێزی (باڵەک) کەوت. یەکێ لە خۆشەویست و نزیکەکانی سەرۆک (بارزانی) بوو. هێندی بەرچاوڕوونی دابێنێ.

بەراستی من خەریکبوو، لە هوش خوم دەچووم. ئاگام لی نەبوو. (حەمە)ی شوفێر بە (نوری) گوتبوو: باوەرناکەم، ئەو پیاوە لە ئەوە پتر بریکا، چونکە تا ئیرە، هەر بەدەم خەوەوە ئالاندوویەتی و زور نەخوشە، با لەگەل خومدا بیبەمەوە. خوا هەلناگری، (نوری) هات، بەدەم پیکەنینەوە، پلاریکی تی گرتم و گوتی: <u>هیشتا ستیکمان رزگار نەکردووە، ئەوا تو نەخوشکەوتی!</u> منیش پیکەنیم و گوتم: <u>سەری تو خوشبی، هەر رزگاردەبی!</u> پلشان مەچەکی گرتم و گوتی: پلەی گەرمیت زور بەرزە و بە (حەمە)ی گوت: هەر ئیستە لەگەل خوت بیبەرەوە و با لە نەخوشخانە بکەوی. هەرچی چونی بوو، مالاوایمان لە یەکدی کرد و گەرامەوە.

کاکە (حەمە)ی چی، دەتگوت بەرازە، ئەو شەو و روژە، لوری لی دەخوری و بەریوەبوو. خەو لە چاولنی نەکەوت. زور زیت و وریا بوو. هەر لە بەنگەدەنگ و بەزموورەزمی خوی نەدەکەوت. بەلام بو نەگبەتی من، لە ئەو سەرەوە هاتین، لورییەکەمان باریشی قوورسبوو، زور ئاسای دەروی و هیچی نەبوو. خو گەر پەکیشمانبکەوتایە، خەممان نەبوو، چونکە زور بووین و دەمانتوانی، پالی پیوە نێین. کەچی کاتی گەراینەوە، (2-3) جار کوژایەوە. ئەویش منی رادەچلەکاند و هاواریدەکرد: هەستە هەستە، وا دیارە لیرە دەچەقین، فروکەکان فریامانەکەون و بومبارانمانەکەن. منیش ناچاربووم، بە ئەو ماندووی و نەخوشییە دابەزم، هیندی پالنیم. لەبر دەکەوتەئیش و ئەویش پییپیدادەنا. (200) مەتری دەروی و لیم دووردەکەوتەوە. ئینجا سەریدەردەهینا و دەیقیژاند: راکە راکە با فریاکەوین، راکردن بو نەخوشییەکەت باشە و قاقای پیکەنینیشی. ئەو ئارەی پرکردبوو. منیش ناچاربووم، خیرا بروم و خوم بکەیەنمەوە پیشی لورییەکە.

هەرچەندە ئەو بەیانییە، هەوا خوشبوو، بەلام من سەرمامبوو، پەتویەکم لە خومەوە پیچابوو، چوقەی ددانم دەهات. خیراخیراش دەکوکیم. مالی (حەمە) ئاوابی، هەرچی چونی بوو، گەیاندمیە نەخوشخانە و دایبەزاندم، پەلیگرتم و بردمیە ژوورەوە. دوای ئەوەی دوکتورەکە سەیریکردم، گویی لە دەنگی سنگ و هەناسەم گرت، گوتی: نەخوشی گرانەتات هەیە و دەبی، لیرە بکەوی، تا چاکدەبیتەوە. دەرزییەکی لیدام، چەن گولاجیکی سەوز و سووریشی دامی. بە دوکتورەکەم گوت: گەر ریمبدەی، لیرە ناکەوم و لە (ئازادی) برادەریکم هەیە، لای ئەو دەمینمەوە و ئاگای لیم دەبی. گوتی باشە، بەلام هەموو روژی ددبی، بیی بو ئیرە. هەر هیندە گوتم، باشە. ئیدی بەتەواوی، ئاگام لە خوم نەما. (حەمە) یارمەتیدام و سواریکردم، لەبەر مالی (عومەر شەمەیی)دا دایبەزاندم. هەر چوومەژوورەوە، یەکسەر پالکەوتم و نووستم. بو روژی دوایی، (سیروانی عوسمانی سەعەی مەلاعەبباس) خەبەریکردمەوە و گوتی: کاکە گیان هەستە. ئەوە ماوی، ئەو

هەموو نالەنال و نرکەنرکەت لە چییە، ئێمە وامانزانی، دەمری! هەستە ئێستا شتێ بخۆ. چاوم هەڵبری، (سیروان)م بینی، هەستام و یەکدیمان ماچکرد. خێرا دەموچاوم شت، هەوایەکی سازگارم وەرگرت. کەمێ هەستم بە حەوانەوە کرد و ماندوویی بەریدابووم. (عومەر)یش خواردنی نیوەڕۆی ئامادەکردبوو. برنج و شلە، زەڵاتە و ماستاوی دانابوو. هەرسێکمان پێکەوە دانیشتین و یەک لە یەکی برسیتربووین، تا تێرمان نەخوارد، دەستمان هەڵنەگرت. بەڕاستی نازانم، بڵێم: باشی لێنابوو، یا خراپبوو، بەڵام هێندە دەزانم، لە ژیانمدا خواردنی هێندە بەتامم نەخواردبوو!

دوای ئەوە (سیروان)، قەمەرەیەکی ڕاگرت و بردمی بۆ خەستەخانە. دوکتۆرەکە سەیریکردم و گوتی: ئەوڕۆ باشتری. بەڵام بۆنەوەی لێت ئازمەنەکاتەوە، دەبێ، ماوەی (3) ڕۆژی دیکەش بکەوی و هەموو ڕۆژێکیش، دەرزی لە خۆت بدەی. ئیدی ئەو ماوەیە، هەموو ڕۆژێ لەگەڵ (سیروان) یا (عومەر)دا، سەردانی نەخۆشخانەم دەکرد و دەرزیم لە خۆم دەدا. تا هەستمکرد، چاکبوومەوە و دەتوانم، بۆ لای بەتالیۆنەکەمان بگەڕێمەوە.

ڕۆژێ لە ئەو هاتوچۆیەدا بووم، دوکتۆر (موحسین)ی هاوڕێیم لە (گەڵاڵە) دی، ئەو هاوڕێیەی ساڵی (1972)، ڕاپۆرتی لەسەر نووسیبووم و لە (پارتی) بەدەرکردنیدام! ڕووی نەدەهات، بەتەواوی تەماشامکا و زۆر شەرمەزاربوو. داوای لێبووردنی لێ کردم و گەلێ لەگەڵم خەریکبوو، بچمە ماڵیان. بەڵام من کاتی ئەوەم نەبوو، نە وەڵامی بدەمەوە و نە بانگهێشتنەکەشی قەبوڵکەم!

گەرووی مێگر

ڕۆژی (24 8)، لەگەڵ چەن پێشمەرگەیەکی خۆماندا گەڕاینەوە، کە هێندێکیان کاری تایبەتیان هەبوو، هێندێکی دیکەشیان بەهۆی نەخۆشییەوە هاتبوون. یەکێ لە ئەوانە (جەزای ئەحەشانە - جەزاشەل) بوو.

کاکە (حەمە)، تا سەر (پردەکەی حافز)ی بردین و خۆی گەڕایەوە. ئێمەش بەپێ، بەرەو گوندی (دەرگەلە) بەڕێکەوتین. دانیشتووانی ئەو گوندە، زۆر نێوانیان لەگەڵ پێشمەرگەدا باش نەبوو. وەک بیستم، زۆربەیان سەر بە (پارتی کۆمۆنیستی عیراق) بوون. گوندەکە تا بڵێی، دڵگیر و خۆش و خاوێن بوو. لە مزگەوتەکە کەمێ دانیشتین و پشوویەکماندا. خۆمان فێنککردەوە و پاشان، بە چیای (کاروخ)دا هەڵگەڕاین.

ئێوارە گەیشتینە گوندی (سەران) و ئەو شەوە لە ئەوێ ماینەوە. بۆ نانی ئێوارە، لە ماڵان دامەزراین و دواییش، لە مزگەوتەکە نووستین. بەیانی زوو، پێشمەرگەکانم

خەبەرکردەوە، نان و چامان خوارد و بەرەو (گەرەوەنان) ڕۆیشتین. لە ئەوێ چووینە لای چەن پێشمەرگەیەک، نانەوخانەیان دانابوو. هێندێ نان و تومان لێ وەرگرتن. گوتیان: بۆ کوێ دەڕۆن؟ گوتم: بۆ (گەرووی میگر). گوتیان: تا تاریک نەکا، نابێ بڕۆن، چونکە لە ڕەبایەکانەوە دەبینرێن و تەقەتان لێ دەکەن. ناچاربووین، بە قسەیان بکەین و بمێنینەوە. کاتێ تاریکبوو، ئینجا بەڕێکەوتین. دوای دوو کاژێر گەیشتین. هەر لەگەڵ (نوری) چاوی بە من کەوت، زۆری پێ ناخۆشبوو، گوتی: بۆ گەڕاییتەوە؟! گوتم: چاکبوومەتەوە، بیرمدەکردن و هاتوومەتەوە.
(گەرووی میگر)، لە نیوچەیەکی زۆر بەرزدا هەڵکەوتووە و بەسەر (ڕەواندوز)دا دەڕوانێ. بەردەمەکەی هەمووی ڕەز و سەوزای بوو. گەرووەکە لە ئەوێوە، زۆر قووڵ و بەرز بوو. هەردووبەری لووتکەی شاخەکە، وەک جووتێ ماری عاشقەوماشقە، سەریان لە یەکێ نزیک کردبووەوە. بە شێوەیە ئاسمانی شین و بێگەردی سەر گەرووەکە، بە ئاستەم دیاربوو. ئاوێکی ڕوون، خاوێن و سازگاریش، بەنێوەراستی گەرووەکەدا دەڕۆی و ڕێکەی نێو ئەشکەوتەکەی دوولەتکردبوو. ئەستێرەکان لەگەڵ مرواری زیخی نێو ئاوەکەدا، سەرەتاتکێیاندەکردا پردێکی تەختەی بچووکیش، هەردووبەری گەرووەکەی پێکەوە بەستبوو. لە ئەمبەر و ئەوبەری گەرووەکەشدا، پێشمەرگەکان بنکەکانی خۆیان لێ دامەزراندبوو. بەڕاستی گەر ئەو ڕۆژە نەبووایە، جەنگی (کوردستان) لە ئارادا نەبووایە، ئەو شوێنە هەر بۆ ئەوە باشبوو، لەگەڵ کۆمەڵێ برادەری خۆشەویستدا، چەن ڕۆژێ لەگەڵ هەوای سازگار و ئاوە خاوێنەکەی گەرووکە، لە ئەو ئاوە بەسەربەری و سەیرانی لێ بکەی، بەڵام دەڵێی چی؟! ماڵ لە خانەخوێ حەرامکراوە و ئایەڵن. ڕۆڵەکانی نەتەوەی کورد، لە نیشتمانە ویرانەکەی خۆشیدا، کەمی بحەوێتەوە! هەرچەندە گەر بەهۆی شۆڕشەوە نەبووایە، بڕواناکەم، ئێمەش ئەو جێ خۆشە دلڕفێنەمان، بە چاوی خۆمان بدیایە!
گەرووەکە لە (ڕەواندوز)ەوە زۆر نزیکبوو. وەک پێشمەرگەکان باسیاندەکرد، بەڕۆژ بەئاشکرا سەربازەکان دەبینران. لەبەرئەوە (نوری) نەیدەهێشت، لە پاسەوانەکانی سەر گەرووەکە پتر، کەسی دیکە خۆی دەرخا. ئەوە جگە لە ئەوەی، هەموو ڕۆژێ بێ هۆ، هەر لە بەیانییەوە تا ئێوارە، لە (ڕەواندوز)ەوە بەبەردەوامی، ئەو ناوەی بە تۆپ دادەگرتەوە.
لە ئەوێ چاوم بە هەردوو ڕەوانشاد (شێخ برایمە شەلە) و (نورەی مام برایم) کەوت. کە هەردووکیان دوو سەرلقی ئازابوون. زۆر سکالایان لە دەس (نوری) دەکرد و بەڕاشکاوی پێیان گوتم: وورەمان زۆر نزمە و پێشمەرگەکانمان زۆر ماندوون. قسە

لەگەڵ (نوری) بکە، بەڵکوو لەگەڵ هێزێکی دیکەدا بمانگۆڕن و لێرە بڕۆین. منیش زۆریان لەگەڵ خەریکبووم، واز لە ئەو بیرۆکەیە بێنن و ئەو بەزمەش تووشی من نەکەن. بەڵام کەڵکی نەبوو. تەنانەت ئەو دووانە، گوێیان لە (نوری)ش نەدەگرت و بە قسەیان نەدەکرد!

(نوری)ش لە ئەولاوە هەر خەریکی سمێڵی بوو، بە چاویش چاودێری منی دەکرد، تا بزانێ، لەگەڵ کێدا قسەدەکەم. دوایی چووم بۆ لای و پێمگوت: حەزدەکەم، پێکەوە هێندێ قسەبکەین. پێشمەرگەکانی دەورووپشتی دوورخستەوە و گوتی: فەرموو. گوتم: بەتالیۆنەکەمان لە چی دایە و نیازی چیتان هەیە؟! گوتی: هەموویان باشن. بەڵام ئێمە لێرە بێکار دانیشتووین و چاوەڕێی فرمانی سەرکردایەتی دەکەین، چونکە ئێمە لێرە، تەنیا وەک پاسەوان واین و گەرووەکە دەپارێزین. ئیدی تێگەیشتم، ئەم جارە هێزەکەمان، بۆ پەلاماردان و هێرشکردن ڕەوانەنەکراوە. گوتم: پێشمەرگەکان ماندوون، لە ئەوە دەچێ، بێ شەڕ و پێکدادان، لێرە بێ تاقەتبن. کار لە وڕەیان بکا. یەکسەر لێم تووڕەبوو، گوتی: ئەوە قسەی (شێخ برایم) و (نورەی مام برایم)ە، ئەوان پێیانگوتووی. منیش هیچ قسەم نەکرد. دوایی خۆی هەڵیدایە و گوتی: چارمان چییە؟! هەر دەبێ، چاوەڕێبکەین. منیش گوتم: خۆت باشتری لێ دەزانی، ئیدی بێدەنگبووم. بەڵام ماندوویی، بێوزەیی و بێتواناییەکی زۆریش، بە ڕوخساری (نوری) خۆشیەوە، بەئاشکرا دیاربوو. چونکە کەس لەنێو ئەو گەرووەدا، تا سەر هەڵی نەدەکرد، پێشمەرگەکان بێزاربووبوون و تاقەتیان نەبوو. جگە لە ئەوەی، جێگەکەیان تا بڵێی، پڕ مەترسی بوو!

دوای ماوەیە، (نوری) بانگیکردم و گوتی: چەن پێشمەرگەیەک لەگەڵ خۆت بەرە و بچن، بارەگەیەک لە (گەرەوانان)، لەسەر ڕێگەی (ئاکۆیان) دانێن. لە ئەوێوە نان و خواردنمان بۆ بنێرن. گوتم: باشە. بەڵام با یەک دوو شەو، لەنێوتاندا بم. گوتی: نابێ، دەبێ، هەر ئێستە بڕۆن. (جەزای ئەحمەشانە)ش لەگەڵ خۆت بەرە. (جەزا) کوڕی پووری بوو.

من بە هیچ شێوەیە نەمدەویست، هیچ جۆرە بەڵگەیەک، بەدەس (نوری)یەوە بدەم. حەزم دەکرد، خۆی لە کوێ بێ، منیش لە ئەوێ بم. چونکە وەک پێشتر ئاماژەمپێکرد، من لە ڕێکخستنی (کاژیک)دا لێپرسراوێبووم، بۆئەوەی وا بیرنەکاتەوە، لەگەڵ خوێندکارێکی زانکۆدا کاردەکا! بەڵام چی بکەم، ئەوە پێشمەرگایەتییە و ئەو فەرماندەی بەتالیۆنم بوو، ناچاربووم، فرمانەکانی جێبەجێبکەم.

منیش بە مامە (جەزا)م گوت: کێی دیکە لەگەڵ خۆمان بەرین؟ گوتی: هەقت نەبێ، دوو لاوێت بۆ هەڵدەبژێرم. هەر نان و چامان بۆ لێنێن! بەراستی، جگە لە هاوڕێکانی خۆم و لێپرسراوەکان، کەسی دیکەم لەنێو پێشمەرگەکاندا نەدەناسی. بۆیە گوتم: خۆت سەرپشکبە.

هەر ئەو شەوە، بەناچاری گەڕاینەوە و کاژێری (12)ی شەو گەیشتینەوە نانەوخانەکە. پێشمەرگەکان بەدەم گۆرانیگوتنەوە، هەر خەریکی نانکردن بوون. ئەو شەوە لە نانەوخانەکە ماینەوە.

گەڕوانـــــان

کاتێ بەیانی ڕووناکبووەوە، من و مامە (جەزا) ڕۆیشتین، ئەو ناوە گەڕاین، تا شوێنێکی باش، بۆ بارەگەی بەتالیۆن بدۆزینەوە. ئەوەبوو، بەڕای هەردووکمان، شوێنێکی چەپەکمان هەڵبژارد و بنکەکەمان لێ دامەزراند. پاشان دوو پێشمەرگەکە هاتن، هێندێ داروبەروون و گەڵای درەختیان بڕی، جێیەکی باشیان بۆ ئامادەکردین. ئەو گەڕوو و چەم و دارستانە، تا دڵ پێی خۆشبێ، دیمەنێکی هێندە جوان و دڵفڕێنی هەبوو.

بەرامبەرمان، خەڵکی گوندەکانی دەوروبەر بوون، ئەوانیش لە ترسی تۆپ و فڕۆکە ڕایانکردبوو، لەنێو گەڕووەکەدا، لە بنتاشەبەرد و نێوبارەکاندا، جێگەیان بۆ خۆیان سازکردبوو. بەزۆری منداڵ، ئافرەت، پیر و پەککەوتە بوون. پیاوەکانیشیان پێشمەرگە بوون. بەڵام دەتگوت، یەزدانی مەزن بۆ خۆی دانیشتووە و قۆڵی لێ هەڵماڵیوە، بەدەس و پەنجەی پیرۆزی خۆی، تابلۆی ڕوخساری شیرین و خەتوخاڵی، ئەو منداڵ و کیژە جوانانەی کێشاوە و نەخشاندووە! منداڵەکانیان لە گەورەکانیان، کوڕەکانیان لە کیژەکانیان، ژنەکانیان لە پیاوەکانیان، یەک لە یەکی جوانتربوون. زۆربەیان قژیان کاڵ، موویان زەرد، چاویان شین و سەوز بوو، زۆر ڕوویان خۆشبوو، هەمیشە دەم بەپێکەنین بوون، زۆر حەزیان بە تێکەڵاوبوونمان دەکرد، سەرەڕای ئەو دەربەدەری، لێقەوماوی و نەبوونییەش، هێشتا ئەوان دڵنەوایی ئێمەیان دەکرد و کاسەدرلوسییەتیان لەگەڵ دەکردین. ئای چەن ڕۆژانێکی خۆشبوو، هەرگیز لە یادم ناچێ، هەمیشە بیرم لە ئەوە دەکردەوە، گوناحی ئەو هەموو زەرد و سووورە چییە، وا بە ئەو شێوەیە دەربەدەربوون و لە کەندری دامێنی چیاکان و بن پەڵکی دارەکاندا دەژین؟! ئەو تاوانە گەورەیە، لە ملی کێیە؟! ئایا ئەوانیش حەزناکەن، لەنێو ماڵی خۆیان و لەگەڵ هاوسەرەکانیاندا، بێترس و ناخۆشی، دوور لە سەرما و نەخۆشی، وەک مرۆ بژین؟!

ماوەیە لە (گەڕەوانان) لێی کەوتین. هەر پێشمەرگەیە پەتریەکی پێ بوو. لایەکی ڕادەخست و لاکەی دیکەی، بە خۆیدا دەدا. واتە، زەویمان ڕادەخست، ئاسمانمان بە خۆماندا دەدا و سەرینیشمان بەردبوو! هەموو ڕۆژێ سێژەمە، نان و چامان دەخوارد. هێندێ جاریش کوێزمان دەسدەکەوت. چونکە لە ئەو ناوە خواردن دەس نەدەکەوت. تەنیا یەک چاخانەی لێبوو، جاروبار تەماتە و ماستی دەفرۆشت.

هەموو ڕۆژێ پێشمەرگە، لە گەرووی (میگرا)ەوە دەهاتن و نانیان دەبرد. هەر کارێکی پێویستیش هەبووایە، (نوری) بە نامە ئاگاداریدەکردم. دوای چەند ڕۆژێ، نامەیەکی بۆ ناردم، داوای لێ کردبووم، سەردانێکی (ئاکۆیان) بکەم و چاوم بە فەرماندەی بەتالیۆن (مەلائەمین بارزانی) بکەوێ، سەبارەت بە ناوچەکە و هێزی پێشمەرگە، هێندێ زانیاری لێ وەرگرم، تا پتر شارەزای ناوچەکە بین.

ئاکۆیـــان

بەیانی زوو، لەگەڵ مامە (حەمزا) بەڕێکەوتین. بارەگاکەی (مەلائەمین) زۆر لە ئێمەوە دوورنەبوو. هەر لە دوورەوە، دەنگی قووقەی کەڵەشێر، گارەگاری مریشک و قیرەقیری قەل دەهات. مامە (حەمزا) گوتی: دیارە سەربانەکەمان چەورە، زوو هەڵمەستە، با ئەم ئێوارەیە، لە نان و چا ڕزگارمانبێ!
کاتێ گەیشتین، (مەلائەمین) لەژێر کەپرێکی گەورەی خۆشدا دانیشتبوو، جگەرەی دەکێشا. خۆم پێ ناساند و دانیشتین. جگە لە ئەوەی، ئەو ناوە بەهەشتی بوو، پەرژان لەسەر زەوی درووستیکردبوو، (مەلا)ش هێندەی دیکە خۆشیکردبوو! لە هەموو جۆرە گوڵێکی ڕواندبوو. دوو کەپری گەورەشی کردبوو. بە سوندە ئاوی بۆ ڕاکێشابوون. بە هەرچواردەوری کەپرەکەشدا، دۆشەکی ڕاخستبوو. چەند سەرینێکی پەڕی گەورەی باگردبین ئاساشی دانابوو. هەر لە دیوەخان دەچوو. خۆشی بە ئارەزووی دڵی خۆی، پاڵی لێدابووەوە. رادیۆیەکی گەورەشی لە تەنیشت خۆیەوە دانابوو. چەند پێشمەرگەیەکیش، وەک خزمەتکار بەپێوە وەستابوون و چاوەڕوانی فرمانی ئاغای فەرماندەی بەتالیۆنیان دەکرد!
بەڵام خوا هەڵ ناگرێ، زۆر ڕێزی لێ گرتین، فەرمووی لێ کردین و دانیشتین، گەلێ قسەمانکرد و هێندێ زانیاری بەکەڵکم لێ وەرگرت. لەگەڵ ئەوەشدا، لە سەرجەمی قسەکانیدا وا تێگەیشتم، سەرکردایەتی شۆڕشی کورد لە ئەو ناوە، هیچ جۆرە پلانێکی بۆ پەلاماردان، دەسوەشاندن و هێرشکردنە سەر هێزەکانی دوژمن نییە. بەڵکوو تەنیا وەک هێلێکی بەرگری وایە و ئاکۆکێ، لە ناوچە ڕزگارکراوەکان دەکەن و دەیپارێزن. چونکە لە ناوچەی سەرکردایەتی (پارتی) و شۆڕشەوە نزیکبوو. تا سوپای داگیرکەری دوژمن، لە ئەوە زیاتر پێش نەکەوێ.
ئەز ئەو کاتە، ئەو تاکتیک و ستراتیژەی شۆڕشم، بە مەرگی شۆڕشەکە دەزانی. چونکە لەلایەکەوە، هێزەکانی پێشمەرگە، لە ئەو ناوە بێکار دەسووڕانەوە و تاقەتیان چووبوو. لەلایەکی دیکەشەوە، هێزەکانی دوژمن، وەک لە سەبران بن، ولبوو، چونکە هیچ جۆرە

ترسیکیان نەبوو. جگە لە ئەوەی، بە شێوەیەکی بەردەوامیش، تۆپبارانی ئەو ناوچانەیان دەکرد، ڕۆژبەڕۆژیش پتر، خۆیان ئامادەدەکرد، تا هێرشبکەن و زیاتر بێنەپێشەوە. گەر سەرکردایەتی شۆڕش، بە ئەوە ڕازیبوو، هەر لایەک لە شوێنی خۆی بچەقێ و نەجوولێ، ئەوا سوپای (عیراق)، بە ئەو پلانە قایل نەبوو، بەڵکوو پلانی تایبەتی خۆیان هەبوو!

ئاواتەکەی مامە (جەزا) هاتەدی. نیوەڕۆ، بە سینی برنج و تەماتە و مریشکی سوورەوەکراویان بۆ هێناین. دوو کاسە ماستاوی کولکنیشیان بۆ داناین. پاشان بە چای دیژلەمەی خەستوخۆڵیش دایانگرتینەوە. دوای نانخواردنیش، میوەیان بۆ هێناین. بەکورتی، ئەوەتەی لە (سولەیمانی)ەوە رامکردبوو، سەلتەنەتی وام بە خۆمەوە نەدیبوو! (مەلائەمین)، پیاوێکی ڕووخۆش، بەڕێز و باش بوو. قسەکانی خۆشبوون. ماوەیەکی دیکە ماینەوە. پاشان گەڕاینەوە. لە گەڕانەوەشماندا، گلۆزی جگەرەی کرێفنی، بە دیاری دلمی و نیوەیم بۆ مامە (جەزا) بلنا.

ئەو زانیارییانەی وەرمگرتبوو، هەمووییم بەدرێژی، بۆ (نوری) نووسی. بەوردی تێمگەیاند، بەرنامەی شۆڕش لە ئەو ناوە چییە. پێشنیازمکرد، گرووپی چەکدار بۆ خوارەوە نەنێرێ، هێزی دوژمن ئەووروژێنرێ و پێشمەرگە بەخۆرای نەکوژرێ، مەگەر فرمانی دەسوەشاندن و هێرشکردنە سەر هێزەکانی دوژمن، لە سەرکردایەتییەوە بێ!

دوای ماوەیە، (فوئاد یاسین، قادری حاجی عەلی بەگ و عەبباس ئەبوشوارب) هاتن. سەریان لە (نوری) دا و گەڕانەوە. بەڵام (قادر) لای ئێمە مایەوە. دەڵێن: ماڵ خۆی لە خۆیدا نەبوو، میوانیش ڕوویتێکرد! چونکە نە پەتو هەبوو، نە خواردنی تەواو و باشیشمان لا دەستدەکەوت. ناچاربووین، من و (قادر)، یەکی لەسەر لەتەپەتۆکەی خۆم بنووین. ڕەوانشاد (عەبباس) زۆر خۆشبوو، کە گوێی لە دەنگی گرمەی تۆپەکان دەبوو، رادەچڵەکی و بستی بە هەوادا دەچوو، کەچی خێراخێراش دەیگوت: مەترسن، هیچ نییە، بەتانی دەتەکێنن!

ڕۆژێ ملازم (هەژار) ناوی هات بۆ لامان و هێندێ قسەی بۆ کردین. پێشتر، هێندێ جار لە دوورەوە بینیبووم، دوو پێشمەرگەی بەدواوەبوو، لە ئەو ناوە دەسوڕایەوە. بە قسەکانیدا لە پاراستنی دەچوو. بەیانییەک ملازم (عومەری حاجی عەبدوڵلا)، بە سواری یەستریکەوە بوو، بە لاماندا تێپەڕبوو، بۆ شوێنەکەی خۆی دەگەڕایەوە. بەهۆی ئەوەوە، هەواڵی ملازم (مەنسوور)م زانی. هێندێ جاریش دەچووینە چاخانەکە دادەنیشتین. خەڵکی ئەو ناوچەیە، وەک خەڵکی (سولەیمانی)، زۆرزان و چوختی نەبوون. مامە (جەزا)ش بە دەستووری شارەکەی لەمەڕ خۆمان دەیویست، لە بێ ئێشیدا بە خەڵک

ڕابویری. جاری لای پیاوێکەوە دانیشتبوو، پێی گوت: کوێ بابم؟ ئەویش گوتی: وەکی فیلیم. (جەزا)ش لێی پرسیبوو: ئەی خەرتوومەکانت کوان؟! کابراش تێ نەگەیشتبوو!

زوربەی خەڵکی ئەو ناوە، کڵاوی گوڵنکەداریان لەسەردابوو. ڕۆژێ (جەزا)، لە چاخانەکە لە یەکێکی دیکەی پرسیبوو: ئەو کڵاوە زۆر جوانە، لە کوێ کڕیوتە؟ ئەویش گوتبووی: داکم بۆی چنیوم. (جەزا)ش دەستی بۆ گوڵنکەکان درێژکردبوو، گوتبووی: منیش کڵاوێکم هەیە، بەڵام گلۆنکەی پێوە نییە، ئەو دوو گلۆنکەیەم پێ نافرۆشی؟! کوڕەکەش گوتبووی: ئەوەڵڵا!

ڕۆژێکی دیکە، ملازم (تیزار) و کاک (ئەنوەری عوسمان بەگ) میوانم بوون. بە پێشمەرگەیەکم گوت: هەرچی چۆنی بێ، لە ئەو ماڵانەی ئەوبەر، مەنجەڵێ پەیلکە و دوو کیلۆ تەماتەش بکڕە، با ئەم نیوەڕۆیە، تەماتاوی بخۆین و توزێ نێوسکمان بخوسێنەوە. باشیبوو، ئەو پێشمەرگەیەمان دۆستایەتی لەگەڵ ماڵەکانی ئەوبەرماندا پەیداکردبوو، زووزوو خۆی پێدادەکرد. ئیدی ئەو ڕۆژە نان و تەماتەیەکی خۆشمان خوارد.

(مەجید) ناوێکی شێتۆکەشمان لەگەڵ بوو، سڵی لە هیچ نەدەکردەوە. هەمیشە لە ئەو شاخانە بوو، نێوکلۆرەدار و تاشەبەردەکان، بەدوای هەنگوینی کێویی (شەمەتلینکە)دا دەگەڕا. ماڵی ئاوابێ. ڕۆژێ لای ئیمە بوو، دوای ماوەیەکی کەم، بڕێ هەنگوینی بۆ پەیداکردبین. هەر ئەو (مەجیە شێتە) قارەمانە بوو، لە شۆرشی نوێدا دەستگیرکرا و وا بزانم، ساڵی (1977) لە (موسڵ) لەسێدارەدرا!

نامەگۆڕینەوە

لە ئەو نامانەی، لەگەڵ (نوری)دا ئاڵوگۆڕماندەکرد، ڕۆژێ هەر لە خۆیەوە، بێ ئەوەی هیچ پێویستێکا، سەبارەت بە بیروباوەڕ و شۆڕشبەرپاکردن، سەرەداوی دەمەتەقییەکی دامەزراند. هێرشێکی زۆری بۆ سەر ئایدولۆژی و خاوەن ئایدولۆژییەکان کردبوو، گاڵتەی بە (کوردستان)ی گەورە دەکرد و پلاریدەهاویشت. منیش زۆر باش لە مەبەستەکەی تێگەیشتبووم، دەمزانی، لە کوێوە قسەدەکا. لەبەرئەوە دیربەدێر، وەڵامی نامەکانیم دەدایەوە و شتم بۆ ڕووندەکردەوە. وای لێهاتبوو، ڕۆژ نەبوو، نامەیە بە پێشمەرگەیەکدا نەنێرێ و منیش، لە هەمان کاتدا وەڵامی نەدەمەوە!

من دەمزانی، ئەوە سەرەتایەک بوو، بۆئەوەی واز لە ڕێکخستنی (کاژیک) بێنێ، چونکە بەرژەوەندی لە ئەوەدا نەبوو، وەک بەرپرسێکی گەورە و دیاری شۆڕش، کار لە پارتێکی دیکەی نەتەوەییدا بکا، کە لای (پارتی) یقەبوو! بەڵام جگە لە ئەوەی، دڵی زۆر خاوێن و ساف بوو، هێندەش دالغەچی بوو، هەر زوو هەموو شتێکی بیردەچووەوە!

ماوەی دوو هەفتە، لە ئەو ناوە بووین، بێ ئەوەی پێشمەرگەکانمان تەقەبکەن و زیانی بە دوژمن بگەیەنن، یا هیچ جۆرە زیانێکمان لێ بکەوێ! هەمووومان لە بێکاریدا ئەماندەزانی، چی بکەین، خۆمان هەر بە ئەو جۆرە شتانەوە خەریککردبوو. تا جەنگ لە بەرەکانی گەرووی (هۆمەراغا) و زنجیرە چیاکانی (زوزک) دەسپێکرد و بەتەواوی گەرمبوو، ئیدی لە سەرکردایەتییەوە وەلاممان بۆ هات، بە زووترین کات بگەڕێینەوە.

جارێکی دیکە ئازادیی

ڕۆژی (15. 9) گەڕاینەوە. باشبوو، گیانێکمان بە ئەوەبوو، زۆر لە شوێنێ نەدەماینەوە. وەک یاری بووژانەوەی لێهاتبوو، زووزوو شارمان گردەدایەوە و کاتێ بۆ (ئازادی) دەگەڕاینەوە، خۆمان پۆشتەدەکردەوە!
لە (چومان) سەرتاشخانە و گەرماوی لێبوو. ئەوەتەی لە (پێنجوێن) دەرچووبووین، ڕیشم نەتاشیبوو، واتە مانگێکی ڕێکبوو. هەر زوو لەگەڵ (نوری)دا، ڕیشمان تاشی و سەرمان چاککرد. لە گەرماوەکەش، پاکپاک خۆمان شت و سەرو کراسی نوێشمان کری. پاشان لە کەبابخانەیەک دانیشتین، گۆشت و کەبابێکی باشمان خوارد! کاتێ چووینەوە بۆ (ئازادی)، کاک (فەتاح) و هێزێکی دیکەی پێشمەرگە هاتبوون.
لە ئەو ماوەیەی ئێمە لە سەرەوە بووین، (فەرهاد عەبدولحەمید)، خۆی بۆ هێزی (خەبات) گواستبووەوە. (فەرهاد) و (ئەحمەدی عارفی فیتک)یش، لەگەڵ هێزەکەدا هاتبوون. ئەو ناوە لەبەر پێشمەرگەی هێزەکانی (خەبات، زمناکۆ، ئەزمڕ، ڕزگاری و قەرەداخ) بەرنەدەکەوت. جەنگ لە دەورووبەی نێوچەکانی بارەگەی سەرکردایەتی شۆڕش، زۆر گەرمبووبوو. بۆیە بەپەلە بەتالیۆنەکەی ئێمەیان بۆ گەرووی (هۆمەراغا) ڕەوانەکرد. من ئێستەش تێ نەگەیشتم، بۆچی ئەو هەموو هێزەیان، لە نێوچەی سەرکردایەتی کۆکردبووەوە، لە کاتێکدا چەندین هێزی پێشمەرگە، لە ئەو ناوە لەبەر هەتاو، خۆیان دەدۆزی!

یادی شۆڕشی (11. 9. 1961)

ڕۆژی لە ماڵی (عومەر شەمەیی) دانیشتبووین، لە پەنجەرە گەورەکەی ژوورەکەیەوە، (جەلالی حاجی حوسێن)م بینی، لەگەڵ (ئازاد مستەفا) پیاسەیاندەکرد. ئیدی من خۆم لە برادەران دزییەوە و چووم بۆ لایان. بەخێرهاتنمکردن و کەمێ قسەمانکرد. پاشان (جەلال) ڕۆیشت.
(ئازاد) بە کاری (کاژیک) هاتبوو. بەبۆنەی یادی (13) ساڵەی شۆڕشی گەلەکەمانەوە، بلاوکراوەیەکیان دەرکردبوو. چەن ژمارەیەکی دامێ و گوتی: هەولبدە، لە ڕیزەکانی

پێشمەرگەدا بڵاوبکەیتەوە. منیش لێم وەرگرت، بەڵام ناوەڕۆکەکەیم زۆر بە دڵ نەبوو! لەگەڵ ئەوەشدا، هەر لەنێو ئەوانەی خۆم مەبەستمبوو، بڵاومکردەوە و دەنگێکی زۆر باشی دایەوە.

ناوەڕۆکی بڵاوکراوەکە ئەوەبوو، پێشمەرگەی کوردی هاندەدا، دژی دوژمنی داگیرکەری (بەعس)، بە هەموو توانایانەوە بەرگرییەکەن و تێکیانبشکێنن. هەرگیز سەنگەرەکانی کوردایەتی، چۆڵ نەکەن و هاوکاری برا پێشمەرگەکانی، نێوچەی سەرکردایەتی بکەن. چاویان لە تاڵان و شرەخۆری نەبێ، لەپێناوی چەن پارچە چەکێکدا، گیانی خۆیان بەهەرزان نەفرۆشن!

لە ڕاستیدا، پێشمەرگەکان ئەو نووسینەیان زۆر پێخۆشبوو، وەک خۆراکێکی نەتەوەیی و گیانیی، کارتێکردنی خۆی هەبوو. چونکە (پارتی)، نەک هەر تەنیا لێپرسراوەکانیان، لە بەرەکانی جەنگەوە دووربوون. بەڵکوو هیچ جۆرە کەرەسەیەکی ڕووناکبیرییشیان نەبوو، هانیشیان نەدەدان، بۆئەوەی ورەیان بەرزتربێ و باشتر بجەنگن!

گەرووی هۆمەراغا

ڕۆژی (20 9) بوو، بەتالیۆنەکەمان بەرەو بەرەی نوێی جەنگ جوڵا. دیسانەوە، باروبارخانەمان پێچایەوە. بە چەن لۆری و جیپێک بەڕێکەوتین. ڕێگەکەی زۆر پانوپۆر بوو، بەڵام زۆر خۆڵاوی بوو. کەس لەبەر تەپوتۆز، بەتەواوی چاوی بۆ هەڵ نەدەهات. بەنێو گوندی (گەڵالە)دا ڕەتبووین. دوای ماوەیە لە دۆڵێکدا دایانبەزاندین. کاتێ چووین، هێزی (ئەزمر)ی لێ بوو. ملازم (بابیز، جەمالی عەلی بابیر، نەجاتی عومەرە گۆج ...)م بینی، خەریکبوون، خۆیان کۆدەکردەوە و بگەڕێنەوە. هەروەها بەتالیۆنەکەی (سوارە ئاغا)ی برای کاک (فەتاح)یش، لە ئەوێ بوو. ڕەوانشاد (جەزای عەلی کاتب) جێگرییبوو.

ملازم حەمەشەوقی

بیستم، (نوری) لای ملازم (موحەممەد) ناوی، بۆ نانی نیوەڕۆ بانگکراوە. منیش کارم پێی بوو، لەگەڵ (وریا براخاس)دا چووین و هەرچی چۆنێ بوو، دۆزیمەوە. تەماشامکرد، (حەمەشەوقی) برا خۆشەویستەکەی خۆمانە. تێر یەکێکیمان ماچکرد. (سوارەئاغا) و ملازم (نیزار)یش، هەر لە ئەوێ بوون، ئیمەش بەسەر خێری خۆماندا کەوتین!

ڕەوانشاد (حەمەشەوقی)، کوڕێکی زیرەک و ئازابوو. لە ئەو ناوە، تا ڕۆژی هەرەسەکەش، لێپرسراوی هێزەکانی دژەئاسمانی و ئەو جێیانە بوو، کە چەکی دژە تانکی (B10)ی لەسەربوو. زۆری پێخۆشبوو، ئیمەی بینی و ڕاژەیەکی زۆری کردین.

ڕۆژی دوای ئەوە، بە جێیە سەرکراوەکەی، هەموو بەرەکانی پێشەوەی جەنگی گیرایین. دوایی تا سەر لووتکەی چیاکە بەبێ سەرکەوتین، سەنگەرێکی زۆریان لێدابوو، پێشمەرگەیەکی یەکجار زۆری لێبوو، گەلێ تۆپ و چەکی قورسیش دانرابوون، هەموویان بەرانبەر سەربازگەکانی (ڕەواندوز) دامەزرابوون. شارۆچکەکە لە بەرەکانی جەنگەوە نزیکبوو، تەنانەت لەسەر لووتکەی چیاکەوە، سەربازگەکە بەئاسانی دەبینرا. بە دووربین تەماشاماندەکرد، سەربازەکان لەنێو سەربەزگەکەیاندا، هاتوچۆیانئەکرد.

کاتێ ئێمە چووین، ئەو ناوە بێدەنگبوو. (حەمەشەوقی) گوتی: حەزدەکەن، تۆپێکیان پێوەنێین و بیانوروژێنین، هێندی گولەتۆپیشیان لەکیسبدەین؟ئێمەش گوتمان: باشە. هەموومان لەنێو سەنگەرەکاندا وەستابووین، تۆپێکی پێوەنا و تۆزی لە ئەو ناوە بەرزکردەوە، بەلام لە ئەوەدەچوو، گوێیان لە قسەکانی ئێمە بووبێ، بە یەک گولەتۆپیش، وەلامیان نەداینەوە!

بڵاوکراوەکان

دوای ئەوەی دامەزراین، هەرزوو بەئاشکرا، بڵاوکراوەکەم لە بەتالیۆنەکەی خۆمان و بەتالیۆنەکەی (سوارئاغانا)، بەسەر چەن کەسێکی خوێندەوار و بەرپرسی پێشمەرگەدا دابەشکرد. وەک ڕەوانشادان (جەزای عەلی کاتب، نورەی مام برایم، عوسمان حەمەسالح، شەریف کلێساردی) و بە هێندی پێشمەرگەی دیکەشم دا. پێشمەرگەکان زۆریان پێ خۆشبوو.

لە ئەو ماوەیەی لەسەرەوە بووین، توانیمان، چەن کەسێکی کوردپەروەر، لە ڕیزەکانی (کاژیک)دا ڕێکخەین. قسەمان لەگەل (ملازم حەمەشەوقی، جەزای عەلی کاتب، فوواد یاسین) و چەن پێشمەرگەیەکی دیکەدا کرد و ڕێکمانخستن. بە شێوەیەکی بەردەوامیش،

قسەم بۆ پێشمەرگەکان دەکرد، دوور نەبوو، گەر ماوەیەکی دیکە لە ئەو ناوە بمابینایەتەوە، بەشی زۆری کادیرە سەربازییەکانمان، بە لای خۆماندا ڕاکێشابایە. چونکە ئەو جۆرە کەسانە، بەڕاستی کوردایەتییان دەکرد، هیچیان لە کێشە و باسی ئایدۆلۆژیا و فەلسەفەی نەتەوەیی نەدەزانی، کات و شوێنەکەشی زۆر لەباربوو. چونکە لەلایەکەوە، دوژمنی داگیرکەر زۆر دڕندانەتر، تەڕ و وشکی نیشتمانەکەمانی پێکەوە دەسووتاند. لەلایەکی دیکەشەوە، کۆمونیستەکان لەگەڵ (بەعس)دا، لە بەرەیەکدا دژی کورد دەجەنگان. جگە لە ئەوەی کەم کەس هەبوو، باوەڕی بە (پارتی) هەبوویی و لە ڕیزی ڕێکخستنەکانیدا کاربکا. کادیرەکان و سەرکردایەتی (پارتی)ش، لەنێو پێشمەرگەدا نەدەژیان و لێیانەوە دووربوون. زۆر هەستیان بە ژان و ئازارەکانیان نەدەکرد. گوێیان لە داخوازییەکانیان نەدەگرت. بیروباوەڕ و هەڵسوکەوتی ڕۆژانەشیان، لەگەڵ ویست و ئارەزووەکانی هێزی پێشمەرگەدا، یەکی نەدەگرتەوە. لەبەر هەموو ئەو هۆیانە، ئێمە کاتی لە نزیکەوە و لە سەنگەرەکانی پێشەوەی خەباتدا، قسەمان بۆ پێشمەرگە دەکرد، داوامان لێ دەکردن، هاوکاریمان لەگەڵ بکەن، بە پەرۆشەوە، بەدەم بانگەوازەکەمانەوە دەهاتن!

نوورەی مام برایم

لە ئەو برایانەی، زۆر لێیانەوە نزیکبووم، ڕەوانشاد (نوری کەریم موحەممەد)، ناسراو بە (نوورەی مام برایم) بوو. ئەو کوڕە کوردە مەردە، هێشتا بە تەواوی (21) بەهاری تەمەنی پڕ نەکردبووەوە، هەر لە سەرەتای شۆڕشی (1961)ەوە پێشمەرگە بوو. جگە لە ئەوەی پێشمەرگەیەکی کۆنی بوێر و دەستوەشێن بوو، ع لەنێو شار و ع لە شاخ، بەشداری لە گەلێ نەبەردی گرنگی شۆڕشدا کردبوو. هەر بۆیە لە ژیانی پێشمەرگەیەتیدا، (3) جار بریندارکرابوو، (3) جاریش لەسەر کوردایەتی گیرابوو. لەبەرئەوە جێی ڕێزی هەموو لایەک بوو. تەنانەت کاتی کۆچیدواییکرد، (مەکتەبی یاریدەدەری سکرتێری گشتی ی. ن. ک)، بە شێوەیەکی فەرمی، پرسەنامەیان بۆ بنەماڵەکەی نارد، بە مەرجێ هەرگیز لەگەڵ ئەواندا نەبووە! پاشکۆنامەی ژمارە (3) ل (419)

کاکە (نورە)، کوڕێکی گەلێ ئازا و چالاک، زیرەک و شارەزا، بەڕێز و باش بوو، زۆر لەشی سوکبوو، قسەی خۆش و زمانیشی شیرین بوو. لە هەمان کاتیشدا، دەنگێکی خۆشی هەبوو، هونەرمەندێکی وێنەکێشی باشیش بوو. یەکێ لە ئەو پێشمەرگانە بوو، شتی زۆر لابوو. مرو لەگەڵیدا بێ تاقەت نەدەبوو. سەبارەت بە بیری نەتەوەیی و شۆڕش، قسەم زۆر بۆ دەکرد و ئەویش، بڕوای پێ دەکردم و قسەکانمی پێ خۆشبوو، سەری لێی دەخورا، بەڵام ئەو هەلەمان بۆ هەڵ نەکەوت، تا بە ڕاشکاوی قسەی لەگەڵ بکەم!

(2008 - 1940)

رۆژێکیان پێ ئەوەی لێی بپرسم، باسی ڕەوانشاد (فاخیر میرگەسووری) بۆ کردم و گوتی: شتێکت بۆ دەگێڕمەوە، بەڵام لەنێو خۆمانتا دەرنەچێ. ساڵی (1972) بوو، کاک (ئیدریس) بانگیکردم و پێی گوتم: کاری هەیە، دەبێ، بۆمان بکەی، چیت دەوێ، بۆت دەکەین. منیش گوتم: چییە؟ گوتی: تۆ زۆر لە (فاخیر)ەوە نزیکی، تاوانێکت بۆ دروستدەکەین و دەتگرین، لەگەڵ (فاخیر)دا، لە یەک ژووردا داتاندەنێین. پاشان (فاخیر)مان بۆ بکوژە و بڵێ: شەڕمانبووە و ویستوویەتی، بمکوژێ، منیش ناکۆکیم لە خۆم کردووە

گوتم: تۆ هەرچی بڵێی، بۆتان دەکەم، بەڵام ئەو کارە بە من ناکرێ. چونکە ماوەیەکی زۆر، پێکەوە پێشمەرگە بووین و یەکدیمان زۆر خۆشدەوێ. جگە لە ئەوەی (فاخیر)، کەسی خۆتانە و من دەس لە بنەماڵەی (بارزانی) ناوەشێنم. خۆتان دەتوانن، لەنێوی‌بەرن. ئیدی کە زانی، کەڵکی نییە، گوتی: لای کەس باسی ئەم قسەیە مەکە. منیش لێم پرسی: باشە، بۆ بە قسەت نەکرد؟! ئەی نالێن، (فاخیر) دەستی لەگەڵ (بەعس)دا تێکەڵاوکردبوو؟! ئەویش بە پێکەنینەوە گوتی: نازانم، گەر ناپاکی لە شۆڕش و ماڵی (بارزانی) کردبوو، ئەی خۆیان بۆ نەیاندەکوشت؟! ئاخر هەر بمکوشتایە، یەکسەر لە تۆڵەی خوێنی (فاخیر)دا دەیانکوشتمەوە و دەیانگوت: دوژمنایەتی نێوان خۆیان بووە!

چالاکیی بەرەگانی جەنگمان

لە ئەو کات و ڕۆژەدا، بە هیچ شێوەیە سڵمان لە (پارتی) و (پاراستن) نەدەکردەوە. چونکە نێوشار نەبوو، (خاڵەحاجی) بانگمانکا و سووکایەتیمانپێبکا، بەڵکوو ئەو کاتە،

بەکردەوە پێشمەرگەبووین، لە بەرەکانی جەنگ خوێنمان پێدەدا، زۆربەی هاوبیرەکانی ئێمەش، لە ئەو ئەبەردانەدا بەشداربوون، هێندێکیشیان هەر بریندار و شەهید بوون، وەک خەڵکی دیکە نەبووین، چاخانە و بارەکانی (ئێران) بگەڕێین و هەر قسەی ڕووت بکەین!
بەڵام (نوری)، لە ئەو چالاکی و جوڵانەوە گەورەیەی، ئێمە لە بەتالیونەکەدا دەستمان دابوویە، زۆر دەترسا. حەزیدەکرد بەزووترین کات، لەدەس ئێمە ڕزگاربێ. هەر لەگەڵ هەستیدەکرد، لەگەڵ کۆمەڵێ پێشمەرگە دانیشتووم و قسەیان بۆ دەکەم، ئەوانیش گوێم لێ دەگرن، یەکسەر دەهات و دادەنیشت. باسەکەی پێ دەگۆڕین و هەر یەکەی بە لایەکدا ڕەوانەدەکرد.
ڕۆژێ لێم توورەبوو، گوتی: تۆ وادەزانی، لە زانکۆی (سولەیمانی) دەخوێنی، وا بە ئارەزووی خۆت قسەدەکەی؟ نازانی، ئەم ناوە هەمووی بە (پاراستن) تەنراوە؟! بۆ واز لە ئەم کەلەڕەقییەی خۆت ناهێنی؟ منیش گوتم: دیارە، لای تۆ کارێکی خراپ دەکەم. گەر ئێمە لێرە هەوڵبدەین، ورەی پێشمەرگە بەرزکەینەوە، زیاتر بۆ کوردایەتی و ئەبەردی هانیانبدەین، لە ئەو ڕێیانەشەوە، دۆست و هاوبیری پتر، بۆ (کاژیک) پەیداکەین، بۆچی کارێکی خراپە؟ خۆ من لێرە دژی (پارتی) و شۆڕش قسەناکەم، بەڵکوو باسی مێژووی کورد و شۆڕشەکانی، کوردایەتی و دیسیپلینیان بۆ دەکەم. ئایا ئەو شتانە بەخراپ دەزانی؟ گوتی: ئەوە ئیشی تۆ نییە. تۆ تەنیا پێشمەرگەی، ئەوە ئیشی کادیرەکانی (پارتی)ە. منیش گوتم: ڕاستدەکەی. بەڵام لە ئەم ناوە، هەزار پێشمەرگە زیاتری لێ هەیە، فەرموو کادیرێکی (پارتی)م بۆ بانگە، با هێندێ باسی شۆڕش و کوردمان بۆ بکا!
هەرچەندە لە ئەوە زیاتر، هیچی دیکەی پێ نەبوو، بەڵام بە توورەییەوە گوتی: لە ئەم کاتەوە، من کار لەگەڵ ئێوە ناکەم. منیش دەمزانی، کاکە (نوری) بەتەواوی گۆڕاوە، (عومەر شەمەیی) و (فەرهاد عەبدولحەمید) کاریانتێکردووە. بۆیە پێم گوت: تۆ ئازادی. بەڵام با بگەڕێینەوە، لەگەڵ هاوبیرانی سەرکردایەتیدا، لە ئەو بارەیەوە قسەبکە!

ئاگربـــاران

لە گەرووی (هومەرئاغا)، بەلەدپاڵی چیایەکی بەرز، سەخت و چڕوپڕەوە بووین. هەمووی بە دارودەوەن داپۆشرابوو، دیمەنێکی زۆر جوانی هەبوو. بارەگەی بەتالیونەکەمان، لە دامێنی چیاکە و نزیک سەرچاوەی ئاوەکەوە دامەزرابوو. لەسەر لووتکەی چیاکەش، بەڕیز سەنگەری قووڵ هەڵکەنرابوو.
ئێمە هەرگیز، مەترسی ئەوەمان نەبوو، سوپای داگیرکەر هێرشبباکا. بەڵام پتر لە بۆردومانی فڕۆکەکان دەترساین، چونکە بەڕۆژ مۆڵەتی کەسی نەدەدا، بەئازادیی بجوڵێ.

هەموو ڕۆژێ بە دەیان بۆمبی ناپاڵم، فۆسفۆری و هیشووی دەتەقاند. جگە لە ئەو تۆپبارانە خەستەی، بەبەردەوامی دەیانکرد. مەگەر لە فیلمی (درێژترین ڕۆژ لە مێژوو)ەکەی (جون واین)دا بیتبینێتم! باوەڕناکەم، ماوەی کەسی نابێ، بیخەم دانیشێ و چاوبتووقێنێ. چونکە لە ماوەی پێنج خولەکدا، چەندین گوللەتۆپ، لە دەوروپشتمان دەکەوتەوە. هەر پێشمەرگەی کوردبوو، بدڵی بە خۆیدا دەگرت و بەرەنگاریدەکرد! ئەگینا گەر سەربازی هەر لەشکرێکی دیکە بووایە، زۆر لە ئەو ناوە هەڵیان ئەدەکرد. پێشمەرگەکانی سەر تۆپەکانی شۆڕشیش، بە شێوەیەکی بەردەوام، تۆپیان دەتەقاند. سەربازگە و ڕەبایەکانی دوژمنیان تۆپبارانئەکرد. جگە لە ئەوەی دوو جاریش، بە دوشکە و چەکی دژەئاسمانی، فڕۆکەیان خستەخوارەوە. هەروەها تیپەکانی (ئێران)یش، بەیانیان زوو خۆیان و تۆپە قورسەکانیان دەهاتن. ئەو ناوەیان تۆپبارانئەکرد و سەرلەئێوارە دەگەڕانەوە. وەک دەڵێن: ڕۆژی حەشر چۆن بوو، ئەو ناوەش وابوو، شەو و ڕۆژ ئاگرباران بوو. لە ئەنجامیشدا هێندێ پێشمەرگە، بە بۆمبی فڕۆکە و گوللەتۆپ، بریندار و شەهید بوون.

لەسەر لووتکەی چیاکە، چەن پێشمەرگەیەکی لێبوو، بە دووربین، تەماشای شوێنەکانی سوپای دوژمنیان دەکرد و بە بێتەل، قسەیان لەگەڵ پێشمەرگەکانی بنکەی تۆپەکاندا دەکرد. هەر زووزوو دەیانگوت: شەماڵ دوو شووتی بۆ لای ڕاست. شەماڵ ناوی نهێنی ئەو بنکەیە بوو، شووتیش گوللەتۆپ بوو! کە شەماڵ دوو شووتی نوێی دەهاویشت، بە جاری زەویەکەی دەوروبەرمان دەلەریەوە. (ئەحمەدی عارفی فیتک)یش دەیگوت: من دیومە، شەماڵ دوو کەلای داری هەڵدەوەرێنێ، هەرگیز نەمدیوە، زەوی بلەرزێنێ!

لە ئەو دواییانەدا، بەئاشکرا هەستمدەکرد، زۆربەی فەرماندەی بەتالیۆن و جێگرەکانیان، لەگەڵ هێندێ سەرلق، خۆیان لە زۆر شت دەپاراست و نەیاندەویست، بەخۆڕای تیدابچن. هەر لە بەیانییەوە، خۆیان لە کونێ دەخزان و بۆ کارێکی پێویست نەبووایە، سەریان دەرنەدەهێنا. بە تایبەتی (نوری)، لە دوارۆژەکانی بەرەی گەرووی (هومەرئاغا)، زۆر وەڕزبووبوو، تووشی گومان، دڵەڕاوکە و ڕەشبینی بووبوو.

(سەلامی حەمەڕەشی ئەحمەشانە)، کە خزمییوو، هەمیشەش بەدوایەوەبوو، شێتۆکەیەکی زۆر خۆش و ئازا بوو، دەسی بە دەمی سەگدا دەکرد! کاتی تۆپباران دەسپێدەکرد، دەچووە سەر دارێکی بەرز. گۆرانی دەگوت و چەقەنەی لێدەدا. (نوری)ش توورەدەبوو، دەیقیژاند، جنێوبارانیدەکرد و دەیگوت: سەگباب وەرەخوارەوە، ئەڵێی سیخوڕی و نیشانە بۆ فڕۆکەکان دادەنێی! ئەویش پێدەکەنی و دەیگوت: مەترسە. لێرە فڕۆکە ئێمە نادۆزێتەوە.

ئەو ماوەیەی لە گەرووی (هومەرئاغا) بووین، تەنیا پاسی ئەو کێو و چیایانەمان دەکرد. نە دوژمن هێرشیکرد و نە سەرکردایەتی شۆڕشیش، فرمانی پەلاماردانی بۆ دەرکردین. شۆڕشەکە وەک باری مووشینی لێهاتبوو، سەرکردایەتی شۆڕش، لە شوێنی خۆی چەقیبوو، وەک بە دوژمن بڵێ: بابە ئێوە تۆپ مەتەقێنن و فڕۆکە هەڵمەستێنن، ئێمەش هێرش ناکەین. کۆستەیە، هەر کەس بە مووشەی خۆی هەستێ و بەگیمان ناوێ!

هەڵسوکەوتی سەرکردایەتی و ڕەوشی پێشمەرگە

بەڕاستی، هەر لە سەرەتای شۆڕشەوە، گەلێ کوڕی ئازامان هەبووە، هەرگیز سڵیان لە مردن نەکردووەتەوە، لەپێناوی کورد و (کوردستان)دا، بە شانازییەوە، گیانی خۆیان بەختکردووە. بەڵام هێندەیان نامەقی و دزی، لە کادیرەکان و لێپرسراوانی (پارتی) و شۆڕش دیوە، گەر ئەمانیش لە ئەوانەوە، فێری ئەو ڕەوشتە دزێوانە نەبووبن، ئەوا بەتەواوی وەڕزبوون، <u>هەر شۆڕشێکیش، ماوەیەکی زۆری خایاند، پێشمەرگە و گەلەکەش، ماندوو و بێزاردەبن، وزەیان لێ دەبڕێ و وورەیان لاوازدەبێ!</u>

ئەو کاتە، شۆڕشی (11)ی سێپتێمبەر، تەمەنی (14) بەهاربوو، هێشتا تازە جەنگ لە نێوان کورد و داگیرکەردا گەرمدەبوو. جگە لە ئەوەی هیچ ترووسکاییەک بەدی نەدەکرا، هێشتا ئەو سەربڕشی دیار نەبوو، شۆڕشەکە بە چی کۆتاییدێ! لەبەرئەوە زۆربەی لێپرسراوانی پێشمەرگە، تەنانەت نەتەوەییەکانیش، لە فڕوفێڵی شۆڕشەکە تێگەیشتبوون، زۆر خۆیان پێوە ماندوو نەدەکرد و وەک جاران خۆیان بەکوشت نەدەدا!

چونکە لەلایەکەوە دەوڵەمەندبووبوون. لەلایەکی دیکەشەوە هەڵسوکەوتی لێپرسراوە گەورەکانی شۆڕشیان دەبینی، خۆیان و خێزانەکانیان، لەسەر سنوور یا لەنێوشارەکانی (ئێران) چۆن دەژیان. پارەیەکی زۆریان هەبوو، خانووی باشیان بەکرێگرتبوو، ترومبێلی نوێیان لەبەردەستدا بوو. لە بەرەکانی جەنگەوە دووربوون و ترسی بۆردوومانی فڕۆکەشیان نەبوو، پێیەکیان لەنێو شۆڕش و پێکەی دیکەیان لە (ئێران) بوو. شەویان لێدەهات، لە ماڵی کۆنەبوونەوە و تا درەنگانی، دەیانخواردەوە و قوماریاندەکرد. پێشمەرگەکەش، ئەو لەشکرە بێکارە بێهونەرە مشەخۆرەی کوردیان، بە ئەو شێوەیە دەبینی، دەسووڕانەوە و ڕایاندەبووارد، بەناو هەردوولاشیان هەر کوردن، ئیدی بەتەواوی سارددەبوونەوە!

ئەز پێمولیە، هەموو ئەو هۆیانە، وای لە کادیرە کۆنەکانی شۆڕش کردبوو، پتر خەمی ورگی خۆیان و گیرفانپڕکردنیان بێ، وەک لە ئەوەی خەمی شۆڕشەکە بخۆن. شۆڕشەکە هێندە تێکەڵوپێکەڵبووبوو، پاشەڵی هەموو ئەوانیشی پیسکردبوو، ئادەهات،

زیاتریش گلاوێنەکردن. تەنیاترووسکاییەک هەبووبێ، هەر پێشمەرگە لاوەکان و ئەفسەرە تازەپێگەیشتووەکان بوون، جێی هیوای کۆمەڵانی خەڵک بوون. چونکە هێشتا خراپ نەبووبوون، بەراستی کوردایەتییان دەکرد. زۆر ئازایانە و مەردانە، دژی سوپای داگیرکەر دەجەنگان. لەبەرئەوە سەیرم لێ نەدەهات، هەموو ئەو کۆنە (کاژیک) و نەتەوەییانەی، لەنێو شۆڕشەکەدا بوون. لەپێناوی بەرژەوەندی تایبەتی خۆیاندا، شەفیکیان لە ئایدۆلۆژیا، ستراتیژ و (کاژیک) هەڵدابوو. بەهیچ جۆری باوەڕیان بە کاری پارتایەتی نەمابوو. هەموو هیوایەکیان بە (مەلامستەفا) بوو. تەنانەت دەیانگوت: گەر تەنیا سەرۆک (بارزانی)، چادرەکەی و دوو تووتییەکەی بمێنێ، کورد نافەوتێ و سەردەکەوێ! چادرەکە بارەگەی (بارزانی) و دوو تووتییەکەش جووتە برا (ئیدریس) و (مەسعوود) بوون! ئەوانیش ئەو جۆرە بیرکردنەوەیەیان. گەلێ لا پەسەندبوو. هەر خۆشیان وایان لە ئەو خەڵکە کردبوو. بە ئەو جۆرە بیربکەنەوە و ئەنجامەکەشیمان. بە چاوی خۆمان بینی!

بۆ دواچار ئازادیی

دەوروبەری دوو هەفتە، لە ئەو ناوە ماینەوە. پاشان رۆژی (5، 10)، ئەویشمان چۆلکرد و بەرەو (ئازادی) گەڕاینەوە! سەرەتا بە شێوەیەکی رێکوپێک، لقەکان گەڕانەوە. رۆژی دوایی بارەگەی بەتالیۆنیش. لەگەڵ (نوری)دا، بە دوو پیکاب گەڕاینەوە. (جەمال)ی برای (نوری) و (تایەری عەبەپشی) دووروژبوو، بە سەردان بۆ لای (نوری) هاتبوون و لەگەڵ ئێمە گەڕانەوە.

کاتی نیوەڕوبوو، تازە لە پێچەکانی دەوروبەری (گەلاڵە) بووین. دوو فرۆکەمان لێ پەیدا بوو. لە دوور ئێمەوە. لوورنکەی کێوەکانی بەرانبەرمانی بومبارانکرد. دووکەڵ و تۆز تێکەڵبوون و بە ئاسماندا چوون. ئەو ناوە هێندەی دیکە خۆڵاویبوو. سەر و چاومان دەتگوت، بە مشت خۆڵت پێداکردووە!

ئەوانەی لەگەڵمان بوون، هەر گوییان لە دەنگی فڕۆکەکە بوو. دابەزین و بە ئەو کێوە بەرزدا، سەربەرەوخوار رایانکرد. (نوری) شلەژابوو، نەجولا و کەمێ خۆی تەویکردبوو. بەپێوە راوەستابوو. هەر تەماشای فرۆکەکانی دەکرد. ئێمەش دوو کەس لەگەڵ ئەو مابووینەوە، خۆمان لە قەراغ جادەکە ماتکردبوو. کاتێ دەنگی فرۆکە نەما، (نوری) هەستا و تەماشایەکی دەوروبەری خۆی کرد. تەنیا ئێمەی لە دەوربووین و ئەوانی دیکە دیارنەبوون. بەتەواوی کەڵلەیبوو. منیش گوتم: بەرەوخوار هەڵاتن. ئەویش لەبەرچاوی ئەو هەموو پێشمەرگەیە، پڕ بە گەرووی دەیقیراند، بانگیەکردن و جنێوی ناشیرینی پێ

دەدان. ئەوانیش ورتەیان لە خۆیان بڕیبوو. دوای ماوەیە سەرکەوتنەوە، لە ترساندا ڕەنگیان زەردهەڵگەڕابوو. ناهەقیشیان نەبوو، چونکە بۆردوومانی فڕۆکەکان زۆر کتوپڕی بوو، هێندێکیان هەر گوێیان لە دەنگی گرمەی تۆپ نەبووبوو، بەڵکوو ئەوەتەی شاریان بەجێهێشتبوو، بێ فرەوبرە، لە شوێنی دانیشتبوون!
لە (ئازادی) بۆ دواجار بلمەزراینەوە. لە بارەگەی (بارزانی)ەوە، خەڵات و بەراتێکی زۆرمان بۆ هات، وەک بەکرێنگیرابین، کارەکەمان تەواوکردبێ و هەقدەستمان بدەنێ! (نووری) جگە لە پارە، جیبێکی نوێی بە دیاری وەرگرت. هەموو پێشمەرگەیەک (20) دینار، هەموو لێپرسراوێکی سەربازی (30) دینار و هەموو سەرلقێکیش (100) دیناریان وەرگرت.
ئەو چەن ڕۆژە تا لۆریمان بۆ هات و ڕەزامەندی (ئێران) وەرگیرا، بە خاکەکەیاندا بگەڕێینەوە، ماوەیە لە (ئازادی) و (چومان) رامانبوارد. گەلێ برادەری خۆشەویستمان بینی. پاشان ماڵاوایمان لە نێوچەی سەرکردایەتی کرد و بە (ئێران)دا گەڕاینەوە. بەڵام لە گەڕانەوەماندا، ئەم جارەیان کەس نەهات، دەسخۆشانەمان لێ بکا، هێندێ قسەمان بۆ بکا و ماڵاوایمان لێ بکا، وەک لە کاتی هاتنماندا، جووتە برا (ئیدریس) و (مەسعوود) هاتن، بەخێرهاتنیانکردین و بۆ جەنگەکە هانیاندەداین! (نووری) هەر زوو، بەتالیۆنەکەی بەسەر ئێمەدا بەجێهێشت و بە جیبە تازەکەی، خۆی و (جەمال)ی برای و کاک (تایەر)، بە (ئێران)دا بەرەو (تەویلە) گەڕانەوە.

ئەزموونێکی نوێ

وەک دەڵێن، ئەو چوونەمان خێری پێوەبوو. ئەزموونێکی نوێم پەیداکرد و لە نزیکەوە، هەموو شتێکم بۆ ڕوونبووەوە. تێگەیشتم، شتێ نەبوو، ناوی (پارتی) بێ. بەرەڵاییەکی زۆر، لە ڕیزەکانی شۆڕشدا دەبینرا. یەکەمین دەزگەی باڵادەستی ئاشکرای شۆڕش، تەنیا هەر بارەگەی (بارزانی) بوو. هەروەها، یەکەمین دەزگەی نهێنی شۆڕشیش لە هەموو (کوردستان)دا، هەر دەزگەی (پاراستن) بوو. ئەم دوو دەزگەیە، هەموو کارەکانی شۆڕشیان بەڕێوەدەبرد و هەردووکیشیان، لە یەک سەرچاوەوە، ئاویان دەخواردەوە! هەر کوڕەکانی سەرۆک (بارزانی)، بەڕێوەیاندەبرد و لە ڕاژەی یەک شوێنی دیاریکراویشدا بوون. ئیدی ناوی سەرکردایەتی (پارتی)، دەسەڵاتی پەلبیرو، کۆمیتەی سەربازی و شالیارکەکان، دیوی دەرەوەی ئەو دوو دەسەڵاتەیان ڕازاندبووەوە. بڕیان نەبوو، هیچ بڕیاریبدەن، جگە لە پارەبەخشینەوەیەکی کەم نەبێ. هیچ جۆرە توانا و دەسەڵاتێکیشیان نەبوو. ئاپوورەیەکی زۆر لە ئەو ناوە، بەخۆڕای کۆبووبوونەوە، مشەخۆرێکی زۆری

وەک سپلی لاورک. لەسەر رەنج و خەباتی پێشمەرگەی بلماو، بێکار دەسووڕانەوە و نەژیان، نەلەوەڕان و قسەی زلزلیان دەکرد، کەچی هەر ئەوانیش بۆ هەموو شتێ، هەمیشە لە پێش هەموو کەسێکەوە بوون و لە پەنا حەجەکەدا خۆیان مات‌دابوو. چارەرێی گفتوگۆ و رێککەوتنێکی نیکەیان دەکرد، تا بەساغی بگەڕێنەوە و سەرکردایەتی شۆڕش لە شارەکاندا، پلەوپایەی بەرزیان بەسەردا دابەشکا!

ئاخر ئەم هەموو هێزە زۆرەی پێشمەرگەی ناوچەی (بادینان)، بەڕۆژ هەموویان ریشیاندەتاشی، جلی جوانیان لەبەردەکرد، خۆیان خاوێندەکردەوە، کلاشینکۆفێکیان لە شاندەکرد و بەنێو ئەو خەڵکەدا پیاسەیاندەکرد، پارەیەکی زۆریشیان لە گیرفاندابوو، لە جگەرەی رۆسمان، دیمۆری و گرێڤن کەمتریان نەدەکێشا. جگە لە ئەوەی، هەمووشیان مووچەی پێشمەرگایەتیان وەردەگرت، بەدەمیشیەوە وردەوردە کاریاندەکرد، پارەیەکی زۆریان دەستدەکەوت، هەر تاریکیشییەکرد، هەر شەوەی لە ماڵی، مێزیان دەڕازاندەوە و رایاندەبوارد. کەچی یەکێکیان شەڕیان نەدەکرد. هەرچەندە تواناى هێزەکان و باری پێشمەرگەی نیوچەی خۆمانم، لەگەڵ نیوچەی سەرکردایەتیدا بەراوردەکرد، جیاوازییەکی زۆرم دەبینی و سەرمسووڕدەما!

بەئاشکرا، زۆربەی کادیر و لێپرسراوەکانی شۆڕش، دزییاندەکرد و گیرفانیان پردەکرد، ماڵی سپییان کۆدەکردەوە و بۆ ڕۆژی رەشیان پاشەکەوتدەکرد! کەس نەبوو، لێیان بپرسێتەوە. سیخوڕی دەیتوانی، لە ئەم پەڕەوە بۆ ئەو پەڕی (کوردستان)، بێ نامە و بەئازادی بسووڕێتەوە. خەڵک لە ماڵان دادەنیشتن و بەئاشکرا، جنێویان بە سەرانی شۆڕش دەدا. (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی)ش، هەر کەسێ قسەی بە ئەوان نەگوتایە، لێیان نەدەپرسییەوە و دەستکاریان نەدەکرد. بەڵام هەر کەسێ لە ئەو دوو دەزگەیەیان بخوێندایە و لێیان بکەوتایە، ئەوا گەر سەرەونگومیان نەکردایە، لەبەرچاوی لێپرسراوان، نیسکی خۆی تاڵدەکرد. یەک ئەندامی لیژنەی ناوچە، لق و کۆمیتەی ناوەندی نەبوو، بوێری و دەمبکاتەوە، زمان هەڵهێنێتەوە و باسی کەموکورییەکانی شۆڕش بکا، یا رەخنە لە بارەگەی (بارزانی) و دەزگەی (پاراستن) بگرێ، چونکە هیچ جۆرە ئازادییەک نەبوو!

هەر بۆ نموونە: (رەووف بێگەرد) چیرۆکی (ەنگاوێک لە رێگای دووردا)ی نووسیبوو، لە ژمارە یەکی گۆڤاری نووسەری کوردی چیادا، ساڵی (1975) بڵاوکرایەوە. چیرۆکەکە باسی گەندەڵی ناو شۆرشی ساڵی (1974)ی دەکرد، کە چۆن پیاوخراپ، دز و درۆزنی زۆر بووە، رێز لە پێشمەرگە و نیشتمانپەروەر نەگیراوە. لەسەر ئەوە (21) ڕۆژ لە گرتوخانەی (چۆمان) گیرا، گەر هێندێ نلوی گەورەی وەک (سالح یوسفی) و (دارا تۆفیق) نەبوونایە، لەوانەبوو، لەناوییەرن!

نازانم، ئەو کابیرە شۆڕشگێڕانە، ئەوانەی لە ڕۆژانی خۆشی و لەسەرشەقامە تەختەکانی شارەکانی باشووری (کوردستان)، خۆیان بەسەر خەڵکی دڵسۆز و ڕەشوڕووتی گەلەکەماندا بادەدا، لافوگەزافی نیشتمانپەروەری و کوردایەتیان لێدەدا، بۆچی ئەو کاتە، دەمیان بە دەرزی و دەزوو دروورابوو؟! لە کوێ بوون، ئەو پیاوە ئازایانەی، شەوانە لە یانەی فەرمانبەرانی شارەکان، تا درەنگانی دەمانەوە، باشترین خواردنەوەیان هەڵدەقوڕاند، لە چاوی دۆست و یارە جوانەکانیان، کاغەزی قوماریان ڕادەکێشا؟! لە کوێن، ئەو نامەردانەی ناوی خەڵکی کوردپەروەری مەردیان پیسدەکرد، دزایەتیاندەکردن، ژنانیان بەناوی سۆزانی و سەر بە (بەعس)ەوە دەکوشت؟! کوان ئەو دەنگە بلیرانە، بۆ دەنگیان نایە؟!

بڕواناکەم، گەر پێناسەیەکی تایبەتی شۆڕش هەبێ، هەموو مەرجەکانی لەگەڵ، شۆڕشی ئەو ساڵەی (کوردستان)دا بگونجایە. بەڵام تەنیاوتەنیا هەر، یەک شت ئەو خەڵکەی کۆکردبووەوە، ئەویش ناوی (بارزانی) بوو! ئەگینا هەر بلشیشبوو. ئەو ساڵە لەگەڵ داگیرکەر و دوژمنێکی سەرسەختی دڕندەی شۆڤێنی وەک (بەعس)، لەگەڵ دەوڵەتێکی گەورەی بەتوانا و دەسەڵات، دەوڵەمەند و فرەدۆست، خاوەن سوپایەکی گەورە و زۆر، هاوچەرخ و بەدیسپلین، بڕچەکی هەمەجۆرەی مرۆڤرکەر توانیمان، بجەنگین و خۆمان ڕاگرین! من ئێستە دەڵێم: ئەوە ئازایەتی و ژیری، کەسی تێدا نەبوو، بەڵکوو بە (قوودرەتی قادر) مابوو! بۆیە هەر پێش گەڕانەوەم، دوونامەم بۆ هەردوو هاوبیری ئەفسەر (مەنسوور) و (حەمەشەوقی) نووسی: تکاتان لی دەکەم، تا دەتوانن، دڵسۆزی خاک و نەتەوەکەی خۆتان بن، بەڵام بەخۆڕای، خۆتان بۆ کەس بە کوشت مەدەن، ئاگاتان لە خۆتان بێ، چونکە لە پاشەڕۆژدا، کورد و (کاژیک) زۆر لە ئێستە، پێویستیان پێتان دەبێ!

بەدەم گەڕانەوەوە...

ڕەوانشاد (برایم فوری ئەحمەد)، کە بە (شێخ برایمە شەلە) ناسرابوو، لە دایکەوە خزمم بوو، لە شێخەکانی (ئامادین) بوو، بۆ یەکەمین جار ساڵی (1963)، لە شۆڕشی (11)ی سێپتیمبەردا بووە بە پێشمەرگە و چەندین جار بریندارکراوە.
باوەی لی کردم، لە گەڕانەوەدا پێکەوەبین. منیش دوای ئەوەی پێشمەرگەکان پارەیان وەرگرت و گەڕانەوە، لەگەڵ ئەودا و لە پێشی دەبلکابینەیەکدا، تا (خانە) لەگەڵی سواربووم. لەڕێ بۆی گێڕامەوە، چۆن کاتی خۆی ساڵی (1972)، لە (خانە) ژیاوە، ڕاییواردووە و کونبەکونی شارۆچکەکە شارەزایە. منیش سەیرم لێدەهات، بیری هیچم نەبوو، ئەوەتەی (شێخ برایم)م دەناسی، هەر لە (سولەیمانی) دیومە، لە کوێوە پەڕیوەتە ئەو ناوە؟! کەی و بۆچی لە ئەوێ ژیاوە؟!

گوتی: دوای ئەوەی (حەمەی حاجی برایمی چەرمەگا) و کومەڵەکەیمان لە (خەلەکان) کوشت، یەکسەر رامانکرد بو بارەگەی (بارزانی) و ئەوانیش، ناردیانین بو (خانە)، (ئیدریس)یش پیی گوتین: جاری لە ئەوی دانیشن، تا شتەکە کوندەبی، هەموو مانگێکیش بە شیوەیەکی ریکوپیک، پارەیەکی باشیان بو دەناردین.

منیش بەراستی سەیرم لیهات، ئەو کاتەی ئەوە روویدا، لەنێوخەڵکدا وابلاوبوو، ئەم کارە بی ئاگاداری، بارەگەی (بارزانی) نەکراوە. بەلام باوەرم نەدەکرد، بە ئەو وردی و پلاندانانە کرابی. داوی ئەو پیلانەش، لە بارەگەی (بارزانی) چینرابی! داوام لی کرد، لە نووکەوە بوم بگیریتەوە، ئەویش پیکەنی و گوتی: بو چییتە؟ بو (کاژیک)ی دەنیری؟! گوتم: (کاژیک)ی چی؟ گوتی: بو تو وادەزانی، ئیمە لە کوێی گادا نووستووین، بو کەس هەیە، نەزانی، تو لەگەل ئەواندا کاردەکەی؟ گەر بو ئەوانیشی دەنووسی، ئەوا پێویست ناکا. چونکە (شیخ موحەممەدی هەرسین) و (حەمەی عەزیز) خویان (کاژیک)ن، لە بارەگەی (بارزانی) کاردەکەن و ئاگایان لە ئەو جورە شتانە هەیە. گوتم: کاکە شیخ، تو بو منی دەگیریتەوە، هەقی (کاژیک)ت چییە؟!

ئیدی گوتی: باشە، گرنگ نییە. دوایی دەسپیکرد و گوتی: دوای ریککەوتنەکەی (11) مارسی (1970)، سەروک (بارزانی) لە هەموو لایەکمان خوشبوو، سەرمان لە سەرکردایەتی دا و بەلینماندا، بو هەموو فەرمانیکی بارەگەی (بارزانی)، گویرایەل و دلسوز بین، هەر کاریکمان پی بسپیرن، جیبەجییکەین.

پاشان (چەرمەگایی)ەکان، روژی (25. 9. 1971)، لەپر (شیخ موحەممەدی سەییدعلی)یان لە (سولەیمانی) کوشت. ئیمەش هەموو (کاریزەیی)ەکان و شیخان کوبووینەوە، لە ئەو بروایەدا بووین، دەستی (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی) تێدا هەیە. نوینەریکمان بو سەرەوە نارد و داوامان لی کردن، ریمانبدەن، تولەی خومان بکەینەوە. ئەوەبوو، لەگەل (ئیدریس)دا ریککەوتین، ئیمە بگەرێینەوە و لە نیوچەی (خەلەکان)، خومان قایمکەین. ئەوانیش برووسکەیەک بو (حەمە) بنێرن و داوای لی بکەن، سەردانی بارەگەی (بارزانی) بکا. لە هەمان کاتدا، ئیمەش لە روژی دەرچوونیان ئاگادارکەنەوە. پاشان ئەو روژە هات و ئیمەش لای (خەلەکان)ەوە، بوسەیەکمان بو دانان، زالگەیەکمان دانا و چەن پیشمەرگەیەکی نەناسراومان، لەسەر جادەکە دانا، تا کە هاتن، رایانگرن و داوای نووسراویان لی بکەن. پاشان دایانبەزینن و بیانهینن بو لای ئیمە.

کاتی گەیشتن، داوای مولەتی روشتنیان لی کردبوون، چونکە چەکداربوون و پیشمەرگەش نەبوون. ئەوانیش نووسراوەکەی بارەگەی (بارزانی)یان پیشاندابوون. پیشمەرگەکانیش گوتبوویان: فەرموون دابەزن، با بچین بو لای لێپرسراوەکەمان. کە هینایان بو لای ئیمە و ئیمەیان دی، ئینجا تیگەیشتن، ئەمە چاڵە و بویان هەلکەنراوە، تازە هیچیان بو ناکری

و چەکبشیان پێ نەبوو. لە ترومبیلەکاندا بەجێیانهێشتبوو. ئێمەش هەموویانمان ڕیزکرد، یەکسەر دەسریژمان لێ کردن و هەموویانمان کوشت، هەر بە جێیەکانی ئەوانیش، خۆمان گەیاندەوە ناوچەی سەرکردایەتی. بارەگەی (بارزانی)ش، بە تیری دوو نیشانیانشکاند: لە کوڵ هەردوو دوژمنە دێرینەکەیان بوونەوە و تۆڵەی خۆیان لە هەردوولامان کردەوە!

لە ڕاستیدا ئەو کاتە، ئەو هەنگاوەی بارەگەی (بارزانی)م بە ڕاست دەزانی، چونکە هەردوولایان، زیانێکی زۆریان لە شۆڕشی کورد دابوو. بەڵام ئێستە بیری لێ دەکەمەوە و دەڵێم: گەر سەرکردایەتی شۆڕش، لە چەن کەسێ خۆشبووبێ، ئیدی چ پێویستەکا، هێمنیاکاتەوە و دوایی، تۆڵەیان لێ بسەنێتەوە؟! چونکە جارێکی دیکە، کەس بڕوای بە ئەو جۆرە لێبووردنانە نامێنێ، ڕیزەکانی گەل پتر، ناکۆکی و دووبەرەکی تێدەکەوێ!

هەر بۆ نموونە: (شێخ موحەممەد)، لە سەرەتای لاوێتییەوە، پێشمەرگەبووە و سەرکردایەتی شۆڕش، کارێکی گرنگیان پێ سپاردووە، زۆر سەرکەوتووانەش جێبەجێیکردووە. (بەدرەدین عەلی) پارێزگاری شاری (هەولێر) بوو. وەک چون (زەعیم سەدیق) لە شاری (سولەیمانی)، وەک سەگێکی هار، لە گیانی خەڵکی شار بەربووبوو. بە تایبەتی ڕۆژی (19. 6. 1963)، بە دەیان خەڵکی نیشتمانپەروەری بێتاوانی کوشت، ئەویش بە هەمان شێوە دڕندەیەکی شۆڤێنی عەرەب بوو، یەکێکی دیکەی لە ئەو سەگە هار و کێویلانە بوو، خراپەیەکی زۆری، بەرانبەر دانیشتوانی شاری (هەولێر) کردبوو. بۆیە سەرکردایەتی شۆڕش بڕیاریاندا، بیتۆپێنن. ئەوە بوو، ساڵی (1965) دوو پێشمەرگەی ئازا و گیان لەسەر دەستی کوردیان بۆ نارد، (شێخ موحەممەد) لەگەڵ پێشمەرگەیەکی دیکە لە شاری (بەغدا) بوو، پارێزگاری تاوانبار (بەدرەدین عەلی)یان کوشت، تۆڵەی هەروەدوای هەموو تاوانەکانیان لێ کردەوە و بە سزای مەرگیان گەیاند. ئاخر تاوان نییە، پێشمەرگەیەکی ئازای وەک (شێخ موحەممەد)، لە تەمەنی (30) ساڵیدا، قوربانی دەستی جەنگی نێوخۆ و دوژمنایەتی خێڵەکی بێ، لە کاتێکدا هەر لە سەرەتای لاوێتییەوە، لەپێناوی نەتەوە و نیشتمانەکەیدا، ژیانی خۆی بۆ خەباتکردن تەرخانکردبوو؟!!

(1971 - 1941)

دوایی (شێخ برایم) لە (خانە) مابەوە و منیش لەگەڵ ڕەوانشاد (ئەنوەری سەعید بەگ)دا سواربووم و بەرەو (مهاباد) ڕۆیشتین. ئەوە دواجاربوو، (شێخ برایم) ببینم، کاتێ لە دەرەوە گەڕامەوە، گوتیان کوژراوە. ڕۆژی (29. 5. 2017) حەزمکرد، سەرێ لە منداڵەکانی بدەم، کوڕە گەورەکەی (فەرەیدوون) و دایکی خاتوو (فاتمە)م بینی. ماوەیە پێکەوە دانیشتین و لە ئەو بارەیەوە هێندێ قسەمانکرد.

ڕەوانشاد (شێخ برایم)، پێشمەرگەیەکی زۆر ئازابوو، لە هیچ شتێ سڵی نەدەکردەوە. هەر لە سەرەتای لاوێتییەوە، تێکەڵی شێخانی (کاریزە) بووبوو. بەهۆی ئەوانەوە، تووشی دوژمنایەتییەکی زۆر گەورە بووبوو. لە ئەنجامیشدا، دوژمنەکانی تۆڵەیان لێ کردەوە و ڕۆژی (12. 10. 1983) لە تەمەنی (38) ساڵیدا کوشتیانەوە. لە دوای خۆشی (2) کوڕ و (4) کچی بەجێهێشتووە. ئەوا (34) ساڵ بەسەر تیرۆرکردنیدا تێپەڕدەبێ، خاتوو (فاتمە) بە دیار منداڵەکانییەوە دانیشتووە، بە شێوەیەکی زۆر جوان و ڕێزەوە، گەورە و پەروەردەی کردوون!

(1983 - 1945)

مهابـــاد

یەکێ ڕەوانشاد (ئەنوەری سەعیدی عەلی والی بەگ)ی ئەناسیایە، وای دەزانی، پیاوێکی زۆر تووڕەوتڕو، دڕندە و نەزانە، هەر بۆیە لەبەر کورتی بالا، تێکسمراوی و شێوەی ڕوخساری، لە دوورەوە خەڵکی (سولەیمانی)، ناویانانابوو (هەڤاڵ دڕندە). بەڵام کاتێ لێی نزیکدەبوویتەوە و تێکەڵیدەبووی، ئینجا بۆت دەردەکەوت، چەن پیاوێکی هێمن و لەسەرخۆ، قسەخۆش و ڕووناکبیر بوو. وەک پێشمەرگەیەکیش هەمیشە، لە سەنگەرەکانی پێشەوەی خەباتدا دەجەنگا.

ئەو ماوەیەی لە (خانە)وە تا (پێنجوێن) پێکەوەبووین. باسی گەلێ بابەتی مێژوویی و ڕێژەیی بۆ کردم، دەمەتەقێیەکی باشمان. لەسەر بیری نەتەوەیی و ڕەوشی شۆڕشی کورد کرد. زۆر خۆی بە نەتەوەیی دەزانی.

لە (مهاباد) دابەزین. دوای ئەوەی نانمانخوارد و کەمی پشووماندا، کاک (ئەنوەر) زانی، ئەوە یەکەمین جارە، ئەو شارە خۆشەویستە دەبینم، تەکسییەکی بانگکرد و گوتی: بەنێوشار و شوێنە خۆشەکانی بەوروبەریدا بمانگێرە. ئیدی هەموو جێگە گرنگەکان گەڕاین و کاتێکی خۆشمان بەسەربرد. شوفێرەکەش مێژووی شارەکەی بۆ باسدەکردین و بەناوەکانیان ئاشنایدەکردین. پاشان لە کاک (ئەنوەر)ی پرسی: خانمبازی ناکەن؟! ئەویش لە پێشەوە دانیشتبوو، لێی تووڕەبوو، گوتی: ئێمە پێشمەرگەین. بۆ ئەو جۆرە شتە خراپانە نەهاتووین. پێشمەرگە چۆن شتی وا دەکا؟! ئیدی کابرای شوفێر، لە ترساندا بێ دەنگبوو.
دوایی دابەزین. گوتی: ئەو پیاوە ناهەقی نەبوو. ئەو پرسیارەی لێ کردم. چونکە دەزانم، کورد بەگشتی و پێشمەرگە بەتایبەتی دێن بۆ (ئێران)، بە دوای خانمبازیدا دەگەڕێن. بەڵام گەر بۆ جارێکیش بێ، با ئەو کوردە بزانێ، پێشمەرگەی خاوەن ڕەوشتیش هەیە!
ئەو ڕۆژە، هەتاوێکی زۆر خۆشبوو. کەمێ بەپێش بەنێوشاردا گەڕاین. بەڕاستی (مهاباد)م هێندە دڵگیربوو، دڵم نەدەهات بەجێیبێڵم. شارێکی زۆر جوان و خنجیلانە، خۆشەویست و مەڵبەندی کوردایەتی بوو. کاک (ئەنوەر)، گۆڕەپانی (چوارچرا)ی پیشاندام. ئەو گۆڕەپانەی دەسەڵاتدارانی داگیرکەری دەوڵەتی (ئێران)، پێشەوا (قازیی موحەممەد) و هاوەڵەکانیانی لێ هەڵواسیبوو. چونکە وێنەی ئەو ڕەوانشادانەم بە هەڵواسراوی دیبوو، مەلارەکەی (قازی) و لاقە شۆڕبووەکانیم، هەر لەبەرچاوبوو، وامدەزانی، تازە لەداردراوە و هێشتا ملی، هەر بەهەتی سێدارەکەوە دەجولێتەوە!
ئیدی لەگەڵ کاک (ئەنوەر)دا، کولێ خەفەتمانخوارد. گوتم: کێ دەڵێ، گەر کۆماری (کوردستان) نەڕوخایە، ئێستە باروودۆخی ئێمەش، باشتر نەدەبوو؟! گوتی: گەر هەردوو پارچەکەی باشوور و خۆرهەڵات یەکبوونایە، یەک سەرۆکیان هەبووایە و ڕابەری بکردایە، ئینجا باشتردەبوو. ئەگینا لێرە (قازی) و لە ئەوی (بارزانی) هەبووایە، ڕێک نەدەکوتن.
بنەماڵەی کاک (ئەنوەر)، بنەماڵەیەکی نیشتمانپەروەری تێکۆشەربوون، جگە لە خۆی لە شۆڕشی نوێی گەلەکەماندا، مانگی (7)ی ساڵی (1982)، لەنێوچەی (شارەزوور) شەهیدکرا، (3) برای دیکەشی بە ناوەکانی (عوسمان، کامەران و بەختیار) شەهیدکراون.
سڵاو لە گیانی پاکیان بێ!

(1982 - 1947)

پێنجوێن

ڕۆژی (9، 10)، گەیشتینەوە (پێنجوێن)، کاتێ گەڕاینەوە، بارەگەی هێزیان بۆ نێو (پێنجوێن) گواستبووەوە. لە ئەو قوتابخانەیە هەواریانهەلدابوو، کە بە منالی لێم خوێند بوو! (فەتاح ئاغا) ناردی بە دوامدا، لە حەوشەکە ڕاوەستابوو، بانگیکردم و گوتی: لەگەل (عەلی توفیق) بڕیارمانداوە بچی بۆ بەتالیونەکەی (شێخ موحەممەد باساکی) و کاروباری دارایی وەرگری. منیش یەکسەر ڕەتمکردەوە. زۆری ڕاگرتم و گەلێ قسەی بۆ کردم، بەلام کاری تێ نەکردم و گوتم: بڕیارێکە و داومە، تا لە شۆڕشدابم، نزیکی پارە ناکەومەوە. دەمەوێ، لە بەتالیونی (4) کاربکەم. ئینجا بۆ سەر بیروباوەڕ و بیری نەتەوەیی بایدایەوە. لە ئەو بارەیەوە، هێندێ قسەی بۆ کردم. پاشان گوتی: با (نوری) لە (تەویلە) بێتەوە، قسەیەکی لێ دەکەین.

مالی (ئازاد مستەفا) گواستبوویانەوە بۆ (مەریوان). بەلام (شیرکۆی هەژار)، بەزۆری هەر لای ئێمە دەژیا. (مامەبەکر)م ڕازی لە (سەولاوا) هێنابوو، لەگەل (ئەحمەی دەرویش حەسەن)ی هاوڕێی منالیدا، لە (پێنجوێن) دووکانێکیان دانابوو، هەر لە ئەوێش دەژیان و دەنووستن. زۆر هەولم لەگەل دان، بێنە لای ئێمە، یا خانوویەکیان بۆ پەیداکەم، هیچ کەلکی نەبوو. هەردووکیان دەرویشانە دەیانگوزەراند!

هاوڕێکانم گوتیان: لە سەرەوە (حوسێن موحەممەد سەعید) ناوی شەهیدبووە، دەنگوباسەکە بە هەلە، بە مالی باوکت گەیشتووە، دایکت بە قوربیوان هاتبوو بۆ ئێرە، ئێمەش دلنیامانکردەوە و گەڕایەوە. ئیدی زۆرم پێ ناخۆشبوو، بۆ ئەوەی دلیان هیچ نەکا، لە ئاواندا نامەیەکم بۆ ناردن. کاتێکم زانی، دایکم و باوکم پەیدابوون. شەوێ لە مالی (عەلی عەبەوەنەوش) بووین. بەیانی بردمن بۆ (مەریوان).

دووەمین سەردانی سەولاوا

ئەوە جاری دووەمبوو، سەردانی (سەولاوا) بکەم. ئەم جارەیان، بەتەواوی گەورە بووبوو. هێندێ مال لە (پێنجوێن)ەوە گواستبوویانەوە و لە ئەوێ دەژیان. کاتەکەی پاییزبوو، شەو ساردیکردبوو. دانیشتووانی هوردووگەکە، خەمیان لێ هاتبوو. چونکە بەفرەبارین، ئەو ناوەی هەموو دادەپۆشی. کاربەدەستانی (ئێران)یش بەلێنیاندابوو، لە وەرزی زستاندا بیانگوێزنەوە. ئەو کاتە، (سەلاح)ی براشم، لە مالی پورە (مەلیح)م دەژیا. چەن ڕۆژی لەنێو خزم و دۆستەکانماندا ماینەوە، بە خۆشی ڕامانبوارد.

ڕۆژی سەردانێکی (دووڕووە)مان کرد و چاومان بە (شێخ عوسمانی سیراجەدین) کەوت. من پشتم زۆر دێشا، بۆ شێخم باسکرد و ئەویش، هێندێ شلەمەنی وەک (سوربوزاک و

نەکمیوە)ی بۆ نووسیم، کە ناوەکانیانم هەرگیز بیرناچێ، چونکە لەگەڵ (شێخ عوسمان)ی زاوامدا، بە ئەو ناوانە زۆر پێکەنین و دەیگوت: لە ناوی دەرمان ناچن و خۆی درووستیکردووە! بەڵام دوایی، لە دەرمانگەکانی (مەریوان) کڕیم و دوای ماوەیە، نەخۆشییەکەشم نەما!
لە گەڕانەوەمدا، (سەلاح)ی برامم لەگەڵ خۆم برد. لە (مەریوان) لە خوێندنگەی ئامادەیی شۆڕش وەرگیرا. ئەو کاتە لەگەڵ (حەسەن) ناوێکی کوردی خۆرهەڵاتدا، لە ماڵی (ئازاد) دەنووستن. (ئازاد) دەیویست، هەردووکیان بۆ پاشەڕۆژی (کازیک) پەروەردەکا!

بەسەرهاتی گەشتێ

دوای ئەوەی دایکم و باوکم گەڕانەوە، پارەیەکی باشیان دامێ. خۆشم ئەو دوو مانگەی لە سەرەوەبووم، مووچەم وەرگرتبوو. جگە لە ئەوەی، لە بارەگەی (بارزانی)شەوە، پارەیان دابووینێ، گیرفانم پڕبووبوو.
لە (پێنجوێن)، تووشی (سلەیمانی قەساب) بووم. قوڕگ و دەمی بە سارغی بەسرابوو. کونێکیان لە ئاستی دەمیدا هێشتبووەوە، تا بتوانێ، قسەبکا و نان بخوا. هەرچەندە نەیدەتوانێ، وەک جاران بە ئارەزووی خۆی هاڕووبکلێنێ، بەڵکوو هەر شۆربا و شلەمەنی دەخوارد. گۆشت و کەبابی وردەکرد و پارچەپارچە دەیخوارد. لەگەڵ خواردندا، ڕەوشی زۆر خراپبوو، بەڵام لە دەم نەکەوتبوو، گوێی نەدەدایە و لە جاران پتر قسەیدەکرد!
ئەو کاتە لە (تاران)، لە نەخۆشخانەیەک کەوتبوو. بۆ چەن ڕۆژی بە مۆڵەت هاتبووەوە. کارتی ئوتێلیکی دامێ و گوتی: لەگەڵ (برایم) و (سەرۆەت) وەرن، ئوتێل و خواردنی بەیانیانتان لەسەر من. ئیدی منیش قایلبووم و زۆرم پێ خۆشبوو، (تاران) ببینم، بەتایبەتی ئەو کاتەش، (نوری) لە ماڵی باوکی لە (تەویلە) دایکوتابوو، ئەو ناوەش بێ دەنگبوو، هیچ دەنگی هێرشکردن و جەنگ نەبوو. جگە لە ئەوەی (ئازاد)یش بە هەڵی زانی و گوتی: بەڵکوو لە (تاران)، بەهۆی (سیروان عوسمان)ەوە، هێندێ موری نوێ، بۆ (کازیک) درووستکەی.
دەوروبەری ڕۆژی (20 10) بوو، هەرسێکمان چووین بۆ (مەریوان). ئەو شەوە لە ماڵی بەهەشتی (مەلانەجیب) ڕۆژمانکردەوە. ئەو کاتە مەلا، لێپرسراوی (مەکتەبی سەفەر) بوو. بۆ بەیانی، سەریکمان لە (مستەفای حاجی تۆفیقی دەلاک) دا. ئەویش لای کوردێکی خەڵکی (مەریوان)، لە سەرتاشخانە کاریدەکرد، ناوی (عەلی زەریفی) بوو. (برایم)یش لە ڕێی (مستەفا)وە ناسیبووی. لە ئەو ڕۆژانەدا، کەم کەس دەیویرا، بێ پرسی دەزگەی سیخوڕی (ساواک)، بچێ بۆ (تاران). چونکە یەکێ کەسێکی لە ئەوێ نەبووایە و جێی نووستنی دابین نەکردایە، بێ نامەی (ساواک)، هیچ ئوتێلێ جێی نەدەکردەوە.

(برایم) گوتی: من قسەم لەگەڵ کاک (عەلی) کردووە، پێکەوە دەچین بۆ (تاران) و پارمەتیماندەدا، بەمەرجێ خەرجی ئەمسەر و ئەوسەری، لەسەر ئێمە بێ. هەرچەندە پێم گوت: (سلەیمان) لە ئەوێیە و جێماندەکاتەوە، کەڵکی نەبوو.
ڕۆژی دوایی، سەری (عەلی زەریفی)مان دا و (برایم) پێی ناساندین. ئاغای (زەریفی)ی دەستێ چلی ڕەشی زۆر سەیرتی لەبەردابوو. وەک ئەکتەرەکانی سینەما. بۆینباخێکی قردیلەی بەستبوو. ڕیزی پێشەوەی ددانەکانی، هەمووی زێڕ و زیو بوو. لە قسەکردندا، زۆر ئەتەکێتی بەکاردێنا. هەر کە سەیری سەروفەسالیم کرد و ئەو هەڵسوکەوتەم لێ بینی، یەکسەر بە ساختەچی هاتە بەرچاوم. زوو بە (برایم) و (سەروەت)م گوت: با واز لە ئەم برادەرە بێنین. بە باشی نابینم. بەڵام گوێیان لێ نەگرتم. ڕەنگە ئینکاری وەک (برایم)، لەنێوکوردیدا زۆر کەمبێ، بۆیە لەنێوخۆماندا، هەر لە زووەوە ناومانابوو: (ئینکاروقرانی). وایدەزانی، گەر ئاغای (زەریفی)مان لەگەڵ نەبێ، گوورگ دەمانخوا!
چی بکەین؟ چارنەبوو، بڕیارماندا، یەکێکمان پارەی هەرچوارمان خەرجکا و دوایی، بەسەر (3) دابەشیکەین. بلیتی پاسمان بڕی و لە (مەریوان) دەرچووین. من و (سەروەت) پێکەوە دانیشتبووین. جووتەبراش (برایم) و (زەریفی)، لە تەنیشتمانەوەبوون.
ئاغای (زەریفی) هەر لە سەرەتاوە، چارەی منی نەدەویست. دیارە دڵ ئاوێنەی دڵ بوو! چونکە من هەر گاڵتەم پێدەکرد و ساختەچییەکی تەواوبوو. هەستییپێکردبوو، من باشی دەناسم. لەبەرئەوە زۆر خۆی لە ئێمە نەدەکەیاند. بەڵام لەگەڵ (برایم)دا دەتگوت، بە سکی لەدایکبوون! هەر قسەی بۆ دەکرد و ئەویش سەری بۆ دەلەقان. جا من پتر لە ئەوە دەترسام، (برایم) نیازی وابێ، بیکا بە (کاژێک) و بە سەرکردایەتی ئاغای (زەریفی)، سەرکردایەتی هەرێمی خورهەڵاتیش دامەزرێنن!
هەر لە یەکەمین چاخانە دابەزین و ویستمان، نانی بەیانی بخۆین. هێندەی دیکە بۆم دەرکەوت، کاکە (عەلی) هاوڕێ دڵسوزەکەی (برایم)ی ساویلکە، چەن پیاوێکی ساختەچییە، چونکە ئێمە داوای هێلکە و ماست و چامان کرد. ئەو بە هەڵی زانی و بە ئەو بەیانییە زووە، یەکسەر داوای مریشک و کۆنیاکی کرد. لەگەڵ ئێمەش خەریکبوو، بخۆینەوە، بەڵام سەری نەگرت!

کرماشان

گەیشتینە (کرماشان) و لە ئوتێل دابەزین. ئێمەی ئەشارەزای دوای خۆی خست. لە ئوتێلێکی زۆر خۆش و گران جێیکردینەوە. نەیدەهێشت، ئێمە بچینەپێشەوە و قسەبکەین. هەر زوو هەموو شتێکی لەگەڵ ئۆفیسی ئوتێلەکەدا دەبڕییەوە. گەر بە ساختەچێتی نەبێ، ڕەنگە هەرگیز لە هەموو ژیانیدا، لە ئەو جۆرە ئوتێلانە دانەبەزیبێ! دیسانەوە،

بردینی بو ریستورانتیکی خوش و گران، داوای خواردن و خواردنەوەی کرد. ئاغا پشتی پیوە ئەدمیەشا و بە ئارەزووی دلی خوی دەلەوەری، دەتگوت، خەنجەر لە کا دەدا! (برایم)یش هەر فەرمووی لەسەربوو، منیش لە داخاندا خەریکبوو، دەئاوسام و هەر دەمگوت: ئاخری خیربی!

دوایی پیشنیازمکرد، بەشەو بروین و چی دیکە لە ئەوە پتر، لە (کرماشان) نەمینینەوە، بزنەوەی دوانەکەوین، زوو بروین و زوو بگەرییینەوە. برادەرانیش پیشنیازمکەیان پی باشبوو، بەلام (زەریفی) کەمی منجەمنجیکرد و دەیویست، گەشتەکەی دووردودریژبی و لەسەر گیرفانی ئیمە بژی!

هەرچی چونی بوو، مارسیدیسیکمان گرت و تزیکەی نیوەشەو بوو، بەریکەوتین. لە ری زوری چەندا، میشکی سەری بردبووین، شتی زور قوری بو باسدەکردین، وایدەزانی، ئیمە لە هاوریانی ئەشکەوت بەجیماوین، گیامان بە کیوەوە خواردووە و لە ولاتی ئیمە، ئەو شتانە نییە، بویە ناومنا (ئاغای چەنگەبووزی) واتە چەنەباز!

بۆ نموونە، باسی یاسای هاتوچوی بو کردین و گوتی: گەر ترومبیلەکان خیرا بروَن و سەرپیچیبکەن، پولیسەکان ژمارەکانیان دەگرن و دوایی سزایاندەدەن، منیش پیم رادەبوارد، سەرم کردبووە سەری و دەمگوت بەلکور غیرەت بیگری و لە کولمانبیتەوە، لیم پرسی: ژمارەکانیان بە چی دەنووسن، بە قەلەم یا بە پاندان؟! (سەرومت) لەبەر پیکەنین کولابوو، بەلام (برایم) خوی کیفکردبووەوە و دەیگوت: (شیخ) عەیبە، وازی لی بینە!

تـــاران

دەمەوبەیانی بوو، لە (تاران) لە نیوچەیەکی دواکەوتووی کون، لەبەردەم چاخانەیەک دابەزین. برسیمانبوو، هەر بەجانتاکانەوە لە چاخانەکە دانیشتین و نانمانخوارد. لە ئەوە دەچوو، ئەوە ئیشی بی، هەموو جاری بی، هەر لە ئەو چاخانەیە نانبخوا و لە ئەو ئوتیلەش دابەزی، بویە هەموو خەلکەکە دەیانناسی و تەماشای ئیمەشیان دەکرد.

ئیدی من یەنەواوی، گومانم لی پەیداکرد و بە هاوریکانم گوت: هەرچی چونی بی، دەبی، خومان لەدەس ئەم ئاغا (نازەریفە!) رزگارکەین، بەلام کاکە (بلە)، هیشتا بروای نەدەکرد، پلشان ناچاربووین، دوایکەوین و چووین بو ئوتیلەکە، دوو ژوورمان گرت، من ئوتیلەکەم بە دل نەبوو، لەگەل ئوتیلچییەکەشدا، هەر چرپەچرپیبوو، داواشیکرد، پارەی ئوتیلەکە پیشەکی بدەین، من گوتم: نایدەم، ئەویش لەگەل منا تیکیدا و کوردی بە هەرا، هەستام، پەلاماریدەم و تییەلدەم، هاوریکانم نەیانهیشت، باشبوو، ئوتیلچیەکە دەریکردین و چووینە خوارەوە (زەریفی)ش بە دواماندا هات، پیم گوت: تو چیت لە ئیمە دەوی؟ بو وازمان لی ناهینی؟ برو، تومان ناوی، ئەویش گوتی: ئیوە بە قاچاغ هاتوون، یا دەبی، لەگەل من بن، یا دەبی، چەن هەزار تمەنیکم بدەنی، ئینجا دەروم، ئەگینا هەر ئیستە، (ساواک) ئاگاداردەکەم،

ئیدی وا نووشبووبووین، بە هیچ شێوەیە، لە کۆڵمان نەدەبووەوە. (برایم)یش واقی ورمابوو، بیدەنگ وەستابوو. دواجار من تەکسییەکم گرت، کارتی ئوتێلەکەی (سلەیمانی قەساب)م پیشاندا. بەپەلە سواربووین و ڕۆیشتین. ئاغای چەنگەبوزیش، بە تەکسییەک دوامانکەوت و گرتینیەوە. ئیمە دابەزین و خۆمان کرد بە ئوتێلەکەدا. (سلەیمان)یان بۆ بانگکردین و هەمووو بەسەرهاتەکەم بۆ گێڕایەوە. گوتم: بەڵکوو لە کۆڵمانکەیتەوە. هەرچەندە (سلەیمان) قسەی بۆ کرد، هیچ کەڵکی نەبوو. ئینجا خەریکبوو، لێی تووڕەبێ. ئەویش هاتەپێشەوە و دەستی بۆ دەمی برد، ددانەکانی سەر و خواری دەرهێنا و بێ کەڵبە مایەوە، گوتی: ئێوە فێڵ لە من دەکەن، من زۆربەی ژیانم لە زینداندا بەسەربردووە، هەر لە زیندانیشدا، ددانەکانیان دەرهێناوم. یا دەبێ، پارەم بدەنێ، یا شکاتتان لێ دەکەم. ئیدی (سلەیمان) گوتی: ئەم سەگبابە زۆر پیاوێکی خوێڕی و خراپە، با تووشی بەڵایەکمان نەکا، شتێکی بدەنێ و با بڕوا. بەڕاستی بیرم نەماوە، چەندمان دایە، بەڵام پارەی خۆی وەرگرت و ملی شکاند. منیش سەیرێکی کاکە (بلە)م کرد و گوتم: باشە؟! ئەویش گوتی: بە شەرەفم. بهێنەوە بۆ (مەریوان) دەبێ، بیکوژم! ئیمەش لە ئەو ڕۆژەوە تا ئەورۆ، ئەوا (44) ساڵ تێپەڕیوو، هەر گوێقوڵاغین و بە تەماین، کاکە (بلە) مژدەی مەرگی (زەریفی)مان پێ بگەیەنێ!

سەیر ئەوەبوو، ڕۆژێ لە (مەریوان) بووم، بەبۆنەی دامەزراندنی پارتی (ڕیستاخیز)ەوە، خۆپیشاندان بوو. ئاغای (زەریفی)، لە پێشی پێشەوەبوو. ئاڵایەکی بەدەستەوەبوو. چاوی بە من کەوت، بە هەمووو هێزی خۆی قیراندی، (جاوید شا) واتە بژی شا!

تارانم چۆن دی؟!

دوای ئەوەی لە ئاغای (زەریفی) ڕزگارمانبوو، (سلەیمان) جێیکردینەوە. من و (سەروەت) پێکەوە لە ژوورێکی گەورە، ئەو و (برایم)یش لە ژوورێکی دیکەدا بووین. بەڕاستی، (تاران)ی ئەو سەردەمە، هەر لە (ئەورووپا)ی ئێستە دەچوو! دووکان و بازاڕەکانی، هەمووی بە گازینۆی جوان و ڕێکوپێک ڕازابوونەوە. سەرجادە و شەقامەکانی، زۆر خاوێن و خۆش بوون، هەمیشە جمەیاندەهات. گەلێ شوێنی جوان و خۆشی وەک (باخی وەحش، دەربەندشەمیران، بوورجەکەی ئیران) چووین. چاومان بە هێندێ هاوڕێی وەک (عومەری حاجی دەروێشی بەقاڵ، سیروانی عوسمانی سەعەی مەلاعەبباس) کەوت. (سیروان) بەڵێنی دامێ، مۆرەکانمان بۆ درووستکا، کەچی وەک پیشەی هەمیشەی خۆی، بەڵێنەکەی خۆی بەجێ نەهێنا! ڕۆژێ بە ڕێککەوت، تووشی (مەلافەتاح عەبدولڕەزاق، جەلالی بلەی سنگەر، جەلالی مینا و ئەمیری حاکم شێت) بووین و هەمووومان پێکەوە، چووین بۆ دەربەند (شەمیران) و تا ئێوارە لە ئەوێ بووین.

له ڕاستەوە (جەلالی بلەی سینگەر، عومەر سالح، حوسێن موحەممەد عەزیز، جەلالی مینا، سلەیمانی قەساب، برایمی حەمەعەلی، مالاقەتاح عەبدولڕەزاق، سەروەت موحەممەد ئەمین و ئەمیری حاکم شێت) ڕۆژی (27. 10. 1974) گیراوە.

له (تاران) پیاسەمانئەکرد. هەر بە ڕێککەوت، ڕەوانشاد دوکتور (هەلکەوت)ی سەرۆکی بەشی بەروبوومی کێڵگەم بینی. زۆر بێتاقەتبوو، گوتی: لە ئەوانەیە بۆ خوێندن، ڕەوانەی دەرەوەتان کەن. منیش گوتم: تازە ئێمە فێری ژیانی پێشمەرگایەتی بووین. دەرەوەمان ناوێ. کەچی نەمدەزانی، هەمووی چەن مانگێکی دیکەی پێ ناچێ، شۆڕش تێکدەشکێ و بەسەرشۆڕی دەگەڕێینەوە! ماوەی هەفتەیە لە (تاران) ماینەوە. لە ئەو ماوەیەدا، بازارە گەورەکانی (پلاسکو) و (کوروش) گەڕاین. هێندێ کەلوپەل و دیاریمان کڕی.

له ڕاستەوە (سەروەت موحەممەد ئەمین، برایمی حەمەعەلی، حوسێن موحەممەد عەزیز و سیوەلی عوسمانی سەعەی مەلاعەباس) ڕۆژی (20. 10. 1974) لە فرۆشگەی (پلاسکو) گیراوە.

پاشان بە پاسە گەورەکانی (TBT)، تا (کرماشان) هاتینەوە. ڕۆژێکیش لە ئەوێ ماینەوە و دوایی بە تەکسی هاتینە (سنە). شەوێ لە ئەوێش ماینەوە و لە ئوتێل (ئابیدەر) بووین. پاشان بەرەو (مەریوان) گەڕاینەوە. من و (برایم) لە هوردووگەی (سەولاوا) لاماندا. مالی (سابیر)ی برای، تازە گەیشتبوونە ئەوێ و سەری لێ دان. دوو ڕۆژیش لە ئەوێ بووین. پاشان گەڕاینەوە بۆ (پێنجوێن). هەر زوو هەواڵی بریندابوونی هەردوو هاوبیری ئەفسەر (کەریمی شێخ سەلام) و (شوان)مان پێگەیشت، کە لە بەرەکانی جەنگ، لە سەرەوە بەشداریانکردبوو.

هەر لە ئەو ماوەیەشدا بوو، دوو هاوبیری ئازا و دڵسۆزی دیکەمان، لە سەرەوە شەهید بوون. لێپرسراوی سەربازی (جەمالی وەستا موحەممەد)، خەڵکی (هەڵەبجە) بوو. ئەوی دیکەشیان مولازم (موحەممەدی حاجی ئەحمەدی سەرۆیی) بوو. هەردووکیشیان لە هێزی (زمناکو) بوون.

شێوازێکی نوێی ڕێکخستن

لەگەڵ (ئازاد)دا دانیشتین و لەسەر ڕاپۆرتەکەی خۆم، دەمەتەقێیەکی دوورودرێژمان کرد. هێندێ لە پێشنیازەکانیان پێ باشبوو. ئەوەبوو، ڕێکخستنی سەربازیمان، لە ڕێکخستنی رامیاری جیاکردەوە. (کۆمیتەی سوپایی)مان دروستکرد و لە (4) هاوبیر پێکهاتبوو. کارەکانیشمان، بە ئەم شێوەیە دابەشکردبوو: (ئازاد) لێپرسراوی کۆمیتە و منیش کارگێری کۆمیتەکە بووین، ناوی هەموو ڕێکخستنەکە و مۆری کۆمیتە لای من بوو. هەردوو ئەفسەر (مەنسوور) و (کەریم)یش، ئەندامبوون.

(مەنسوور) لێپرسراوی هێڵی ڕێکخستنی نێوچەی سەرکردایەتی و (کەریم)یش لێپرسراوی هێڵی ڕێکخستنی هێزی (زمناکۆ) بوون. بە ئەو شێوەیە، ئەفسەرەکان (مەنسوور، شوان و حەمەشەولی)، لە سەرەوە کاریاندەکرد.

پاشان لە ماوەیەکی کەمدا توانیمان، پێشمەرگەیەکی زۆر، لە دەوری (کاژیک) کۆکەینەوە. لە هێزی (زمناکۆ)، هەردوو هاوبیر (کەریم) و (جەلالی حاجی حوسێن)، چالاکییەکی زۆریان نواند. جگە لە ئەوەی ئێمە، لە هەردوو هێزی (خەبات) و (ئەزمر)، قسەمان لەگەڵ زۆربەی کادیرە سەربازییەکانی وەک (ئایەری عەلی والی بەگ، شێخ موحەممەدی سەیید عەلی حافز، بەختیار بابان، نزاری عەقید ئەمین، ئەنوەری مەجید سولتان، جەمالی خولەسنەیی) و چەندین سەرلق و لێپرسراوی سەربازی دیکەی وەک (مەهدی مەلاعەلی، ئەنوەری عەلی نەجار، جەزای عەلی کاتب، سلێمانی قەساب ...) کرد و ڕێکمانخستن.

مامۆستا (عوسمان) لە شاری (سنە)، چاپ و ڕۆنیۆیەکی نوێی کڕیبوو، هەموو نووسین و کارەکانی (کاژیک)مان، پێ رادەپەڕاند. ڕێکخستنێکی هاوچەرخمان دروستکرد، ئیدی

ڕۆژبەڕۆژ قەبارەمان زیادبەکرد. لەبری ناوی نهێنی، هەر هاوبیرێ ژمارەی نهێنی تایبەتی خۆی هەبوو. دۆسییەکمان دروستکردبوو، هەر هاوبیری سێ لاپەڕەمان بۆ تەرخانکردبوو، هەر چالاکییەکی بنووسنایە، یا شتێکی لێ ڕوویدایە، لە لاپەڕەکەیدا دەمانووسی. ئیدی وردەوردە، چالاکیمان دەنووان، خەریکبووین، لە قۆناغی گاگۆلکێ دەرچین وسەرپێی خۆمان بکەوین.

(ئەییلی نووری مەتی)، هاوڕێیەکی دێرینی خۆم بوو. لە شۆڕشدا، لە پەیمانگەی کادیرانی (پارتی) دەیخوێند. بەلام هەمیشە، بیری لە بیری ئێمەوە نزیکبوو. لە مانگی (11)دا، خوێندنەکەی تەواوکرد و هات بۆ (پێنجوێن)، لە بارەکەی لقی (4)ی (پارتی)، سکرتێری کارگێڕیی بوو. هەر زوو پێوەندیم پێوەکرد و کاری لەگەل دەکردین. ئیدی بەهۆی ئەوەوە، ئاگامان لە هەموو دەنگوباس و هەواڵێکی لیژنەی ناوچە و لقی چواری (سولەیمانی) بوو.

یەکەمین بڵاوکراوەم، بۆ هێزەکانی پێشمەرگە نووسی، لەگەل (شێرکۆی هەژار)دا. بە ڕۆنیۆ ڕامانکێشا، لە هەموو هێزەکانی دەوروبەری (سولەیمانی) و ناوچەی سەرکردایەتی، ژمارەیەکی زۆرمان لێ بڵاوکردەوە. لەبەرنەوە دەزگەی (پاراستن)، شێت و هاربوون، هەموویان بە ئیشی من دەزانی و زۆربەی خەلکیش پێیان وابوو، من سەری مارەکەم!

چەن هەڵسووکەوتێکی سەیر!

لە ئەو ماوەیەدا، زۆر بە کولوپلەوە کارمدەکرد. لە بەریشەوە هێندێ گوتارم ئامادەدەکرد. لە ئەنجامی ئەوەی ڕۆژبەڕۆژ، ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک) فراوانتردەبوو، وردەوردە، باری ئابووریمان ڕووی لە کەشەکردن دەکرد. چەک و تەقەمەنیمان دەسدەکەوت. ئێمەش ڕیزێکی بیسنوورمان، لە هاوبیران (شێرکۆ، ئازاد و عوسمان) دەگرت. بەلام ئەو برادەرانە، کەمێ لە خۆیان بایبووبوون و لە قاوغەکەی خۆیان دەرچووبوون! بەتایبەتی (شێرکۆ)، هەر زۆر سەیر بوو، پیاوێکی زۆر توورە و کەلەڕەق بوو، قسەی وەرنەدەگرت. بۆ نموونە: (کاوس)ی هاوڕێم، لای ئێمە میوانبوو. ئێوارەیە چووینەوە بۆ ماڵەوە، (شێرکۆ) لە ئەوێ بوو. (کاوس) سلاویکرد، وەلامی نەدایەوە و خۆشهاتنیشی لێ نەکرد. ئینجا ئەو ڕوویتێکرد و سلاوی لێ کرد. کەچی دیسانەوە وەلامی نەدایەوە. بەلکوو دوای ماوەیە هەستا و ڕوی. ئەمە تەنیا هەر لەبەرئەوە بوو، کاتیان بۆ (کاوس) دانابوو، ببینن، لە (تەویلە)وە بەتایبەتی بۆ ئەوە هاتبوو، بەلام هەلەیە ڕوویدابوو، هۆکەشی هەر لە خۆیانەوە بوو، نەیانتوانیبوو، ببینن. ئیدی لەبری ئەوەی هۆکەی بزانن و ڕەخنەی لێ بکرن، بە ئەو شێوەیە هەلسوکەوتی لەگەل کرد، کە ئەوە نیشانەی کالوکرچی بیر و ڕەوشتی ئەو پیاوە بوو!

هەروەها (فوئاد موحەمەد ئەمین سەراج)، هاوبیریکی خۆمان بوو، هێندێ ڕەخنەی لە هەڵسوکەوتی هاوبیرانی (کاژیک) گرتبوو. شەوێکیان بە ئێمەیان گوت: ماڵەکەمان بۆ چۆڵکەن، هێندێ کاری تایبەتیمان هەیە. (فوئاد)یان بانگکردبوو، تا (شێرکۆ) قسەی لەگەڵ بکا و لێی بپرسێتەوە. (براییم)یش وەک دەرویشی لێپرسراوەکەی ئامادەبووبوو. هەر لە ڕێوە، کترەییەک ئاویان گەرم کردبوو، بۆکسی ئاسن و چەقۆیان دانابوو، گوایە گەر (فوئاد) دانی بە هەڵەکانیدا نەنا و ڕاستی نەگوت، وای لێ بکەن، بەزۆر دان بە تاوانەکانیدا بنێ. کە ئەو کارە لە ڕەفتار و کردەوەی پیاوە دیکتاتۆر و فاشیستە دڕندەکان دەچێ! جا ئەو کاتە، خۆی و پارتەکەی هێشتا هیچ نەبوون، لەگەڵ هاوبیرێکی خۆیدا، بە ئەو شێوەیە هەڵسوکەوتیدەکرد، ئاخۆ گەر دەسەڵاتی تەواوی هەبووایە و دەسی بڕۆشتایە، چی لە نەیار و دوژمنەکانی خۆی بکردایە؟!!
جگە لە ئەوەی، ئەم کاڵە سەرکردەیە، بەتەواوی بۆنی دەمی گۆڕابوو، کە تازە هاتبوو، شێوازی قسەکردن و هەڵسوکەتی جۆری بوو، بەڵام دوای ئەو ماوەیە، بە جۆرێکی دیکە بوو. کەمتر خۆی پیشاندەدا، ڕەنگورووی دیکتاتۆری پێوە دیاربوو. لە هەموو جۆرە باسێ، خۆی لادەدا و دەیویست، ئێمە وا تێبگەیەنێ، تەنیا هەر بۆ (کاژیک) دەژی و هیچ جۆرە ژیانێکی دیکەی، لا مەبەست نییە! بە کوردییەکەی، زۆر وشکبوو، ڕووی نێو کۆمەڵی نەبوو، لەگەڵ کەسدا هەڵی نەدەکرد! لە ئەم دواییانەشدا هەستمکرد، ناکۆکییەک لە نێوان (عوسمان) و (شێرکۆ)دا هەیە، بەڵام نەمدەزانی، لەسەر چییە و بە کوێ گەیشتووە؟!
(ئازاد)یش هێندێ جار کوڕجوکوڵ، ورەبەرز، بەهێز و چستوچالاک بوو، هێندێ جاریش بێورە، بێتوانا و سستوسۆڵ بوو. گەلێ جار دووقۆڵی دادەنیشتین، هەموو کەموکووڕی و گرفتەکانمان دەستنیشاندەکرد، ڕەخنەم لێ دەگرتن، خۆشی بڕوای بە هەموو قسەکانم دەکرد، هەرچەندە دەیویست، گەلێ شت بدرکێنێ، بەڵام نازانم، بۆچی هیچی نەدەگوت، لەنێو سنگ و سکی خۆیدا، لوولیدەدا و پۆنگیدەخواردەوە؟! دیارە پێی ڕاست نەبوو، لە پشت سەری هاوبیرەکانییەوە قسەبکا. هەموو جارێ دەیگوت: با کۆنگرە بکرێن، بزانە، چی دەکەم و چی دەڵێم! بەڵام زۆر گلەیی لە (براییم) دەکرد، هەمیشە دەیگوت: شیاوی ئەو شوێنە نییە، کە کاری تیدا دەکا! ئەو کاتە، من لە ئەو گلەییانە تێ نەدەگەیشتم، بەڵام دوایی زانیم، هەموو قسەکانی ڕاستبوون، چونکە دوای هەرەسەکە، هەمووی بەرەوڕوو پێ گوت.
ئەو خۆی وەک (ئازاد) بەتایبەتی و سەرکردایەتی کاتی بەگشتی، بڕوا و هیوایەکی گەورەیان بە من هەبوو، پێیان دەگوتم (صەمامی ئەمانی حیزب) و (ئازاد)یش، چەن جارێ، ئەوەی بە گوێی خۆمدا داوە. هەر بۆیە، هەموو کارەکانی بە من سپاردبوو، هەرچەندە خۆی لێپرسراوی یەکەمی کۆمیتەی سوپایش بوو!

ڕووداوێکی خەمگین

ماڵی (سلەیمانی قەساب)، دوو نهۆمبوو. خۆی لە سەرەوە و خوالێخۆشبوو مامۆستا (حەمەسالحی عەبەپشی)ش، لە خوارەوە دەژیان. شەوێ (حەمەسالح)، داوەتی من و ملازم (مەنسوور)ی کرد. (سلەیمان) لە سەرەوە، کوڕی دانیشتنی گەرمبوو. ئێمەش چەن کەسێ بووین. دانیشتبووین و لە گەرمەی قسەکردندا بووین. (فەهمی عەلی قنکە)، دەرگەی کردەوە و گوتی: (حەمەعەلی حەمەمراد) لە حەوشە کەوتووە و دەناڵێنێ. یەکسەر هەموو چووینەدەرەوە و بینیمان، زۆر ئازاری هەبوو، بە ئاستەم هەناسەیدەدا. (سلەیمان) گوتی: دانیشتبووین و دەمانخواردەوە. هاتەدەرەوە، دەستبەئاوبکەیەنێ. لە هەیوانەکەوە بەسەردا کەوتووەتەخوارەوە. حەوشەکەیان کۆنکریتبوو. لەنێوەراستی حەوشەکەشدا، حەوز و فوارەیەکی تێدابوو. ملی بەر قەراغی حەوزەکە کەوتبوو. بە هیچ شێوەیە نەیدەتوانی، بجوڵێ و قاچی نەبوو، هەستێ. لەبەرئەوە بڕیارماندا، بە ئەو نیوەشەوە بیبەین بۆ (مەریوان). من بەپەلە چووم بۆ لای (نوری)، خەبەرمکردەوە و ڕووداوەکەم بۆ گێڕایەوە. پاشان داوای جیپەکەم لێ کرد. ئەویش زۆر بەساردییەوە گوتی: با ڕۆژبێتەوە، بزانین، چی بەسەردێ. گوتم: تا ڕۆژدەبێتەوە، دەمرێ. بەڵام هیچ گوێی نەدایە!

کاتێ گەڕامەوە، (سلەیمان) جیپێکی پەیداکردبوو. لەسەر داوای (حەمەعەلی)، من و (سلەیمان) لەگەڵی سواربووین. (فەرهاد عەبدولحەمید)یش لەگەڵمان هات. کاژێری یەکی شەو گەیشتین. باشبوو، ئەو شەوە (بلە کوێ سووتاو)، ئێشکچیبوو، زۆر یارمەتیداین. هەر دەستبەجێ، (فەرهاد) تێلیفۆنی بۆ کاک (فەتاح) کرد و بە ئەو شەوە هات. (مەلانەجیب) و (دارای حەسەن یارە)شی لەگەڵ بوو.

(حەمەعەلی)، خوێنێکی زۆری لەبەڕۆیشتبوو. پێویستی بە خوێن بوو. سەیر ئەوەبوو، نەخۆشخانەکە پڕبووبوو لە کورد. جگە لە خوێنی من، خوێنی کەسی دیکەی بۆ نەبوو. من خوێنم دایە. دەرزیان لێدا و خۆشی سەرخۆشبوو، هەر زوو خەوی لێکەوت. دکتۆرەکان گوتیان: بەیانی زوو دەبێ، ڕەوانەی (سنە)ی کەین. چونکە (ڕرکەپەتکە)ی ئازاری پێ گەیشتووە. (فەتاح ئاغا) بە (فەرهاد)ی گوت: ئەم شەو لای دەمێنێتەوە و بەیانی لەگەڵی بچۆ بۆ (سنە). پاشان بڵاوەمان لێ کرد.

(حەمەعەلی) تا (مەریوان)، هەر لە باوەشی مندا بوو. هەموو جلەکانم خوێناوی بووبوو. جامانەکەم لە سەرییەوە ئاڵاندبوو، بە سەری ڕووتی گەڕامەوە. ئەو شەوە من و (سلەیمان)، لە ماڵی (مەلانەجیب) کاژێری (4)ی بەیانی نووستین. بەیانیش گەڕاینەوە بۆ (پینجوێن)، ئەمە ڕامانبواردا!

ئەوا ئەورۆ (44) ساڵە، (حەمەعەلی) هاوڕێم، لەسەر کازی پشت کەوتووە و ناتوانی، هەستێ، هێندە ئازا و خۆراگرە، ڕۆژێ لە ڕۆژان نەمبینی، گوێم لێ نەبوو، ئاخ و ئۆفی لە دەمی بێتەدەرەوە، یا سکاڵایەکبکا، یا بگری، هەرچەندە بە هیچ شێوەیە، چاری نییە و تا ماوە، هەر دەبێ، لەنێوجێدا بکەوێ!

ئەم وێنەیە، مانگی (8)ی ساڵی (2017)، لە ماڵی (حەمەعەلی) گیراوە.

پارتیی و هاوبیرانی کازێڵە

لە سەرەتای ساڵەکانی حەفتای سەدەی پێشووەوە، (پارتی) هەر بەناو هەبوو، وەک لاشەیەکی بێگیان وابوو، چونکە دەزگەی (پاراستن)، بەتەواوی جێیگرتبووەوە، بەتایبەتی لە ساڵی (1973)وە، تا دوارۆژەکانی گیانەڵای شۆڕشی (11)ی سێپتیمبەر و کارەساتی هەرەس، دەسەڵاتێکی گەورە و توانایەکی بێسنووری هەبوو، کام ئەندامەی لە (پارتی)دا، زۆر بە تەمەن و دەسەڵات بوو، لەگەڵ لێپرسراوێکی (پاراستن)، هیچی پێ نەدەکرا، جگە لە لیژنەی ناوچە و لقەکان، (پارتی) لە هەموو (کوردستان)دا، ڕێکخستنی نەبوو، ئەو دوو دەزگەیەش، وەک فەرمانگەی لێهاتبوو، گەر یەکێ پێویستی بە نووسراوی یا پشگیری هەبووایە، سەردانیدەکردن!

ئەندامانی لقی (سولەیمانی)، دووانیان (عەبدوڵی سووران) و (سدیقە فەندی)، ئەندامی کومیتەی ناوەندیش بوون، بەڵام هێندەی (خاڵەحاجی)، لە شۆڕشدا ناوبانگ و دەنگیان نەبوو! بارەگەی لق لە گوندی (هەرگینە) بوو، هەمیشە چۆڵبوو، لە خۆیان پتر بەدەگمەن خەڵک هاتوچۆیدەکردن، ڕۆژانە نیوەڕوان، خواردنی باشیان ئامادەدەکرد، ئەگینا هیچ کارێکی دیکەیان نەبوو، وەک تەمبەڵخانەی لێهاتبوو، هەرچی بە ئەوێدا بڕۆشتایە، لایدەدا و پشووپەکیدەدا، یا نانیدەخوارد و دەڕوی! (خاڵەحاجی) هەموویانی لە دەسەڵات ڕووت کردبووەوە، کەس نەبوو، بەرانبەری بکوکێ!

مانگی (11. 1974) بوو، ڕەوانشادان (عەبدولی سوران) و (کەمال خۆشناو)، سەردانێکی کاک (فەتاح)یان کرد. داوایان لێ کرد، لە ڕیزەکانی پێشمەرگەی هێزی (خەبات)دا، بایەخ بە ڕێکخستنی (پارتی) بدەن، لە هەموو بەتالیۆن و لقەکاندا، ڕێکخستنەکە زیندووکەنەوە و بیبووژێننەوە. ئەویش زۆر بە گەرمی، پێشوازی لێ کردن و ئەو بیروکەیەی بەباش زانی. سەیر ئەوەبوو، زۆربەی پێشمەرگەکان بەگشتی و خوێندەوارەکان بەتایبەتی، ڕازی نەبوون، کار لەگەڵ (پارتی) بکەن و دەیانگوت: ئێمە پێشمەرگەین و تەنیا هەر (بارزانی) دەناسین، (پارتی) چی و کێ تاقەتی کۆبوونەوەی هەیە؟! ئەو جۆرە شتانە بۆ کاتی باشە، کە شۆڕش لە گفتوگۆدا بێ، جادەکەی پانبێ، خەڵکی شارەکان بالفشکەن و خۆیان بەسەر خەڵکدا بادەن!

لە ئەنجامدا، لە هەموو هێزی (خەبات)، چەن کەسێکیان بۆ کۆنەکرایەوە، لیژنەی ناوچەی لێ دروستکەن، لەبەرئەوە هاتایان بۆ ئێمە هێنا، زۆربەی کادیرەکانی (کاژیک)، لە لیژنەی ناوچەی (پارتی) و ڕێکخراوی بەتالیۆنەکاندا دانران. (نوری، عەلی تۆفیق و برایم) بە منیان گوت: تۆمان بۆ لێپرسراوی ڕێکخراوی بەتالیۆنی (4) و ئەندامی لیژنەی ناوچەی هێز داناوە. بەڵام یەکسەر ڕەتمکردەوە و کارم لەگەڵ نەکردن. ئەوانیش خۆیان پێکەنیان دەهات و دەیانگوت: خۆ ئێمەش (پارتی) نین، ئەمە تەنیا شتێکی ڕووکەشە و کاک (فەتاح) داوای لێ کردووین! چونکە هەرگیز لە ئەو بڕوایەدا نەبووم. جارێکی دیکە، خۆم بە شتی لاوەکییەوە خەریککەم و سەری خۆم بەخۆڕای قالکەم. لەبەرئەوەی هەموو کاتی خۆم، بۆ باوەڕ و پارتەکەی خۆم تەرخانکردبوو. بەدەس من بووایە، یەکسەر (پارتی)م لە (کوردستان)، بەیەکجاری هەڵدەوەشاندەوە، لە جێی ئەو (کاژیک)م جێگیر و بەهێز دەکرد.

بۆیە وەک (خالەحاجی)، سالی (1972) پێی گوتم: شەرەفی ئەندامێتیمان لێ سەندیتەوە، منیش هەرگیز حەزم نەدەکرد، جارێکی دیکە ئەو شەرەفە بەرزەی (پارتی)م پێ ببەخشرێتەوە! چونکە خەڵکی کوردلیەتی دەکرد و دوای سەرۆک (بارزانی) کەوتبوو، نەک لە خۆشی (پارتی)، چەکی پێشمەرگایەتی هەڵگرتبێ، جا گەر بە پێوانەی شەرەفی ئەندامێتی (پارتی) بووایە، لە (90%)ی خەڵکی (کوردستان)، بێئابروو دەمانەوە!

دوو سەردانی کتوپڕ

ڕۆژی لەپڕ، ملازم (حەمەشەوقی) پەیدابوو، هێندە دۆست و ئاسیاوی زۆربوو، هەر شەوەی لە ماڵی بانگەکرا و تەنیا هەر یەک شەو، بەر ئێمە کەوت، زۆر شتمان باسکرد و شەوێکی زۆر خۆشمان بەسەربرد. پاشان بەرەو (هەڵەبجە) ڕۆی و بڕیاربوو، بگەڕێتەوە. بەڵام لە ئەوی خاتوو (ڕووناک)ی کچەکەی (شێخ حەمەئەمین)ی خواست و هەر بە (ئێران)یشدا گەڕابووەوە.

بەڵێنی دابووینێ، لە (ورمێ) مۆرەکان دروستکا. لەبەرئەوە بڕیاربوو، من و (برایم)یش بچین و مۆرەکان بێنینەوە. ماموستا (قادر)یش تازە، لە بەرەکانی جەنگی نێوچەی سەرکردایەتی گەڕابووەوە، گوتی: منیش دێم و حەزدەکەم، ماوەیە پشوویدەم. ئیدی هەرسێکمان پێکەوە رێککەوتین و بەرەو (ورمێ) سواربووین.

سنە

هەر ئەو رۆژە لە (پێنجوێن)ەوە، خۆمان گەیاندە (سنە). هێشتا سەرلەئێوارەبوو، چووین بۆ نەخۆشخانە و سەرمان لە (حەمەعەلی) دا. باری تەندرووستی زۆر خراپبوو. لە سینەنگەیەوە تا نووکی پێی هەردوو قاچی نەدەجولا. (فەرهاد)ی لابوو، بینیمان. ئێوارە پێکەوەبووین و زۆری لێ کردین، لە ئوتێلەکە دانیشین. ئەو شەوە، دەمەتەقێیەکی دور و درێژمان، لەسەر (کاژیک) کرد. هێندێ شتی باسکرد، گومانم لە ئەوە نەبوو، کە قسەکانی راستبوون. چونکە (فەرهاد) ئەوانی لە ئێمە، باشتر دەناسی و لە (کاژیک)دا، لە ئێمەش کۆنتربوو. بەڵام (برایم) بێ ئەوەی زۆر ئاگای لە رووداوەکان بێ، کوێرانە باکوکی لە (شێرکۆ) و (عوسمان) دەکرد، چونکە پێکەوە ئەندامی سەرکردایەتی کاتی بوون! تەنانەت ئەو دوولە، پڕوپاگەندەیان بۆ (فەرهاد) دەکرد و دەیانگوت: کورد نییە و نابێ، لە (کاژیک) دەرکرێ!

جارێکی دیکەش مهاباد

رۆژی دوایی، گەیشتینە (مهاباد). ئێوارەیەکی درەنگبوو، لە ئوتێلەکە چووینەدەرەوە. زۆرمان برسیبوو. هەموو خواردنگەکان داخرابوون. لە گۆڕەپانی (چوارچرا)، تەنیا خواردنگەیە، لە دوورەوە گلۆپەکەی دەسووتا. بەڵام دەرگەکەی داخرابوو. لە دەرگەم دا و کوڕێکی گەنج، لیی کردینەوە. بە قسەکانمدا تێگەیشت، لە باشووری (کوردستان)ەوە هاتووین. یەکسەر فەرمووی لێ کردین و دەرگەکەی داخستەوە. پیاوێکی دیکەشی لێ بوو. خۆیان بە ئێمە ناساند و دانیشتین. گوتیان: ئەم شەو میوانی ئێمەن و نابێ، دڵمان نەشکێنن. ئیدی خواردن و خواردنەوەیەکی زۆریان هێنا، تا درەنگانێ، باسی کێشەی کوردمان بۆ کردن و بیروڕامان گۆڕییەوە، سەبارەت بە بارودۆخی کوردی هەردوو بەشەکەی (کوردستان)، هێندێ پرسیارمان لە یەکدی کرد.
دوایی لێیان پرسین: حەزتان لە گۆرانی هەیە؟! ئێمەش گوتمان: زۆر حەزمان لە (حەسەن زیرەک) و (حەمەی ماملێ) هەیە. ئیدی ئەو شەوە تا نیوەشەو دانیشتین. ئەو دوو برادەرە، یەکێکیان بە مێزەکە تەپڵی لێدەدا، ئەوی دیکەشیان، گۆرانی بۆ دەگوتین.

بە جووتە ئاهەنگێکیان بۆ گێڕاین، مەگەر هەر لە دیوەخانە گەورەکانیدا ئاهەنگی وا ساز کرابێ! زۆر دەنگیان خۆش بوو، دەتگوت، (زیرەک) و (ماملێ) بۆ خۆیان دانیشتوون و گۆرانیمان بۆ دەچڕن. (ابرایم)یش بە دەنگە بەسۆزەکەی خۆی، بۆی دەسەندنەوە، هێندەی دیکە ئاهەنگەکەی رازاندبووەوە. تا نیوەشەو پێکەوەبووین و رێزێکی زۆریان لێ گرتین، پاشان تا بەردەرگەی ئوتێلەکەش، لەگەڵمان هاتن.
ئاخر نازانم، گەر ئەوە نیشانەی بەهێزی هەستی نەتەوەیی کوردەکانی خۆرهەڵات نەبێ، خۆیان بە کورد دەزانن، لەپێناوی چیدا، سێ پیاوی نەناسیاو بانگدەکەن، کاتێ خۆیان دەکوژن و راژەبانددەکەن؟! ماوەی ئەو ساڵەی شۆڕش، هاتوچوی (ئێران)م کردووە، ئەو پیاوەتی و مەردایەتییەی، لە کوردەکانی ئەو بەشەی (کوردستان)م دیوە، لە (سولەیمانی) لە براوسێ و کەسەکانی خۆشمانم نەدیوە!

ورمێ

بەیانی ڕۆژبووەوە، سواربووین و چووین بۆ شاری (ورمێ). ئەوە یەکەمین جاربوو، ئەو شارە ببینم، زۆر گوێم لە ناوی ئەو شارە بووبوو، دەشمزانی، لەسەر ئەو شارە گەورەیە، لەنێوان کورد و ئازەرەکانیدا چەن گرفتی گەورە ڕوویداوە.
(ورمێ) لەسەردەمی شادا، ناوی (رەزائیە) بوو. لە تەنیشت زەریاچەیەکی گەورەوە دروستکرابوو. بە یەکێ لە شارە گەورەکانی (کوردستان) دەژمێررێ. دانیشتووانەکەی بەزۆری، لە کورد و ئازەر پێکهاتووە. بەڵام فارس و ئەرمەنیشی زۆر لێ دەژین. سەرەڕای ئەوەش، ژمارەیەکی زۆر لە ئەو کوردە فەیلییانەی، (بەعس) دەریکردبوون، لە (ورمێ) نیشتەجێکرابوون و کاریاندەکرد.
شارەکە بەئاشکرا، ڕوخساری پێشکەوتنی پێوە دیاربوو. دووکان و بازار، گازینۆ و ئوتێلەکانی، زۆر جوان رازابوونەوە. جادە و شەقامەکانیشی، سەوزاییەکی زۆریان لێ چێنرابوو. بەڕۆژ سەرجادەکان، لەبەر خەڵک جمەیدەهات. شارەکە شارێکی گەلێ جوان و دڵگیر بوو.
ناونیشانی ئوتێلێکمان پێبوو. لە ئەوێ دابەزین. بە ڕێککەوت (فەرەیدوون عەبدولقادر) و (ڕەسنی نوری شاوەیس)یش لە ئەوێ بوون. هەر ئەو ڕۆژە ئەوان گەڕانەوە و فریانەکەوتین، ماوەیە پێکەوەبین. دووکانی مورەکەنەکەمان دۆزییەوە. خاوەنەکەی تەنیا هەر زمانی فارسی و ئازەری دەزانی. ئێمەش عەرەبی و کوردییمان دەزانی، هیچیشیان ئینگلیزییان نەدەزانی! بۆیە ناچاربووین، بگەڕێینەوە بۆ ئوتێلەکە، تا تەگبیربکەین و یەکێکی باش بدۆزینەوە، یارمەتیماندا و تێیانبگەیەنێ.

(حەمەشەوقی) ناوی خوی نەهێنابوو. موورەکانی بە ناوی (کاژیک)ەوە، بەدرووستکردن دابوو. لە ئوتێلەکە دانیشتبووین، خەڵکێکی زوری لێبوو، زوربەیان بە کوردی قسەیان دەکرد. بەلام باشبوو، کەسیانمان نەدەناسی. لەپڕ پیاوێ هات و بە ئوتێلچییەکەی گوت: هاتووم، (کاژیک) ببینم، لە ژووری (412)یە. هەر یەکسەر ماموستا (فلار) هەستا، بەرەورووی رویشت و قولی گرت، بە کوردی پێی گوت: کوری حیز، نیازت نییە، بە کوشتمان بدەی؟! بلێ، کاک (ژیر) و (کاژیک)ی چی؟! هەرچی چونێ بوو، تێیگەیاندین، کە هێشتا درووستیان نەکردووە و سەرەی زور لە پێشەوەیە. ئیدی نائومێدبووین.

دوای نیوەرو، تەکسییەکمان گرت و چووین بو سەر زەریاچەی (ورمێ). ئەو کاتە وەرزی زستان بوو. روژێکی سارد و سەرما بوو. تا چاوبرکا، زەریاچەکە هەر شینی دەکردەوە. لەنێو بازارەکەیدا، کەمێ گەڕاین و دووکانێکی کوردی فەیلیم دوزییەوە. سەرو کلاوی رووسی خووری گەرممان لێ کری.

دوا ئێوارەمان بوو، چووین بو (ئیران کلوب) دانیشتین. رەوانشاد (دارا توفیق)ی ئەندامی سەرکردایەتی (پارتی)ش، لەگەڵ چەن میوانێکی بیانیدا، لە ئەوێ بوون، بەرانبەرمان دانیشتبوون و بە ئینگلیزی دەدوان. بەلام نەیدەزانی، ئێمە کوردین، هەر تەماشاشی دەکردین. تا درەنگانێ دانیشتین و پاشان هەستاین. شەوێکی زور خوشبوو، ریستورانتێکی زور نایاببوو، بە گورانی و موزیکێکی زور خوش، هێندەی دیکە شەوەکەیان خوشکردین. بەیانی زوو هەستاین و هەروا بە دەسی بەتاڵ، بەرەو (پێنجوین) گەڕاینەوە.

ماموستا کەریم بە حەواوە گیرا!

دایک و خوشکەکەی (خالید زامدار)، لە (سولەیمانی)ەوە ڕایانکردبوو، خانوویان دەس نەدەکەوت. براکەرانیش، نهومی خوارەوەیان بەخورای دابوونێ و مارەیە بوو، لە ئەوێ دەژیان. (خالید) هەمیشە سەرخوشبوو. هەر خەریکی خوێندنەوە و نووسین بوو. هەموو ژمارەکانی گوڤاری (رزگاری)م کوکردبووەوە و بەرگم تێکرتبوو، لێی وەرگرتم و نەیهێنایەوە، دوای هەرەسی شورش، لای رەوانشاد (شێخ ئەنوەری بەرید) بینیم، بو فروشتن دایناوبوو، گوتی: لە (زامدار)م کریوە! برایەکی پێشمەرگەی هەبوو، زور کورێکی باشبوو، جاروبار بەسەرمان دەهاتەوە. بەلام دایکیان زور دەمێکی زل و ناخوش بوو، زور بە قسەشبوو، لووتێکی زلی پیوەبوو، چروچاوپڕوشاوییەک بوو، زور ناشیرین و قەبە بوو.

(کەریم روژا) زور هاوڕێی (خالید) بوو، زوربەی کات لایانبوو. دایکی ناوینابوو (پاپای)، ئێمەش لە نهومی دووەم دەژیاین. هەمیشە میوانمان هەبوو، ماڵەکەمان جمەیدەهات. هەر بە ئاستەم بجولاینایەتەوە، لە خوارەوە گوێیان لێ بوو، دایکی (خالید) هاواری لێ

هەڵدەسا، سەرەڕای ئەوەی کرێی خانووشیان نەدەدا، هەمیشەش بۆڵەبۆڵیبوو. لەبەرئەوە لە خوامان دەویست، چۆڵیکەن و بڕۆن. چەن جارێ پێمانگوتن: خۆمان ئەو ژێرزەمینەمان دەوێ، بەڵکوو بۆمان چۆڵکەن. دایکیشی دەیگوت: خاتوو لە ئەمە، باشترم دەس ناکەوێ و ناڕۆم!

ئیدی ئێمە چارمان نەما، بڕیارماندا بەشێوەیەکی دیکە دەریانپەڕێنین. شەوانە تەپەتەپێکی زۆرمان دەکرد و بە دەنگی بەرزیش قسەماندەکرد. شەوێکیان دانیشتبووین، (برایم) ویستی، تەپەتەپێکا و خەویان لێ بزڕێنێ. چەن جارێ لەسەر قەرەوێلەکەوە، بەجووتەپێ خۆی هەڵدا و بازبازێنێیەکرد. هیچ دەنگ نەبوو. پاشان (کەریم) گوتی: تۆ لاچۆ، وا نابێ، با من خۆم هەڵدەم. لە ئەو کاتەدا (کەریم) خەریکبوو، خۆی هەڵدا، هەر بە حەواوەبوو، پێی بەر زەوی ژوورەکە نەکەوتبوو، (پاپای) بێ ئەوەی لە دەرگە بدا، دەرگەی ژوورەکەی کردەوە و گوتی: ئەمە تۆی؟! تۆخوا شەرم ناکەی، بە ئەم نیوەشەوە بازبازێندەکەی، هەراسانتکردووین و نایەڵی، بنووین؟!

(کەریم)یش هیچی بۆ نەمایەوە، لەتاواندا گوتی: بە خوا من نیم، کاک (برایم) بوو. (پاپای)ش گوتی: کوڕە بۆ درۆدەکەی، کاک (برایم)ی چی، ئەوەتە دانیشتووە، من بە چاوی خۆم تۆم دی، بازتدا. بە خوا لە ئەوە خراپتریش بکەن، ناڕۆم و چۆڵی ناکەم. ئیدی ئەو شەوە، تا درەنگانی پێکەنیوین! ئەوانیش گوێیان بە هیچ نەدەدا و (پاپای) قسەشی لەگەڵ نەدەکردین. هەر لە ئەوێش مانەوە، تا شۆڕش تێکچوو. ئینجا هەموومان پێکەوە، ماڵەکەمان چۆڵکرد و گەڕاینەوە. بە هاوڕێکانم گوت: ئەم ئاشبەتاڵە، زیانێکی زۆری بە کورد گەیاند، بەڵام ئێمەی لەدەس (پاپای) ڕزگارکرد!

دوو بڵاوکراوەی ناوزڕاو

سەرکردایەتی کاتی هەرێمی باشووری (کاژیک)، دوو بڵاوکراوەی زۆر هیچوپووچی نێوەرۆک پووچەڵ و ناوزڕاویان دەرکرد. یەکەمیان ڕۆژی (21. 1. 1975) و دووەمیشیان ڕۆژی (25. 1. 1975) بوون. هەردووکیان یەک لە یەکدی خراپتربوون، نێوەرۆکێکی زۆر لاوازیان هەبوو، بە شێوازێکی زۆر منداڵبازانە نووسرابوون!

بە نێوەرۆکی هەردوو بڵاڤۆکەکەدا، زۆر بە ڕوونی دەردەکەوت، ئەندامانی ئەو سەرکردایەتییە خۆسەپێنەرە، لە ئەندێشەیەکی قووڵ و بیرێکی ئەزۆکدا دەژیان، وایان دەزانی، (کوردستان)یان ڕزگارکردووە و دەوڵەتێکی (کاژیک)یان دامەزراندووە! ئیدی کاتی ئەوە هاتووە، هەردوو دەزگەی دڵگەی نەتەوەیی و هێڵی سبخووری (کاژیک) درووستکەن، تا لە گیانی هاوبیرەکانی خەباتی دوێنێی خۆیان بەربن. وەک چۆن دوای

ئەوەی (سەددام حوسێن)، دەستی بەسەر دەسەڵاتدا گرت، کۆمەڵی هاوڕێی خەباتی خۆی و ئەندامانی سەرکردایەتی (بەعس)ی پاکتاوکرد. ئایا کەس بڵاوکراوەی وا لاواز و نێوەڕۆک پووچەڵی دیوە، هێندە درێژ و توند بێ، هێندەش جنێوی تێدابێ؟!

ئەو دوو بڵاڤۆکە بە ناوی سەرکردایەتی هەرێمی باشوورەوە بڵاوکرانەوە، بێ ئەوەی ئەو دەسەڵاتەیان هەبێ. هێرشێکی زۆریان کردبووە سەر (ئێران)، داوای بەرەیان لە (پارتی) و کۆمۆنیستەکانی سەر بە (قیادە مەرکەزی) کردبوو. لە کۆتایی بڵاڤۆکەکەشدا، ناوی هەموو سەرکردایەتی کۆنیان ریزکردبوو. هەموویانیان لە (کاژیک) دەرکردبوو. من کە خوێندمەوە، زۆرم پێ ناخۆشبوو. لەبەرئەوە زۆر بەتوندی، دژی ئەو بڵاوکراوەیە وەستام و رەخنەیەکی زۆرم لێ گرت. چونکە لەلایەکەوە، ئەوان سەرکردایەتی کاتی بوون. کەس هەڵی نەبژاردبوون. لەبەرئەوە دەسەڵاتی ئەوەیان نەبوو، بڵاوکراوەی لە ئەو بابەتە دەرکەن و کەسیش دەرکەن، بەرنامەیەکی نوێش بۆ (کاژیک) دانێن.

لەلایەکی دیکەوە ئێمە هەمووومان، لەژێر باڵی بەسۆزی سەرکردایەتی شۆڕش و سەرۆک (بارزانی)دا بووین. لە بڵاوکراوەکەدا، هێرشێکی توندیان بۆ سەر (ئێران) کردبوو، ئەوەش بەتەواوی، دەزگەی (پاراستن)ی تەنگەتاوکردبوو! لەلایەکی دیکەشەوە، هەموو بڕیارەکانی دانیشتنەکانی کۆنفرانسیان پێشێلکردبوو. (ئازاد)، هەموو ئەو رەخنانەی منی لا پەسەندبوو. بەڵام راستی نەدەدرکاند، بۆچی ئەو بڵاڤۆکەیان دەرکردووە و پێی قایل بووە؟! هەرچی چۆنی بوو، لەگەڵ (ئازاد)دا رێککەوتین، جارێ بڵاوی نەکەینەوە و رایگرین. هەروەها بڕیارماندا، بۆ چارەسەرکردنی ئەو گرفتانە، یەکەمین کۆبوونەوەی (کۆمیتەی سوپایی) بکەین.

من و (ئازاد)، بۆچوونەکانمان زۆر لە یەکدییەوە نزیکبوو. (کەریم سەلام) لە هێزی (زمناکۆ) لە (تەویلە) بوو. هێشتا هەر لە (مەنسوور) باشتربوو. ئەو زۆر لێمانەوە دوور بوو. (ئازاد) گوتی: حەزدەکەم، وەک ئەندامێکی (کۆمیتەی سوپایی)، سەری لە ئەو ناوە بدەی و لە ئەو سەریشەوە، لەگەڵ (مەنسوور)دا پێکەوە بگەڕێنەوە. تا ئێوەش دێنەوە، وەڵام بۆ (کەریم)یش دەنێرم و کۆبوونەوەکەمان دەکەین. منیش پێشنیازەکەیم پەسەندکرد.

سەردانی هاوێران

ئەو کاتە، رەوانشاد ملازم (تایەری عەلی والی بەگ)، جێگری فەرماندەی هێزی (خەبات) بوو. نامەیەکم نووسی و بۆم برد. مۆڵەتی هەفتەیەکم بداتێ. مۆڵەتەکەی دامێ و بە پێکەنینەوە گوتی: ئاگات لە خۆت بێ!

(1982 – 1936)

هاوبیر (جەلال سەعید) لە (مەریوان)، لەگەڵ (مەلانەجیب) لە (مەکتەبی سەفەر) کاریدەکرد. هەر زوو رەزامەندی (ساواک)یان بۆ وەرگرتم و بەرەو (خانە) سواربووم. زۆر پەلەم بوو، لەبەرئەوە لە هیچ شوێنێ خۆم دوانەخست و هەر بەرێوەبووم. لە ماوەی شەو و رۆژێکدا، خۆم گەیاندە (چۆمان) و لە ماڵی رەوانشادان (حەمەشەوقی) و (عەزەی ئەحەبوق)ی زنبرای دابەزیم.

(عەزیز) لەگەڵ چەن پێشمەرگەیەک، لە ئەوێ بوون. بێ ئەوەی هیچ کارێکی هەبێ. (حەمەشەوقی)ش لە گەرووی (بیشی) بوو. هەر ئەو رۆژە، وەڵامم بۆ نارد و هاتەوە. شەو و رۆژێ پێکەوەبووین و ئەوی پێویستبوو، بۆم باسکرد و پاشان بۆ سبەینێ گەرایەوە. چونکە نەیدەتوانی، ئەو بەرە گرنگەی جەنگی رووبەرووبوونەوەی دوژمن، چۆلکا و خۆشی زۆر بە دلۆکولەوە کاریدەکرد. هەر لەرێی (حەمەشەوقی)شەوە، برووسکەیەکم بۆ (مەنسوور) نارد و داوام لێ کرد، لە ماوەی دووروژدا بگاتە (چومان). لە ئەو ماوەیەدا، چاوەرێی (مەنسوور)م دەکرد، بیستم، (فەتاح ئاغا) لە سەرموەیە و لە (مەکتەبی عەسکەری) دابەزیوە. بە پێویستم زانی، سەرێکی لێ بدەم و مۆلەتەکەم درێژکەمەوە. کە چوومەژوورەوە، دووقولی لەگەڵ (عەبدوللائاگرین) دانیشتبوون. من تەنیا سلاوم لە کاک (فەتاح) کرد، چونکە (ئاگرین) لەبەرەکەی دیکە بوو، مامۆستای پەیمانگەی کادیرانی (پارتی)ش بوو. دەنگوی ئەوەش هەبوو، کە هەر لە کۆنەوە (پاراستن) بووە!

کاک (فەتاح) بەزەردەخەنەیەکەوە لێی پرسیم: ئەوە خێرە لێرەی؟! گوتم: بۆ سەردانی هێندێ برادەری خۆشەویست هاتووم. بەبزەیەکی تەوساوییەوە گوتی: ئەو برادەرە خۆشەویستانەی، وەک خۆت بیردەکەنەوە؟! گوتم: مەرج نییە. گوتی: پارەت پێویست نییە؟ گوتم: زۆر سوپاس. پارەم پێیە. ئیدی ماوەی دوو هەفتەی دیکە، مۆلەتەکەی بۆ درێژکردمەوە و ماڵاوایم لێ کرد.

(مەنسوور) بە پێشمەرگەیەکدا، نامەیەکی بۆ ناردم، بۆی نووسیبووم، ئێرە کەسی لێ نییە و ناتوانم، بێم، گەر دەکرێ، تۆ وەرە و چاوەڕێتدەکەم. منیش بڕیارمدا، بچم. هەر بەیانی زوو، لەگەڵ پێشمەرگەکەدا بەڕێکەوتین و تا سەر پردەکەی (حافز)، بە ئوتۆمبێل چووین. دیسانەوە بە چیای (کاروخ)دا سەرکەوتینەوە، بە (گەرەوانان) و (ئاکۆیان)دا تێپەڕبوومەوە. دوای دوو ڕۆژ و یەک شەو، بە دیداری (مەنسوور) شادبوومەوە. بەڕاستی، دوای ئەوەی لەگەڵ بەتالیۆنەکەماندا، لە گەرووی (مێکر) گەڕاینەوە، لە ئەو بڕوایەدا نەبووم، جارێکی دیکە ئەو ناوە ببینمەوە. بەڵام وا ئەم جارەیان، بە کاری تایبەتی (کاژیک) بینیمەوە!

ئەو کاتەی ئێمە لە ئەوێ بووین، هاوینبوو. ئەو ناوە زۆر ئاوەدانبوو. لە هەردووبەری چەمەکە، لە بن دار و لەپەنا گرد و چیاکاندا، ژمارەیەکی زۆری خەڵکی هەڵاتووی گوند و شارۆچکەکانی لێبوو. لەتاو فڕۆکە و سوپای داگیرکەری (عێراق)، شوێنەکانی خۆیان بەجێهێشتبوو. بەڵام ئێستە زستانە و یەک مەتر بەفرباریوە، ئەو ناوە کەسی لێ نەماوە، چۆڵوهۆڵبوو، مەگەر بە ڕێککەوت، لە ڕێ تووشی پێشمەرگە بووبنایە!

بارەگەی لقەکەی ملازم مەنسوور

ئەو کاتە (مەنسوور) سەرلقبوو. فەرماندەی بەتالیۆنەکەیان لە ئەوێ نەبوو، هەر خۆشی سەرپەرشتی بەتالیۆنەکەی دەکرد و بارەگەی بەتالیۆنەکەیان لە (دۆڵی ئاشان) بوو. بارەگەی لقەکەیان لەنێوان (حەریر) و (کۆڕەک) لە نێوچەی (دۆڵی ئالانە)، لە پێشی پێشەوەی بەرەی جەنگ بوو. لەنێوقەدی چیاکەدا، (3) ژووری نزمی بچووکیان، لە قوڕ و بەرد دروستکردبوو. ژوورێکیان هی (مەنسوور) و جێگرەکەی، دوو ژوورەکەی دیکەشیان، هی پێشمەرگەکان بوون. ژوورەکان زۆپایان تێدابوو، گەرم و خۆش بوون. سەرلووتکەی چیاکەی بەرانبەریشیان، هەمووی بە ڕەبایەی سەربازی سوپای (عێراق) گیرابوو. زۆر لە یەکتییەوە نزیکبوون و بێ دووربین، یەکتریان دەبینی. ڕۆژ نەبوو، لە ڕەبایەکانەوە بەرتۆپیان نەدەن. بەڵام گولەتۆپەکان، ئەو شوێنەیان نەدەگرتەوە و زیانی بە پێشمەرگەکان نەدەگەیاند. هەر یەکەمین ڕۆژ گەیشتم، کەمێ دانیشتین و ماندووبوونم دەرچوو، چەن تۆپێکی پێوەنایین. (مەنسوور) گوتی: ئەوە بەخێرهاتنی تۆ دەکەن!

دوای نیوەڕۆ، لەگەڵ چەن پێشمەرگەیەکدا، بە چیاکەدا هەڵگەڕاین. (مەنسوور) هەموو هێڵی پێشەوەی پیشاندام و بە دووربینیش، سەیری هەموو شوێنەکانم کرد. پشتی چیاکەی بە دەس دوژمنەوە بوو، نێوچەی (حەریر) بوو. دوایی نانی ئێوارەمانخوارد، شەویش لە تەنیشت زۆپا و لەبەرتیشکی چراکە دانیشتین و قسەماندەکرد. لەبەرئەوەی لەلایەکەوە، (مەنسوور)م زۆر خۆشدەویست و زۆر هاوڕێمبوو. لەلایەکی دیکەشەوە من بە (کاژیک)م ناساندبوو، نەمدەتوانی. هیچی لێ بشارمەوە. بۆیە هەرچی هەبوو، زۆر بەراشکاوی بۆم باسکرد. پاشان بڕیارماندا، پێکەوە بەرەو (پێنجوێن) بڕوین و هەموو

شتەکان، لەگەڵ هاوبیرانما باسکەین و یەکلاییکەینەوە. بەڵام ئەو کاتە هێشتا، لیپرسراوی بەتالیۆنەکەیان نەگەڕابووەوە، ئەویش نەیدەتوانی. لە ئەو کاتە ناسکەدا، ئەو شوێنە ستراتیژییە چۆڵکا. لەبەرئەوە داوای لێ کردم، من بۆ (چۆمان) بگەڕێمەوە و لە ماڵی کاک (عەزیز) چاوەڕێیکەم.

ماوەی (3) ڕۆژ لای (مەنسوور) بووم. ئەو (3) شەوەی لە ئەوێ بووم، هەموو شەوێ پێشمەرگەکان، (خۆشاو)یان بۆ دەهێنام. بەڕاستی هێندە خۆشبوو، تێرم لێ نەدەخوارد! ئەو کاتەی لای پێشمەرگەکان بووم. هەستم بە خۆشی و چێژێکی تایبەتی دەکرد. ئەو کوڕە کوردە ئازایانە، لە هەموو خۆشییەکی ژیان و لە هەموو کەسێکیانەوە دووربوون. بەڵام هەموو کاتێ، لە مردنەوە نزیکبوون!

هەر ئەو کاتە (مەنسوور)، نزیکەی نیوەی پێشمەرگەی لقەکەی خۆی، لە ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک)دا ڕێکخستبوو. منیش لە ئەو ماوەیەدا، گوتارێکی مێژوویی درێژم، لەسەر بەشێکی درووشمەکەی (کاژیک) بۆ نووسین (کوردستان بۆ کورد) بۆ؟

چۆمـــان

(3) ڕۆژ لای (مەنسوور) مامەوە، پاشان یەسرێکی دامێ و لەگەڵ پێشمەرگەیەکدا، تا نێوچەی (گەڕەوانان)ی گەیاندم. دواییش بەتەنیا، بە هەمان ڕێدا گەڕامەوە. بە مەرجی دەردیسەرییەک بوو، بە ئەو سەرماوسوڵەیە، خۆم گەیاندە سەرجادەی قیر، سواری ترومبێلێ بووم و گەیشتمەوە (چۆمان). ماوەی هەفتەیەک، لە ماڵی کاک (عەزیز) بووم و چاوەڕێی (مەنسوور)م دەکرد. چەن شەوێکی خۆشم، لای برادەران (دارای حەسەن یارە، ئەسعەد قەرەداخی، ئازادی عەبدوڵلا فەندی، مەزنی عوسمان فایەق و عومەر شەمەیی) بەسەربرد.

ئەو شەوەی لای هاوڕێ و هاوبیری خۆشەویستم ڕەوانشاد (مەزن) بووم، (عومەر شەمەیی)ش هات. هەرسێکمان تا درەنگانی دانیشتین و باسی باروبوخی شۆرشمان دەکرد. من و (عومەر) خەومان لێ نەدەکەوت. واشمانزانی، (مەزن) نووستووە. لەسەر (کاژیک) دەمەتەقێمان دامەزراند. ئەوە یەکەمین جاربوو، ئێمە سەبارەت بە (کاژیک)، بەئاشکرا بدوێین. چونکە هەرگیز پێکەوە کارمان نەکردبوو. گەلێ داکۆکی لە خۆی و سەرکردە کۆنەکانی (کاژیک) کرد، (شێرکۆی هەژار) و (عوسمان ڕەشید)شی، بە تێکدەر و ئاژاوەچی تاوانبارکرد، (ئازاد مستەفا)شی بە کۆنە جەلالی و جاش دانا. منیش بێ ئەوەی یەکتری زویرکەین، وەڵامی هەموو تۆمەتەکانیم دایەوە و گەلێ شتیشم بۆ ڕوونکردەوە. ئیدی بێدەنگبوو.

پاشان گوتم: گەر ئەو کابرانە دەیڵێوی، لەگەڵ ئێمەدا کاربکەن، ئەوا من بەتوانم، دانیشتنێ سازکەم، هەردوولا پێکەوە دانیشین، دەمەتەقێ لەسەر باری (کاژیک) بکەین، هەموو پێکەوە بڕیاربدەین و ئاشتبوونەوەیەکی گشتی درووستکەین. (عومەر) گوتی: ئەو پێشنیازە خراپ نییە، بەڵام لە ئێستەدا، بڕوام بە بارەکەی (بارزانی) هەیە!

کاتی بەیانی لە خەوهەستاین، (مەزن) پێی گوتم: شەوی خەوم لێ نەکەوتبوو، گوێم لە هەموو قسەکانتان بوو، سەبارەت بە سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک)، هەرچییەکت گوت، راستبوو. ئەوان لە ئەوەش خراپترن.

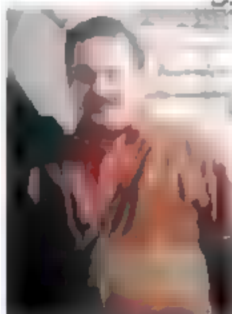

(2008 - 1900)

من و (مەزن) لە ئەم قسانەدا بووین، دوو فڕۆکەی (عێراق) هاتن. تۆپە فڕۆکەشکێنەکانی شۆڕش و راکێتی (هۆک) راویاننان و ئاسمانیان لێ کردن بە جەرمی چۆلەکە، دووکەڵێکی زۆر، بەری ئاسمانی داپۆشی. فڕۆکەیەکیان بەپەلەپروزێ دەربازبوو. ئەوی دیکەشیان، بە ئاسمانەوە گڕیگرت و کەوتەخوارەوە. شەوی رادیۆی (بەغدا)، هێرشێکی زۆر توندی، کردە سەر شای (ئێران) و گوتی: (ئێران) بە هەموو شێوەیە، جەنگی بەرانبەر بە (عێراق) راگەیاندووە، هێزەکانیان لەنێو خاکی (عێراق) دان و بە راکێتی (ئەمەریکایی)، فڕۆکەیەکی (عێراق)یان بەرداوەتەوە!

لەگەڵ (عەزەی ئەحەبزق) دا

لە (چۆمان)، پیاوێکی لێبوو، ناوی (عەلی زەردەشتی) بوو. (عەزەی ئەحەبزق) گوتی: خاڵە (عەلی) لە (کاژیک) کاژیکترە! با بچین، سەرێکی لێ بدەین و پێت بناسێنم. (زەردەشتی) پیاوێکی بەساڵاچووبوو. دووکانێکی چکۆلانەی هەبوو، هەمیشە دەوری پڕبوو. خەڵکی (سولەیمانی)، رۆژانە سەریان لێدەدا، پێیان رادەبوارد و تووڕەیاندەکرد. ئەویش جگە لە سەرۆک (بارزانی)، جنێوی بە یەکبەیەکی سەرکردەکانی کورد و هەموو کەسێکی دیکەش دەدا. پاشان عەرەب و تورک و فارسی بلەدەکردەوە، ئەوەی خڕلپ بووایە، پێی دەکردن. منیش خۆم پێ ناساند و گوتی: لە کوێ پێشمەرگەی؟ گوتم: لە هێزی (خەبات). ئیدی هەر گوێم لێ گرتبوو، پەیتاپەیتا خەڵک دەهات و سەریان دەکردەسەری. ئەویش بێ دڵی خۆی نەدەکرد، بە کامی دڵی خۆی، جنێوبارانی دەکردن! رۆژێ لەگەڵ (عەزیز)دا چووین بۆ (مەکتەبی عەسکەری)، لە دوورەوە، شوێنەکەی کاکە (حەمەی عەزیز)ی پیشاندام. لە بن داریکدا بوو، بەچواردەوری دارەکەدا، بەگوریس چوارگۆشەیەکی چکۆلانەی دروستکردبوو. تا خەڵک لە ئەوە زیاتر، نەچنە پێشەوە. خۆشی بە ئەو سەرمایە لە نێوراستدا بەپێوە وەستابوو، قسەی لەگەڵ خەڵک دەکرد، نامە و سکاڵای لێ وەردەگرتن. (عەزیز) گوتی: تەماشای کاکە (حەمە) بکە، خۆی هەر لە (عەدنان قەیسی) و

شوێنەکەشی، لە (حەلبەی موسارەعە) دەچی! منیش ئەوە یەکەمین جاربوو، کاکە (حەمە) ببینم. ئەو کاتە، هێندەی دیکە ڕقم لێی هەستا. دوایی تووشی ڕەوانشاد (ستاری سەعید خەلەف) بووم. هەر زوو نووسراوێکی گەڕانەوەی بە (ئێران)دا بۆ وەرگرتم و خۆم ئامادەکرد.

پاشان (مەنسوور) هات. ئەو شەوە لە ماڵی (عەزیز) بووین. چەن برادەرێکی دیکەی خەڵکی (سولەیمانی) وەک (سلەیمانی قەساب، حەسەن حوسێن، عومەری ڕەشەجووتە، جەلالی مام ئەحمەد، عومەر شەمەیی، مەزنی عوسمان فایەق) و یەک دوو پێشمەرگەی دیکەشی لێبوو. ئەمدەناسین. مەزەیان درووستکرد و تا درەنگانی خورایەوە. (عەزیز) و (سلەیمان)، هەمیشە شوخییاندەکرد و شەڕەجنێویانبوو. جارجارەش زۆرانیاندەگرت و کەلی پێکەنین.

کۆمەڵی پێشمەرگەی هێزەکانی (خەبات، زمناکو و ئەزمر)، مانگی (1)ی ساڵی (1975) لە (چۆمان) لەبەردەم دووکانەکەی (عەلی زەردەشتی)دا گیراوە. وەستاوەکان لە ڕاستەوە: (سلێمانی قەساب، خوالێخۆشبوو ملازم وشیاری قالەورگە، حوسێن موحەممەد عەزیز، عەمید هادی حەمەڕەشید، خوالێخۆشبووان عەزەی ئەحمەبۆز و جەماڵی عەلی باپیر) دانیشتووەکان (ملازم فەرمیدوون حەمەڕەشید، ئەحمەدی حەمکۆل، خوالێخۆشبوو ملازم ستاری سەعید خەلەف و مستەفا چاورەش).

گەڕانەوە

بەیانی زوو، من و (مەنسوور) بەرەو (خانە) بەڕێکەوتین. بۆ نیوەڕۆ گەیشتینە (مهاباد) و لە ئوتێل دابەزین. بەیانی لە دەنگی شیعەکان خەبەرمانبووەوە، ڕۆژی عاشووورابوو، بەسەرجادەکاندا دەگەڕان و بەزنجیر، لە خۆیان دەدا. هەر ئەو ڕۆژە سواربووین و گەیشتینە (کرماشان)، لە ئەویش لەگەڵ (نورەی مام برایم)دا، ماوەیە پێکەوە بووین و بۆ ڕۆژی دووایی، لە (مەریوان) دابەزین.

کۆبوونەوەی کۆمیتەی سوپایی

لەبەرئەوەی لە سەرەوە، زۆر چاوەڕێی (مەنسوور)م کرد، زۆر دواکەوتم و لە کاتی خۆیدا نەگەڕامەوە. بەداخەوە ملازم (کەریم سەلام) هاتبوو، ماوەیە لە (پێنجوێن) بوو، پاشان لە ئەوە پتر نەیتوانیبوو، چاوەڕێبکا، گەڕابووەوە بۆ (تەوێڵە).
من و (مەنسوور) لە (مەریوان)، لە ماڵی (ئازاد) بووین. کاتی (ئازاد) پێشنیازیکرد، بچم بۆ نێوچەی سەرکردایەتی. بەڵێنیدامێ، تا ئێمە نەگەڕێینەوە و کۆبوونەوەی کۆمیتەی سوپایی نەکرێ، بلاڤۆکەکە لە ڕیزەکانی ڕێکخستندا بڵاونەکەنەوە. بەڵام پەیمانەکەی خۆی شکاندبوو. وادیاربوو، ئەو ناردنەی من بۆ سەرەوە گەمەیەبوو، تەنیا هەر بۆ ئەوە بوو، دوورمخەنەوە! بۆیە هەر دوای من، نەک هەر لە ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک)دا، بلاڤۆکەکەیان بڵاوکردبووەوە. بەڵکوو بۆ زۆر کەس و لایەنیشیان ناردبوو! کاتی لە سەرەوە گەڕامەوە، (سەلاح)ی برام ماڵی (ئازاد)ی بەجێهێشتبوو. نامەیەکی بۆ دانابووم و گەڕابووەوە بۆ (سەولاوا).
ڕۆژی دوایی، یەکەمین کۆبوونەوەی کۆمیتەی سوپایی دەسپێکرد. ئیدی ئا لێرەوە، هەموو گرفتەکان لەنێوان من و هاوبیرانی سەرکردایەتی کاتیدا، زۆر خراپ تەقییەوە. لە کۆبوونەوەکەدا، سەرەتا (ئازاد) بلاڤۆکەکەی خوێندەوە. پاشان دەمەتەقییەکی گەرم، لەنێوان من و ئەودا دامەزرا و (مەنسوور)یش تەنیا هەر گوێگربوو. (ئازاد) بە هەموو شێوەیە دەیویست، داکۆکی لە نێوەڕۆکی بلاڤۆکەکە بکا. بەڵام بەڵگەکانی لاوازبوون و قسەکانیشی، بە دیواری مێشکەوە نەدەنووسان. سەیر ئەوەبوو، لەگەڵ زۆربەی ڕەخنەکانی مندا بوو، دەیگوت: ڕاستەکەی، منیش گوتم: گەر ئەم ڕەخنانەت پێ ڕاستە، چۆن لەگەڵ دەرکردن و بڵاوکردنەوەی ئەم بلاڤۆکەدا بووی؟!
ئینجا چاری نەما، هەموو شتێکی بەئاشکرا بۆ باسکردین و گوتی: سەرکردایەتی لە من، (شێرکۆ، عوسمان و برایم) پێکهاتووە. (برایم) لەجێی ئەبووان دانێن. (عوسمان) لە (هەڵەبجە) دەژی و لە ئێمەوە دوورە. لە ئەوی لەگەڵ برادەرێکدا، تێکەڵاوییەکی زۆری

پەیداکردووە. براندەرەکەش کادیرێکی پێشکەوتووی (قیادە مەرکەزیی)ە. کارێکی زۆری تێکردووە و (عوسمان)یش ئێستە، بەرەو (ماویزم) هەنگاودەنێ، (شێرکۆ)ش لیژەیە و لەنێو خومان دابە، دژی بۆچوونەکانی (عوسمان)ە و ناکۆکن. منیش لەنێوان هەردوولایاندا ماومەتەوە و تێداماوم. (عوسمان) داوانەکا، هەموو ئەندامانی سەرکردایەتی کۆن، بە بلاوکراوەیەک لە ریزەکانی رێکخستن دەرکرێن. ئەگینا وازدێنێ. منیش بۆئەوەی ریزەکانی (کاژیک) تێک نەچێ و ئەو گرفتە چارەسەرکرێ، ئەم بلاڤوکەم نووسیوە و وەک چارەسەرێکی مامناوەندی، دڵی هەردوولایانم راگرتووە و هیچ چارێکی دیکەم لەبەردەمدا نەبوو.

ئیدی (مەنسوور) واقیورما. چونکە لە ئەو رۆژەدا، چاوەرێی ئەو چەلەمە گەورەیەی، لە سەرکردایەتی کاتی نەدەکرد. چەن دانیشتنێکی دیکەمان کرد، بەلام هیچ کەلکی نەبوو. چونکە (ئازاد) دەیویست، من بروا بە ئەو بۆچوونانە بێنم، کە خۆشی بروای پێی نەبوو! ئەو شەوەی بۆ بەیانی (مەنسوور) دەرویشتەوە، پێی گوتم: نازانم، چی بلێم. تۆ خۆت ئەمان باشتر دەناسی. من دەنگی خۆم بە بۆچوونەکانی تۆ دەدەم. ئیدی ئەو مالاوایی لێ کردین. بەڵێنیشیدایێ، لە (ورمێ)وە بگەرێتەوە، مۆرەکان وەرگرێتەوە و بە هاوبیرێکدا بۆمان بنێرێتەوە. باشبوو، دوای دوو هەفتە، بە پێشمەرگەیەکی لای خۆیدا، بۆی ناردین. دوایی (ئازاد) گوتی: دەبێ، بلاڤوکەکە لە ریزەکانی رێکخستنی کۆمیتەی سوپایدا بلاوکەیتەوە. منیش گوتم: لە شانەکاندا باسیەکەم و بیروڕای خۆشمی لەسەر دەردەبرم، چونکە من لەگەل نێوەرۆکی ئەم بلاڤوکەدا نیم. (ئازاد) زۆر تکای لێ کردم، ئەو کارە نەکەم، بەلام من بەڵێنم نەدایە. لەسەر رای خۆم سووربووم و گوتیشم: گەر لەسەر ئەو هەلەیەی خۆتان بەردەوامبن، لە ماوەی یەک مانگدا، یەک هاوبیرتان بەدەستەوە نایەلم. چونکە هەردوو هاوبیر (کەریم) و (مەنسوور)، ئێوە ناناسن و بروایەکی زۆریشیان بە من هەیە، (مەنسوور)یش دەنگی خۆی بە من داوە. هەرچی چۆنی بوو، لەسەر ئەوە رێککەوتین، هەموو ئەو تێبینیانەی، سەبارەت بە بلاڤوکەکە هەمبوون، هەموویان بۆ بنووسم.

حەمەی مام ئەورەحمان

بەدەم خەفەتی ئەو ناکۆکی و هەلسوکەوتە چەوتانەی، هاوبیرانی سەرکردایەتی کاتی (کاژیک)ەوە، بە جادەکانی (مەریوان)دا دەسوورامەوە. لەپر تووشی رەوانشاد (حەمەی مام ئەورەحمان) بووم. (حەمە) هاورێیەکی دێرینم بوو، کوڵێکم پێخۆشبوو، بیبینم، زۆری لێ کردم، سبەی نیوەرۆ پێکەوە نانی بخۆین، منیش دڵم نەشکاند و داواکارییەکەیم پەسەندکرد.

بۆ سبەینێ چاوەڕێی (حەمە)م دەکرد، لە دوورەوە (سەباحی غالیبی)، بە خۆی و تووکەڵی ریش و بە جامانەیەکی فووتەوە دەرکەوت. زۆر خۆشهاتنم لێ کرد. پاشان (حەمە) هات و هەرسێکمان پێکەوە ڕۆیشتین. (سەباح) گوتی: نیازی چیتان هەیە؟ گوتم: من لای کاکە (حەمە) داوەتم. گوتی: بە خودا ئەمنیش دێم. (حەمە)ش فەرمووی لێ کرد.

دوای نانخواردن دانیشتبووین. قسەماندەکرد. (سەباح) گوتی: (شێخ حوسێن)، ئەو جەمەدانەیەت لە کوێ کڕیوە؟ گوتم: دایکم بۆی هێناوم. گوتی: بەخودا جوانە. گوتم: پیرۆزتبێ. ئیدی ئەویش یەک و دووی لێ نەکرد. بەدەستی پیرۆزی خۆی، جامانەکەی لەسەرم کردەوە، قەدیکرد و هەڵیگرت!

پاشان دانیشتبووین. گوێمان لە دەنگوباسی رادیۆ دەگرت. رادیۆکە سەرنجی راکێشام، زۆر باشی وەردەگرت، سووکەڵە و جوانیش بوو. گوتم: کاکە (حەمە)، ئەو رادیۆیەت لە کوێ کڕیوە؟ گوتی: لە (سنە). گوتم: زۆر جوانە. گوتی: پێشکەشتبێ. گوتم: زۆر سوپاست دەکەم، خۆم رادیۆم هەیە. (سەباح)یش هەڵیدایە و گوتی: ئەدی بۆ بە من نالێی، پیرۆزت بێ؟! (حەمە)ش گوتی: بەخوا ناوێرم، بە تۆ بڵێم، چونکە تۆ هێندە بێ چاووڕووی، جامانەکەت لەسەری ئەو پیاوە کردەوە، هەر بڵێم، پیرۆزتبێ، یەکسەر دەیبەی. ئیدی (سەباح)یش بەپێکەنینەوە گوتی: ئەدی چۆن دڵت دەشکێنم!

فارووقی مەلامستەفا

پێش ئەوەی لە (چۆمان) بگەڕێمەوە، دوو ئەندامی سەرکردایەتی کاتیی (کاژیک)، وەک بیرم مابێ، (شێرکۆی هەژار) و (ئازاد مستەفا) بوون، مانگی (2)ی ساڵی (1975)، لە ماڵی خوالێخۆشبوو (شێرکۆ بێکەس) لە (مەریوان)، چاویان بە (فارووقی مەلامستەفا) کەوتبوو و بە یەکی ناساندبوون. پاشان دەمەتەقێیەکی زۆریان کردبوو، بڵاوکەکەی سەرکردایەتی کاتیی رۆژی (25. 1. 1975)یشیان دابوویە.

ئەو کاتە (فارووق) لە دەرەوە، نوێنەری (قیادە مەرکەزی) بوو. داوایان لێ کردبوو، وەک دوو پارت هاوکاریبکەن. ئەویش زۆری پێ باشبووبوو، بەتایبەتی لە بڵاوکەکەدا، سەرکردایەتی کاتیی (کاژیک)، زۆر بەراشکاوی، دانی بە ئەو تاوانانەی (کانیماسی)دا نابوو! جگە لە ئەوەی، بەشێوەیەکی فەرمیش، داوایان لە ڕێکخراوەکەیان کردبوو، بەرمیەکی (کوردستانیی) بکەنەوە.

دوایی وەک (شێرکۆ) بۆی گێڕامەوە، (فارووقی مەلامستەفا) بڵاوکراوەکەی لە نێوچەی سەرکردایەتی بڵاوکردبووە و جگە لە ەزگەکانی شۆڕشی (کوردستان)، خەڵکێکی زۆریش دیبوویان!

یەکەمین وازهێنانی ئازاد مستەفا

دوای ئەوەی بۆ (پێنجوێن) گەڕامەوە، ڕاپۆرتێکی درێژم، لەسەر شێوە و نێوەڕۆکی بڵاڤۆکەکە نووسی. هەموو بۆچوونەکان و هەڵوێستی خۆمم، دژی ئەو بڵاڤۆکە خراپە، بەڕاشکاوی دەربڕی. پاشان (ئازاد) هات بۆ (پێنجوێن) و نووسراوەکەم دایە. گوتی: گەر هەفتەی داهاتوو نەهاتم، لە (مەریوان) چاوەڕێتدەکەم. ئەوەبوو، ئەو نەهات و من چووم. ئێوارە بوو، چووم و (ئازاد) نوێژیدەکرد. زۆر سەیرم لێهات. هەفتەی پێشوو نوێژی نەدەکرد، ئەم گۆڕانکارییە کتوپڕییە چی بێ؟!

دوای نانخواردن گوتی: بۆ ئەوە بانگمکردی، تا پێت بڵێم، من وازم لە هەموو شتێ هێناوە، ڕووم لە خوا کردووە و وەک ئەو هەموو کوڕنە، چاوەڕێی ئەنجامی ئەم جەنگە دەکەم و چیدیکە، کاری ڕامیاری ناکەم. لەمەودواش (عوسمان) دەتبینێ. لەبەرئەوە پێویست ناکا، لەسەر نێوەڕۆکی ڕاپۆرتەکەت، هیچ جۆرە دەمەتەقێیەک بکەین. منیش زۆر بەسەرپیاهاتم و گوتم: گەر تۆ وازبێنی، (شێرکۆ) و (عوسمان)، هیچ جۆرە کارێکیان بۆ بەڕێوەناچێ. ئیدی زۆری لەگەڵ خەریکبووم، تا ڕازیمکرد. بەڵام هەر گوتی: هەفتەی داهاتوو، (عوسمان) دێ و لەسەر نێوەڕۆکی ڕاپۆرتەکەت، قسەت لەگەڵ دەکا.

ئەندامانی سەرکردایەتی کاتی، نازە کەتنەکەیان کردبوو. بۆئەوەی پەشیمان نەبنەوە، کارەکەیان بەهەسپی و جێی خۆی بگرێ، هەر زوو وێنەیەکیان بە پۆستەدا بۆ (جەمال نەبەز)یش ناردبوو.

دوکتور (جەمال نەبەز)

سەرو وێنەشیان بەدەستی، بە مامۆستا (قادر)دا، بۆ (ئەحمەد هەردی، کامیل ژیر، فایەق عارف، شێخ موحەممەدی هەرسین و حەمەی عەزیز) ناردبوو. بە مەرجی (جەمال نەبەز)، لە ڕۆژی (19. 5. 1962)وە (کوردستان)ی بەجێهێشتبوو، تا ئەوڕۆش هەر لە (ئەڵمان) دەژی، مامۆستا (فەرەیدوون عەلی ئەمین)یش، ڕۆژی (11. 7. 1972)، وازی لە تێشکردن هێناوە و هیچ جۆرە پەیوەندییەکی بە (کاژیک)ەوە نەمابوو، ئینجا ناوی ئەوانیشیان نووسیبوو!

هەڵبەتە ئەوانیش لە خوایان دەویست، بەڵگەیەکی وایان بەدەستەوەبێ، تا گەر دەزگەی (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی)، لەسەر (کاژیک) تووشی گیچەڵیکیان کردن، بڵێن: ئێمە ئاگامان لێی نییە و ئەوەتە ئێمەشیان دەرکردووە!

لە هەمان کاتیشدا، یاداشتێکیشیان بۆ سەرۆک (بارزانی) نووسیبوو، لەگەڵ وێنەیەک لە ئەو بڵاڤۆکەدا دایانابوو، من بیبەم و وەک نوێنەری (کاژیک)، لەگەڵ (بارزانی) قسەبکەم. بە خەیاڵی پووچی خۆیان، بەرەی (کوردستانی) لەگەڵ (پارتی) دامەزرێنن!

کاتێ (ئازاد) ئەوەی پێ گوتم، تێر پێکەنیم و گوتم: خۆت باش دەزانی، من لەپێناوی بیروباوەڕەکەمدا، لە هیچ شتێ سڵ ناکەمەوە. گەر بزانم، ئەو کارە کارێکی باشە و بەرێکی دەبێ، ئەوا ئامادەم، یاداشتەکە بگەیەنم. بەڵام لەبەرئەوەی لەلایەکەوە، بڕوام پێ نییە و بە کارێکی هەرزەکارانەی دەزانم. لەلایەکی دیکەشەوە من کێم، تا (بارزانی) گوێم لێ بگرێ؟! یا بەرەمان لەگەڵ بکاتەوە؟! دوور نییە، سڵێ لە ئەوی چاوەڕێبکەم، هەر وەڵامیشم بدەنەوە. گەر کاربەدەستانی بارەگەی (بارزانی)ش وەڵاممبدەنەوە، دەڵێن: یاداشتەکە گەیی و سوپاس. لەبەرئەوە داوای لێبووردن دەکەم، باشتروایە، ئەو کارە بە یەکێ لە ئەندامانی سەرکردایەتی کاتی بسپێرن، خۆتان لە هەموو کەس لەپێشترن و ئەم تیۆرییە نوێیەش، هەر خۆتان داتانناوە!

عوسمان ڕەشید و تەقەلایەکی ئەزۆک

مامۆستا (عوسمان) هات و لە ماڵی هاوبیری، دووقۆڵی دانیشتین. ڕاپۆرتەکەی منی دەرهێنا، دێربەدێر خوێندیەوە، دەمەتەقێیەکی زۆر توند و گەرممان لەسەر کرد. بەڵام من لەسەر بیروڕاکانی خۆم سووربووم. ئەویش هیچ جۆرە بەڵگەیەکی بەهێزی پێ نەبوو، تا باری سەنجەکانم بگۆڕێ. هەرچەندە (ئازاد)، خۆشی بڕوای بەقسەکانی خۆی نەبوو، هێشتا بەڵگەکانی ئەو بەهێزتربوون!

(عوسمان) گوتی: ڕاستە، ئێمە سەرکردایەتی کاتین. بەڵام لە ئەم بارودۆخەدا ناتوانین، کۆنگرە بگرین. لەبەرئەوە دەبێ، هەنگاوبنێین، (کاژیک) پێشخەین و لە گۆڕەپانەکەدا،

خۆمان بسەپێنین. تا ئەو سەرکردە ناپاکانەش، بەیەکجاری لە ڕیزەکانی (کاژیک) دەرنەکەین، ناتوانین، ئەو ئامانجانە بپێکین. بەرەش لەگەڵ (پارتی) و (قیادە مەرکەزی)، پێویستییەکی مێژووییە و دەبێ، هەوڵی بۆ بدەین.

منیش گوتم: ئێمە لەسەر ئەوە ڕێک نەکەوتووین و ئێوە دەسەڵاتی ئەوەتان نییە، بێ لێپرسینەوە و ئاگاداری خۆیان، سەرکردایەتی کۆن دەرکەن. بەتایبەتی ئێوە خۆتان دەڵێن: ماموستا (فەرەیدوون عەلی ئەمین)، ساڵی (1972) وازی لە (کاژیک) هێناوە، ئیدی بۆچی نەبێ، ناوی ئەوی تێدابێ و دەریکەن؟! (جەمال نەبەز)یش لە (ئەڵمان) دەژی، ئاگای لە ئەم گۆڕانکارییانە نییە، وەک سەرکردەکانی دیکە، تاوانبار نییە، بۆ ئەویشتان دەرکردووە؟! کێ دەڵێ، (نەبەز) ئێستە، هەر پێوەندیشی بە (کاژیک)ەوە ماوە؟!

پاشان گوتم: ئێوە هەموو ڕەخنە و پاری سەرنجەکانتان، لەسەر (عەبدوللاناگرین) بوو، تەنیا ئەوتان بە پیاوی پارلستن و ناپاک تاوانباردەکرد، گەر وایە، ناوی ئەندامەکانی دیکەی سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک)تان بۆ هێناوە؟ سەرۆک (بارزانی)یش، نەک هەر بڕوای بە چەن خوێندکار و ماموستایەکی وەک من و تۆ و (فارووقی مەلا مستەفا) نییە، بەڵکوو بڕوای بە ئەندامانی سەرکردایەتی پارتەکەی خۆشی نییە، کە سەرۆکێتی! چونکە ئەو پیاوە، ڕابەری پتر لە (20) میلیون کوردە، سەرۆکی پارتێکی گەورەیە، فەرماندەی هێزی پێشمەرگەیە، هەموو جیهان دەیناسێ، بێ فرمانی ئەو، لەنێو شۆڕشدا هیچ کەسێ ناتوانێ، هیچ بڕیاربدا، ئەویش بێ فرمانی (ئێران) و بەرەی خۆراوا ناتوانێ، پەنجە بە ئاودا بکا، ئێستە ئێوە دەتانەوێ، لەگەڵ دوو کوردی وەک تۆ و (فارووق) دانیشێ و وەک یەک دەنگتان هەبێ؟! یا دەتانەوێ، بە ئارەزووی دڵی خۆتان، قسەی ناشرین بە (ئێران) بڵێن و (بارزانی)یش، لێتان بیدەنگبێ؟! لە کاتێکدا، زیاد لە چارەکە میلیونی کورد، لە هۆردووگەکانی (ئێران) دەژین و تۆپەقووڕسە (175) ملیمەکانیان لەبەرەکانی جەنگ دژی سوپای (عێراق) دەجەنگن؟!

ئیدی (عوسمان) خۆشی نەیدەزانی، چی بڵێ و چی بکا، هەر خەریکبوو، لە داخاندا دڵی بتەقێ! چونکە دەیویست، بە هەر شێوەیە بێ، بڕوا بە قسەکانی بکەم، وەک دەروێش دوایانکەوم و هەرچییەکیان گوت، بڵێم: بەڵێ قوربان، فەرمایشتەکەتان بەجێیە! ئەوان دەیانویست، قەڵای قایمی مێشکم داگیرکەن و لەسەر خومانی تایبەتی خۆیان، کە گەورەترین سەرمایەی ژیانمە! بەڵام کاتی زانییان، کەلکی نییە و ئەو کارەیان بۆ سەرناگرێ، من لە ئەوان پتر، ئەرکم بە (کاژیک)ەوە کێشاوە، لەسەر ئەو بیر و ڕێ هەڵەیەی ئەوان بەڕێوە نارۆم، وەک دوا کارت گوتی: باشە هەوڵدەدەین، بەزووترین کات کۆنگرەیەک بگرین و ئەو گرفتانە، لە کۆنگرەکەدا یەکلاییدەکەینەوە. منیش گوتم: لەمەودوا، کۆنگرە بۆ خۆتان بگرن،

چونکە ئێوە لاتانداوە، تازە بلاڤۆکەکە، دەس هەموو لایەک کەوتووە، چۆن ئەو دەلاقە گەورەیە پینەدەکەن؟! ئیدی بێ ئەوەی بە هیچ چارەسەر و ئەنجامێ بگەین، کۆبوونەوەکە کۆتاییهات و لە یەکدی جیابووینەوە.

شێخ و دەروێشەکانی کاژێک

سەیر ئەوەبوو، (شێرکۆ) وەک شێخێکی ئایینی دەستبڕ، وای لە ئەو هاوبیرانە کردبوو، دەروێش ئاسا، هەموویان هەر گوێبن و زمانیان لە دەمدا نەبێ، تا رەخنەبگرن، بیر و هەڵوێستی چاک و خراپ، لە یەکدی جیاکەنەوە!
جێی داخە، جگە لە من کەسی نەبوو، دژی ئەو بلاڤۆکە بوەستێ و رەخنەی لێ بگرێ، هاوبیرەکانی دیکە، زۆربەیان بە هەڵەیان دەزانی، بەڵام وەک بڵێی، لە ترسی (مەلا مەلا نوێژدەکا، کێرە قەپە درێژدەکا)، قرتوقەپیان لێ کردبوو! بۆیە بڕیارمدا، ئەم جارەش نەهێلم، ئەم (3) کەسە بەناوی سەرکردایەتی و کوردایەتییەوە هەڵمخەڵەتێنن، فریومبدەن و دەستمبێبڕن، وەک (عەبدوڵلائاگرین) و هاوبیرەکانی دیکەی، ماوەی چوار ساڵ، بۆ بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان، هەڵیانسووڕانین!
دوای ئەوەی بلاڤۆکەکەم، لە ڕیزەکانی ڕێکخستندا بڵاوکردەوە، هاوبیری نەبوو، پێی خراپبێ، هەموویان کوێرانە پەسەندیانکرد، بێ ئەوەی بزانن، ئەنجامەکەی چی دەبێ، بەڵام هەر وەک پێشەکی بە (ئازاد)م گوتبوو، لە هەموو شانەکاندا دەمخوێندەوە، دەمەتەقێی تیروتەسەلم لەسەر دەکرد، ناوەڕۆکەکەیم پوچەڵدەکردەوە، تا وای لێهات، لە هەموو لایەکەوە، دەنگی نارەزای بەرزبووەوە، چەن هاوبیری بیروڕای خۆیان دەربڕی.

هەڵوێستی نوری حەمەعەلی

(نوری) لە (تەویلە) گەڕایەوە، وازی لە (کاژیک) هێنا، (3) کەس بۆ لێپرسراوی بەڕێوەبردنی کارگێڕی بەتالیۆنەکەی پاڵێوراوبوو، من و (فەرهاد عەبدولحەمید و مژدە تایەر)، بەڵام (نوری) بۆ من ڕازی نەبوو، چونکە دەیزانی، من چیم و چۆن هەڵسوکەوت دەکەم، لە لایەکەوە ئاگام لە هەموو هەڵسوکەوتەکانی دەبێ، لە لایەکی دیکەشەوە، لەنێو هێزی پێشمەرگەی بەتالیۆنەکەیدا، ڕێکخستنی (کاژیک) دروستدەکەم، جگە لە ئەوەی، زۆر لە (پاراستن) دەترسا و نەیدەویست، جێگەکەی پێ لەقکەن!
(فەرهاد) لای (فەتاح ئاغا)، جێی خۆی کردبووەوە، لەبەرئەوە (مژدە)یان دانا، ئەو دووانەش هەردووکیان، هەر سەر بە سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک) بوون، لە ئەو دووایییانەشدا، (نوری)ش هەر دوای ئەوان کەوت، چونکە ئەوان هیچ جۆرە ڕێکخستنێکیان نەبوو، بەڵام

یەک گیانبوون و لە چەن جەستەیەکی جیاوازدابوون، نەردی خۆیان دەیانگوت: ئێمە پەیوەندییەکی (ڕوحی) پێکمانەوە دەبەستێ و لەگەڵ سەرۆک (بارزانی) دایێ! بەڵام وەک گوتم، (نوری) پیاوی بیروباوەڕ و (کاژیک) نەبوو، لەبەرئەوە ئەوانیش کەڵکیان لێ نەدەبینی!

هێرش و ئاگربارانی

هێرشەکانی سوپای (عێراق)، بۆ سەر نێوچەی سەرکردایەتی شۆرش، ڕۆژبەڕۆژ تا دەهات، بەرفراوانتردەبوو، پتر تاریدەسەند، جەنگەکە گەرمتردەبوو، سوپای دوژمن پێشدەکەوت و نێوچەی تازەیان داگیردەکرد. وای لیهاتبوو، خەڵک دەیانگوت: بە ئەم شێوەیە، کۆتایی بە ئەم شۆڕشە هات و تا شۆڕشێکی دیکە، بە خواتان دەسپێرین!

لەبەرئەوەی هێزەکانی ئەو نێوچانەی سەرکردایەتی، خۆیان لە بەرەکانی جەنگ دەدزییەوە و شەڕیان نەدەکرد، هەر خەریکی بازرگانی بوون، بە شێوەیەکی بەردەوام، لە هەموو هێزەکانی نێوچەی (سۆران)ەوە، چەن بەتالیۆنێکی لێبوو، شەڕێکی سەختی خویناویان دەکرد، شەهید و برینداریکی زۆریان دەدا، بۆئەوەی هێزەکانیش ماندوونەبن، زووزوو دەیانگۆڕین. بەتالیۆنی وا هەبوو، دووجار سەرەی بەرکەوتبوو. لە بەرەکانی جەنگی سەرەوەدا، بە شاربووبوو. خۆ گەر کارەساتی هەرەسی بەسەردا نەهاتایە، ئەوا دوور نەبوو، هەر بەتالیۆنی پتر لە دووجاریشی بەرکەوتایە!

بۆیە ئەم جارەش، بەتالیۆنی (4) نۆرەی هاتەوە، بەرەو ازۆزک، سەری حەسەن بەگ) و بەرەکانی دیکەی (رەوڵندوز) بەرێکران. هێندێ هاوبیری وەک اوریا براخاس، غەفوور ژاژلەیی ...)ش، لەگەڵیان چوون، بەڵام نەیانهێشت، من لەگەڵیان بچم. (فەتاح ئاغا) گوتی: جاری تۆ لە بارەگەی هێز بمێنەرەوە، تا کارێکت بۆ دیاریدەکەم!

هەوڵێکی زۆر!

هەرچەندە تەماشای بارودۆخی (کاژیک)م دەکرد، زۆر پێی نیگەراندەبووم، بە هەموو شێوەیە هەوڵمدەدا، شتێ بکەم و ئەو بارەلارە ڕاستکەمەوە. لەبەرئەوە لە دوولاوە کارمدەکرد. لەلایەکەوە خەڵکم دژی نێوەڕۆکی بلاڤۆکەکە هاندەدا، تا گوشار بخەنە سەر سەرکردایەتی و کۆنگرە بکرێ، هەموو گرفتەکان بەلایەکدابخەن. لە لایەکی دیکەشەوە، هانی (ئازاد)م دەدا، دانیشتنێ لەگەڵ کادیرە کۆنەکانی (کاژیک)دا سازکەن، کۆبوونەوەیەکی گشتی بکەین، تا دوژمن زەفەرمان پێ نەبا و دەسەمان بەخوێنی یەکەی گلاونەبێ، چونکە هەموومان چەکداربووین! هەرچەندە ئەوان ڕێکخستنیان نەبوو، بەڵام لە ترسی گیانی خۆیان دەیانتوانی، هاوبیرەکانی ئێمە پەشیمانکەنەوە.

بۆ نموونە: لە ماوەیەکی کورتدا، (فەتاح ئاغا، نوری حەمەعەلی، جەزای عەلی کاتب، مەهدی مەلاعەلی) و گەلێکی دیکەش وازیانهێنا، هەمووشی بە پیلانی ئەوان بوو، گوایە ئێمە سەر بە پاراستنین و دەمانەوێ، ناو و ناوبانگی (کاژیک) بزڕێنین، ئەندامەکانیان بۆ ئاشکراکەین، تا (پاراستن) دەستێکی باش، لە (کاژیک) بوەشێنێ، بەڵگەشیان بۆ ئەم تۆمەت و بانگەشەیە، چەن خاڵێکی لاوازی پووچی بێ بناغە بوو، وەک:

1. ئێمە چۆن وا بە ئاشکرا کاردەکەین، لە (پاراستن) ناترسین و دەستمان بۆ نایەن؟!
2. گەر پاراستن یارمەتییان نەدابین، چاپ و ڕۆنۆیمان لە کوێ بوو؟!
3. ئەو مۆرە نوێیانەمان لە کوێ درووستکردووە؟!

بەڵام چونکە ئەو کۆمەڵە کادیرە، خۆیان ترسنۆک و هیچ لەبارانەبووبوون، لە خشەی گەڵا دەسلەمینەوە و بڕوایان بە کەس نەبوو، هەر لە بنەڕەتیشدا ڕێکخستنێکی هەمیشەیی و بەهێزیان نەبوو. لەبەرئەوە گەر چەن هاوبیری نەترسانایە، بە ئەو شێوە کیسەڵردوییەی ئەوان کاریان نەکردایە، هەوڵی پەلوپۆهاویشتن و بنجداکوتانیان بدایە، ئیدی ئەو تۆمەتە هەرزانە ئامادەکراوانەیان بڵاودەکردەوە، بە کۆماڵێکراو و پیاوی (پاراستن)یان دادەنان، کەچی خۆیان هەر یەکێکیان لە ڕیزەکانی شۆڕشدا، جێپێی خۆیان کردبووەوە!

لە هەمان کاتیشدا، (شێرکۆ) و (عوسمان)یش دەیانگوت: گەر (عەبدوللائاگرین) هەر لە سەرەتاوە، پیاوی (پاراستن) نەبووبێ، ناپاکی لە (کاژیک) و هاوبیرەکانی خۆی نەکردبێ، چۆن دەزگەی (پاراستن) متمانە بە ئەندامێکی سەرکردایەتی (کاژیک) دەکا، لە پەیمانگەی کادیرانی (پارتی)، بە مامۆستا دایدەمەزرێنێ؟! (شێخ موحەممەدی هەرسین) و (حەمەی عەزیز)، گەر هەر لە ساڵی (**1964**)ەوە، (کاژیک)یان وەک مێلکەیەکی پاکراو، پێشکەش بە بنەماڵەی (بارزانی) نەکردبێ، گەر جێی بڕوای دەزگەی (پاراستن) و متمانەی بنەماڵە نەبن، چۆن ئەو پلەوپایە بڵندەیان، لە شۆڕشدا پێ دەدرێ، بە مەرجێ هەموو ئەندامانی سەرکردایەتی (پارتی)ش خۆشیان نەدەویستن؟!

کەواتە ئایا ئێمە، پیاوی دەزگەی (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی) بووین، یا ئەو کاربەدەستە گەورانەی شۆڕش، لە پاڵ بنەماڵەی (بارزانی)دا، هەر یەکێکیان بۆ خۆیان، های لایف دەژیان، پێیەکیان لە (کوردستان) و پێیەکەی دیکەشیان، لە (ئێران) و (ئەورووپا) بوو؟!

کۆبوونەوەکەی مهاباد

ئەندامانی سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک)، زۆر باش دەیانزانی، ئێمە ڕێکخستنێکی پتەو و فراوانمان هەیە، هێزێکی چەکدارمان کۆکردووەتەوە، کۆمەڵانی خەڵکیش، تازە ئێمە دەناسن و ئەوانیش، بە پیاوی (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی) دەزانن.

لەبەرئەوە، هەم لە ترسی گیانی خۆیان، هەم بۆئەوەی ئەو هاوبیرانەی دەوریان، راستییان بۆ دەرنەکەوێ و دوای ئیمە نەکەون، هەر دوای ئەوەی بلاڤۆکەکەیان پێکەیشت و لە (کاژیک) دوورخرابوونەوە، خۆیان بە ستەملێکراو پیشاندا، ئیمەشیان بە تێکدەر و سەرلێشێواو دانا. ئیدی بە ئەوە شێوەیە کەوتنە خۆیان، دەستیان بە پروپاگەندەی بێ بناغە و ئاژاوەگێران کرد.

ئەوەبوو، هێندێ ئەندامانی سەرکردایەتی کۆنی نوزەلێبڕاوی ترسنۆکی (کاژیک)، وەک (ئەحمەد هەردی، کامیل ژیر و عەبدوللائاگرین)، پێوەندییان بە هێندێ هاوبیری سەر بە ڕێکخستە کۆنەکەی خۆیانەوە کرد، چەن کەسێکی وەک (نوری حەمەعەلی، فەرهاد عەبدولحەمید، عومـــــەر شەمەیی، مژدە تایەر و نوری کەریم)یان کۆکردەوە، ڕۆژی (2 .2 .1975) لە شاری (مهاباد)، کۆبوونەوەیەکیان سازکرد، دوابڕیاری خۆیان دا، بە هیچ شێوەیە بە ناوی (کاژیک)ەوە کارنەکەن و ڕێکخستنەکە هەڵپەسێرن، وەک کۆمەڵی مەر، دوای سەرکردایەتی شۆڕش، (پارستن) و بارەگەی (بارزانی) بکەون، بە هەموو تواناشیانەوە، دژی ئیمە بوەستن و بە پیاوی (پارستن)، ناومان بزڕێنن، وەک هەر لە سەرەتاوە، زۆر چالاکبووبن و بە هەزاران، ئەندامیان هەبوویی!

هەڵسوکەوتی ئەندامانی سەرکردایەتی کاتیی

بۆ ئەگیەتی ئیمە، سەرکردایەتی کاتیش، هێندە ژیر نەبوون و تاکتیکیان نەبوو، چونکە بەئاشکرا کاریانەکرد، هەرەشەیانەکرد، بە ترسنۆک و ناپاک، ناوی سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک)یان دەبرد. لەبەرئەوە هەرچی هاوبیرە کۆنەکانی وەک (فەتاح ئاغا، نوری حەمەعەلی، غەفوور ژاژلەیی، شەریف مەولوود، فەتاح عەبدولرەزاق، جەمالی سەیید عەلی، عەلی توفیق، جەزای عەلی کاتب، فەرهاد عەبدولحەمید، مژدە تایەر، عومەر شەمەیی) و گەلێکی دیکەش بوون، سەرکردایەتی کۆن لە ترسی تۆڵەسەندنەوە و گیانی خۆیان، لە خەوی غەفلەتی چەن ساڵەی خۆیان ڕاستبوونەوە و لەگەڵ ئەو کۆمەڵەدا یەکیانگرتەوە، وایاندەزانی، ئیمە دەیانکوژین!

هەرچەندە زۆر دڵنیام، گەر (شێرکۆ) و (عوسمان) دەسیانبڕوشتایە، یەک و دوویان لێ نەدەکرد، هەموویان بە زیندوویی، بە تیزاب دەسووتاندن، وەک چۆن (شێرکۆ) و دەەوێشەکەی (برایمی حەمەحەلی)، ساڵی (1974) لە (پێنجوێن) ویستیان، (فوواد موحەممەد ئەمین سەراج) بە ناوی گەرم بسووتێنن!

بۆ چارەسەرکردنی ئەو بارودۆخە ناهەموارە، بۆئەوەی هەموو ناکۆکییەکان بنەبڕکرێ، لەگەڵ (ئازاد) دانیشتم و سەبارەت ئەو کێشە گەورەیە، گەلێ قسەمانکرد. (ئازاد)، زۆر لە (شێرکۆ) و (عوسمان) زیرەک، بە توانا و هێمنتر بوو. گوتی: بۆ یەکگرتنەوەی ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک)، هەرچی بە پێویست دەزانی، لە منەوە سەرپشکیە و بیکە.

(شێرکۆ)ش سەرەتا، بە ئەو هەنگاوە قایلبوو. بەڵام دوایی لەپڕ هەڵویستی گۆڕا. چونکە سوور دەیزانی، لە ئەو ئاشتبوونەوە گشتییەدا، کەس وەک ئەو، تووشی زیان نابێ! جگە لە ئەوەش، هاوبیرانی سەرکردایەتی کۆن، هەموو شتێکی ژیانی تایبەتی (شێرکۆ)یان لابوو، چاکیان دەناسی! لەبەرئەوە (شێرکۆ) لە ئەو ڕۆژانەدا، بەرانبەر من بەتەواوی، هەڵویستی گۆڕابوو. کەمتر سەری لێ دەدایین.

(عوسمان)یش، خۆی بە نەتەوەییەکی کۆمونیست دەزانی و لە ئێمەوە دووربوو. من بە هیچ جۆرێ، بڕوام پێی نەمابوو. چونکە دەمزانی، هەر ئەو (عوسمان)ە، ساڵی (1972) لەبەردەرکی سەرای (سولەیمانی)، پەلاماری (عەبدوللائاگرین)ی دا. جارێکی دیکەش ساڵی (1974)، لە (تەویلە) پەلاماریدابوو، پێی گوتبوو: بۆ هاتووی بۆ ئەم ناوە؟! چیت دەوێ؟ وەک (کوردستان) بە تایبەتی، موڵکی باوکی بێ. کەس بێ پرسی ئەو بۆی نەبێ، هاتوچۆی پێدابکا! لە (پێنجوێن)یش جارێکی دیکە ویستبوویان، پەلامارییدەن و لێیبدەن. بەڵام (فەتاح ئاغا) پاراستبووی.

ڕۆژی (7. 2. 1975)، باوکی (عومەر شەمەیی) کۆچیدوایکرد. لەبەرئەوە (عومەر) هات بۆ (پێنجوێن) و پرسەی بۆ دانا. منیش وەک هاوبیرێکی کۆن و هاوڕێیەکی زانکۆ، لە پرسەکەدا لەگەڵی دانیشتم. (شێرکۆ) ئەوەی بە دڵ نەبوو، دەیگوت: نابێ، بە هیچ شێوەیە، قسە لەگەڵ ئەو کۆمەڵە بکرێ و ڕێزیان لێ بگیرێ. بەڵکوو گەر ڕۆژێ دەسەڵاتمان هەبێ، هەموویان هەڵدەواسین!

خوالێخۆشبوو عومەری حەمەشەمەیی (1946 – 2007)

منیش هەمیشە، جیاوازیم لەنێوان کاری پارتایەتی و پێوەندی هاوڕێیەتیدا کردووە. لەبەرئەوە گوێم لە قسەکانی نەدەگرت و گاڵتەم پێدەهات. کاتێ لە ڕێوشوێنی پرسەکەی مزگەوت بووینەوە، برادەرە نزیکەکانی (عومەر)، لەماڵی (فەرهاد) کۆبووینەوە. ئەو نزیکبوونەوەیەم بە هەل زانی، دەمەتەقێم لەگەڵ نامەزرانین.

هەرچی چۆنێ بوو، بە هەمووومان بە ئەو ئەنجامە گەیشتین، جگە لە دوژمنانی بیری نەتەوەیی، هیچ کەسێکی دیکە، قازانج لە ئەم ناکۆکییە ناکا. لەبەرئەوە دەبێ، هەردوولامان دانیشین و چارەسەرێکی بنەڕەتی بدۆزینەوە. (عومەر) و (فەرهاد) گوتیان: ئێمە ئامادەین، هەردوولامان وەک دوو دەستەی کادیری پێشکەوتووی (کاژیک)، پێکەوە دانیشین و دەمەتەقێبکەین. ئەو کاتە بڕیاری هەموو شتێ دەدەین. منیش هەر لەگەڵ ئەو پێشنیازەدا بووم.

دەسەکەی شێرکۆ کەوتەڕوو!

ئێوارە، بە دڵێکی خۆشەوە گەڕامەوە بۆ ماڵەوە و (شێرکۆ) لە ئەوێ بوو. لە هەیوانەکە ڕاوەستابوو. نیازی وابوو، بڕوا. منیش پێمگوت: لەبەرئەوەی (ئازاد) لە (مەریوان)ە و لە منەوە دوورە، چەن شتێکی پەلە هەیە، دەمەوێ، بە تۆی بڵێم و تۆش ڕای خۆتم پێ بڵێی. ئیدی هەموو شتەکانم بۆ باسکرد. گوتی: کارێکی باشە. بەڵام ئێمە وەک سەرکردایەتی نەبێ، لەگەڵ ئەوانەدا دانانیشین. گەر دەیانەوێ، کارمان لەگەڵ بکەن، فەرموو، با نامە بنووسن، بێنەوە ڕیز و کاربکەنەوە. ئێمە دژی ئەوە نین.

منیش گوتم: گەر بمانەوێ، ڕیزەکانی (کاژیک) یەکخەینەوە و ڕێکخستنێکی پتەو دروستکەین، سەرەتا دەبێ، هەمووومان وەک کۆمەڵی کادیر، پێکەوە دانیشین، دەمەتەقێ بکەین و گوێ لە یەکدی بگرین، ئەو کاتە بڕیاربدەین. ئەگینا ئەوان بە ئەوە قایل نابن، دوای ئێمە بکەون. لە ئەو بارەیەشەوە، قسەم لەگەڵ (ئازاد) کردووە، ئەویش لەپێناوی یەکگرتنەوەی ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک)دا، بۆ هەموو شتێ ئامادەیە.

ئیدی (شێرکۆ) کەلەیبوو، قیژاندی و گوتی: چییان دەوێ؟! ئەوانە هەموویان ناپاکن و پیاوی (پارلستن)ن. لەگەڵیان دانانیشین و وەریش ناگیرێنەوە. منیش گوتم: تۆ کەمێ لەسەرخۆبە و مەقیرێنە. خەڵک لە کۆڵان گوێیان لە دەنگتە، تۆ کێیت و کێ بە سەرکردە هەڵیبژاردووی، تا بە ئەو شێوەیە هەڵسوکەوتبکەی؟! ئێوە هەموو بڕیارەکانی کۆنفرانستان پێشێلکردووە، دەبێ، لەگەڵیان دانیشین، ئەگینا یەک هاوبیرمان بەدەستەوە نایەڵن. ئینجا گوتی: تۆ هیچ پێوەندییەکت بە منەوە نییە، بڕۆ لەگەڵ (ئازاد) قسەبکە. گوتم: ئیدی بەسە، لە ئەوە پتر خۆتان مەخەڵەتێنن، ڕێکخستنی چی و سەرکردایەتی چی؟! گەر دەتەوێ،

کوردایەتی بکەی و (کاژیک) پێشکەوی، ئەوا بە تەنیا باڵ ناگری و نەبی، بە هەموومان هەوڵی یەکێتی و یەکگرتنەوە بدەین. ئەگینا (فاتیحە) بۆ خۆت و ڕێکخستنەکەت بخوێنە! ئینجا بێ ئەوەی هیچ شتێ بڵێ و ماڵاوایشبکا، بەتووڕەیی ڕۆیشت. دواییش وەڵامەکەم بە (عومەر) و (فەرهاد) گەیاند و ئەوانیش ئامادەنەبوون، بێ هیچ مەرج و دانیشتنێ، لەگەڵ (شێرکۆ) کاربکەن!

هەڵوێستی فەتاح ئاغا

لە ماڵی (فەرهاد) دانیشتبووین، (عەلی تۆفیق) هات و گوتی: کاک (فەتاح) بانگتدەکا و لە بارەگای مێز چاوەڕێتدەکا. منیش یەکسەر خۆم پێچایەوە و ڕۆیشتم. کە گەیشتم، لە ژوورەکەی خۆی بەتەنیا دانیشتبوو. سڵاوم لێ کرد و فەرمووی لێ کردم. ماوەیە بە شت نووسینەوە، خۆی خەریککرد و پاشان سەری هەڵبڕی، بە دەنگێکی بەرز و بە تووڕەبوونەوە گوتی: ئەم بڵاوکراوەیە تۆ دەرتکردووە؟ گوتم: بڵاوکراوەی چی؟ ئەویش بڵاوکراوەکەی دەرهێنا و بە تەوسێکەوە گوتی: گەر نەتدیوە، فەرموو بیخوێنەرەوە!
گوتم: نەخێر، من دەرم نەکردووە، بەڵام دیومە و چەن جارێکیشم خوێندوومەتەوە. گوتی: بیروڕات چییە؟ گوتم: لە چ ڕوویەکەوە؟ گوتی: لە هەموو ڕوویەکەوە. گوتم: هەمووی ڕاستە. بەڵام هەڵە لە بڵاوکردنەوەکەیدا کراوە، لە ئەوانەیە ئێستە، ڕۆژی ئەوە نەبێ و هێشتا زووبێ. ئیدی کەمێ تووڕەبوو، دەنگی بەرزکردەوە و گوتی: ئەمە گەورەترین هەڵەیە، چۆن (شێرکۆ) کاری وا دەکا؟ ئێوە دەزانن، لەسەر ئەم بڵاوکراوەیە، لە (پاراستن) و بارەگای (بارزانی)، چ هەرایە ڕوویداوە؟ ئەمە دەس (ئێران)یش کەوتووە، زۆر نارازین و گلەییدەکەن. منیش گوتم: بەڵێ، ئەوانە هەمووی دەزانم و ئاگام لێی هەیە. بەڵام من چی بکەم؟

<u>پاشکۆنامەی ژمارە (4) ل 420-424)</u>

دیارە (ئێران) وەک دەوڵەتێکی داگیرکەر پێی باش نییە و دژی ئەو جۆرە بیرکردنەوانەن، هەروەها دەزگەی (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی)ش دەیانەوێ، ئەو خەڵکە هەموویان یەک جۆربن، وەک ئەسپی عەرەبانە لغاوکرێن و بە ئارەزووی خۆیان لێیانخوڕن، هەر بۆ پێشەوە برۆن و بە هیچ لایەکدا بۆیان نەبێ، ئاوڕبدەنەوە!
دەسبکرد بە پێکەنین و گوتی: من دەمزانی، تۆ هێندە باوەڕت بە بیرەکەی خۆت هەیە. لە ئەوە دەچێ، فەیلەسووفی (کاژیک) بی! گوتم: ئەم شۆڕشەی ئەوڕۆ، شۆڕشەکەی ساڵانی شەستەکان نییە. بە هەزاران کوڕی کوردی تازەپێگەیشتووی خوێندەوار و ڕووناکبیر، جێی خۆیان کردووەتەوە و بە ئەوپەڕی دڵسۆزییەوە خەباتدەکەن. جگە لە

(پارتی)، چەندین دەستە و گرووپی رامیاری دیکەی وەک (کاژیک، کۆمەڵەی مارکسی و قیادە مەرکەزی) تێدا هەیە، هەر لایەکیشیان، بیر و بۆچوونی تایبەتی خۆیان هەیە. تا سەر ئەم یەکرەنگییە، بۆ کەس سەرناگرێ. جگە لە ئەوەی لە بڵاوکراوەکەدا، هێرش بۆ سەر هیچ لایەک نەکراوە و داوای بەرەشی لە (پارتی) دکردووە. (بارزانی)شی وەک سەرکردەیەکی قارەمانی شۆرشی (کوردستان) دەسنیشانکردووە. بەڵام تەنیا دەیانەوێ، ئەوانیش لە پلاندانان و نەخشەکێشانی شۆرشەکەدا، وەک بەشی لە کورد، رۆڵێکی دیاریکراویان هەبێ.

گوتی: ئێوە دوای کڵاوی بابردوو کەوتوون. من لە سنووری هێزەکەمدا، رێ بە ئەو جۆرە شتانە نادەم. چونکە دوژمنانی کورد و داگیرکەرانی (کوردستان)، کەڵکی لێ دەبینن. ئەوەتە (حەمەرەحیم)، داوای ئەو کەسانەم لێ دەکا و دەڵێ: گەر ئێوە تەمێیان نەکەن، خۆمان دەزانین، چییان لێ دەکەین. ئیدی کەمێ بێدەنگبوو، ئینجا گوتی: من ناچارم، هەمووتان دوورخەمەوە. منیش گوتم: من وەک خوێندکارێکی زانکۆ، پێشمەرگایەتیم بۆ خۆم هەڵبژاردووە، لەنێو هەموو هێزەکانی (کوردستان)یشدا، هێزی خەباتم داواکردووە. گەر دەزانی، من لێرە جێم نابێتەوە، بەهۆی منەوە لەگەڵ پاراستندا، تووشی گرفت دەبی، ئەوا زۆر تکات لێ دەکەم، هەر ئێستە نووسراوێکم بۆ (مەکتەبی عەسکەری) بۆ بنووسە، بر هێزێکی دیکەم بگوێزنەوە، چونکە لێرە بێ، یا لە هەر شوێنێکی دیکە بێ، هەر کوردایەتییە!

ئیدی یەکسەر لە شوێنەکەی خۆی هەستا، دەستی خستە سەر شانم و گوتی: تۆ بۆ من وەک (عەبدوڵڵا)ی برام وای. من مەبەستم ئەوە نەبوو، دڵت بیەشێنم، تا منیش لە ئەم شۆرشەدا بم، هیچ کەسێ ناتوانێ، قسەیەکتان پێ بڵێ و هەر دەبێ، لە هێزی خەباتیش پێشمەرگە بی. بەڵام باروودۆخی شۆرشەکە رەچاوکەن، بزانن، چی دەکەن و چی دەڵێن. بەراستی، زۆر دڵی دامەوە و ئیدی ماڵاوایم لێ کرد.

پاشان، هەرچەندە لە دڵی خۆمدا لێکمدەدایەوە، قسەکانی کاک (فەتاح)، هەمووی راستبوون. ئاخر من خۆشم، دژی ئەو بڵاوکراوەیە بووم، ئیدی چۆن راست ناکا؟! بەڵام حەزم نەکرد، لەبەر چاوی ئەو، ئەو بۆچوونەی خۆم بدرکێنم. چونکە دەمزانی، گەر ئەو کارەبکەم، ئیدی وەک ئەوانی دیکەم لێدێ و دەبێ، یەکسەر واز لە بیروباوەرەکەم بێنم، هەرچی کاک (فەتاح) فەرمووی، من بڵێم: وایە. ئەوەش بە من نەدەکرا. بۆیە ئەویش سەرەتا بە هەرەشە و گاڵتەپێکردن دەستیپێکرد، پاشان کە زانی، کەڵکی نییە و من وەلامیدەدەمەوە، هێواشبووە و ویستی، بە شێوەیەکی دیکە چارەسەری گرفتەکە بکا و دڵی هەموو لایە راگرێ.

(فەتاح ئاغا) سوور دەیزانی، ئیمە لەسەر هەقین و کاریشی بۆ دەکەین. بەڵام خۆی لە ئەو ئەرکە مێژووییە قوورسە نەدەدا، بە هەنگاو لە بنەماڵەی (بارزانی) دوور نەدەکەوتەوە. چونکە هەر پێی خواردانایە، بەڵگەی بە دەس دەبانی وەک (عەبدولوەهاب ئەتروشی، جەمال نامیق و خاڵەحاجی)وە دەدا، کە لە نێوچەکەدا یەکەمین دوژمنی سەرسەختی بوون. لەبەرئەوەی لای کۆمەڵانی خەڵک، لە هەموویان خۆشەویست، ئازا، دڵسۆز و زیرەکتر بوو. دەسەڵاتی لە بارەگەی (بارزانی)، لە دەسەڵاتی ئەوان پترببوو، بۆیە دەیانویست، بە هەر شێوەیە بێ، لە ناووناوبانگ و دەسەڵاتی بدەن. بەڵام ئەو لە ئەوان زیرەکتربوو، کارێکی نەدەکرد، دوژمنەکانی پێی خۆشبن!

دواکەوتنەوە

دوای ئەو رووداو و هەواڵانە، سەردانێکی (ئازاد)م کرد. شەو و ڕۆژی لە (مەریوان) پێکەوە بووین. هەموو هەواڵەکانم پێ ڕاگەیاند و گەلێ قسەمانکرد. بەتایبەتی لەسەر ناوی (کاژیک)، هێندێ شتمان باسکرد، وامان بەچاک زانی، خاڵی لە بەرنامەی کۆنگرەکەمان ئەوەبێ، ناوەکە بگۆڕین، تا گەر هەردوو دەستەکە، ڕێک نەکەوتنەوە، ئێمە چیدیکە، بەناوی (کاژیک)ەوە کارنەکەین. وەک دەڵێن، ئەو ناوە زل و دێ ویرانە، هەر پیرۆز بە ئەوان بێ!

هەر ئەو کاتەش، ناوی (پارتی سۆسیالیستی نەتەوەیی کورد)، لە ئارادابوو. دواجاریش بە هەموو شتەکاندا چووینەوە و دوو قۆڵی بڕیارماندا، دۆست و پشتگیری بۆ خۆمان پەیداکەین. هەنگاوی یەکەممان ئەوەبوو، پێوەندی بە (کۆمەڵەی مارکسیی لینینی)ەوە بکەین. من لە ڕێی خۆمەوە، ئەو ئەرکەم لە ئەستۆی خۆم گرت و هەوڵمدا، پێوەندی بە هاوڕێم (سەلامی مەلا عەبدولرەحمان)ەوە بکەم. ئەوەبوو، چەن جاری تێلیفونم بۆ کرد و دەسم نەکەوت.

من و هاوبیر (ئازاد)، هەر لەسەر ئەو هیوایە دەژیاین، کۆنگرە بگیرێ و هەموو گرفتەکان چارەسەرکرێن، بارە چەوتە ناڵەبارەکەی (کاژیک)، ڕاستکرێتەوە و سەرکردایەتییەکی ڕێکوپێک و دڵنیاپێدانراو هەڵبژێرین، جا ئەو کاتە، کێ لەگەڵ دەبێ، کێ لەگەڵ نابێ و وازدێنێ، ئەوەیان گرنگ نییە!

دەرگەی سیفووری کاژیک

لە کۆتاییدا بۆم دەرکەوت، (ئازاد) لە ڕوو لەگەڵ من شتی دەڵێ و لە بنیشەوە، لەگەڵ (شێرکۆ) و (عوسمان) ڕێککەوتوون، تا لە مەترسی من خۆیان بپارێزن و هێورمکەنەوە.

چونکە هەرچەندە ئەوان، ڕەخنەیان لە (پارتی) دەگرت و دەیانگوت: دەزگەی (پاراستن)یان داناوە، هیچ بایەخێ بە (پارتی) نادەن و لە ڕۆڵی کەمدەکەنەوە. کەچی خۆشیان بە هەمان شێوە، لەنێو ئەو ڕێکخراوە چکۆلانە چەن کەسییە پەرتوبڵاوەدا، دەزگەیەکی سیخوورییان دانابوو!

دوای ئەوەی بلاڤۆکەکەم، لە ڕیزەکانی ڕێکخستندا بڵاوکردەوە، دژی نێوەڕۆکەکەی، باری سەرنجی خۆم دەربڕی، یەکێ لە ئەو سیخوورانەی ئەوان، لە هێلی سەربازیدا چاندبوویان، ڕاپۆرتێکی لەسەر بۆچوونەکانم نووسیبوو، هەموو قسەکانی منی بۆ گێڕابوونەوە. بەڵام من زۆر سەیرم لێهات، چونکە من بەڕاشکاوی، بە خۆیانم گوتبوو، سەبارەت بە نێوەڕۆکی بلاڤۆکەکە، بۆچوونی خۆم دەردەبڕم، کەچی ئەوان ئەوەیان بە دەسکەوتێکی گەورە دانابوو، دەیانگوت: هاوبیرانمان نەنووستوون، چاویان تیژە و هەموو هەوڵێکی تێکدەرانە ئاشکرادەکەن!

پاراستن و لیستی (77) کەسەکە!

هەڵبەتە، چالاکییەکانی سەرکردایەتی کاتی (کاژیک) لەلایەک و جموجۆڵی (کۆمەڵەی مارکسی لینینی) لەلایەکی دیکەوە، سنووری ئارامگرتن و خۆڕاگرتنی (پاراستن)ی بەزاند بوو. چونکە سەرکردایەتی کاتی، هیچ جۆرە حسابێکی بۆ (پاراستن) نەدەکرد. بە ئاشکرا لەنێو خەڵکدا، باسی (کاژیک) و ئەو بلاڤۆکە دەکرا.

کۆمەڵەی (مارکسی)ش چالاکییان دەنواند و دژی ئەو ڕەوشە خراپەی شۆڕش بوون. لەبەرئەوە دەزگەی (پاراستن)، هەروا بەئاسانی، وازی لە ئەو دوو کۆمەڵە نەدەهێنا، بەڵکو بە هەموو توانای خۆیانەوە هەوڵیاندەدا، بەر بە ئەو جموجۆڵانە بگرن. بۆیە لیستێکی (77) کەسیان، لە ئەندامانی (کاژیک) و (کۆمەڵە) ئامادەکردبوو، بەزووترین کات بیانگرن.

ئێمەش هەر زوو، لە ڕێی هاوبیر (ئەبیلی نوری مەتی)یەوە، ئاگاداری ئەو بڕیارە بووین و ناوەکانمان دەسکەوت. بەڵام بە ئەو هەموو هەڵەشەییەی خۆشمانەوە، هێشتا پاراستن، زۆربەی زانیارییەکانی بە هەڵە دەسکەوتبوو. ئەوان وایان دەزانی، هەر کەسێ هاتوچۆی ماڵی ئێمە بکا، ئیدی (کاژیک)ە و دەبێ، بگیرێ!

بۆ نموونە: (فەرهاد عەبدولحەمید)، لە دەستەی (کاژیک)ە کۆنەکان بوو، کەچی ئەویان بە لێپرسراوی یەکەمی بزووتنەوەی نوێبوونەوەکەی ئێمە دەزانی! من کەسایەتی دووەمی (کاژیک) بووم. ئیدی بە ئەو شێوەیە، لیستەکەیان بەتەواوی سیخناخکردبوو. لەگەڵ ئەوەشدا، زۆربەی هەرە زۆری ناوەکان ڕاستبوون، سەر بە ئەو دوو ڕێکخستنە بوون.

(خالەحاجی)، لیستەکەی بۆ سەرکردایەتی دەزگەی (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی) نارد

بوو، تا رەزامەندی ئەوان وەرگری و بمانگرن. چونکە ئێمە زۆربەمان پێشمەرگە بووین و لە ڕیزی شۆڕشدا بووین، هەر لە خۆیەوە نەیدەتوانی، بمانگری، خۆ ساڵانی نێوان (1972-1974) نەبوو، لەنیوشار بین، بانگمانکا بۆ لیژنەی ناوچە و سووکایەتیمان پێ بکا! باشبوو، لە ئەو کاتەدا، سێ شتی گرنگ روویدا و ئەو پرۆژەیەی (خاڵەحاجی)ی بە یەکجاری پەکخست:

1. (خاڵەحاجی) ژنێکی بە (4-5) منداڵەوە، لە مێردەکەی داگیرکرد و مێردەکەشی لە بارەگەی (بارزانی) شکاتی لێ کرد.

2 هێندە لە خۆی بایبووبوو، بەتەواوی خۆی بیرچووبووەوە و کەسی بە پیاو نەدەزانی. لەگەڵ (شەفیق ئاغا)دا لێیان بروبوو بە مەرا. (ئاغا) نامەیەکی تایبەتی بۆ ناردبوو، (خاڵەحاجی)ش وەڵامیدابووەوە و نووسیبووی: نامەکەت گەیشت، خستمە سەبەتەی کەمتەرخەمییەوە! دیارە هەموو کاتێ. (ئاغا) لە بارەگەی (بارزانی) دەسیەڕۆی و ڕێزیان لێ دەگرت، لەبەرئەوە شکاتی لێ کردبوو.

لەبەر ئەو دوو هۆیە، (خاڵەحاجی)یان بۆ سەرەوە بانگکرد و لێپرسینەوەیان لەگەڵ کرد، بەڵام لەبری ئەوەی بیگرن، یا دەریکەن، یا هەر جۆرە سزایەکی دیکەی بدەن، لە ڕێکخستنی پاراستنی (سولەیمانی) لایانبرد و بۆ ڕێکخستنی پاراستنی (کەرکووک) گواستیانەوە. هەرچەندە (خاڵەحاجی)، هێندە زیانبەخش و دڵڕەشبوو، لە دووریشەوە، کلکی هەر دەجوڵاند و توزیدەکرد!

3. جگە لە ئەوەی، ڕێککەوتنە ڕەشە شوومەکەی (6. 3. 1975)ی (جەزایر)ی بەسەردا هات، هەموو شتێکی باش و خراپی لوولدا و پێچایەوە. ئەگینا سەرکردە دڵسۆزەکانی (پاراستن)، هەموومانیان دەگرت، لە زیندان توندیاندەکردین، یا خوێنیان دەرشتین و گۆڕیان وندەکردین. دووریش نەبوو، پاشان بڵاوکراوەیەکیان لەسەر دەرکردینایە و بەسیخوڕی (بەعس) تاوانبارپانکردینایە!

ڕێککەوتنامەی جەزایر

پێش ئەوەی لە (جەزایر)، ڕێککەوتنەکە ئاشکراکری، لە کۆتایی ساڵی (1974)ەوە، سەرکردایەتی (بەعس)، لەگەڵ ئێرانییەکاندا خەریکبوون، ڕێککەون، بە مەرجێ ئەوان، دەس لە شۆڕشی کورد بەردەن. بۆ ئەو مەبەستەش، چەن جاری لێپرسراوانی هەردوو دەوڵەت، لەرێی شا (حوسێن)ی (ئوردون)ەوە، یەکیان دیبوو. بەڵام بەداخەوە، چونکە سەرکردایەتی شۆڕشی کورد، پشتیان بە شۆڕشەکەوە نەدەبەستا و لەسەر بۆش دەڕۆی، ئاگایان لە ئەو دەنگوباسانە نەبوو، یا ئاگایان لێی بوو، بەڵام بایەخیان پێ نەدەدا!

لە سەرەتای مانگی (2)شەوە، هێندێ کوردی دانیشتووی دەرەوەی وڵات، ئەو هەواڵانەیان بیستبوو، هەرزوو بە سەرکردایەتی شۆڕشیان ڕاگەیاندبوو، کەچی ئەوان بڕوایان نەدەکرد و دەیانگوت: ئەوە هەمووی پڕوپاگەندەیە، چونکە دوژمنایەتییەکی مێژوویی هێندە گەورە و قووڵ، لەنێوان عەرەب و فارسدا هەیە، گەر ڕێکبشکەون، ڕێککەوتنێکی کاتی دەبێ، زوو هەڵدەوەشێتەوە و زۆر کاریش، لە پێوەندی شۆڕش و (ئێران) ناکا، چونکە (ئەمریکا) ئاگادارە!

ئەوان ئەوەیان لەبیر خۆیان بردبووەوە، کە (ئێران)یش هەر دەوڵەتێکی داگیرکەری بەشێکی دیکەی نیشتمانەکەمانە. نەیاندەزانی، (ئێران) و بەرەی خۆراوا، بۆچی وا بە ئەو شێوە بەربڵاوە، دەرگەی سنووریان بۆ ئاوەڵەکردوون و یارمەتیاندەدەن. نەیاندەزانی، جیهانی ڕامیاری تەنیاوتەنیا، لە بەرژەوەندی نێودەوڵەتان پێکهاتووە و هەر کاتێ، ئەو بەرژەوەندییەی ئەوان بەئاسانترین شێوە، بەکەمترین زیان و بەزووترین کات هاتەدی، ئیدی شەقی لە هەموو مافی مرۆ و گەلانی بندەستی چەوساوە هەڵدەدەن، بەڵێنەکانی خۆیان بیردەچێتەوە، دەستی دوژمنەکانی دوێنێیان دەگوشن و دەستێکی ئەوپیش، بە قوونی کورد و شۆڕشەکەیدا دێنن!

بۆیە چۆن ئەو ڕێککەوتنەی (جەزایر)، لای زۆربەی زۆری گەلانی نووستووی جیهان، کارێکی نەگەمەنی کتوپڕبوو، لای سەرکردایەتی کوردی دواکەوتووش، کارێکی چاوەڕوان نەکراوبوو. ئەوەبوو، کاتێ ڕێککەوتنەکە، لە هەموو وێزگەکانی ڕادیۆ و کەناڵەکانی تیلیفیزیۆنی جیهانەوە ڕاگەیەنرا، سەرکردایەتی شۆڕشی کوردیش، وەک ئێمە گوێیان لێی بوو، چونکە لە کوێی کادا نووستبوون و لە خەوی خۆشی غەفلەت ڕاچڵەکین. بەڵام تازە کار لە کار ترازابوو، هیچیان پێ نەدەکرا!

ڕێککەوتنامەی (جەزایر)، خەڵکەکەی بە جارێ لە خەوی غەفلەت خەبەرکردەوە. لە هەموو شوێن، سەرجادە، ماڵ، بنار و چادرێکدا، لە (کوردستان) و هۆردووگەکانی (ئێران)دا، کۆمەڵانی خەڵک خەو و خواردنیان لێ بڕا، هەر خەریکی دەمەتەقێبوون. چاوەڕێی ئایندەیەکی نادیار و چارەنووسێکی ڕەشیان دەکرد. هەر کەسێ خەمی خۆی و خێزانەکەی بوو، چی بکا؟ چۆن خۆی دەرباز کا؟ بەرەو کوێ بڕوا و پەنا بۆ کێ بەرێ؟ لە هەمان کاتیشدا، سوپای (عێراق) لە هەموو بەرەکانی جەنگ، هێرشێکی نوێی دەستپێکردەوە، لە هەموو (کوردستان)یشدا، جەنگ بەتەواوی گەرمبوو، پێشمەرگە قارەمانەکان، دەستێکی مەردانەیان، لە هێزەکانی دوژمن وەشاند.

لە ئەو ماوەیەدا، لە بەرەکانی جەنگی نێوچەی سەرکردایەتی، هێزەکانی دوژمن نەیانتوانی، یەک بست پێشکەون و داگیربکەن. هەر زووش سوپای (عێراق)، ئەو هەرا و پشێوییەی نێو شۆڕش و ڕێککەوتنامەکەیان بەهەل زانی، پەلاماری (سەیدسادق)یان دا و داگیریانکرد.

سەرلەئێوارەی بەهارێکی ڕەش

ڕۆژی (9. 3. 1975)، پاشنیوەڕۆبوو، کەمێ نەخۆشبووم و لە ماڵەوە پاڵکەوتبووم. چەن جارێ تێلیفۆنم بۆ بارەگەی هێز کرد، کەس وەڵامی نەدایەوە. منیش زۆر سەیرم لێهات. لەبەرخۆمەوە دەمگوت: تۆ بڵێی، بارەگەی هێز چۆڵکرابێ، یا هێڵی تێلیفۆنەکە برابێ! ناچار خۆم کۆکردەوە و ڕۆیشتم. بەڵام بارەگەی چی، چۆڵبوو!

کەمێ وەستام، زۆری پێ نەچوو، ڕەوانشاد (عەبدوڵلائاغا)ی برای کاک (فەتاح)، لەگەڵ چەن پێشمەرگەیەک هاتن. ئەو کاتە یاریدەدەری فەرماندەی هێزبوو. گوتی: ئەوە چی دەکەی؟ گوتم: هاتووم و کەسی لێ نییە. گوتی: هێزی پێشمەرگە، لە نزیک (سەیید سادق) کۆبوونەتەوە، ئێستە منیش دەگەڕێمەوە، گەر لەگەڵ من دێی، ئەوا پێکەوە دەڕوین. گوتم: باشە، بەڵام چەکم پێ نییە. بە پێشمەرگەیەکی گوت: ڕاکە، لە ماڵەوە تفەنگێکی بۆ بێنە. ماڵەکەیان بەرانبەر بارەگەی هێزبوو، هەر زوو برنەوێکی درێژی بۆ هێنام. ئیدی پێکەوە سواربووین و ڕۆیشتین.

لە (کانیمانگا) لاماندا، تووشی دوکتۆر (لەتیف ئەمین)ی یوورزام و تیپێکی تەندرووستی بووین. کەمێ لایان وەستاین و پاشان بەرەو (شانەدەری) بەرێکەوتین. لە دوورەوە، ئەو دەشتە پانوبەرینە، لەبەر پێشمەرگە بەرنەدەکەوت. ئێمە دابەزین، یەکسەر (برایمی حەمەعەلی) و (سەرومت)م دۆزییەوە. گوتیان: ئەمڕۆ سوپا و جاش هێرشیانکردووە، (سەیید سادق)یان گرتووە، بڕیارە، کاتێ تاریکبوو، پەلاماربدەین و بیگرینەوە.

کاژێر (30: 16) دەمەوئێوارەبوو. لەسەر سەربانی خانوویەکی گڵی نزم، لەنێوگوندەکە و لەسەر جادە گشتییەکە، دوکتۆر (کەمال خۆشناو، شێخ موحەممەدی سەیید عەلی حافز و کەریم دەرویش) دانیشتبوون. منیش چووم، سەری لە دوکتۆر (کەمال) بدەم. هێندێ قسەمانکرد، کاتێکمان زانی، لە چەمەکەی بەردەمی گوندەکەوە، لوولەی دوو تانک و چەن (مسەفەحە)یەک دەرکەوت. ڕیزێ دۆشکەیان بەنێوخەڵکەکەدا کرد، ئیدی ئەو هەموو پێشمەرگە زۆر و ئازایانە، بەجارێ سەریان لێشێوا و کەس ئاگای لە کەس نەما. ئینجا لە (سەیید سادق)یشەوە، سوپا و جاش هاتن. من لە شوێنی خۆم چەقیبووم. هەردوو ئەفسەر (ئەنوەری مەجید سولتان) و (سەباح نوری)، بە جیپە کوورتەکانیانەوە هاتن، چەکی (B10)یان لەسەر بەستبوو، بەرەوڕووی تانکەکان ڕۆیشتن و چەن گوللە تۆپێکیان پێوەنان، بەڵام داخەکەم، کەڵکی نەبوو، تازە درەنگبوو!

چاوم لێبوو، دوکتۆر (کەمال خۆشنار)، بەدوای جیپەکەی بارەگەی هێزدا ڕایدەکرد، تا دەرکەکەیان بۆ کردەوە و خەریکبوو، سەرکەوێ، فیشەکێ بەرلاقی کەوت، دەسبانگرت و ڕزگاریانکرد.

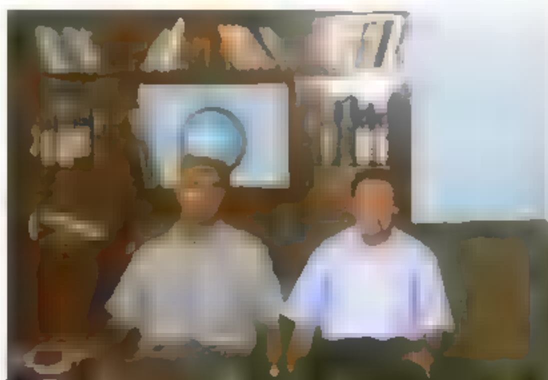

سالی (2005) لە ژوورەکەی د. (کەمال) گیراوە، ئەو کاتە راگری کۆلێژی کشتوکاڵ بوو.

(شێخ موحەممەد) نەیتوانی، راکا و دەرچێ، دەمانچەکەی دەرهێنا، فیشەکێکی بە قوڕگی خۆیەوە نا و خۆی کوشت، بۆئەوەی بە زیندوویی نەگیرێ. ئەوانەشی لەگەڵیدا بوون، وەک (غەفوور مایاوەیی) و چەن پێشمەرگەیەک دەسگیرکران. هێندێ پێشمەرگەش بەرگرییانکرد، بەڵام کەڵکی نەبوو، لەبەرئەوە هەر پێشمەرگە بوو، بە چەن لایەکدا رایاندەکرد و سەری خۆیان دەردەکرد.

شێخ موحەممەدی سەیید عەلی حافز (1937 – 1975)

منیش هەر خەمی (سەروەت)م بوو، هەر زوو دوزیمەوە، لەگەڵ کۆمەڵی پێشمەرگەدا، بەنێو ئەو دەغڵەدا، بەرەو گوندی (هولەسمت) رامانکرد، بارانیش نمەنمەدەباری، زەوی بەتەواوی تەرکردبوو، نێودەغڵەکەش قووربوو، گەنم و جۆش بەرزبووبووەوە، بە ئەو هەموو جل و قەمسەڵە قوورس و تفەنگە کەورمیەوە، بە نیشەکلەغێکی قورسەوە، زۆر بەگران دەمتوانی، رابکەم.

جگە لە ئەوەی بە شێوەیەکی بەردەوامیش، تەقەیان لێ دەکردین و گولە بەسەرماندا گیزەی دەهات. لەگەڵ ئەوەشدا نەمتوانی، لەبەر (سەرووەت) زۆر دوورکەومەوە. چونکە بەتەواوی ماندووبووبوو، خەریکبوو، پەکیدەکەوت. ناچار جاروبار، کەمێ لەنێو دەغڵەکەدا دادەنیشتین. دەممان زۆر وشک و هەناسەشمان سوار بووبوو، لە ئەوە پتر نەماندەتوانی. هەنگاوهەڵبێنین. لە ئەو کاتەدا. بیری بنێشتم کەوتەوە، لە گیرفانمدا پاکەتی بنێشتی سەهمی تێدابوو، سەرو دانەمان خوارد و دەسمان بە رۆیشتن کردەوە. کەمێ لە جادەکە دوورکەوتینەوە و لە دەغڵەکە ڕزگارمانبوو. بەڵام هێشتا هەر دەنگی تەقە دەهات. ئینجا بارانێکی وا دایکرد، پیاوم دەویست. سەرهەڵبڕێ و تەماشای ئاسمان بکا. لە پێشمانەوە (جەماڵی حاجی غەفووری قزڵەری بازرگان) دەڕوی. لەپڕ هاواری لێ هەستا و گوتی: ئەی باوکەڕۆ، برینداربووم. گولەیەک بەر سمتی کەوتبوو، بەڵام هەر دەڕوی و لە پێ نەکەوتبوو. هەرچی چۆنێ بوو. خۆمان گەیاندە گوندی (هۆڵەسمت). لە ئەوێ هێستریکم بۆ پەیداکرد. ئیدی بە ئەو شەوە تاریک و بارانە زۆرە، بە ئەو ڕێ ناخۆش و قوڕە خەستەی ئەو دەشت و کێوە، بەرەو گوندی (چەوتان) ڕۆیشتین.

چەوتـــان

بەدووبەری کاژێری (9)ی شەو گەیشتین. موختاری گوندەکە دایمەزراندین. من و (سەرووەت)، بەر ماڵێکی جەنجاڵی زۆر باش و ڕووخۆش کەوتین. هەروا بەتەڕی، لە تەنیشت زۆپاکەوە دانیشتین، هێندە ماندووبووبووین، هێزمان لەبەر بڕابوو. ژوورەکە زۆر تاریکبوو، تەنیا هەر چرایەکی کز دەسووتا، چونکە نەوتیان کەمبوو، زۆریشیان زیاد نەدەکرد! بەڵام چانسمان هەبوو، برنج و شلەی بێ گۆشتیان هەبوو، نانێکی باشمان خوارد.

کچێکی تازەپێگەیشتووی ناسک و جوان، بەرانبەرمان دانیشتبوو، چراکەی وا دانابوو، ڕووناکییەکەی لە دەموچاوی خۆی بدا، تا ئێمە بە باشی، ڕوخساری شیرینی ببینین. خێراخێرا، قسەی هەڵەقومەڵەقی دەکرد، خۆی بە قسەکانی خۆی، لە هەمووان زیاتر پێدەکەنی! یەک لەسەر یەکیش، چای بۆ تێدەکردین. لەپڕ منداڵە چکۆلەکەیان، تریکی لێدا.

کاتی خۆی مەبوونەی یاد و بیرەوەری (40) ساڵ تێپەڕبوون، بەسەر یەکێ لە نەبەردییەکانی هێزی (خەبات) و شەهیدبوونی (شێخ موحەممەدی سەیید عەلی حلقژ) لە گوندی (شانەدەری)، کوتاری (دەمەو ئێوارەی بەهارێکی ڕەش)م، لە گۆڤاری (کوڵان)ی ژمارە (969)ی ڕۆژی (17. 3. 2014)، لە لاپەڕە (36-39)دا بڵاوکردەوە. پاشان کوتارەکەم لە پەرتووکی (بارانی خوێن و بای مەرگ)ی لاپەڕە (116-127)دا، بۆ دووەمین جار بڵاوکردەوە.

کچەکەش تەماشایەکی ئێمەی کرد و بە زەردەخەنەیەکی جوانەوە گوتی: هیچ نییە، بۆ کوردییەکەی (بەغا) دەگەری! ئیدی منیش لەبەر پێکەنین، ماندووبوونم بیرچووەوە، لە دڵی خۆمدا گوتم: تەماشای ئەم گەلە قارەمانە بکە، سەرەڕای ئەو هەموو دەربەدەری، لێقەوماوی، دەسکورتی و بێکەسییە، هێشتا راژەماندەکەن، رووی خۆشماندەدەنێ و قسەی خۆشیشمان بۆ دەکەن!
پاشان سەرو لێفەی شرمان وەرگرت و چووین بۆ مزگەوت. مزگەوتەکە لەبەر پێشمەرگە بەرنەدەکەوت. خۆمان رووتکردەوە، بە تونی دەرپێ و فانیلەیەکی کورتەوە، لە دەوری زۆپاکە وەستاین و جلەکانمان وشککردەوە. دوایی زۆر باش لێی نووستین و تا بەیانی، خەبەرمان نەبووەوە. گەر سوپای دوژمن بهاتایە، هەموومانیان هەر بە کلاو دەگرت!
بەیانی لێفەکانمان بۆ ماڵەکە بردەوە. بەرچاییان بۆ ئامادەکردبووین و نانمانخوارد. پاشان هەموومان کۆبووینەوە و ماڵاوایمان لە خەڵکی گوندەکە کرد. ئینجا بە ئەو چیا سەختە بەرزانەدا، بەرەوخواربووینەوە، تا گەیشتینە (دۆلەسوور).

دۆڵەسوور

دوای نیوەڕویەکی درەنگبوو، گەیشتین. لە دوورەوە کاک (فەتاح)م بینی، لەنێو کۆمەڵی پێشمەرگەدا دانیشتبوو. نزیککەوتینەوە، (برایمی حەمەعەلی، فەرهاد عەبدولحەمید، ئەحمەدی عارفی فیتک، بیستوونی مەلاعومەر، جەزای ئەحمەشانە) و هەموو هاوڕێکانی دیکەمانم بینی، گەلێ دڵخۆشبووم و وەک گوڵ گەشامەوە، کە هەموویان بە ساغی دەرچووبوون!
ماوەیە لای کاک (فەتاح) دانیشتین، هەر یەکی دەنگوباسی خۆی دەگێرایەوە و هەواڵی هاوڕێکانی دیکەیان، لە یەکدی دەپرسی. پێشمەرگەیەکی لای (عەبدوللائاغا) بریندارببوو، یەکسەر کلاشینکۆفەکەی دا بە من و لە کوڵ ئەو برنەوە دریژە بوومەوە.
ئێوارە نان و چامان خوارد، کاک (فەتاح) کۆیکردینەوە و گوتی: دەبێ چەن پێشمەرگەیەک بڕۆن، پردەکەی (کەولوس) بتەقیننەوە، ئەوەک ئەم شەو سوپای دوژمن، هێرشبکەن و بە ئاسانی بگەنە ئێرە. (برایم) و (فەرهاد)، لەسەر ئەوەی کامیان لەگەڵ پێشمەرگەکاندا بڕۆن و ئەو کارە جێبەجێکەن، دەنگەدەنگیان دەسپێکرد و بەربەرەکانێ یەکدیان دەکرد، چونکە لە دوو دەستە جیاوازەکەی (کاژیک) بوون! پاشان کاک (فەتاح) نێوبژێکردن و گوتی: گەر هێندە حەزدەکەن، فەرموون، هەردووکتان بچن.
من و (ئەحمەدی عارفی فیتک)یش، لە پەنایەکدا دانیشتبووین و پێیان پێدەکەنین. (ئەحمەد) گوتی: تۆش وەک خۆم وابە، شتێکیان پێ نەگوتی، بەزۆر خۆتی تێ هەڵمەقورتێنە. منیش گوتم: راستدەکەی، بەڵام من وەک تۆ نابم، بەڵکوو وەک خۆم دەبم، چونکە هەر خۆم وام! ئیدی هەردووکمان پێکەنین.

پاشان کاک (فەتاح) هەموو پێشمەرگەکانی، بەسەر دوو دەستەدا دابەشکرد و گوتی: هەر دەستەیەکتان دەبێ، هەر لە ئێستەوە سەرکەونە سەر چیایەک و تا بەیانی، بەنۆرە ئێشک بگرن. ئێمەش لەنێوخۆماندا ڕێککەوتین و دەستەی خۆمان هەڵبژارد. من، (سەروەت، ئەحمەدی عارفی فێتک، شیروان بابان، بێستوونی مەلاعومەر، جەزای ئەحەشانە) و چەن پێشمەرگەیەکی دیکەش. هەر زوو سەرکەوتین و تا درەنگانی، لە سەرماندا دانیشتبووین و قسەماندەکرد. پاشان چەن پەتۆیەکمان ڕاخست و دوودوو بەڕیز، پشتمان بە پشتی یەکدییەوە نووساندبوو. تا کەمێ گەرمبینەوە و خەومان لێ بکەوێ. دوو پێشمەرگەش بۆ ماوەی دوو کاژێر، ئێشکیاندەگرت و بەمەرچوارەوری لووتکەی چیاکەدا دەسوڕانەوە. بەڵام لەبەر سەرما، لەبەر قسە خۆشەکانی (ئەحمەد) و پێکەنین، خەو لە چاوانمان نەکەوت. بە ئەو شێوەیە، تا بەیانی خۆرهەڵات، هەر دوودوو بەنۆرە ئێشکی خۆمان گرت. بەیانی زووش لە چیاکە دابەزین. (برایم) و (فەرهاد)یش، لەگەڵ پێشمەرگەکاندا گەڕابوونەوە و پردەکەشیان تەقاندبووەوە. کاک (فەتاح) لووتکەی هەموو ئەو چیایانەی دەوروبەری، بە پێشمەرگە تەنیبوو. بە ئێمەشی گوت: بگەڕێنەوە بۆ (پێنجوێن)، ماوەی دوو ڕۆژ پشووبدەن، پاشان بگەڕێنەوە بۆ (ناوپارێز).

پێنجوێن

ڕۆژی (11. 3. 1975)، هەر گەڕامەوە، یەکسەر چووم بۆ ماڵەوە. کەسی لێ نەبوو. بۆ جانتاکەی کۆمیتەی سوپایی گەڕام، دیارنەمابوو. دەرگەش نەشکابوو، لە ئەوە دەترسام، دەس (پاراستن) کەوتبێ، چونکە ناوی هەمو ڕێکخستنی بەشی کۆمیتەی سوپایی (کاژیک)ی تێدابوو. پاشان هەتمەدەرەوە و لە بازاڕ، تووشی (شێرکۆ) بووم، خۆی گێلکرد، هەرچەندە ماوەیە لەوەوبەر، هێندێ دەنگەدەنگمان بووبوو، بەڵام من بانگمکرد و گوتم: ئەم ماوەیە سەرت لە ماڵی ئێمە داوە، گوتی: بەڵێ، گوتم: جانتاکەم دیارنەماوە، گوتی: من بردوومە. منیش گوتم: باشبوو، لای ئێوە بوو، من ترسی (پاراستن)م هەبوو. ئینجا دەسی بۆ کلاشینکۆفەکەی شانم برد و گوتی: ئەمە (فەتاح) داپێی؟ گوتم: (فەتاح) نا، کاک (فەتاح)، خۆشت چاک دەزانی، کاک (فەتاح) ئێستە لە کوێیە، هەر قسەی بۆش و ڕووتیش ناکا! ئەمەش تفەنگی ئەو نییە، تفەنگی شۆڕشە، شۆڕشیش بە ئەو کەسانەی دەدا، کە پێویستیان پێی هەیە، داکۆکی لە ئابڕووی ئەم خاکە و هەژارانی وەک تۆ دەکەن. ئیدی قسەی نەکرد، سەری شۆڕکرد و بێ سڵاو لێیدا ڕۆی. نازانم (ئازاد) بە چی ئەم پیاوە نەخۆشەوە سەرسامبوو، لە کاتێکدا زۆر لە ئەو چتر، وریا و زیرەکتر بوو؟!

عەبدوڵلائاغا

دوای ئەوە بەرەوخوارببوومەوە، تووشی رەوانشاد (عەبدوڵلائاغا) بووم. هێندێ قسەمانکرد و بۆ نانی نیوەڕۆ لە ماڵی خۆیان بانگیکردم، منیش بە خۆشییەوە قەبووڵم کرد. کەمێکی پێچوو، (مەحموود بەگی گۆڵێ)ش هات، ئەو کاتە سەرلقی پشتیوانی بوو. قەڵێکی باشی سەربڕی بوو. نانێکی باش و بەتاممان خوارد.

پاشان کەمێ باسی شۆڕش و بیری نەتەوەییم بۆ کردن. بەڵام کاکە (عەبدوڵلا) تازە، کچەکەی (شەفیق ئاغا)ی نیشانەکردبوو، زۆر حەزی لە باسی خۆشەویستی و خێزان دەکرد. گوتی: تۆ واز لە ئەو باسانە بێنە، ئێمە رۆژانە خەریکی ئەو کارەین. با کەمێ باسی ریژە بکەین. منیش یەکسەر تێگەیشتم و مەرجەکەم گۆری. هۆنراوە ئاسکەکەی رەوانشاد (حەمەی مەلاکریم)م بۆ خوێندەوە. گوتی: گەر ئەرک نەبێ، بۆم بنووسەرەوە. منیش یەکسەر بۆم نووسییەوە. بۆ بەیانی گەڕامەوە بۆ (ئاوپارێز).

ئازیزەکەم! بشێ، رۆژێ بۆم بلوێ
کورپەی دڵم، لە بێشکەی سنگتا بنوێ
بشێ، داری بەزەیی خوا بێتەبەر
ئەم دوو دڵە، ببن بە هاوڕێ و هاوسەر
ساوایەکی وەک خۆت، جوانمان پێ ببڕێ
لە کۆشماندا، یەخەی کتێب دابدڕێ
رۆژێ جارێک، سەربێشکەی لادەم لە روو
وردبیمەوە، لە چاو و لێوی نووستوو
ئازیزەکەم! بشێ، بلێ، تۆ بلێ
تروووسکەیەک، خۆشی بخەرە دڵێ

بە داخێکی گەورە و گرانەوە، خۆفرۆشە نلپاکەکانی کورد، داوێکیان بۆ کاکە (عەبدوڵلا)ی پێشمەرگە و نەتەوەپەروەر نایەوە، رۆژی (27. 9. 1987)، لە تەمەنی (39) ساڵیدا، گیانی پاکی بە نەتەوە و نیشتمانەکەی سپارد و فریای ئەوە نەکەوت، چێژ لە ژیان ببینێ. دوای برا گەورەکەشی رەوانشاد (فەتاح ئاغا)، ئەوە دووەمین شەهیدی ئەو بنەماڵەیە بوو!

(1987 - 1948)

ئاوپارێز

ماوەی (3) ڕۆژ بوو، لە (ئاوپارێز) بووین و باسی کوکەکانمان دەکرد. لەپڕ ڕۆژی (ئازاد)، لە (هەڵەبجە)وە گەڕایەوە و لای من لایدا. گوتی: (عوسمان) نامەی وازهێنانی نووسیوە و دوو خاڵی تێدا دەستنیشانکردووە: یەکەم باوەڕی بە بیری نەتەوەیی نەماوە. دووەمیش: هەموو مەیلەکەم بە (حوسێن) بوو، بەڵام ئەو لەگەڵ ئەو میلەی ئێمە نەهات و هاوبیرەکانمان لێ هەڵدەگێڕێتەوە. بەتەواوی ڕوخاوم و بڕوام بە کەس نەماوە.

منیش گوتم: بڕوابکە، گەر بەردەوامبێ وازهێنانی (عوسمان)، زیانتان پێ ناگەیەنێ. چونکە بەکەڵکی کاری ڕامیاری و پارتایەتی نایە. جگە لە ئەوەی خۆشی گوتوویەتی: باوەڕم بە بیری نەتەوەیی نەماوە. پاشان کەمێ پێکەوە دانیشتین و دەمەتەقێمانکرد. گوتارێکم لەسەر ڕێککەوتننامەکەی (جەزایر) و ڕەوشی شۆڕش نوسیبوو. لەگەڵ خۆی بردی و بەرەو (پێنجوێن) گەڕایەوە.

بۆ ڕۆژی دوایی، مامە (بەکر)م بە سواری تراکتۆرێکەوە هات و گوتی: دووکانەکەم داخستووە و بەرەو (سیتەک) دەڕۆم. ماوەیە لە ئەو ناوە دەبم، تا بزانم، چی ڕوودەدا. تۆش ئاگات لە خۆت بێ. لە (پێنجوێن) دەنگوباسی زۆر ناخۆش هەیە، سەرکردایەتی شۆڕش نیازیانوایە، جەنگی پارتیزانی دەستپێبکەن.

زۆری پێ نەچوو، (سوارە ئاغا)ی برای (فەتاح ئاغا) هات. دوو تراکتۆر چەک و تەقەمەنی، ئارد و خواردەمەنی پێبوو. گوتی: دەچین بۆ (شارباژێر)، لە ئەوێ چاوەڕوانی فەرمانی سەرکردایەتی دەکەین، تا بزانین، چی بکەین!

ئێمەش کۆمەڵێ برادەر و پێشمەرگەی خەڵکی (سولەیمانی) بووین، لە ئەو ناوە کۆبووبووینەوە. ڕۆژانە کاری خۆمان دەکرد، بێ ئەوەی ئاگامان لە هیچ شتێ بێ. ئەوەبوو، دەوروبەری (22)ی مانگی (3) بوو، دەمەو ئێوارەیەکی درەنگ، کاک (عومەری سەیید عەلی) هات و ئەو شەوە لای من مایەوە. شەو تا درەنگانێ، باسی باری شۆڕش و ئایندەی کوردمان کرد. زۆر بە پەرۆشیشەوە، هەواڵی بڵاوکەکەی (کاژیک)ی لێ پرسیم و گوتی: ئەو هەڵوێستە، تەنیا چاکسازییە یا دووبەرەکییە؟ منیش گوتم: (کاژیک) خۆی نییە، تا دووبەرەکی تێکەوێ. ئەویش هەر وەک ئەو خەڵکە تێکەیبوو. گوتی: بڕیارە، جەنگی پارتیزانی بکەین. بەیانی زوو بەرەو دەوروبەری (سولەیمانی) ڕۆی.

لەگەڵ کاک (عومەری سەیید عەلی)دا ڕۆژی (5. 8. 2017) گیراوە.

زۆری پێ نەچوو، شەوی (25 3)، لە بارەگەی هێزەوە تێلیفۆنیان بۆ کردین و گوتیان: بەیانی هەمووتان بگەرێنەوە و ئەوێ بەجێبێلن. ئیدی ئەو شەوە، خەو لە چاوانمان تورا، هەر لێکماندەدایەوە، ئاخۆ چی قەومابێ؟! چۆن ئەم هەموو زەخیرە و تەقەمەنییە بەجێبێلین؟ کێ ئاگای لێرە دەبێ؟!

سەرۆک بارزانی و بڕیارێکی سەخت

سەرلەبەیانی (26 3 1975)، زوو هەستاین و خۆمان کۆکردەوە. بۆ دواجاریش، نانی بەیانیمان خوارد. پاشان بە یەکەمین پاس گەڕاینەوە. دەمی نیوەڕۆبوو، پێچەکانی (ملەکەوە)مان دەبڕی و بە جادە تەختەکەدا، بەرەو (پێنجوێن) خلبووینەوە. لە دوورەوە خەلکم دەبینی، جانتایان بە دەسەوەبوو، بەپێ بەرەوخوارپەهاتن. منیش لە شۆفێرەکەم پرسی: ئەرێ ئەوانە بۆ کوێ دەڕۆن؟! گوتی: بۆ ئێوە نەتانزانیوە؟ گوتم: چی بزانین؟! گوتی: شۆڕش نەما و هەر کەسێ ئازادە، چی دەکا و بۆ کوێ دەچێ. خەریکبوو، لێی توورەبم. گوتی: کاکە ئێوە دەلێی، لە کوێی گادا نووستوون، لە دوێنێوە ئەو دەنگە بلاوبووەتەوە، ئێستە خەلک خەریکی راووڕووتن و ڕانفرانە. منیش پاسەکەم ڕاگرت و دابەزیم. لە یەک دووانێکم پرسی، چی ڕوویداوە؟ بۆ کوێ دەچن؟ یەکێکیان گوتی: جا هیچ ماوە، ڕوویدا! دەڕوینەوە بۆ (سولەیمانی) و خۆمان دەدەینە دەس خوا! ئینجا سواربوومەوە و بە شۆفێرەکەم گوت: تۆ ڕاستت فەرموو، ئێمە یاغنیشبووین!
ئەو بڕیارە سەختە پڕ مەترسییەی سەرۆک (بارزانی)، لە بەهاری (1975)دا دای، لە ئەو ڕۆژە ڕەشەی گەلی کوردی تێکەوتبوو، بڕیارێبوو، زۆر گەورە و گران بوو، تا یەک کوردیش لەسەر ڕووی ئەم زەوییە مابێ، مێژوو بیری ناچێتەوە!
لەگەل ڕێزم بۆ سەرۆک (بارزانی)، کە خەباتێکی سەخت و دووروودرێژی، لە پێناوی کورد و (کوردستان)دا کردووە، بەلام گەر لەبەرئەوە ئەو بڕیارەیدابێ، تا لە ئەوە پتر، خوێن نەڕژێ و خەلکی بێتاوانی کورد تێدانەچن، بە ئەو پێیەی (ئێران) سنووری لێ داخستین، بەرەی خۆراوا و (ئەمێریکا)ش، پشتیان تێدەکردین و چیدیکە، یارمەتی کوردیان نەدەدا، بە ئەوەش قایل نەدەبوون، (بارزانی) لەسەر خەباتی چەکداری خۆی بەردەوامبێ. دەبووایە، بە ئەو شێوەیە، گەلەکەی خۆی بەجێ نەهێشتایە. گەر هیچی نەکردایە، هەر هیچ نەبووایە، وەک ڕەوانشاد (شێخ موحەممەدی سەییدعەلی حافز) خۆی بکوشتایە. یا وەک ڕەوانشاد پێشەوا (قازی موحەممەد)، گەلەکەی لەبەردەم ئەو ڕێ پڕ مەترسی و هاتونەهاتەدا بەرەلانەکردایە. چارەنووسی ئەویش، وەک چارەنووسی ئەوان بووایە!

(1979.3.1 – 1903.3.14)

بۆیە تا من مابم، ژان و ئازاری ئەو رۆژەڕەشەم، لە دڵ دەرناچێ. لاوی بووم، تەمەنم (24) ساڵ بوو، بە هەموو بڕوا و دڵسۆزی خۆمەوە، چەکم هەڵگرتبوو، وەک پێشمەرگەیەکی ئاسایی، لە ڕیزەکانی شۆڕشدا بووم. هەموو بڕوایەکی خۆمم بە (بارزانی) دابوو، هیوایەکی گەورەم بە ئەو و ئایندەی شۆڕشەکە هەبوو. بەڵام بەداخەوە، بڕواکەم لە جێی خۆیدا نەبوو. گوڵی هیواکانم هەر زوو سیسبوورن و هەڵوەرین!

ئاخر گەر خوێنکارێکی گەنجی وەک من، ساڵێ پێشمەرگەبووم، تووشی هیچ جۆرە زیانێکی جەستەیی نەبووم، لە تاڵان و بڕۆ، ڕاگکردن و هەڵاتن. هەرەس و ماڵوێرانی خۆش نەبم، ئەدی ئەو کوردانەی، لە ماوەی ئەو (14) ساڵەی شۆڕشدا، کەسێکیان یا زیاتریان شەهیدبوون، چۆن واز لە مافی خۆیان دێنن؟ ئەو سەرکردایەتییە ترسنۆک و هەڵاتووانە دەبەخشن؟! هەڵبەتە، چاوی دادگەی مێژوو زیت و وریایە. لە تاوانی کەس خۆش نابێ!

پێنجوێن

لەبەربارەگەی هێزدا دابەزیم. دوو پەتو و کلاشینکۆفێکم پێبوو. خۆم بە ژووردا کرد، تووشی (عەلی تۆفیق) و (برایمی حەمەعەلی) بووم. گوتیان: هەموو شتێ تەواوبوو، (بارزانی) بڕیاری بەرەنگارنەبوونەوەی داوە، چیدیکە نەجەنگێن. لە سەرکردایەتییەوە برووسکەمان بۆ هاتووە و دەڵێن: ئەوی دەچێ بۆ (ئێران)، با بچێ. ئەویشی دەڕوانەوە

و خۆی بەدەسەوەدەدا، نازانە. منیش واقموڕمابوو، مێشکم جەڕیبوو، هەستم تاسابوو، هۆشم نەمابوو، بە هیچ جۆرێ بڕوام نەدەکرد، بە ئەو شێوە پڕ ناسۆر و ناساییە، شۆڕش کۆتاییبێ، دەتگوت خەون دەبینم!
(عەلی) گوتی: نیازی چیت هەیە؟ گوتم: نازانم، بەلام ئەی ئەو هەموو سەرکردانە، نیازی چییان هەیە؟! کاک (فەتاح) دەلێ چی؟! گوتی: ئەویش لەگەڵ بڕیارەکەی (بارزانی) دایە.
ئیدی من بەرەو بازاڕ ڕۆیشتم، هەر خەلکبوو، لە ئەمبەر و ئەوبەری کۆلان و جادەکان وەستابوون، دوودوو و سێسێ کۆبووبوونەوە، قسەیاندەکرد. هێندێکیان دەگریان و هێندێکی دیکەیان جنێویاندەدا. هێندێکی دیکەشیان، خەریکی تالانی فرۆشگە و بارەکانی شۆڕش بوون. بارودۆخێکی زۆر ناخۆشبوو، (پێنجوێن) خۆلی مردووی بەسەردا کرابوو!
لەپڕ تووشی (عەبدوللائاغا) بووم، گوتم: چی دەکەن؟ گوتی: وەک ئەو خەلکە، بەرەو (ئێران) یا (عێراق) دەڕوین. گوتی: ئەی ئێوە؟ گوتم: ئێمە کێین؟ گوتی: برادەرانی (کاژیک). گوتم: ئاگام لێیان نییە. ئەوەش تفەنگەکەتان. بەپێکەنینێکی پڕ تەوسەوە گوتی: با پێتبێ، ئەوەک پێویست پێی بێ!
ئیدی دوای ئەوەش، تووشی (عەدنان عەبدوللا)ی هاوڕێی نزیکی (ئازاد) بووم، ئەندامی لیژنەی ناوچەی شەهید (عومەر) بوو. گوتی: ئێمە بڕیاری مانەوەمان داوە و بەرگری دەکەین. بە ناوی لیژنەی شەهید (عومەر)ەوە، هەموو دیوارەکانی (پێنجوێن)مان نووسیوە. داوامان لە خەلک کردووە ڕاپەڕن. ئەی تۆ دەلێی چی؟! گوتم: کارێکی زۆر باشتان کردووە و دەمەوێ، لە پێشدا چاوم بە (ئازاد) بکەوێ. گوتی: لە (مەریوان)ە. گوتم: هەر ئێستە دەچم بۆ (مەریوان)، بزانم، ئەوان نیازی چییان هەیە و چییان بڕیارداوە! چوومەوە ماڵەوە، (برایم، سەرووەت، کەریم ڕۆژ و ئەنوەری عەلی نەجار) دانیشتبوون. گوتیان: ئێمە بڕیارماندداوە، بڕوینەوە، تۆ دەلێی چی و چی دەکەی؟ گوتم: من دەبێ، تا (مەریوان) بچم، پاشان دێمەوە و بڕیاردەدەم. گوتیان: باشە، ئێمە چاوەڕێت دەکەین. تفەنگ و شتەکانم دانا، سوواربووم و چووم بۆ (مەریوان).

دوابڕیاری سەرکردایەتی کاتیی

هەر خەلکبوو بەپێ، بە سواری ترومبێل و بە وڵاخ بەڕێوەبوون. هێندە جەنجالبوو، ڕێ بەر ڕێبوار بەرنەدەکەوت. هێندێ بەرەو (ئێران) دەڕۆیشتن. هێندێکی دیکەش بەپەیهەولنەوە، بەرەو (عێراق) دەگەڕانەوە. خەلکەکە هەموویان حەپەسابوون، واقیانوڕمابوو، ڕەنگیان تێکچووبوو، نەیاندەزانی، چی بکەن و چ چارەنووسێکی ڕەش چاوەڕێیاندەکا. ڕووناکی لە ڕووخسارییاندا نەدەبینرا، ڕوویەکی خۆشم لە کەس نەبینی، جگە لە دژەکان، سەرکردایەتی (پارتی) و (پاراستن)، هەموو خەلکەکە سەریان لێ شێوابوو!

گەیشتمە (مەریوان)، بەپەلە خۆم کرد بە ماڵی (ئازاد)دا. ئەوانیش وەک هەموو رەشەخەڵکەکەی دیکە، ماڵیان کۆکردبووەوە و خۆیان ئامادەکردبوو، بەرەو (سولەیمانی) بگەڕێنەوە. (ئازاد) هێزی نەبوو، قسەبکا، هەر هێندەی گوت: هەموو شتێ تەولوبوو. گوتم: چۆن؟ گوتی: زۆرمان بیر لێ کردووەتەوە، هیچ شتێ ناکرێ، هەر کەسێ بجولێتەوە، (پاراستن) و بنەماڵەی (بارزانی)، تەفروتونایەکەن. لەبەرئەوە بریارماندداوە، گەر لە پاشەڕۆژدا شتێ بکرێ، ئەوا لەنێوشارەوە دەسپێدەکەینەوە. وابریارە، (شێرکۆ) بەپەلە بچێ بۆ سەرەوە، بەڵکوو لەگەڵ ئەو کۆمەڵە ئەفسەرەدا، شتێ بکەن. زۆری نەبرد، پیکاپ هاتە بەردەرگە، شتەکانیان بارکرد، ئەوانیش بەرەو (پێنجوێن) سواربوون و ڕۆیشتن.
پاشان منیش بەرەو نێوبازارەکە ڕۆیشتم، لەسەر جادەکە، تووشی (شێرکۆ) بووم. گوتی: نیازی چیت هەیە؟ گوتم: من بۆ لای ئێوە هاتووم، بزانم، چیتان بریارداوە. بەڵام (ئازاد) هەموو بریارەکانی ئێوەی پێ گوتم. تکام لێ کرد و گوتم: بەخۆرایی خۆت ماندووەمەکە و بە هەر شێوەیە بێ، بچو بۆ (سووریا)، لە ئەوێ (جواد مولا) بدۆزەرەوە و داوای یارمەتی لێ بکە، بەڵکوو دەرتکا بۆ (ئەورووپا). ماوەیە لە ئەوێ چاوەڕێبکە، تا گۆرانکارییەکی نوێ ڕوودەدا و باروودۆخەکە دەگۆڕێ. ئیدی ماڵاوایکرد و ڕۆی، هیچی دیکەی نەگوت.

دواساتەکانی خۆرهەڵاتی کوردستان

ئەو شەوە لە ماڵی دوکتور (لەتیف)ی خزمم مامەوە، کۆمەڵێ برادەری وەک ڕەوانشاد (حەمەی عەبەپشی، ئەژادی نووری خەفاف ...)ی لێبوو، منیشی زیادکرد. خواردنەوەیەکی زۆریان کڕیبوو، مەزەیان ئامادەکردبوو، تا درەنگانی دانیشتین، قسەماندەکرد و دەمانخواردەوە. بۆ ئەگبەتی، ئەو هەموو کۆنیاکە خورایەوە، کەس سەرخۆش نەبوو، خەویشمان لێ نەکەوت!
ئیدی بۆ ڕۆژی دوایی، کەمێ بەنێو شارۆچکە جوانە دڵگیرەکەی (مەریوان)دا سووڕامەوە، هەموو ئەو یادگارە شیرینانەی، لە ماوەی ئەو چەن جارەی لە ئەوێ بووم، بەسەرمکردنەوە و بۆ دواجار، ماڵاوایم لە شەقام و بازارە ڕازاوەکەی کرد. لەپڕ تووشی (سەلاح)ی برام بووم، تازە لە (کامیران)ەوە هاتبوو، ئەویشم لەگەڵ خۆم برد و ئێوارە بۆ (پێنجوێن) گەڕاینەوە.

دواڕۆژەکانی پێنجوێن

دەمەوئێوارەبوو، لە سەر سنوور سواری پیکابی بووین. کەمێ ڕۆیشتین، تووشی (خالەحاجی) بووین. بەتەنیابوو. بەرەو مەرزەکە دەڕوی، چاوی بە ئێمە کەوت، ڕایکرد. کۆمەڵێکیش هوهایان لێ کێشا. ئەو وای دەزانی، کورد هێندە پیاوی مەرد، کەلەڕەق و گرنگی تێدا هەیە، سەرسنوورەکان لە بنەماڵەی (بارزانی)، سەرکردایەتی (پارتی) و لێپرسراوانی دەزگەی (پاراستن) دەگرن و نایەڵن، دەرچن، ئەو هەموو پولوپارە و زێڕە بدزن، بەرەو (ئێران) و (ئەورووپا) ڕابکەن، بەباشترین شێوەش پێی بژین، نەیزانی، کەسی نییە، دەسیان بۆ بەری. ئەوەش دواجاربوو، لە ژیانمدا ببینم!

کاتی گەیشتینەوە (پێنجوێن)، تەواو تاریکپکردبوو. چوومەوە ماڵەوە، دەرکەدڵخرابوو، نامەیەکیان بەدەسکی دەرکەکەوە هەڵواسیبوو، بۆیان نووسیبووم: ئێمە ڕۆشتینەوە بۆ (سولەیمانی)، تفەنگەکەمان لە دووکانی (مەجیدی خەلیفە) بۆ داناوی. منیش هەر بە ئەو شەوە، هەموو پەرتووک و شتەکانم کۆکردەوە و بۆ ماڵی ڕەوانشاد (عەلی پورە ڕەحمە)ی خزمم گواستەوە. هەرچی نوێن و کەرەسەیەکیشیان بەجێهێشتبوو، هەموویانم بۆ ئەوان بەجێهێشت.

ئەو شەوە لای ئەوان نووستین. بەیانی زوو دەرپەڕین و بەنێوشارۆچکەکەدا دەگەڕاین. ئەو جەنجالییەی چەن ڕۆژی لەمەوبەری نەمابوو، بە ئاشکرا پێوەی دیاربوو، وردەوردە خەریکبوو، چۆڵدەبوو، تەنیا خەڵکەکەی خۆی تێدا دەمایەوە.

ئەو چەن ڕۆژە، گوند و شارۆچکەکانی باشووری (کوردستان)، پڕبووبوون لە خەڵکی (ئێران)، پارەیەکی زۆریان لەگەڵ خۆیان هێنابوو، چەک و تەقەمەنییان دەکری. هەڵبەتە دەزگەی (ساواک)، ئەو چەکانەی دەکری، بۆئەوەی ڕۆڵەکانی کورد لە هەردوو دیوەکەی (کوردستان)، چەکی بەدەسەوە نەمێنی!

باشبوو، هێندێ برادەری وەک (ئازاد عەبدوللا، ئەحمەدی عارفی فیتک، ئەنوەری مەلا حوسێن، ئەنوەر هەمزە و سەلام عەبدولڕەحمان) و گەلێکی دیکەشمان بینی، هێشتا نەگەڕابوونەوە، هەموومان پێکەوە بڕیارماندا، بەیانی دەرچین.

دوابینینی فەتاح ئاغا

بیستم، هێشتا کاک (فەتاح) هەر لە (پێنجوێن) ماوە و لە بارەگەی هێز دانیشتووە، قسە بۆ خەڵک دەکا. منیش بە (ئازاد عەبدوللا)م گوت: دەچم، سەری لە کاک (فەتاح) دەدەم، ماڵاوایی لێ دەکەم و زوو دەگەڕێمەوە. ئەویش گوتی: مەچو، چونکە (شەهابی شێخ نوری) و چەن برادەرێکی دیکە هاتن بۆ ئێرە، هەموومان پێکەوە چووین و سەرمان لە

بارەگەی هێز دا. کاک (شەهاب) زۆر لەگەڵ (فەتاح ئاغا) خەریکبوو، بە شانوبازووویدا هەڵیدا و پێی گوت: تو لەگەڵ ئێمە بمێنەرەوە، ئێمە وەک براپەکی گەورە سەیرتدەکەین. ئێمە و برادەرانی (کاژیک)، ڕێکخستنی شۆڕشەکە، لە ئەستۆی خۆمان دەگرین و تۆش وەک فەرماندەیەکی هێزی پێشمەرگە، کاروباری هێلی سەربازی بەڕێوەبەرە. (فەتاح ئاغا)ش گوتی: من ناتوانم، لە بڕیاری (بارزانی) لابدەم. پێلاوەکانی ئەو لە کوێ بێ، سەری منیش لە ئەوێ دەبێ!

پاشان (ئازاد) گوتی: (فەتاح ئاغا) تەماشایەکی خەلکەکەی کرد و لەنێو ئەو هەموو پێشمەرگەیەدا، ڕووی لە برادەرەکانت کرد و گوتی: ئەوە کوا (شێخ حوسێن)؟! بەدەم نەخشەی (کوردستان)ی گەورەی بۆ دەکێشام، بەلام هەرالم پێکەیشتووە، (36) تفەنگی فڕاندووە و خۆی رادەسی (بەعس) کردووەتەوە. کەچی یەکی لە برادەرەکانت، داکۆکییان لی نەکردی! منیش گوتم: دەزانم، داخی چی لە دل دایە، بۆیە ئەو قسانەی کردووە. ئیدی نەچووم.

بەراستی، من سەیرم لە ئەو قسانە نەدەهات، چونکە لە ئەو ڕۆژەوە، من لە هێزی خەبات پێشمەرگە بووم، تا شۆڕش دولفەناسەی مەرگی خۆی دەدا، خۆشم نەمدەزانی، من چیم؟ بە هیچ شێوەیە کاریکیان پێ نەسپاردم، چونکە دەترسان و زۆر باشیش دەیانزانی، من لەنێو هێزی پێشمەرگەدا، هێلی ڕێکخستنەکانی (کاژیک) درووستدەکەم. هەلبەتە ئەو قسانەش، دوا دژایەتی و بەربەرەکانی من بوو، تا ناوم بزڕێنن. بەلام کی باوەڕی بە ئەو قسە بێ بناغانە دەکرد. چونکە من لەگەل ئەو برادەرانەدا، پێکەوە بەسواری تراکتۆر گەراینەوە!

زۆر بەداخەوە، (فەتاح ئاغا) تا بلێی، کوردیکی نیشتمانپەروەر، خاوێن، ئازا و دلسۆز بوو. بەلام وەک هەموو کادیرە کۆنەکانی سەرکردایەتی (کاژیک)، زۆر خۆی بە بنەماڵەی (بارزانی)دا هەلواسیبوو. لە ئەو ڕۆژەرەشەشدا نەبووایە، وەک کادیرێکی نەتەوەیی ڕاپەڕیایە و لەسەر شۆڕشبەرپاکردن بەردەوامبووایە. ئەز دلنیام، بە هەزاران گەنجی وەک ئێمە، نە پەنایان بۆ (ئێران) دەبرد، نە خۆشیان رادەسی دەولەتی داگیرکەری (عێراق) دەکردەوە. بەلام لە ئەو ڕۆژە بێ هیواییەدا، ئەو هەر خۆی ساغ نەکردەوە!

ئاخر ئێستەش تێ نەگەیشتم، ئەو سەرکردە کۆنانەی (کاژیک)، چاوەڕێی چییان دەکرد؟ ئایا لە ڕۆژی درووستبوونی ئەو پارتەوە. لە هەموو مێژووی شۆڕشەکەدا، هەل لە ئەوە لەبار و گونجاوتر، بۆ (کاژیک) هەلکەوتبوو؟!

خۆبەدەستەوەدان

رۆژی (28. 3. 1975)، بەیانی زوو نانمانخوارد و سواری تراکتۆر بووین. بەلای بارەگەی هێزدا تێپەڕین، تەماشایەکی ئەو ناوەم کرد. لە دڵی خۆمدا ماڵاوایم، لە رۆژانی پێشمەرگەیی پڕ لە شانازی و سەربەرزی خۆم کرد.

سەیرمکرد، (فەتاح ئاغا) لەسەر دیواری حەوشەکە چوارمشقی دانیشتووە، خەڵکێکی زۆری لە خۆی کۆکردووەتەوە، قسەیان بۆ دەکا. تا لەچاو ونبوو، هەر ئاوڕم لێ ئەدایەوە و سەیرم دەکرد. ئیدی وردەوردە، ئێمە بەتەواوی دوورکەوتینەوە و لە چاو ونبووین. کاک (فەتاح) و شۆڕش و (پێنجوێن)یشمان، لە یەک کاتدا بەجێهێشت!

گەیشتینە (ئاوباریز)، کەسی تێدا نەمابوو، کوکەکانیشیان تالانکردبوو. لە ئەوێ رەتبووین و لە (دۆڵەسوور)، لە چاخانەکە دابەزین. چونکە هەر ▫ ئەوێ، تراکتۆرەکان خەڵکیان دەگەیاند. لەبەرئەو مینانەی، چەن رۆژی لەمەوبەر، پێشمەرگەکانی خۆمان چاندبوویان، نەدەڕۆیشتن. لە ئەوێشەوە بەپێ رۆیشتین. پردەکەی (گەولۆس) رۆخێنرا بوو، لە ئاوەکە پەڕینەوە و تا (شانەدەری)، بەجادەقیرەکەدا بەپێ کوتامان.

لە (شانەدەری)ش جێبێکمان گرت. لە (سەیید سادق) بازگەی سوپای (عێراق) دەسیان لێ راگرتین و رایانوەستانین. یەکەیەکە خۆمان بەدەستەوەدا و ناویان نووسین. گوتیان: دوای دوو رۆژی دیکە دەبێ، سەردانی فەرمانگەی (ئەمن) بەشی نوێ بکەن، تا نووسراوتان بۆ بکەن، هەر کەسی بۆ سەر کار و خوێندنی خۆی بگەڕێتەوە. ئیدی تا (سولەیمانی) نەوەستاین.

سولەیمانیی

دوای ساڵێک و (18) رۆژ پێشمەرگایەتی، دوای ململانێیەکی سەختی نێوخۆی هەردوو باڵەکەی (کاژیک)، دوای ناقیبکردن و هەڕەشەی دەزگەی (پاراستن)، بە دەس و گیرفانی بەتاڵ، بە دڵێکی بریندار و شکاو، بە دووچاوی پڕ فرمێسکەوە، بە هەناسەی سارد و دەروونی کەیلەوە، بە ورەیەکی نزم و رووخاوەوە، بۆ سەر لانە و هەواری خاڵی شار گەڕاینەوە!

کاتێ خۆمان بە ژووردا کرد، هەموو شتێ بەتەواوی گۆڕابوو. منداڵەکان کەمێ گەورە بووبوون. (شەونم)ی خوشکم شووی بە مامۆستا (عارف)ی ئامۆزای دایکم کردبوو. باوکم لەسەر زمانی خۆی، لە کونی گرتووخانەی (ئەمن) توندکرابوو. بەراستی هێندە بێ هێز و ورە بووم، نەمدەزانی، چی بکەم. هەموو رووداوەکانم، وەک فیلمێکی سینەما بیردەکەوتەوە. ور و کاس بووبووم. بڕوام نەدەکرد، شۆڕشی خاوەنی (200) هەزار

جەنگاوەر، ئەو هەموو چەکە سووک و قوورسە بێ، ئەو هەموو پارە زۆرەی هەبێ، لە چاوتروکاندنێکدا، بە بڕیاری تاکە کەسێکی وەک (بارزانی)، وەک چیایەکی بەفرین هەرەسبێنێ و بڕوخێ! ئەوەش ئەنجامی سەرکردایەتی تاک و ڕۆڵی بنەماڵە بوو، لە هەموو شۆڕشەکانی کورددا، هەر هەمان چارەنووسی هەبووە. ئاخر کەی ڕۆڵەکانی کورد، کەمێ بە خۆیاندا دەچنەوە، پەندێ لە هەڵەوپەڵەکان، تێکشکان و خۆبەدەستەوەدان، ڕووداوە مێژوویی و کارەساتە نەتەوەییەکان وەردەگرن؟!!

دوای دوو ڕۆژ، سەردانی فەرمانگەی (ئەمن)م کرد. بەڵام ئەو سەرجادە و کۆڵانانەی کەرەکی (شۆڕش)، هێندە جەنجاڵبوو، ڕێ بەر ڕێبوار نەدەکەوت. هەر خەڵکبوو، دەگەڕانەوە و خۆیان بەدەستەوەدەدا. خەڵکەکە هێندە زۆربوو، کاربەدەستە سیخوورەکان فریا نەدەکەوتن، کارەکان ڕاپەڕێنن. لەبەرئەوە خوێندکارە عەرەبە بەعسییەکانی زانکۆیان هێنابوو، یارمەتییانبدەن.

هێندەم زانی، یەکێ لە دواوە قۆڵیگرتم، ئاوڕمدایەوە، (کەمال عەنبەر) بوو. کوڕێکی عەرەبی بەعسی خەڵکی (بەغدا) بوو، لە یەکەمین ساڵی خوێندنی زانکۆوە پێکەوە بووین، کوڕێکی زۆر قسەخۆش و باش بوو. یەکدیمان ماچکرد و بە کوردی گوتی: قەیناکە کاکە، خوا کەریمە! ئیدی بەپەلە ئیشەکەی بۆ جێبەجێکردم و گوتی: تەواو، بڕۆ، لە زانکۆ دەتبینمەوە.

__بەڵگەنامەی ژمارە (5) ل (425)__

دەمەوئێوارەبوو، خوالێخۆشبوو خاتوو (ئاسکە)ی دایکی لیوا (مەنسوور) هات بۆ لام و هەواڵی کوڕە تاقانەکەی لێ پرسیم. منیش نەمدەزانی، ئەو هاوبیرانەی نێوچەی سەرکردایەتی شۆڕش لە کوێن و چییان بەسەرهاتووە؟! بەڵام هێندەم ئاگا لێ بوو، دوای ئەوەی ئێمە گەڕاینەوە، هیچ جۆرە هەواڵدان و یاخیبوونێ نەبوو. خاتوو (ئاسکە) گوتی: ئەچم بە دوای (مەنسوور)دا و لە هەر شوێنێ بێ، دەیدۆزمەوە و لەگەڵ خۆم دەیهێنمەوە.

ئەو کاتە لە دەرەوە، بۆئەوەی کەس نەگەڕێتەوە، نۆکەرە بەکرێگیراوەکانی (پاراستن)، لەنێوکوردە پەنابەرەکانی (ئێران)دا، پڕوپاگەندەیان بڵاودەکردەوە، گوایە هەر لە یەکەمین بازگەی میرییەوە، دەرزی خراپ لە گەڕاوەکان دەدەن، لە پیاوەتیاندەخەن، دوای ماوەیەکیش بەلادادێن و دەمرن. ئەمەشیان بۆیە بڵاوکردبووەوە، تا کەس نەگەڕێتەوە، ئەو خەڵکە بۆ مەبەستی تایبەتی خۆیان بەکاربێنن و لای کاربەدەستانی دەوڵەتی (ئێران)، بازرگانییان پێوەبکەن.

خاتوو (ئاسکە) دەترسا، (مەنسوور) نەدۆزێتەوە، یا بە قسەی نەکا و لەگەڵی نەگەڕێتەوە. سووریش دەیزانی، من و کوڕەکەی چەن هاوڕێیەکی نزیکین و یەکدیمان خۆشدەوێ، لەبەرئەوە داوای لێ کردم، نامەیەکی بۆ بنووسم و دڵنیابکەم، کە هیچ شتێ لە ئارادا نییە، بەڵکوو بگەڕێتەوە، منیش نامەیەکم بۆ نووسی و بۆم ڕوونکردەوە، بە پڕوپاگەندەی کەس بڕوانەکا. تا ئێستە بارودۆخەکە باشە و هیچ ڕووی نەداوە، گەر بگەڕێیتەوە و لێرە بتوانین، ڕاژەی گەلەکەمان بکەین، گەلێ لە ئەوە باشترە، لەژێر چادرەکانی (ئێران)دا بژین. بەڵکوو هەولێشبدەی، هەردوو هاوبیر (حەمەشەوقی) و (شوان)یش، لەگەڵ خۆت بێنیتەوە.

کەچی دوای ئەوەی (مەنسوور)، لەگەڵ دایکی گەڕایەوە، بۆی گێڕامەوە، کە لەگەڵ (شێرکۆی هەژار)، لە هۆردووگەیەکی نزیک (کرماشان) پێکەوەبوون. کاتێ نامەکەی منی پێگەیشتووە، ئەو پیاوە ئێکۆشەرە بیوێژدانە گوتوویەتی: خۆی ڕۆیشتووەتەوە، کەچی دەڵێ وێزگەکەی (بەغدا)یە، پڕوپاگەندە بۆ (بەعس) دەکا! ئەوە لە کاتێکدا، زۆربەی ئەندامانی سەرکردایەتی (پارتی، قیادە مەرکەزی، کۆمەڵەی مارکسی و هەردوو باڵەکەی کاژیک)، هەر زوو گەڕابوونەوە، کەس لە گوڵ کاڵتریشی پێ نەگوتبوون!

هەڵبەتە ئەو جۆرە مرۆڤە دەروون نەخۆشانە، زۆر دڵڕەش و داخ لە دڵن، بوختان بۆ خەڵک دروستدەکەن و دەیانەوێ، تۆڵەی تێکشکان و پاشەڵیپیسی خۆیان، لە کەسانی نیشتمانپەروەر بکەنەوە، وەک خۆیان دوای هەرەسەکە، ڕاپەڕینێکی نوێیان بەرپاکردبێ و لە بن چادرەکانی (ئێران)، لەسەر خوانی (شا) و (شابانوو) نەلەوەڕابن! ئاخر هەر لەبەر ئەو کردار و ڕەفتارانەی بوو، لە هیچ شوێنێ جێی نەدەبووەوە! خۆ گەر خەڵکی خۆرهەڵاتی (کوردستان)یش نەبووایە من دڵنیام، هەر زوو دەگەڕایەوە!

ئەز لە ئەو بڕوایەدام، گەر دەسەڵاتدارانی (بەعس)ی (عێراق)، بە ئەو نووسراوەی سەرکردایەتی (پارتی) ڕازیبوونایە، فشەمافێکیان بە کورد بدایە، یەک کەس لە (ئێران) نەدەمایەوە و هەموویان دەگەڕانەوە. یا گەر سەرکردایەتی (بەعس)، لە (بەرزانی) و بنەماڵەکەی خۆشبوونایە، ئەوانیان لە ئەو لێبووردنە گشتییە دەرنەکردایە، وەک چەن جارێکی دیکە، لە مێژووی خویناوی خۆیاندا گەڕابوونەوە و خۆیان بەدەسەوەدابوو، ئەوا ئەوانیش وەک سەرکردەکانی دیکە و ئەو هەموو خەڵکە دەگەڕانەوە!

* * *

گەڵوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی شەشەم

زانکۆی سولەیمانی

(1)ی مانگی (4)، کە لە هەموو جیهاندا، بە ڕۆژی درۆکردن بەناوبانگە، لەگەڵ برادەرەکانمدا چووینەوە بۆ زانکۆ. سەردانی کۆلیژەکەمان کرد و کوتیان: دەتوانن، هەر لە ئێستەوە دەس بە خوێندن بکەنەوە. ڕۆژێکی بەهاری گەرم و خۆش بوو. لەبەرچاوم زانکۆ زۆر گۆڕا بوو. جمەیدەهات. ڕێکخراوی (بەعس)ی زانکۆ و قوتابیان، لە هەموو قوژبنێکی زانکۆ، بلندگۆی گەورەیان دانابوو، بەبۆنەی تێکشکاندنی (یاخیبوونە کۆنەپەستە بەکرێگیراوەکەی مەلا!)وە، سروودی (بەعس)یان لێدەدا و بە ئەو دەنگە بەرزەی (بلود قەیسی)، ئەو ناوەیان پڕکردبوو. کیژە جوانە زرد و سوورەکان و لاوە فیتوفۆزەکانیش، بەجلوبەرگی ڕەنگاورەنگ خۆیان ڕازاندبووەوە، پۆلپۆل پێکەوە دەگەڕان و قسەیاندەکرد، پێدەکەنین. لە ئەوەدەچوو، دڵیان زۆر خۆشبێ، هیچ ڕووی نەدابێ و هیچ میوانیان نەبێ!
بەڵام هەر ساتێکی بۆ من، مەرگەساتی بوو، بە تایبەتی کاتێ، هێندێ کوردەزمانم بینی، لە کۆمیتەی (ی. ق. ک. ع.)دا کاریاندەکرد، هێندەی دیکە، برینەکانم کولانەوە و دڵم گوشرا!
بەڵام تازە هەموو شت کۆتاییهاتبوو، کورد واتەنی، لە پاش باران کەپەنەک!
(بارزانی) تەرمی شۆڕشی بە زیندوویی ناشتبوو، ئێمەش هەموو لە کوردستان گەڕابووینەوە، هەرچەندە ڕۆژێکی ڕەش و سەخت تێکەوتبووین، لەگەڵ ئەوەشدا هەر گەشبینبووم، کە کاروانی ژیان بەردەوامە، بەرەوپێشەوەدەڕوا و هەکەس ڕایناوەستێ، دەبێ، هێندەش ئاوڕ لە ڕابووردوو بدەینەوە، قازانجی ئایندەی کوردی تێدابێ!
بەڵێ، جارێکی دیکەش لە پۆل و لەسەر کورسی خوێندن دانیشتمەوە. مانگی (4) لە کورسی دووەمی پۆلی سێی بەشەکەمان وەرگیرامەوە، لە کوێدا بەجێمهێشتبوو، هەر لە ئەوێدا دەسمپێکردەوە. لە کوێدا لە زانست پچڕابووم، هەر لە ئەوێدا گرێمدایەوە. بەڵام هاوڕێکانی پۆلەکەم، هەموویان نوێبوون و کەسیانم نەدەناسی. چونکە هاوڕێکانی خولی خۆم و ساڵی پێشووم، لە پۆلی (4) بوون، ساڵێ پێش من کەوتبوون و منیش ساڵێکم لەکیسچوو. ئاخر ئەوان شاریان چۆڵ نەکردبوو، لە شاخ نەبوون!

بەغدا

کورسی دووەمی پۆلی سێیم تەواوکرد. لە هەموو وانەکاندا دەرچووم و بە پلەیەکی زۆر باش بڕیم. هەموو ساڵێ دوای پۆلی سێی کۆلێژی کشتوکاڵ، لە پشووی سەری ساڵدا، خولی هاوینە دەسپێدەکا و ماوەی (40) ڕۆژ دەخایەنێ. ڕۆژی (1. 7. 1975)، لەگەڵ خوێندکارەکاندا بۆ مەشقکردن لە کێڵگەکانی (ئەبوغریب)، بەرەو (بەغدا) کشاین.
لە ئەوێ لە بەشی نێوخۆیی خوێندکاران، لە (باب ئەلموعەزەم) دایاننایین. شوێنەکە زۆر لە بازاڕەوە نزیکبوو. من و (ئەحمەد عارف فەتاح، گاوسی عەزیز بەگ، ئەحمەد حەمەئەمین، عەلی مەحموود غەفوور و کامیل مستەفا)، لە ژوورێکی گەورەدا بووین. هەمیشەش

پێکەوە دەرنەچووبین و دەگەڕاین. لە ئەو ماوەیەدا، سەرم لە (سولەیمانی) ئەدایەوە. لە هەموو گرفت و ناخۆشییەکەوە دووربووم. کاتێکی زۆر خۆشمان بەسەربرد. بەڵام بەڕۆژ گەرمای (ئەبوغریب) و بەشەویش مێشوولەکەی بەشی نێوخۆیی، هەراسانیانکردبووین!

کێڵگەکانی (ئەبوغریب)، دووەمین ڕۆژی خولی هاوینە (3. 7. 1975)

جگە لە ئەوەی، (عەبدولستار) ناوێکی (موسڵاوی)مان لەگەڵبوو. هەموو ڕۆژێ دوای نانخواردنی نیوەڕۆ، لە دەرگەی دەدا و نەیدەهێشت، سەرخەوێ بشکێنین و دەهات، لامان دادەنیشت و قسەی پڕوپووچی بۆ دەکردین. ناومان نابوو (عەبدولستار باوەشێن)، چونکە کاتێ گەرماکە دەهات و بە قسەی قوڕ باوەشێنیدەکردین. را[1] دیاربوو، بەعسییەکان دەیاننارد و دەیویست، ڕامانکێشێ. بەڵام کە زانی، هیچ کەڵکی نییە و ئاسنی سارد دەکوتێ، ئینجا شەڕی پێ بەفرۆشتین و نوکتەی لەسەر کورد دەگێڕایەوە.
ڕۆژێ نوکتەی کاکە (حەمە)ی بۆ گێڕاینەوە. گوایە لێیان پرسیوە، کوا گوێچکەت؟ ئەویش بە دەستی ڕاستی و لە پشت سەرییەوە، گوێی چەپی پیشانداون. کەچی بە تاقی تەنیا، هەر خۆی پێکەنی و ئێمەش، هەموو مۆرەمان لێ ئەکرد.
منیش گوتم: با من نوکتەیەکی خۆشت بۆ بگێڕمەوە. گوتی: فەرموو. گوتم: تۆ نزیکەی (4) ساڵ دەبێ، لە (کوردستان) دەژیت، سوور دەزانی، لەحیەخانەی لێ نییە. گەنجەکانمان کاتێ حەز لە گان دەکەن، بونەوەی ئارەزووی خۆیان دامرکێننەوە، بەرەو (بەغدا) و شارەکانی دیکەی خوارووی (عیراق) ئەڕۆن. ڕۆژێ کوڕێکی گەنجی بەهێزی کورد، لە (بەغدا) ئەبێ، ژنێکی سۆزانی دەدۆزێتەوە، هێندێ پارەی دەداتێ و سواریدەبێ. لە ئەو کاتەدا، کوڕە کوردەکە بەسەرییەوە ئەبێ، ژنە عەرەبەکە خۆی بۆ ناگیرێ و چەن تڕێ لێیەدا. کوڕەکەش ئەڵێ: ئەوە چییە؟ ژنە سۆزانییەکەش دەڵێ: هیچ نییە، بەڵام لە خۆشی

کوژم، قوتم چەقەلیدەدا! ئەم جارە، ئێمە هەموومان پێکەنین، تەنیا ئەو کەرە بەکرێگیراوە نەبێ. رووی گرژکرد و ملیشکاند. ئیدی بیرای بیر، سەری بە ژوورەکەی ئێمەدا نەکردەوە و رزگارمانبوو.

هەر لە ئەو ماوەیەی لە (بەغدا) بووم، سەرم لە ماڵی پورە (نەسرین)م دەدا. دوای هەرەسەکە، (شێخ عوسمان باراوی) مێردی پورە (مەلیح)م، بۆ (بەغدا) دوورخرابووەوە و لە ماڵی پورم لە (ئەعزەمیە) دەژیا. منیش هەموو رۆژانی پێنجشەممە و هەینییەک، سەرملێدەدان و شەویش هەر لای ئەوان دەمامەوە. من و جووتە ئاوەڵزاوای باراوی (شێخ عوسمان) و (شێخ موحەممەد)، پێکەوە دادەنیشتین، تا درەنگانی دەمانخواردەوە و قسەماندەکرد.

رۆژی لە (بەغدا)، بەرێککەوت دوکتور (حەسەن بارزانی)م بینی، لەگەڵ ژنە رووسەکەیدا پیاسەیاندەکرد. کاتی خۆی لە زانکۆ مامۆستابوو، لێپرسراوێکی گەورەی (پارتی)ش بوو. لە بۆردوومانەکەی شارۆچکەی (قەلادزێ)ش، هەر پێکەوە بووین. زۆری پێخۆشبوو، یەکدیمان بینییەوە. گوتی: لە پۆست کاردەکەم. تێلیفۆنەکەی ماڵەوەی دامێ، بڕیاربوو، سەری لێ بدەم، بەڵام بەداخەوە نەمتوانی. دوایی بیستم، لە (بەغدا) کوشتوویانە!

جگە لە (عەبدولستار باوەشین) یەکەمین کەس لای راستەوە بە پێوەوەستاوە، هەموو ئەو برادەرە خۆشەویستانەی دیکە هەمیشە پێکەوەبووین. (حوسێن موحەممەد، کاوس عەزیز، بەختیار عەبدوڵلا، ئەحمەد عارف، ئەحمەد حەمەئەمین، ئەنوەری حاجی ئەورەحمان، عەلی مەحموود) هێندێ خوێندکاری دیکەشی تێدا هەیە. زانکۆی سولەیمانی، رۆژی (27 9 1975) گیراوە.

دوورخستنەوە

دوای ئەوەی هەرەسەکە تەواوبوو، لە مانگی (5)دا، هەموو سنوورەکانی نێوان (ئێران) و باشووری (کوردستان) داخران. ئینجا سەرکردایەتی (بەعس) زۆر بێویژدانانە، بە ئارەزووی دڵی خۆیان، زۆربەی زۆری فەرمانبەرە نیشتمانپەروەرەکانی کوردیان، بۆ خواروو و نێوەراستی (عێراق) گواستەوە و لە ئەوێ دایانمەزراندن. جگە لە ئەمەش، هەر لە ئەو مانگەشدا بوو، کۆمەڵێ دووکاندارێ خاوەن خێزانی نێوبازاڕی خەڵکی شاری (سولەیمانی) ناسراویان، بۆ نێوەڕاستی (عێراق) دوورخستەوە، هێندێ لە ئەو کوردانە (برایمی حەمەخورشە، کەمالی محەی دگل، عەلی ماردین، عەبدوللا سەعید و مامە بەکرم – بەکری حاجی شێخ عەزیزی باراوی) بوون.

ئەو ڕۆژە، ڕۆژێکی زۆر ناخۆشبوو، فەرمانگەی (ئەمن)ی (سولەیمانی)، لۆرییەکی گەورەیان هێنا، منداڵەکانی مامە (بەکر)م و هێندێ کەلوپەلیان تێخست، هەموو لۆرییەکان لە جادەی سەموولەکە ڕیزبوون، خەڵکێکی زۆر، بۆ بەڕێکردنیان هاتبوون و دواییش، ڕەوانەی (ناسریە)یان کردن.

کاژیک دوای هەرەس

لەبەرئەوەی کاتی هەرەس، ڕێکخراوە رامیارییە کوردی و کوردستانییەکان، هیچ جۆرە هەڵوێستێکی کوردانە و مەردانەیان نەبوو، هەر لەگەڵ بڵاوە بە شۆڕشەکە کرا، هەموو ڕێکخراوە رامیارییەکانی کوردستانیش هەڵوەشانەوە و بەڵگەی بوونی خۆیان لەدەستدا. (کاژیک) هەر پێش هەرەسیش دەمێبوو، وەک لاشەیەکی بێگیانی لێهاتبوو. گەر تا ناوەڕاستی ساڵی (1973)ش، وەک یەک تەنی یەککرتووی لاوازی نهێنی کاریدەکرد، ئەوا لە ئەوە بە دواوە، تا ڕۆژی هەرەسەکە، بەتەواوی کەرتکەرت و لاوازبووبوو. دوای هەرەسیش، وەک هەموو ڕێکخراوەکانی دیکە، بەیەکجاری نووزەی لێ بڕا. بەڵام هەموو ڕێکخراوەکان، کادیرەکانی خۆیان مابوو، تەنیا ئەوەبوو، وەک جاران لە چوارچێوەی ڕێکخستنێکی یەککرتووی دیاریکراودا، کۆنەبووبوونەوە و کاریان نەدەکرد.

(کاژیک)، لە ئەو تاقیکردنەوە گەورەیەی ناکۆکی نێوخۆ و هەرەسی شۆڕشی ساڵی (1975)، بەتەواوی لە پەلوپۆکەوت، ناوی تەنیا لەسەرزاران و لە لاپەڕەکانی مێژوودا مایەوە، دوای ئەوەی کادیرە نەتەوەییەکان گەڕانەوە، لەسەر زۆر شت ناکۆکبوون و گرفتی گەورەیان هەبوو، بۆیە لە ئەو کاتەدا، کادیرە کۆنەکانی (کاژیک)، بەسەر چەن دەستەیەکدا دابەشبووبوون:

یەکەم: هەموو ئەو کادیرە پێشکەوتووانەی، لەگەڵ هێڵی ڕاستکردنەوەکەدا نەبوون، دوای کڵاوی بابردووی سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک) کەوتبوون، ئەو سەرکردایەتییەی دوای

هەرەسەکەش، نووزەیەکیان لێوە نەهات، تەنانەت بڵاوکراوەیەکیان دەرنەکرد و هێندێکیشیان خۆیان لە (ئاران) قایمکرد. لە ئەوانەی گەڕاشیبوونەوە: (عەبدوڵڵائاگرین، کامیل ژیر، عومەر شەمەیی، فەرهاد عەبدولحەمید، مژدە تایەر، نوری حەمەعەلی، عەلی توفیق، غەفوور ژاژلەیی و شەریف مەولوود) بوون، چەن دۆست و هاوبیرێکی دیکەشیان لەگەڵبوو. بەڵام ئەمانە، هیچ جۆرە چالاکییەکیان نەبوو. بەتەواوی لەیەکدی پچڕابوون، زۆربەشیان بڕوایان بە هیچ نەمابوو. لەگەڵ ئەوەشدا، لە دەستەی دووەم دەسڵەمینەوە، کە بەناوی (کاژیک)ەوە کاربکەن و تووشی شتێکیان بکەن. یا لەسەر بڕیارە کۆنەکەی خۆیان مابن و تۆڵەیان لێ بکەنەوە.

دووەم: هەموو ئەو کادیرانەی، لەگەڵ بزووتنەوەی هێڵی راستکردنەوە و نوێکردنەوەی (کاژیک)دا بوون، دژی سەرکردایەتی کۆن کاریاندەکرد. وەک (ئازاد مستەفا، عەدنان عەبدوڵڵا، قادر مستەفا، جەلالی حسەکەلوش، لیوا مەنسوور حەفید) و هێندێ ئەندامی خواریشەوەیان لەگەڵبوو.

سێیەم: دەستەیەکی بچووکیش هەبوون، سەرەتا لەگەڵ نوێبوونەوەکەدا بوون، بەڵام کاتێ ئەو بڵاوکراوەیەیان دەرکرد و گرفت لە نێوانیاندا دروستبوو، لەگەڵ هیچ یەکێ لە ئەو دوو دەستەیەدا نەمان. بەڵکوو هەوڵی یەکگرتنەوەی هەموو هاوبیرانیان دەدا و پێوەندییان بە هەردوو دەستەکەشەوە هەبوو. وەک من، (وریا براخاس، سەروەت موحەممەد ئەمین، کەریم ڕۆژ، برایمی حەمەعەلی) و چەن ئەندامێکی دیکەش بوون.

کادیرەکانی سەرکردایەتی کاتیی

سەرکردایەتی کاتی هەرێمی باشوور، لە (شێرکۆی هەژار، عوسمان رەشید، ئازاد مستەفا و برایمی حەمەعەلی) پێکهاتبوو. دوای هەرەسەکە، (شێرکۆ) نەگەڕابۆوە و لە (هوڵەند) نیشتەجێبوو. (عوسمان) هەر زوو وازیهێنا و وەک خۆشی دەیگوت، بوو بە کوردێکی کۆمۆنیست. (ئازاد) گەڕایەوە، بەڵام تا ئەو کاتە، هیچ چالاکییەکی نەبوو. (برایم) هەر لە (پێنجوێن)ەوە وەرسبووبوو، لە هاوبیرەکانی خۆی بە گومانبوو، دەمی بوو، باسی هیچی نەدەکرد و هەر لە سەرەتاشەوە، لە جێی نەبووان بوو!

ئەندامانی کۆمیتەی سوپایی، جگە لە من، (ئازاد مستەفا، لیوا مەنسوور حەفید، ملازم کەریم سەلام) بوون، رەوانشاد ملازم (حەمەشەوقی)ش پاڵێوراوبوو. ئێمە هەموومان گەڕاینەوە، بەڵام لەنێو خۆماندا ناکۆکبووین.

کاتێ (ئازاد) ورەی بەرزبووەوە، تەکانێکی بە خۆی دابوو و دەستی بە چالاکی کردبووەوە. سەرەتا پێوەندی بە (مەنسوور)ەوە کردبوو. ئەویش لە گوماندا دەژیا و نەشیدەتوانی،

دەسبەرداریی و بی خەباتی کوردایەتی دلنیشی. تەنانەت تا ماوەیەکیش، (مەنسوور) نامەی بو (ئازاد) دەنووسی، بەلام بە دەسی خوی نەیدەنووسی، بەلکوو نامەکانی بە دەسوخەتی یەکی لە خوشکەکانی دەنووسی!

کاتیکیش (ئازاد)، پیوەندی بە (کەریم)ەوە کردەوە، زور بەشیوەیەکی ناشیرین وەلامی دابووەوە و دەریکردبوو. پیی گوتبوو: ئیوە بریاربوو، وەک (پارتی) و بنەمالەی (بارزانی)، ئەو خەلکە بەرەلانەکەن و راپەرن، کەچی دەسی ئیمەشتان بری!

مینەدەی ئاگام لیبیی و (کەریم) خوشی بوی گیرامەوە، لە کاتی هەرەسەکەدا، لە (تەویلە) زوربەی کادیرە سەربازییەکانی (کاژیک)یان کوکردبووەوە، دەسیشیان بەسەر چەک و تەقەمەنییەکی زوردا گرتبوو. چاوەروانی فرمانی سەرکردایەتی کاتی (کاژیک)یان دەکرد. وەلامیان بو بنیرن و لەسەر شورشبەرپاکردن بریاردەرلەبن. لەبەرئەوە تا درەنگانی مابوونەوە و نەگەرابوونەوە. بەلام پاشان زانیبوویان، ئەندامانی سەرکردایەتی کاتی، لە (سولەیمانی) توزدەکەن. ئیدی ئەوانیش لە ناچاریدا گەرانەوە. بویە بە هیچ جوری، بروای بە سەرکردایەتی (کاژیک) نەمابوو، دواتریش باوەری بە (پاسوک)یش نەبوو. هەرچەند لە خوارووی (عیراق)یش دەهاتەوە، من دەمبینی و دلخوشیم دەدایەوە، بەلام چونکە وەرسبووبوو، خواخوایبوو، جولانەوەیەک دەسپیبکا، یەکسەر پیوەندییان پیوەبکا و خوی لە ئەو سەروکایەتییکردنە قوتارکا.

رەوانشاد (شەوکەتی حاجی موشیر) و (حامی حاجی غالی)، هەردووکیان دوو هاوبیری میلی سەربازی خومان بوون، یەکەمیان سالی (1991) لە (لەندەن) و دووەمیشیان سالی (1998) لە (ئەمستەردام)، ئەم راستییانەیان بو گیرامەوە و گوتیان: ئیوە، ئیمەتان بەجیهیشت!

کەریم سەلام و کومەلە

(کەریم) روژی بە منی گوت: (کومەلە) پیوەندی پیوە کردووم، داوایان لی کردووم، لەگەل ئەو کومەلە ئەفسەرەدا بچینەدەرەوە. تو دەلیی چی؟ ئەمە بو من پرسیاریکی زور قورسبوو لیم پرسی: کی پیوەندی پیوە کردووی؟ گوتی: (ئازادی موحەممەدی مەلاحەمە ئاغا)

رەوانشاد (ئازاد)، کوریکی زور باشبوو، تا بلیی، هیمن و لەسەرخو، بیدەنگ و ریکوپیک بوو. لە ناوەندیی شورش، هەرسیکمان پیکەوە لە پولیکدا بووین. زور کوردپەروەربوو، خوشماندەویست و بروامان پیی هەبوو. بەلام پیم گوت: ئەوان مارکسین، تو ئیستەش خوت بە نەتەوەیی دەزانی، بروناکەم، لەگەلیان هەلکەی. گوتی: گرنگ نییە. کاتی خوشی

(کاژیک) بووم، کەچی پێشمەرگەی شۆڕشی (11)ی سێپتێمبەر بووم. من هەر خۆم بە نەتەوەیی دەزانم، چونکە من پێشمەرگایەتی بۆ کورد دەکەم و لە ئەوە پتر ناتوانم، ئەو سەرشۆڕییەی (بەعس)ی داگیرکەر قەبوولکەم. لەبەرئەوە، ماوەی مانگێ لە کارەکەی، مۆڵەتی وەرگرت و لەگەڵ (ئازاد)دا چووەدەرەوە. جگە لە هەرسێکمان، کەسی دیکە پێی نەدەزانی. بەڵام دوای دوو هەفتە هاتەوە و گوتی: ئەو مارکسییەتە وشکە، بە من نەدەکرا و هاتمەوە. ئیدی بۆ سەر کارەکەی خۆی گەڕایەوە.
بەداخەوە دوای ئەوە، (ئازادی مەلا) ساڵی (1977) گیرا، لە گرتووخانە ئەشکەنجەیەکی زۆریان دا، هێندە خۆڕاگربوو، نەک هەر ناوی کەسی نەهێنا، بەڵکوو تەنانەت دانی بە تۆمەتەکەی خۆشیدا نەنا. دوایی لە لێبووردنەکەی ساڵی (1979)دا ئازادکرا. ماوەیە لەنێوشار مایەوە و ئیدی لە ئەوە پتر نەیتوانی، خۆی بگری، چووەدەرەوە. پاشان بۆ کارێکی تایبەت هاتبووەوە بۆ (سولەیمانی)، بەڵام لە گەڕانەوەدا، شەوی (7/8. 3. 1981)، لە گەرەکی (برایم پاشا) شەهیدکرا.

ڕەوانشاد ئازادی موحەممەدی مەلاحەمە ئاغا (1950 – 1981)

دوای ئەوەی ساڵی (1976)، ملازم (ستاری سەعید خەلەف)، وازی لە پێشمەرگایەتی هێنا و خۆی رادەسی دەسەڵات کردەوە، یارمەتی کۆمەڵی ئەفسەر و مفەوەزی هاوڕێی خۆی دا، لە خوارووی (عێراق)ەوە بۆ (کوردستان) گەڕانەوە. ئیدی جارێکی دیکە و لە ئەو کاتەوە، (کەریم) پێوەندی بە (شێخ مەنسووری حەفید)ی پارێزەرەوە هەبوو. خۆی بە (بزووتنەوەی سۆسیالیست) دەزانی و هیچ جۆرە پێوەندییەکی بە (پاسۆک)ەوە نەبوو!

تێهەڵچوونەوە و هەوڵدان

کارێکی باشبوو، زۆربەی هاوبیرەکانمان، (ئێران)یان بەجێهێشت و گەڕانەوە. (مەنسوور) و (شەوقی)، سەرو نامەیان لە (شێرکۆی هەژار)ەوە هێنابوو. لە یەکێ لە ئەو نامانەدا، فرمانی بە (ئازاد مستەفا)ی شاگردی کردبوو، ڕێکخستن دروستکەنەوە. بەڵام نابێ، (حوسێن موحەممەد) وەرگیرێتەوە!

من زۆر سەیرم لە ئەو نامەیە دەهات. لە ئەوە دەچوو، ئەم پیاوە هێندە بەخۆیدا رابەرموو بێ، هەموو کوردی بە ئاژەڵ تێبگا! لە ئەو بڕوایەدا نەبووم، (شێرکۆ) لە ئەو جۆرە کەسانە بێ، ڕۆژێ لە ڕوژان، بە هەڵەکانی خۆیدا بهێتەوە. کەمێ ڕێزی خۆی بگرێ، لە دوورەوە قسەی زل نەکا و پەلاماری بەردی گەورە نەدا! ئاخر ئێمە لە بندەستی (بەعس)دا بووین، دەمانتوانی، بڕیاربدەین، چی بکەین و چی نەکەین؟ لەگەڵ کێدا کاربکەین و کێ لە ڕێکخستنەکە دوورخەینەوە. جگە لە ئەوەی، لە ماوەی ئەو ساڵەی لە دەرەوە، لە سەرکردایەتی کاتی (کاژیک)دا کاریدەکرد، لە زیان پتر، هیچ جۆرە کەڵکێکی بە ڕێکخستنەکە نەگەیاند. هەموو هاوبیرەکانیش لە کرێوکۆڵە دەروونییەکانی، باش شارەزابوون!

دوای ئەوەی گەڕاینەوە، هێندێ جار من و (ئازاد)، یەکدیمان دەبینی. من بەڕوژ پتر، خەریکی خوێندن بووم، شەوانەش زۆربەی کات، لەگەڵ برادەرانێدا لە یانەی مامۆستایان دادەنیشتین و دەمەتەقێماندەکرد. زۆربەی شەویش (ئازاد)م لە ئەوێ دەدی، دەیخواردەوە و یاری کاغەزی دەکرد. شەوێ چاوەڕێمکرد و تا درەنگانێ، دووقۆلی پێکەوە لە چیمەنەکەدا دانیشتین. گەلێ شتمان باسکرد، بەڵام بە هیچ ئەنجامێ نەگەیشتین.

ناوەراستی مانگی (6) بوو، لە چاکەی ئەوەی ئەو هەموو ڕاژەیەی خوشکە (لەعلی) خێزانی، لەگەڵ من و (سەلاح)ی برام کردبووی، حەزمکرد، لەگەڵ دایکم وماڵەوەدا، یەکدی بناسن. لە هەمان کاتیشدا، لەگەڵ (ئازاد)دا دانیشین، کەمێ قسەبکەین و بڕیارێکی بنەبڕی بدەین. ئەوە بوو، ڕۆژێ لە بەیانییەوە هاتن و ماوەیەکی زۆر پێکەوە ماینەوە.

<u>لە ڕاستیدا، هیچ جۆرە ئامادەییەکی تێدا نەبوو، کارێکا خۆی لە وەڵامی پرسیارەکان دەدزییەوە، لە ئەوەدەچوو، بڕوای بە هیچ شتێ نەمابێ! بەڵام من لە ئەو ڕۆژەدا، چاودێری گەلێ شتی گەورەم لێ دەکرد و زۆر بڕوام پێ بوو. چونکە دەمزانی، ئەو ڕاکردنەی لە ترسەوە نییە، بەڵکوو پیاوێکی مەرد و ئازا، خوێندەوار و ڕووناکبیرێکی باشە. وا باشترە بە شێوەیەکی بەرتەوام، لەگەڵیدا خەریکبم، تا دیسانەوە گوڕ پەیدا دەکاتەوە، کادیرە چالاک و دڵسۆزەکەی، بیری نەتەوەیی جارانی لێ دەردەچێتەوە!</u>

هەرچەندە دانیشتنی ئەو ڕۆژەش، هیچ جۆرە ئەنجامێکی نەبوو، بەڵام بڕیارماندا، مانگی جارێ یەکدی ببینین.

بارودۆخی زانکۆ

دوای ئەوەی بۆ زانکۆ گەرامەوە، ئیدی زۆر بە رێکوپێکی و باشی دەمخوێند. جگە لە هاورێ کۆنەکانی خۆم، زۆر کەم تێکەڵاوی خوێندکارانی دیکە دەبووم. خوێندکارە بەعسییەکان، گوشارێکی زۆریان لێ دەکردم و داوایاندەکرد، کاریان لەگەڵ بکەم. منیش زۆر بەراشکاوی پێم دەگوتن: من بڕوام بە کاری رامیاری نەماوە، خۆم بۆ خوێندن و زانست تەرخانکردووە. چەن جاری هاتن و ئەمەیان بە گوێمدا دەدا، منیش هەموو جارەکان، هەر هەمان قەوانم بۆ لێدەدانەوە. ئیدی باشبوو، زوو لە کۆڵمبوونەوە.
بەڵام بەداخەوە، هێندێ کەس هەبوون، بەرگەی هەڕەشەی ئەوانی نەگرت. لەبەرئەوە بانگهێشتنەکەیان پەسەندکردن و هاوکارییان لەگەڵدا کردن. سەیر ئەوەبوو، نە خۆیان شاد و نە وێژدانیان ئاسوودەبوو، نە لای ئێمەش رووپیاندەهات. باسییکەن!

نەخۆشیی

هەرچەندە ئەو ماوەیەی لە (بەغدا) بووم، کاتێکی زۆر خۆشم، لەگەڵ برادەرانمدا رابوارد، بەڵام کاتێ بۆ (سولەیمانی) گەرامەوە، نەخۆشی هەمووی لە کونەلووتمەوە دەرهێنایەوە. بە جارێ تووشی هەردوو نەخۆشی مەلاریا و گرانەتا بووم، زۆر بێهێز و وەڕسی کردبووم، بەتەواوی پەکیخستبووم. چەن جارێ سەرم لە نەخۆشخانە و نۆرینگە دا، هەر کەڵکی نەبوو. بەراستی، پیاوەتی (ئەنوەری حاجی ئەورەحمانی مەلاسەعید)م بیرناچی، هەمیشە بەسەرسەرمەوەبوو. بۆ لای پزیشکی دەبردم و دەرمانی بۆ دەهێنام. بەڵام دوکتورەکان چاریان نەکردم، تا پەنام بۆ (ئازاد مستەفا)ی هاورێم برد. ئەو کاتە، لە تاقیگەی پشکنینی خوێن، لە نەخۆشخانەی سەرەوە کاریدەکرد. هەر چاوی پێم کەوت، گوتی: با خوێنەکەت وەرگرم و بیپشکنم، دوور نییە، نەخۆشی مەلاریات هەبێ. دوایی هەرواش دەرچوو، (21) دەنک حەبیان بۆ نووسیم، دوای ئەوەی حەبەکان تەواو بوو، راستبوومەوە.

پەلەقاژێی خەبات

دوای ئەوەی لە (ئازاد مستەفا) نائومێدبووم، قسەم لەگەڵ (وریابراخاس، سەروەت و برایمی حەمەعەلی) کرد، تا لە خۆمانەوە دەستپێبکەین و پێوەندی بە ئەو هاوبیرانەوە بکەینەوە، کە پێشتر دەمانناسین. بەڵام بڕیارمان نەدابوو، بە ناوی چییەوە کاربکەین. بەڵکوو ئەرکی ئەو قوناغەمان، تەنیا هەر کۆکردنەوەی هاوبیران و یەکگرتنەوەی هەردوو باڵەکەی (کاژیک) بوو.
من لەڕێی خۆمەوە، پێوەندیم بە چەن هاوبیرێکی کۆنەوە کرد، هێندێکیان ئامادەییان تێدابوو، سەرلەنوێ کارمان لەگەڵ بکەنەوە. هێندێکی دیکەشیان قایل نەبوون. بەهۆی

(فەرهاد عەبدولحەمید) و (مژدە تاهیر)ەوە، لەگەڵ دەستەی یەکەم و لەڕێی (ئازاد)یشەوە لەگەڵ دەستەی دووەم پەیوەندیم هەبوو. بەڵام ساڵی (1975)، زوو ڕزین و بە هیچ ئاکامێ نەگەیشتین.

ساڵی خوێندنی نوێ

سەرەتای مانگی (9)ی ساڵی (1975) بوو، دەرگەی زانکۆ کرایەوە و خوێندن دەستپێکردەوە. لە کورسی یەکەمی پۆلی (4)دا بووم، کاتێ (فەرهاد) خوێندنی تەواوکرد، دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق)، ڕەوانەی (ئێران)یان کردەوە. بەڕاستی هەواڵێکی زۆر ناخۆشبوو، چونکە (فەرهاد)م زۆر خۆشدەویست، کوڕێکی تا بڵێی، هێمن و لەسەرخۆ. وریا و ژیر بوو. خەڵک زۆر ڕێزیان لێ دەگرت. وامدەزانی، جارێکی دیکە نایبینمەوە. ئەو شەوە لەگەڵ (سەروەت) و (برایم)دا سەرماندا و ماڵئاواییمان لێ کرد. هەموومان لە بێدەسەڵاتیدا، دڵمان پڕبووبوو. بەتایبەتی من و (فەرهاد)، زۆر بەسەر یەکیدا گریاین.

ڕۆژی (3. 2. 1972)، لە زانکۆی (سولەیمانی) گیراوە.

سەرلەبەیانی ڕۆژی (8. 4. 1976)، لەبەردەرگەی زانکۆ چاوەڕێی خوێندکارانمان دەکرد، بەرەو سەیرانی (ئەحمەئاوا) بڕۆین (تەحسین عەلی مەحموود، ئەحمەد عارف، حوسێن موحەممەد و ئەحمەد حەمەئەمین).

نەوروزی ساڵی (1976)

دوای هەرەس و ساڵی (1976)، ڕۆڵە دڵسۆزەکانی کورد، یادی جەژنی نەورۆزیان کردەوە. ئەوەش بۆ ئەو ڕۆژە، ڕووداوێکی گەلی گرنگبوو، هەموو نیشتمانپەروەرانی شاری (سولەیمانی) ڕاچڵەکان. جگە لە ئەوەی، سەرلەئێوارەی (20)ی مانگ، وەک کەلتوورێکی کۆنی نەتەوەی کورد، لە زۆربەی سەربان و باڵەخانە بەرزەکانی نێوشار، ئاگرکرابووەوە. لە هەمان ئێوارەشدا، چەن کوردێکی مەردی وەک (جەمالی عەلی باپیر)، لە هاوڕێیانی (کۆمەڵەی مارکسی – لینینی)، لە دەرگەی ماڵانیان دەدا، داوای ڕاپەڕین و شۆڕشیان لە خەڵک دەکرد.

هەروەها خوێندکارانی زانکۆی (سولەیمانی)ش، دوای ئەوەی لە زانکۆ یادی نەورۆزیان پیرۆزکرد، لە زانکۆوە بە کۆمەڵ بەدەم سروودی نەورۆزەوە، بەبا بژی کورد و (کوردستان)، بە جادەی شێخاندا بەرەو مزگەوتی گەورە هاتنەخواری. دوای ماوەیەکی کەم، سەگ و گورگەکانی (بەعس) و کوردە خۆفرۆشەکان بەپەلە هاتن، پەلاماری خۆپیشاندەرەکانیان دا، چەن کەسێکیان گرت و بڵاوەیان بە خۆپیشاندانەکە کرد. ڕۆژی دوایی ئەم دوو ڕووداوە، لەنێو جەماوەری شاردا، بەتەواوی دەنگیدایەوە و هەستی نەتەوەیی، خەڵکێکی زۆری جوڵان.

هەر لە یادی جەژنی نەورۆزی هەمان ساڵدا، بڵاڤۆکێ بە ناوی (پارتی سۆسیالیستی نەتەوەیی کورد)ەوە دەرچوو، لەسەر ئاستێکی زۆر کەم بڵاوکرایەوە. دیارە (ئازاد) حەزی نەکردبوو، ڕاستەوخۆ بڵاڤۆکەکەم بداتێ، بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ، بۆی ناردبووم، ئەوەش تەنیا هەر بۆ ئەوەبوو، تێمبگەیەنێ، کە ڕێکخستنێ بە ئەو ناوەوە هەیە، چیدیکە پێویست ناکا، سەری خۆتان بیەشێنن و ڕێکخراوی نوێ دروستکەن. منیش کە بڵاڤۆکەکەم خوێندەوە، یەکسەر شێوەی نووسینەکەم ناسییەوە و زانیم، دەستی (ئازاد)ی تێدا هەیە. جگە لە ئەوەی ناوی ڕێکخراوەکە، بەلامەوە نامۆ نەبوو، چونکە چەن جاری لە (پێنجوێن)، لەبری ناوی (کاژیک)، ئەو ناوە پێشنیازکرابوو. ئەمانە هەموویان وایان لێ کردم، پتر بجوڵێم و سەرلەنوێش، پێوەندی بە (ئازاد)ەوە بکەمەوە.

یەکێتی قوتابیانی کوردستان – عێراق

یەکێ لە ئەو هاوڕێ خۆشەویست و جێی باوەڕانەی، زۆر جار دەمبینی، باسی ڕەوشی (کوردستان) و ڕێکخستنمان دەکرد، (سەلامی مەلاعەبدولرەحمان) بوو. چەن جاری یەکتریمان بینی و لەسەر بارودۆخی گەلەکەمان دەمەتەقێمانکرد. لە ئەنجامدا هەردووکمان لە ئەو بڕوایەدا بووین، ئێمە وەک خوێندکار دەبێ، سەرەتا (ی. ق. ک.) دامەزرێنینەوە. بێ جیاوازی بیروباوەڕ و پارتایەتی، هەموو خوێندکاران لە چوارچێوەی ڕێکخستنێکی هاوچەرخی پیشەییدا کۆکەینەوە.

پاشان لە مانگی (8)ی (1976)دا بوو، بڵاوکراوەیەکی بە ناوی قوتابیانەوە دەرچوو. (سەلام) وێنەیەکی بۆ هێنام. بەڵام من نێوەرۆکەکەیم بە دڵ نەبوو، چونکە لەگەڵ ئەوە نەبووم، هێرش بۆ سەر هیچ کەسایەتی و لایەنێکی رامیاری بکری. دواییش نامیلکەیەکی چکۆلانەی بۆ هێنام، بە زمانی عەرەبی نووسرابوو، ناونیشانەکەی (ئەلئیتحاد ئەلوەتەنی ئەلکوردستانی لماذا) بوو. ئیدی من گومانی ئەوەم پەیداکرد، ئەو یەکێتییەی ئەو دەیەوێ، لەگەڵ مندا دروستیبکا، سەر بە (یەکێتی نیشتمانیی) یی!

بۆیە هەر زوو، لە یەکدی جیابووینەوە و نەمانتوانی، زەمینێکی هاوبەش بدۆزینەوە و پێکەوە کارێکی هاوبەش بکەین. چونکە (یەکێتی) بەشێوەیەکی بەردەوام، هێرشی توندی بۆ سەر (پارتی) و بنەماڵەی (بارزانی) دەکرد، ئەوەش لەگەڵ دید و بۆچوونی، ئەو کاتەی ئێمەدا نەدەگونجا. جگە لە ئەوەش، بە ئەو شێوەیە نەماندەتوانی، هەموو خوێندکاران لە یەک رێکخراوی پیشەیی یەکگرتوودا کۆبکەینەوە.

سەرکردایەتی کاتیی پارتیی (قیادە موەققەتە)

رۆژێ (کەماڵی حەسەن چاومار)، تەلەفۆنی بۆ کردم و گوتی: دەمەوێ، چاوم پێت بکەوێ. کاتمان دانا و لە یانەی مامۆستایان یەکدیمان بینی. پێشەکی هێندێ قسەیکرد و پاشان داوای لێ کردم، کاریان لەگەڵ بکەم. منیش زۆر بەکراوەیی و راشکاوی گوتم: کاتی خۆی پێکەوە، ئەندامی رێکخراوی قوتابیانی (پارتی) بووین. لە ئەو پەڕی لووتکەی دەسەڵاتی (پارتی) و لە ئەو سەرکەوتنە گەورەیەی لە رێککەوتننامەکەی (11)ی مارسدا بەدەستیهێنا، بڕوام بە (پارتی) نەبوو، چونکە هەرگیز پارتێکی نەتەوەیی نەبووە و نەیتوانیوە، دەرد و ئازارەکانی گەلی کورد تیمارکا. جگە لە ئەوەی لەسەر (کازیک) منتان لە (پارتی) دەرکرد و خراپترین بڵاوکراوەتان لەسەر دەرکردم. ئێستە دەتانەوێ، دوای ئەو کارەساتە گەورەیەی، سەرکردایەتی (پارتی) بەسەر گەلەکەمدا هێنایان، جارێکی دیکە باوەڕتان پێ بکەم و کارتان لەگەڵ بکەمەوە؟!

هەرچەندە گەلێ بەڵگە و بروبیانووی بێبناغەی هێنایەوە، بەڵام هیچ کەڵکی نەبوو، چونکە بە هیچ شێوەیە، بڕوام بە ئەو قسانە نەبوو، لەبەرئەوە چۆن هاتبوو، هەرواش بە نائومێدی گەڕایەوە. بەڵام بە ئەو دانیشتنەدا تێگەیشتم، (پارتی) لە ساڵی (1976)ەوە، رێکخستنی خۆی دامەزراندووەتەوە و (کەماڵ)یش، یەکەمین کادیری پێشکەوتوویانە. لەگەڵ ئەوەشدا، (کەماڵ) تا ئەو رۆژەی لە (سولەیمانی) ژیاکرد، هەر وەک دوو کوردی دڵسۆز، هەڵسوکەوتمان لەگەڵ یەکدی دەکرد و رێزی یەکدیمان دەگرت.

وریا براخاس

ئەو کومیتە کاتییەی، لەگەڵ (سەروەت) و (وریا)دا دامان مەزراندبوو، تەنیا هەر وەک پێوەندییەکی سێ قوڵی نێوخۆمان وابوو، بڕنەوەی یەکدی لە هەموو گۆڕانکاری و ڕووداوەکان ئاگادارکەینەوە و گەر کرا، لە دواڕۆژدا پێکەوە کارێکی ڕێکوپێک بکەین. بەڵێنیشمان بە یەکدی دابوو، هیچ جورە شتێ لە یەکدی نەشارینەوە.

ڕۆژێ دوکتور (سەیوانی عەلی ڕەزا)ی خوشکەزای (وریا)م بینی، گوتی: دوێنێ (عەبدوڵلائاگرین) لای خاڵە (وریا)م بوو. ماوەیە لەماڵەوە پێکەوە دانیشتن و نازانم، باسی چییان دەکرد. منیش هیچ قسەم نەکرد، بەڵام زۆر سەیرم لێهات، چونکە ئێمە بڕیارماندابوو، هیچ شتێ لە یەکدی نەشارینەوە. ئاخۆ دەبێ، (وریا) بۆچی باسی ئەو یەکدی بینینەی نەکردبێ؟! یا (ئاگرین) لەگەڵ ئەودا، خەریکی چی بن؟! بە مەرجێ لە ڕۆژی ناکۆکییەکەی نێو ڕیزەکانی (کاژیک)ەوە، کەسمان قسەمان لەگەڵ (ئاگرین)دا نەدەکرد. بە (سەروەت)م گوت: باسی مەکە، بزانین (وریا) خۆی بۆمان باسدەکا، چونکە (ئاگرین)، سەر بە دەستەی دوورەمبوو.

ماوەی هەفتەیەکی پێچوو، هەموو ئێوارەیە (وریا)مان دەدی، بە هیچ شێوەیە، بەلای ئەو باسەدا نەدەچوو. ئێوارەیەک هەرسێکمان پیاسەماندەکرد، لێم پرسی: (عەبدوڵلائاگرین)ت دیوە؟ وەک لە بانی بەربیەیتەوە، بەکسەر پەشۆکا و گوتی: تۆ چوزانی؟ گوتم: گرنگ نییە. گوتی: بەڵێ دیومە و لە ترساندا هاتبوو بۆ لام، وای دەزانی، من لەگەڵ (شێرکۆ) و ئەوان کاردەکەم. من و (مەهدی مەلاعەلی)یان ڕاسپاردووە، بیکوژین. هەزار پاکانەی کرد، گوایە هەرگیز دژی من لەنێو (کاژیک)دا، قسەی خراپی نەکردووە. منیش دڵمدایەوە و پێم گوت: مەترسە. من کاری وا ناکەم، ئاگاشم لە هیچ جۆرە ڕێکخستنێ نییە. پاشان من گوتم: بۆچی بۆ ئێمەت باس نەکرد؟ گوتی: بە پێویستم نەزانی. منیش گوتم: کەواتە، لە ئەم ساتەوە حەزدەکەم، تەنیا هەر برادەربین و هیچ جورە شتێکمان، لە نێواندا نەمێنێ. بە ئەو شێوەیە، ئەو هەڵەش هیچی لێ سەوز نەبوو!

دانیشتنێکی چوارقوڵی

(مەنسوور) بۆ جەژنی نەورۆز، لە خوارووی (عێراق) هاتبووەوە. ئەم دەنگوباسانەم بە گوێیدادا و پێم گوت: پێویستە، چیدیکە لە ئەوە پتر، چاوەڕێ نەکەین و هەنگاوبنێین. ئەگینا ناپاکی لە نەتەوە و نیشتمانەکەی خومان دەکەین. بۆ ڕۆژی دوایی، لەبەر چاخانەی (جمهوری)، من و (برایم) وەستابووین، (مەنسوور) هات، من داوام لێ کرد، بە (ئازاد) بڵێ، دانیشتنێکی چوارقوڵی سازکەین. ئەویش هەر ئەو کاتە ڕۆیی و گوتی: لێرە چاوەڕێمکەن، ئێستە دێمەوە. دوای ماوەیە گەڕایەوە و گوتی: سبەی ئێوارە، لێرە یەکدی دەبینین و دادەنیشین.

ئێوارەی ڕۆژی (23. 3. 1976)، لە ماڵی (مەنسوور) دانیشتین. (ئازاد) بەتەواوی بیری گۆڕابوو، ورەی بەرزبووبووەوە. بەقسەکانیدا وادیاربوو، بەناوی ڕێکخراوێکی رامیاری نەتەوەیی نوێوە دەدوێ!

سەرەتا زۆر بەتوندی و تووڕەیی هاتەپێشەوە، ڕووی لە (برایم) کرد و گوتی: چیت دەوێ؟! ئەویش گوتی: دەمەوێ، هەمووومان وەک برا، پێکەوە ئیشبکەین و لە یەکدی دانەبڕێین، لە ئەم ڕۆژەڕەشەدا، ڕاژەی گەلەکەی خۆمان بکەین.

ئیدی (ئازاد)، بە شێوەیەکی زۆر ناشیرین وەڵامیدایەوە و لەسەر کارەکانی سەردەمی (پێنجوێن)، زۆر بەتوندی ڕەخنەی لێ گرت و (برایم)یش وەڵامی بۆ نەدەدرایەوە. جاروبار من هەڵمەدەدایە و داکۆکیم لە هەڵویستەکانی دەکرد. دەمگوت: با باسی ئەو کارانە نەکەین و ئەوانە ڕۆیشتن، گرنگ ئەوەیە. ئێستە چی بکەین؟ کەچی (ئازاد) گوتی: من و تۆ، دوایی یەک دەبینین و قسەدەکەین. بەڵام بە هیچ شێوەیە ئامادەنیم، جارێکی دیکە لەگەڵ (برایم) کاربکەم. بەڕاستی کارێکی پێ کرد، (برایم) زۆر پەستبووبوو، ئەو کارەی بە من بکردبایە، دوورنەبوو، پەلاماریبدەم. تا دوا جار (برایم)یش وەک پەرچەکرداری گوتی: منیش ئامادەنیم، جارێکی دیکە لەگەڵ تۆ کاربکەم. بەڵام بەڵێنبێ، خۆم بەباشی پەروەردەبکەم، تا منیش مابم، لە ڕاژەکردنی نیشتمانەکەم لانەدەم. لە کۆتاییشدا، (ئازاد) کاتێکی بۆ من دیاریکرد و کۆتاییمان بە دانیشتنەکە هێنا.

ئێستە (42) ساڵ بەسەر ئەو دانیشتنەدا تێپەڕبووە، نازانم، چی بڵێم؟ ئایا (ئازاد) بۆ ئەو کارەی کرد؟! ڕاستبوو، یا گەورەترین هەڵەیکرد؟ چونکە (برایم) بەڵێنەکەی خۆی بردەسەر، لەگەڵ (کۆمەڵە)دا دەسپێیکرد و ئیشێکی زۆری بۆ کردن، تا وای لێهات، لە ماوەیەکدا لێپرسراوی ڕێکخستنەکانی کۆمەڵەی شاری (سولەیمانی) بوو! کاتێ (ئازاد)یش لە شاخبوو، نامەی بۆ من دەنووسی: هەوڵبدەم، لەگەڵ کاکە (بلە)دا قسەبکەم و هاوکاریمان لەگەڵ بکا. من نەوەڵامی ئەوم دایەوە، نەهیچیشم بە (برایم) گوت!

ئەڵقەی ڕۆشنبیریی

لەگەڵ (ئازاد)دا، لە باخی گشتی یەکیمان دەدی، پێشەکی لەسەر (برایم)، گەلی سەرزەنشتمکرد. پاشان هێندی دەنگوباسمان ئاڵوگۆرکرد. دەمەتەقێیەکی زۆرمان، لەسەر کارەساتی هەرەس، ڕۆڵی (بارزانی)، سەرکردایەتی (پارتی) و (کۆمەڵە) کرد. لە زۆر شتدا، وەک یەک بیرمانندەکردەوە و لە هێندی شتی بچووکدا، کەمی جیاوازیمان هەبوو. دوایی بڕیارماندا، هەر لە باخی گشتی، هەفتانە یەکدی ببینین و دەمەتەقێکانمان پەرەپێبدەین. جگە لە ئەوەی هەر هەفتەی یەکێکمان، بابەتێکی گرنگی نەتەوەیی ئامادەکا و دەمەتەقێی لەسەر بکەین. پاشان هەر لە باخەکە جیابووینەوە.

یەکەمین هەفتە، من باسی پەرتووکی (گاندی ئەلقەبیس ئەلسلتر)م بۆ کرد، کە نووسەرێکی فەرەنسی نووسیبووی. پتر بایەخم بە بنەما سەرەکییەکانی، شۆرشە ئاشتیخوازانەکەی و رۆلی (گاندی)، لە ڕزگارکردنی (هیندستان) و پەیوەندی لەگەل (جەواهیر لال نەهرو)دا دابوو. دەمەتەقێمان لەسەر دەکرد. هەفتەی داهاتوو، (ئازاد) پەرتووکی (ئەمیر)ی (ماکیاڤیلی) خوێندبووەوە، زۆر بەجوانی و بەکورتی بۆی باسکردم. هەرچەندە خۆشم، ماوەیە لەوەوبەر خوێندبوومەوە. بەلام تەنیا تێبینیەکم، لەسەر قسەکانی هەبووبێ، ئەوەبوو، گوتم: کورد دەبێ، تەنیا دژی داگیرکەران، کەلک لە بیروباوەرەکانی ئەو پیاوە وەرگرێ، نەک ئەو سەرەتایانە، دژی یەکدی بەکەرخەین. هەرچەندە گوتی: زۆر ڕاستە، بەلام من بڕوام بە بەلێنەکەی نەبوو، چونکە زۆر بە بۆچوونەکانی (ماکیاڤیلی)یەوە سەرسامبوو!

هەفتەی دوایی، دەمەتەقێمان لەسەر پەیوەندی نێوان باوەری ناسیونالیزم و مارکسیزم کرد. ئەو لە ڕوانگەی تایبەتەوە، بە هەموو شێوەیە مارکسیزمی ڕەخنەکردەوە. منیش پێم لەسەر ئەوە دادەگرت، کە نابێ، بە ئەو شێوەیەی جاران، دژایەتی مارکسیزم بکەین. بەلکوو پێویستە، کەلکی لێ وەرگرین. تەنانەت گوتم: گەر بزانم، بە مارکسیزم (کوردستان) ڕزگاردەبێ، ئەوا بێ هیچ جۆرە مەرجێ، دەبم بە مارکسی. چونکە کوردی نەتەوەیی دەبێ، لەپێناوی ئازادکردن و سەربەخۆیی نەتەوە و نیشتمانەکەیدا، قوربانی بە هەموو بیر و ڕێکخراوێ بدا. گەر بەڕاستی نەتەوەیی بێ و لە هەموو شتێ پتر، نەتەوەکەی خۆی خۆشتربووێ، لە هەر لایە، سەرکەوتنی نەتەوەکەی تیدابێ، ئەو لەسەر ئەو لایە دەبێ!

کەچی (ئازاد)، لەنێو هاوبیرەکاندا بلاویکردبووەوە و گوتبووی: (حوسێن) بووە بە مارکسی و دەیەوێ، باوەڕیش بە من بێنێ، ڕێکخراوێکی مارسیانە دامەزرێنین. جا گەر من ئەوەم بویستایە، بۆ سەری خۆم لەگەل (ئازاد) دیشان؟! بۆچی یەکسەر لەگەل (کۆمەلەی مارکسی - لینینی)دا، کارم نەدەکرد؟! بەلام ئەو هەر وابوو، گەر شتێکی بە دل نەبوایە، بە شێوەیەکی دیکە لێکیدەدایەوە.

لە دوا ئەلقەی ڕۆشنبیرییەکەماندا، باسی دامەزراندنی کۆمەلە ڕامیارییەکانی کورد و کوردستانیمان کرد. وەک (کۆمەلەی هیوا، ژ. ک.، پارتی و کۆمەلەی مارکسی). لە هەمان کاتیشدا، لەگەل ڕێکخستنە کۆمونیستی و ناسیونالیستیەکاندا بەراوردمانکردن. دواتریش (کاژیک)مان بە نموونە هێنایەوە و لە ڕووی ڕێکخستنەوە، هەموو هەلەکانیمان دەستنیشانکرد. دواجاریش بریارماندا، هەفتەی داهاتوو یەکدی ببینینەوە و بریارێکی بنەبڕی بدەین، چی بکەین و چی نەکەین. بەلام من بە هیچ شێوەیە، باسی بلاوکەکەی نەورۆز و (پارتی سوسیالیستی نەتەوەیی کورد)م لێ نەپرسی. ئەویش باسی نەکرد. سووریش دەمزانی، چاوەڕێی منە، ئەو پرسیارەی لێ بکەم!

جێژنی کرێکاران

هەموو ساڵێ لە سەرانسەری جیهاندا، بە بۆنەی ڕۆژی (1)ی مایەوە، خۆپیشاندان و ئاهەنگی تایبەتی سازدەکرێ. بەعسییەکانیش ئەم نەریتەیان لە کۆمۆنیستەکانەوە وەرگرتبوو، ساڵانە یادی ئەو جەژنەیان دەکردەوە.

ڕۆژی (1. 5. 1976)، سەندیکای کرێکارانی سەر بە دەزگەکانی (بەعس)، خۆپیشاندانێکی زۆر گەورەیان ڕێکخست. کۆمەڵێ گەنجی خاوەن بیروباوەڕی جیاوازی دژ بە (بەعس)ی خەڵکی شاری (سولەیمانی)ش، وەک (بەختیار مستەفا، عەتای شێخ عومەر باراوی و ساجید عەلی)، دەستپێشکەرییانکرد و بەشدارییان لە خۆپیشاندانەکەدا کرد. لە کاتێکدا هەموو درووشمەکانی خۆپیشاندانەکە دانرابوو، هەمووی بە شانوبازووی (بەعس)دا هەڵیاندەدا، بەڵام ئەو کۆمەڵە لاوە، هێندێ دروشمی تایبەتی خۆیان دەگوت و هاواریاندەکرد: چیتان دەوێ کرێکاران، گەڕانەوەی کوردەکان!

لەسەر ئەوە لای ئامادەیی (سولەیمانی)دوە، سیخوڕەکانی (بەعس) پەلاماریاندان و ئەو چەن کوڕە گەنجەیان دەستگیرکرد، پاشان لە دادگەیەکی تایبەتدا، یەکێ بە دوو ساڵ گرتن سزادران و لە گرتووخانەی (ئەبوغرێب) توندکران. ئەوە یەکەمین کاری کۆمەڵی کوڕی لاوی سەربەخۆی تێکۆشەری کوردبوو، کە هەستیان بە چەوساندنەوە و ستەمێکی زۆری داگیرکەری (بەعس) دەکرد!

ئاهەنگ و خۆشیی

لە مانگی (6)ی ساڵی (1976)دا، خوێندنی زانکۆم تەواوکرد و هەردوو کورسەکەی پۆلی چوارم، بە پلەی زۆر باش بڕی و یەکێ بووم، لە ئەو دە کەسەی لەسەر ئاستی کۆلێژی کشتوکاڵ، پلەی بەرزم هێنابوو.

ڕۆژی (26. 6. 1976)، لە پارکەکەی (سولەیمانی)، ئاهەنگی دەرچووانی زانکۆ دەستپێکرد. تا بڵێی، ئێوارەیەکی خۆش و ئاهەنگێکی ڕازاوەبوو. لە ئاهەنگەکەدا، چەن خەڵات و دیارییەکم وەرگرت.

دوای ئەوەی ئاهەنگەکە تەواوبوو، لەگەڵ برادەرەکانمدا (برایمی حەمەعەلی، سەرومت موحەممەد ئەمین و شوڵی عوسمان فایەق)، تا درەنگانی لە باخەی فەرمانبەران دانیشتین و بە ئەو بۆنەیەوە، ئاهەنگێکی بچووکمان گێڕا. ئیدی بەتەواوی، لەدەس خوێندن ڕزگارم بوو، دەسم بەتاڵبوو، ئەو ماوەیە پتر، خەریکی خوێندنەوە بووم و زووزووش، لەگەڵ (ئازاد)دا یەکدیمان دەبینی.

<u>یادداشتی ژمارە (6) ل (425)</u>

لە ڕاستەوە (گولیزار، حوسێن، چلنار، برنادیت و مامۆستا نیگار)

سەرەتای دامەزراندنی دەستەچەکدارەکان

کۆتایی ساڵی (1975) بوو، کۆمەڵی کادیری (کۆمەڵەی مارکسی – لینینی) وەک (شەهابی شێخ نووری، عومەری سەیید عەلی، مەرەیبوون عەبدولقادر، ئاوات عەبدولغەفوور و ئەرسەلان بایز ...) پەنایان بۆ (ئێران) برد. پاشان دەسەڵاتدارانی ئەو دەوڵەتە داگیرکەرە، ڕۆژی (1. 1. 1976)، ڕادەستی (عێراق)یان کردنەوە و هەموویان گیران. (موحەممەد سەعیدی مەلاعەبباس)، لەژێر ئەشکەنجە و لەتاو ئازار، خۆی بۆ نەگیرا و ناوی کۆمەڵی لە هاوڕێکانی گوت. وەک (ئەنوەر زۆراب) و (جەعفەر عەبدولواحید)، هێندێکیشیان ئاشکرابوون. بەڵام پێش ئەوەی بیانگرن، لەنێوشارەکاندا خۆیان شاردەوە.

ڕۆژی (24-26. 7. 1976)، چەن هاوڕێیەکی کۆمەڵەی وەک (جەمالی عەلی باپیر، نەجمەدینی عەزە شانشکاو – سالار عەزیز و تەهای شێخ ڕەووف باراوی) هەڵاتن. لە گوند و چیاکانی (کوردستان)، خۆیان قایمکرد.

ڕۆژی (3-5. 8. 1976)، یەکەمین ئەفسەری کورد ڕەوانشاد (ستاری سەعی خەلەف)، لەگەل دەستەیە لە دۆست و برادەرەکانی خۆی (خالە نەبەز، کەریمی دادەمەنە، غەفوور حەسەن، فایەقی شەفیق و ئەبوشەهاب)، بە یارمەتی (ئەنوەری تۆفیق هەورامی) چوونە دەرەوە. یەکەمین فیشەک لە شۆرشی نوێدا، (جەمالی عەلی باپیر) تەقاندی. پەلاماری ڕەبایەیەکی دا و چەن چەکێکیشی گرت. دواتریش هێندی ئەفسەری کوردی دیکەی وەک (تایەری عەلی والی بەگ، ئەنوەری مەجید سوڵتان، عومەری حاجی عەبدوڵلا) ڕایانکرد.

ئیدی بە ئەو شێوەیە، وردەوردە، دەستە چەکدارەکان دامەزرابەوە و سەرەتای شۆرشی نوێی گەلەکەمان، لە چیاکانی (کوردستان) دەستپێکردەوە. لە هەمان کاتیشدا، هێزێکی چەکداری سەرکردایەتی کاتی (پارتی)ش، بە فەرماندەی (کەمال کەرکوکی) لە دەوروبەری سنوورەکان دەسوورانەوە.

هێڵی پێشمەرگەی نێوشار

لەبەرئەوەی کاتی خۆی، کارگێڕی کۆمیتەی سوپایی (کاژیک) بووم، ناوی هەموو هاوبیرەکانی هێڵی ڕێکخستنی پێشمەرگەم لابوو. زۆربەیانم دەناسی و برادەریشم بوون. کاتی گەڕاینەوە، هەرزوو پێوەندیم بە ڕەوانشاد (ئەنوەری عەلی ئەجار)ەوە کرد. (ئەنوەر)، جگە لە ئەوەی برادەرمبوو، زۆر جاریش یەکدیمان دەبینی و باسی کوربایەتیمان دەکرد. بەلام هەر هێندەم پێ دەگوت: جاری پەلەمەکە، چونکە هێشتا (کاژیک)، برینەکانی بە تەواوی ساڕێژنەبووتەوە و لەدەس زەبری کوشندەی هەرەس، ڕزگاری نەبووە، هەر کاتی ڕێکخستنەکانیش زیندووبوونەوە، ئاگاداردەکەم. ئەویش هەرچییەکی ببیستایە، بۆی دەگێڕامەوە، هەرچیشی بکردایە، پێشەکی پرسی پێ دەکردم.

ڕۆژێ گوتی: ئێوارە وەرە بۆ ماڵەوە، شتێ هەیە، بۆت باسدەکەم. ئەو کاتە ماڵەکەیان، لە کۆلانەکەی پشت نوورزیباک بوو. ساڵی (1976) و دەمەو بەهاربوو، شەو تاریکیکربوو، دووقۆڵی لە ماڵەوە دانیشتبووین، قسەماندەکرد. لەپڕ لە دەرگەیاندا! منیش یەکسەر گڵۆپی ژوورەکەم کوژاندەوە، بەتاریکی دانیشتم و گوێم هەڵخست. (ئەنوەر)یش دەرگەکەی لەسەر داخستم، تا کەس نەیەتەژوورەوە و من نەبینێ. دەرگەی کردەوە، (یاسین حەسەن - یاسینەڕەش) بوو، هاتە حەوشەکە و (ئەنوەر) پێی گوت: داوای لێبووردن دەکەم، میوانم هەیە، ناتوانم، فەرمووت لێ بکەم. ئەویش گوتی: سوپاس، درەنگە و دەبێ، هەر ئێستە بڕۆم، بەلام ئەمەم بۆ هێناوی و دوایی یەکدی دەبینینەوە. ئیدی ڕۆیشت.

ئاخ چەن حەزمدەکرد، بانگیکەم، ئیرتیر ماچیکەم و هێندێ قسەی لەگەل بکەم. چونکە (یاسین)م لە ساڵی (1970)ەوە دەناسی و لە یەکێتی جووتیاران، پێکەوە کارماندەکرد. برادەرێکی نزیکم بوو، یەکدیمان زۆر خۆشدەویست. بەلام حەزم نەکرد، لە ماڵی (ئەنوەر) بمبینێ، منیش بناسێ و دەسەکەی (ئەنوەر)یش ئاشکرابێ! دیارە خێری پێوە بوو، یەکیمان نەبینی، چونکە کاتی گیرا و ئەشکەنجەیەکی زۆریان دا، چیدیکە خۆی بۆ ڕانەگیرا، دوور نەبوو، ناوی منیشی بدایە، وەک هێندێ کەسی تووشکرد و هەموشیان لە سێدارەدران!

(ئەنوەر) هاتەوە، گڵۆپەکەی داگیرسان و دانیشتین. ئەوەی (یاسین) بۆی هێنابوو، زەرفێ بوو، دەمانچەیەکی چوارنەخۆری تێدابوو. گوتم: ئەمە چییە؟! گوتی: ئاخر من بۆ ئەم بەزمە، تۆم بانگکردووە. ماوەی مانگێ دەبێ، هێڵی پێشمەرگەی نێوشار دامەرزراوە. (یاسین) پێوەندی بە منەوە کردووە و منیش قایلبووم. ئێستە من و (خەسرەوی حەمەی محە) و (سەلاحی مەجید)، پێکەوە کاردەکەین. ئەم شەو ئەم دەمانچەیەی بۆ هێناوم، گوایە دوایی پێم دەڵێ، چی بکەین و دەس لە کێ بوەشێنین.

منیش کە ئەو ناوانەم بەرگوێ کەوت، یەکسەر گوتم: ئەو دوو برادەرە، هەردووکیان هاوبیری خۆمان بوون و دەبێ، زۆر ئاگات لێیان بێ. ئیدی ناچاربووم، خۆم ئاشکراکەم و ڕاستی پێ بڵێم. گوتم: ئێستە لەبری (کاژیک)، ڕێکخستنی (پاسوک) دروستبووە. گەر دەتەوێ، کارمان لەگەڵ بکەی، ئەوا لە ئەم کاتەوە، من و تۆ پێکەوە کاردەکەین. تۆش جارێ بە (خەسرەو) و (سەلاح) مەڵێ، کە شتێکی وا دامەزراوە، تا خۆم وەڵامت لێ دەگێرمەوە و ڕێکیاندەخەین. بەڵام خۆت سەرپەرشتییانبکە.
گوتی: ئێمە ئێستە، پێشمەرگەی نێوشارین و لەگەڵ کۆمەڵەدا کاردەکەین. ولێ لە ئەوان بێئین و لەگەڵ ئێوەدا بین؟ یا چۆن؟! گوتم: بە هیچ شێوەیە وازناهێنن و کاریان لەگەڵ دەکەن. لە هەمان کاتیشدا، لەگەڵ ئێمە دەبن و هەموو فرمانێکیش، هەر لە ئێمە وەردەگرن، بەمەرجێ، ئەوان بە ئەو پێوەندییە نەزانن. هەر کارێکیشیان پێ سپاردن، پێشەکی دەبێ، پرس بە ئێمە بکەن، ئینجا بیکەن. گوتی: زۆر باشە، چونکە من زۆر بڕوام بە ئەوان نییە. ئیدی لە ئەو ڕۆژەوە توانیمان، لەنێو هێڵی پێشمەرگەی نێوشاردا، جێپێی خۆمان بکەینەوە و پاشان ئەو پێشمەرگانەش، بە (جەلالی حسەکەلوش)ەوە ببەستینەوە.

عوسمانی قالەمنەوەر

(عوسمان)، جگە لە ئەوەی کوڕی گەڕەک بوو، هاوڕێی قوتابخانەشم بوو. دوای هەرەسەکە، هێندێ جار لە (کانیسکان) دەمبینی، ڕۆژێ لە چاخانەکەی (بەکری حەمەی مەلا) پێکەوە دانیشتین و باسی ڕەوشی کوردی لێ پرسیم. (عوسمان) زۆر پەلەیبوو، حەزیدەکرد، ڕۆژێ زووتر بچێتەدەرەوە، جارێکی دیکە چەکی کوردایەتی لەشانکاتەوە و بچێتەوە بە پێشمەرگە. بەڵام من زۆری لەگەڵ خەریکبووم، کەمێ ئارامبگرێ و چاوەڕێبکا، تا باروودۆخەکە، بەتەواوی ڕووندەبێتەوە. لەگەڵ ئەوەشدا، هێندە پەلەیبوو، هیچ کەڵکی نەبوو، گوێی لە کەس نەدەگرت!
ئێوارەیەک من و (شێخ مەنسوور)ی پارێزەری داوەتکرد. لە یانەی فەرمانبەران لەگەڵ (نووری خەرلجیانی، شێخ بەکری کوڵانی و حەمەباریکی بەنا) دانیشتبوون، یاری کاغەزیان دەکرد و دەیانخواردەوە. دوایی ئەوان ڕۆیشتن و مسیقوڵی ماینەوە. دیسانەوە باسی شۆڕشی کردەوە و زۆر تامەزرۆی هەواڵەکان بوو، منیش پێم گوت: مبشتا شۆڕشەکە، هی ئەوە نییە، خۆتی لێبدەی. چونکە هەموو ڕەهەندەکانی، بەجوانی ڕوون نەبوونەتەوە. هەرلایەکە و هەرکەس و لایەنێ، بۆ خۆیان کوێخا دییەکن!
بەڵام لە ئەوەدەچوو، قسەکانی من کەڵکی نەبووبێ و کاری تێ نەکردبێ. بۆیە دوای ئەو دانیشتنە، هەمووی دوو هەفتەی نەخایان، وا بزانم، لە مانگی (10. 1976)دا بوو، هەواڵی ڕاکردنی (عوسمان)م پێگەیشت، هەرچەندە (ستاری سەعی خەلەف)یش، وەڵامی بۆ ناردبوو، کە جارێ دان بە خۆیدا بگرێ و شار چۆڵ نەکا. بەڵام (عوسمان)، گوێی لە کەس نەگرت و دوای بڕوای خۆی کەوت!

(1994 – 1947)

هەڵسوکەوتی ئەندامێکی سەرکردایەتی کاتیی کاژیک

شەوێکی زستانی ساڵی (1976) بوو، مامە (سالح)م تیلیفۆنی بۆ کردم و گوتی: لە یانەی مامۆستایان دانیشتووم، تۆش وەرە. یانەکە لە ماڵی ئێمەوە زۆر نزیکبوو، هەمووی چەن خولەکێ دووربوو. کە چووم، (3) مامۆستای دیکەی لەگەڵ بوو، چوارقوڵی پێکەوە دانیشتبوون. چاوم بە ئەندامەکەی سەرکردایەتی کەوت، زۆر پەشیمانبوومەوە، بەڵام تازە چارنەما و نەبووایە، دانیشتمایە. جگە لە سڵاو، بە هیچ جۆرێ قسەمان لەگەڵ یەکدی نەکرد. پاشان ئەندامەکە کەلەی گەرمبوو، دەمارەکانی مێشکی داگیرسا و قسەی هەڵەقومەڵەتی دەسپێکرد!

شەوانی هەینی، لە یانە یاری دومبەڵەیان دەکرد. ئەو شەوە خوالێخۆشبوو خاڵە (حەمەفەرەج)ی هونەرمەند و خۆشنووس، بە ئەو دەنگە بەسۆزەی خۆی دەیخوێندەوە. خەڵکەکە هەموویان گوێقوڵاخبووبوون و خەریکی ژمارەکان بوون، دەیانکوژاندەوە. ئەندامەکەش بێ ئەوەی پاریبکا، زووزوو دەنگی بەرزدەکردەوە و بە پلارەوە دەیگوت: (حەمەفەرەج) دەیخوێنێتەوە! ناوبەناویش هاواریدەکرد و دەیگوت: چەرخەلە. تا دوایی خەڵکەکە، لێی توورەبوون، بەرپرسەکانی یانە هاتن و کردیانەدەرەوە.

بۆ سبەی شەو، لەگەڵ برادەراندا چووین بۆ یانە. فرمانی لە بەڕێوەبەرایەتی یانەوە دەرچووبوو، بە تابلۆی ئاگادارییەکانەوە هەڵواسرابوو، بۆ ماوەی (3) مانگ، هاتنە ژوورەوەیان لێ قەدەغەکردبوو.

هەرچەندە بیرم لە هەڵسوکەوتی ئەو مامۆستا ئەکبەتە دەکردەوە، یادگارەکانی ڕۆژانی (پێنجوێن)م بیردەکەوتەوە، پێکەنینم دەهات و لە دڵی خۆمدا دەمگوت: ساویلکەیی ئێمە بە ئەو ئەندازەیە بوو، دوای چەن دەروون ئەخۆشی کەوتبووین، ئاخر گەر ئەکبەتی کورد نەبێ، پیاوی وا دەبێ، ئەندامی سەرکردایەتی پارتێکی نەتەوەیی کورد بێ؟!!

تێکەڵبوونەوە

ڕۆژێ (ئازاد) هات بۆماڵەوە و گوتی: کاتی ئەوە هاتووە، هەموو شتەکان بەکراوەیی باسکەین. سەرەتا باسی نامەکەی (شێرکۆی هەژار)ی بۆ کردم، کە نووسیبووی: نابێ (حوسێن) وەرگیرێتەوە. پاشان سەبارەت بە دامەزراندنی (پاسۆک) و بڵاوکراوەکەی، بە بۆنەی نەورۆزەوە دەریکردبوو، گوتی: من و (شێرزاد فاتیح) و (فەرهاد عەبدولقادر) کۆبووینەوە و ئەو پارتەمان دامەزران. ناوی (پارتی سۆسیالیستی نەتەوەیی کورد) بوو.
منیش گوتم: ئاگام لە هەمووی هەیە، بەڵام قسەم نەدەکرد، تا بزانم، کەی ئەو شتانەم بۆ باسدەکەی. جگە لە ئەوەی، ئەم زانیارییانە نوێ نین، چونکە هەر لە (پێنجوێن)، ئەو پێشنیازە کرابوو، چیتیکە بە ناوی (کاژیک)ەوە کارنەکەین. گوتی: هەمووی ڕاستە، بەڵام (شێرکۆ) و (فەرهاد)، ڤیتۆیان لەسەر تۆ هەبوو، بۆیە پێوەندیمان پێوە نەکردی.
پاشان گوتی: بە پێویستمان زانی، هێڵێکیش لە دەرەوە دامەزرێنین. لەبەرئەوە (شێرزاد) و (فەرهاد) چوون بۆ (ئەڵمانیا) و چاویان بە (جەمال نەبەز) کەوت، باسی هەموو شتێکیان بۆ کردبوو. ئەویش گوتبووی: ئەو ناوە کەمێ خراپە، چونکە لە ناوی پارتە نازییەکەی (هیتلەر) دەچێ. پێشنیازیکردبوو، وشەی نەتەوەییەکە لابێرێ و ببێ بە (پارتی سۆسیالیستی کورد)، هەر خۆشی پیتەکانی لێکدابوو، ناوی (پاسۆک)ی دانابوو.
گوتم: جا باشە، تا ئێستە چیتان کردووە؟ گوتی: هیچ. چونکە تا ئێستە ئەکۆنفرانس و ئەکۆنگرەمان نەگرتووە. پێڕەو و پڕۆگرامان نییە. لەنێوخۆماندا زۆر ناکۆکین. بۆیە داوات لێ دەکەم، سەرلەنوێ دەستی هاوکاری و هاوبیری، لەنێودەستی یەکدی بنێین و بەهەمووومان، ئەم پارتە ببوژێنینەوە و پێشیخەین. بەڵام بە مەرجی تۆ دەبێ، لەسەرەتاوە دەستپێبکەیتەوە و بە خەباتی خۆت، خۆت بسەپێنی.
گوتم: ئەمە ئەوە دەگەیەنێ، ئێوە سەرکردایەتی بن و منیش کوێرانە دواتانکەوم، هەرگیز شتی وا قەبووڵ ناکەم. ئێمە هەمووومان وەک یەک واین، با پێکەوە سەرلەنوێ، ئەم پارتە دروستکەینەوە و تا بەباشترین شێوە کاربکا. گوتی: ئەوە جێی دەمەتەقێ و دانوستانە، بۆ دوایی هەڵیدەگرین. گوتم: ئەزموونی خەباتی ڕامیاری، ئەو چەن ساڵەی لە (کاژیک)دا کارمکردووە، فێریکردووم، کوێرانە دوای کەس نەکەوم و هیچ شتێکیش پەسەندناکەم، گەر بڕوام پێی نەبێ.

پاشان بێ دەنگبوو. منیش گوتم: کەواتە منیش مەرجێکم هەیە. گوتی: چییە؟ گوتم: گەر ئەم ڕێکخستنە، تەواوکەری (کاژیک) و هێڵەکەی (پێنجوێن) بێ، ئەوا من بەهیچ جۆری ئامادەنیم، کارتان لەگەڵ بکەم، جگە لە ئەوەی دەبێ، دڵن بە ئەوەدا بنێی، ئەو بڵاوکراوەکەی ڕۆژی (25. 1. 1975) لە (پێنجوێن) دەرتانکرد، هەڵەبوو، لێی پاشگەزبنەوە. گەر ئەم ڕێکخستنە تازەشە، ئەوا دەبێ، بەزووترین کات هەوڵبدەن، هەموو کادیرە نەتەوەییەکان کۆکرێنەوە، کۆنفرانس یا کۆنگرە بگیرێ. (ئازاد) گوتی: دڵنیاتدەکەم، ڕێکخستنەکە تەواوکەری (کاژیک) و هێڵەکەی (پێنجوێن) نییە. داواکارییەکانیشم زۆر لا پەسەندە. ئینجا گوتم: کەواتە با پیوەندی بە هاوبیرە کۆنەکانی (کاژیک)ەوە بکەم و ئەم ڕاستییانەیان بۆ ڕوونکەمەوە. گوتی: زۆر باشە.

کۆبوونەوە

بەگوێرەی ئەو خاڵانەی لەگەڵ (ئازاد)دا لەسەری ڕێککەوتین، ناوی هێندێ هاوبیری وەک (سەلاح)ی برام، (جەلال سەعید، فەرهاد خەففاف، سەروەت موحەممەد ئەمین، فوواد یاسین و سەباح)ی برایم دایە.

بۆ (فوواد) گوتی: خۆت قسەی لەگەڵ بکە. چونکە ماوەیە پێش ئێستە دیومە و داوای کردووە، بیکەین بە ئەندامی سەرکردایەتی، ئەگینا کارمان لەگەڵ ناکا. منیش داواکارییەکەیم ڕەتکردەوە. پاشان دوای ماوەیە، جارێکی دیکە چووم، قسەی لەگەڵ بکەمەوە، زۆر بە ڕاشکراوی پێی گوتم: پێویست ناکا، هیچ جۆرە نهێنییەک بدرکێنی، چونکە ئێستە، لەگەڵ ڕێکخراوێکی (مارکسی لینینی) کاردەکەم. ئیدی منیش وازم لێ هێنا. گوتم: باشە، من خۆم قسەی لەگەڵ دەکەم.

ڕۆژێکی هەیبینیمان، بۆ کۆبوونەوەی ئەو هاوبیرانە دەستنیشانکرد. کۆبوونەوەکە لە ماڵی (سەروەت)ی هاوڕێم بوو. (ئازاد) خۆی چووبوو، کۆبوونەوەی پێ کردبوون. پاشان کە لێبووبوونەوە، لە دەرەوە بە دزییەوە، بە (سەباح یاسین)ی گوتبوو: لەمەودوا تۆ دوو پیوەندیت دەبێ، یەکێکیان لە ئەم شانەیەدا، وەک ئەندامێکی (پاسۆک) کاردەکەی، ئەوی دیکەشیان پیوەندی پاراستنە و پێکەوە کاردەکەین. هەر شتێ سەبارەت بە ئەو هاوبیرانەی، لە شانەکەدا لەگەڵت کاردەکەن، دەزانی، یا هەر قسەیەکیانکرد، بۆم بگێڕەوە. ئەویش پێی گوتبوو: جا باشە گەر ئێمە هەموومان، لە یەک شانەدا کاربکەین و هاوبیری یەکدی بین، ئیدی چ پێویست دەکا، من بەسەر هاوبیرەکانی خۆمەوە، سیخوڕیبکەم و پاراستنبم؟! من ئەمە ناکەم و نامەوێ، جارێکی دیکە هیچ جۆرە پیوەندییەکیشم پێوە بکەیتەوە!

هەر ئەو ڕۆژە، (سەباح یاسین) هات بۆ ماڵەوە و هەمووی بۆ گێڕامەوە. منیش کەمێ هێورمکردەوە و گوتم: با کۆنفرانس بگرین، هەموو ئەو گرفتانە چارەسەردەکەین. بەڵام زۆر سەیرم لیهات، (ئازاد) ئەو کارەی بۆ کردووە؟ ئاخر لە ئەو ڕۆژە پڕ مەترسی و نائومێدیەدا، چەن گەنجی بیانەوێ، ملیان لە چەقۆی مەرگ بسوون و دژی داگیرکەری نیشتمانەکەیان خەباتبکەن، چۆن دەبێ، لە یەکەمین دانیشتنەوە، بە ئەو شێوەیە ڕەفتار بکا؟! ئەمە ئەوە دەگەیەنێ، بڕوای بە هاوبیرەکانی دیکەی شانەکە نەبووبێ!
جا هەر بەڕاستی، خۆشی نەیدەزانی، چی دەوێ. چونکە لەلایەکەوە، لەگەڵ ئێمە ڕێککەوتبوو. لەلایەکی دیکەشەوە، بڕوای پێ نەدەکردین! هەروابووە، گومانی لە هەموو کەس دەکرد، نەشیدەتوانی. واز لە ئەو گومانکردنە بێنێ! پاشان لەگەڵ (فوئاد) قسەمکرد، ئەویش ڕازی نەبوو، کارمان لەگەڵ بکاتەوە و گوتی: تازە من پێوەندیم بە لایەکی دیکەوە هەیە.

هەوڵی کوشتنی پارێزگاری سولەیمانیی

ڕۆژی (21. 12. 1976)، لەسەرجادەی (مەولەوی)، بەپێی بەرنامەیەکی ڕێکوپێک و وانەکراو، ئەو کاتەی (موحەممەد ئەمین موحەممەد) پارێزگاری (سولەیمانی)، دەچوو بۆ پارێزگە، چەن کوڕە کوردێکی ئازا و بەجەرگی کۆمەڵە (ئەنوەری توفیق هەورامی، خولەی ئەمینی بووک، سەلاحی مەجید ...) بە کلاشینکۆف تەقەیان لێ کرد. ئەوە یەکەمین کاری شۆڕشگێڕانەی شۆڕشی نوێ بوو. هەرچەندە بریندارببوو، نەکوژرا. بەڵام لە هەموو (کوردستان)دا، دەنگێکی زۆری دایەوە، ورەی خەڵکی بەرزکردەوە، بۆ خەبات و کوردایەتی هانیدان. بەعسییەکانیش خەڵکێکی زۆریان گرت و لە قوژبنی گرتووخانەکان توندیانکردن.

ساڵح عانی

ڕۆژی (9. 1. 1977) بوو، هەواڵی کوشتنی (ساڵح عانی)، بە هەموو شاری (سولەیمانی)دا بڵاوبووەوە. لە ڕاستیدا، هەرچەندە کارێکی چاوەڕواننەکراوبوو، بەڵام پتر لە ناکۆکی و دژایەتیکردنی، نێوان (سالح) و چەن کارمەندێکی زانکۆ دەچوو، لەگەڵ ئەوەشدا، بۆ ئەو ڕۆژە، کارێکی گەلێ گرنگ و بەکەڵک بوو، دەنگێکی زۆری دایەوە، بەجاری ورەی کۆمەڵانی خەڵکی بەرزکردەوە. لە هەمان کاتیشدا، دەزگە داپڵۆسێنەرەکانی (بەعس) و کادیرەکانیشی، لە خەوێکی خۆش ڕاچڵەکاند و وریایکردنەوە!
(سالح عانی) ساڵی (1974-1975)، کۆلیژی کشتوکاڵی زانکۆی (سولەیمانی) تەواوکرد بوو، دوو ساڵ پێش من بوو، گەلێ جار وەک نوێنەری (بەعس)، لە بۆنەکانی (11)ی

مارس، جەژنی نەورۆز، دامەزراندنی یەکێتی قوتابیانی (کوردستان) و (پارتی)دا ئامادە نەبوو و دەمبینی، کوڕێکی هەژار، ساکار و بێدەسەلات بوو، بەڵام کاتی خوێندنی تەواوکرد، بەعسییەکان لە زانکۆ دایانمەزراند و پۆستی باریدەدەری ڕاگریان دایە. لە (بەعس)یشدا، ئەندامێکی دەسرۆشتووی لقی (سولەیمانی) بوو.

ئیدی ئەم گەدایە، بەتەواوی لە خۆی گۆڕا و کەسی نەدەناسییەوە، وەک سەگی هاری لێهاتبوو، پەلاماری هەموو کوردێکی دەدا باشبوو، غەدریان لێ نەکرد، هەر زوو هەقی خۆیان دایە و تۆڵەی خەڵکی بێتاوانیان لێ سەندەوە!

عومەری حەمەشەمەیی

وەک یەکەمین هەوڵدان، بۆ یەکگرتنەوە و ڕێکخستنەوەی کادیرە نەتەوەییەکان، لە ماڵی (جەلالی حسەکەلوش)، دانیشتنێ بۆ (ئازاد) و (عومەر شەمەیی) سازکرا. تا بۆ دواجار هەوڵێ، لەگەڵ ئەو کادیرانەی دەستەی دووەمدا بدرێ و هەموو پێکەوە کاربکەین. بێگومان، (عومەر) بە هیچ شێوەیە ئامادەنەبوو، کار لەگەڵ هیچ دەستە و ڕێکخراوێ بکا. لەبەرئەوە زۆر بەڕاشکاوی گوتبووی: من وازم لە کاری ڕامیاری و پارتایەتی هێناوە، بڕوام بە هیچ شتێ نەماوە و بۆ خۆم دادەنیشم. ڕاستیشبیەکرد، تەنانەت کاری لەگەڵ دەستەکەی خۆشیاندا نەدەکرد، چونکە وای لێهاتبوو، بڕوای بە کەس و هیچ شتێ نەمابوو، تووشی ڕەشبینییەکی گەورە بووبوو، تەنانەت لە سیبەرەکەی خۆشی سڵی دەکردەوە!

مژدە تایەر

دوای ئەوەی (فەرهاد)یان لە (عیراق) دەرکرد و ڕەوانەی (ئێران)یان کردەوە، وەک دواتەقەلایەک، تەنیا (مژدە)م بەدەستەوەمابوو، تا لەگەڵ دەستەی دووەمدا، قسەبکەم و یەکێتی ڕیزەکانی بیری نەتەوەیی یەکخەمەوە.

ئێوارەیەک لەگەڵ (مژدە)دا، لە باخەی مامۆستایان پێکگەیشتین، هێندێ دەمەتەقێمان لەسەر ڕابووردووی (کاژیک) و سەرکردەکانی کرد. هەروەها باسی باروودۆخی (کوردستان) و قۆناغی نوێی تێکۆشان، بیری نەتەوەیی و (پاسوک)مان کرد. دوایی هەر ئەو شەوە، دانیشتنەکەمان لە ماڵی (مژدە) تەواوکرد و تا بەرەبەیان، بە دەمەتەقێوە خەریکبووین. دوای ئەوەی (مژدە)، بڕوای بە هەموو بۆچوونەکان هێنا، بەڵێنیدا، بە هەموو توانایەوە، هەوڵ بۆ یەکگرتنەوە و یەکێتی ڕیزەکانی هاوبیرانی بیری نەتەوەیی بدا، منیش سێ مەرجم بۆ دانا:

1. هەر کەرەسەیەکی ڕوشنبیری و تیوری (کاژیک)ی لا هەیە، بۆمان بێنێ.
2. جارێکی دیکە، بە ناوی (کاژیک)ەوە کارنەکرێ و (پاسوک)یان لەبوولێ.
3. لیستی ناوی ڕێکخستنی هاوبیرانمان بداتێ، تا پێوەندییان پێوەبکەینەوە.

دوای دوو ڕۆژ، کاژێکنامە، هەموو نامیلکە و بلاوکراوەکانی دیکەی (کاژیک)ی بۆ هێنام. ناوی هاوبیرەکانی خۆشیانی پێ گوتم. لە ئەو بارەیەوە لەگەڵ (ئازاد)دا قسەمکرد، زۆری پێخۆشبوو. بەلام لەسەر (نووری حەمەعەلی) و (عەلی توفیق)، تێبینیان هەبوو. بڕیاریاندا، بە هیچ شێوەیە لە ڕیزەکانی (پاسوک)دا وەرنەگیرێنەوە. هەرچەندە ئەو بڕیارەم پێ ناخۆشبوو، بەلام زۆرم لێ نەکرد، چونکە هەردووکیانم زۆر باش دەناسی و سووریش بەمزانی، لە ئەو ڕۆژە سەخت و دژوارەدا، کوری خەباتی نهێنی و قوربانییان نین، تا ئەو کاتەش، هەر بە هیوای بنەماڵەی (بارزانی) و سەرکردایەتی کاتی (پ. د. ک.) بوون. چونکە (مژدە)، پتر لایەنی پێوەندی دوستایەتی و هاوڕییەتی نێوانیانی لێکەدایەوە، وەک ئەوەی لە لایەنی پێویستییەکانی بیروباوەڕ، خەبات و هەلسوکەوتیان بڕوانێ، بۆیە لەسەر ئەوە، لەگەڵ (مژدە) ڕێک نەکەوتین، چونکە ئەو تێبینیانەی، لەسەر ئەو دوو هاوبیرە کۆنە هەمانبوو، مێشکی وەری نەدەگرت. لە ئەنجامیشدا، تێکەلوبوونەوەکە سەری نەگرت. لەگەڵ ئەوەشدا (مژدە) خۆی، هەر پێوەندی بە منەوە هەبوو.

پاشکۆنامەی ژمارە (7) ل (426)

پڕوپاگەندە

پاشان دەستمان بە کارکردن کردەوە، لەگەڵ ئەو چەن هاوبیرەی دەمناسین، بڕیارماندا، پڕوپاگەندەیەکی فراوانی گەورە، بۆ (پاسوک) بکەین و بە جەماوەری بناسێنین.
من نووسینم لەسەر دیواری توالێت و شوێنە گشتییەکانی وەک مزگەوت، خوێندنگە، زانکۆ، سینەما، یانەکانی مامۆستایان و فەرمانبەرانم، بە ئاسانترین و باشترین شێوازی پڕوپاگەندەکردن دەزانی. لەبەرئەوە لە ماوەیەکی کەمدا، لە زۆربەی ئەو شوێنانە، هێندی دروشمی وەک (کوردستانێکی ئازاد و گەلێکی بەختیار، کوردستان تەنیا مولکی کوردە، مردن بۆ داگیرکەرانی کوردستان، مردن و سەرشۆڕی بۆ کوردە خۆفرۆشەکان، بژی پێشمەرگە قارەمانەکان)، هێندێکی دیکەشمان نووسی و لەژێر ئەو دروشمانەشدا، ناوی (پاسوک)مان دەنووسی. وامان لێهاتبوو، شارەزای هەموو مزگەوتەکانی شار بووبووین و کەم مزگەوت مابوو، دیوارەکانیمان ڕەش نەکردبێتەوە!
بەلام لە هەمووی سەیرتر ئەوەبوو، لە دیواری ئاودەستێکی یانەی فەرمانبەرانم نووسی بوو: (مژدەی لەدایکبوونی پارتی سۆسیالیستی کورد – پاسۆک)تان پێ ڕادەگەیەنین. کەچی چەن شەوێ دوای ئەوە، کەسێکی ساکار و هیچ لەبارنەبوو، لەژێریدا نووسی

بووی: (حیزبەکەی شێخ حوسێن)، منیش کە ئەوەم بینی، جگە لە ئەوەی دەسوخەتەکەم ناسییەوە، ئەمکوژاندەوە و لەبن نووسینەکەی ئەودا نووسیم: (خۆفرۆشی)، ئیدی بۆ شەوی دوایی، هەردووکیان کوژاندبوومەوە و تەنیا نووسینەکەی (پاسوک)یان هێشتبووەوە!

کۆمپانیایەکی پۆلەندی Pol. Servic Company

خوێندنم تەواوکردبوو، بێکار دەسوڕامەوە، بەهۆی (کامیل مستەفا)ی هونەرمەندی هاوڕێمەوە، من و (ئەحمەد حەمەئەمین)، لە کۆمپانیایەکی پۆلەندی بە ئەندازیاری کشتوکاڵ دامەزراین. ئەو کاتە شوێنی ئیشەکەمان، لە (پێنجوێن) بوو. هەموو پێکەوە چووین و ئەوە یەکەمین جاربوو، دوای هەرەسەکە (پێنجوێن) ببینمەوە. بڕێکی کۆنم کولایەوە، ئەو شارۆچکەیەی بارەگای هێزی خەبات، لیژنەی ناوچە، هەردوو لقی پارتی (سولەیمانی) و (کەرکووک)، هەردوو دەزگەی پاراستنی ئەو دوو شارە گەورەیەی لێبوو. ئەو شارۆچکەیەی مەڵبەندی سەرەکی راپەڕینەکەی (کاژیک) بوو. ئەو شارۆچکەیەی ماوەی یەک ساڵی رەبەق، تێیدا ژیام و لە هێزی خەبات پێشمەرگە بووم، کەچی ئێستە بەئاشکرا، بارەگای (بەعس) و فەرمانگە سیخوڕییەکانی دەوڵەتی داگیرکەری (عیراق)ی تێدا کراوەتەوە، پڕبووە لە پۆلیس و سەربازی عەرەب، لەسەر تابلۆی فەرمانگەکان، دروشمی (اُمە عربیە واحدە ذات رسالە خالیدە) هەڵواسراوە!

هەرچەن بیرم لێ دەکردەوە، سەیرم لێدەهات. لە هەمان کاتیشدا، بیرم لە ئەوە دەکردەوە و لەبەرخۆمەوە دەمگوت: شتێکی زۆر سەیرە، هەموو شتەکانی ژیانی تایبەتی خۆم، بۆ یەکەمین جار، هەر لە (پێنجوێن) دەستپێکردووە و دەستپێدەکا. ئاخر جگە لە ئەوەی ساڵی (1950)، لە (پێنجوێن) لەدایکبووم و چاوم بە ژیان هەڵهێناوە، یەکەمین جار هەر لە (پێنجوێن) و لە هێزی (خەبات) بووم بە پێشمەرگە. یەکەمین جار هەر لە (پێنجوێن) لە هێڵی راستکردنەوەی (کاژیک)دا کارمکردووە. ئەوا ئێستەش یەکەمین جار، هەر لە (پێنجوێن) وەک ئەندازیاری کشتوکاڵ دامەزرام و کاردەکەم. پاشان دوای (10) ساڵ دەربەدەری و ئاوارەیی دەرەوەی وڵاتیش، یەکەمین جار هەر لە (پێنجوێن)ەوە، بەرەو (سولەیمانی) گەڕامەوە!

ماوەی هەفتەیەک لە ئەوێ بووین، هەموو ڕۆژێ بەیانیان زوو، لەگەڵ پرۆفیسۆر (مارچێنک) و دوکتۆر (کەنجێرا)، کرێکارەکانمان کۆدەکردەوە و بە ترۆمبێلەکانی کۆمپانیاکە دەچووین، سەرمان لە گوندەکانی دەوروبەری (پێنجوێن) دەدا. توێژینەوەمان لەسەر چینەکانی زەوی، قووڵایی ئاوی ژێرزەوی، جۆر و پێکهاتەکانی گڵ دەکرد. جگە لە ئەوەی وەک وەرگێڕی لە ئینگلیزییەوە بۆ کوردی، لەنێوان پۆلۆنییەکان و کرێکارە کوردەکاندا کارمدەکرد. هەرچەندە موچەکەی زۆر کەمبوو، مانگی (80) دیناری ساڵی (1976) بوو، بەڵام لە سوورانەوە باشتربوو، چونکە ئەو کاتە، دامەزراندن کەمێ گرانبوو.

هەر دوای دوو ڕۆژ، (ئەحمەد) وازیهێنا و خۆم بە تەنیا مامەوە. بەڵام هێندێ هاوڕێی وەک ڕەوانشادان (حەمەسالحی عەبەپشی) و (سەعدوللا کەرکووکی)، لە ئەوێ مامۆستا بوون، جاروبار سەرم لێدەدان و چەن شەوێکی خۆشمان بەسەربرد. ئەو ماوەیەی لە (پێنجوێن) بووم، هەموو هەفتەیە پاشنیوەڕوانی ڕۆژی پێنجشەممە بۆ (سولەیمانی) دەگەڕامەوە. تەنیا لە ئەو کاتانەشدا دەمتوانی، (ئازاد) ببینم.

لە (پێنجوێن) چەن کرێکارێکم لابوو. کاتی خۆی پێشمەرگەی شۆڕشی (11)ی سێپتێمبەر بوون. یەکتریمان زۆر خۆشدەویست و هەموو ڕۆژێ، لە ئەو دەشتە سەوزە گەرمە، لە کاتی نیشکردندا، باسی کۆنیان بۆ دەگێڕامەوە و خۆیان وا پیشاندەدا، کە ئێستەش هەر کوردێکی پاکن و ئامادەی هەموو کارێکیشن. منیش دوو کرێکاری باشم لێ هەڵبژاردن، یەکێکیان ناوی (ئەحمەد) و ئەویدیکەشیان ناوی (ڕەحیم) بوو، پێیان دەگوت: (ڕەحیمە کەچەڵ)، (ئەحمەد) دەستێکی لە شۆڕشی ساڵی (1974-1975)دا، بریندارببووبوو، زۆر پێوەی دیاربوو. ئەم دوو کرێکارە، هەفتەی دوو جار سەریان لێ دەدام وقسەم بۆ دەکردن. لە ئەنجامدا لە ماوەی مانگێکدا توانیم، ڕێکبانخەم. پاشان نامەیان نووسی و نامەکانیشم گەیاند. تا ئەو کاتەی خۆم لە ئەوێ بووم، سەرپەرشتیمدەکردن.

ئەو کاتە لە ئەو ناوە، چەن پێشمەرگەیەکی (پارتی) لێبوو، ملازم (عەبدولمەلیک) و (شەفەکەچەڵ) سەرپەرشتییانەدەکردن. پۆلۆنییەکان زۆر دەترسان و هەر دوای نیوەڕوویەکی درەنگ، بەزیانماندەکرد و دەگەڕاینەوە.

لە ئەو هەموو پۆلۆنییە، تەنیا یەکێکیان کۆمۆنیست بوو، ئەوانی دیکەش، هەموو بێلایەن بوون. زۆر جار پڕۆفیسۆر (مارچینک)، باسی کوردی دەکرد و هێندێ پرسیاری لێ دەکردم. منیش وەڵامدەدایەوە. ئیدی وا ڕێککەوتبووین، وەک دەڵێن: موو بە نێوانماندا نەدەچوو، بڕوایەکی تەواویان بە من هەبوو.

زەوی ئەو ناوە زۆر ڕەقبوو، دەبووایە، بە شیشێکی نووک تیژ (بوور)، نزیکەی دوو مەتر بە قووڵایی هەڵمانکەندایە. جاری وا هەبوو، کرێکارەکان شیشەکەیان فڕێدەدا و تووڕەدەبوون، دەیانگوت: لەسەر ڕەقانییە و لە ئەوە زیاتر نارۆ. ئەندازیارێکی پۆلۆنیشمان لەگەڵبوو، خۆی تووڕەدەکرد، شیشەکەی هەڵدەگرت، شێتومووردەبووەوە و بە هەموو هێزی خۆی بایدەدا، ئینجا کەمێکی دیکە دەڕۆی و لەپڕ تریکێشی لێدەدا. کرێکارەکانیش پێدەکەنین و دەیانگوت: براڤۆ. ئاخر گەماڵ باوک، بڕوا بە ئێمە ناکەی، ئەوا خوا پێی نواندی!

ڕۆژێ دوای نانخواردن، (ڕەحیمەکەچەڵ) یەک دوو قرقینەی گەورەی لێدا. پۆلۆنییەکەش تووڕەبوو، گوتی: ئەوە زۆر ناشیرینە، پێیان بڵێ، جارێکی دیکە ئاگایان لە خۆیان بێ، قرق لێ نەدەن. منیش تێمگەیاندن. (ڕەحیم)یش گوتی: پێی بڵێ، گەر لە خوارەوە بۆیان بەردەینەوە، قسەناکەن، بەڵام هی سەرەوەیان پێ ناخۆشە، بۆ کامیان بۆنی ناخۆشترە؟!

ئیدی من لەبەر پێکەنین نەمدەزانی، چی بڵێم. بە خوا برا کورد قسەی خۆشی لایە!

سەرەتای ناکۆکیی نێوان ئازاد و فەرهاد

لە نیوەڕاستی مانگی (9)دا بوو، ئێوارەی ڕۆژی پێنجشەممە، لە (پێنجوێن) گەڕامەوە. (ئازاد) هات بۆ لام، زۆر بێ تاقەتبوو، بەتەواوی پەشۆکابوو، منیش گوتم: چی ڕوویداوە؟ گوتی: با بەڕاستی و بەڕاشکاوی، هەموو شتێک بۆ باسکەم. گوتم: بۆ تا ئێستە، هیچت لێ شاردوومەتەوە؟ گوتی: بەلێ، گوتم: جا ئێش لە ئەوە باشتردەبێ، فەرموو. گوتی: من و (فەرهاد)، پێکەوە هەڵ ناکەین. تا بڵێی، پیاوێکی ترسنۆکە و لەبەر ژنەکەی ناتوانێ، ئەرکەکانی سەرشانی خۆی، وەک پێویست جێبەجێکا خۆی لە زۆر شت دەدزێتەوە.

منیش سەیرم لێهات، گوتم: بۆ تازە دەزانی، (فەرهاد) وایە؟! ئەی ساڵی (1974) لە (پێنجوێن)، وازی نەهێنا و نەیگوت: ئەم کارە بە من ناکرێ، هەر زووش خۆی بە (بارەگەی بارزانی)دا هەڵواسی! خۆ کوردایەتیش بەزۆر ناکرێ، گەر نایەوێ، کاربکا، وازی لێ بێنە، ئیدی هەموو گرفتەکان کۆتاییدێ. گوتی: ئاخر گرفتەکە لە ئەوە دایە، نامەوێ، وازی لێ بێنم. بەڵکوو دەمەوێ، ئەو کەموکوورییانەی نەهێڵم و بە باشی کاربکا. پاشان گەلێ شی دیکەی بۆ باسکردم و ڕای منی وەرگرت. منیش گوتم: بۆئەوەی هەموو ئەو چەلەمانە چارەسەرکەین، ئەندامانی سەرکردایەتیش، بەشێوەیەکی ڕاست و دیموکراسی هەڵبژێرری، باشترین چارەسەر ئەوەیە، کۆنفرانسی بگرین. گوتی: بەلێ ڕاستدەکەی، من بەتەنیا ناتوانم، ئەم ئەرکە مێژووییە، لەسەر شانی خۆم دانێم.

ڕانیە

کۆمپانیای پۆلەندی، بوون بە دوو بەشەوە: بەشێکیان لە (پێنجوێن) مانەوە و بەشەکەی دیکەشیان، چوون بۆ (ڕانیە). کۆتایی مانگی (9) بوو، منیان لەگەڵ دەستەی دووەم ناردا، گەلێکم پێخۆشبوو، چونکە حەزمدەکرد، بزانم، دوای کارەساتی هەرەس، ڕەوشی ئەو ناوە چۆنە؟! جگە لە ئەوەی، ماڵی پوورە (سەبیح)م لە ئەوێ بوو، هێندێ برادەری خەڵکی (سولەیمانی)ش، لە ئەوێ کاریاندەکرد.

پۆلۆنییەکان خۆیان بیستبوویان، کە ئەو نیوچەیە، پێشمەرگەی زۆری لێ هەیە، هەمیشە لەنێوان هێزەکانی سوپای داگیرکەری (عێراق) و پێشمەرگەدا شەڕە. یەکەمین ڕۆژ گەیشتین، سەرمان لە (قایمقام) دا. من ئەمدەناسی، بە کوردی هێندێ بە شانوبازووی (بەعس)دا هەڵیدا و پێی گوتم: تێیانبگەیەنە. منیش هەر هێنەم بۆ باسکردن، کە ئەم ناوە هیچی لێ نییە و پێویست ناکا، بترسن. گەر پۆلیسیشتان دەوێ، ئەوا هێزێکتان لەگەڵ دەنێرم. ئەوانیش لە منیان پرسی: تۆ دەڵێی چی؟! گوتم: گەر پۆلیسمان لەگەڵ بێ،

هەموومان دەکوژن. لەبەرئەوە وا باشترە، هەر خۆمان بڕۆین. ئینجا (قایمقام) ڕێیدایین، دەس بە کارەکانمان بکەین و بە ئازادی، بە ئێوچەکەدا بسووڕێینەوە. سنووری ئیشەکەشمان لە گوندی (سەرسیان)ەوە دەستپێدەکرد. هەر لە ئەو بەر دەربەندەکەی (ڕانی)وە بوو، لە گوندەکانی دەوروبەری شارۆکەی (بنکرد) کۆتاییدەهات. هەموو ڕۆژێ بەیانیان زوو، سواری ئیۆتاکان دەبووین. بە قەپاغ دەپەڕینەوە. تا کاژێری (3)ی پاشنیوەڕۆ کارمانئەکرد. ئەو ماوەیەی لە ئەوێ کارمدەکرد، دوو کرێکاری لاوم، لە خۆم نزیککردەوە. هەموو ڕۆژێ بەدەم زەوی هەڵکەندنەوە، باسی ئەو ناوە و هێزی پێشمەرگەمان دەکرد. پاشان بۆم دەرکەوت، کە دوو کوڕی کوردی چاونەترس و پاکن. لە دوا هەفتەی کارەکەماندا، قسەم لەگەڵ کردن و وەک دوو دۆستی (پاسۆک) هاتنەریزەوە.

ئەو کاتە، هێندێ جار پێشمەرگە دەهاتنە نێوشار، هێندێ تەقەیاندەکرد و دەگەڕانەوە. هێزەکانی میری، بە تەواوی لەنێوشارەکەدا بڵاوبووبوونەوە و دەسەڵاتیان پەیداکردبوو. تەنانەت بە شەویش، پاسەوانەکانیان بە جادە و کۆڵانەکاندا دەگەڕان. لە دوای کارکردن، هێندێ برادەری وەک (ئەجاتی عومەرە کۆچ، بەختیار عەبدوڵلا و جەلال جاف)م دەبینی و پێکەوە دادەنیشتین.

شەوێکیان (ئەجات) هات بۆ لام و گوتی: سبەی شەو لەگەڵ (حەسەنی شیرین) دادەنیشین و ئەبێ، تۆش بێی. منیش زۆرم پێخۆشبوو، چونکە (حەسەن) کوڕێکی باش و نیشتمانپەروەر بوو، قسەی خۆشی دەکرد و دەنگیشی خۆشبوو.

کاتێ چووم، (حەسەن) و سێ کەسی دیکەشی لێبوو، ئەمدەناسین. خولیان ڕازاندەوە و تا درەنگانێ، بە خواردنەوە و گۆرانی خۆشەوە ڕامانبوارد. (حەسەن) زۆر دەنگی خۆش بوو، (مامڵێ)یەکی باشی دەگوت. ئیدی شەومان درەنگکردبوو، بەڵام زۆری خواردبووەوە، زمانی گوێ ئەدەمکرد و قاچیشی زەوی نەدەگرت. من و کوڕێکی دیکە، چووینە ژێر باڵی. بە ئەو کۆڵانە تاریکانەدا دەڕۆیشتین، لەپڕ میلی کلاشینکۆفیان لێ ڕاکێشاین و یەکێ بە عەرەبی گوتی. لە شوێنی خۆتان بوەستن و دەس بەرزکەنەوە. (حەسەن)یش بە کوردی گوتی: خۆمانین! ئێمەش دەستمان هەڵبڕی و پێم گوتن: کەستان قسەمەکەن، من وەڵامیان دەدەمەوە. پۆلیسەکان هاتنە پێشەوە و ئێمەیان پشکنی. هیچیان نەدۆزییەوە. پاشان داوای ناسنامەیان لێ کردین. ئینجا گوتیان: لە کوێ بوون و بۆ کوێ دەچن؟ هەموویم تێگەیاندن و ئیدی وازیان لێ هێناین. دوای ئەوە جارێکی دیکە بە شەو نەچوومەدەرەوە.

هێلی کچان

زۆر بە پێویستم زانی، هێلێکی ڕێکخستن، لەنێو زانکۆی (سولەیمانی)دا دروستبکەم. هێندێ خوێندکاری کچم دەناسی. سالێ یا دوو سال، لە دوای منەوە بوون و دەیانخوێند. پێوەندیم پێوە کردن و قایلبوون. کچەکانیش (بەدریە کەریم. سەبیحەی حەسەنی قیر و سوزەی ئەسعەد بەگ) بوون. بەلام تەنیا هەر پێوەندییان، بە خۆمەوە هەبوو، کەس نەیدەناسین.

تەقینەوە

سەرەتای مانگی (10) بوو، (ئازاد)م بینی و گوتی: سبەی ئێوارە، (سەروەت) لەگەل خۆت بێنە و لە مالەوە چاوەڕێتانندەکەم. ئەو کاتە، مالەکەیان لە گەرەکی (سەرشەقام) بوو. لە خانوویەکی گەورەدا بوون. حەوشێکی زۆر فراوانی هەبوو. چەن مالێکی تێدا دەژیان. خۆی و خێزانەکەی، تاقە ژووریکیان لەسەر هەیوانی گرتبوو. ئەوە یەکەمین جاربوو، سەردانی مالی (ئازاد) بکەم و ناونیشانی خۆیم بداتی. کە چووین، خوشکە (لەعلی) هاوسەریمان بینی و گەلێ ڕێزی گرتین. دوای ماوەیە، ژوورەکەی بۆ چۆلکردین.

پاشان (ئازاد) گوتی: ئێمەی ئەندامانی سەرکردایەتی، (5) کەسین. من، (فەرهاد، شێرزاد، جەمال نەبەز و شێرکۆی هەژار). بەلام لێرە بەتەنیا هەر منم. من لەگەل (فەرهاد)دا ڕێک ناکەوم. یا من یا ئەو دەبێ، یەکێکمان لە ئەم ڕێکخراوەدا نەمێنین. (شێرزاد)یش ئاگای لە هیچ نییە، ئامادە نییە، هیچ کاربکا. منیش بە تاقی تەنیا، ئەم ڕێکخراوەم پێ بەڕێوەناچێ و وازدەهێنم. بۆ خۆتان خەریکبن و کاربکەن. من و (سەروەت)یش تەماشایەکی یەکدیمان کرد، وەک بمانەوێ، بە یەکدی بلێین: هێشتا هیچ نەبووە، ئەم دوو هاوبیرە، لەنێوخۆیاندا ڕێک ناکەون، جا گەر سبەی (پاسۆک) پێشکەوت و جلەوی کارەکانی بەدەستەوەگرت، دەبێ چی بکەن و چۆن لەگەل یەکدیدا، هەلسوکەوتبکەن؟!

بەلام ئەوە یەکەمین جار نەبوو، من ئەو قسانە ببیستم و هەلسوکەوتی لە ئەو جۆرە، لە هاوبیرەکانم بەگشتی و لە (ئازاد) بەتایبەتی ببینم. بەلکوو پێشتر، هێندێ شتی دیکەی وام دیبوو. لەبەرئەوە یەکسەر وەلامملیەوە و گوتم: دەتوانی، هۆکانیمان بۆ باسکەی؟ گوتی: (فەرهاد) پیاوێکی ترسنۆکە. زۆر جار بەلێندەدا و جێبەجێی ناکا. خۆی لە کار دەدزێتەوە، لەگەل برای خۆیدا پاک نییە، زۆر لەبلەبانە و پتر بەرژەوەندی خۆی دەوێ. وەک ئەوەی خۆی بۆ (پاسۆک) و کورد تەرخانکا!

من تا ئەو کاتە، (فەرهاد)م بەهۆی (فەرەیدوون)ی برایەوە دەناسی. هیچ جۆرە ئاسیاوی و تێکەلاوییەکی نزیکی کۆمەلایەتی، پێوەندییەکی رامیاری و پارتایەتیمان نەبوو.

لەبەرئەوە بە هیچ شێوەیە نەمتوانی، قسەکانی (ئازاد) بسەلمێنم. بەڵام دەمزانی، (فەرەیدوون)ی برای بابی چەندە و لای خەڵکیش، دەسەکەی ئاشکرابوو، چونکە پیاوێکی زۆر هەلپەرست، دووڕوو و داوێنپیس بوو، لە هەر شوێنێ، دەنگی دەهۆڵ و زوڕنا بهاتایە، ئەو لە ئەوێ، سەرچوپی بەرژەوەندییەکانی خۆی دەگرت. هێندەی مەرایەکرد، بێ ئامبووبوو، هەر زووش لە ریزی یەکێتی قوتابیاندا پێشکەوت!

بۆ نموونە: پێش ئەوەی ڕێککەوتننامەی (11)ی مارس دەرچێ، لە ڕیزی جەلالییەکاندا کاریدەکرد و کادیرێکی پێشکەوتووی زانکۆیان بوو. دوای ئەوەی جەلالی و مەلایش تێکەلاوبوونەوە، لە ماوەیەکی کەمدا، بوو بە ئەندامی بیرۆی جیبەجێکردنی قوتابیان. هەروەها لە (کاژیک)یشدا کاریدەکرد. کاتێ سالی (1974)یش، جەنگ لە (کوردستان) دەسپێکردەوە، هەر زوو لە دەرەوە، خۆی گەیاندە (نووری شاوەیس) و بوو بە سکرتێری. بە کوردییەکەی، هەرگیز لە شوێنێکدا نەنووستووە، ئاو بچێتە ژێری!

بەلام من لە خوو و ڕەوشتی (فەرەیدوون)ەوە، تەماشای (فەرهاد)م نەدەکرد. لەبەرئەوەی جیاوازییەکم لەنێوانیاندا دەبینی. (ئازاد)یش چارەی (فەرەیدوون)ی نەدەویست. چونکە هەموو ئەو شتانەی دەزانی و گوتی: ڤیتۆم لەسەرداناوە و نابێ، لە (پاسۆک)دا نیشبکا!

پاشان باسی چاپێکی بۆ کردین، کە لەگەل (فەرهاد)دا فراندبوویان، گوتی: پیاوێکی پیر، لەبەردەم فەرمانگەی چاککردنی کشتوکالدا، بەرانبەر باخی گشتی دادەنیشت و چاپێکی دانابوو، سکالانامەی بۆ خەلک دەنووسی، ژیانی ڕۆژانەی خۆی و خێزانەکەی پێ دابین دەکرد. ئەو شوێنەمان، بە باشترین شوێن زانی، تا چاپەکە بفڕێنین و بە کولانی گەراجەکەی (سەعەتاکویی)دا بۆی دەرچین. سەرەتا بڕیاربوو، من و (فەرهاد) ئەو کارە بکەین، بەلام کاتێ ڕۆیشتین، ئەو هیچی نەکرد و لە ئەوە دەچوو، پەشیمانبووبێتەوە. منیش بۆئەوەی ئەو هەلە لەدەس نەدەم و چاپێ بۆ (پاسۆک) پەیداکەم، هەر پیاوە پیرەکە لە شوێنی خۆی هەستا و کەمێ دوورکەوتەوە، بە ئەو لاولاوی و بێتوانایەی خۆمەوە، لە ناچاریدا یەکسەر پەلاماری ئەو چاپە قورسەم دا و فڕاندم. کەچی (فەرهاد) خۆی نەکرد بە خاوەنی و یارمەتی نەدام، تەنیا هەر لە نزیک منەوە دەڕۆیشت، منیش حەزم نەکرد، داوای یارمەتی لێ بکەم.

گوتم: بەلام ئەوە نامێنێ، ئێوە لە یەکدی زویرین. تۆ دەتوانی، لە کۆنفرانسەکەدا ڕەخنەی لێ بگری و ئەو گرفتانە، بەلایەکدا بخەن. من بە پێویستی نازانم، لە ئەم کاتەدا، لەگەل یەکدی تێکچن. بەتایبەتی ئێمە خۆمان، جاری هیچ نین، وەک دەلێن: هەمووی دوو کەس و لەتێکین! ئیدی هەرسێکمان بڕیارماندا، بە زووترین کات کۆنفرانس بکرێن و هەموو گرفتەکان چارەسەرکەین.

کۆمەڵە

هەر دوای ڕێککەوتننامەی (11. 3. 1970)، ڕۆژی (10. 6. 1970)، واتە دوای (3) مانگ، کۆمەڵێ کادیری جەلالی کۆن کۆبوونەوە و (کۆمەڵەی مارکسی لینینی)یان دامەزران. لەبەرئەوەی جەلالییەکان، پێشتر لە نێوشار و شارۆچکەکانی (کوردستان)، بە ئاشکرا کاریاندەکرد، ڕێکخستنێکی فراوان و بەربڵاویان هەبوو، هەر زوو توانیان، کادیرەکانیان کۆکەنەوە، ڕێکخستنێکی نهێنی ڕێکوپێک دامەزرێنن و گەشەبکەن.

بەڵام ئەو ڕێکخستنە، هەروا بە نهێنی مایەوە، بێ ئەوەی هیچ جۆرە کارێکی گرنگیان، لە ڕەوشی نەتەوەیی و ڕامیاری باشووری (کوردستان) کردبێ! هەر زووش تووشی گەلێ گرفت بوون، چونکە جگە لە ئەوەی، خۆیان گرفتی نێوخۆییان هەبوو، دەزگەی پاراستنی (پارتی)ش، هەمیشە چاودێرییاندەکردن و بەدوایانەوەبوون. کاتێ ساڵی (1975)یش شۆڕش تێکچوو، وەک هەموو پارتەکانی دیکە، هیچیان بۆ نەکرا و بەرەو (عیراق) گەڕانەوە.

لەگەڵ ئەوەشدا، دوای هەرەس لە هەموو لایەنەکانی دیکە، چالاک و کاریگەرتربوون، چونکە ڕێکخستنەکەیان وەک خۆی مابوو، لەنێو شار و شارۆچکەکاندا، دەستیان بە کارکردنەوە کردەوە. بەڵام دیسانەوە هەر زوو، دەزگەی هەواڵگری دەوڵەتی داگیرکەری (عیراق)، هەستیان بە جموجوڵ و چالاکی ڕێکخستنەکەیان کرد، دەستێکی باشیان لێ وەشاندن و کۆمەڵێ کادیری پێشکەوتووی وەک (حەمەی میرزاسەعید)یان گرت، ئەویش خۆی بۆ ڕانەگیرا و لەژێر ئەشکەنجەدا، ناوی هێندێ لە کادیرەکانی کۆمەڵەی درکاند. بۆیە ئەو کادیرانەی لە خۆیان دەترسان و هێشتا نەگیرابوون، خۆیان شاردەوە، تا لە ئەنجامدا بڕیاریاندا، ڕوو لە دەرەوەی وڵات بکەن.

لەبەرئەوە ڕۆژی (14. 9. 1975)، کۆمەڵێ کادیری سەرکردایەتی کۆمەڵە، وەک (شەهابی شێخ نوری، جەعفەر عەبدولواحید، عومەری سەییدعەلی، فەرەیدون عەبدولقادر و عەلی پچکۆل)، لە شار دەرچوون و ڕوویان لە (ئێران) کرد. بەڵام چاوساغەکەیان سیخوڕی (ئێران) بوو. لەبەرئەوە شەوی (18/19. 9. 1975)، لە گوندی (چەمپاراو)، جەندرمەکانی (ئێران) هەموویانیان گرت. ڕۆژی (1. 1. 1976)، ڕادەستی دەوڵەتی داگیرکەری (عیراق)یان کردنەوە. دوای ئەشکەنجەدانێکی زۆر، بەعسییەکان دادگەیەکیان لە هێندێ کادیری سەبازیی و شوقێنی، درووستکرد و دادگاییانکردن.

لە ئەنجامدا، هێندێ لە کادیرەکانیان هیچیان لەسەر نەسەلمێنرا و بەرڵابوون، هێندێکی دیکەشیان وەک (عومەری سەییدعەلی، فەرەیدون عەبدولقادر و عەلی پچکۆل ...)، بە (6) ساڵ زیندانیکردن سزادران. بەڵام سێ کادیرەکەی دیکەیان (شەهابی شێخ نوری، جەعفەر عەبدولواحید ئەحمەد و ئەنوەر زۆراب ئەحمەد)، فرمانی لەسێدارەدانیان بۆ دەرچوو.

ئەوە بوو، ڕۆژی (21. 11. 1976)، دڕندەکانی ڕژێمی داگیرکەری (بەعس)، فرمانەکەیان جێبەجێکرد! ئەوا ئێستە (42) ساڵ، بەسەر لەسێدارەدانیاندا تێپەڕدەبێ، ڕەوانیان شادبێ، ناو ویادگاریان هەر زیندووبێ!

کۆمەڵە و پاسۆک

دوای ئەوەی (سەلامی مەلاعەبدوڵلا)، لە (ئەڵمانیا) گەڕایەوە، (ئازاد) پێوەندی پێوە کرد و لە ڕیزەکانی (پاسوک)دا ڕێکخرایەوە. (سەلام) هاوڕێی (تەها باراوی) و (عومەری سەییدعەلی) و ئەو کومەلە برادەرە بوو، کە لە (کۆمەڵەی مارکسی لینینی)دا کاریان دەکرد، زۆر پێش ئێمە هەبوون و لە گۆڕەپانەکەدا، قوورسایی خۆیان هەبوو!

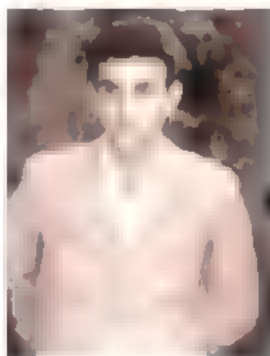

مامۆستا سەلام عەبدوڵلا

لەڕێی (سەلام)ەوە، لە مانگی (9)ی (1976)دا، (ئازاد) لەگەڵ ڕەوانشاد (شاسوار جەلال – ئارام)، یەکتریان بینیبوو، لەسەر بەنارمەی (بەرەی کوردستانیی) دەمەتەقێیانکردبوو، لە کۆتاییدا، لەسەر زۆر شت ڕێککەوتبوون، تەنیا هەر لەسەر سەرکردایەتی کاتی (پارتی)، ناکۆکبوون و ڕێک نەکەوتبوون. (ئازاد) گوتبووی: پێویستە، ئەوانیش پشکوی ئەخرێن و بەرەیان لەگەڵدا بکرێتەوە. (ئارام)یش گوتبووی: ئەوان لە (کوردستان) نین و قوورسایی ڕامیارییان نییە، ئیدی بۆ بەزۆر زیندوویانکەینەوە؟! (ئازاد) گوتبووی: گەر هەر لە ئێستەوە، بە ئەوە قایل نەبین، کار لەگەڵ (پارتی) بکەین، دیسانەوە تووشی جەنگی نێوخۆ دەبینەوە. با لە (کوردستان)یش نەبن، گرنگ ئەوەیە، ئێمە لەسەر ئەوە ڕێککەوین، کورسییەکیان بەجۆلی بۆ بەجێبێڵین، گەر لە پاشەڕۆژدا لە (ئێران) گەڕانەوە، بەشداری شۆڕشەکەیان کرد و بڕوایان بە بەرەی کوردستانیی هێنا، ئەوا شوێنی خۆیان دەگرن، هەموو پێکەوە کاردەکەین و لە جەنگی نێوخۆ دووردەکەوینەوە. گەر نەشهاتنەوە بۆ

(کوردستان)، درێژەیان بە خەباتی ڕامیاری و چەکداری نەدا، ئەوا هیچمان لەکیس ناچی و شوێنەکەیان دەفەوتێ. بەڵام (کۆمەڵە)، بڕوای بە ئەو بۆچوونە نەبوو، لەبەرئەوە لەسەر هیچ شتێ ڕێک نەکەوتین و ئەو پرۆژەیە، هەروا مایەوە!

مانگی (11)ی ساڵی (1976) بوو، هێندێ کادیری کۆمەڵە، وەک ڕەوانشاد (ئارام) و (تەها باراوی)، لە ماڵی (شێخ عوسمان باراوی) ژاوام بوون و خۆیان شاردبووەوە. ڕۆژێ (تەها) بە (سەلاح)ی برامدا، وەڵامی بۆ ناردم و گوتبووی: دەمانەوێ، ببینین. منیش سوور زانیم، بۆ کاری ڕامیارییە. لە ئەو بارەیەوە، لەگەڵ (ئازاد) قسەمکرد. گوتی: پێویست ناکا، بچی. چونکە هیچ کەڵکی نییە. جگە لە ئەوەی، لە کەناڵی تایبەتی خۆمانەوە، پێوەندیمان لەگەڵیان هەیە و بە ئەم زووانە یەکلاییدەکەینەوە. منیش نەچووم. ئیدی ئەوە دوا هەوڵی پێوەندی نێوان (کۆمەڵە) و (پاسۆک) بوو!

یەکەمین دانیشتن: کۆبوونەوەیەکی کتوپڕی سەیر!

دوای ئەو دانیشتنەی لەگەڵ (ئازاد) کردمان، ئێوارەی یەکەمین ڕۆژی جەژنی قوربان بوو، من و (سەرومت) لە یانەی فەرمانبەران دانیشتبووین. نزیکی (11)ی شەوبوو، مامۆستا (قادر مستەفا) خۆی کرد بە ژووردا و منی بانگکرد. ئەو کاتە، نە من و نە (سەرومت)، هیچمان قسەمان لەگەڵی نەبوو. گوتی: هاوبیران چاوەڕێتاندەکەن و کۆنفرانسمان هەیە. (جەلالی حسەکەلۆش)یش، لە دەرەوە وەستاوە و دەبێ، هەر ئێستە بڕۆین. منیش وەک لەبانی بەرمدەنەوە، بە ئەم نیوەشەوە، کۆنفرانسی چی؟! ئەی نابێ، ماوەیە لەوەوبەر ئاگادارمانکەن؟! دیارە شتێ ڕوویداوە و ئێمە نەمانزانیوە!

هەرچی چۆنێ بوو، لەگەڵیان سواربووین و ڕۆیشتین. بە قسەکانی (قادر) و (جەلال)دا وا دەردەکەوت، (ئازاد) فرمانی پێ کردوون، وەک ئەرکێکی ڕێکخستن، ئەمانی بە دوای (فەرهاد) و (شێرزاد)دا ناردووە بۆ (کەرکووک)، گەر ڕازیش نەبوون، بە ئەو شەوە و بە ئەو جەژنە بێن، ئەوا دەبێ، بە شەق بیانهێنن! دوای ماوەیە، لەبەردەمی ماڵی (فەرهاد)دا دابەزین. ئەو کاتە ماڵەکەیان، لە سەرەتای کۆڵانەکەی نزیک مزگەوتی (سەلیم بەگ) بوو. بەشدارانی کۆبوونەوەکە (7) کەسبوون: من، (ئازاد، فەرهاد، شێرزاد، جەلال، قادر و سەرووەت).

هەموومان لە ژوورێکی چکۆلانەی سەرکۆلانەکەیاندا کۆبووبووینەوە. ژوورەکە زۆر ڕووتبوو، جگە لە چەن کورسی و مێزێ، هیچی دیکەی تێدا نەبوو. کورسییەکانیش بەشی هەموومانی نەدەکرد، لەسەریان دانیشتین. قاپی عەرەقی مەستەکێ و کۆمەڵێ پەرداخیان دانابوو، چەن مەزەیەکی کەمیشیان درووستکردبوو. گوایە، گەر سیخوورەکانی میری پێیان زانی و هاتنەسەرمان، بڵێین: جەژنی قوربانەوە دانیشتووین و دەخۆینەوە.

سەیر ئەوەبوو، کەس دانەنیشتبوو، هەمووەمان بەپێوە وەستابووین، چونکە کورسییەکان بەشی نەدەکرد. جگە لە ئەوەی، لە ژووری سەرکولانەکەوە، دەنگمان لەسەر جادەکەی خواریشەوە دەبیسرا! سەرو پێک عەرەقمان تێکرد و ئیدی بوو بە گەرەلاوژێ. (جەلال) و (قادر)، وەک دوو سەربازی گوێرایەڵ وابوون، هەردووکیان لای (ئازاد)وە وەستابوون، وەک ئەوەی بڵێی، چاوەڕێی فرمانی (ئازاد) بن و بە جووتە، (فەرهاد) و (شێرزاد) داپلۆسن!

ئەو شەوە، جگە لە (ئازاد) و (فەرهاد)، کەسی دیکە دەنگی لێوە نەهات. (ئازاد) گلەییەکی زۆری لە (فەرهاد) و (شێرزاد) کرد، لەبەرئەوە فریای هیچی دیکە نەکەوتین. باسی هیچ جۆرە شتێکی گرنگ نەکرا. کاتمان درەنگکرد و دەورووبەری چواری بەیانی بوو، هێشتا هەر سەرەتامان بوو. هیچ جۆرە گرفتێکیشمان چارەسەر نەکردبوو. کەس لە کەس تێ نەدەگەیشت. منیش خواردبوومەوە و خەوم دەهات. گوتم: ئەمە نە کۆبوونەوەیە و نە کۆنفرانسە. تازە شەویش درەنگە، با بڵاوەی لێ بکەین. هەفتەکەی دیکە، من شوێنتان بۆ دابینەدەکەم و هەر زوو دادەنیشین. هەموو قایلبوون و ئیدی بڵاوەمان لێ کرد. (جەلال) من و (سەروەت)ی گەیاند و ئەو شەوە، لە ماڵی (سەروەت) نووستم، چونکە لە ماڵی (فەرهاد)ەوە نزیکبوو.

بەیانی کە هەستاین، بیرم لە ئەو هەڵسوکەوتەی (ئازاد) کردەوە، لە دڵی خۆمدا دەمگوت: گەر (پاسۆک) ئەوەبێ و کورتایەتیش وابێ، ئەوا نەفرەتیان لێ بێ، پیاو لە ماڵی خۆی دانیشێ و سەری خۆی کزکا، گەلێ لە ئەوە باشترە، بەخۆڕای سەری خۆی بیەشێنێ، هیچ ئەنجامێکی نەبێ و دڵی خەڵکیش، لە خۆی برەنجێنێ!

ئەو کاتە (فەرهاد) لەگەڵ خێزانەکەیدا، بە میوانی چووبوون بۆ (کەرکووک). (ئازاد)یش ئەو دوو برادەرەی ناردبووە سەریان و لە ئەوێوە، راپێچیانکردبوون. باشبوو، (فەرهاد) هەر خۆی گەڕابووەوە، خێزانەکەی لە ئەوێ بەجێهێشتبوو، ئەگینا هەر بە ئەو شەوە، هەموومانی دەکردەدەرەوە!

دووەمین دانیشتن

مامە (عومەر)م لە (بەغدا) بوو. بە هەلم زانی، کۆبونەوەکەمان لە ماڵی ئەوان بکەین، چونکە لەلایەکەوە، کەس کومانی لە ماڵی ئەوان نەبوو. مامم پیاوی بوو، هەر خەریکی میوەفرۆشی و خواردنەوە بوو. لەلایەکی دیکەشەوە، ماڵەکەیان زۆر چەپەکبوو، کەس هاتوچۆی بە ئەو ناوەدا نەدەکرد.

ئێوارەی رۆژی پێنجشەممەی کۆتایی مانگی (10) بوو، ئامۆژن و منداڵەکانیم، نارد بۆ ماڵی خۆمان. هەر زوو من و (سەروەت) چووین بۆ ئەوێ. کەمێکی پێچوو، (ئازاد،

جەلال، مەنسوور و قادر)یش هاتن. ماوەیە چاوەروانی (فەرهاد) و (شیرزاد)مان کرد، نەهاتن. پاشان دەمەتەقێ دامەزرا و (ئازاد) گوتی: دەبێ، ئەو دووانە لە (پاسوک) دەرکرێن. کێ لەگەڵ ئەم پێشنیازەیە، با دەس هەڵبڕێ. خۆی و (جەلال، مەنسوور و قادر)، دەستیان بەرزکردەوە. من و (سەرودەت)یش مابنەوە. (ئازاد) گوتی: زۆربە لەگەڵ دەرکردنی ئەو دووانەن.

(ئازاد) پێی وابوو، گەر (فەرهاد) دەرکا، ئەوا (شیرازد)یش یەکسەر وازدێنێ، چونکە ئەو هیچ نەبوو، لەجێی نەبووان بوو، بێ (فەرهاد) هیچی نەدەکرد. ئیدی کورەپانەکەی بۆ تەختدەبێ و بە ئارەزووی خۆی، هەڵماتدەسوورێنێ، کەڵکی لە ئەزموونی کارکردنی نێوانمان وەرنەگرتبوو، کە شتێ باوەڕم پێی نەبێ، هێز نییە، بەسەرمدا بیسەپێنێ!

ئینجا من هەڵمدایە و گوتم: من بڕوام بە ئەو زۆربەیە نییە. با ئەمەش نەکەین بە بەزمەکەی (پێنجوێن). دەبێ، ئەو دوو هاوبیرە بانگکرێن و قسەیان لەگەڵ بکرێ، تا بزانین، بۆچی نەهاتوون. گەر خۆیان کاریان لەگەڵ نەکردین، ئیدی ئێوە بۆچی دەریان دەکەن؟! ئەمە کەی پارتە، ئێوە داتان مەزراندووە، هیچ جۆرە شتێکتان نییە، کۆبوونەوە ناکەن، پێورەو و پڕۆگرامتان نییە. ئیدی بۆچی لۆمەی سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک) دەکەن، ئەوانیش هەر پارتەکەیان دامەزراند و ئیدی پاڵیان لێ دابووەوە!

جگە لە ئەوەی نازانم، ئەم کۆبوونەوانە ناودەنێن چی؟! ئاخر کۆنفرانس دەبێ، چەن لیژنەیەکی جیاوازی تێدا هەڵبژێررێ، هەر لیژنەیەک بە جیا، کاری خۆی راپەڕێنێ، پاشان هەموو هاوبیران، گوێ لە راپۆرتەکان بگرن و بە کۆی دەنگ، پەسەندیبکەن. جگە لە ئەوەی دەبێ، راپۆرتی ڕێکخستن، دارایی و گشتی ئامادەکرێ، باسی رەوشی (کوردستان) بکرێ، پلانی دوور و نزیک دانرێ، پاشان لە کۆتاییدا، سەرکردایەتی هەڵبژێررێ.

ئینجا (جەلال) و (قادر)یش هەڵیاندایە و گوتیان: ئەم قسانە راستن و با مۆڵەتێکی دیکەیان بدەینێ. (ئازاد)یش هیچ چارێکی نەما و گوتی: ئاخر ئەم جارەش نایەن. منیش گوتم: من بانگیاندەکەم. گوتی: بە بڕوای تۆ، چی بکەین و کەی کۆنفرانس بگرین؟! گوتم: ئەم ماوەیە، لەسەر کاری خۆمان بەردەوامدەبین، پاشان کۆنفرانسی خۆمان دەگرین. بە مەرجێ دەبێ، (فەرهاد) و (شیرزاد)یش ئامادەبن، ژمارەی ئەندامانی کۆنفرانسیش زیادکرێ، تا زۆرترین ئەندام، لە کۆنفرانسەکەدا بەشداربن و بڕیارێکی بنەبڕێ، لەسەر چارەنووس و ئاییندەی (پاسوک) بدەن. گەر ئەو دەسەڵاتەش بە من دەدەن، ئەوا تا ئەو کاتە، من راپۆرتەکانیش دەنووسم. هەر کاتێ لە نووسین بوومەوە، کات و شوێنی کۆنفرانسەکەش دیاریدەکەین. هەموویان گوتیان: باشە. لەسەر ئەو خاڵانە ڕێککەوتین و ئیدی بڵاوەمان لێ کرد!

بەزمی خوالێخۆشبوو مامە شێخ عومەرم

وا بڕیاربوو، ئەو شەوە مامم بێتەوە. من و (سەروەت) لە ئەوی مابووینەوە، سەیری تەلەفزیۆنمان دەکرد. لەپڕ یەکێ لە دەرگەی دا، خێرا کردمەوە، مامم بوو، چاوی بە من کەوت، سەیری لێهات، ئاخر دەبێ، من بە ئەو نیوەشەوە، لە ماڵی ئەوان چی بکەم؟!

هاتەژوورەوە و (سەروەت)م پێ ناساند. کەمێ سەیرێکی ماڵەکەی کرد، کەسی دیکەی لێ نەبوو، ژن و منداڵەکانی دیار نەبوون، بە جارێ حەپەسا! مامیشم زۆر ترسنۆکبوو، لە ژیانیدا پارتایەتی و کوردایەتی نەکردبوو، هەمیشە دەیگوت: پیاو لەسەر تاپەتری بکوژرێ، نەک لەسەر کورد بیکوژن! هەموو شەوێ نەیخواردایەتەوە، خەوی لێ نەدەکەوت. گەر بەرێکەشەوە بووایە و میوە و سەوزەی بهێنایەوە، ئەوا لە پێشی لۆرییەکەدا دەیخواردەوە. شەویش هەر کاتێ بگەیشتایە، مەزەی خۆی دروستدەکرد. خێزانەکەشی هەڵدەستا و خواردنی بۆ گەرمدەکردەوە. ئیدی تا خەوی لێ دەکەوت، تێر عەرەقی نۆشدەکرد!

دوای ئەوەی کەمێ هێوربووەوە، گوتی: منداڵەکان لە کوێن؟! منیش گوتم: لە ماڵی ئێمەن. گوتی: بۆ؟! هیچ ڕوویداوە؟ گوتم: نەخێر. بەڵام تۆ خۆت بگۆڕە و دانیشە، ئێستە هەموو شتێکت بۆ باسدەکەم. من بە تیلەی چاو تەماشامدەکرد، ڕەنگی پەڕیبوو، سەری لێ تێکچووبوو، نەیدەزانی، شتەکانی لە کوێ دایە، خەریکبوو، دڵی دەتەقی. بۆیە یەکسەر هەڵیدایە و گوتی: دە پێم بڵێ، بزانم چییە، وا ئێوە بە جووتە لێرەن؟! گوتم: دڵت هیچ نەکا، تۆزێ ئیشی خۆمان هەبوو، چەن برادەرێکم لە دەرەوە هاتبوونەوە، لێرە چاومان بە یەکدی کەوت و پاشان ڕۆیشتن. ئیدی کە وام گوت، ئاگریکردەوە، هەر هێندەی مابوو، لە داخاندا و لە ترساندا بەرشەقمبدا. گوتی: قسەی قۆر مەکە، برادەری چی؟ ئەو پیاوە بەرزانە، کێ بوون؟! من و (سەروەت)یش لەبەر پێکەنین خۆمان بۆ ڕانەدەگیرا.

زانیم، زۆر لێم توورەیە، بیرمکردەوە، تۆزێ سەربکەمەسەری و بیترسێنم. گوتم: کەسی وا نەبوون، هەموویان ناسیاوبوون. (عەلی عەسکەری، عومەر دەبابە و تەها باراوی) بوون. گوتی: جا ئەو پیاوانە، ئیشیان بە ماڵی من چییە؟! گوتم: بڵێم چی، تازە هاتبوون، خۆ دەریان ناکەم. بەڵام یەکێکیان لەگەڵبوو، ڕەشاشێکی بڕێنی پێبوو، هەموو سەروچاوی خۆی، بە جامانە و مشکی بەستبوو، گوتی: ئەو کەوادە کێبوو؟! گوتم: بە خوا نەمدەناسی. گوتی: بە خوا لێرە بوومایە، هەر بە جامانە و مشکییەکەی خۆی، چوارپەلم دەبەست، دوو پۆلیسم بۆ بانگدەکرد و بە گرتمدەدا. سەگبابی وا ئیشی بە ماڵی من چییە؟! گوتم: جگەرەی زەلیشی دەکێشا، هەرچەند مژێلیدەدا، قرچەقرچی لێدەهات، دەتگوت دەمارقاچانە و ژوورەکەشی پڕکردبوو لە دووکەڵ. مامم گوتی: دەبێ، ئەو کەربابە کێ بووبێ، وا دەمارقاچانی کێشاوە؟! گوتم: هەر قسەشیدەکرد، دەیگوت: سیقەتان هەبێ، ئێمە کوردایەتی

دەکەین. مامم گوتی: ئەی ئەی ئەی، ئەو سیقەتە خراپە، بە خوا من سیقەت بە باوکی خۆشم ناکەم. گوتم: بەداخەوە نازانم، کێبوو، نەمناسی. بەڵام دوایی کە ڕۆی، گوتی: هەواڵی مامە (شێخ عومەر) بپرسە و من چاکی دەناسم. مامم گوتی: ڕووی بابی ڕەشبێ، وەڵڵای درۆزنەکا، من کرامباوگاوی وا ناناسم، لە ژیانمدا نەمدیوە و ناشمەوێ، ساختەچی وا بناسم. پیاوی دەموچاوی خوێ هەڵپیچێ، دەمارقاچان بکێشێ و بڵێ، سیقەتتان بێ، حاشاوەلیلا نەدەمیناسم و نەحەزیش دەکەم، بمناسێ. ئیدی خۆ من و (سەروەت)، لەبەر پێکەنین ژانمانکردبوو. ئەویش لە ترساندا، بە هیچ شێوەیە تێ نەدەگەی و هەستی پێ نەدەکرد، من شۆخی لەگەڵ دەکەم. لە تاواندا گوتی: تۆ خوا تۆ ئەمە بەزمە، بە منی دەکەی؟ من ماندوو و برسی، لە (بەغدا) گەڕاومەتەوە، دەمەوێ، لە ماڵەکەی خۆم و لەنێو منداڵەکانمدا دانیشم، قومێ عەرەق بخۆمەوە و بنوم، کەچی تۆ ئەم شەو، ژیان لێ تێکدام. منیش گوتم: بە خوا ئیدی، شوێنێکی دیکەم دەس ناکەوێ و لە ئەوە پتر، چارم نەبوو. بڵێین چی، گوێ مەدەرێ، هەمووی بۆ کوردە، بە زایە ناچێ و دەبێ، هەموومان قوربانی بدەین. گوتی: قسەی هیچوپووچ مەکە، قوربانی چی، بەخوا بزانم، شتێ هەیە، قوڕقوڕاگەت دەردێنم و بەهەڵواسینتەدەم. من منداڵم وردە و دڵم بە بەرییەوە نییە، وازم لێ بێنە و ڕاستیم پێ بڵێ.

ساڵی (2015) لەگەڵ مامە (شێخ عومەر)م لە گوندی (باراو).

ئینجا زانیم، بەڕاستیتی و زۆر نیگەرانە، گوتم: بڕوابکە. هیچ نەبووە و تەنیا چەن برادەرێکی خۆم بوون، پێکەوە دانیشتین و هێندێ قسەمانکرد. گوتی: ئەی دەمارقاچان و سیقفەتەکە؟ گوتم: ئەو قسانە هەر بۆ خۆشیبوو. گوتی: باشە، چۆن هەروا دانیشتوون، بۆ نەچوونە چاخانەیەک و تا درەنگ، بۆ خۆتان دانیشن و قسەبکەن؟ گوتم: ئاخر حەزمان نەکرد، کەس بمانبینێ. گوتی: گەر هەروا دانیشتوون، کوا چیتان خواردووەتەوە؟ گوتم: خواردنەوەی تێدا نەبوو. گوتی: بە خوا ئینجا دەزانم، کۆبوونەوەتان هەبووە. مردووتان نەمری، شێتبوون، چی، بۆ واز لە ئەم بەزمە قوڕە نایەنن، گەر هەر دانیشتەنیشن، نەدەبوو، شتێ بخۆنەوە و دوو قسەی خۆش بکەن؟! گوتم: بە پێویستمان نەزانی.
پاشان کەمێ خاوبووە و گوتی: برسیتان نییە؟ گوتم: بەڕەوەللا. هیچمان نەخواردووە. باشبوو، یەکسەر چوو بۆ موبەقەکە، شفتە و تەماتە و سەوزەیەکی زۆر، دوو پەرداخ و نیوقاپ عەرەقیشی هێنا. گوتم: ئەی پەرداخ بۆ من؟! گوتی: سیقفەتت بێ، هەر دانیشت ئەوەندە دەربێ، دەمی لێ نادەی، برۆ، با کابرای مشکی بەسەر بوت تێکا. ئەوان دووقوڵی خواردیانەوە، منیش تا لێبوونەوە هەر تەماشامدەکردن. (سەروەت)یش سەیری منی دەکرد و پێدەکەنی، پێکەکەی بەرزدەکردەوە و دەیخواردەوە!

ڕاپۆرت

کاتێ گەڕامەوە بۆ (ڕانیە)، بڕیارمدا، شەوانە خۆم بۆ نووسینی ڕاپۆرتەکان تەرخانکەم. لە سەرەتای مانگی (١١)ەوە، دەسم بە نووسین کرد. دوو بابەتی سەرەکیم هەڵبژارد و هەموو سەردێڕی بابەتەکانیشم دیاریکرد.
یەکەمین بابەت، سەبارەت بە ڕێکخستن و هێندێ زاراوەی ئیتنی و ڕامیاری بوو. لە چەن باسێکی لاوەکی دیکەی گرنگ پێکهاتبوو، وەک نەتەوە و مەرجەکانی نەتەوە، ڕێکخراو و جۆرەکانی ڕێکخراو، سەرکردایەتی دەبێ، چۆن بێ و مەرجەکانی چی بێ، ڕەوشتی گشتی، ئەرک و مافەکانی ئەندامان، پرۆسەی ڕەخنە و ڕەخنەلەخۆگرتن، ئاگرەوی و دیکتاتۆر، سیستەمی دیموکراسی و دیکتاتۆری، چۆن بەتوانین، ڕێکخراوێکی نەتەوەیی بەهێز و ڕێکوپێک دامەزرێنین ... هێندێ باسی لاوەکی دیکەشی تێدابوو.
دووەمین بابەت، سەبارەت ڕەوشی ئەو سەردەمەی (کوردستان)، بەرەی کوردستانی، پارتەکان، هەنگاوەکانی ئەم قۆناغەمان و باری نێوخۆی (پاسۆک) بوو. جگە لە ئەوەی ڕۆڵی (کاژیک) و هێڵی ڕاستکردنەوەی (پێنجوێن)یشم باسکردبوو، ڕەخنەیەکی توندیشم لێ گرتبوون.

دوابڕیـــار

دوای ئەوەی پاسەکانم کەلاڵەکرد، زۆری نەمابوو، بەتەواوی لیبمەوە، ئێوارەی ڕۆژی پێنجشەممەی مانگی (11) بوو. لە (ڕانی) گەڕامەوە و لە باخی گشتی (ئازاد)م بینی. یەکەمین شت، هەواڵی لەسێدارەدانی ڕەوانشادان (شەهابی شێخ نوری، جەعفەر عەبدولواحید و ئەنوەر زوراب)ی پێ ڕاگەیاندم. داخێکی زۆریان، بە دڵی هەردووکماندا کرد. (ئازاد) زۆر بێتاقەتبوو، دەردی دڵی خۆی لای من هەڵڕشت. لە هەمان کاتیشدا، ئیرەیی بە کۆمەڵە دەبرد، کە ڕابەری وا تێکۆشەر و گەورەیان هەیە، دوای خۆشیان، ناو و ناوبانگێکی باش، بۆ کۆمەڵەکەیان بەجێدێڵن. بیری نەتەوەیی و (پاسۆک)یش، بە ئەو بێکەسی و گرفتە زۆرەوە داماوە!

هەر ئەو ڕۆژە، لەسەر شوێن و کاتی کۆنفرانسەکە، هێندێ دەمەتەقێمانکرد. من پێم باشبوو، ڕۆژی (1. 1. 1977)، کۆنفرانسەکە بگرین. چونکە شەوی (31. 12)، هەموو خەڵک خەریکی یادکردنەوەی جەژنی سەری ساڵی نوێ دەبن، جادە و کۆڵانەکان چۆڵدەبن، هاتوچۆ کەمتردەبێ و کەمترین کەسیش دەمانبینن. هێزەکانی دوژمنیش، لەبەر ئاهەنگێڕان، ئاگایان لە ئێمە نابێ و لە ئەو باوەڕەشدا نین، کۆمەڵی لاوی کورد هەبن، لە ئەو کاتەدا خۆیان بە کاری ڕامیارییەوە خەریککەن. (ئازاد) زۆری پێ باشبوو. (مەنسوور)یشم لە ئەو بڕیارە ئاگادارکرد، کە دانیشتنەکە لە ماڵی خۆیان دەبێ، چونکە ماڵی ئەوان، لە گەڕەکی شێخان و پشت مزگەوتی (بنتەبەق)ەوە بوو، تاقە ماڵبوو، دراوسێیان نەبوو، زۆر ڕێی هاتوچۆی بەسەرەوە نەبوو.

ئیدی دوابڕیار ئەوەبوو، من (فەرهاد) و (شێرزاد) بانگکەم، هێندێ هاوبیری دیکەش، لە کۆنفرانسەکەدا بەشداربن. کاژێری (9)ی سەرلەبەیانی، ڕۆژی (1. 1. 1977)، هەموومان لە ماڵی (مەنسوور) ئامادەبین. دوو ڕۆژ پێش دانیشتنەکەش، (فەرهاد)م دۆزییەوە و ئاگادارمکردەوە. گوتی: جا کەڵکی هەیە؟ گوتم: ئێوە وەرن، بە هەموومان هەوڵێکدەدەین، گەر هیچی لێ سەوز نەبوو، ئەوا هەموومان بلاوەی لێ دەکەین! هەرچی چۆنێ بوو، (فەرهاد)م ڕازیکرد، خۆی و (شێرزاد)، بەشداری لە دانیشتنی ئەم جارەدا بکەن.

سێیەمین و دوادانیشتن

بەیانی زوو هەستام و خۆم پێچایەوە. هەردوو دەفتەرە (100) لاپەڕەییەکەم هەڵگرت و بەرەو ماڵی (مەنسوور) ڕۆیشتم. کاژێری (9)ی ڕێک، هەموو هاوبیران ئامادەبوون. بەشدارانی کۆبوونەوەکە ئەمانە بوون: (ئازاد مستەفا، لیوا مەنسووری شێخ کەریمی حەفید، فەرهاد عەبدولقادر، شێرزاد فاتیح، سەروەت موحەممەد ئەمین، حوسێن

موحەممەد عەزیز، عیرفان عەبدوڵڵا، قادر مستەفا و جەلالی حاجی حوسێن). بڕیاربوو، ملازم (شوان)، هەردوو مامۆستا (فەرهاد سدیق) و (سدیق) ناوێکی دیکەش بێن، بەڵام بۆیان هەڵ نەسووڕابوو، ئامادەبن.

هەموو هاوبیران، بەرانبەرم دانیشتبوون، مێز و کورسییەکیشیان، بۆ من دانابوو، تا ڕووبەڕوویان، ڕاپۆرتەکان بخوێنمەوە و دەمەتەقێی لەسەر بکەین. لە کاژێری (9) تا (13)، ڕاپۆرتی یەکەمم تەواوکرد. پاشان کاتی نانخواردنی نیوەڕۆ هات. خاتوو (ئاسکە)ی دایکی (مەنسوور)، گەتەسلقاوێکی زۆر خۆشی لێنابوو. دوای نانخواردن و چاخواردنەوە، کاژێری (15) ڕاپۆرتی دووەمم دەسپێکرد. بەداخەوە، جگە لە (ئازاد)، کەسی دیکە نەبوو، دەمەتەقێیەک لەسەر نێوەڕۆک و ئامانجی باسەکان بکا! هەر زۆر هەستمپێکرد، کە ئاستی ڕووناکبیری و هۆشیاری ڕامیاری هاوبیران نزمە، زۆر کارێکی قوورسە، بە ئەو کۆمەڵە کادیرەوە، وەک پێویست بتوانین، کارەکانی (پاسوک) ڕاپەڕێنین، نموونەیەکی سەرکەتووی ڕامیاری، پێشکەش بە ڕۆڵەکانی گەلەکەمان بکەین، سەرکردایەتی پارت و گەلی بکەین!

سەرەتا ڕەخنەیەکی زۆرم لە (ئازاد) گرت، کە بە ئەو شێوەیە، ڕەفتاری لەگەڵ هەردوو هاوبیر (فەرهاد) و (شێرزاد) کردووە. هاوبیران (جەلال) و (قادر)ی بە دوایاندا ناردووە. پاشان دژی بڵاوکەکەی ڕۆژی (25. 1. 1975)ی (پێنجوێن) دوام و بە هەڵەیەکی مێژوویی گەورەم دانا. بە ئەو شێوەیە، ڕاپۆرتی یەکەمم پێشکەشکرد و لە زۆربەی بەشەکاندا، دەمەتەقێی توندوتیژ، لەنێوان من و (ئازاد)دا دەسپێکرد. هێندی جار بڕوای پێ دەهێنام و منیش، لە بۆچوونەکانی خۆم پەشیمانەبوومەوە، هێندی جاری دیکەش، بە پێچەوانەوە بەڵگەکانی لاوازبوون، بەڵام هەر لەسەر بۆچوونەکانی خۆی سووربوو! بۆ نموونە:

باسی (شێرکۆی هەژار) و (جەمال نەبەز) کرا، (ئازاد) گوتی: پێویستە، هەردووکیان لە سەرکردایەتیدا دابنرێنەوە. من زۆر بە توندی، دژی پێشنیازەکەی ڕاوەستام و گوتم: ئەندامانی سەرکردایەتی دەبێ، لە (کوردستان) بن. جگە لە ئەوەی خۆیان لێرە نین، کێ دەڵێ، بە ئەوە قایلدەبن، پێکەوە کاربکەین؟! یا بە ئەوە ڕازیدەبن، وەک ئەندامێکی سەرکردایەتی (پاسوک) کاربکەن؟! با گەر ئەوان دەیانەوێ، لە (ئەورووپا) ڕێکخراوی خوێندکاران دامەزرێنن و بە ئەو ناوەوە کاربکەن، تا بۆ (کوردستان) دەگەڕێنەوە. باش بوو، دەمەتەقێیەکی زۆر، لەسەر ئەو بابەتە کرا و لە ئەنجامدا، هەموویان بە پێشنیازەکەی من ڕازیبوون. ئیدی (ئازاد) بێدەنگبوو.

هەروەها باسی گرتنی هێڵی جەماوە و ڕێکخستنی (پاراستن)، لەنێو (پاسوک)دا کرا. من ڕەخنەم لە (ئازاد) گرت، چونکە دوای کۆبوونەوەکەی ماڵی (سەروەت)، لەگەڵ (سەباح

یاسین)دا، ئەو هەنگاوەی نابوو. هەموو بە یەک دەنگ بڕیارماندا، بە هیچ شێوەیە، لاسایی (پارتی) نەکەینەوە، ئەو جۆرە دەزگایانە دامەزرێنین و لە بڕوای هاوبیران کەمکەینەوە.

دانیشتنەکە زۆری کێشا. چاوم لێبوو، (مەنسوور) هەر خێراخێرا تەماشای کاتژمێرەکەی دەستی دەکرد، دیاربوو، کارێکی تایبەتی هەبوو. چونکە لە (ناسریی)ەوە هاتبووەوە. بۆیە گوتی: ئەو ڕاپۆرتە زۆر درێژە، هەر کەسی مانگی دانیشێ و چەن پەرتووکی بخوێنێتەوە، دەتوانێ، ڕاپۆرتێکی وا بنووسێ. ناویشی نابوو: (ئەترووحەکەی شێخ حوسێن!). منیش کە گوێم لە ئەو قسانە بوو، بەزەیم بە خۆمدا دەهاتەوە، لە دڵی خۆمدا دەمگوت: خۆم بۆ کێ ماندووەدەکەم؟! بەڵام وەڵامم نەدەیەوە!

مامۆستا (شێرزاد)یش دەمیبوو، پرخەیدەهات. جارجار ڕادەچڵەکی و دەیگوت: کاک (حوسێن) ڕاپۆرتێکی باشی نووسیوە، بەڵام کاتەکەمان درەنگکرد، ترومبێل بۆ (کەرکووک) نامێنێ و دەبێ، ئەم ئێوارەیە بگەڕێمەوە! ئاخر ئەمە چ قسەیەکە؟ وەک لە کۆنفرانسەکەدا، یەک وشەی باش و خراپی، لەدەم دەرنەهات، نازانم، ئێستە بۆ پەلەیەتی، ئەدی بۆچی هاتووە؟! ئایا دەیویست، بە چ شێوەیە، گرفتەکانی (پاسۆک) یەکلاییکاتەوە؟! پیاوێ ئامادەنەبێ، لەپێناوی باوەڕ و ڕێکخراوەکەیدا، قوربانی بە کاتی خۆی بدا، ئایا چۆن دەتوانێ، ڕازەی بیروباوەڕ و کەلەکەی بکا؟!

بەڕاستی سەیرم لێدەهات، دوای (20) ساڵ، (کاژیک) هەوڵی بۆ بڵاوکردنەوەی بیری نەتەوەیی لە (کوردستان) داوە، ئەوانەش کادیرەکانی بن! سەرکردەکانی (کاژیک)، نەک کاری ڕامیاری، بەڵکوو کەر تەنیا هەر، پیازیشیان پاککردایە، هەرگیز وەک ئەو ڕۆژە و بە ئەو شێوەیە، مایەپووچ دەرنەدەچوون!

دووەمین وازهێنانی ئازاد

(ئازاد)، دوای ئەوەی گوێی لە هەموو ڕاپۆرت و دەمەتەقێکان بوو، زانی، ئەو پلانەی دڵیناوە، سەرناگرێ، هەستا و گوتی: من وازدێنم و چیدیکە کارناکەم. گوتم: بۆ؟ هۆکانیمان بۆ ڕوونکەرەوە. گوتی: باوکم سوێندیخواردووە، گەر کاری پارتایەتی بکەم، داێکم دەردەکا و لێی جیادەبێتەوە. منیش نامەوێ، ماڵ لە باوکم و خوشکەکانم تێکبدەم. ئیدی کەس قسەی پێ نەما. بەڕاستی من دەمزانی، ئەوە تەنیا بیانووە، چونکە لەلایەکەوە، هەرچەندە (ئازاد)، کوڕە تاقانەی دایک و باوکی بوو، بەڵام ئەو لەپێناوی کوردایەتیدا، هەرگیز گوێی بە دایک و باوک، خوشک و خزم، ژن و منداڵ نەدەدا؟

لەلایەکی دیکەشەوە ڕایدەزانی، من بەربەرەکانێیەکەم و نەمەوێ، پلەوپایەکەی لێ داگیرکەم. لە هەمان کاتیشدا دەیویست، بۆ هەموو هاوبیران بەگشتی و بۆ (فەرهاد) بە

تایبەتی بسەلمێنی، بێ ئەو هیچ جۆرە کاری سەرناگری و نیشی (پاسۆک) دەوەستێ! واتە گەر وازبێنی، (پاسۆک) هەڵدەوەشێتەوە! منیش گوتم: کوردایەتی بەزۆر ناکرێ، گەر (ئازاد) وازدێنێ، فەرموون با بزانین، کێ کاردەکا و چیتان پێ دەکرێ؟! کەسی نەبوو، وەڵامی پرسیارەکەم بداتەوە. تەنیا (جەلال، عیرفان، قادر و مەنسوور)، زۆریان لێ کرد، وازنەهێنێ و کاربکا. بەلام سەیر ئەوەبوو، (ئازاد) بە هیچ جۆرێ، باسی گرفتەکانی نێوان خۆی و هەردوو نەیارەکەی (فەرهاد) و (شێرزاد)ی نەکرد، کە پێشتر بە باسی ئەوانەوە، سەری ئێمە و خۆشی جەنجاڵکردبوو!

پەشیمانبوونەوەیکی چاوەڕوانکراو

لە ئەو کاتەدا، دایکی (مەنسوور) لە دەرگەی دا و هەمووومانی گوێقوڵاخکرد. (مەنسوور)ی بانگکرد. پاشان هاتەوە و گوتی: هەواڵێکی سەیر. ئەوە (سەرداری سەعید خەلەف) بوو، (ستار)ی برای لەنێوشارە و دەیەوێ، نوێنەرێکی (پاسۆک) ببینێ. منیش یەکسەر پێم گوت: پێی بڵێ، دوو کاژێری دیکە بێتەوە و وەڵامەکەی لێ دەگێڕینەوە. چونکە من دانیشتنەکەم بەرێوەدەبرد.

ئینجا باری کۆنفرانسەکە گۆڕا. (ئازاد) هەستایە سەرپێ و گوتی: من و (مەنسوور) دەچین. منیش یەکسەر لە قاقدا گرتم و گوتم: تۆ دەڵێی، من بە هیچ شێوەیە کارناکەم، ئایا وەک کێ دەچی؟! یەکسەر بایبایەوە و گوتی: ئێستە، بارودۆخێکی نوێ هاتووەتە پێشەوە و دەبێ، ئەو هەلە لەکیس خۆمان نەدەین. (ستار) و ئەوان لە (پاسۆک)دا رێکخەین و جێیێی خۆمان، لەنێو هێزە چەکدارەکاندا بکەینەوە. من دەزانم، کارەکان بێ من نارون. بۆیە بڕیارمدا، وازنەهێنم و بەردەوامبم. منیش پێکەنینی گرتمی، سەیرێکی هاوبیرەکانم کرد. کەسی نەبوو، پێی بڵێ: ئەی ناترسی، باوکت واز لە دایکت بێنێ؟!!

پاشان گوتم: گەر (ئازاد) پەشیمانبووەتەوە و کارمان لەگەڵ دەکا، وابزانم، ئەو گرفتە تەواوبوو. راپۆرتەکان خوێنرانەوە، دەمەتەقێی تێروتەسەلیان لەسەر کرا. ئێستەش کاتی ئەوە هاتووە، دەنگیان لەسەربدەن، ئایا لاتان پەسەندن، یانا؟ بە تێکڕای دەنگ هەموویان پەسەندیانکرد. گوتم: ئیدی دواقۆناغ ماوە. ئەویش ئەوەیە دەبێ، ژمارەی ئەندامانی سەرکردایەتی دیاریکرێ و سەرکردایەتییەکی کاتی هەڵبژێردرێ، تا کۆنگرە دەگیرێ، کاروبارەکانی (پاسۆک) راپەڕێنن. بە مەرجێ تا ئەو کاتە، سکرتێر دەستنیشان نەکرێ، هەر بە کۆمەڵ کاربکەن و بڕیاربدەن.

(ئازاد) دەستی جلی کوردی لەبەردابوو، هەستایە سەرپێ، دەستیشی کردبوو بە بەر پشتێنەکەیدا و گوتی: هەڵبژاردنی سەرکردایەتی، هێندە کارێکی گران نییە. من و (فەرهاد،

شیرزاد، مەنسوور، جەلال و عیرفان)، ئەندامی سەرکردایەتی دەبین. کەس ڕەخنەی هەیە؟! کە ئەو قسانەیکرد و ئەو هەڵویستە ناشیرینەی نواند، یەکسەر وەک (سەددام حوسێن) هاتەپێش چاوم و زانیم، ئەو هەموو شەڕەی بۆیە دەفرۆشت، خۆی تەسکەمکردەوە و دەیگوت: نایکەم، بۆئەوەی کەسی نەبێ، قسە لە قسەیدا بکا و ڕۆڵی کەلەگایەتی خۆی ببینێ. منیش گوتم: بەڵێ، من ڕەخنەم هەیە، چونکە من لێرە، مۆمیا نەکراوم! گوتی: تۆ تەنیا کەسێکی، ڕەخنەت هەیە، ئێمە زۆرینەین و زۆربەش، واتا دیموکراسی. منیش گوتم: تۆ جاری دانیشە. با دەمەتەقێیەک لەسەر ئەو ئەندامانە بکەین، کە بۆ سەرکردایەتی هەڵتبژاردوون. گوتی: فەرموو.

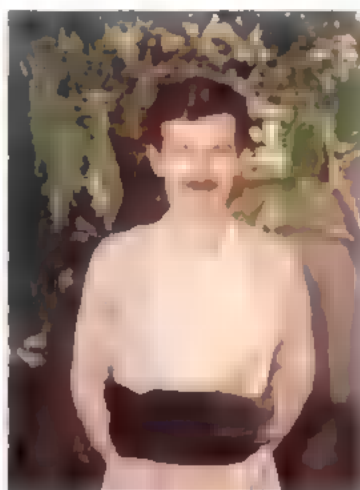

لە (مەنسوور)ەوە پێیدا هاتم و گوتم: لە سەرکردایەتیدا چ کارێکی پێ دەسپێری؟ گوتی: دەیکەم بە لێپرسراوی ڕۆشنبیری (پاسۆک). گوتم: (مەنسوور) یەکەم لە (ناسریە)یە، مانگی جاری دێتەوە. (پاسۆک) پێویستی بە یەکێکە، هەمیشە لێرەبێ، بخوێنێتەوە و خۆی پێبگەیەنێ. دووەم: ئەو بۆ ئەو کارە ناشێ، چونکە لە ڕووی ڕۆشنبیرییەوە، لاوازە و کاری ئەو نییە. گەر بڵێی، دەیکەم بە لێپرسراوی پێشمەرگەی نێوشار، ئەوا من هیچ قسەیەکم نییە. گوتی: ڕاستە. بەڵام زۆر گرنگ نییە، خۆم یارمەتیدەدەم.
گوتم: ئەی (جەلال) و (عیرفان)، چیان پێ دەسپێری؟ گوتی: (عیرفان) لە سوپای (عێراق)دا عەریف بووە، شارەزای کاری سەربازی و پرینسیپەکانی سوپا هەیە، دەیکەم بە لێپرسراوی کومیتەی سوپایی. (جەلال)یش دەکەم بە لێپرسراوی پێشمەرگەی نێوشار. منیش گوتم: ئەمە وەک ئەوە وایە، کا لەبەردەم سەگ و ئێسک لەبەدەم ئەسپدا دانێی.

ئاخر (مەنسوور) كۆلێژی سەربازی (عێراق)ی تەواوكردووە. لە دەرەوە سەرلقبووە، لە (كاژیک)یشدا ئەندامی كۆمیتەی سوپایی بووە. تۆ تازە دەبكەی بە لێپرسراوی ڕۆشنبیری؟!

خەریكبوو، پرسیاری (شێرزاد) و (فەرهاد)ی لێ بكەم، (مەنسوور) گوتی: من شوێنەكەی خۆم، بۆ هاوبیر (حوسێن) چۆڵدەكەم. (جەلال) و (عیرفان)یش، هەر بەهەمان شێوە هەستان و گوتیان: ئێمەش هاوبیر (حوسێن) دادەنێین. منیش گوتم: زۆر سوپاستان دەكەم. بەلام ئێوە شوێنەكانی خۆتان بۆچی بۆ من چۆڵدەكەن؟! ئاخر ئێوە كێ هەڵیبژاردوون، تا پۆستەكانی خۆتان ببەخشنەوە؟! خۆ جاری هەڵبژاردن نەكراوە و كەس ئەندامی سەركردایەتی نییە، ئەوە تەنیا ڕای هاوبیر (ئازاد)ە و هەر لە خۆیەوە، ئێوەی داناوە!

ئینجا (ئازاد) گوتی: ئەی تۆ دەڵێی چی و كێت لا پەسەندە؟ گوتم: من دەڵێم، پێویستە، هەموو شتێ بە شێوەیەكی ڕێكوپێک و دیموكراسی بەڕێوەبچێ. پێشەكی دەبێ، ژمارەی ئەندامانی سەركردایەتی دیاریكەین. تا بزانین، چەن كەسمان دەوێ. پاشان دەبێ، هەڵبژاردنیكەین. هەر هاوبیرێ ئازادە، لە ئەوەی خۆی دەپاڵێوێ، یا كێ هەڵدەبژێرێ. كێ زۆربەی دەنگەكانی هێنا، ئەوە دەردەچێ. (ئازاد) هەستایەوە و گوتی: ئەوە بۆ كۆنگرە دادەنێین، ئێستە ئێمە كەمین و ناتوانین، ئەو كارەبكەین. منیش گوتم: من جارێكی دیكە، گاڵتەجارەكەی (پێنجوێن) دووبارەناكەمەوە. هەڵبژاردن نەكەین، من بە هیچ شێوەیە ئامادەنیم، گوێتان لێ بكرم. گوتی: باشە. گەر تۆ لە ئەم چەن هاوبیرە، سەركردایەتی بۆ (پاسۆک) هەڵبژێری، كێ هەڵدەبژێری؟ گوتم: پێم وایە، لەنێو ئەم هاوبیرانەدا، تەنیا (3) كەس شایانی ئەوەن، بۆ سەركردایەتی هەڵبژێررێن: من، تۆ و (فەرهاد). من بۆ ڕێكخستن، تۆ بۆ نووسین، (فەرهاد)یش بۆ پەیوەندییەكان. ئەمە سەركردایەتییەكی ئاشكرا و مەیدانی دەبێ. بەلام (3) كەسی دیكەش هەن. كە من قسەم لەگەڵ كردوون. تەنیا دوای كۆنفرانس، بە ئێوەی دەناسێنم، گەر ڕازیبوون، ئەوا ئەوانیش وەک سەركردایەتییەكی پشت پەردە و نهێنی، كارمان لەگەڵ دەكەن. ئێوە پێویستە، تەنیا هەر بیر لە خۆتان و ئێستە نەكەنەوە، چونكە هەموو شتێ هەر تۆ بێ:

یەكەم: كارەكانت بۆ بەڕێوەنابرێ.

دووەم: هەر تافەتتچوو، ئەم جارەش وازدێنێ. (پاسۆک)یش پەكیدەكەوێ و ڕادەوەستێ.

سێیەم: هێشتا (بەعس) زەفەری پێ نەبردووین و ڕێكخستنەكەمان ئاشكرا نەبووە. گەر سبەینێ ئێمە گیراین. ئەوا ئەو (3) هاوبیرەی دیكە. لەسەر كاركردن بەردەوامدەبن.

هەروەها دەبێ، بیر لە ئەوەش بكەینەوە. گریمان یەكێ لە ئەم هاوبیرانە گیران و ناوی ئێمەیان دا. ئێمەش یا دەگیرێین، یا ڕادەكەین. ئەو كاتە ئەو سیانەی دیكە، شوێنەكانمان

پردەکەنەوە و سەرکردایەتی (پاسۆک) دەکەن. (ئازاد) گوتی: ئەمە کۆنفرانسە و دەبێ، ناوی ئەو سیانەمان پێ بڵێی. منیش گوتم: هەموو شتەکانم بۆ روونکردنەوە، ناوی ئەو سیانە، تەنیا لە ئەو کاتەدا دەڵێم. ئینجا گوتی: ئێمە تازە، سەرکردایەتیمان هەڵبژاردووە و دەمەتەقێ تەواوبوو. گوتم: گەر ئەو هاوبیرانە، بە ئەو خۆسەپاندنەی تۆ رازیبن، هیچ هیوایەکم پێیان نییە. هەروەها ناتوانم، لەگەڵ تۆشدا کاربکەم، گەر ئەوە رەفتارتبێ. ملی خۆشم بەخۆرای، لە چەقۆی کەس ناسووم، تۆش هەر جارێکم دەخەڵەتێنی. لەبەرئەوە منی تێبانێم و داوای سەرکەوتنتان بۆ دەکەم!
دەفتەرەکانم کۆکردەوە، ویستم، برۆم. (ئازاد) گوتی: ئەو نووسینانە، کۆنفرانس بڕیاری لەسەر داوە، موڵکی (پاسۆک)ە و نابێ، بیبەی. منیش گوتم: کام کۆنفرانس و کام (پاسۆک)؟! ئەمانە هەموویان خۆم نووسیوومن، شتی زۆر گرنگیان تێدا هەیە و ناوی ئاشکرای خەڵکی تێدا نووسراوە، حەزناکەم. لای ئێوە بێ. گوتی: من جارێکی دیکەی دەیخوێنمەوە و هەر کاتێ ویستت، دەستدەکەویتەوە. بە ناوی (پاسۆک)یشەوە ئاگادارتدەکەمەوە، پێوەندی بە هەر هاوبیرێکەوە بکەی، یا نهێنییەکانمان بدرکێنی، لێت قەبووڵ ناکەین. تەنانەت لای (سەلاح)ی براشت نابێ، هیچ باسکەی. منیش تەماشایەکمکرد و گوتم: گەر من کارتان لەگەڵ بکەم و (بەعس) بمگرێ، سزاکەی چییە؟! گوتی: کوشتنە. گوتم: کەواتە زۆر سوپاس، کە تۆ هێندە منت خۆشدەوێ، ملی منت لە پەتی سێدارە رزگارکرد. من جارێکی دیکە، لەگەڵ تۆدا کارناکەم. بڕواشم نییە، دوای ئەم هەموو شەرەدەنووکە، رێکخراو دروستکەم. سەریشتان لێ تێک نادەم، پێوەندیش بە کەسەوە ناکەم. هەر کاتێ وەک برادەر، نەک وەک هاوبیر، هەر کارێکتان بە من هەبوو، ئامادەم بۆتان جێبەجێبکەم. پێویستیش ناکا، هەڕەشەبکەی، چونکە نەک هەر لێتان ناترسم و ئێستە، هیچتان پێ ناکرێ، بەڵکوو (10) ساڵی دیکەش خەباتبکەن، ئەمە کردار و رەفتارتانبێ، بە ئەو شێوەیە بیربکەنەوە، تا ماون، بە هیچ نابن و جوڵەکەیەکیشتان پێ ئاوەدووت ناکرێ! ئیدی من چوومە دەرەوە و ئەوانیش بە دوامدا هاتن.
ئێوارەبوو، دونیا تاریکبووبوو، (سەردلاری سەعید خەلەف)، لە دەرەوە چاوەڕێیدەکرد. من و (سەروەت)، کەمێ لێیان دوورکەوتینەوە. (سەروەت) گوتی: چاوت لێبوو، هیچ کەلکی نەبوو، ئەم پیاوە هەرگیز چاک نابێ، منیش وازدەهێنم. منیش گوتم: ئەی بۆ لە ئەوێ هیچ قسەت نەکرد؟! حەزیش ناکەم، لەبەرخاتری من وازبێنی. بەڵکوو دەمەوێ، خۆت بە ئەو بڕوایە بگەی، کە (ئازاد) هەرگیز چاک نابێ، کەس لەگەڵی هەڵ ناکا و ناتوانێ، لەدەس دووڕوویی و کەلەگایی خۆی رزگارکا. ئەو کاتە وازبێنە. کێ دەڵێ، منیش ماوەیەکی دیکە، تێهەڵ ناچمەوە؟!

سەیر ئەوەبوو، من ئەو هەموو داکۆکییەم، لە (فەرهاد) و (شێرزاد) کرد. ئەوانیش سەریان داخستبوو، متەقیان لە خۆیان بڕیبوو، دیارە (ئازاد) باشی ناسیبوون، چون پیاوێکن، بۆیە لە پاشملە، بەو شێوە خراپە باسیدەکردن، کەچی ئێستە، موو بە بەینیاندا ناچێ، لە ئەوە دەچێ، دوودێوی یەک دراوبن. لەبەرئەوە پەلەمەکە، ئایندەیان باش نابێ و چەندین جاری دیکەش تێکدەچنەوە! ئیدی لە یەکدی جیابووینەوە.
منیش بەدەم ئەو داخ و پەژارە و ژانە گرانەی (پاسۆک)ەوە، خۆم گەیاندە لای مامە (شێخ عومەر)م. لەبەر خۆمەوە دەمگوت: ئەم شەو شێخەکەم، دەردی دڵەی بیمارم تیمار ئەکا، بڕواناکەم، خەو لە چاوانم بکەوێ! ئیدی بە ئەو شێوەیە، کۆتایم بە هەموو شتێ هێنا. بەڵام سوور دەمزانی، تا سەر کەسیان لەگەڵ (ئازاد) هەڵ ناکەن و هەر زوو وازدێنن. تەنیا لە ئەوە دەترسام، (بەعس) دەسێکیان لێ بووەشێنێ، ئەو کورە گەنجە چاکانە، بە خۆڕایی تێدابچن!
لە ڕاستیدا، من بە هیچ جۆرێ، هەوڵی ناکۆکی و دووبەرەکیم نەداوە، تەنانەت ئەو دەنگوباسانەم، بۆ (سەلاح)ی براشم نەگێڕایەوە، نەک لەبەر هەڕەشەکەی (ئازاد) بووبێ، بەڵکوو حەزمدەکرد، ئەو هاوبیرانە خۆیان، لە ڕاستی تێبگەن و بڕیاربدەن، کە چەن دەروونێکی نەخۆشی وێرانی هەیە و هەر تاوەناتاوێ، هەراپەک دروستدەکا و بە یەکیکەوە دەیگرێ. سووریش دەمزانی، هەموو هێزی (پاسۆک) کۆبنەوە، کە ئەو کاتە، لە (20) کەس تێپەڕی نەدەکرد، جووچکەقازێکیان پێ سەرنابڕڕێ!
بەڵام ئەو هێلە پچووکانەی، لەنێو کرێکارانی (پێنجوێن) و (ڕانی) و هێلی کچانی زانکۆدا دروستکردبوون، نە ئەوان لێیان پرسییەوە، نە منیش ناوەکانیانم دانی. هەرچەند (ئەحمەد) لە (پێنجوێن)ەوە هات و گلەییەکی زۆری کرد، گوتی: تا ئێستە، کەس پێوەندی پێوە نەکردووم. منیش گوتم: لەبیر خۆتی بەرەوە، چونکە ئەو ڕێکخراوە نەماوە!

سەردانێکی چاوەڕواننەکراو!

ڕۆژی دوای کۆنفرانسەکە، بەیانییەکی زووبوو، هێشتا لەنێو جێدا بووم، لە دەنگی زەنگی دەرگەکە ڕاچڵەکیم. منداڵەکان کردیانەوە و سەیرمکرد، (ئازاد) بوو، خۆی کرد بە ژووردا، سڵاویکرد و دانیشت. زۆر داوای لێبووردنی کرد و گوتی: بۆیە بەم بەیانییە زووە هاتووم، یەکەم لەڕێی کارەوە هاتووم. دووەمیش گوتم، با فریایکەوم، نەبا بگەڕێیتەوە بۆ (ڕانی). منیش بەخێرهاتنمکرد و بەرانبەری دانیشتم. گوتم: فەرموو. گوتی: با سەبارەت بە کۆنفرانسەکە، هێندێ قسەبکەین. منیش گوتم: کۆنفرانسی چی؟ تازە هەموو شت کۆتاییهات. باسی چی بکەین؟ گوتی: تۆ نایی، لێم زویربی، چونکە من و تۆ، نەک هەر

هاوبیری یەکین، بەڵکوو براین. من هەرگیز واز لە تۆ ناهێنم، کادیری لە تۆ کۆنتر و باشترمان نییە. ئەو شتانەی تۆ نووسیبووت، هەر هەموویان ڕاستن و بڕوام پێیان هەیە. هەرچیش ڕوویدا، خوا ئاگادارە، گوناهی منی تێدا نییە. مەرجی (فەرهاد) ئەوەبوو، تۆ لە سەرکردایەتیدا نەبی. ئەم شەویش ئەو پەیڕەو و پڕۆگرامەم نووسیوە، ئەمەش ڕەشنووسەکەیەتی بۆم هێناوی. بیخوێنەرەوە و بیروڕای خۆتی لەسەر دەربڕە. ماوەیەکی دیکە، هەموو شتێ ئاسایی دەبێتەوە.

من ئەو قسانەم لا سەیر نەبوو، چونکە گەلێ جار، گوێم لێ بووبوو. بەڵام سەرم لە ئەوە سوورمابوو، دوێنێ ئەو هەڵوێستەی بۆ نواند؟! ئێستە چی دەوێ، وا دیسانەوە بەخەم بەرنادا؟! پاشان زۆر بە هێمنی گوتم: هەرچی بوو، ڕۆیشت و بڕایەوە. ڕاستە، من و تۆ وەک برا واین، بەڵام جارێکی دیکە نیازم نییە، کار لەگەڵ هیچ کەسێکدا بکەم. لە ئەوانەشە (کوردستان) بەجێبێڵم و بڕۆم، چونکە نیازی خوێندنم هەیە. لەبەرئەوە تەلاری هیواکانت، لەسەر تواناى من هەڵمەچنە! من هەرگیز لە تۆش زویر نابم، بەڵام بەڕەزەییم بە ئەو هاوبیرانەی دیکەدا دێتەوە، کە وەک مەڕ وابوون و تۆش وەک شوانێکی زۆرزان، باشت لێخوڕین. بەڕاستی لە ئەو هەڵوێستەی دوێنێت تێ ناگەم و حەزدەکەم، بۆم ڕوونکەیتەوە، بزانم، بۆ وات کرد؟ ئاخر من کە لە (پاسوک)دا کارنەکەم، پێویست ناکا، پەیڕەو و پڕۆگرامم بۆ بێنی و بیخوێنمەوە!

ئیدی سوێندێکی زۆری بۆ خواردم، کە گوناهی ئەوی تێدا نەبوو، لەبەر بەرژەوەندی (پاسوک) ناتوانێ، ئەو شتانەم بۆ باسکا. دەبێ، هەرچی چۆنێ بێ، بێیتەوە و کارمان لەگەڵ بکەی. تۆ تەنیا پەیوەندیت بە منەوە دەبێ و ماوەیەکی زۆری پێ ناچێ، دێیتە سەرکردایەتییەوە.

گوتم: من حەزناکەم، خێرم پێ بکەی. بە هیچ شێوەیەکیش ئامادەنیم، کار لەگەڵ ئەو هاوبیرانە بکەم، چونکە وەک بێتێکی ناتاشراو وان. نە ئاستی ڕووناکبیری و ڕامیارییان باشە، نە هەڵوێستیشیان هەیە. تۆ بەخۆڕای سەری خۆت دێشێنی. بەڵام تۆ ویژدانت، ئەو هەڵوێستەت ڕاستبوو، یا هەڵە بوو؟! چونکە تۆ لەتاو (فەرهاد)، خەریکبوو وازبێنی، ئاخر سەبارەت ئەو، چیت بۆ من و (سەروەت) باس نەکرد؟!

گوتی: من ناتوانم، بڵێم، ڕاستبوو یا هەڵە بوو، ڕۆژگار ئەوەت بۆ دەسەلمێنێ. بەڵام من وا دەزانم، هیچ ڕووی نەداوە. تۆ لە ئەوە گەورەتری، لەبەر ئەو جۆرە شتانە، واز لە (پاسوک) و بیری نەتەوەیی بێنی. گوتم: ڕاستە، من لە ئەوە گەورەترم، جارێکی دیکە بەقسەی تۆ هەڵخەڵەتێم. چونکە ئەمە یەکەمین جارت نییە. ئەم کردەوانەت لێ دەبینم، خۆ باش بیرتە، لە (پێنجوێن)یش خۆت لە هەموو شتێ دەپەڕاندەوە، هەموو هەڵە و هوکانت، بەسەر (شێرکۆی هەژار) و (عوسمان ڕەشید)دا ساغدەکردەوە. گوتی: بەڵێنبێ،

کارمان لەگەڵ بکەرەوە، دوایی هەموو شتێکت بۆ ڕووندەکەمەوە. چونکە نیمە، زۆر پێویستمان بە تۆ هەیە. منیش گوتم: ئەمە تەنیا ڕای خۆتە و لە پشت ئەندامانی سەرکردایەتییەکەتەوە هاتووی؟ گوتی: بەڵێ، ئەوان نازانن، هاتووم و ناشبێ بزانن. منیش گوتم: دە کەواتە، قسەکەی من دەرچوو، تۆ هەمیشە سەرباسەری دروستکردنی هێلی نهێنیت و دەتەوێ، بۆ بەرژەوەندی خۆت کەلکی لێ وەرگری. پێکەنی و گوتی: تۆ ئاوا من دەناسی؟! ئەوا (41) ساڵ بەسەر بەڵێنەکەیدا تێپەڕیوە، تا ئێستەش نەمزانی، بۆ وای کرد و هیچشی بۆ ڕوون نەکردمەوە!

گوتم: باشە، گەر کارتان لەگەڵ بکەمەوە، مەرجێکم هەیە، ئەویش ئەوەیە، بە زووترین کات، دانیشتنێکی دیکە بکرێ، لەبەرچاوی هاوبیرەکانت، داوای لێبووردنم لێ بکەی، هۆکەم بۆ ڕوونکەیتەوە، بۆچی وات کرد؟ ئەو کەمەیە چی بوو، تۆ و (فەرهاد) دروستتانکرد، ئەو کاتە هەڵبژاردنێکی خاوێن و ئازاد دەکەین، هاوبیران دەنگیان بە کێ دا، من قایلم ئامادەشم، لە شانەیەکی خوارێخوارەوە کاربکەم. گوتی: ئەوە هەر ناکرێ و ناشبێ. منیش گوتم: کەواتە مالاوا و وا باشترە، هەر برابین. ئیدی هەرچەندی کرد، پەیڕەو و پرۆگرامەکەشم لێ وەرنەگرت. مالاواییکرد و ڕۆی.

لە ڕاستیدا، (ئازاد)م زۆر خۆشدەویست. سەرەڕای ئەو هەموو هەڵە و فێڵانەی دەیکرد، لەبەرچاوم نەدەکەوت و ڵێشی زویر نەدەبووم. چونکە دەمزانی، چەن کوردێکی ڕووناکبیر، بە توانا و دڵسۆزە. جگە لە ئەوەی، باشترین کادیری بیری نەتەوەیی ئەو ڕۆژەش بوو. بەلام <u>هەزار ئاخ و داخ، لە بەختی ڕەش و کەچی کوردیدا، کادیرە هەرە چاکەکانی ئەو ڕۆژەی بیری نەتەوەیی و (پاسۆک)، دووانی وەک من و ئەو بووین، نەدەبوو بە سێ و چوار... هەزار!</u>

دوارۆژەکانی کارکردن

بەیانی زووبوو، پۆلۆنییەکان بە دوامدا هاتن و بەرەو (ڕانی) گەڕاینەوە. بڕیارمدا، لە (ڕانی) بمێنمەوە، ئیدی ڕۆژانی پێنجشەممە و هەینیش نەگەڕیمەوە، لە بەزم و هەرای (سولەیمانی) دوورکەومەوە. بەلام لە بەختی ڕەشی مندا، هەمووی هەفتەیەکی نەبرد، وەلاممان بۆ هات، کە پێشمەرگە پۆلۆنییەکانی ناوچەی (پێنجوێن)یان گرتووە. داوایان لێ کردبووین، بەپەلە بگەڕێینەوە. منیش بەیەکجاری، کەلوپەلەکانم پێچایەوە و بەرەو (سولەیمانی) گەڕامەوە. زۆریش دەترسام، لە فەرمانگەی (ئەمن)ەوە بانگمکەن و هەواڵی پۆلۆنییەکانم لێ بپرسن. چونکە هێندی شەو، یەک دوو پۆلۆنی دەهاتن و بۆ قوڕگا خواردنەوە بانگیاندەکردم. پەرتووک و نووسینەکانمیان دەبینی و دەیانپرسی: خەریکی چی و چی دەنووسی؟! بەتایبەتی پەرتووکە مارکسییەکان، وێنەی (لینین)ی تێدابوو، سوور دەیانزانی، خەریکی نووسینی بابەتی ڕامیاریم.

لە (سولەیمانی) سەرۆکی کۆمپانیاکە پرۆفیسۆر (مارچنیک)، بانگیکردم و گوتی: تۆ دەزانی، ئەو برادەرانەی ئێمە بۆ کارکردن هاتوون بۆ (کوردستان)، هەموویان ژن و منالیان بەجێهێشتووە، بەلکوو پارمەتیمانبدەی و هەولبکیان بزانین. گەر بە پارە دەکرێ، بزانە، چەندیان دەوێ، ئامادەین. بیدەین. بەمەرجێ بەریانبدەن و نەیانکوژن.
منیش ترسام و گوتم: بڕوابکەن، من ئاگام لە هیچ شتێ نییە و کەس ناناسم. بەلام لە ئەوە دلنیابن، کورد کەسی بیانی ناکوژێ. ئیدی ئەوان بۆ (پوڵەند) گەڕانەوە و منیش، ئانبراوبووم!

ئالەدان

شەوی (16. 1. 1977)، لە دەرەوە گەڕامەوە، (کامەران)ی برام دەرگەی لێ کردمەوە، گوتی: کاکە! باوکم خەریکە، هەموومان بە شەق دەردەکا. گوتم: بۆ؟ گوتی: دوو پیاو هاتوون و دانیشتوون، چاوەرێی تۆ دەکەن. باوکم دەیانناسی و دەلێ: دەبێ، هەر ئێستە بڕۆن. چونکە ئەمانە پێشمەرگەن و گەر دەسەلات پێ بزانێ، هەموومان دەکوژن و خانووەکەشمان، بەسەردا دەروخێنن.
چوومەژوورەوە، تەماشەمکەم، هەردوو برادەر (ئەنوەری عەلی نەجار) و (خەسرەوی حەمەی مەحە) بوون. هەردووکیان لەتاو سەرما، لەبەرعەلادینەکە بە ماتی دانیشتوون. ماچمکردن و گوتم: نانتانخواردووە؟ گوتیان: نەخێر، نان لە کوێ بخوین؟! ئیدی تێگەیشتم. لای دوژمن دەسەکەیان ئاشکرابووە و پەنایان بۆ مالی ئێمە هێناوە. بەپەلە (سەلاح)ی برام نارد، لە یانەی مامۆستایان، کەباب و گۆشتی برژاوی بۆ هێنان.
هەرچەندە هیچ جۆرە پێوەندییەکیشم، بە هاوبیرانی (پاسۆک)ەوە نەمابوو، بەلام لەلایەکەوە، هەردووکیان دوو برادەری خۆشەویستم بوون. لەلایەکی دیکەشەوە، ئایا دەکرێ، لە ئەو رۆژەرەشەدا، دوو قارەمانی جەربەزەی کەلەکەت، لە دەرگەی مالەکەت بدەن و پەنات بۆ بێنن، دەس بە روویانەوە بنێی و دالدەیان نەدەی؟! ئەو کارە ناشیرین و دزێوە، هەرگیز لە کەسانی کوردپەروەر ناوەشێتەوە!
پاشان چووم بۆ لای باوکم، خەریکبوو، لە ترساندا زارەترکەدەبوو. منیش زانیم، چۆن دەماریدەگرم و هێوریدەکەمەوە. گوتم: تۆ پیاوێکی موسولمان و نوێژکەری، باوەڕێکی پتەو و تەواوت، بە خوای خۆت هەیە. گەر لیقەوماوێ لە دەرگەی دای و رووی تێ کردی، بەپێی قورعان و فەرموودەکانی پەیامبەر دەبێ، دەس بە روویەوە بنێی، یا دەسی یارمەتی بۆ درێژکەی؟!
گوتی: من ئەم قسانە نازانم، منالم وردە، گەر ئێستە دەسەلاتدارانی میری پێ بزانن، دەمودەس هەموومان دەکوژن. منیش یەکسەر فیلمە عەرەبییەکەی (فی بیتنا رجل)ی

چیروکەکەی (ئیحسان عەبدولقدوس)م بیرکەوتەوە و دەمزانی، لە کوێوە قسەدەکا. گوتم: ڕاستدەکەی، بەڵام خۆ من بەدوایاندا نەچووم، خۆیان هاتوون. ئەوانیش پێشمەرگەن و خەبات بۆ ئێمە دەکەن. بە ئەم شەوە ساردوسڕە تاریکە، ڕوو لە کوێ کەن؟! ناوی خوای لێبێنە و ئەم خێرە گەورەیە، لەکیس خۆت مەدە. با ئەم شەو لێرەبن، بەیانی ڕۆژ بووەوە، تەگبیرێکیان بۆ دەکەم. گوێ مەدەرێ و مەترسە، خوا گەورەیە. باشە گەر من بوومایە، لە دەرگەی ماڵە ئاسیاوێکم بدایە و جێیان نەکردمایەتەوە، دوایی تووشی شتێ بوومایە، تۆ چیت پێ دەگوتن؟!

ئیدی باوکم، کەمێ هێوربووەوە. پاشان چووەژوورەوە و لایان دانیشت. منیش بۆئەوەی ئەم بێدەنگییە بشکێنم، گوتم: حەزتان لە دۆمینە هەیە؟! چونکە دەمزانی، باوکم چەن حەزی لێ دەکا. باوکم بەبەدەم قسەکردنەوە گوتی: ئا ئەو دۆمینەیە بێنە، با چوارقۆلی دەستێ دۆمینە بکەین. باشبوو، هەموومان بە دۆمینەکردنەوە خەریکبووین و باوکیشم، ترسەکەی لە دڵ دەرچوو!

من ناهەقی باوکمم نەدەگرت، چونکە لەلایەکەوە، ماڵی خۆی بوو. لەلایەکی دیکەشەوە، سوور دەمزانی، قسەکانی ڕاستن. لە گیانی خۆی و منداڵەکانی دەترسی. بەڵام لە هەمان کاتیشدا، گوناهی ئەوانیش نەبوو، چونکە دەبێ، وەک ئەرکێکی نیشتمانی و نەتەوەیی، بڵاوەیانلێبدەین و ڕازەیانبکەین.

ئەو شەوە، لە نهۆمی دووەم لە ژوورەکەی خۆم، جێمان بۆ ڕاخستن. کلیلی سەربانم دانێ و ڕێم پیشاندان، گەر شتێ ڕوویدا، لە سەربانەوە بۆی دەرچن. خوا کردی، بەیانی هەستاین و هیچ شتێ نەبوو. هەر زوو چوومەدەرەوە و هەواڵم زانی، (فەرهادی مەلا ڕەزا)، لە فەرمانگەی ئەمن، (یاسینە ڕەش)ی بەگرتدابوو. ئەویش لەژێر ئەشکەنجە و لەتاو ئازاری خۆی، لە ئەوە پتر نەیتوانیبوو، بەرگەبگرێ، ناوی هەموو پێشمەرگەکانی دابوو. جووتەبرا (سمە قاسم، بلە قاسم و سەلاحی مەجید) گیرابوون و باشبوو، (ئەنوەر) و (خەسرەو)، بەرنەکەتبوون و دەرچووبوون.

پاشان هەر زوو، (سەلاح)ی برام نارد بۆ لای (ئازاد)، ئەویش گوتبووی: با ئەم شەویش لە ئەوێ بن، تا شوێنێکیان بۆ دەدۆزینەوە. بەڵێ، ئەو شەوەش هەر لە ماڵی باوکم مانەوە. بە قسەی خۆش و پێکەنین، بە دۆمینەکردنەوە، شەوەکەمان بەسەربرد. بەیانی من نەچوومەدەرەوە، تا مامۆستا (قادر) هات و هەر یەکێکیانی لە ماڵێ دامەزران. دوایی ئاگاداریان کردمەوە، کە بەباشی و بێگرفت، لە شار دەرچوون. بەڵام (یاسین) و هاوڕێکانی دیکەیان، ڕۆژی (15. 1. 1977) گیران و ڕۆژی (2. 3. 1977)، لە گرتووخانەی (موسڵ) لە سێدارەدران و ژانێکی زۆریان، بە دڵی هەموو نیشتمانپەروەرانی کوردیدا کرد. هێندەش مەردبوون، تا بۆ ژووری مەرگیشیان بردبوون، کۆڵیان نەدابوو، پەلاماری سەرباز و پیاوکوژەکانی (بەعس)یان دابوو، هەر هاواریانکردبوو، بژی کورد و کوردستان!

سەیر ئەوەبوو، ئێمە وەک ئەرکێکی نیشتمانی، دڵدەی ئەو دوو برادەرەمان دا، کەچی ساڵی (1988)، هەمووی چەن ڕۆژێ بوو، لە (سوید) بووم، کاکە (خەسرەو) نەک هەر لێی نەپرسیمەوە، بەڵکوو شەوێکیش لە ماڵەکەیدا، ڕۆژم نەکردەوە!

حەمە قاسم
(1977-1957)

سمە قاسم
(1977-1947)

سەلاحی مەجید
(1977-1941)

زانکۆی سولەیمانیی

سەرەتای مانگی دووبوو، نامەیەکم لە سەرۆکایەتی زانکۆی (سولەیمانی)یەوە بۆ هات، تێیدا نووسرابوو: هەڵوێستی خۆتمان، سەبارەت بە ڕاژەی سەربازی بۆ ڕوونکەرەوە. منیش بە ئەو پێیەی پێشمەرگەبووم و دواتریش بۆ (ریزی نیشتمانی!) گەڕابوومەوە، گەڕاوەکانیش لای (بەعس)، هێندە بێ بڕوا و سووک بوون، بە سەربازیش ڕایان نەدەگرتن و ئەو ئابڕووە گەورەیەشیان، پێ ڕەوانەدەبینین، کە ڕاژەی سەربازیبکەین!
ئەو کاتە خوالێخۆشبوو (تەها نەجیب)، بەڕێوەبەری کاروباری خوێنی زانکۆ بوو. هەم بەمناسی و هەم دراوسێشمان بوو. جگە لە ئەوەی زۆر هاوڕێی (نوری عومەر)ی پورزاشمان بوو. نووسراوەکەم پیشاندا و گوتی: تۆ لە دەرچووانی دە کەسی یەکەمی کۆلیژەکەتانی؟ گوتم: بەڵێ. گوتی: هەر نیستە، ئەم شتانەم بۆ جێبەجێکە، تا وەک ئەندازیاری کشتوکاڵ، لە کۆلیژەکەتان دامەزرێنین. منیش ئەوەی پێویستبوو، لە ماوەی دوو ڕۆژدا، هەموویم ئامادەکرد.
ئەوەبوو، ڕۆژی (13. 2. 1977)، فرمانی دامەزراندنەکەم دەرچوو. هەر ئەو ڕۆژە، وێنەیەکم لە کاک (تەها) وەرگرت و بەپەلە بردم بۆ سەرۆکی بەشی بەرووبوومی ڕووەک دوکتور

(عەبدوڵڵا خەلەف). گوتی: ئەمەت چۆن پچڕی، دەڵێی، لە قوورگی شێردا دەرتهێناوە؟! گوتم: لە کاک (تەها) بپرسە. ئیدی لە ئەو ڕۆژەوە، وەک مامۆستا لە زانکۆ دەسم بە کارکرد. لە کۆڵ بیاکاری بوومەوە و ژیانێکی نوێم دەسپێکرد.
ئەو کۆرسە، فریای وانەگوتنەوە کەوتم، چونکە سەرەتای کۆرسی دووەمی خوێندبوو. وانەی پراکتیکی (بەروبوومی ڕیشاڵ)ی پۆلی چوارەکانیان بۆ دانام، مامۆستایەکی (میسریی) تیۆرییەکەی دەگوتەوە. خوێندکارەکان هەموویان برادەر و ئاشناو بوون. لە وێنەی خولی دەرچووانی ئەو ساڵەشدا بەشداریمکرد.

<u>پاشکۆنامەی ژمارە (8) ل (427–429)</u>

یەکەمین خولی دەرچووانی بەشی بەروبوومی کێڵگە دوای دامەزراندم

ڕەشبگیر

بەعسییە فاشتەکانی (بەغدا)، هەموو ڕێ و شێوازێکیان بەکاردەهێنا. تەنیا هەر بۆئەوەی چۆک بە تێکۆشەرانی کورد دابدەن، لە کۆڕی خەبات دووریانخەنەوە و ناچاریانکەن، کڕنووش بۆ (بەعس) و دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق) بەرن. بڕیارێکی نوێیان دەرکرد. بەپێی ئەو بڕیارە، هەر کوردی ڕاپێکرداپە و لە شۆڕشی گەلەکەماندا بەشداریبکردایە، ژن و منداڵەکانیان دەگرت. گەر ڕەبەنیش بووایە، ئەوا دایک و باوک، خوشک و براکانیان دەگرتن. لە قوژبنە تاریکەکانی گرتووخانەکانی خوارووی (عێراق) توندباندەکردن.
یەکەمین کاروانی گرتنی کەسوکاری پێشمەرگە. لە کۆتایی ساڵی (1976)دا. لە شاری (سولەیمانی) دەسپێکرد و ڕەوانەی گرتووخانەکانی خوارووی (عێراق)یان کردن. هەرچەندە بە ئەو کارە درندانەیەی (بەعس)، کۆمەڵانی خەڵک پتر تووڕەدەبوون و ڕۆژبەڕۆژیش، لەسەر تێکۆشان گەرمتردەبوون. تەنانەت یەک پێشمەرگەش نەگەڕایەوە و خۆی

بەدەسەوەنەبدا. بەڵام کاریگەری خراپی، لە ورەی خەڵک کرد و کوردپەروەرانیش، کەمتر دەچوونەدەرەوە، تا گرفت بۆ کەسەکانیان نەئافرێنن. (بەعس)یش بێ ئەوەی، گوێ بە هیچ جۆرە ڕەوشتێکی مرۆیانە و یاسایەکی نێودەوڵەتی بدا، هەر لەسەر گرتن، ڕاونان و ڕەوانەکردنی خێزانەکان بەردەوامبوو.

دوو خونچەگوڵی نایلۆن

دەتوانم، زۆر بەراشکاوی بڵێم: لە دوای خۆشەویستی (ژیان)ەوە، هێندێ کیژی ناسک و نازدارم، لە زانکۆ ناسیوە. بەڵام هیچیانم بە دڵ خۆش نەویستووە. بەتایبەتی دوای هەرەسەکە، کاتێ لە زانکۆ دەستم بە خوێندن کردەوە، لە ژیانی تایبەتی خۆمدا، زۆر هەستم بە جێهۆڵییەکی تەواو دەکرد. دەمویست، بە هەر شێوەیە بێ، ئەو کەلێنە گەورەیە پڕکەمەوە. ژان و ئازارەکانی، لەنێو دڵ و دەروونمدا دەرکەم.
دوای ئەوەی لە بەهاری (1975)دا گەڕاینەوە، لە دوورەوە حەزم لە کچێکی باریکەڵانەی ناسکۆڵانەی سپیکەڵانەی ئەشمیلانەی هێمنی ئیسکسووکی شەرمنی بێدەنگ کرد. هەرچەندە بە زەردەخەنەکەی سەرلێوی، بە نیگای تیژی چاوە ڕەشەکانی، ولێ پیشاندەدا، مەیلێکی بۆ من هەیە. بەڵام کاتێ ویستم، هەستی ناخی پڕ ناخی خۆشەویستی خورسکی خۆمی بۆ دەربڕم، قسەی لەگەڵ بکەم و تێیبگەیەنم، تازە درەنگبوو، چونکە چاپووکسوارێکی دیکەی ئەڤیندار، مەربانە هەڵی لەدەس خۆی نەدابوو، هەر زوو ئەسپی خۆشەویستی خۆی تاودابوو، لە ئاورەنگی ئازایەتی دابوو، بووکی ئەنیشەی ئەزۆکی لێ فڕاندم!
دوای ئەو ناسکە پەرییە، ئیدی بیرم لە خۆشەویستی نەکردەوە. تا ڕۆژێ لەناکاو، ساڵی (1976) بوو، لە کورسی دووی پۆلی چواری کۆلێژ بووم، تووشی کیژێکی شلۆملی ناسکی مەنگ بووم و ئەم جارە، ئەو خۆی پێناساندم. هەرچەند دەمویست، تێی بگەیەنم، کە هێلانەی دڵە ڕەنجاوەکەم وێرانبووە و جێی مەلی خۆشەویستی تێدا نابێتەوە، کەڵکی نەبوو. ئەوە یەکەمین جاربوو، لە ژیانمدا کیژێ ببینم، دەورووخولمبدا و بیەوێ، پەلی هەستی خۆشەویستیم، بۆ لای خۆی ڕاکێشێ، تەپکە و فاقە، بۆ مەلی دڵە برینداره خێرنەدیوەکەم دانێ. هەرچەندە تا ئەندازەیە، ئامانجی پێکا، بەڵام دوایی کە زانیم، ئەو شلکەکیژە، تەنیا هەر لە سەرچاوەی بەرژەوەندی تایبەتی خۆیەوە، بیر لە من دەکاتەوە، ئاوی سازگاری خۆشەویستی، لە کانیاوێکی ڕوون و بێگەردەوە ناخواتەوە، هەر زوو داوی تەپکە و فاقەی پێوەندییەکەیم پچڕاند و لە شەققەی باڵمدا، هێلانەکەیم بە چۆڵی بەجێهێشت!

پێم وایە، زۆربەی لاوانی کورد، لە ئەو تەمەنەدا، کە گیروودەی داوی دڵداری کیژێ دەبن و پەریزادێکیان خۆشدەوێ، تەنیا هەر بە دڵ بڕیاردەدەن، مێشک و ژیری، هیچ ڕۆڵێکی گرنگ نابینێ، بۆیە زۆربەیان سەرکەوتوونابن و بە ئاکام ناگەن!

بەهار و خۆشەویستیی

هەمووی هەفتەیە بوو، لە زانکۆ وەک مامۆستا دەوامدەکرد، تاقیکردنەوەکانی کۆرسی یەکەم دەستییپێکردبوو. منیش چاودێری تاقیکردنەوەی پۆلی یەکەکانم هەبوو، بەرەو هۆڵی تاقیکردنەوەکە بەپەلە دەڕۆیشتم، بە پێپلکانەکانی بەشەکەی خۆماندا سەردەکەوتم، کیژێکی بەژنوباڵا ڕێک و کەلەگەت، بە گاوەخۆ لە پێشمەوە سەردەکەوت و یەک لە دوای یەک، پلیکانەکانی لە دوای خۆی بەجێدەهێشت!
ئاوڕێکیدایەوە و گوتی: گەر بە ئەرک نەبێ، تاقیکەی مێژووزانی لە کوێیە؟! منیش گوتم: دوای من کەوە، منیش بۆ ئەوێ دەچم بەلام کچ چی، هێندە جوانبوو، دەتگوت، وێنەیەکی کۆپیکراوی (حەلیمە)یە، هەموو یادگارەکانی منالیمی بیرخستمەوە و بە جارێ برینی کولانمەوە! عەرەب واتەنی: (هەر چل کەس، لە یەکدی دەچن)! تۆ بڵێی، عەرەب لە ئەم قسەیەیاندا، ڕاستیان فەرمووبێ؟!
ئەز لە ئەو بڕوایەدام، هەرچی دەرمانی بێهۆشکەری ئەم جیهانە هەیە، تەنانەت تەنیا بۆ ساتێکیش ناتوانێ، ڕوخساری شیرینی ئەو پەریزادەی ڕۆژێ لە ڕۆژان، بە دڵ و بە گیان خۆشمویستووە، لە بیر و هۆشمدا بسڕێتەوە و بیرمبەرێتەوە! هەرچی دوکتۆری زانای ئەم جیهانە هەیە، بە نووکی نەشتەرە تیژەکانیان ناتوانن، نیگاری ئەو پەیکەرەی، لە دڵەی ناشادمدا هەڵکەنراوە، دەربێنن. بۆیە ئێستەش، کاتێ کیژێکی تۆکاڵی سوور و سپی چاوشینی بارێکەڵەی باڵابەرز دەبینم، یەکسەر (حەلیمە)م بیردەکەوێتەوە!
هەردووکمان نزیکەی (10) خولەک، لە کاتی دیاریکراوی دەستپێکردنی تاقیکردنەوەکان دواکەوتبووین. پرسیارەکان خوێندرابوونەوە. لێپرسراوی هۆڵەکە خەریکبوو، لە تاقیکردنەوە بێبەشیکا، بەلام من هەر زوو فریاکەوتم و گوتم: بە دوای شوێنەکەیدا دەگەڕا، بۆیە دواکەوتووە. باشبوو، ڕێیاندا و هاتەژوورەوە. ئیدی یەکسەر زانیم ناوی چییە و لە پۆلی چەندە، چونکە لەسەر ئەو کورسییەی دانیشتبوو، هەموو ئەو زانیارییانەی لێ نووسرابوو. تا لە تاقیکردنەوەکە بووەوە، زووزوو سەیریدەکردم و هەر شتێکیشی پێویستبووایە، هەر داوای لە من دەکرد. بەڕاستی نازانم، ئەو (3) کاژێرەی تاقیکردنەوەی ئەو ڕۆژە، بۆ وا زوو تەواوبوو؟!

لە ئەو ماوە کورتەدا، هەرچەند تاماشامدەکرد و سەرنجم لیدەدا، پتر دەچووە دڵمەوە. بە رەنگی پێستی ئاڵی، بە جووتی چاوی سەوزی کاڵی، بە دوو لیمۆی باخی سینەی مەرمەڕی، بە قژوپەرچەمی خاوی تێکاڵاوی، بە خەندەی شیرینی دوو خونچەکەی لێوی، بە نیگای جوتە چاوی پڕ تەلیسماوی، بە هەڵسوکەوتی شیرین و جوانی، بە جاری هەست و هۆشی لاوێتی خرۆشانم. نیگاری پەیکەری جوانی خۆی، لە کەلاوەی بلە وێرانە چۆلوهۆلەکەمدا هەڵکەن، هەر لە یەکەمین نیگاوە، تیری خۆشەویستی ئەو پەریزادە، جەرگی بریم، هەموو هەست و هۆش، خەو و خەیاڵیکی لێ فڕاندم! تۆ بڵێی، ئەمانە هەموویان، نیشانەی لەدایکبوونی خۆشەویستییەکی بێگەرد و ڕاستەقینەی نوێی دیکە بێ؟! ئەدی نەیانگوتووە: لە بەهاردا خوێن دەجمێ و هەموو ئارەزووەکانی مرۆ نوێدەبنەوە؟!

دوای ئەوەی لە تاقیکردنەوەکە بووەوە، سوپاسیکردم، منیش لێم پرسی: خەڵکی کوێی؟ گوتی: (خانەقی). لە دڵی خۆمدا گوتم: بە خوا کورد ناهەقی نییە، لەسەر (خانەقی)، دەجەنگێ و ئەو هەموو خوێنە دەڕێژێ! من وامدەزانی، (خانەقی) هەر ناوی (ئەلوەند) و چەن چاڵەنەوتێکی لێ هەیە، نەمدەزانی، کیژی هێندە تەڕ و ناسک، خوێنشیرین و جوانیشی هەیە! بەڵام هەرچەندە، بیرم لە تەمەنی خۆم و ئەو دەکردەوە، تازە لە پۆلی یەک دەیخوێند، پەردەیەکی ڕەشی نائومێدی، بەسەر چاوانمدا دادەمرایەوە و تروسکایم تێدا بەدی نەدەکرد!

بەغدا

زۆر نەبوو، لە زانکۆ دامەزرابووم، یادی (11)ی مارس و جەژنی (نەورۆز) تێکەڵاوبووبوون. خوێندکارەکان چالاکییەکی زۆریان نواند. هێندێکیان لێ دەسگیرکران و بەندکران. ڕۆژی سەرۆکی بەش دوکتور (عەبدوللا خەلەف) بانگیکردم و گوتی: خولێکی مەشقپێکردن، بۆ ماوەی (2) مانگ لە (بەغدا) کراوەتەوە. ناوی تۆم نووسیوە. حەزدەکەم، ماوەیە لەبەرچاو ونبی، هیچ قسەی لێ مەکە. هەفتەی داهاتوو، ناوی خوای لێبێنە و بڕۆ. منیش زۆرم پێم خۆشبوو. زۆر سوپاسمکرد.

ڕۆژی (1. 9. 1977)، خولەکە دەسپێکرد و (27. 10. 1977) تەواببوو. واتە ماوەی دوو مانگ لە بەغدا، لە ماڵی پورە (نەسرین)م بووم. هەموو بەیانییە، لە گەڕەکی (ئەعزەمیە)، پاسی تایبەت ڕادەوەستا و دەیانبردین بۆ (ئەبوغریب). لە ئەوێ سەبارەت بە تێکنۆلۆجیای داوی لزکە، چەن وانەیەکی تیۆری و پراکتیکمان دەخوێند. لە هەموو زانکۆ و پەیمانگەکانی (عێراق)ەوە، کادیرێکی ئەکادیمییان ناردبوو. لەنێو هەموویاندا، جگە لە من کوردێکی

دیکەشی تیدابوو، ناوی (تەها مالەللا جارەللا) بوو، لە زانکوی (موسل)ەوە هاتبوو. لە کوردەکانی (شەیەک) بوو. هەر لە یەکەمین رۆژەوە، بووین بە برادەر. کوردییەکی باشی دەزانی، قسەی زور خوشبوو، زور حەزی لە گالتە و شوخیکردن بوو، زوربەی کات، لە خویندن و نیوبازاریش، هەر پیکەوەبووین.

<u>بەلگەنامەی ژمارە (9) ل (430)</u>

تاقیکەی تیکنولوجیای دولی لوکە. روژی (25. 9. 1977) گیراوە. لە راستەوە: (تەها)یە.

روژی (تەها) لەگەل خزمیکی خویدا، بە یەکدی ناساندین. ناوی (سدقی یوسف نیدریس) بوو. تازە لە کولیژی پولیسی دەرچووبوو. هەر لە یەکەمین دانیشتنەوە دیاربوو، کوریکی باش و کوردپەروەرە. لە ماوەی ئەو دوو مانگەدا، زوربەی کات پیکەوەبووین. سەبارەت کیشەی کورد، گەلی شتم بو باسکرد و بە شیوەیەکی ناراستەوخو بیری نەتەوەییم بو رووندەکردەوە. تا وامان لیهات، دوستایەتییەکەمان زور پەرەیسەند. کاتیکیش گەرامەوە، زووزوو لە (بەغدا)وە، تیلیفونی بو دەکردم. هەموو ئاواتی ئەوەبوو، کیژیکی کوردی خەلکی (سولەیمانی) بخوازی، پیوەندی خزمایەتی و دوستایەتی، لەگەل هاوزمانەکانی خویدا پتر پەیدابکا.

پاشان روژبەروژ، پیوەندی نیوانمان بەهیزتربوو، وای لیهاتبوو، مانگی جاری سەری لیدەدام و لە مالی ئیمە دەمایەوە. تا لە ئەنجامدا، خوشکی هاورییەکم بو دوزییەوە و خواستی. ئەوا ماوەی (37) سالە، خیزانیان پیکەوەناوە و لە (بریتانیا) بە خوشی، پیکەوە دەژین.

لە پشتی ئەم وێنەیە، چەن وشەیەکی جوانی بۆ نووسیبووم و هەستێکی خاوێنی دڵسۆزانەی هاوڕێیەتی دەربڕیبوو، ڕۆژی (5. 1. 1979) پێشکەشیکردم.

گۆڕانکاریی و بەشێکی نوێ

کاتێ لە (بەغدا) گەڕامەوە، یەکسەر لە زانکۆ، دەسم بە کارکردن کردەوە. پێش ئەوەی بڕۆم، بەشەکەمان ناوی بەشی ڕووەکی کشتی بوو. بەڵام کە هاتمەوە، هەموو شتێ گۆڕابوو، بەسەر دوو بەشی نوێی تێکەی جیاوازی باخداری و بەرووبوومی کێڵگەدا دابەشکرابوو. بە ئەو پێیەی من لقی دووەمم تەواوکردبوو، هەر لە ئەو بەشە دایانتامەوە. سەرۆکی بەش دوکتۆر (هەڵکەوت) بوو، هەر لە پۆلی یەکەوە دەمناسی و مامۆستامبوو. پیاوێکی بێدەنگ، لەسەرخۆ، هێمن و زیرەک بوو. بەڵام زۆر خاووخلیچک و ترسنۆک بوو.

جگە لە مامۆستا میسرییەکان، چەن دوکتۆرێکی عەرەبی بەعسی وەک (عەزیز رەمۆ، خالید ئەحمەد ئیبراهیم و غەفوور) ناوێک و هێندێ دوکتۆری کوردی بێلایەنی وەک (فەرهاد ئەحمەد ئەمین، کەمال ئەحمەد و ئومێد نوری)مان هەبوو. هەروەها چەن خاوەن بڕوانامەیەکی ماستەری وەک (مەهدی بەرزنجی، دارا جاف و یوسف)ناوێکیش تازە دامەزرابوون. ئێمەش ئەندازیارەکانی کشتوکاڵ، هەموومان کوردبووین. جگە لە خۆم، (قادر بەرزنجی، حەمەقەرەداخی – حەمەدۆستان، ئاراس مستەفا، ئەحمەد نوری، فەریدە عەبدوڵڵا و بڕوا موحەممەد سەعید) پێکەوە کارماندەکرد و یەکتریمان باش دەناسی. بەڵام (فەخرەدین عەبدولقادر) تورکمانبوو، کوردییەکی باشی دەزانی و کوڕێکی باشیش بوو.

بەشەکەمان زۆر خۆشبوو، هیچ گرفتێکمان نەبوو. تەنیا ئەوەبوو، شوێنەکەمان چەپەک و پچووک بوو، بەرنامەکەی گیرابوو. خوێندکارەکان، گەر وانە یا کارێکی تایبەتییان نەبووایە، سەریان لە بەشەکەیان نەدەدا.

ئەزموونێکی نوێ

تازە لە (بەغدا) گەڕابوومەوە. هێندێ بابەتیان لەگەڵ پۆلی چوارەکاندا بۆ دانابووم و دەسم بە وانەگوتنەوە کرد. یەکەمین جار و یەکەمین ڕۆژم بوو، وەک مامۆستا بچمە پۆلەوە. زۆربەی خوێندکارەکان هاوڕێمبوون. زۆر شەرمم دەکرد. چونکە لە وڵاتی ئێمە، سەربەستی نییە و هەر لە منداڵییەوە، چاوترسێنیانکردووین، بە وشەی شوورەی و شەرمکردن، پەروەردەیانکردووین. کاتێ گەورەش دەبین، بەتەواوی ڕوومان نایە، لەنێو کوڕ و کۆمەڵێکی جەنجاڵدا، بەئازادی قسەبکەین.
منیش ئەوە یەکەمین جارمبوو، بەرانبەر کۆمەڵێ خوێندکار ڕابوەستم و بە زمانی عەرەبی، بابەتێکی زانستانەیان بۆ باسکەم. ڕەنگم بەتەواوی تێکچووبوو، لێوەکانم وشکبووبوون، قورگم نووسابوو، بەدەنگێکی نزم قسەمدەکرد. بڕواناکەم، ئەو ڕۆژە کەس هیچ لە من تێگەیشتبێ. تا کاژێری یەکەمم لێ ڕۆی، نازانم، خوێندکارەکان هەستیان چۆن بوو؟ چییان دەگوت؟ بەڵام دوای ئەوە وردەوردە باشتربووم، ڕەنگوڕووم کرایەوە. هەرچەندە خوێندکارەکان، هێندە باشبوون و بە ڕێزەوە دانیشتبوون، کارێکیان نەکرد، هەستی پێ بکەم، پێبکەنن، یا چرپەچرپ بکەن و پلاربهاوێژن. بەڵام خۆم دەمزانی، شێواوم و لە یەکەمین هەنگاودا، سەرکەوتوو نیم!

دانپێدانێکی بوێرانە

لە ئەو ماوەیەدا، هەموو ڕۆژێ لە دوورەوە، کچەکەم دەبینی. جاروبار، بە ڕوویەکی خۆش و بە زەردەخەنەیەکی شیرینەوە، ڕۆژباشمان لە یەکدی دەکرد. دوای مانگێ، تاقیکردنەوەکانی کۆرسی دووەم دەسیپێکرد. ڕێککەوت وابوو، زۆربەی کات من بەسەریانەوە چاودێربووم. هەر ڕۆژە نا ڕۆژێ دەمدی و تا دەهات، پێوەندیمان پتەوتر دەبوو. ئینجا زانیم، خەریکە بەتەواوی، جێی خۆی لە دڵمدا دەکاتەوە. وام لێهات، سۆراخییەکەم و هەواڵی بپرسم، هەر زوو بیستم، هێشتا هاوڕێی کوڕی نییە و نەگیراوە!
دواتاقیکردنەوە بوو، خۆی و هاوڕێکەیم، بۆ بەشەکەی خۆمان بانگکرد و داوای چام بۆ کردن، گەلێ قسەی خۆشمان کرد. دوایی زۆر بەڕاشکاوی پێم گوت: من تەمەنم (27) ساڵە و دەمەوێ، ژنبێنم. لەنێو ئەم هەموو کوڵە جوانانەی، لە ئەم باخە گەورەیەی زانکۆدا دەیانبینم، لە تۆ بۆنخۆشتر و جوانترم نەدیوە. دەڵێی چی؟!

نیاره هەستی بە شتی کردبوو، زۆر باش تێگەیشتبوو. بۆچی ڕێزی ئەگرم، بانگیدەکەم و خۆمی لێ نزیکدەکەمەوە. بەڵام بڕواناکەم، لە ئەو باوەڕەدابووبێ، هەستی خۆم بە ئەو شێوەیە دەربڕم، داوای لێ بکەم، شووم پێ بکا. چونکە داواکارییەکی کتوپڕی چاوەڕوان نەکراوبوو! بۆیە سوورسووربووبووەوە و سەری داخستبوو. پاشان سەیرێکی هاوڕێکەی کرد و گوتی: مامۆستا بەڕاستی نازانم، چی بڵێم. بەڵام دوایی وەڵامتدەدەمەوە. بۆ ڕۆژی دوایی، خۆی بەتەنیا هات و گوتی: حەزدەکەم، جارێ هەر هاوڕێبین و باشتر یەکدی بناسین. نامەیەکیشی بە عەرەبی نووسیبو. لەنێو دەفتەرێکدا شاردبوویەوە. دایمێ و ڕۆی. لە نامەکەدا نووسیبووی: من دایک و باوکێکی هەژار و پیرم هەیە. برلیەکم لە بۆردوومانەکەی (قەلادزێ)دا شەهیدبووە. ئێستەش (7) خوشکین و تاکە برلیەکمان هەیە، ئەویش ئەندازیارە، کاردەکا و بەخێومانده‌کا. هەمرو هیوای من ئەوەیە، زوو خوێندنەکەم تەواوکەم و یارمەتی کەسوکارم بدەم. ئەمە بارودوخی خێزانەکەمانە. جا خۆت بیری لێ بکەرەوە. ئایا دەتوانم، ئێستە شووبکەم. من هێشتا تازە لە پۆلی یەکە بۆ دوو دەردەچم؟!

منیش کە ئەو نامەیەم خوێندەوە، هێندەی دیکە لام خۆشەویستربوو. بڕیارمدا، خۆی چۆنی پێ خۆشبێ، هەر بە ئەو شێوەیە، پەیوەندی لەگەڵ ببەستم. دوای دوو هەفتە بینیمەوە. خۆی بە تەماشاکردنی وێنەی سەردیواری دالانەکەی بەشەکەمانەوە سەرقاڵ کردبوو، لە ئەوە دەچوو، شەرمبکا. منیش چووم بۆ لای و سلاوم لێ کرد. گوتم: نامەکەتم خوێندەوە، سوپاس بۆ ئەو چەن دێرە جوانەی نووسیبووت. چونکە زۆر بەڕاشکاوی و ڕاسگۆیانە نووسیبووتە. منیش لە خێزانێکی دەوڵەمەند نیم، هەژاریش هەرگیز ئەنگی نەبووە و نییە. حەزدەکەم، خۆت چۆنت دەوێ، هەر بە ئەو جۆرەش، پەیوەندیمان بەردەوامبێ. تا گەر زانیمان، شتێکی لێ سەوزدەبێ، ئەو کاتە قسە لە هاوسەرگیری بکەین. بەڵام هێندە بزانە، من لە ئێستەوە چەپکەگوڵی خۆم دۆزیوەتەوە!

لەنێو هاوڕێکانی خۆمدا، ناوی کچانمان نەدەهێنا، بەڵکوو هەر کەسە، یاری خۆی بە (جووجە) ناودەبرد، تا کەس نەزانێ، باسی کێ دەکەین. ڕۆژێ پێم گوت: تۆ لە مێژە، لای من (جووجە)ی و لەمەودواش، هەر بە (جووجە) ناوت دەبەم. گوتی: (جووجە) چییە؟! گوتم: منالی ساوا، هێشتا بەتەواوی فێری قسەنەبووە و ناوی شتەکان نازانێ، کاتێ مێروویەکی چکۆلانەی بێ زیان، بە تەنیشتیدا دەڕوا و دەیبینێ، نازانێ چییە، دەیەوێ بیگرێ و یاری لەگەڵ بکا، بەڵام بۆی ناگیرێ، بە پێکەنینەوە دەقیژێنێ و دەڵێ: (جووجە)، چونکە ناوەکەی نازانێ و هەر بە ئەو شێوەیە دەتوانێ، ڕاڤە لە هەستی خۆی بکا! گوتی: جا من هێندە خۆشەویستم؟! گوتم: بڕۆ، لە ئەو منالە چکۆلەیە بپرسە، بزانە،

کاتێ ئەو گیانلەبەرە چکۆلانەیە دەبینێ، چۆن لە خۆشیاندا دەقیژێنێ، پێدەکەنێ و هاواردەکا: (جووجە)، گەر لەبەرئەوە نەبێ، خۆشیدەوێ، ئەگینا بۆ وا دەکا؟! گوتی: ئەو وەڵامەی ئەو وەڵامی تۆشە؟! گوتم: کەی ئەو زمانی گرت و هەستی خۆی بۆ گیانلەبەرەکە دەربڕی، ئەو کاتە منیش وەڵامتدەدەمەوە! پێکەنێ و هیچی دیکەی نەگوت. ئیدی کەمێ پیاسەمانکرد و پاشان جیابووینەوە. بەڵام جیابوونەوەی ئەم جارەم، بە ئومێد و هیوایەکی گەشەوە بوو. لە ئەو ڕۆژەشەوە لەگەڵ (جووجە)دا، ڕۆژبەڕۆژ پێوەندیمان بەهێزتر دەبوو. دڵدارییەکی خاوێن و پێوەندییەکی بێگەرد، لەنێوانماندا درووستبوو.

ئەوەی لێی دەترسام، ڕوویدا!

دوای ئەوەی دووبەرەکی، لەنێو (کۆمەڵەی مارکسی – لینینی)دا پەیدابوو. باڵێکیان بە ناوی (کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان)ەوە لێ جیابووەوە. کۆتایی مانگی (4) و سەرەتای مانگی (5)ی ساڵی (1977) بوو، بەعسییەکان ئەندامێکی ناوداریان (برایم حەسەن) گرت. ئەویش بەرگەی ئەشکەنجەی نەگرت، ناوی هەموو ئەوانەی دەیناسین و لە ڕێکخستنەکەیاندا کاریاندەکرد، درکاندی، یەکێ لە ئەوانە، (برایم خەلیل) بوو.

ئەم هاوڕێیە، بە پێشەوای ئەو ڕێکخستنە نادەنرا. دوای ئەشکەنجەیەکی زۆر، شەهید دەبێ. (ئازاد) و (فەرهاد)یش، بە نیازی دامەزراندنی بەرەیەکی کوردستانی، پێوەندیان لەگەڵ ئەو کۆمەڵەدا هەبوو. بۆیە ناوی ئەوانیش دەدەن و ڕۆژی (4. 5. 1977) هەردووکیان دەگیرێن. واتە دوای کۆنفرانسەکە، نزیکەی (4) مانگی خایاند!

بەیانییەک زوو لە ماڵەوە نان و چامان دەخوارد، خاتوو (لەعلی) هاوسەری (ئازاد) و دایکی، بە گریان هاتن بۆ ماڵی ئێمە، هەواڵی گرتنی (ئازاد) و (فەرهاد)یان پێ ڕاگەیاندم. هەرچەندە ئەو کاتە، من بە هیچ جۆرێ پێوەندیم پێیانەوە نەمابوو، تەنانەت لەسەر جادەش نەمدەدین. بەڵام ئەوان ئاگایان لە ئەوە نەبوو، هەر هێندەیان دەزانی، من هاتوچۆیاندەکەم و دۆستێکی نزیکی (ئازاد)م. لەبەرئەوە هانایان بۆ من هێناوە، وایان دەزانی، من کارێکم پێ دەکرێ و دەتوانم، یارمەتییانبدەم!

بەڕاستی کەلیکم پێ ناخۆشبوو، نەک هەر من، بەڵکوو هیچ کەسێ دەسەڵاتی ئەوەی نەبوو. تەنانەت هەواڵێکیشیان بزانێ. ئەو کاتە (مەنسوور)، بە ڕێککەوت لە (ناسریە)وە هاتبووەوە. هەر زوو ئاگادارمکرد، پاشان زانیمان، هاوڕێکانی (کۆمەڵەی ڕەنجدەران)، ناوی ئەو دوو هاوبیرەشیان داوە.

(مەنسوور) تا ئەو کاتەی لە (سولەیمانی) بوو، خۆی سەری لە ماڵی (ئازاد) نەدەدا و دەیگوت: با کەس نەمناسێ! وەک خەڵکی شارەکە، من نەناسن و نەزانن، کوێ (کاژێک)

بووم و ئیستەش (پاسوک)م! یا ئەو لە من پتر، بە (کاژیک) و (پاسوک)، ناسراوتربێ! هەموو ئیوارەیە، بە ترومبیلەکەی خوی، منی دەبردە گەرەکی (سەرشەقام) و لای مالی (ئازاد) دایدەبەزاندم. منیش سەرم لیدەدان، دەنگوباسم لی وەردەگرتن و دلنیامدەکردنەوە! لە ئەو ماوەیەدا، تا چارەنووسی (ئازاد) و (فەرهاد) دەرکەوت، من و (مەنسوور)، شەو لە مالی خومان نەدەنووستین. پتر لە ئەوە دەترسام، یەکێکیان بەرگە نەگری، لەبەر ئیدان و لەناو ئازاردان، خوی بو رانەگیری، ناوی ئیمە بلێ و دەسەلاتی (بەعس) بمانگری. بە روژیش، زور بە ترس و ئاگاییەوە دەولمەدەکرد. کەم خوم دەردەخست. تا لە (سولەیمانی) رزگاریانبوو، هەموو گیراوەکانیان رەوانەی دادگەی تایبەتی (کەرکووک) کرد. پاشان ئەنجامەکە دەرچوو، یەکی بە (10) سال زیندانیکردن سزادران. بە ئەو شیوەیە لە مردن رزگاریانبوو! پاشان ناردیانن بو (بەغدا) و لە گرتووخانەی (ئەبوغریب) بەندکران!

دانیشتنیکی کتوپری

هەر ئەو دوو برادەرە گیران، ئیدی (جەلال) ترسی لی نیشت و خوی شاردەوە. دوای ماوەیەک، (غەریبی خولەی ئەمینی بووک) و چەن پیشمەرگەیەکی دیکەی نیوشاریش دەسگیرکران. ناوی (جەلال)یشیان دابوو. ئیوارەیەک لەگەل (مەنسوور)دا هاتن. ئیمەش میوانمان هەبوو. ناچاربووین، لەنیو چیمەنەکەدا بە تاریکی، سیقولی دانیشین. (جەلال) داوای لی کردم، گرفتەکانی پیشووی کونفرانسەکە لەبیر خوم بەرمەوە و کاریان لەگەل بکەم. منیش گوتم: ئامادەی هەموو هاوکاری و یارمەتییەکی برلیانەم، بەلینیشتاندەدەمی، پیوەندی بە (شیرزاد)ەوە بکەم و سەر لە گرتووخانەش بدەم. بونەوەی جەمسەری پیوەندی هەموو لاکان، پیکەوە ببەستینەوە. بەلام بە هیچ شیوەیە ئامادەنیم، بە شیوەیەکی فەرمی، کارتان لەگەل بکەمەوە. (جەلال) زوری پی ناخوشبوو، بەلام دەیزانی، من لە کوێوە قسە دەکەم. بویە گوتی: جا گەر تو ئەوانەمان بو بکەی، وا دەزانم، کارمان لەگەل دەکەیتەوە. ئاخر (پاسوک)، پیش ئەوەی ئەو دوو برادەرە بگیرین، خوی لە خویدا هیچ نەبوو. جا وەرە، ئەو دووانەش گیراین، ئیستەتە دەبی، باری چون بی؟! بەراستی هیچ هیوایەکم بە (پاسوک) نەمابوو، جگە لە ئەوەی لەبەرخومەوە لیکمدەدایەوە و دەمگوت: گەر ئەوان لییان نەقەومایە، ئایا لە منیان دەپرسییەوە و داوایان لی دەکردم، سەرلەنوی کاریان لەگەل بکەمەوە؟! دوایی بلاوەمان لی کرد و بە هیچ ئەنجامی نەگەیشتین. ئەوانیش پیکەوە رویشتن و ناچاربوون، پیکەوە تەگبیریکی خویان و ریکخراوەکەیان بکەن، چونکە لە ئەو کونفرانسە بیسەروبەرەدا، (ئازاد) هەلبیژاردبوون و بی ئەوەی دەنگیان بو ببری، دلتزلبوون!

کەرکووک

دوای ئەو ڕووداوانە، دەنگ لە بەرەدەوە هاتبێ، دەنگ لە (شێرزاد)ەوە نەهاتووە. خۆی ماتکردبوو، لە کەسی نەدەپرسییەوە. ناونیشانی ماڵەکەیانم، لە (جەلال) وەرگرت و هەرچی چۆنی بوو، دۆزیمەوە. ماوەیەکی زۆر پێکەوە دانیشتین و گەلێ قسەمانکرد. خوا هەڵناگری، (شێرزاد) زۆر مەردانە هاتەپێشەوە و ئامادەیی خۆی پیشاندا. پێکەوە کاربکەین، هەرچی من بمەوێ و بیلێم، ئەو پێی قایلبێ. پیشەکی بڕیارماندا، من سەردانێکی گرتووخانە بکەم، تا دید و بۆچوونی ئەو دوو برادەرە بزانم، پاشان یەکدی ببینینەوە و بڕیارێکی بنەبڕی بدەین. هەروەها ڕێککەوتین، مانگی (2)جار یەکدی ببینین، هەر جارەی بە نۆرە، سەر لە یەکدی بدەین.

گرتووخانەی ئەبوغرێب

سەرەتای مانگی (7)ی ساڵی (1977) بوو، بەرەو (بەغدا) چووم و سەرم لە گرتووخانە دا. لە پێشدا (فەرهاد)م بینی. تەنیا هەر خێزانەکەی لابوو. یەکدیمان ماچکرد و یەکسەر گوتی: هەرچییەکت گوت، هەمووی ڕاست دەرچوو. بەس نەبوو، من لەگەڵ (ئازاد) بووم، ئەگینا زۆر کەسی تووشدەکرد! ئیدی کەمێ لای دانیشتم و هەموو دەنگوباسەکانم، بەپەلە بۆ گێڕایەوە، بڕیارەکانی خۆمانم بۆ باسکرد و داوای نووسینەکانی خۆشمم لێ کردەوە. بەڵام (فەرهاد) وەک هەمیشە، ڕای خۆی دەرنەبڕی، هەر هێندەی گوت: نووسینەکانمان هەمووی سووتاند. بۆ کارکردنیش بزانە، کاک (ئازاد) دەڵێ چی؟

ویستم، یارمەتییدەم و هێندێ پارەی بدەمێ، بەڵام قەبووڵی نەکرد و گوتی: براکانم باری ئابوورییان باشە، هیچم ناوێ. (ئازاد) هیچی نییە و خێزانی زۆرە، یارمەتی ئەو بدەن. پاشان چوومە لای (ئازاد)، بە کەسوکار و برادەر، چواردەوری گیرابوو. خێزانەکەی و منداڵەکانی، دایکی و خوشکەکانی لابوون. هەر لە دوورەوە دایکی چاوی بە من کەوت، گوتی: جگە لە ئەم پیاوە، کەسی دیکە سەری لێ نەداوین! یەکدیمان ماچکرد و هەر زوو، هەموویانی بەرێکرد لە یەکدی نزیکبووینەوە و دوولولی دەستمان بە ورتەورت کرد. هەموو هەواڵەکانم پێ ڕاگەیاند و گوتم: بڕیارمانداوە، من و (شێرزاد) کاربکەین. بە مەرجێ مۆر و چاپەکە، هەموو نووسینەکانمان بدەنێ. گوتی: گەر ئێوە بە ناوی (پاسۆک)ەوە کاربکەن، لە سەدا سەد ئێمە لێرە هەڵدەواسن، چونکە ئێمە بە مارکسی خۆمان ناساندووە و گوتوومانە: (پاسۆک) هەر نییە و ئاگامان لێی نییە. پاشان گوتی: لەبەرئەوە بە هیچ شێوەیە ڕازی نین، کاربکەن و ئامادەش نەبوو، شتەکانمان بداتێ. تا دوا جار گوتی: بە هەموو شێوەیە دەبێ، چالاکی (پاسۆک) بوەستێنری، گەر (جەلال)یش چووەدەرەوە،

نابێ بە ناوی (پاسۆک)ەوە کاربکا. پاشان ئەو پارمەتییەی بەدەسپێشخەری خۆم، لە هێندێ برادەری وەک (برایمی حەمەعەلی، سەروەت، مەنسوور و دارا جاف) کۆمکردبووەوە، دامێ و ئەویش لە ناچاریدا، بە شەرمێکەوە وەریگرت.

ماڵاوایی

دوای ئەوەی لە گرتووخانە گەڕامەوە، ئێوارەیەک (جەلال) هات و (سەروەر) ناوێکیشی لەگەڵ بوو. بەراستی، من زۆرم پێ ناخۆشبوو، بە یەکێکی دیکەم بناسێنێ. چونکە من ئاگادارمکردبوو، ئامادەنیم، کاریان لەگەڵ بکەم. ئیدی چ پێویستەکا، بە یەکێکی دیکەی نەناسیاوم بناسێنێ؟! تازە چارنەبوو، هەرسێکمان پێکەوە دانیشتین و هەموو ڕاسپاردەکانی ئەوانم بۆ باسکرد. گەلێ قسەمانکرد و گوتی: من دوو بەیانی دەچمەدەرەوە، با ئەم هاوبیرەمان لەنێوانشا بێ، بە نامە ئاگاداری یەکدی دەبین.
من دەمزانی. واز لە من ناهێنن. دووریش نییە، بە ئەو کارە هەڵەشە و هەڵانەی خۆیان، من و چەن هاوبیرێکی دیکەش، بەخۆڕایی تێوەنەگلێنن! بەڵام هیچ چارم نەبوو، چونکە ئەوە ڕەوشت و ویژدانی من نەبوو، لە ئەو ڕۆژەرەش و تەنگانەیەی ئەوانی تێکەوتبوون، دەسبەرداری هاوبیرەکانی خۆم بم و لێیان دووربکەومەوە. لەبەرئەوە ناونیشانی (سەروەر)م وەرگرت و گوتم: تۆ مەیە بۆ ئێرە، خۆم هەفتەی دووجار، سەرت لێ دەدەم. گەر شتێکی زۆر پێویستیش هەبوو، تێلیفۆنم بۆ بکە و خێرا دەتدۆزمەوە. ئینجا (جەلال) ماڵاواییکرد و ڕۆیشتن.

جەلال کولەکەی بیدەنگی شکاند!

ملازم (ستاری سەعید خەلەف)، لە ڕۆژی (1. 1. 1977)ەوە، بە شێوەیەکی نهێنی، سەرەداوێکی قرچۆکی پێوەندی، لەگەڵ (پاسۆک)دا گرێدابوو. کاتێ (جەلال) چووەدەرەوە، یەکسەر (ستار)ی دۆزیبووەوە. کورد دەڵێ: ماڵ خۆی لە خۆیدا نەبوو، میوانیش ڕووی تێکرد! هەرچەندە هاوبیرانی گرتووخانە بڕیاریان ئەوەبوو، نە لەنێو شار و نە لە شاخ کەس بە ناوی (پاسۆک)ەوە کارنەکا، چونکە دەترسان، لەسێدارەیانبدەن. بەڵام هەر ئەو ڕۆژەی (جەلال) گەیشتبوو، خۆی بۆ نەگیرابوو، یەکسەر هەموو شتێکی ئاشکراکردبوو، بانگی (پاسۆک)ی با ئاشکردا دابوو!
پاشان لەگەڵ هاوبیر (ستار)دا، لەسەر شێوازی کارکردنی (پاسۆک) و هێندێ خاڵی دیکە، ناکۆکی لەنێوانیاندا سەریهەڵدبوو. (جەلال) مۆرەکانی پێ دەبێ و دەڵێ: من لێپرسراوی

کومیتەی سوپایی (پاسوک) و نوێنەری سەرکردایەتی هەرێمی باشوورم. دەبێ، هەمووتان گوێ لە من بگرن. بە کوردییەکەی دەیەوێ، ئەوان بوابکەون و ئەمیش لێپرسراویان بێ!

(ستار) جگە لە ئەوەی ئەمیبوو، لە دەرەوەبوو، کۆمەڵی پێشمەرگەی باشی لەگەڵبوو، خۆیان لە بنباڵی (پارتی)دا حەشاردابوو، وەک کادیرێکی سەربازی و ئەفسەرێکیش، نە بڕوا بە قسەکانی (جەلال) دەکا و نە وەک فەرماندەیەکیش پێی ڕازیدەبێ. ئەو شێوازە کارکردن و خۆناشکراکردنەشی، لا ڕاست نابێ، بەڵکوو (ستار) ویستبووی، چۆن لەگەڵ (ئازاد) و (مەنسوور)دا ڕێککەوتبوو، هەر بە ئەو شێوەیە کاربکا و بەردەوامبێ، ئیدی لەسەر ئەوە تێکچووبوون، ناکۆکی لەنێوانیاندا درووستبووبوو و لە یەکیش جیابووبوونەوە. لەڕاستیدا، (جەلال) پیاوێکی زۆر تووڕەبوو، زوو هەڵدەچوو، بەرانبەرەکەی دەشکاند و خۆی بەسەردا دەسەپاند، ئەوەش بە ئەفسەرێکی سوپای وەک (ستار) قەبووڵ نەدەکرا و سەری بۆ کەس شۆڕنەدەکرد!

کردنەوەی ماستەر

ساڵی (1977) بوو، بۆ یەکەمین جار، لە هێندێ بەشی کۆلێژەکانی زانکۆی (سولەیمانی)دا خوێندنی ماستەر کرایەوە. منیش وەک مامۆستایەک لە بەشەکەی خۆمان، نووسراوێکم نووسی و داوامکرد، لە خوێندنی باڵا وەرمگرن. ئەو ساڵە نزیکەی (20) کەس داواکارییان پێشکەشکردبوو. تەنیا (2) کەسیشیان دەویست!

ملنگی (10)، تاقیکردنەوە دەسپێکرد و لە تاقیکردنەوەکەدا زۆر باشبووم. بەڵام لە ئەنجامدا وەرنەگیرام. هەر بە یەکەمین ساڵیشدا بۆم دەرکەوت، ڕێکخستنی (بەعس) لە زانکۆ بڕیاردەدەن، کێ وەرگیرێ. ئەوانیش یەکێکیان وەردەگرت، کە لە هەموو ژیانی خۆیدا، کاری رامیاری لە پارتێکی کوردی و (کوردستان)یدا نەکردبێ، یا وەک ئەو ڕۆژانە، لەنێو کورددا باوبوو، حەیەسەوزەکەی قووتدابە و لەگەڵ (بەعس) کاریبکردایە. گەر نەبووایە بە بەعسیش، دەبووایە، بەڵێننامەیەکی بنووسیایە، کە لە هیچ پارتێکدا کارناکا. ئینجا وەردەگیرا. ئەو کارەش لە کەسانێکی کوردپەروەر نەدەوەشایەوە!

بێدەنگی

ئەو دوو هاوبیرە، لە گرتووخانەی (ئەبوغرێب) بوون و چالاکی (پاسوک)یان وەستان. (جەلال)یش لە دەرەوەبوو، هیچ دەنگی نەبوو. بێدەنگییەکی سەیر، باڵی بەسەر هەموو شتەکاندا کێشابوو. لە زمانی خەڵکەوە، هەواڵەکانی شۆڕشم دەبیست. (سەروەر)یش بە هیچ شێوەیە، دیار نەبوو. منیش بیرمکردەوە و لەبەرخۆمەوە گوتم: با من هەنگاوبنێم.

دووکانەکەی (سەروەر)، لەبەر حەوزە وشکەکە بوو. رۆژێ چووم، ببینم، دەرابەکەی داخرابوو. رۆژی دوایش هەر چوومەوە، دیسان دووکانەکەی داخرابوو. منیش تێگەیشتم، سەردانی (بەغدا)ی کردووە و هەفتەکەی دیکە دێتەوە.
دوای هەفتەیەک، سەرم لێ دایەوە، دووکانەکەی هەر داخرابوو. ئیدی خۆم بۆ نەگیرا و لە دراوسێی دووکانەکەیم پرسی: کاک (سەروەر) لە کوێیە؟ گوتی: بۆ نەتزانیوە؟ گوتم: چی بووە؟! گوتی: لە (بەغدا) گەڕاوەتەوە، لە زالگەکە دایانبەزاندووە و گرتوویانە، ئەوا ماوەی دوو هەفتەیە گیراوە و بێ سەروشوێنە. ئیدی منیش یەکلاییبوومەوە، خێرا پاشەوپاش گەڕامەوە. زۆرم پێ ناخۆشبوو، بەڵام یەک تۆز نەسلەمیمەوە و نەترسام، چونکە لێکمدایەوە، گەر لە ماوەی ئەو دوو هەفتەیەدا، ناوی منی بە سیخوڕەکانی (بەعس) نەگوتبێ، تازە لە مەترسی رزگارمبووە!

مژدەیەکی خۆش

ماوەیەکی زۆر، بە ئەو شێوەیە ماینەوە، هیچ دەنگ و ڕەنگی کەس نەبوو، ئێوارەیەک (ئەنوەری عەلی نەجار)، لە دەرگەی دا و منیش میوانداریییەکی باشم کرد، هەموو گرفتەکانی شۆڕشی، بەدرێژی بۆ باسکردم.

(1984 - 1946)

پاشان هەواڵی (سەروەر)ی پێ گەیاندم و گوتی: چووە بۆ (بەغدا)، ناوەکەی لە خاڵی پشکنینی دووریانەکەی نێوان (دووکان) و (کەرکووک) دەبێ، دایدەبەزێنن و دەیگرن، دوای ئەوەی لە (کەرکووک) دادگاییدەکرێ، فرمانی خنکاندنی بەردەچێ و چاوەڕێی

مەرگ بەکا. بەڵام لەگەڵ (سەلامی مەلاعەبدوڵڵا)دا پێکەوە دەبن. ڕۆژێکیان هەڵیان بۆ هەڵدەکەوێ، لەگەڵ کۆمەڵێ زیندانی دیکەدا ڕادەکەن و تا (سولەیمانی) ناوەستنەوە. پاشان هەر زوو دێتەدەرەوە و دێتە، لای (پاسوک) پێشمەرگەیە.
بەڕاستی، هەواڵێکی زۆر خۆشبوو، چونکە (سەروەر)، پێشمەرگەیەکی زۆر نازابوو. ئەو کاتەش، (ئەنوەر) لەگەڵ هاوبیر (جەلال)دا بوو، دوو شەو لای من مایەوە. منیش هەموو هەواڵەکانی گرتووخانە و دەنگوباسەکانی نێوشارم بۆ باسکرد. نامەیەکیشم بۆ (جەلال) نووسی.

دەنگۆی گفتوگۆ

دوای ئەوەی کۆمەڵێ کادیری (کۆمەڵە) و (یەکێتی)، لە دەرەوەی وڵات گەڕانەوە، دەنگۆی ئەوە بڵاوبووەوە، گفتوگۆ لەنێوان (یەکێتی) و (بەعس)دا هەیە. ئەوەی ئەو کاتە من بیستم، ئەوەبوو، بەعسییەکان بە سەرانی (یەکێتی)یان گوتبوو: ئێمە نازانین، لەگەڵ کێ دانیشین و گفتوگۆبکەین. ئێوە لەنێوخۆتاندا ڕێککەون، ئەو کاتە وەرن، قسەدەکەین و ڕێکدەکەوین. سەرانی (یەکێتی)ش بڕیاریاندا، ئەو مێزانەی لە ناوچەی (شارباژێڕ) هەبوون، بەلایەکیاندا بخەن. ئەوەبوو، (نەوشیروان مستەفا) و مولازم (عومەر)، چەن نامەیەکیان بۆ (ستار) و (عەبدولمەلیک) نووسیبوو، داوایان لێ کردبوون، لەگەڵ ئەواندا بن. یا لە ئەو ناوە نەمێنن. چونکە ئەوان لە (کوردستان)، ڕێ بە دوو لەشکری و چەن کوێخایەک نادەن. ئەو کاتە (جەلال)یش بە ناوی (پاسوک)ەوە، لەنێو ڕیزەکانی (یەکێتی)دا بوو.
دیارە، (ستار) و ئەوانیش نەیانویستبوو، لەگەڵ (یەکێتی) تێکەڵاوبن، بۆئەوەی خوێنیش نەڕژێ، وازیانهێنا و لە کۆتایی ساڵی (**1977**)دا، هەموویان گەڕانەوە و خۆیان بەدەستەوەدا. بەڕاستی کاتێ ئەو هەواڵەم بیست، زۆر زۆرم پێ ناخۆشبوو، ئیدی هیچ هیوایەکم، بە ئەو جۆرە کەسانە نەما. تەنانەت بەخێرهاتنەوەی هاوڕێ نزیکەکانی وەک (ئەنوەری عەلی نەجار، کەریمی دادەمەنە ...)شم نەکرد، چونکە لەنێوان مێزی پێشمەرگە و شۆڕش، (بەعس) و دەوڵەتی داگیرکەری (عیراق)دا، دوژمنیان هەڵبژارد! بەڵام با بەوێژدانەوە بڵێم: لە هەموو ئەو ماوەیەی (ستار) گەڕابووەوە، خراپەیەکی بەرانبەر کورد نەکرد و دژی شۆڕش نەبوو. بەڵکوو بەپێچەوانەوە، یارمەتی هاوڕێکانی خۆی دەدا، زۆربەی ئەفسەرەکانی سوپا و مفەوەزەکانی پۆلیسی، وەک (مەنسووری شێخ کەریمی حەفید، کەریم سەلام، شێرکۆی عەبدوڵڵا دەرویش، حەمەشەوقی، عەلی حاجی سەعەبرەش، فەرەیدونی حەمەی شێخەلی، حیکمەتی عەبەپاشا، نەجاتی عومەرە کۆچ ...)، لە نێوەڕاست و خوارووی (عیراق)ەوە، بۆ (سولەیمانی) گەڕاندەوە. جگە لە ئەوەی زۆربەی کات، چەندین پێشمەرگەی بریندار وەک (بابەتایەر)، یا هێندێ کادیری دیکەی

بە کارێکی تایبەتیی شۆڕش، سەردانی شاریان دەکرد، یا بۆ حەواندنەوە و کارێکی تایبەتی خۆیان دەهاتنەوە، وەک (ملازم مەنسوور، ملازم عومەر و جەلالی حاجی حوسێن)، لە ماڵی ئەوان خۆیان دەشاردەوە و بە باشترین شێوە ڕاژەیدەکردن، پاشان بەرێیدەکردن.

هەواڵێکی جەرگبڕ

ڕۆژی (31. 1. 1978) بوو، لە زانکۆ لە جێگەکەی خۆم دانیشتبووم، سەرمایەکی سەیربوو، بەفرێکی زۆر باریبوو، لەپڕ خاتوو (شەونم ئەسعەد بابان)، لە پەنجەرەکەوە بانگیکردم و بەدەم هەنسکی گریانەوە گوتی: (ئارام)یان کوشت. وا بزانم، خزمی خاتوو (شەونم)یش بوو.

ئەو ڕۆژەم هەرگیز لە یادناچێ، بەڕاستی زۆرم پێ ناخۆشبوو، چونکە (ئارام) کوڕێکی هەڵکەوتووبوو، گەنجێکی ڕووناکبیر و نووسەرێکی باشبوو، لەسەرخۆ و هێمن بوو، جگە لە ئەوەی، لە هەموو کادیرەکانی دیکەی (کۆمەڵە) پتر، (کوردستان)یانە بیری دەکردەوە، دواتر بۆمان ڕوونبووەوە، کە جاشە خۆفرۆشەکانی (تەحسین شاوەیس) لە بەری (قەرەداغ)، پەلاماری گوندی (تەنگیسەر)یان داوە و (ئارام)یان شەهیدکردووە.

سەیر ئەوەبوو، کاتێ (پارتی) بە هاوکاری (بەعس)، ڕۆژیی (12. 9. 1996)، شاری (سولەیمانی)یان داگیرکرد، ئەو جاشە ڕووڕەشانە، زۆر بێشەرمانە، لە پەیکەرە بەردینە بێگیانەکەی (ئارام) بەربوون و شکاندیان! ئاخر ئەو خۆفرۆشە ترسنۆکانە، نەک هەر بە زیندوویی، لە (ئارام) و بیروباوەڕەکەی دەترسان، بەڵکوو دوای مردنیشی، سڵیان لە پەیکەرەکەی دەکردەوە!

بەڵام دوای (21) ساڵ و ڕۆژی (31. 1. 2018)، پەیکەرێکی دیکەی نوێی جوانتریان، بۆ (شاسوار جەلال – ئارام) دروستکردەوە و لەنێو چەقی دەروازە گەورەکەی (باخی گشتی) شاردا دایاننا. بەڕاستی ئەو ڕەوانشادە نەمرە لەخۆبووردووە، شایستەی زۆر لە ئەوە زیاترە!

ملازم جوامێر

ڕۆژی (16. 5. 1977)، کۆمەڵی لاوی کوردی نیشتمانپەروەر، لە (بەغدا) تەقەیان لە خۆفرۆشی ناونبار (عوسمان فایەق)ی بەڕێوەبەری (دەزگەی چاپ و بڵاوکردنەوەی کوردی) کرد و کوشتیان. سەرەتا کەس نەیدەزانی، ئەم کارە قارەمانانەیە، لەنێوجەرگەی دوژمنی داگیرکەردا، کێ کردوویەتی! بەڵام بە شێوەیەکی گشتی، خەڵک زۆریان پێ

خۆشبوو، چونکە خۆی بە دوژمن فرۆشتبوو. پاشان ئاشکرابوو، ڕێکخراوی (هەڵۆی سوور)، ئەو کارەیان کردووە لەسەر ئەوە خەڵکێکی زۆریان گرت. یەکێ لە ئەوانە هاوڕێم (بیستوونی مەلاعومەر) بوو.

بە داخەوە دوای ماوەیە، هێلێکی ڕێکخستنی نهێنی (ی. ن. ک.)، بەهۆی سیخوڕێکی خۆفرۆشی زوڵەکوردێکەوە ئاشکرابوو. ڕۆژی (21. 8. 1977)، چەن ئەندامێکی ڕێکخراوەکە وەک (سەلمان داود، شیرۆ قادر عەبدولڕەزاق و ملازم جوامێر ...) دەستگیرکران. دوای ئەوەی ئەشکەنجەیەکی زۆریان دان، هەوڵی ڕاکردنیان دا. بەڵام هەموویان گیرانەوە و ڕۆژی (10. 4. 1978)، لەسێدارەدران!

دوای ماوەیە (بیستوون) بەربوو، بە ڕێککەوت لەبەردەرکیسەرا بینیم، یەکدیمان تێر ماچکرد و گوتی: با پێکەوە سەرێ لە (عەلەخرە) بدەین. تەقەیان لێ کردووە و لەماڵەوە کەوتووە. سواری ترومبێلەکەم بووین و چووین. (بیستوون) لە ڕێ بۆی باسکردم، پیاوکوژەکانی (ئەمنی عامە)، چەن ئازاریانداون، تا ئەندامانی ڕێکخراوەکەش گیران و دڕندەکانی (بەعس)، بۆیان ساغبووەوە، ئەمانە بێتاوانن و ئاگایان لە ئەو کارە نییە، بەریان ئەدلێن.

(بیستوون) کوڕێکی ئازا و چالاک، نیشتمانپەروەرێکی دڵسۆز و پاک بوو، هەر لە ساڵی (1964)ەوە و لە تەمەنی (16) ساڵییەوە، لە ڕیزەکانی شۆڕشی (11. 9. 1961)دا پێشمەرگە بوو. کاتێ ساڵی (1974)یش، جەنگ لە (کوردستان) دەستپێکردەوە، سەرەتا لە دەزگەی (پاراستن) و پاشان لە هێزی (خەبات) پێشمەرگەبوو. لە شەڕە قوورسەکانی بەرەی سەرکردایەتی، زۆر خراپ بریندارببوو. لە شۆڕشی نوێی گەلەکەشماندا، بەشداریکردووە. بە کورتی، چەندین ساڵ پێشمەرگەبووە و چەن جارێکیش بریندارکراوە، تا ڕۆژی (23. 11. 1987) شەهیدبوو.

(1987 – 1948)

کارەساتی هەکاری

ئەوەی چەن جارێ، (جەلالی حاجی حوسێن) بۆی گێڕاومەتەوە، ئەوەبوو، لەلایەکەوە مەترسییەکی گەورە هەبوو، سوپای دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق)، هێرش بۆ سەر بارەگەی سەرکردایەتی شۆڕش بکا. لەلایەکی دیکەشەوە، سەرکردایەتی (یەکێتی) ویستبوویان، بۆ ماوەیە بارەگەی سەرکردایەتی، بۆ ناوچەکانی نزیک سنوورەکانی (توورکیا) و (سووریا) بگوێزنەوە، تا پێوەندییەکانیان بە جیهانی دەرەوە ئاسان و پتربێ، ڕێی هاتوچۆ، هێنانی چەک و پارە و پێویستییەکانی شۆڕشیش، باشتر مسۆگەربکەن.

وەک هێندێ لە کادیرەکانی (یەکێتی)ش دەیگێڕنەوە، سەرکردایەتی (یەکێتی)، پێشەکی (ئیدریس بارزانی)یان ئاگادارکردبوو، بۆ چ مەبەستێ دەچن. بەڵام ئەوان وەڵامیان لێ نەگێڕابوونەوە. لەگەڵ ئەوەشدا، لە ئەو ناوە و لەسەر سنوورەکانی (توورکیا)، هێزێکی سەرکردایەتی کاتی (پ. د. ک.)، بە سەرکردایەتی (سامی عەبدولڕەحمان)ی لێ دەبێ. هێندێ لە هۆزە کوردەکانی باکووری (کوردستان)یش کۆدەکەنەوە، تا یارمەتییانبدەن.

هێزەکەی (یەکێتی)، دەوروبەری (1000) پێشمەرگە دەبن و بەڕێدەکەون. هێزەکانی (پارتی) و هۆزە کوردەکانی باکوور، سنوورەکانیان لێ دەتەنن و خۆیان قایمدەکەن. ڕۆژی (1. 6. 1978) لە هەموو لایەکەوە، پەلاماری هێزەکەی (یەکێتی) دەدەن و شەڕ دەسپێدەکا. ئەم گەمارودان و شەڕە گەورەیە، تا ڕۆژی (19. 6. 1978) بەردەوامدەبێ. لە ئەنجامدا گەلێکیان لێ بریندارکەن و دەکوژن. هێندێکیان دەگیرێن. هێندێکی دیکەیان هەر لە سەرمان و برساندا ڕەقدەبنەوە. هێندێکی دیکەیان، بە دیوی (ئێران)دا هەڵدێن و خۆیان بەدەستەوەدەدەن. هێندێکی دیکەشیان بەرەو (عێراق) دەگەڕێنەوە. بە کورتییەکەی هەموو هێزەکەیان پەرتوبڵاودەکەنەوە.

پاشان (پارتی) بە ئەوە تاوانباریکردن و پاساوی ئەو هێرشەی بە ئەوە دایەوە، گوایە پێوەندییان بە (بەعس)ەوە هەبووە و هاتوون، ئەو ناوچانە پاککەنەوە. بۆیە هەموو سنوورەکانیان لێ گرتوون و دەسیان لێ وەشاندوون!

بەڕاستی ئەوە کارەساتێکی ماڵوێرانکەرانە و دڵتەزێن بوو. کارەساتێکی هێندە گەورەی نەتەوەیی بوو، لە شۆڕشی نوێماندا ڕوویدا. ئاگرێکی گەورەی یەکەمین جەنگی ناوخۆی، لەنێوان (پارتی) و (یەکێتی)دا هەڵگیرسان و هەر نەکوژایەوە، تا ساڵی (1986) بەرەی کوردستانی دروستبوو.

هەر کەسێ کەمێ بە وردی، هەردوو نووسینەکانی (سەییدکاکە - بیرەوەری پێشمەرگەیەک) و نامیلکەکەی (نەوشیروان مستەفا – کارەساتی هەکاری) بخوێنێتەوە، زۆر بەباشی، لە ڕاستی هەموو ڕووداوەکان تێدەگا! ئەوەی لە هەمووی ناخۆش و ناشیرینتر بوو،

ئەوەبوو، بۆ یەکەمین جار لە مێژووی نوێماندا، کورد دەستی لە دیلە کوردەکانی برای خۆی وەشاند، چەندین سەرکردە و پێشمەرگەی ئازای وەک (عەلی عەسکەری، دوکتور خالید، شێخ حوسێن بابەشێخ)یان، بە چەکی قورس خەڵتانی خوێنکرد. لەبەرئەوە زامێکی گەلێ گەورە و قووڵیان، لە دڵ و دەروونی کۆمەڵانی خەڵکی نیشتمانپەروەرانی کورددا بەجێهێشت و هەرگیز ساڕێژنابێتەوە! لە ئەو بارەیەوە لە رەوانشاد (جەوهەر نامیق)م پرسی، بۆ ئەمەیان کرد و کێ پێی کردن؟ گوتی: فرمانی سەرکردایەتی بوو، ئێمە تەنیا فرمانەکەمان جێبەجێکرد!

دەربازبوون

ئەمێبوو، خوالێخۆشبوو (سەروەت)ی هاوڕێم، هەوای خوێندن و (ئەورووپا)، لە کەللەی دابوو. ساڵی (**1974**) ویستی، لەرێی شۆڕشەوە بڕوا بۆ خوێندن، بەڵام هەوڵەکەی سەری نەگرت. کاتێ دوای هەرەسەکە گەڕاینەوە، هەمیشە رۆژی دەژمارد، بۆئەوەی رۆژی زووتر، خوێندنی زانکۆ تەواوکا. بەرەوە دەرەوەی وڵات بڕوی دەرچێ و بە ئاواتە دێرینەکەی خۆی بگا. مانگی (**6**)ی ساڵی (**1978**)، خوێندنی بە پلەیەکی باش تەواوکرد. لە نیوەراستی مانگی (7)دا بوو، بەرەو (بەغدا) رۆی، تا ڤیزەی وڵاتەکانی (تورکیا، بولگاریا و نەمسا) وەرگری.

ئێوارەیەکی درەنگ، لە بانەی فەرمانبەران من و (شوانی عوسمان فایەق)ی هاوڕێم دانیشتبووین. (رەفیقی ئەحەکەچەل) هات و گوتی: ئەورۆ لە زانکۆ، سیخوڕەکانی (بەعس) هاتن، (کامەران موکری)یان گرت و هەواڵی (سەروەت)یشیان پرسی.

منیش کە ئەو هەواڵەم بیست، زۆر سەیرم لێهات، چونکە (سەروەت) لە دوای هەرەسەوە، هیچ جۆرە چالاکییەکی نەبوو! هەر لە دوای کۆنفرانسەکەی سەرەتای ساڵی (**1977**)یشەوە، هیچ پێوەندییەکی رامیاری، بە هیچ ڕێکخراو و پارتێکەوە نەبوو. دوای ئەوەی (ئازاد) و (فەرهاد)یش گیران، ڕێکخستنی (پاسوک) وەستا و پەکیکەوت. ئاخۆ دەبێ، بۆچی بە دوایدا بگەڕێن؟! چی ڕوویداوە؟! خۆ گەر (سەروەت) کارێیکردبایە، من دەمزانی، یا گەر شتێکی لەسەر بووایە، بە هەموو لێکدانەوەیەک دەبووایە، منیش تێوەگلامایە. چونکە هەمیشە پێکەوەبووین و ئاگامان لە کاروباری یەکدی بوو!

هەر ئەو کاتە، من و (شوان) یەکسەر چووین بۆ ماڵی (سەروەت)، بەڵام (رەفیق) پێشتر ئاگاداری باوکی کردبوو. کە چووین، هەموو لەرزیان لێهاتبوو، نەیاندەزانی، چی بکەن. ئێمەش بڕیارماندا، هەر ئەو شەوە، بەرەو (بەغدا) بڕۆین و ئاگاداریکەینەوە. ئەوەبوو، من و (شوان) سواربووین و کاژێری (**5**)ی بەیانی گەیشتین. هەر زوو لە سەربانی

ئوتێل اعەلی) دوزیمەوە و گەیشتمەسەری. لە دوورەوە بینیم، بەدەم خەوەوە زەردەخەنە گرتبووی. دیاربوو، خەوی خۆشی بە (ئەورووپا)وە دەبینی! بەڵام وەک دەڵێن: ئاگای لە مەحموودی بێ زەوا نەبوو! بە هێواشی، لەسەر قەراغی قەرەوێلەکەی دانیشتم و ماچمکرد. ئەویش یەکسەر چاوی هەڵێنا. ماچیکردم و گوتی: کاکە گیان! ئەوە هاتی؟ گوتم: تا زووە هەستە، با بچینەخوارەوە. ئیدی هیچمان دەنگمان نەکرد و بە هێواشی، لە سەربانەکە دابەزین. لە ژوورەوە پێم گوت: بەپەلە خۆت کۆکەرەوە. (شوان) لە خوارەوە چاوەڕێماندەکا. گوتی: بۆچی؟ چی بووە؟ گوتم: لەنێو ترومبیلەکەدا. هەموو شتێکت تێدەگەیەنم. پارەی ئوتێلەکەی دا و بەپەلە ڕۆیشتین.

لەگەڵ (شوان) سواربووین و هەموو بەسەرهاتەکەم بۆ گێڕایەوە و گوتم: بروانا‌کەم، بەعسییەکان بزانن، تۆ لە کوێی؟ لەبەرئەوە ئێستە لە ماڵی ئەو خزمەتان، لە (کریمات) دائەنێین. ئەم ماوەیە لە ئەوی بمێنەرەوە و ئیشەکانی خۆت تەواوکە. گوتی: باشە و هەموو ڤیزەکانیشم وەرگرتووە. بەڵام ئەو شتانەم لە ماڵەوە بۆ بێنە. لەگەڵ دوو وێنە لە ژوورەکەی خۆم هەڵواسراوە. یەکێکیان هی خۆم و خۆتە. ئەوی دیکەشیان هی من و (شێرکۆ بێکەس)ە. ئیدی ئەومان لە ئەو ماڵە دامەزراند. لەگەڵ (شوان) نانی بەیانیمان خوارد و یەکسەر بۆ (سولەیمانی) گەڕاینەوە.

بەڕاستی، هەردووکمان زۆر ماندووبووبووین. هێندەمان خەوبەهات، چاومان بە ئاستەم هەڵدەهات. بەتایبەتی (شوان)، چونکە شەو و ڕۆژی بوو، بەردەوام ترومبێلی لێدەخوڕی. گەرمای هاوینیش، هێندەی دیکە بێزاریکردبووین. هەرچی چۆنێ بوو، گەیشتینەوە. یەکسەر چووین بۆ ماڵی (سەروەت) و لە دەنگوباسەکان ئاگادارمانکردنەوە. ئەوانیش هەر ئەو ڕۆژە بۆ ماڵاوایکردن، بۆ (بەغدا) بەڕێکەوتن.

ئیدی هەموو ئەو ئیشانەی لە (سولەیمانی) مابووی، لە ماوەی ڕۆژێکدا تەواومکرد. سەرەم لە (کەرکووک)یش دا، پەرلەی نێوان سەرکردایەتی (پاسوک) و (جەمال نەبەز)یشم، لە (شێرزاد فاتیح) وەرگرت، تا لە (ئەورووپا) پارمەتیبدا.

جارێکی دیکە بەرەو بەغدا

بۆ ڕۆژی دوایی، من و برادەران (برایمی حەمەعەلی، کاوسی عەزیز بەگ)، لەگەڵ (شوان)دا سواربووین، هەمدیسان بەرەو (بەغدا) ڕۆیشتینەوە. کەمێ لە ئەو ماڵە دانیشتین، تا تاریکبوو، پاشان ماڵاوایمان لێ کردن و ڕۆیشتین. لەنێوبازاڕ هێندێ بیرە و خواردنمان بۆ ڕێ کڕی، لە کەناری (دیجلە) کەمێ دانیشتین و سەرو بیرەمان خواردەوە. بە هەڵم زانی، هەرچی پێویستبوو، بە (سەروەت)م گوت. ئەویش دڵی پڕبووبوو، گوتی: لە ئەم بارە ناسکەی گەلەکەمانی پێدا تێپەڕدەبێ، نەبووایە، ئێستە من بەرەو (ئەورووپا) ڕام

نەکردایە و ببوومایە بە پێشمەرگە. بەلام بلێم چی؟ تازە شتەکان رای لێهاتووە. منیش کەمی دلخۆشیمدایەوە و گوتم: چوونەدەرەوە هیچ کەلکێکی نییە. پاشان هەموومان سواربووین و بەرەو (موسل) بەرێکەوتین.

لە رێ هەموومان بەدەم خەوەوە وەنەوزمانەدا. لەپڕ ناڵەیەکی گەورە هات، هەموومانی راچڵەکان. بەراستی من وامزانی، هێزەکانی دوژمن بە دوامانەوەن، بە ئاربیجی لێمان دەدەن. باشبوو، (شوان) خۆی تێک نەدا، یەکسەر ترومبێلەکەی راگرت و گوتی: هیچ نییە، بەردێکی چکۆلانە، لەژێر تایەی ترومبێلەکەی پێشمانەوە دەرچووە، بەر جامی ترومبێلەکەم کەوتووە. جامەکەی وردوخاش کردبوو. نێو ترومبێلەکەش هەمووی وردە شووشە بوو. بەلام باشبوو، کەسمان بریندار نەبووین، چونکە هەر ناڵەیهات، هەموو خۆمان دانەواند!

نزیکی نیوەڕوبوو، بە ماندووی و بە جامی شکاوەوە، گەیشتینە (موسل). یەکسەر جامەکەمان چاککردەوە، نانێکی باشمان خوارد و ئینجا، بەرەو (زاخۆ) رۆیشتین. دابەزین و چاوەڕێبووین، ناوەکان بخوێننەوە. گوتم: من لەبری تۆ دەچم، گەر گرتیانم، دەڵێم: من ئیم و بەهەڵە هاتووم، تۆش یەکسەر سواربە و خۆت ونکە. گەر زانیم، هیچ نییە، تۆش بە دوای مندا وەرەژوورەوە. سوبچەکەرچییەک لە تەنیشتمانەوە بوو، نەمانزانی، گوێی لە قسەکانمان بووە، پیاوی بوو، لە خەلکی (زاخۆ) دەچوو. هات و گوتی: گەر هەر گرفتێکتان هەیە، مەترسن، یارمەتیتاندەدەم. منیش زۆر سوپاسمکرد و گوتم: جاری با بزانین. هەرگیز هەلویستی ئەو پیاوە مەردەم بیرناچێتەوە. جا نازانم ، هەستی نەتەوەیی پاڵیپێوەنابوو، یا دەلالبوو، دەیتوانی، بە پارە و بەرتیل، کارەکەمان بۆ جێبەجێکا و رزگارمانکا؟

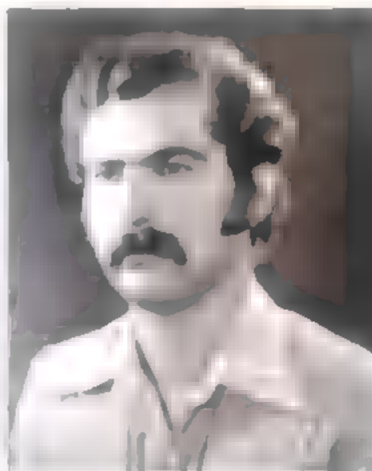

سەروەت موحەممەد ئەمین – دوکتۆر کوردو (1950 – 2016)

باشبوو. دوای ماوەیە، ناوی (سەروەت)ی خوێندەوە و هەردووکمان چووین. بەڵام ئەو چووەژوورەوە و من لەبەر دەرگەی ژوورەکە ڕاوەستام. زۆری پێ نەچوو، دەم بەپێکەنین هاتەدەرەوە. هەر لە (بەغدا)شەوە، جێیەکمان لە پاسەکەدا بۆ گرتبوو، بە شوفێرەکەمان گوتبوو، لە (برایم خەلیل) سواردەبین. ئیدی ئەومان سوارکرد و خۆشمان گەڕاینەوە. کاتێ گەیشتینەوە، (کامەران موکری) بەرببووبوو. لێم پرسی: چی بوو؟ گوتی: شتێکی وانەبوو، لەسەر کوڕێکی ویژەیی بوو، هێندێ پرسیاریان لێ کردم و بەریاندام!

زاخۆ

ماڵاوایمان لە (سەروەت) کرد و بڕیارماندا، پەلەنەکەین و لەسەرخۆ بگەڕێینەوە. لە زانکۆی (سولەیمانی)، برادەرێکی خەڵکی (زاخۆ)مان هەبوو، ناوی (عومەر) بوو. هەر زوو ماڵەکەیمان دۆزییەوە، ئەو ڕۆژە تا درەنگانێ، نێو (زاخۆ) و دەوروبەرەکەی گێڕاین. پردی (دەلال)یشمان بینی، کە لە سەردەمی ئیمپراتۆریای (عەبباسی)دا دروستکرابوو. پردێکی زۆر بەرز، قایم و جوان بوو. ئاوێکی زۆر ڕوون و خاوێن، بە بنیدا دەڕۆی و هەردوو بەری پردەکە، لەبەر خەڵک بەرنەدەکەوت.
شەو لە ماڵی (عومەر) ماینەوە. بەڵام لەبەر میشوولە و پێکەنین، تا بەرەبەیان خەومان لێ نەکەوت. باوکی (عومەر)، پیاوێکی پیری بەساڵاچووی کوور بوو، لە ئەوە دەچوو، گرفتەکانی ژیان، پشتی چەماندبێتەوە. ڕیشێکی درێژی سپی بەربابووەوە، کڵاوێکی ڕەنگاوڕەنگی قوچی لەسەرکردبوو، کڵاوەکەی هەر لە قوچەهەڵچووەکانی (میسر) دەچوو! دەرپێیەکی سپی درێژی لەبەردابوو، مرانخانی و پەستەکێکی زەردباوی بەسەرداکردبوو. پشتێنێکی زلیشی لەسەر بەستبوو. دیمەنێکی زۆر سەیری هەبوو، لەگەڵ ئەو تەمەنەشدا، پیرەپیاوێکی زۆر بە گوڕ و چالاک بوو.
درەختێکی گەورە، لە حەوشەکەیاندا بوو. بە تەختە شوێنێکی بۆ خۆی سازکردبوو. شەوانی هاوین لەسەر درەختەکە دەنووست. ئێمەش شەوێکی درەنگ، لە بانەی فەرمانبەران گەڕاینەوە، چاومان بە ئەو دیمەنە کەوت، لەبەر پێکەنین خۆمان بۆ ڕانەدەگیرا. جا وەرە، چەن کەسێکی خەڵکی (سولەیمانی) بن و خواردبێتیشیانەوە، چاویان بە دیمەنێکی وا سەیر بکەوێ، دەبێ، چی بڵێن و چۆن پێبکەنن؟!! تەنانەت (عومەر)ی کوڕیشی وای لێهاتبوو، لە ئێمە پتر پێیدەکەنی، وەک ئەوەی ئەوە یەکەمین جاربێ، باوکی بە ئەو شێوەیە ببینێ!
باوکی (عومەر) شەوباشی لێ کردین، بەسەر داوەکەدا سەرکەوت و لەسەر تەختەکە، لێی پاڵکەوت. (شوان) دەیگوت: ئەم برائەرە، دەڵێی (تەرزان)ە و (کاوس)یش دەیگوت: مەیموون شەو لەسەردار دەنوێ!

جێیان بۆ ڕاخستین، من بەر ژێردەرەختەکە کەوتم. خێرا لە ترسانا، جێگەکەی خۆم گواستەوە. کاتێ پاڵکەوتین و خەریکبوو، بنووین، باوکی (عومەر) تەپاوتل کەوتەخولرەوە، هەر زوو هەستایەوە و خۆی بە ژووردا کرد. ئیدی بە ئەو نیوەشەوە، پێکەنین دەسپێکردەوە. منیش بە (عومەر)م گوت: باشبوو، خوا سوزی نواند، (تەرەزان)ی باوک، هیچی لێ نەهات و بە ساغی دەرچوو!

بەیانی دوای نانخواردن، ماڵاوایمان لێ کردن. بەرەو هاوینەهەوارەکانی (سولاڤ) و (سوارەتووکە) بەرێکەوتین. ماوەیەکیش لە ئەو ناوە ماینەوە، پاشان دەمەوئێوارە، گەیشتینەوە (سولەیمانی). هەرچەندە ئێمە بۆ ڕەوانەکردنی (سەروەت) چووین، بەڵام گەشتێکی خۆشیشمان کرد و لەبیرناچێتەوە!

کانیسارد

ڕۆژێکی خۆرەتاوی خۆشی، سەرەتای مانگی (8)ی ساڵی (1978) بوو، (مەنسوور) هات بۆ لام و گوتی: کاک (جەلال) پیاوێکی بە دوامانda ناردووە و لە (کانیسارد) چاوەڕێمان دەکا، بەڵکوو ترومبێلێ پەیداکەین و سەرێکی لێ بدەین.

(مەنسوور) سوور دەیزانی، من جارێکی دیکە، کار لەگەڵ (پاسۆک) ناکەمەوە. بەڵام هەر وازی لێ نەدەهێنام و هیچ شتێکیشی، بێ من نەدەکرد. منیش هەرگیز دەسم بە ڕوویەوە نەدەنا و هەمیشە یارمەتیدەدا.

ئەوەم بۆ (شوانی عوسمان قایەق)ی هاوڕێم باسکرد و داوام لێ کرد، یارمەتیمانبدا و بە ترومبێلەکەی خۆی بمانگەیەنێ. چونکە بڕوام بە کەسی دیکە نەبوو، ئەو داواکارییە پڕ مەترسییەی لێ بکەم. هێندێ مەزە و عەرەقمان کڕی، هەرسێکمان کەوتینەڕێ. کاتێ تەتەرەکە هات و بینیم، یەکسەر ناسیمەوە، ڕەوانشاد (عوسمان حەمەساڵح) بوو، ساڵی (1974) لە بەتالیۆنی (4) سەرپەل بوو. کوڕێکی زۆر باش، ئازا و جێی بڕوا بوو. هەرچوارمان سواربووین و لەرێی گوندی (سیتەک)ەوە، بەرەوخوارببووینەوە. لەپڕ ترومبێلەکەمان وەستا، کاتێکی زۆری ویست، تا (شوان) چارەسەریکرد.

نزیکبووبووینەوە، لەسەر گردێ لاماندا و دابەزین. مەزەمان درووستکرد، سەرووپێک عەرەقمان تێکرد و دانیشتین. تا گەر پێیان زانین، بە فڕۆکەی هێلیکۆپتەر بۆمان دابەزین، بڵێین: بۆ سەیران هاتووین و دەخۆینەوە.

سەرەتا (عوسمان) چوو بۆ نێوئاوایی، دوای ماوەیە هاتەوە و گوتی: هەموو شتێ ئاساییە، نێوئاوایی زۆر بێدەنگە و کەسی لێ نییە، با بڕۆین، کاک (جەلال) چاوەڕێتاندەکا. ئیدی شتەکانمان پێچایەوە و چووین بۆ ماڵی (کەریم کانیساردی). لە ئەوێ چاومان بە (جەلال) کەوت. (شەریفی خاڵەی کانیساردی)شی لەگەڵ بوو. من (شەریف)م باش

بەناسی. چونکە کاتی خۆی، لە بەتالیۆنی (4) سەرلق بوو. کوڕێکی تا بڵێی، باش و ئازابوو. (عوسمان حەمەسالح)یش، هەم خزم و هەم لای ئەو سەرپەل بوو، ئەو کاتەش هەردووکیان (پاسۆک) بوون.

ئەوەتەی (جەلال) ڕۆیشتبوو، ئەوە یەکەمین جاربوو، چاومان پێی بکەوێ. ڕێزێکی زۆری لێ گرتین و هێندێ قسەی خۆشمان کرد. پاشان نانمانخوارد و ژوورەکەیان بۆ چۆلکردین. تەنیا من و (مەنسوور) و (جەلال)ماینەوە. دەستمان بە قسەکردن کرد.

(جەلال) لە ئەو ڕۆژەوە چووبووەدەرەوە، تا ئەو کاتەی ئێمە چووین، بەدوورودرێژی، باسی هەموو بەسەرهات و ڕووداوەکانی بۆ کردین. لە باسی (هەکاری)دا، زۆر بە توندی دژی (پارتی) و بنەماڵەی (بارزانی) دوا، بە بەکرێگیراوی هەردوو دەزگەی ساواکی (ئێران) و میتی (توورکیا) تاوانباریکردن و بە ناپاک ناویبردن. زۆر بە شانوبازووی (یەکێتی) و هێزی پێشمەرگەدا هەڵیدا. ئەو کاتە (پاسۆک) لەنێو (یەکێتی)دا ئەندام بوو. (جەلال)یش هەم ئەندامی سەرکردایەتی (یەکێتی) و هەم فەرماندەی هەرێمی (شارباژێر) بوو!

چەن ڕۆژێ پێش ئەوەی پێکبگەین، بە کوپتەر بۆیان دابەزیبوون، باکوکییەکی قارەمانانەیان کردبوو. بەلام سەیرم لە ئەوە دەهات، ئەم جارەیان (جەلال)، نە داوای لە من کرد، کاریان لەگەڵ بکەمەوە، نە داوای لە (مەنسوور)یش کرد، بچینەدەرەوە! هەر هێندەی گوت: بیرم دەکردن، حەزمکرد، چاوم پێتان بکەوێ. تەنانەت گوتی: گەر پارەشتان پێویستە، با هێندێکتان بدەمێ. پاشان هەواڵی هاوبیرانی نێوشار و گرتووخانەی لێ پرسین، ئیدی دەمەوئێوارە بوو، لە یەکتری جیابووینەوە. مەزە و خواردنەوەکەمان بۆ بەجێهێشت و ئێمەش، بە ڕێی (دووکانیان)دا گەڕاینەوە.

(1946 - 1994)

کارەساتێکی دڵتەزێن

رۆژی پێنجشەممەی ڕێککەوتی (5. 10. 1978) بوو، (کەریمە فەندی مەلا حەمەئاغا)، لەگەڵ کچە چکۆلەکەی (ئاوات)، کوڕە گەورەکەی (سامی) و خێزانەکەی خانوو (فایزە) و هەردوو منداڵەکەی (ئامانج) و (ئاڵان)، ترومبێلی دەگرن و هەموو پێکەوە، بۆ سەردانی (بەشلارمت)ی کچی، بە خۆشیخۆشی بەرەو (بەغدا) دەڕۆن. لە (خورماتوو) لادەدەن، تا کەمێ بحەوێنەوە و نانی نیوەڕۆ بخۆن. بەڵام فریاناکەون، نابەزن و پشوویەکبدەن، لە ئەو کاتەدا و لەناکاو، تەنکەرێکی گەورەی نەوت دێ، زۆر بە خێرایی دەڕوا و وەردەگەڕێ، پێشەکەی دەردەچێ، دواکەشی بەسەر ترومبێلەکەی ئەواندا دەکەوێ. لە ئەنجامدا، هەر یەکسەر (کەریمە فەندی) و (سامی) کوڕی، گیانی پاکیان دەردەچێ، تەرمی باوک و کوڕ، بۆ شاری (سولەیمانی) دێننەوە.

بۆ بەیانی ڕۆژی هەینی، تەرمی هەردووکیان لە گردی (شەهیدان) بە خاک سپاردن. ناشتن و پرسەکەیان، هێندە جەنجاڵبوو، تا ئەو ڕۆژە شاری (سولەیمانی)، پرسەی وای بە خۆیەوە نەدیبوو. خەڵکی زۆر بۆیان بە دڵخبوون. بەڵام (ئاوات) و (فایزە) و منداڵەکانی، زۆر بە شێوەیەکی خراپ بریندارببووبوون و لە هۆش خۆیان چووبوون. هەر ئەو ڕۆژە، خێرا بردبوویانن بۆ نەخۆشخانەی (کەرکووک) و ماوەی دوو ڕۆژ لە ئەوێ کەوتبوون، تا هۆشیان بەبەرخۆیاندا هاتبووەوە، پاشان بە ترومبێلی نەخۆشخانە، هێنابوویاننەوە بۆ (سولەیمانی). ئەو داماوانە، دوای مانگێ پێیان زانی، کە (کەریمە فەندی) و کوڕەکەی شەهیدبوون. ئیدی سەرەرای ئەو کارەساتە دڵتەزێنە و ئازاری خۆشیان، پرسە و ناخۆشییەکەیان بۆ تازەبووەوە.

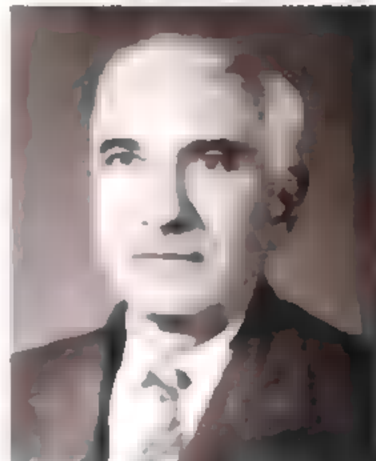

کەریمە فەندی مەلا حەمەئاغا (1911-1978)

سامی کەریمە فەندی (1940-1978)

جگە لە ئەوەی، من بنەماڵەی (کەریمە فەندی)م، ماوەی (7) ساڵ بوو، دەناسی و ئاگام لە هەموو ڕووداوەکان بوو، چونکە مامە (سالح)م، ساڵی (1971) خاتوو (گەلاویژ)ی کچی هێنابوو.
خاتوو (ئالتاو)ی خێزانی (کەریمە فەندی)، بۆی گێڕامەوە و گوتی: ئەو بەیانییەی دەڕۆیشتن، (کەریم) گوتی: (ئافتاو) خەونم دیوە، لە خەومدا باوکم بانگیکردم. گەر لە ڕێ شتێکمان بەسەرهات، ئەوا ئەم ڕاسپاردنانەم بۆ جێبەجێبکە. ئەوەبوو، خەونەکەی ڕاست دەرچوو، خۆی و کوڕە تاقانەکەی، بۆ لای باوکی گەڕانەوە. (کەریمە فەندی)ش، ژنەکەی و (7) کچی لە پاش خۆی بەجێهێشت. ئەمەش نموونەیەکی ئەو جۆرە خەونانەیە، کە هێندێ کەس بڕوایان پێی نییە! ئاخر کێ دەیزانێ، یەزدانی مەزن، (ئاوات) لە مردن ڕزگاردەکا و دوای (3) ساڵ، منیش پەیوەندی خۆشەویستی لەگەڵ دەبەستم و خێزانێکی بەختیار پێکەوەدەنێن؟!!

شۆڕشی ئیسلامیی ئێران

ڕۆژی (10. 2. 1979) بوو، ئاخوندە شیعەکانی (ئێران)، بە ڕابەرایەتی ئیمام (خومەینی)، شۆڕشێکی ئیسلامی گەورەی سەرتاسەرییان بەرپاکرد و لە ماوەیەکی زۆر کەمدا، دەسەڵاتی (2.500) ساڵەی ڕژێمی شاهەنشاییان، لە بنوبێخەوە هەڵکێشا. گەلی کورد لە هەردوو بەشەکەی خۆرهەڵات و باشووری (کوردستان)، ئاهێکی پێداهاتەوە و بۆ ماوەیەکی کەم بوژایەوە. سەرانی ڕژێمی (بەعس)ی (عێراق)یش، هەر لە سەرەتاوە لەرزیان لێهات و زانیان، چ جۆرە مەترسییەکی گەورەی، بۆ سەر ئایندەی ڕژێمی (بەعس) بەتایبەتی و دەوڵەتی (عێراق) بەگشتی دەبێ. چونکە پتر لە نیوسەدە دەبوو، عەرەبە سوونەکان دەسەڵاتیان بەدەستەوەبوو، فەرمانڕەوایی (عێراق)یان دەکرد، بە هەموو شێوەیە، دژی شیعەکان بوون، دەیانچەوساندنەوە و بە هەزارانیان لێ کووشتبوون. (ئێران)یش وەک دەوڵەتێکی شیعەنشینیدا، لە ئایندەیەکی نزیکدا، خۆی دەگرێ و پاڵپشتێکی گەورەی شیعەکانی (عێراق) دەبێ. (سەددام)یش ئەوەی لەبیر نەچووبوووەوە، چونکە فارسە شیعەکان هەر لە سەرەتاوە بەرنامەی مانگی شیعیان هەبوو، (عێراق)یشیان، بە بەشێ لە وڵاتی ئیسلامی شیعستان دەزانی!
ئەوەبوو، شۆڕش لە (ئێران) سەرکەوت، ڕەگی داکوتا و دەسەڵاتێکی پۆلایینی پەیداکرد. شۆڕشی گەلی باشووری (کوردستان)یش، پێی نایە قۆناغێکی نوێوە. هەر زوو سەرکردەی پارتەکان، برووسکەی پیرۆزباییان بۆ (خومەینی) نارد. کۆمەڵانی خەڵک بە لەنێوچوونی بنەماڵەی (حەمەرەزاشا)، زۆر دڵخۆشبوون، وایاندەزانی، یەزدانی مەزن تۆڵەی هەرەسی شۆڕشی (11)ی سێپتیمبەری، لە خودی شا و بنەماڵە و دەسوپێوەندەکانی کردووەتەوە.

ڕەشبینی و گەماروّدان، بە گەشبینی و ڕێکردنەوە گۆڕرابەوە. گوڵی هیوای بروالکان، لە نیتجانەی دل و مێشکەکاندا گەشابەوە. خەڵکێکی زۆر، دەسیان بە کوردایەتی کردەوە و تێهەڵچوونەوە، پارەی شۆرشیان دەدا، گەنجێکی زۆر لە هەرێمو بەشەکەی (کوردستان)، چەکیان هەڵگرت و وەک پێشمەرگەیەک، ڕاژەی کوردیان دەکرد.

ئێوارەیەک، لەنێوباخەکەی یانەی بازرگانی دانیشتبووین. لە دوورەوە خوالیخۆشبوو (حەمەسالحی عەبە پشدەر)م بینی. لەگەڵ خوالیخۆشبوو مامۆستا (حەسەن حوسێن) و کۆمەڵێکی دیکەدا هاتن. چاوی بە من کەوت، هات بۆ لام و گوتی: با تا دەرەوە بچین. گوتی: بەیانی دەچمەدەرەوە و دەمەوێ، ماڵاوایت لێ بکەم. منیش گوتم: بەرەو کوێ؟! گوتی: بۆ لای کاک (جەلال)، بەڕاستی نەمزانی، چی پێ بڵێم. هەر هێندە داوای سەرکەوتنم بۆ کرد، یەکتریمان ماچکرد و بە خوام سپارد.

پێکەنین و گریان

ڕۆژی (1. 3. 1979)، ڕێککەوتی هەیینی بوو، برادەران (نیهاد، شوان، برایم و دارا جاف)، بە دوامدا هاتن و گوتیان: دەچین بۆ (هەڵەبجە) و سەری لە (حەمەعەلی) دەدەین. لە ئەو سەرێشەوە، لە (سەرای سوبحان ئاغا) لادەدەین. ماوەیە لای (حەمەعەلی) دانیشتین، پاشان گەڕاینەوە و لە (سەرا) گیرساینەوە.

ئەو ڕۆژە، ڕۆژێکی زۆر خۆش و گەرم بوو. ئاووهەوایەکی زۆر سازگار و خۆشی هەبوو، ئەو دەشتی (شارەزوور)ە، هەر هەمووی سەوزی دەکردەوە، دەتگوت، چیمەنێکی قەدیفەی سەوزیان لێ ڕاخستووە و بە گوڵاڵەسوورە ڕازاندوویانەتەوە. دیمەنی بوو، وێنەی نەبوو، زۆر دلفڕێنبوو. ئێمەش دانیشتین و دەستمانکرد بە خواردنەوە. دوای ماوەیە (نیهاد)، لەسەر دەمەتەقێی جەلالی و مەلای، لەگەڵ (برایم)دا لێیان بوو بە دەنگە دەنگ. گوێیان لە کەس نەدەگرت و کەڵکی نەبوو. منیش هەر هێندەم پێکرا، شتەکانم هەموو ڕشت و کوتایمان بە سەیرانەکەمان هێنا. گەیشتینەوە (سولەیمانی) و هەر کەسێ چووەوە ماڵی خۆی.

لە ماڵەوە دانیشتبووم، لەپڕ زەنگی تێلیفۆن لێیدا. هەڵمگرت، (برایم) بوو، دەگریا و قسەی بۆ نەدەکرا. گوتم: چییە؟ گوتی: سەرۆک (بارزانی) مرد! ئیدی کەمێ هێورمکردەوە و باسەکەم پێ گۆڕی. چەندم لا سەیربوو، هەمووی دوو سێ کاژێر لەوەوپێش بوو، لەسەر ئەو باسە، لەگەڵ (نیهاد)دا خەریکبوو، پەلاماری یەکدی بدەن، کەچی سەرەڕای ئەوەش، بێ ئەوەی گوێ بە هیچ شتێ بدا، لە ئەو ڕۆژەڕەشەدا، بە تێلیفۆن ئەو هەواڵە بە من ڕادەگەێنێ و دەگری. بۆ ڕۆژی دوایی دیمەوە و سەرزەنشتمکرد. گوتی: چی بکەم، سەرخۆشبووم و لە داخاندا، ئاگام لە خۆم نەبوو!

جیابوونەوە

ڕۆژی نەورۆزی ساڵی (1979) بوو، هەر سێ پارتی (بزووتنەوەی سۆسیالیستی کوردستان – ڕەسوول مەمەند، کۆمیتەی ئامادەکردن – دوکتور مەحموود عوسمان و پاسۆک – جەلالی حاجی حوسێن)، بە فەرمی لە (یەکێتی نیشتمانیی کوردستان) جیابوونەوە و سووکە بەرەیەکیان پێکەوە کردەوە. پاشان زۆری نەخایان، هەردوو کۆمەڵەکەی (ڕەسوول مەمەند) و دوکتور (مەحموود عوسمان)، ڕۆژی (8. 8. 1979) یەکیانگرت و (حیزبی سۆسیالیستی یەکگرتووی کوردستان - حسیک)یان دامەزران. دواتریش ناوەکەیان گۆری، (یەکگرتوو)ەکەیان لابرد، بوو بە (حیزبی سۆسیالیستی کوردستان - حسک). کۆمەڵی کادیری ناسراو و کاریگەری وەک (دوکتور مەحموود عوسمان، ڕەسوول مەمەند، ملازم تایەری عەلی والی بەگ، قادر جەباری، قادر عەزیز، عەدنان موفتی ...) و پتر لە (200) پێشمەرگەشیان لەگەڵ بوو.

بەڵام (پاسۆک)، بە ئەو ژمارە کەمەی خۆیەوە، لە گۆرەپانەکەدا بەتەنیا مایەوە، نە زیادیکرد و نە پێشبڕکەوت! ئیدی لە ئەو کاتەوە، ئەم دوو ڕێکخراوە، لەنێوان (پارتی) و (یەکێتی)دا چەقین و بە هیچ شێوەیە پێش نەکەوتن. چونکە ڕۆژی بەلای (پارتی) و ڕۆژێکی دیکە، بەلای (یەکێتی)دا بایانەشکان و بەپێی بەرژەوەندییە تایبەتییەکانی خۆیان، هەڵوێستیان وەرەگرت!

ناشتبوونەوەی نێوخۆی هاوبیرانی پاسۆک

ڕۆژی (7. 6. 1979) بوو، ئێوارەیەکی درەنگ، لە ژوورەکەی خۆم پاڵکەوتبووم، (مەنسوور) بە دوامدا هات و گوتی: برادەران لە دەرەوە هاتوون و دەیانەوێ، چاویان پێت بکەوێ. منیش بەپەلە خۆم گۆری و پێکەوە ڕۆیشتین. ماڵەکەیان زۆر نزیکبوو، هەر لەسەروو ماڵی خۆمانەوە بوو، زوو گەیشتین.

چوومەژوورەوە، هەر لە دوورەوە (شێرکۆی هەژار)م بینی و هات بەپیرمەوە. هەرچەندە نەک هەر هەق نەبوو، ماچیکەم، بەڵکوو دەبوواپە، هەر سەرم لێ نەدایە. بەڵام لەلایەکەوە، لەبەرئەوەی دوایی نەڵێن: لە ترساندا نەهات. لەلایەکی دیکەوە حەزمکرد، لەبەرچاوی ئەو کەسانەی لە ئەوێ بوون، هێندێ قسەی پێ بڵێم. لەلایەکی دیکەشەوە لەبەر دڵی (مەنسوور) چووم!

هەرچی چۆنێ بوو، یەکتریمان ماچکرد، ئینجا زۆر بەپەرۆشەوە، باوەشم بۆ (فەرهاد عەبدولحەمید) و ڕەوانشاد (سەروەر – هاوبیر دەروێش) کردەوە، تێرتێر ماچمکردن. پاشان دەمەتەقێ دەستپێکرد، وەک پیشەی خۆی، تەنیا هەر (شێرکۆ) قسەیدەکرد و لە هەموو باسەکاندا هەڵیدەدایە.

پێشەکی سڵاوی (فەتاح ئاغا)ی پێ گەیاندم و گوتی. کاک (فەتاح) زۆر بیرتدەکا. زۆر جار باسی دەمەتەقێکانی نێوانتان و جەسارەتی قسەکردن، پاکی و دڵسۆزی تۆ دەکا. منیش گوتم: سوپاسیدەکەم. بەڵام پێی بڵێن: تفەنگە دزراوەکانی ناوی، بۆی بنێرمەوە؟!
دوایی دەستی بە باسە سەرەکییەکە کرد و گوتی: زۆر بە کورتی شتەکانت بۆ باسدەکەم، چونکە کاتمان نییە. ڕێکخراوی هەیە، ناوی (پاسۆک)ە. بنکەی سەربازی، بارەگەی سەرکردایەتی و پێشمەرگەی چەکداری هەیە، ئاوات لێ دەکەین، کارمان لەگەڵ بکەی و بێیتەدەرەوە.

(فەرهاد عەبدولحەمید) و (شێرکۆی هەژار) لە (بەکی) گیراوە. کاتی بەردو (سولەیمانی) دبن.

منیش لەبەرخۆمەوە هەر بوڵەم دەهات. هەرچەندە بیرم لە هەڵسوکەوتەکانی (پێنجوێن)ی دەکردەوە. بیری ئەو دوو نامەیەم دەکەوتەوە. دوای هەرەس لە (ئێرانە)وە بە (مەنسوور) و (حەمەشەفق) دا ناردبووی. شێوەکەی دوای هەرەسیم دەهاتەوە پێش چاو، بە ئەو جاڕانەی (مەریوان)دا، وەک گای گێژ بە تەنیا دەسووڕایەوە و نەیدەزانی، چی بکا و چی بڵێ. پێکەنینم بە قسە درۆکانی دەهات!
سەیر ئەوەبوو، ئاگای لە هیچ نەبوو. دوای (4) ساڵ تازە لە (هولەند)ەوە هاتبووەوە، باسی (پاسۆک)ی بۆ من دەکرد، کە هەر لە سەرەتاوە. ئێمە خۆمان پێوە ماندووکردبوو، ئەویش ئاگای لە هیچ شتێ نەبوو! ئەدی ئەو ماوەیە، لە کوێ بووی و چیت کردووە، وا ئەم قسە زلانەم بۆ دەکەی؟! جگە لە ئەوەی ئەو پیاوە، لە ڕووی ڕووناکبیری، زانیاری گشتی و شێوازی قسەکردنەوە، لە ماوەی ئەو (4) ساڵەدا. نەک هەر هیچ نەگۆڕابوو، یەک هەنگاو پێش نەکەوتبوو، بەڵکو ئەرەی دەشێزانی، بیریچووبووەوە!

ڕەوانشاد هاوبیر دەرویش لەگەڵ (مام جەلال) و (نەوشیروان مستەفا)

ئەو شەوە، هەر لە ئەو ڕۆژەی لە دانیشتنەکانی کۆنفرانسەکەی (کاژیک) لە (بناوەسووتە) ناسیبووم، تا دوا جار، ڕۆژی هەرەسەکە لە (مەریوان) بینیم، چی لە دڵمدا بوو، چی بەدەممدا هات، دریغیم نەکرد و هەموویم پێ گوت. گرنگ ئەوەبوو، گوتم: پێم خۆشە، ئێوەی کاتێرانی نەتەوەیی پێکەوە دەبینم، چونکە من لە (پێنجوێن)، هەوڵێکی زۆرم دا، پێکەوە دانیشین و گرفتەکانی (کاژیک) چارەسەرکەین. بەڵام تۆ دژبووی و لەسەر ئەوە دەتویست، تۆڵەم لێ بکەیتەوە و لە ڕیزەکانی ڕێکخستندا، منتان بە تێکدەر و ناپاک دانا. ئەدی ئێستە چی گۆڕاوە. وا لەگەڵ (فەرهاد)دا یەکتانگرتووە و هاتوون، کاتێرە نەتەوەییە کۆنەکانی (کاژیک) کۆکەنەوە؟!! پاشان زۆر بە ڕاشکاوی گوتم: جارێکی دیکە، بە هیچ شێوەیە ئامادەنیم، کار لەگەڵ تۆدا بکەم. ئەویش سەری داخستبوو، ورتەی لە خۆی بڕیبوو، لە ئەو ماوەیەی ناسیبووم، هەرگیز ئەو پیاوە دەروون نەخۆشە ڕەفتار دیکتاتۆرەم، بە ئەو شێوە ماتومەلوولی و داماوییە نەدیبوو!

هەرچەنده (فەرهاد) گوتی: وا زوو بڕیارمەدە و بیری لێ بکەرەوە، پاشان وەڵاممان لێ بگێڕەوە. هاوبیر (دەرویش)یش زۆر تکای لێ کردم، هیچ کەڵکی نەبوو. ئینجا وەک خورەوشتی پێشووی، دەنگ لە بەردەوە هاتبێ، دەنگ لە (شێرکۆ)وە نەهات. پاشان ئەو ماوەیەی لایان مامەوە، هەر لەگەڵ (فەرهاد) و (دەرویش)دا قسەمدەکرد، ئەوم بەتەواوی پشتگوێخستبوو. کازیری یەکی شەو، ماڵاوایم لێ کردن و بەرەو گەڕامەوە.

هاتمەدەرەوە، لە پردەکەی سەرجادەکەی پشتی زانکۆ پەڕیمەوە، دوو سەربازی عەرەب دەنگیاندام. منیش لە شوێنی خۆم وشکبووم و چەقیم، هەردوو دەسم بەرزکردەوە. یەکێکیان هاتەپێشەوە، گیرفان و باخەڵ و گۆرەوییەکانم گەڕا، هیچی نەدۆزییەوە. ئینجا

گوتی: له کوێ بووی؟ گوتم: له ماڵی خوشکمبووم. باشبوو، ماڵی (شەونم)ی خوشکم، کەمێ لەسەرووو ماڵی (مەنسوور)ەوە بوو. گەر بیانگوتایە، با بچین، بزانین، ڕاستدەکەی، بە درۆنەدەکەوتمەوە. داوای ناسنامەی لێ کردم، کەمێ تەماشایکرد و گوتی: بڕۆ، جارێکی دیکە وا درەنگ لە ئەم ناوە نەتبینین. ئیدی ڕێک بە جادەکەدا بەرەوخواربوومەوە، لە کۆڵانەکانیدا هەر سەربازبوو، خۆیان پاڵخستبوو، تا بەپەلە خۆم ڕزگارکرد و چوومەوە ماڵەوە. بەیانی کاژێری (٩)، تێلیفۆنم بۆ (مەنسوور) کرد، کە گوێم لە دەنگی بوو، ئیدی دڵم ئاویخواردەوە و تێگەیشتم، هیچ شتێ ڕووی نەداوە!

هەر ئەو جارە، ئەو برادەرانەم بینی، ئیدی نەمبینینەوە و هەولیشم نەدا، چاوم پێیان بکەوێتەوە. چونکە ئەوە بڕیاربوو، دابووم، تازە برابووەوە و گەڕانەوەی نەبوو. <u>ئەز پێم وایە، گەر هەر کوردێ، بڕوای بە یەکێ یا چەن کەسانێ نەبوو، ئیدی پێویست ناکا، خۆی و خەڵکی دیکەش بخەڵەتێنێ. چونکە لە ئەنجامدا، هەر پەشیمانیی لە دوایە. ئاخر گوناح نییە، دوای ئەو هەموو ئەزموونە زۆرانەی، لە ژیانی ڕامیاریی تایبەتی خۆمدا، لەگەڵ (کاژێک) و (پاسوک)دا کەلەکەبووبوو، جارێکی دیکە لەگەڵ (شێرکۆ)دا تێهەڵچمەوە؟!! گوناح نییە، هەموو جارێ پیاو، بە ناوی کوردایەتییەوە بخەڵەتێنن؟! کورد دەڵێ: گەر جارێکیان خەڵەتاندی، خوا بیانگرێ، دوو جاریان خەڵەتاندی، خوا خۆت بگرێ!</u>

هەرچەندە ئەو برادەرانەم نەبینییەوە، بەڵام ڕۆژانە بەهۆی (مەنسوور)ەوە دەمزانی، لە کوێن، چی دەکەن و کێ دەبینن. خەڵکێکی زۆری وەک (شێرکۆ بێکەس، عوسمان ڕەشید، نووری حەمەعەلی، مژدە تابەر، کەریم سەلام، حەمەشەوقی ...)، زۆربەی کۆنە کاژێک و نەتەوەییەکانیان بینیبوو، بەشێکی زۆریان ئامادەنەبوون، کاریان لەگەڵ بکەن. هێندێکیشیان بەڵێنی هاوکارییان دابوو، وەک (نووری حەمەعەلی) بەڵێنیدا، ئەو چەکانەی ڕۆژی هەرەسەکە شاردبوویەوە، بۆیان بنێرێ، کەچی دوایی لە هەموو بەڵێنەکانی خۆیان پەشیمانبوونەوە و (نووری)ش، چەکەکانی بۆ (پارتی) نارد!

(عەبدوڵلائاگرین) بە هیچ شێوەیە نەیویستبوو، چاوی بە چارەی (شێرکۆ) بکەوێ، (عوسمان ڕەشید)یان دیبوو، (شێرکۆ) داوای لێ کردبوو، کاریان لەگەڵ بکا و بچێتە دەرەوە، ئەویش گوتبووی: دوای چەن ڕۆژێکی دیکە وەڵامتدەدەمەوە. پاشان لەسەر پارچە کاغەزێ بۆی نووسیبوون: من کوردێکی کۆمۆنیستم و بڕوام، بە ئەو باوەڕەی ئێوە نەماوە. بەکورتی: لە (٤) ئەفسەرەکە (مەنسوور، کەریم، حەمەشەوقی و شوان) پتر، (شێرکۆ) کەسی دیکەی بۆ هەڵ نەخەڵەتابوو!

کارەساتێکی خوێناوی

ڕۆژی (27. 6. 1979)، لە دەوروبەری شارۆچکەی (پێنجوێن)، لەسەر سنووری نێوان هەردوو بەشە داگیرکراوەکەی خۆرهەلات و باشووری (کوردستان)، لە گوندی (باشماخ)، کۆمەلێ پێشمەرگەی (پاسوک) و (حسک) لە ئەو ناوە بارەگە دادەنێن. (جەلالی حسە کەلوش) لێپرسراویان دەبێ. ئەو ڕۆژە، خێزانەکەی لە شارەوە سەردانی کردبوو، (جەلال) سەرقالی خێزانەکەی بووبوو.

(حەمەسالحی عەبەشی) و هێندێ هاوبیری دیکە، لەنێوخۆیاندا تێکدەچن و لێیان دەبێ بە هەرا. ڕاستییەکەی تا ئێستە، بەتەواوی بۆم ڕوون نەبووەتەوە، لەسەرچی پەلاماری یەکیان دابوو!

(حەمەسالح) کلاشینکۆفێکی (75)ی پێ دەبێ. پەلاماری هەردوو هاوبیری پێشمەرگە (عوسمانی دەرویش قادر) و (سەروەر عەلی حوسێن) ناسراو بە هاوبیر (دەرویش) دەدا و هەردووکیان دەکوژێ. (زەردەشت) ناوێکیش بریندار دەبێ. (ئەنوەری مەجید سولتان) ویستبووی، دەسی (حەمەسالح) بگرێ. خەریکبوو، ئەویش بکوژێ. بەلام کەمێ هۆشی بە بەرخۆیدا هاتبووەوە و بە (ئەنوەر)ی گوتبوو: لە خوام خۆشتربەوێی. ئەیەیتە پێشەوە، ئەگینا تۆش دەکوژم. ئیدی (حەمەسالح) ڕایکردبوو. کاتێ (جەلال) پێی زانیبوو، زۆر درەنگبوو. هەرچەندە دوای کەوتبوو، تەقەیەکی زۆری لێ کردبوو، بەلام هیچ کەلکی نەبووبوو. (حەمەسالح) پەنای بۆ ڕەبایەیەک بردبوو، خۆی بەدەسەوەدابوو.

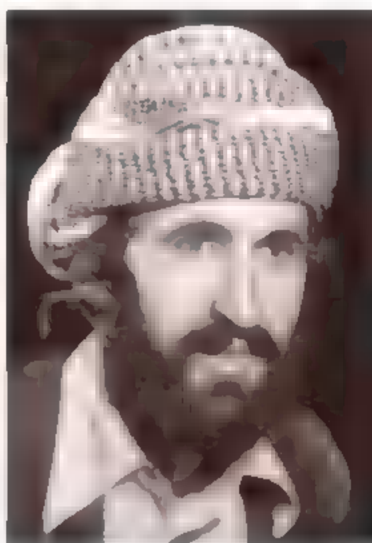

(1950 – 1979)

بەڕاستی، کاتێ (ناسر حەفید – ناله)، ئەو هەواڵەی پێ ڕاگەیاندم، هێزی ئەژنۆم نەما. زۆر مەراقمخوارد و لە تاوانا، زانکۆم بەجێهێشت و چوومەوە بۆ ماڵەوە. جگە لە ئەوەی، چەن کادیرێکی سەربازی ئازا، شارەزا و چاک، بە دەستی یەکێ کوژران، لەکیس (پاسۆک) و شۆڕش چوون، ڕووداوێکی تا خوا حەزکا، خراپ و نابڕووبەرانەش بوو. زیانێکی زۆری، بە ناو و ناوبانگی (پاسۆک)یش گەیاند.

ئاخر نازانم، ج چارەنووسێکی ڕەشبوو. (سەروەر)ی لە زووری لەسێدارەداندا، چاوەڕێی مەرگ بکا، لە گرتووخانەی (کەرکووک) ڕابکا، لەدەس پەتی سێدارە ڕزگاریبێ، خۆی بگەیەنێتەوە نێو ڕیزەکانی شۆڕش. ببێ بە ئەو کوڕە ئازا و دڵسۆزەی، چەندین سوپاسنامە، لە سەرکردایەتی (یەکێتی)ەوە وەرگرێ، کەچی بە ئەو شێوەیە، کۆتایی بە ژیانی بێ؟!! تۆ بڵێی، کاتێ لەگەڵ (شێرکۆ) و (فەرهاد) هاتبوو، لە (سولەیمانی) دیم، تەنیا هەر بۆ ماڵاوایکردن لە من و کەسوکارەکەی کەرابێتەوە، وا دوای ئەو سەردانە کورتە، لە ماوەیەکی کەمدا کوژرا؟!

عوسمانی دەرویش قادر (1948–1979)

سەروەر عەلی حوسێن (1955–1979)

لە ماڵەوە دانیشتبووم، ژانی ئەو ڕووداوە خویناوییە، کسپەی لە جەرگم هەڵدەستان و خویناوی جگەرمی دەخواردەوە. دەمزانی، (مەنسوور) دێ و چاوەڕێیدەکرد، چونکە بێ من، هیچ شتێکی نەدەکرد. خوا کردی، لەپڕهات و گوتی: ئەو بەزمەت بیستووە؟! گوتم: نابینی، هێزم لەبەربڕاوە. گوتی: (حەمەساڵح) ئاگای لە هەموو شتێکە و هەمووومان دەناسێ، دەزانێ، (شێرکۆ) و ئەوان هاتوون، کێیان بینیوە و چییان کردووە، دەترسم، ناوی ئێمەش بڵێ و بەگرتنمانبدا!

گوتم: بڕواناکەم. چونکە ئەوان لەنێوخۆیاندا شەڕیانبووە، هیچ پێوەندی بە ناکۆکی نێوان (پاسوک) و لایەنەکانی دیکەوە نییە. خۆ ئەو ناپاکی لە شۆڕش نەکردووە، یا لەژێرەوە پێوەندی بە (بەعس)ەوە نەبوود، تا ناوی خەڵک بلێ و بەگرتیاندا. گوتی: ئێستە لە ماڵەوەیە، تۆ ماڵەکەیان دەزانی، باشی دەناسی و دەبێ، هەر ئێستە بچی، هەڕەشەی لێ بکەی، ناوی کەس نەبا و لێرەدا بیوەستێنێ.

منیش لەلایەکەوە زۆر حەزمدەکرد، (حەمەسالح) ببینم، لە زمانی خۆیەوە، بەسەرهاتەکە ببیستم. لەلایەکی دیکەشەوە، لەبەر دڵی (مەنسوور) چووم. (مەنسوور) لەبەردەم ماڵەکەیاندا دابەزاندم. لە دەرگەمدا، دایکی لێی کردمەوە. چۆنی و چاکیم لەگەڵ کرد و خۆم پێ ناساند، چونکە سووکە خزمایەتییەکیشمان هەبوو. پاشان هەواڵی (حەمەسالح)م لێ پرسی، گوتی: لە ماڵ نییە و ڕۆیشتووە. گوتم: بۆکوێ؟ گوتی: نازانم. گوتم: باشە کەی دێتەوە؟ گوتی: نایەتەوە! دوایی زانیم، تەنیا یەک شەو لە (سولەیمانی) مابووەوە و پاشان لە (قەڵادزێ)وە دەریانکردبوو، یەکسەر پەنای بۆ (یەکێتی) بردبوو.

ئیدی بە گوشاری (پاسوک)، دادگەیەکی فەرمییان لە نوێنەری (پاسوک، حسک و یەکێتی) بۆ دانابوو، ڕۆژی (9. 8. 1979) گولەبارانیانکردبوو. بە ئەو شێوەیە، (3) کادیری ڕامیاری و سەربازی کارامە، لەکیس (پاسوک) و کورد چوون!

من و مەنسوور

(مەنسوور)، کوڕە کوردێکی ئازا و دڵسۆز بوو. وەک ئەفسەرێکی سوپا، کادیرێکی باش بوو. بەڵام ئاستی ڕووناکبیری نزمبوو. زۆر خۆشباوەڕ و دەمشڕیش بوو. لە دوای هەرەسەوە، لەسەر کاری ڕامیاری و هێندێ هەڵسوکەوتی تایبەتی خۆی، زۆر نێوانمان باش نەبوو. گەلێ جار خۆم لێ دووردەخستەوە، بەڵام هەر ئەو لە من باشتربوو، زوو دەهاتەوە و نێوانمان باشدەبووەوە. کاتێ هەردوو هاوبیر (ئازاد) و (فەرهاد)یش گیران، هەموو پشتوپەنایەکی هەر من بووم، لە هەموو شتێ ئاگادارییدەکردم و بێ من هیچی نەدەکرد. بەڵام دوای ئەوەی (شێرکۆی هەژار)ی بینی، زۆر گۆڕا. بڕوایەکی کوێرانەی پێی هەبوو، هێندەی لێ ڕادەبینی، وایدەزانی، کە (شێرکۆ) گەڕایەوە، هەموو کورد دوای دەکەون و (پاسوک) لە (کوردستان) پێشدەکەوێ. تەنانەت دەیگوت: (شێرکۆ) وەک (ماوتسی تونگ)ی کورد وایە!

لەسەر ئەم کێشە و باسانە، هەمیشە دەمەتەقێمان بوو. من دەمگوت: بڕوا بە (شێرکۆ) ناکەم، هەر ئەوە پیاوەی (پێنجوێن)ە، هیچ نەگۆڕاوە و هەرگیز ناشگۆڕێ. ئەو دەیگوت: تۆ بە هەڵەداچوووی و لە کورددا، لە ئەو دڵسۆزتری تێدا نییە. منیش دەمگوت: پیرۆز بە

تۆ بی و من ناتوانم، جاریکی دیکە بڕوای خۆمی بدەمێ و کاری لەگەڵ بکەم. بەڵام ئەو شەو و ڕۆژ، لەگەڵ مندا خەریکبووو، دەیگوت: دەبێ، هەرچی چۆنی بێ، لەگەڵمان بێیتەدەرەوە. چونکە تۆ ئەو ڕێکەیەت پیشانی ئیمە داوە و ئەو بیروباوەڕەت بە ئیمە ناساندووە. ئیستە ئیمە هەموومان دەچینەدەرەوە، کەچی تۆ لەگەڵمان نایەی! منیش هەموو جاری بۆم ڕوونەکردەوە و دەمگوت: تەنیا چوونەدەرەوە مەرج نییە، دەبێ، پێش ئەوەی ئیمە ڕابکەین، بیر لە ئەوە بکەینەوە و بزانین، لەگەڵ کێدا کاردەکەین؟ ئەو کادیرانەی ئەوان بۆ منیان باسدەکرد، وەک ماموستا (هەردی، فەتاح ئاغا و شێرکۆی هەژار)، زۆر دەمیبوو، بڕوام بە هیچیان نەمابوو. کەسیکیش بڕوای بە (3) ئەندامی سەرکردایەتی پارتی نەبی، مەگەر خۆی بخەڵەتینی، ئەگینا چۆن دەتوانی، کاریان لەگەڵ بکا؟!

لە ئەو بارەیەوە، زۆر شتم بۆ باسدەکرد، بەڵام هیچ کەڵکی نەبوو. ئەو وایدەزانی، گەر ڕۆژێ لە ڕۆژان، من ئەوم بە ڕێکخستنی (کاژیک) ناساندبی، ئیدی دەبی، تا سەر لەگەڵ ئەو ڕێکخستن و باوەڕەدا بم. هەرچییەکیان پی گوتم، کوێرانە جیبەجییکەم!

بەکورتییەکەی، تا ئەو ڕۆژەی چووەدەرەوە، هەموو ڕۆژێ یەکدیمان دەبینی، ئەو دەمەتەقێ و هەرایەمان هەر هەبوو. من هەر لەسەر هەڵویست و بڕیاری خۆم سووربووم. ئەویش هەر کۆڵی نەدەدا و دەیویست، قایلمکا و لەگەڵی بڕۆم. هەرچەندە هێندێ جار، زۆری بۆ دەهێنام، بەڵام تەنانەت بە دەمیشمدا نەدەهات، پیی بڵیم: ئیوەش مەچنە دەرەوە و بڕوایان پی مەکەن. کاتێ لێشی دەپرسیم: چی بکەین؟ من تەنیا هەر ئەوەندەم پی دەگوت: هەر کەسێ بۆ خۆی ئازادە، من نە کەس بۆ دەرەوە دەنیرم و نە بە کەسیش دەڵێم: لەگەڵیان مەچۆ!

سەردانی گرتووخانە

(مەنسوور) منی بۆ گرتووخانە نارد و گوتی: هەموو دەنگوباسەکان بە (ئازاد) و (فەرهاد) بکەیەنە و پییان بڵێ: بە ئەم زووانە، سەرەتا (3) ئەفسەر دەچنەدەرەوە، پارەیەکی باشیش دەفرێنن و لەگەڵ خۆیان دەیبەن.

ڕۆژی (1. 7. 1979) چووم بۆ (بەغدا) و لە گرتووخانە، چاوم بە هەردووکیان کەوت. هەموو هەواڵەکانم بەدرێژی، بۆ (ئازاد) باسکرد. ئەویش لە خۆشیاندا خەریکبوو، باڵبگرێ و بەرەو (سولەیمانی) بفڕێ. گوتی: مادام (شێرکۆ) هاتووەتەوە، ئیدی (پاسۆک) پێدەگرێ، پێشدەکەوێ و (کوردستان)یش ڕزگاریدەبێ!

ئاخر نازانم، ئەو پیاوە بە ئەو هەموو تولنا و زیرەکییەوە، چ دڵیکی بە ئەو پیاوە تەلەکەبازە خۆشبوو؟! ئینجا ڕووی دەمی لە من کرد و گوتی: من جاریکی دیکەش،

داوای لێبووردنت لێ دەکەم. ئەوەی لە کۆنفرانسەکەدا ڕوویدا، خەتای منی تێدا نەبوو. تکات لێ دەکەم، لەبیر خۆتی بەرەوە. تۆ کوڕێکی باش و بەتوانای، کوردێکی دڵسۆز و زیرەکی، پێویستە بچیتەدەرەوە، چونکە ئەوان بێ تۆ هەڵ ناکەن و هیچیان پێ ناکرێ.
ئیدی زۆر بە شانۆبازوویدا هەڵدام و پاڕایەوە. بەڵام لای من هیچ کەڵکێکی نەبوو، چونکە بە هیچ جۆرێ، بڕوام بە (شێرکۆ) و هەڵوێستی ئەو کاتەی (پاسۆک) نەبوو. چەن جارێ بۆ هەموویانم ڕوون و دووبارەکردەوە، ئەوەی من بۆیان دەکەم، تەنیا وەک دۆست و برادەرێ، بە ئەرکی سەرشانی خۆمی دەزانم، ئەگینا من (پاسۆک) نیم. بەڵام ئەوان لە ئەوە تێ نەدەگەیشتن، لە ناو بێکەسی و بێکادیری، هەمیشە منیان لەسەر خۆیان حسێبدەکرد!

هەڵهەڵاتندنی سێ ئەفسەرەکە!

کاتێ ئەوە هاتبوو، (مەنسوور) شار بەجێبێڵێ و بچێتەدەرەوە، دووقوڵی ماڵەکەیان بۆ ماڵی پوری گواستەوە و هەموو شتێکی تەواوکرد. ئەو کاتە (مەنسوور)، لە بەشی دارایی فەرمانگەی (ئیشغاڵ)ی (سولەیمانی) کاریدەکرد. هەموو ڕۆژێ لە پلانەکانی خۆیان، ئاگاداریدەکردمەوە. بڕیاربوو، پێش ئەوەی ڕابکا، مووچەی ئەو مانگەی، ئەو نیوچەیەی لای ئەو بوو، کە نزیکەی (**60**) هەزار دینار بوو، لەگەڵ خۆی بیبا. بەڵام دوایی پەشیمانبووەوە و گوتی: دایکم و خوشکەکانم تووشی چەرمەسەری دەبن. لە ڕاستیدا ئاسان نەبوو، چونکە (مەنسوور)، کوڕی تاقانەی خێزانەکە بوو. هەرچەندە پارەکەشی نەفراند، کەچی بەعسییەکان، دایک و خوشکەکانیان هەر گرت!
ڕۆژی (**16. 7. 1979**) بڕیاربوو، هەر سێ ئەفسەرەکە (مەنسوور، شوان و کەریم) پێکەوە بچنە دەرەوە. من و (ناسر حەفید، حەمە حەفید و حەمەشەوقی)، هەموومان لە ماڵی (مەنسوور) دانیشتبووین و قسەماندەکرد. (شێخ سەلام)ی باوکی (کەریم)، هەستی بە شتێ کردبوو، لەپڕ هات و بە (کەریم)ی گوت: هەستە سەگباب، پێشمکەوە بۆ ماڵەوە. ئەویش لە ناچاریدا، لەگەڵی ڕۆی و دوای ماوەیە گەڕابەوە. گوتی: باوکم خەڵەفاندووە و بەپەلە هاتوومەتەوە، با یەکسەر سواربین و بڕۆین. بە خوا پێیزانی، ئێستە دەگاتەوە سەرمان و هەموومان بەرشەقدەدا. ئیدی بەپەلە خۆیان پێچایەوە، تەرموزێکی تەپەدۆریان پڕکرد لە بیرە و هەندێ مەزەیان لەگەڵ خۆیان برد، ▪ گەر سەربازگەکانی سەرڕێی (ئەزمڕ) و (شارباژێڕ) لێیان پرسین، بۆ کوێ دەچن، بڵێن، دەچین بۆ سەیران. (مەنسوور) بە (حەمەشەوقی) گوت: تۆ لەڕێی هاوبیر (حوسێن)ەوە، پێوەندی بە ئێمەوە دەکەی. منیش حەزم نەکرد، لەبەردەمی هەردووکیاندا بڵێم: من بۆ؟! خۆ من (پاسۆک) نیم و وەک هاوڕێیەک هاتووم، خواحافیزیتان لێ بکەم!

عەبدوڵڵا (ملازم شوان)

مەنسووری شێخ کەریم

کەریمی شێخ سەلام
(1949 - 1995)

پاشان (حەمەشەوقی)، بە ترومبێلەکەی خۆی، لەگەڵ (حەمەحەفید)دا رەوانەیانکردن و رۆیشتن. من و (ناسر)یش ماڵاواییمان لێ کردن و بەجێماین! هەرچەندە من دوا بڕیاری خۆم نەبوو، بەڵام کاتێ بەرێمکردن و رۆیشتن، من بەتەنیا مامەوە، زۆر بێ تاقەتبووم و دڵم لە خۆم داما. لەگەڵ ئەوەشدا، نە (پاسوک) و نە شۆڕشەکەش، هی ئەوە نەبوون، هیچ هیوایەکیان لەسەر هەڵچنم!

لە راستیدا، ملازم (کەریم سەلام) تا ئەو کاتە، هیچ جۆرە پەیوەندییەکی بە (پاسوک)ەوە نەبوو، بەڵکوو دوای ئەوەی (شێرکۆ)ی بینی، بەڵێنیدا بچێتەدەرەوە. ئیدی لە ئەو رۆژەوە بوو بە (پاسوک). نەک وەک دوای کوشتنەکەی لە رۆژی (3/4. 8. 1995)دا، (پارتی) و هێندێ کەس پلاکۆکێکیان لەسەر ئەکرد و نووسیبوویان: یەکێ لە دامەزێنەرانی (پاسوک) بوو!

بەزمی شێخ سەلام

ئەو شەوە تا بەیانی، خەو لە چاوانم نەکەوت. هەر خواخوامبوو، زوو رۆژبێتەوە، تا هەواڵیکیان بزانم. هەر لە کۆنەوە ئەوە پیشەمبوو، گەر لەگەڵ هاوڕییەکمدا تێکەڵاوبوویم و ماڵەوەیانم ناسیبێ، کاتێ لە ئەوێ نەبوویێ، یا شتێکیان لێ قەومابێ، سەرم لە دایک و باوکی داوە. بیرم لە ئەوە کردەوە، سەرێ لە (شێخ سەلام) و دایکی (مەنسوور) بدەم، هێندێ دڵنەوایبیانبکەم و هەواڵیکیش بزانم. رۆژی دوایی کاتی نیوەڕۆ بوو، چووم بۆ دووکانەکەی (شێخ سەلام). کوڕانی گەرەک هەموویان لە ئەوێ وەستابوون. منیش چووم و سڵاوم لێ کردن. کاتێ (شێخ سەلام) منی بینی، خۆی چاوشین و سووروسپی بوو، هێندەی دیکە سووربووەوە. هەمیشەش تووڕەبوو، هێندەی دیکە تووڕەبوو، چاوی

لێ بزکردمەوە، بە پەنجە درێژەکانی، هەڕەشەی لێ کردم و گوتی: نەعلەیکەسەلام و بەخێرنەیەی، ئەوە بۆ کوێت ڕەواتەکرێن؟ وەڵڵای حیزباب، هەمووی خەتای تۆیە، هەر ئێستە شکاتت لێ دەکەم. ئیدی هەر نەیهێشت، دەمبکەمەوە و وەڵامیبدەمەوە، خێرا ماموستا (ئارای حەمەرەشی بەقاڵ)ی هاوڕێم، چاوێکی لێ داگرتم و گوتی: تا زووە برۆ و خۆت دەربازکە. منیش لەتاواندا، یەکسەر ڕۆیشتم بۆ ماڵی (مەنسوور). خاتوو (ئاسکە)ی دایکی، بە ئەو بیوەژنییەی خۆیەوە، سەد قاتی (شێخ سەلام)، ئازا و هێمنتر بوو. گوتی: سوپاس بۆ خوا، دەرچوون و گەیشتن.

یەکەمین سەردانی مەنسوور

زۆری پێ نەچوو، بەیانییەک زوو، خاتوو (ئاسکە) هات بە دوامدا و گوتی: (مەنسوور) لە ماڵەوەیە و داواتدەکا. منیش سەرمسووڕما و لە دڵی خۆمدا، هەر لێکمدەدایەوە و دەمگوت: هەمووی مانگێ نابێ، ڕۆیشتووە، بۆ وا زوو گەڕاوەتەوە؟! ئاخۆ چی ڕوویدا بێ؟! لەبەرئەوە هەر زوو خۆم گەیاندێ. کە چووم، (مەنسوور) چاوەڕێیدەکردم. یەکتریمان ماچکرد و دانیشتین. پێشمەرگەیەکی ریش درێژی لەگەڵبوو، بە جل و مەخزەنەکانی کلاشینکۆفەکەیەوە، لەسەر عەرزەکە نووستبوو. هێشتا هەڵ نەستابوو، بەئاسپایی پێی گوتم: ئەوە پێشمەرگەی (حسک)ە، ناوی (مام ئاراس)ە. (شێخ مەنسوور) لەگەڵی ناردووم. قسەمەکە، ئەوەک بەخەبەربێ و گوێی لێ بێ. با بچینە ژوورێکی دیکە. (مەنسوور) هەردوو چاوەکانی خەمێکی ئەستووریان لێ دەباری. بە کەساسی و نائومێدییەکی بێ وێنەوە، یەکسەر گوتی: <u>(شێرکۆ) دەسبیرین و بەجێیهێشتین!</u>
منیش ئەو هەواڵەم لا سەیر نەبوو، چونکە دەمزانی، رێوی چ کونێکە، نە (شێرکۆ) ئەو پیاوە بوو، بەتەنیا سەرکردایەتی رێکخراوێکی رامیاری پێ بکرێ، نە کەسیشیان پێکەوە رێک دەکەوێن. بەتایبەتی (شێرکۆ)، وەک مرۆڤێکی بێچووەدیکتاتۆر و ڕەفتارفاشی وابوو، هەمیشە دەیویست، کەس قسە لە قسەیدا نەکا و هەموو گوێ لە مستی ئەو بێ.
(جەلالی حاجی حوسێن)یش، خۆی بە یەکەمین پیاوی (پاسۆک)ی ئەو ڕۆژە دەزانی و دوور ساڵبوو لە دەرەوە بوو. هەر ئەویش بەناوی (پاسۆک)ەوە قسەیدەکرد و بە یەکەمین دەمڕاستی (پاسۆک)یش ناسرابوو. لەبەرئەوە ئامادە نەبوو، گوێ بۆ یەکێکی وەک (شێرکۆ) شلکا، کە هیچی لەباردا نەبوو!
ئیدی کاتی ئەوە نەبوو، سەبارەت بە (شێرکۆ)، هێندی قسەبکەم، حەزیشم نەکرد، هێندەی دیکە دەردی گرانکەم و پێی بڵێم: ئەوە (ماوتسی تونگ)ەکەی کوردبوو، کە تۆ بڕوات پێی بوو! بەڵام بەتەواوی گوێم بۆ ڕاگرت و ئەویش، هەموو ڕووداوەکانی بۆ گێرامەوە.

گوتی: کاتێ چووینەدەرەوە، (پاسوک)ی چی؟! هەمووی تەنیا هەر (جەلال) و (8-9) پێشمەرگە بوون. (بزووتنەوە) و (کومیتەی ئامادەکاری) یەکیانگرت و داواشیان لە ئێمە کرد، خۆمان هەڵوەشێنینەوە و لەگەڵیان تێکەڵبین. بەڵام (جەلال) رازی نەبوو. بە (رەسووڵ مەمەند) و (دوکتور مەحموود)ی گوت: دەبێ، ئێوە خۆتان هەڵوەشێننەوە و لەگەڵ ئێمە یەکبگرن، چونکە ئێمە خاوەنی بیروباوەڕین!

مامۆستا (هەردی)، لە (تاران)ەوە هاتبوو بۆ (مهاباد). ئێمەش هەموومان بەرەو ئەوێ رۆیشتین. لە ئەوێ دەستمان بە کۆبوونەوە کرد. جگە لە ئێمە (هەر سێ ئەفسەرەکە)، هاوبیران (هەردی، جەلال و شێرکۆ) ئامادەبوون. یەکەمین رۆژ، سەرەتا مامۆستا (هەردی)، بە دوورودرێژی، باسی (کلاژیک)، شۆرشی چەکداری، خەباتی پارتایەتی، رەخنە و رەخنەلەخۆگرتنی بۆ کردین. پاشان کارەکانمان، لەنێوخۆماندا دابەشکرد. مامۆستا (هەردی) بە سکرتێری (پاسوک) هەڵبژێردرا. (شێرکۆ) وەک ئەندامێکی سەرکردایەتی، بە نوێنەری (پاسوک) لای (حسک) دەستنیشانکرا. بەڵام (شێرکۆ) گوتی: بەمەرجێ ئەو کارەدەکەم، هاوبیر (مەنسوور) لێپرسراوی کۆمیتەی سوپایی بێ. هەموو هاوبیرانیش، بە داواکارییەکەی رازیبوون.

دووەمین رۆژ، کۆبوونەوەکانمان دەستپێکردەوە. (شێرکۆ) یەکسەر گوتی: داوای لێبووردن دەکەم، من ناتوانم، ئەو کارەبکەم. ماوەم زۆر نەماوە و دەبێ، بۆ (ئەورووپا) بگەڕێمەوە. گەر ئێوە بە پەسەندی بزانن، من لە ئەوێ بیروێیەکی راگەیاندنتان بۆ دەکەمەوە و کاردەکەم، پروپاگەندە بۆ (پاسوک) و شۆرشی کورد دەکەم. ئیدی کاتێ گوێمان لە ئەو قسانە بوو، زۆر سەیرمان لێهات! هەموو بە جارێ گوتمان: ئێمە تۆمان لێرە دەوێ، لە (ئەورووپا) خەڵکمان هەیە. گوتی: من وازدێنم، چونکە ناتوانم، لێرە بمێنمەوە و بژیم. ئینجا (جەلال) رووی تێ کرد و گوتی: ئێمە پارەمان بۆ قەرزکردی، بلیتی فڕۆکەمان بۆ کڕیت و هێنامانیتەوە بۆ (کوردستان). لە (سولەیمانی)ش کۆمەڵێ هاوبیرت بینی و بەڵێنی کارکردنت دانێ. ئێستە بۆ بە خۆرای، بەجێماندێڵی؟! پەلاماریدا و پێی گوت: هەر ئێستە، سەرەوخوار لە ئەو ئاودەستخانەیەدا هەڵتدەواسم.

<u>ئیدی (شێرکۆ) لە ترساندا نەیدەزانی، چی بڵێ و چی بکا. مامۆستا (هەردی)ش، کە ئەو بەزمەی بینی، لەناوانیدا هەناسەی سواربوو، خەریکبوو، بخنکێ، بەپەلە پەمپەکەیان بۆ هێنا و هاتەوە سەرخۆی. چونکە هەر لە کۆنەوە، نەخۆشیی هەناسەتەنگی هەبوو!</u>

ئێمەش دەستی (جەلال)مان گرت و گوتمان: مامەکەی (سابقی شەرەفکەندی)، لێپرسراوی شاری (مهاباد)ە، گەر بێتو شتێ لە (شێرکۆ) بکەین، نایەڵن بە ساغی دەرچین و هەموومان دەکوژن. بەزۆر لە بندەستی (جەلال) دەرمانهێنا و گوتمان: هەستە بڕۆبەرەوە، بۆ کوێ دەچی، بچۆ.

ڕۆژی دوایی، لەسەر جادە (شێرکۆ)م بینی و بانگیکردم، پارچە کاغەزێکی دامێ و گوتی: ئەو ناوانە بگرە، لە (سولەیمانی) پێوەندیم پێوەکردوون. هەر هێندەی گوت و ئیدی ڕۆی. پاشان مامۆستا (هەردی)ش بۆ (تاران) گەڕایەوە و بە هیچ شێوەیەک، دەنگی نەما!

کاتێ (مەنسوور)، ئەو کارەساتەی کەلەپیاوەکانی بیری نەتەوەیی و (پاسۆک)ی بۆ گێڕامەوە، هێندەی دیکە لەبەرچاوم کەوتن. تفم لە ئەو ڕۆژەڕەشەش کرد، کە ئەو کۆمەلە کوردە هیچوپووچ و ئەو ڕێکخراوە پالەوانیەم، تێدا ناسی. ئینجا ڕووم تێ کرد و گوتم: ئەی ئێستە نیازی چیتان هەیە؟! گوتی: نازانم. دەبێ، من و تۆ لە ئەو بارەیەوە قسەبکەین. بەلام ئەم نهێنیانە، لای کەس مەدرکێنە و نابێ، بە هیچ شێوەیەک، (حەمە شەوقی)ش بزانێ. نازانم (مەنسوور) بۆ حەزی نەدەکرد، ئەو بزانێ؟! دەبوو وایە، هەر خۆی هەموو گرفت و ڕووداوەکانی بۆ باسکردبایە و پێی بگوتایە: وەک ئێمە تووش بووین، تۆش خۆت تووشمەکە و جارێ، هەر لەنێوشاردا بمێنەرەوە، تا وەلامت لێ دەگێڕینەوە. بەلام (مەنسوور) لە هەموو کەسێ باشتر، ئەو ڕەوشەی دەرەوەی دەزانی، کەچی بە هەموو توانایەوە هەولیدەدا، من و (حەمەشەوقی)ش پەلکێشکا. وا دیاربوو، بیری لە ئەوە کردبووەوە، وەک خۆی تووشبووە، ئێمەش تووشکا و لەگەل ئەودا سەری تێنێین. چونکە باش دەیزانی، ئەو گێژاوەی ئەوانی تێکەوتوون، بە تەنیانی وەک من و (شەوقی)ش چارەسەر ناکرێ و ئەوە پێسایییەکە، تا چیلکەی تێوەردەی، پتر بۆنیدێ!

دوایی کاتێکی دیکەمان دیاریکرد، یەکدی ببینین و ئیدی من ڕۆیشتم بۆ (زانکۆ). (مەنسوور)، چەن ڕۆژێ لە مالی خۆیان مایەوە لەبەرئەوەی تازە ڕایکردبوو، شوێنەکەی زۆر جێی گومان نەبوو. (مام ئاراس)یش هەر ئەو شەوە، لە ئەوێ بووبوو، پاشان ڕۆیشتبوو، سەری لە کەسوکاری دابوو. (مەنسوور) وەلامی بۆ (بەخشان)ی خێزانی و (کزچە)ی کچی ناردبوو، تا بیانبینێ. ئەوانیش هەر زوو، لە (کۆیە)وە هاتن. پاشان (حەمەشەوقی)، بۆ مالی خۆیان گواستبوویەوە. ئەو ماوەیە پتر لە مالانبوو، نە ئەو بە شوێن مندا دەینارد و نە منیش حەزمدەکرد، بۆ ئەو جۆرە شوێنانە بچم و سەری لێ بدەم، تا لەنێوشاردا لە ئەوە زیاتر، کەسێ دیکە نەمناسێ. دواجار هەر لە مالی خۆیان، یەکتیمان بینییەوە. داوای لێ کردم، یارمەتیبدەم و کاریان لەگەل بکەمەوە. بەلام دوای چی؟! پاشان مالاواییم لێ کرد، بەدلشکاوی و نائومێدی گەڕایەوە.

من پێم وایە، ئەو سەردانەی، پتر بۆ بینینی هاوسەرەکەی بوو، تا پێکەوە چارەسەری بدۆزنەوە و بڕیاربدەن، چی بکەن؟ لە هەمان کاتیشدا، هەوالەکان بە ئێمە بگەیەنێ و دەمودوومان ئاگیکاتەوە. ئیدی بە ئەو شێوەیە، (شێرکۆ) دەسی ئەو سێ ئەفەسەرە لاوەی بڕی، لە جیۆرێی خۆیان هەلیکەندن، خۆشی بۆ باوەشی پڕ لە ناز و خۆشی

(ئەورووپا) گەڕایەوە، بۆ تاهەتایە، بڕوا و متمانەی هاوبیر و دۆستەکانی خۆی لەدەستدا، لە ئەنجامیشدا رووی راستەقینەی، ئەو مرۆ دەروون نەخۆشەیان بۆ دەرکەوت. بەڵام پاش چی و تازە درەنگبوو!

حەمەشەوقی

ئەم کورە گەنجە جوانە رەوشتبەرز و تێگەیشتووەم، لە ساڵی (1962)وەوە دەناسی. ئەو کاتە مێردمناڵێکی (12) ساڵان بوو. لەگەڵ (رووناکی) خوشکیدا، بۆ لای (سوعاد)ی کچی خاوەن خانووەکەمان دەهات، پێکەوە لە خوێندنگەی مامۆستایان دەیانخوێند و هاوڕێ بوون. بەڵام دوای رێککەوتنامەی (11)ی مارسی (1970)، لە نزیکەوە ناسیم و بوو بە هاوڕێم. کوڕێکی رێکوپێک، زیرەک و ئازا بوو. پیاوی ئەوە نەبوو، لە ئەو قاوغە تەسکە تەنگەبەرەی (کاژیک) و (پاسۆک)دا نیشتبکا. بەڵکوو هی ئەوەبوو، لەشکرێکی گەورەی لەبەردەستدابێ، رێکیخا و سەرکردایەتیبکا!

کاتێ (مەنسوور) رۆیشتەوە، هەموو ئێوارەیە لەگەڵ (شەوقی)دا پێکەوەبووین. زۆربەی کات، بۆئەوەی کەس گومانمان لێ نەکا، لە (سەرچنار) یەکدیمان دەبینی و دووقۆڵی، لەسەر ئاوەکە دادەنیشتین. یا شەو لە ماڵی خۆیان دەمامەوە و تا درەنگانێ، دەمەتەقێمان دەکرد. من دەمویست، بە شێوەیەکی ناراستەوخۆ تێبیگەیەنم، من لەگەڵ (پاسۆک) کارناکەم و <u>مرۆ دەبێ، هەمیشە کاربکا، بڕوای پێی هەبێ، نەک لەبەرخاتری دۆستایەتی و برایەتی بیکا، دوایش کاڵەکی پەشیمانی، بە ئەژنۆ بشکێنێ!</u> بەڵام ئەو لە ئەو قسانە تێ نەدەگەیشت، مەبەستم چییە. بەڵکوو زۆر بەکوڵودڵ و پەرۆشەوە، گوێی بۆ رادەگرتم و وایدەزانی، بەشێوەیەکی گشتی، ئەو شتانەی بۆ باسدەکەم و مەبەستم لە ئەو نییە! لەبەر (مەنسوور)یش نەمدەتوانی، راستی پێ بڵێم، لە هەموو شتێ ئاگاداریبکەمەوە و پێی بڵێم: فەرموو ئەوە بارودۆخەکەیە، خۆت سەرپشکبە و بڕیاربدە. هەرچەندە ملازم (کەریم) ساڵی (1991) لە (سوید)، بۆی گێڕامەوە و گوتی: کاتێ چووینەدەرەوە و ئەو گاڵتەبازارەمان بینی، بۆم دەرکەوت، دەسپانبڕیوین و هیچمان پێ ناکرێ، هەر زوو وەڵامم بۆ (حەمەشەوقی) نارد و رامسپارد، سەر لە خۆی تێک نەدا و نەیەتەدەرەوە. بەڵام ئەو زووتر رایکرد و وەڵامەکەی منی پێ نەگەیشتبوو!

دوای ئەوەی (حەمەشەوقی)، لە خوارووی (عێراق) بۆ (سولەیمانی) گەڕایەوە، لەگەڵ چەن ناسیاوێکی خۆیدا، ئیشی بەڵێندەری دەکرد و باری ئابووری زۆر باشبوو. لە ماوەیەکی کەمدا، هەموو شتەکانی فرۆشت و لە هاوبەشەکانی جیابووەوە. پاشان چوو بۆ (بەغدا)، سەری لە گرتووخانە دا و هێندی پارەتی (ئازاد)یشی دابوو. کاتێ لە

(بەغدا) گەڕایەوە، هات بۆ لام و گوتی: دوو بەیانی دەڕۆم و (شێخ مەنسووری حەفید)، لە چەوولمەکەی (قەلاچوالان) چاوەڕێمدەکا. منیش گوتم: حەزدەکەم، لە ماڵی ئێمەوە بڕۆی و نانی نیوەڕۆ پێکەوە بخۆین.

ڕۆژی دوایی هات، پێشمەرگەیەکی میرمنداڵی کونی لای خۆی لەگەڵ بوو. پێشمەرگەکەی لەنێو ترومبێلەکەدا دانا و گوتی: با تۆ نەناسی. کە هاتەژوورەوە، یاری ناپلیۆنم دەکرد. یەکسەر گوتی: ئەو یارییە بۆ ئەوە دەکەی، تا لەگەڵ من بیبیتەوە، یا دوایی بێی؟! ئیدی هەردووکمان پێکەنین و بەپەلە نانەکەیخوارد. پاشان گوتی: بۆ لەگەڵ من نایەیتە دەرەوە؟! گوتم: هێشتا بۆ هاتنەدەرەوەی من، زۆری ماوە. گوتی: وەک بزانی، کەی دێی؟! گوتم: لە کاتی خۆیدا دەیزانی. پاشان کەمێ ڕاما و گوتی: هیچ هەیە؟ لە ئەوە دەچێ، کارەکان ئاسایی نەبن و تۆ هێندێ شتت لێ شاردبمەوە. منیش گوتم: چیت پێ بڵێم، لە ئەوانەیە کە چووینەدەرەوە، (مەنسوور) هەموو شتێکت بۆ باسکا. ئیدی ئیزتیر، یەکتیمان ماچکرد و گوتی: زۆر بڕوام پێت هەیە و چاوەڕێتم. منیش دڵم قوڵپیدەدا، دووجار خەریکبوو، هەموو شتێکی بۆ ڕوونکەمەوە، بەڵام خۆم گرت. لە هەمان کاتیشدا، خۆم بە تاوانبار دەزانی، کە ڕاستیم لێ شاردبووەوە!

لێبووردنی گشتی

ڕۆژی (21. 8. 1979)، بە بۆنەی جێژنی قوربانەوە، (سەددام) لێبووردنێکی گشتی، بۆ هەموو گیراوە ڕامیارییەکانی (عێراق) دەرکرد. سەیر ئەوەبوو، (بەعس) کادیرە کوردەکانی، بە چەن کەسانێکی گێرەشێوێن، ئاژاوەچی و تێکدەر دادەنا. هەر کەسێ لە گرتووخانەی

(ئەبوغریب) بیگوتایە: فلان کەس، لەسەر کاری رامیاری گیراوە، پۆلیسەکان لیی توورەدەبوون و خێرا دەیانگوت: بلێ، تێکدەر! کەچی بە ئەو شێوەیەش ئازادیکردن، چونکە دەیویست، خۆی لای خەلک خۆشەویستکا!

هەموو کادیرەکانی کۆمەلە، هەردوو هاوبیر (ئازاد) و (فەرهاد)یش بەرکەوتن و بەربوون. هەرچەندە (سەددام) بە ئەو کارەی، هیچی لە کینەی کورد نەگۆری، بەلام لە راستیدا، کۆمەلانی خەلک، زۆریان پێخۆشبوو. جێژنەکە بوو بە دوو جێژن و هێندێ خەلکی ساویلکەش دەیانگوت: (سەددام) خۆی کرد بە شەکر!

هەلوێستی فەرهاد و ئازاد

هەر ئەو رۆژەی، گیراوەکان گەیشتنەوە (سولەیمانی)، لە پێشدا سەرم لە (فەرهاد) دا. لە حەوشە قوولە چکۆلانەکەیاندا، دووقۆلی دانیشتین و ئەوەی دەمزانی، بۆم باسکرد. ئەویش وەک رەوشتی کۆنی خۆی، هیچ خۆی تێک نەدا، بۆچوونی خۆی نەگوت و زۆر بە هێمنی گوتی: حەزدەکەم، سەرێ لە کاک (ئازاد)یش بدەی، بزانە، ئەو دەلێ چی؟!

هەر ئەو ئێوارەیە، هەرچی چۆنی بوو، لە گەرەکی (جوولەکان)، مالی (ئازاد)م دۆزییەوە. کاتێ هەوالەکانم پێ گەیاند، زۆری پێ ناخۆشبوو، بە جاری قەلەمی دەسوەژنۆی شکا. دیسانەوە جارێکی دیکە ورەی رووخا و گوتی: کاک (شێرکۆ) پیاوی ئەوە نییە، بە ئەو شێوەیە رەفتاربکا، دیارە ئەو هاوبیرانە زۆیریانکردووە و رێزیان لێ نەگرتووە، بۆیە وازیهێناوە و گەراوەتەوە!

زۆر سەیرم لێهات، (ئازاد) وەک دەرویشێ وابوو، کە لەسەر دەستی شێخ (شێرکۆ)دا، تۆبەی کردبێ و وەک شێخێکی گەورەی رێبازی (قادری)، لێی دەروانی. بروای بە کەس نەدەکرد و بێ ئەوەی ئاگای لە رووداوەکان بێ، هەر لە خۆیەوە و لە دوورەوە، داکۆکی لێ دەکرد. جا ئیدی من چۆن دەتوانم، تێبگەیەنم و بڕوای پێ بێنم، کە (مەنسوور) هەرچی بۆ گیراومەتەوە، راستە؟!

پاشان (ئازاد)، لە تاقیکەی نەخۆشخانەی نیومندی نامەزرایەوە. بەلام بە هیچ شێوەیە، هەوالی منی نەدەپرسی و سەری لێ نەدەدلم. منیش مەگەر بە رێککەوت، لە رێوبان بمدیایە، ئەگینا بە دوایدا نەدەگەرام. چونکە لەلایەکەوە دەمزانی، حەز بە هاتوچووی کەس ناکا و دەیەوێ، ماوەیە بحەوێتەوە. لەلایەکی دیکەوە، زۆر دەترسا، جارێکی دیکە بیگرنەوە. بۆیە دەیگوت: کاتێ بەریاندلین، کۆیانکردینەوە و گوتیان: گەر بەدەردی خۆتانەوە دانەنیشن، هەموو کاتێ دەبێ، چاوەرێی ئەوە بکەن، بتانگرینەوە. گەر ئەم جارەش بتانگرینەوە، یەکسەر بێ دادگاییکردن هەلتانئەواسین. بە قسەکانیشیدا دیاربوو، تاقەتی هیچی نەمابێ. لەلایەکی دیکەشەوە، من نە (پاسۆک) بووم و نە هیچ کارێکیشم پێی بوو. لەبەرئەوە هەولم نەدەدا، ببینم.

بەلام من بە (سەلاح)ی برامدا، هەردوو پەرتووکی (ئەیام سەعبە)کەی (بەهادین نووری) و (شەرق ئەلمتەوەسیت)ەکەی، (عەبدولرەحمان مونیف)م بۆ نارد، بەدەمیش رامسپارد، ئەو دوو بەرهەمە بخوێنێتەوە و رای خۆیم بۆ بنووسێ، بەلکوو کەمێ لە ئەو گومان و راراییە، رزگاریبێ!

ئەنوەری مەجید سوڵتان

کاتێ شۆرشی نوێ دەستپێکرد، کاکە (ئەنوەر)ی جوانەمەرگ، رۆژی (24. 6. 1976)، بەهۆی رەوانشاد (ئارام)ەوە چووەدەرەوە و لە نێوچەی (شارباژێر) جێگیربوو. لەبەرئەوەی پێشمەرگە و فەرماندەیەکی زۆر ئازا و خۆشەویست بوو، دەزگە سیخوورییەکانی دەوڵەتی (بەعس)ی داگیرکەر، (27) جار هەوڵی کوشتنیان دا.

بە داخێکی زۆرەوە، رۆژی (2. 9. 1979) بوو، هەواڵی جەرگبڕی شەهیدبوونی هاورێی خۆشەویستم، ملازم (ئەنوەر)م بیست. بەراستی، کاریکی زۆر خراپی تێکردم. (ئەنوەر)م لە ساڵی (1970)وە دەناسی. تا بڵێی، گەنجێکی جوان و قۆز، کوڕێکی خۆشەویست، کوردپەروەر و تێکۆشەر، ئازا و بێدەنگ بوو. داخێکی زۆری بە دڵمانانا کرد. هەموو نیشتمانپەروەرانی شاری (سولەیمانی) بەتایبەتی و (کوردستان) بەگشتی، زۆر بۆی بە دڵخبوون. (بیستوونی مەلاعومەر)، هاورێیەکی نزیک و دراوسێی بوو، لەگەڵ چەن برادەرێکی دیکەدا چوون و تەرمەکەیان هێنایەوە. خەڵکێکی زۆر دوای تەرمەکەی کەوتن و لە گۆرستانی (شەهیدان) ناشتیان، پرسەیەکی زۆر جوانیشیان بۆ دانا و جەماوەرێکی زۆر، بەشدارییانتێداکرد.

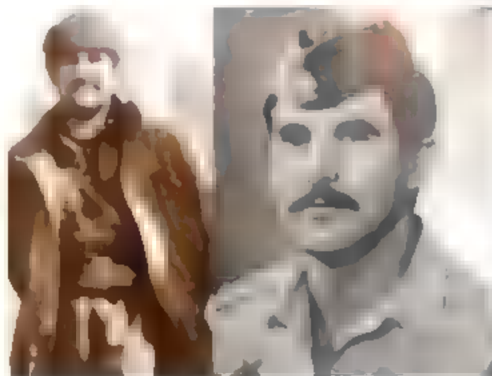

(1979 - 1944)

سەبارەت بە ژیانی تایبەتی، خەباتی رامیاری و سەربازی رەوانشاد ملازم (ئەنوەر)، گوتارێکم لە گۆڤاری (سلێمانی)ی ژمارە (162)ی ساڵی (2014)ی لاپەرە (26-32) بلاوکردووەتەوە. پاشان لە پەرتووکی (بارانی خوێن و بای مەرگ)یشدا، لاپەرە (129-139)، جارێکی دیکە گوتارەکەم بلاوکردووەتەوە.

دووەمین سەردانی مەنسوور

سەرەتای مانگی (10) بوو، رۆژی (مەنسوور) وەلامی بۆ ناردم و گوتی: دوو رۆژی دیکە، لەگەل دوو پێشمەرگەدا دێمەوە. لەنێوداربەرووەکانی دامێنی چیای (گۆیژە)دا چاوەڕێماکە. منیش دەمزانی، دەمەوئێوارە ئەو ناوە، بەهێزی سوپا و پۆلیس دەگیرێ، مەترسییەکی زۆر گەورەی هەیە. ناچاریشبووم و دەبووایە، هەر بچوومایە، چونکە تازە وەلامی بۆ ناردبووم و چاوەڕێی دەکردم. لەبەرئەوە هیچ شوێنێکی باشترم، لە مالی (شێخ کەریمی حەفید) نەدۆزییەوە، سەرەتا لە ئەوی دایانمەزرێنم. چونکە هەم خزم بوون، هەم لە داربەرووەکانیشەوە زۆر نزیکبوو. بۆیە داواکارییەکەم زۆر ئاساییبوو. پەنام بۆ (شێخ ناسر) برد و پێم گوت: شتێکی وا هەیە، مالی ئێوە نزیکە و بێگومانە، ئێوارە دەیانهێنم و پاشان کە تاریکبوو، یەکەیەکە دەیانگوێزمەوە. ئەویش زۆر پیاوانە گوتی: باشە. من لە مالەوە چاوەڕێتاندەکەم. ئەو کاتە ترومبێلم نەبوو، لەگەل (سەردار)ی برای (سەروەت)دا قسەمکرد، ترومبێلەکەم بداتێ و کارێکی وای پێ بکەم، ئەویش گوتی: باشتروایە، خۆم لەگەلت بێم، چونکە خوانەخواستە، گەر بگیرێی، بە ژمارەکەیدا هەر دەزانن، ترومبێلەکە هی منە، منیش گوتم: باشتر.

دوانیوەڕوییەکی درەنگ، دووقۆلی لەگەل (سەردار)دا، بۆ شوێنی دیاریکراو چووین، مێز و کورسیمان دانا و مەزەمان رازاندەوە. سەرو پێک عەرەقی زەحلاویمان تێکرد و بۆ تامی دەم، سەرو قوومەمان خواردەوە. وا بزانم، فریای قوومی دووەم نەکەوتین، لەنێو دلۆ و دەوەنەکانی بناری چیاکەوە، فیکەهوڕ دەستپێیکرد. دیاربوو، دەمێبوو، گەیشتبوون و چاوەڕێیاندەکرد. منیش وەلامیدانەوە و چەن فیکەیەکم بۆ کێشان. هێندەی نەبرد، یەکێکیان سەریدەرهێنا و گوتم: یەکەیەکە، بەهێواشی وەرن و بچنە نێو ترومبێلەکە دانیشن، تا ئێمە خۆمان کۆدەکەینەوە. بەلام ئێمە لە شوێنی خۆمان نەجوولاین. تا هەرسێکیان یەکەیەکە، لەنێو لاداکەی (سەردار)دا دانیشتن و چاوەڕێی ئێمەیان دەکرد. پاشان کەمێ ماینەوە و پێکەکانمان فڕکرد، تەماشایەکی دەوروبەرم کرد، کاتێ دلنیا بووم، هەموو شتێ ئاساییە، هیچ دەنگ و رەنگ نییە، بەپەلە سواربووین و لە مالی (شێخ کەریم) دابەزین. هەرسێکیان (مەنسوور، فەرهاد خەفاف و عومەری مام توفیق)ی ریشیان هێشتبووەوە، چلکنوپلکن، ماندوو و برسی بوون. گوتم: ئەم ریشە چییە، باشتر وابوو، بتانتاشیایە، (مەنسوور) گوتی: زۆربەی پێشمەرگە، ریشیان بۆ شەهید (ئەنوەری مەجید سولتان) هێشتووەتەوە!

ئەو ئێوارەیە، خوالێخۆشبوو خاتوو (سەلمە)ی دایکی (شێخ ناسر)، خواردنێکی زۆر و بەتامی لێنابوو. بوتلێ ویسکیشیان دانابوو. برادەران نانێکی باشیان خوارد و بوتلەکەشیان

نوشکرد. پاشان چووینە ژووری سەرەوە و گوتم: با کەمی بێدەنگ دانیشین، تا بزانین، ڕەوشەکە چونە. زۆر هێمنبوو، دەنگی هیچ نەدەهات. دوایی هێندێ قسەمانکرد، پاشان لەگەل (سەردار)دا، سەرەتا (عومەر) و (فەرهاد)مان، بۆ ماڵەکانی خۆیان گەیاند. پاشان گەڕاینەوە و (مەنسوور)یشمان، بۆ ماڵی دایکی بردەوە. گوتی: بەیانی زوو دەبێ، پەیوەندی بە (ئازاد)ەوە بکەی و یەکەمین کەس ئەو ببینم. منیش هیچم پێ نەگوت و لە دڵی خۆمدا گوتم: بەیانی هەموو شتێ ئاشکرادەبێ! ئەو شەوە (مەنسوور)م لە ماڵی خۆیان بەجێهێشت. هاوسەر و کچەکەشی لە ئەوێ بوون. من و (سەردار)یش ڕۆیشتینەوە.

ئـــازاد لە نیشەکەی

بەیانی زوو، چووم بۆ نەخۆشخانە، (ئازاد) ببینم. دیارە، لە پەنجەرەکەوە منی بینیبوو، بۆیە هەر چوومە نێوهۆڵی نەخۆشخانەکەوە. لە دوورەوە بە پارچە کاغەزێکەوە هات و هاواریکرد: (حوسێن موحەممەد عەزیز). منیش گوتم: بەڵێ. دوایکەوتم و چووینە ژوورەوە. خێرا دەرزییەکی تیژی دەرهێنا و لەسەری پەنجەگەورەی چەقاندم. گوایە، خوێنم لێ وەردەگری و تاقیدەکاتەوە، تا بزانی، چ گرووپێکە! بەدەم کارەکەیەوە پێم گوت: (مەنسوور) هاتووەتەوە و لە ماڵی خۆیان، چاوەڕێتدەکا. ئیدی من ڕۆیشتم.
ئێوارە (مەنسوور)م بینی، گوتی: (ئازاد) هات و هەموو دەنگوباسەکانم بۆ گێڕایەوە. هیچ قسەی نەکرد. هەستا و گوتی: دوایی سەرت لێ دەدەمەوە و بەپەلە ڕۆی. لەگەل ئەوەشدا، من لە هەموو شتێ ئاگاداربووم، بەلام هیچ شتێکم بۆ (مەنسوور) باس نەکرد، وام پێ باشتربوو، لە زمانی (ئازاد) خۆیەوە، هەموو شتێکی بۆ دەرکەوێ.
چەن ڕۆژێکی پێ چوو، (ئازاد) دەنگی نەبوو. (مەنسوور) گوتی: هەرچی چۆنی بێ، بیدۆزەرەوە، با سەرێکم لێ بدا. (سەلاح)ی برامم نارد بۆ ماڵەوەیان، چونکە پێی ڕاگەیاندبووین، کەس لە نەخۆشخانە سەرم لێ نەدا، سیخوڕەکانی (بەعس) بەشێوەیەکی بەردەوام چاودێریم دەکەن. دوای ماوەیە (سەلاح) هاتەوە و پەرتووکی (شەرق ئەلمتەوەستە)کەی بۆ هێنامەوە و گوتی: بیکەرەوە، نامەیەک و پارچەیە کاغەزی تێدا هەیە. نامەکەی لەسەر پەرتووکەکە بۆ من نووسیبوو، بەلام پارچە کاغەزەکەی بۆ (مەنسوور) ناردبوو، تەنیا یەک دێربوو: (تۆز لە ناو هەلناسی، مەردایەتی لەدەس نامەرد نایە. منیش ئەمرۆ ئەو نامەردەم!)
کوتەکاغەزەکەم دا بە (مەنسوور) و ئەویش خوێندییەوە، بەلام هێندە تووڕەبووبوو، لە باخاندا ئاگریدەکردەوە. گوتی: ئەوە مەبەستی چییە؟ گوتم: دەڵێ، بە تەمای من مەبن و کارتان لەگەل ناکەم. هێلێکیشم بەژێر وشەی (ئەمرۆ)کەدا هێنا و گوتم: دەڵێ ئەمرۆ، جا

گەر سیەیتی، وەک جاران پەشیمانبووەوە، ورەی بەرزبووەوە، دیسانەوە بە ئەو گەرموگوڕییەی پێشوو تێهەڵچووەوە، ئەوا ئەو ئیمرۆیەتان لەسەر دەکا بە ماڵ و منداڵ دەفرۆشێتەوە، خۆی لە پردی (سیرات)ی ڕەخنە و گلەییەکانتان، پێ دەپەڕێنێتەوە!

(مەنسوور)یش گوتی: باش دەمسیانیرین. بە خوا بزانم، بە ئەو شێوەیە وەڵامماندەدەنەوە، تا هەردووکیان نەکوژم، ناگەڕێمەوە. ئیدی هەر ئەو جارەبوو، (ئازاد) و (مەنسوور)، یەکتریان بینی و سەری لێ نەدایەوە!

ئێوارەی دوایی، (مەنسوور)م بۆ ماڵی (ستاری سەعید خەلەف) گواستەوە. ماڵەکەیان لە سەر گردەکەی (سەرچنار) بوو. لە سەربانەکەیان، دووقۆلی پیاسەماندەکرد. گوتی: گوێ بگرە، کاتی ئەوە هاتووە، ئێستە دەبێ، بۆمبێ بتەقێتەوە. زۆری پێ نەچوو، ناڵەیەکی گەورە هات. پاشان (ستار) لە دەرەوەهاتەوە و گوتی: بۆمبێ لە بارەگەی (پارتی شۆڕشگێڕان)ی (شێخ ستار) تەقیوەتەوە، بە ڕێککەوت تەنیا پاسەوانی بەردەرگەکەی لێبووە، ئەویشی کوشتووە.

شەوی چوارقۆلی: من، (مەنسوور، ستار و فایەقی شەفیق)، لە سەربانەکە دانیشتبووین و دەمانخواردەوە. تا درەنگانی باسی کورد و شۆڕشمان دەکرد. جارجاریش تەماشایەکی سەرجادەکەمان دەکرد، هەر ترومبیلی هێزی تایبەتی سەربازی بوو، وەک کوڵە بە ئەو ناوەدا دەسووڕانەوە. منیش لە دڵی خۆمدا دەمگوت: خۆزگە دەمزانی، بە دوای کێدا دەگەڕێن؟ ئاخر ئەوەی ئێوە بۆی دەگەڕێن، ئەوەتا لێرە بێ خەم دانیشتووە، پشتێنی لێ کردووەتەوە و دەخواتەوە، شا بە سەپان ڕاناگرێ!

کاتێ شەو درەنگبوو، (مەنسوور) گوتی: هەرچی چۆنێ بێ، بەیانی دەبێ، سەرێ لە (فەرهاد) بدەی و بۆم بانگکەی. ئیدی من لەگەڵ دایکی (مەنسوور) و خوشکەکانیدا ڕۆیشتینەوە. (خەلەف)ی برای (ستار)یش گەیاندنی.

ستاری سەعید خەلەف

ڕەوانشاد (ستار)، خەڵکی (هەڵەبجە) بوو. ساڵی (**1970**)، لقی چواری (پارتی)، ناوی کۆمەڵی ئەندامی بۆ کۆلێژی سەربازی لە (بەغدا) پاڵاوت. من و (ستار)یش، لەنێو ناوەکاندا بووین. ئیدی هەر ئەو کاتە یەکتریمان ناسی. ساڵی (**1973**) کۆلێژی سەربازی تەواوکرد. هەر لە کۆتایی ئەو ساڵەشدا، دەرچووەوە و لە (زۆزک) فەرماندەی بەتالیۆن بوو . پاشان بۆ ناوچەی دەسەڵاتی سنووری هێزی (زمناکو) گوێزرایەوە و فەرماندەی بەتالیۆنی شەشی (خانەقی) بوو. دوای هەرەسە گەورەکەش، بۆ پارێزگەی (ڕومادی) دوورخرایەوە. هێندەی پێ نەچوو، بەرگەی ئەو ڕەوشە خراپەی نەگرت و بە دوای

تروسکاییەکدا نەگەڕا، تا لەدەس ژێردەسی و چەوساندنەوەی نەتەوەیی خۆی و گەلەکەی ڕزگارکا. لەبەرئەوە هەر لە سەرەتای بەرپابوونی شۆڕشی نوێ و دروستبوونی یەکەمین دەستە چەکدارەکان، لەگەڵ کۆمەڵی کوردپەروەردا چوونەدەروە. بۆ دووەمین جار چەکی کوردایەتی و مەردایەتی هەڵگرتەوە.

بەڵام دوای ماوەیە، لەگەڵ هێندێ کادیری (یەکێتی)دا تێکهوون و پەیوەندی بە سەرکردایەتی کاتی (پارتی)ەوە کرد. ماوەیە بە ئەو شێوەیە مایەوە. کۆمەڵێ پێشمەرگەی ئازا و خاوەن ئەزموونی لە خۆی کۆکردەوە. بەڵام سەرکردایەتی (یەکێتی) نەیانهێشت، لە ناوچەی (شاربازێر) بمێننەوە و داوایان لێ کردن، یا چەک دانێن، یا لە ڕیزەکانی (یەکێتی)دا خەباتبکەن. ئەوانیش ئەو پێشنیازانەیان پەسەندنەکرد و بونەوەی خوێنیش نەڕژێ، مانگی (7) ساڵی (1978)، خۆیان ڕادەسی دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق) کردەوە. کاتێ گەڕاشەوە، لە (سولەیمانی) پۆستی بەڕێوەبەری فەرمانگەی هاتووچۆی وەرگرت و لەژێرپشەوە، سووکە پەیوەندییەکی بە شۆڕشەوە هەبوو. تا لە ئەنجامدا ئاشکرابوو. دەزگەی سیخووڕی (بەعس)ی داگیرکەر، ڕۆژی (6. 11. 1980) کوشتیان.

(1980 - 1950)

خەڵک وایاندەزانی، پیاوێکی وەک (ستار)، ناپاکی لە گەلەکەی کردووە و پیاوی (بەعس)ە. بەڵام خۆزگە هەموو (کوردستان)، سەد کوڕی وا ئازا و پاکی تێدا بووایە، لە پاڵ دەسەڵاتدا بووایە. ڕاژەی گەلەکەی خۆی بکردایە. نەک وەک هێندێ کەسی گومانلێکراو، بە ناو لە دەرەوە پێشمەرگە بوون، هەرچی شتی خڕاپ و ناشیرین بوو، دەیانکرد. زیانیان لە قازانجیان زیاتربوو. کەچی ئەوان بە نیشتمانپەروەر و ڕەوانشاد (ستار)یش، بە ناپاک دەژمێرران!

چیرۆکی فەرهاد عەبدولقادر

هەرچەندە خوا ئاگای لێ هەیە، من لە هیچ شتێکدا نەبووم، هیچ پەیوەندییەکم بە کەس و هیچ لایەنێکی رامیارییەوە نەبوو. بەڵام وەک پێشتر روونمکردەوە، هەرچیم بۆ دەکردن، تەنیا هەر بە هاوڕێیەتی بوو. چونکە هەموویانم دەناسی. ئەوانیش زۆر باش منیان دەناسی و خۆشمەدەویستن. سووریش دەمزانی، چەن کوردێکی پاک و دڵسۆزن. هەرگیز ناپاکی بەرانبەر من ناکەن و تووشی هیچ جۆرە گرفتێکیشم ناکەن. لەبەرئەوە هیچ چار نەبوو، هەر دەبووایە، پارمەتیمبدانایە.

جگە لە ئەوەی من باشتربووم، ئەو دوو هاوبیرە (ئازاد) و (فەرهاد) بدوزمەوە و راسپاردەکەی (مەنسوور)یان پێ بگەیەنم، وەک لە ئەوەی یەکێکی نەناسیاو بچی و قسەیان لەگەڵ بکا. خۆ گەر ئاشکراشبوومایە، بەهۆی ئەوانەوە تووشی کارەساتی بوومایە، (بەعس) هێندە بەویژدان نەبوو، مەر بەپێی خۆی و بزن بەپێی خۆی هەڵواسی، یا ئەوەم بۆ بسەلمێنی، کە من (پاسۆک) نیم و تەنیا دۆستیانم. بەڵکوو وەک یەک ریزیان لێ دەگرتین و رازەیەکی باشیان دەکردین! بەڵام (ئازاد) و (فەرهاد)، لە ئەوە تێ نەدەگەیشتن، بە تایبەتی خێزانەکەی (فەرهاد) وایدەزانی، هەمووی خەتای من بووە، گیراون و ئێستەش، رازی لێ ناهێنم!

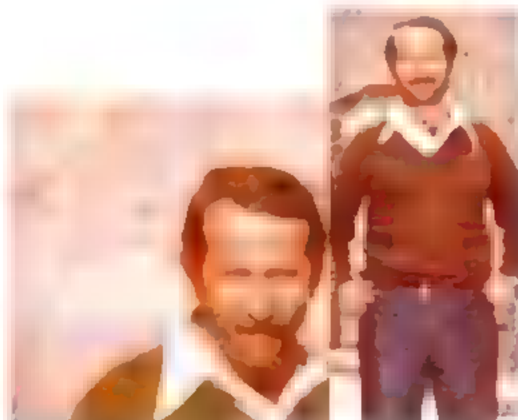

بەزمی خاتوو شوکری

نیوارەبوو، لە دەرگەی ماڵی (فەرهاد)م دا. سوور دەمزانی، لە ماڵەوە دانیشتووە، چونکە گوێم لە دەنگی بوو. بەڵام یەکسەر هاوسەرەکەی (شوکری)، وەک زلنیبێتی، کێ لە دەرگە دەدا و لە چ کاتێکدا دەچم، لەگەڵ (پەری) خوشکی (فەرهاد)، دەرگەیان لێ کردمەوە.

هەردووکیان هاتنە دەرەوە و لە دوای خۆیانەوە، دەرگەکەیان داخست. لەبەردەممدا چەقین و گوتیان: فەرموو. گوتم: ماموستا (فەرهاد) لە ماڵە؟ ژنەکەی بە چرووچاوێکی ناشیرینەوە، بە دەنگێکی بەرز و بە ئاوازێکی سەیرەوە گوتی: نەخێر، بۆ چیتە؟ گوتم: ئیشم پێی هەیە. گوتی: ئیشی چی؟ بۆ وازی لێ ناهێنن؟ کاتێ ئەو گیرابوو، تۆ لە کوێ بووی؟! گوتم: لە ئەم شارە بووم. ئیدی بە هەردووکیان دەنگیان لێ بەرزکردەوە و دەسیان بە شاتەشاتی ژنانە کرد. منیش گوتم: گوێبگرن، من خۆم هەرگیز ئیشم پێی نەبووە و ئیستەش، هیچ جۆرە ئیشێکم پێی نییە. بەڵام هاوبیرەکانی لە دەرەوە هاتوون و دەیانەوێ ببیینن. باشتر وایە، بیانبینێ. چونکە گەر نەچێ، تووشی زیان دەبێ. ئیدی بێ ئەوەی خواحافیزییان لێ بکەم، بە دڵشکاوی رۆیشتم. بەڵام لە ئەو کاتەدا، فیلمی (لا وقت للحب)م بیرکەوتەوە، چۆن (رۆشدی ئەبازە) لە دەرگەی ماڵی هاورێیەکی دەدا، ژنەکەی بۆی دەردەپەڕێ، گەلێ قسەی ناشیرینی پێ دەڵێ و ئەویش لە تاولندا بەپەلە دەڕوا!

من سوور دەمزانی، (ئازاد) هەموو شتێکی بۆ (فەرهاد) گێڕاوەتەوە. بۆیە لە ترساندا، لە کونی ژوورەوە، خۆی شاردووەتەوە و (شوکری) نەیهێشتووە، بێتەدەرەوە و خۆی هاتووە، ئەو قسە زلانە دەکا! ئاخر وەنەبێ، ژنەکەی و خوشکەکەی، منیان نەناسیبێ، بۆیە بە ئەو شێوە ناشیرینە وەلامیاندامەوە. بەڵکوو هەر چەن جارێ، لە گرتووخانە و ماڵی خۆشیان منیان دیوە. خوشکەکەشی لە زانکۆی (سولەیمانی) دەیخوێند و هەمیشە هەواڵی (فەرهاد)م لێ پرسیوە. کەچی ئینجا بە ئەو شێوەیە، رەفتاریان لەگەڵ کردم! دیارە (ئازاد) راستیدەکرد، دەیگوت: (فەرهاد) لەبەر ژنەکەی ناوێرێ، بجوڵێتەوە. جا گەر هێندە لێی دەترسا، چی لە کاری رامیاری دابوو؟!

ئیدی لە ئەو رۆژەوە (فەرهاد)م دەبینی، لە هەر شوێنێ منی دیبێ، خۆی خەریکردووە و رووی وەرگێڕاوە. وەک باوکیم کوشتوویێ، وابوو. لە ترساندا نەیدەزانی، چی بکا. هەر هێندەی پێ دەکرا، بەپەلە خۆی دەربازکا و بڕوا. جا نازانم، گوناهی من چی بوو، بە ئەو شێوە خراپە، هەڵسوکەوتی لەگەڵ دەکردم. ئەو دوو (جوند لئیسلامە) دەمهەراشەی ژن و خوشکەکەی، بۆ ناردمەدەرەوە، دیارە هێشتا ئەو داوای باقی دەکرد!

گەڕامەوە و بۆ (مەنسوور)م گێڕایەوە. ئەویش لە داخی دڵی خۆی، گوتی: لە سبەی زووتر نییە، دەمنێرم، هەردووکیان بکوژن. منیش زانیم، زۆر تووڕەبووە و نازانێ، چی لەگەڵ ئەم پیاوە ترسنۆکانەدا بکا. کەمێ هێورمکردەوە و گوتم: کوردایەتی بەزۆر نییە و ولزیان لێ بێنە. من لە ئەو بڕوایەدام، ئەوان ناتوانن، هەروا بەئاسانی لەنێوشاردا دانیشن و دەسەڵات وازیان لێ ناهێنێ. لەبەرئەوە کەمێ چاوەڕێبکەن، تا لایەبەلایەکدا دەکەوێ.

ئاخر گەر (ئازاد) یا (فەرهاد) بیانگوتایە، جاری بارەکەمان نالەبارە و کەمی چاوەڕێمان بکەن، تا کەمی دەحەوێینەوە، ڕێوجێیەک بۆ خۆمان و خێزانەکانمان دادەنێین، هەڵبەتە هیچ شتێکی ناخۆش، لەنێوان هیچ لایەکدا ڕووی نەدەدا و ئەو هاوبیرانەی دەرەوەش، بە ئەو شێوەیە دڵیان نەدەرەنجا!

مژدە تایەر

چووم بۆ لای (مژدە) و گوتم: (مەنسوور) لێرەیە و دەیەوێ، بتبینێ. ئەویش زۆر مەردانە گوتی: لە هەر کوێیە بێ، دەچین و دەیهێنین. بەیانی زوو پێکەوە، (مەنسوور)مان گواستەوە. ئەو کاتە ماڵی (مژدە)، لەسەرجادەکەی پشتی بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی (سولەیمانی) نیشتە بوو. لە پەنجەرەی ژوورەکەیانەوە، سەرجادەکە دیاربوو. شوێنەکەی زۆر ڕووتەنی بوو، بەڵام جێی گومان نەبوو.
(مەنسوور) داوای لە(مژدە) کرد، (عەبدوڵلائاگرین) ببینێ و بانگیکا. پاشان (مژدە) ئێمەی بەجێهێشت و چوو بۆ ئیش، ئیدی هەردووکمان بەتەنیا ماینەوە. (مەنسوور) گوتی: دەمەوێ، هێندێ درووشمم بۆ بنووسی، ڕێکخستنی نێوشار، لەسەر دیوارەکانی شار دەینووسن. منیش دانیشتم، ئەو دروشمانەی بۆ ئەو ڕۆژە چاکبوو، ڕاژەی یەکێتی ڕیزەکانی گەلی کورد و شۆڕشی دەکرد، بۆم نووسین. ئێستەش هێندێ لە ئەو دروشمانەم هەر لە بیرە، وەک (بژی پێشمەرگە قارەمانەکانی کوردستان، مردن و سەرشۆڕی بۆ جاشە خۆفرۆشەکان. بمری دوژمنانی نێوخۆ و داگیرکەرانی کوردستان. ئامانجمان دامەزراندنی بەرەیەکی کوردستانییە ...) جەماوەری گەلەکەمان، زۆریان پێ باشبوو!

عەبدوڵڵا ئاگرین

لە کۆتایی ساڵی (1973)وە، تا مانگی (10)ی (1979)، هیچ جۆرە پێوەندییەکم، لەگەڵ (ئاگرین) نەمابوو. تەنانەت دوای هەرەسیش، جاری بە ڕێککەوت، لە کۆڵانەکەی پشت مزگەوتی گەورەوە بینیم، سڵاومان لە یەکدی نەکرد.
(مەنسوور) داوای لێ کردم، لە ئەو دیدارەدا ئامادەبم و قسەی لەگەڵ بکەم. چونکە خۆی (ئاگرین)ی نەدەناسی و ئەوە یەکەمین جاریشبوو، لەگەڵی دانیشێ. وایدەزانی، خۆی دەرەقەتی دەمەتەقێکان نایە! هەرچەندە من زۆرم پێ ناخۆشبوو، لەگەڵ (ئاگرین) دانیشم، چونکە تا ئەو کاتە، بە ناپاکم دەزانی و هەموو ئازارەکانم، بە هی ئەو دەزانی.

هەروەها لیکمدەدایەوە، ئاخر من هیچ نیم، بۆچی دەبێ، بە ناوی (پاسۆک)ەوە، قسەی لەگەڵ بکەم؟! بەڵام لە ئەو ڕۆژەدا، هیچ چارێکی دیکە نەبوو، نەشمدەویست، (مەنسوور) بەتەنیا بەجێبێڵم.
هەر لە دوورەوە (ئاگرین) هات، دەموچاوی تێکترشابوو، خۆی بە زویر و بێتاوان پیشاندەدا. دوای ماوەیە بێدەنگی، (مەنسوور) تەماشایەکی منی کرد، تا قسەبکەم. منیش ڕووی دەمم لە (مژدە) کرد و زۆر بە کورتی گوتم: (شێرکۆی هەژار)، دەستی ئەم کۆمەڵە ئەفسەرە لاوەی بڕیوە و بەجێیهێشتوون. تازە (ئازاد) و (فەرهاد)یش بەربوون، هێشتا هەڵوێستی خۆیان، بەتەواوی دیاری نەکردووە، ئایا کاردەکەنەوە یا وازدێنن. ئێستەش وەک دەزانن، کۆمەڵی گەنج لە ئەو شاخانە، چەکیان هەڵگرتووە و بە ناوی (پاسۆک)ەوە کاردەکەن. بەڵام پێویستیان بە ڕێوسەرێکە و بتوانێ، ئەو کەلێنە گەورە ڕووناکبیرییە پڕکاتەوە. بۆیە هاوبیر (مەنسوور) هاتووە و ڕووی دەمی دڵسۆزی لە بەڕێزتان دەکا، ئەو ئەرکە گرنگە پیرۆزە، لە ئەستۆی خۆتان بگرن.
من هێشتا قسەکانم تەواونەکردبوو، (ئاگرین) وەک فیشەکەشێتە تەقییەوە و گوتی: ئەی باشە، بۆ خۆی قسەناکا؟ گوتم: لە خۆی بپرسە. (مەنسوور)یش گوتی: من و ئەو، هیچ جیاوازییەکمان نییە. پاشان (ئاگرین) گوتی: ئەی خۆت بۆ ناچیتەدەرەوە؟ گوتم: من ئەو پیاوە نیم، کە ئەوان بە دوایدا دەگەڕێن. چونکە ئەوان قەڵەم بەدەستیان دەوێ. ئیدی بە دەستی ئانقەست، بۆئەوەی خۆی بپەڕێنێتەوە و وەڵامێکی ڕاستەوخۆ بەدەستەوەنەدا، هێرشێکی توندی کردە سەر ئەو هاوبیرانەی، ساڵی (1973) ئەو کارە ناردولیانەیان کرد و ویستی، خۆی وا پیشانبدا، هێندە فریشتەیەکی بێ هەڵە و بێتاوانە، نوێژ لەسەر دامێنی دەکرێ!
دوایی من ئارامم لێ بڕا، وەڵامێکی پڕ بە پێستی خۆیم دایەوە و هێرشێکی توندم، بۆ سەر سەرکردە کۆنە ترسنۆکەکانی (کاژیک) کرد و کەمێ بێدەنگمکرد. پاشان گوتم: ئێوە دەتوانن، بێ من دانیشن. لەسەر ئەو دەمەتەقییە بەردەوامبن. بەڵام ئەوان پێیان باشبوو، بمێنمەوە. هەرچەندە دانیشتنەکەمان، هیچ کەڵکێکی نەبوو، بەڵام ناکۆکییەکەی نێوان ئێمە و (ئاگرین)، کەمێ خاوبووەوە، سووکە پەیوەندییەکی دۆستانەش لەنێوانماندا دروستبووەوە!
دوای چەند ڕۆژێکی دیکە، (مەنسوور) لە ماڵی (ستار) دامەزرایەوە. ئەو ئێوارەیە، هێشتا نەهاتبوونەوە، دووقۆڵی لەسەربان پیاسەماندەکرد. گوتی: سەردانەکەم زۆر سەرکەوتوو نەبوو، چونکە کەس بە دەنگمەوە نەهات و بە هەموویان، ئێمەیان بەرەڵاکرد. گەر تەنیا ئومێدێکمان مابێ، هەر تۆمان بەدەستەوە ماوە. بۆ واز لە ئەو کەلەڕەقییەی خۆت ناهێنی، کارمان لەگەڵ بکەیتەوە و بێیتەدەرەوە.

منیش گوتم: لە سەیا چەن، بروات بە (پاسوک) و ئەو شۆڕشە هەیە؟ گوتی: لە خوار (50)وە. گوتم: جا کەواتە تۆ دەتەوێ، هەر من تووشکەی، ئەگینا من بۆ لای کێ و بۆچی بیمەدەرەوە؟! ئیدی بیدەنگبوو.

دوایی گوتم: من بەیانی زوو، لەگەڵ خوێندکارەکانی زانکودا، دەچم بۆ (بەغدا)، ماوەی هەفتەیەکمان پێ دەچێ. دوور نییە. تا دەگەڕێمەوە، تۆ لێرە بمێنی. پێش ئەوەی جیابینەوە، دەمەوێ پێت بڵێم: من وەک هاوڕێیەک، ئامادەی هەموو کار و راژەیەکم. بەڵام وەک (پاسوک)، بەتەمای من مەبن. ئیدی ماڵاوایم لێ کرد و ڕۆیشتم.

گەشتێکی زانستیی

بەیانی زوو، هەموو خوێندکارەکانی پۆلی سێی بەشی بەروبوومی کێڵگە، لەبەردەمی زانکودا کۆبوونەوە. پاسێکی گەورەمان بۆ تەرخانکرابوو. من و مامۆستا (فەریدە عەبدوڵلا) و دوکتۆر (کامیل) ناوێکی میسریی، سەرپەرشتی خوێندکارەکانمان دەکرد و لێپرسراوی گەشتە زانستییەکە بووین. هەر لە دوورەوە (جووجە)م بینی، وەک دەڵێن، خۆی لەتەڵ نابوو، دیاربوو، زۆر دڵی خۆشبوو. چونکە بە هەزار ناوی خوا، پۆلی دووی بڕی و بۆ پۆلی (3) دەرچووبوو. دوای ئەوەی هەموو خوێندکارەکان ئامادە بوون، سواربووین و بەرەو (بەغدا) بەڕێکەوتین. خوێندکارەکان لە ڕێگە، ئاهەنگێکی زۆر خۆشی گۆرانی و چەپڵەڕێزانیان بۆ گێڕاین. ژیانی خوێندکاری خۆمم بیرکەوتەوە، ئاخر ئێمەش کاتی بۆ کێڵگە، یا بۆ گەشتێکی زانستی یا سەیران دەچووین، لە هەردووسەر، ئەو بەزمەماندەکرد. هەموو گرفتێکی ژیانی ڕۆژانەمان بیردەچووەوە. ئەو کارەش، وەک خوویەکی لێهاتبوو، ئەوە دوای ئەوە پیرەویاندەکرد!

دوای ئەوەی گەیشتینە (بەغدا)، کچان و کوڕان بە جیا، لە بەشی نێوخۆیی خوێندکاران دابەزین. من و دوکتۆر (کامیل)یش، لە ئوتێل دامەزراین. بەیانی زوو کۆبووینەوە، سەرمان لە کارگەی چنین و ڕستنی لۆکەی (کازمیە) دا. ئەو ڕۆژەمان، لە ئەو کارگەیە بەسەربرد. ئێوارەکەی خوێندکارەکانمان برد بۆ شاری یاری. خاڵی (جووجە)شمان لەگەڵ بوو. ئەو شەوە تا درەنگانی، لە ئەو باخە گەورەیە، خوێندکارەکان بە خۆشی ڕایانبوارد، بەڵام من دڵم، هەر لای (مەنسوور) بوو! ڕۆژی دوایی، سەردانی لابور و کێڵگەکانی (ئەبوغریب)مان کرد. بەهەڵمزانی، دۆست و ئاسیاوەکانی خۆمم بەسەرکردەوە، زۆر ڕێزیان لێ گرتم!

بۆ بەیانی، بەرەو (عەمارە) سواربووین. باشبوو. دوای ماندووبوونێکی زۆر، لە بەشی نێوخۆیی خوێندکاران. جێی خۆمان کردەوە. ئێوارە دابەزین و لەنێوبازارەکەدا، کەمێ

سوڕاینەوە. پاشان یانەی مامۆستایانم دۆزییەوە و هەموو پێکەوە نانمانخوارد. دوایش تا نزیک کاژێری (12)ی شەو، لە باخەکانی نێوشار، لە تەنیشت حەوز و فوارەکانەوە دانیشتین. خوێندکارەکانیش دیسانەوە، دەسیان بە گۆرانیگوتن کردەوە. وایان لێهاتبوو، حەزیان نەدەکرد، بۆ بەشی نێوخۆیی بڕۆنەوە و بنوون. بەزۆر بردمنەوە، چونکە درەنگبوو. دەبووایە، بەیانیش زوو هەستن و سەر لە کارگەی شەکر بدەن. پاشان بچین بۆ کێڵگە، تا خوێندکارەکان بۆ یەکەمین جار لە ژیانیاندا، قامیشی شەکر ببینن، چۆن دەڕوێ.
لە کارگە و کێڵگەکە، پسپۆڕەکان باسێکی زانستانەیان، لەسەر چاندنی قامیشی شەکر و دەرهێنانی شەکر پێشکەشکردین. دوکتۆر (کامیل)، قامیشێکی هەڵکێشا، پاکیکرد و قرمەقرم خواردی. خوێندکارەکانیش شتی وایان نەدیبوو. بە ئەو دیمەنە پێدەکەنین. دوکتۆریش دەیگوت: ئێمە لە (میسر) دەیخۆین. زۆر بە کەڵک و بە تامە. بۆ بەهێزکردنی ددان باشە!
هەرچەندە سەرەتای مانگی (10) بوو، بەڵام زۆر گەرمبوو. بەڕۆژ هەوا گەرمەکەی، بێزاریکردبووین. بە شەویش مێشوولە هارەکانی هەراسانیانکردبووین. هەر ئەو ڕۆژە، هەموو سەردانەکانمان تەواوکرد و پاشان بەرەو (بەغدا) گەڕاینەوە. ئێوارەکەشی خاڵە (نیزار)، من و (جووجە)ی داوەتکرد و لە ماڵەوە نانیان بۆ درووستکردبووین. ئەو شەوە تا درەنگانی، لایان دانیشتم. گەلێ قسەی خۆشمان کرد. هێندێ ڕازوگلەیش کرا. پاشان گەڕامەوە بۆ ئوتێلەکە. دوکتۆر (کامیل) پرخەیدەهات. ئەوە یەکەمین جاربوو. لە ماوەی ئەو دوو ساڵەی (جووجە)م دەناسی، لە دەرەوەی زانکۆ پێکەوەبین!
دوارۆژی گەشتەکەمان، بۆ گەڕان و پیاسەکردنی نێو (بەغدا) تەرخانکرد. ئێوارەش هەموو خوێندکارەکانم، بۆ (پێشانگەی نێودەوڵەتی بەغدا) برد. بەڕاستی گەشتێکی زۆر خۆشمان کرد. بەڵام لە ئەو سەردانەماندا، هێندێ ڕووی ڕاستینەی، خوو و ڕەوشتی (جووجە)م بۆ دەرکەوت. زۆر بە دڵم نەبوو. پەڵەیەکی لەنێودڵمدا بەجێهێشت!
کاتێ بەرەو (سولەیمانی) گەڕاینەوە. (شێخ ناسر) باسی گەڕانەوەکەی (مەنسوور)ی بۆ کردم و گوتی: لە دوارۆژدا، (فەرهاد عەبدولقادر) هات و لە ماڵی ئێمە بینی. دوای ئەوەی (مەنسوور) گەڕایەوە. بیستم (ئازاد) خۆی لەدەس (سولەیمانی) ڕزگارکرد و لەسەر داوای خۆی. کارەکەی بۆ (هەولێر) گواستەوە. تا لە ئەوە پتر، کەس پێوەندی پێوە نەکا و زۆر بەدەگمەنیش نەبووایە، لە (سولەیمانی) نەدەبینرا!

پرۆژەیەکی ڕووناکبیری

هەرچەندە لەساڵەکانی شەستەوە، وردەوردە دەمخوێندەوە، لە دوای حەفتاکانیشەوە، بە تەواوی دەستم بە خوێندنەوە کردبوو. بەڵام لە کۆتایی ساڵی (1979) و سەرەتا ساڵی (1980)ەوە، بەرنامەیەکی تایبەتیم بۆ خۆم دانا و زۆربەی کاتی خۆم، بۆ خوێندنەوە و نووسین تەرخانکرد. ئەو بابەتانەی هەڵیشمبژاردبوون، پتر پەیوەندییان بە مێژوو، بەرهەمەکانی (لینین) و فەلسەفەی مارکسیزمەوە هەبوو. زۆربەی ئەو بەرهەمە مێژووییانەی، نووسەرە کورد و بیانییەکان، لەسەر کورد نووسیبوویان، زۆر بەوردی دەمخوێندنەوە. زۆربەی بەرهەمەکانی (مارکس، ئینگلز و لینین)یشم خوێندەوە. لە پاڵیشەوە و بەشێوەیەکی بەردەوامیش، باری سەرنجی تایبەتی خۆم، لە دەفتەرێکدا تۆماردەکرد. بەتایبەتی لە هەردوو پشووی نیوەی ساڵ و سەری ساڵدا، هەمیشە لە ماڵەوە بووم، خۆم بە خوێندنەوە و نووسینەوە خەریکدەکرد.

پەیوەندییەکی سنووردار

لە ئەو ماوەیەشدا، تەنیا بە نامە و لە ڕێی ماڵی (مەنسوور)ەوە، بە شێوەیەکی بەردەوام، پەیوەندیم بە برادەرانی شاخەوە هەبوو. گەلێ جار سەبارەت ڕەوشی (کوردستان)، نامەیان بۆ دەناردم و منیش، لەبەر ڕۆشنای دەنگوباس و هەواڵەکانی خۆیاندا، وەڵامم دەدانەوە و هێندێ تێبینی خەڵکیشم، سەبارەت (پاسوک) بۆ دەنووسین.

لە یەکێ لە ئەو نامانەی (مەنسوور) بۆی نووسیبووم، ئەوەبوو، کاتێ من لە (بەغدا) بووم و لە دوارۆژی سەردانەکەیدا بۆ شار، (فەرهاد عەبدولقادر)ی دیوە و داوایکردبوو، ماوەیەکیان بدەنێ، تا بە خۆیاندا دەچنەوە و کارە تایبەتییەکانیان تەواودەکەن. منیش یەکسەر قسەکانی خۆم بیرکەوتەوە، کە لە ئەو بارەیەوە، کاتێ خۆی بۆ (مەنسوور)م باسکردبوو. دیارە (مەنسوور)یش، بە ئەو بەڵێنەی (فەرهاد)، زۆر دڵی خۆشبووبوو، بۆیە وەک مژدەیەک، پێی ڕاگەیاندم!

ڕۆژێ دوو نامە بۆ (فەرهاد) و (شێرزاد) هات. منیش هەردووکیانم گەیاند. بەڵام ئەم جارە نەموێرا، لەبەر (شوکری) هاوسەری، لە دەرگەی ماڵیان بدەم! بەڵکوو بەیانی زوو، لە ئیشەکەی بینیم. (فەرهاد) دوای ئەوەی بەربووبوو، لە پیشەکەی خۆی (مامۆستا) لابرابوو، لە شارەوانییە کۆنەکەی نێوبازار، لە یەکێ لە بەشەکانی کاریدەکرد. دۆزیمەوە و لە ژوورەکەی خۆی، نامەکەم دایە. ئەو ڕۆژە زۆر ڕووی خۆشبوو، باسی هیچ شتێکی کۆنی نەکرد.

دوکتۆر خالید

کۆتایی ساڵی (1979) بوو، گۆڕانکارییەکی خێرا، لە بەشەکەمان، لەنێو کۆلێژ و زانکۆدا ڕوویدا. دوکتۆر (تاریق عەمادی) لە سەرۆکی زانکۆ لابرا. دوکتۆر (خەسرەوە شاڵی) دانرا. پێشتر ڕاگری کۆلێژی کشتوکاڵ بوو، هەر خۆشی ڕاگربوو. لە بەشەکەی ئێمەش، دوکتۆر (هەلکوت)یان لابرد و دوکتۆر (خالید ئەحمەد ئیبراهیم)یان دانا. وادیاربوو، ڕێژەی کادیرە بەعسییەکانی نێو زانکۆ، ڕۆژبەڕۆژ لە هەموو کۆلێژەکاندا، ڕووی لە زیادبوونبوو. بۆیە هەموو کادیرە ئەکادیمیکە کۆنەکانیان لابرد و دەزگە گرنگەکانی زانکۆیان، بە کادیری ئەکادیمی بەعسی پڕکردەوە.

هەر لە یەکەمین ڕۆژەوە، دوکتۆر (خالید) لە زانکۆی (سولەیمانی) دامەزرا، مێزەکەی لە ژوورەکەی ئێمە و لە تەنیشت مێزەکەی منەوە بوو. دوکتۆر (خالید) خەڵکی (بەغدا) بوو. خوێندنی باڵای لە (بولگاریا) تەواوکردبوو. پیاوێکی بێدەنگ و کەمدوویبوو. زۆر ڕێزی خۆی و خەڵکی دەگرت. نێوانمان زۆر باشبوو. هەمیشە خەریکی خواردنەوە بوو، بەیانیان زۆر درەنگ بۆ کارەکەی دەهات. گێژوویژ، ئاگای لە هیچ شتێ نەبوو. زۆربەی ڕۆژ دەهات و دەیگوت: زۆر ماندووم، دەرگەی ژوورەکەی دادەخست و لێی دەنووست. لە هەمان کاتیشدا، ئەندامێکی پێشکەوتووی (بەعس) بوو. دەسی زۆر دەڕۆی، بەڵام تا بڵێی- پیاوێکی باشبوو، هەرگیز ئەو باسانەی لەگەڵ ئێمەدا نەدەکردەوە و زۆر کەمیش دەوامیدەکرد.

سەیر ئەوەبوو، مارسیدسەکەی لەبەردەم بەشەکەی خۆماندا ڕادەگرت، دەرگەکەشی دانەدەخست. کلاشینکۆفێکیشی هەبوو. هەرگیز لەنێو ترومبیلەکەیدا دای نەدەگرت! من و (حەمە قەرلخی - حەمەدۆستان)یش، هەموو ڕۆژی لە ئەو ناوەدا پاسەوانمانکرد، زۆر جار لە ئەوە دەترساین، ڕۆژی یەکێ بیفڕێنێ و دوایی، بەسەر ئێمەیدا بێنن!

دوکتۆر (خالید) حەزی لە کچێکی عەرەبی باڵابەرزی جوانی ڕەشتاڵەی (بەغدایی) کردبوو، لە کۆلێژی پەروەردە دەیخوێند، زۆر جار دەهات و کچەکەشی لەگەڵ بوو، پێکەوە لە ژوورەکەی خۆی دادەنیشتن، دەرگەیان دادەخست و قسەیاندەکرد. ئیدی هەر بە جارێ، ئاگای لە ئیشوکاری بەشەکەمان نەدەما. ئاخر نامەتی نەبوو، کچەکە زۆر شلومل و بە نازبوو، (خالید)ی شێتوشەیداکردبوو!

سیستەمی کارکردن لە زانکۆ، بۆ مامۆستایان زۆر لەبار و خۆش بوو، بەیانیان گەر وانەمان هەبووایە، زوو دەچووین، گەر هیچیشمان نەبووایە، ئەوا بە ئارەزووی خۆمان، لە خەو هەڵدەستاین و دەچووین بۆ کار، وەک فەرمانگەکانی دیکە نەبوو، واژۆبکەین و لێپرسینەوە هەبێ. ئەوەتەی لە ئەو بەشە کارمدەکرد، زۆر حەسابوومەوە، کاتێ (خالید)یش بوو بە سەرۆک بەش، هێندەی دیکە بەرەڵایی دروستبوو، کەس لە کەسی نەدەپرسییەوە!

جەلالی حاجی حوسێن

کۆتایی مانگی (11)ی ساڵی (1979) بوو، هەردوو ڕەوانشاد (جەلال) و (فەرهاد خەفاف)، سەریکیان لە شار دایەوە. هەر زوو بە (سەلاح)ی برامدا، وەڵامیان بۆ ناردم، (ئاگرین) بدۆزمەوە و پێکەوە سەریانبدەین. ڕۆژی دوایی چووم بۆ ماڵەوە و هەواڵەکەم پێ گەیاند. ئێوارەیەکی تاریکی زستانبوو، (سەلاح) پێشمانکەوت و ئێمەش پێکەوە، دووربەدوور دوایکەوتین. لە گەڕەکەی (سەرچنار) و لە ماڵی (فەرهاد خەفاف) دابەزیبوون. ماڵەکەیان لە تەنیشت ماڵی ملازم (ستار)ەوە بوو. لە ژێرزەمینەکەیاندا جێیان داخستبوو. هەرچوارمان پێکەوە دانیشتین.

(جەلال)، باسی هێزەکانی نێو شۆڕش، ڕەوشی (کوردستان) و پێوەندییەکانی دەرەوەی شۆڕشی بۆ کردین. پاشان هاتە سەر باسی (پاسوک) و گوتی: داواتان لێ دەکەین، کارمان لەگەڵ بکەن و جێی شیاوی خۆتان، لە شاخ بگرن. لە ئەو ڕووەوە، گەلێ قسە و دەمەتەقێمان کرد. من زۆر بەڕاشکاوی گوتم: بە هیچ جۆری ئامادەنیم، لە ئەو شۆڕشەدا بەشداربیکەم، چونکە هیچی بەسەر هیچەوە نییە. هەر کەس و پارتی، بۆ خۆی کاردەکا و خەمی کوردیان نییە، ئەو هەموو لایەنانە، هەرگیز پێکەوە هەڵ ناکەن و ئەنجامێکی باشیشی نابێ. ئێوەش ئەوەتەی لە دەرەوەن، هیچتان بە هیچ نەکردووە و هیچیش بە هیچ ناکەن. لە کۆتاییشدا، لەنێوان (یەکێتی) و (پارتی)دا دەپلیشێنەوە. بڕواش ناکەم، خۆشتان زۆر باوەڕتان بە ئەو شۆڕشە هەبێ.

(جەلال) گوتی: بەڵگەت بۆ ئەو قسانە چییە؟ گوتم: کاتێ (مەنسوور) لێرەبوو، داوای لێ کردم، لەگەڵی بچمەدەرەوە. لێم پرسی: لە سەدا چەن، بڕوات بە ئەو پارت و شۆڕشە هەیە؟ گوتی: لە (50%) کەمتر. ئینجا بێدەنگبوو. ڕووی دەمی لە (ئاگرین) کرد و داوایان لێ کرد، یارمەتییانبدا. ئەویش تۆزێ منجەمنجیکرد و گوتی: من جارێ بەڵێنی هیچ شتێ نادەم. بەڵام لەنێوشاردا لە ڕێی کاک (حوسێن)ەوە، پێوەندیتان پێوە دەکەم. دوای ماوەیەکی کورت بەجێمانهێشتن.

ئاخر لەبەرئەوەی، خۆیان چەن کەسێکی دیاریکراوبوون، زیادیان نەدەکرد، کەسێکیان نەبوو، سەرپەرشتیانبکا و شتیان بۆ بنووسێ، بۆیە چەندین جار، پەنایان بۆ من و کەسانی نەتەوەیی دیکە دەبرد، بەڵام هەرچەن لێکمەدایەوە، نە بە نیمە بارەڵارەکەی (پاسوک) و شۆڕش ڕاستەکرایەوە، نە چوونەدەرەوەشمان، هیچ کەڵکێکی هەبوو!

کاتێ گەڕاینەوە، (ئاگرین) باسی (جەلال)ی کرد و گوتی: هێندە لەگەڵ سەرکردەکانی (یەکێتی) هەستاوە و دانیشتووە، فێری هێندێ شت بووە، هەر لە خۆیەوە دەیلێتەوە، بەڵام هێندێکیان بە هەڵە بەکاردێنێ. منیش گوتم: جا ئێستە کاتی ئەوەیە، تۆ ڕەخنە لە

ئەو پیاوە بگری، ئەو هەر هێندەی لێ دەزانێ. ئەدی ئەوان بۆچی، پەنایان بۆ ئێمە هێناوە، هەر لەبەرئەوە نییە، کە کادیری رامیاری هۆشیار، نووسەر و رووناکبیری باشیان نییە؟!

جووجە نەبوو، جووجەڵە بوو!

لە یەکەمین رۆژەوە، ئەو کچە جوانەم دیبوو، هەمیشە دڵم بۆی لێدەدا. کاتێ پێوەندی خۆشەویستیش، لەنێوانماندا دروستبوو، زۆرم خۆشویست. تەنانەت داوای هەر شتێکی بکردایە، یەکسەر بۆم جێبەجێدەکرد. هەر لە پۆلی دووشەوە فێرمکردبوو، گەر کورسی بە سەرکەوتووی ببڕێ و دەرچێ، دیاریم پێشکەشدەکرد. هێندێ جاریش، بە عەرەبی گوتارێکم لەسەر هێندێ بابەت بۆ دەنووسی، کە لای هەردووکمان گرنگبوو. لەبەرئەوە لە زانکۆش بڕیارماندابوو، یەکدی نەبینین. بەڵام هەموو رۆژێکی یەکشەممە، کاژێری (11)ی سەرلەبەیانی، بەتێلیفۆن ماوەی یەک کاژێر، پێکەوە قسەماندەکرد. هەرچی دەنگوباسی ئەو هەفتەیە هەبوو، هەرچی پێوەندی بە زانکۆ، خوێندن، خۆمان و گرفتەکانی ماڵی هەردووڵامانەوە هەبوو، بۆ یەکیمان باسدەکرد. ئەو کاتەشمان بۆیە هەڵبژاردبوو، چونکە هەردووکمان وانەمان نەبوو، باوک و براگەورەکەشی، لە ماڵ نەبوون. ئیدی بە ئارەزووی دڵی خۆمان، درێژەمان بە قسەکردن دەدا. هێندێ جاریش، دوای ئەوەی وانەکانی تەواودەبوو، بەشەکەی خۆمان چۆڵ دەبوو، دەهات و ماوەیە پێکەوە دادەنیشتین، تێرتێر قسەماندەکرد.

ماوەی دووساڵی پۆلی دوو و سێمان، بێ گرفت و بە خۆشی، بە ئەو شێوەیە بەڕێکرد. بەڵام دوای ئەوەی لە خولی پراکتیکی هاوینە لە (بەغدا) گەڕایەوە، نازانم، چی روویدابوو، رۆژبەرۆژ، پێوەندی نێوانمان بەرەو کزی و لاوازی دەڕوی، بەتەواوی گۆڕابوو، زۆر لە خۆی بایبووبوو، بە پێچەوانەی جارانەوە، بێدەنگی و شەرمنێکەی نەمابوو، چاو و رووی زۆر کرابووەوە، زۆربەی کات لە زانکۆ، لەگەڵ هاوڕێکانیدا دەمایەوە، خەریکی قسەکردن و شۆخی بوو. منیش بەپێی هەڵکەوتی سرووشتی خۆم، ئەو جۆرە هەڵسوکەوتانەم پێ ناخۆشبوو. هێندێ جار سەرنجم بۆ ئەو جۆرە شتانە رادەکێشا، بەڵام ئەو زۆر بایەخی پێ نەدەدا! هەستمدەکرد، لەگەڵ چەن کەسێکی رەوشت نزمدا دەگەڕێ و هاتوچۆی ماڵیان دەکا. چەن جارێ ئاگادارمکردەوە، بەڵام کەڵکی نەبوو. چەن جارێ خاڵیشی هات بۆ (سولەیمانی)، هەموو ئەو شتانەم بۆ گێڕایەوە، ئەو لایەنی منی دەگرت. بەڵام (جووجە) مێش میوانی نەبوو! لەبەرئەوە بڕیارمدا، کەمێ جڵەوەکەی بۆ توندکەمەوە، ئیدی وردەوردە، تێلیفۆنی نێوانیشمان بڕا.

مەگەر بە ڕێککەوت، لە زانکۆ تووشیبوومایە، ئەگینا نە من بە دوایدا دەگەڕام و نە ئەویش وەک جاران، زووزوو سەری لە بەشەکەمان دەدا. پێم وابوو، ئەو ماستە بێ موو نییە، شتێکی پەیداکردووە!

ئەوەبوو، دواجار بۆم دەرکەوت، کچێکی زۆر هەلپەرست و درۆزن بوو، ئەو ماوەیەی پەیوەندی لەگەڵ من هەبوو، تەنیا هەر بۆ ئەوەبوو، لە زانکۆ یەکێ بناسێ و یارمەتیبدا. بەتایبەتی زۆربەی مامۆستاکان، لەبەر من یارمەتییاندەدا و دەریاندەچاند. چونکە خۆی لە خوێندنەکەیدا، زۆر زیرەک نەبوو. تەنانەت لە کۆرسی دووی پۆلی سێیدا، لە (3) وانەدا کەوتبوو، داوام لە دوکتۆر (لوئەی ناجی) کرد، کە جێگری ڕاگر و سەرۆکی لیژنەی تاقیکردنەوەکان بوو، یارمەتیبدا. چونکە لە ماڵەوە گرفتیان هەیە. ئەویش تکاکەی پەسەندکردم، یەکێکیان بۆ چاککرد و ئەو کۆرسە دوو وانەی مابوو، دەبووایە، مانگی (9)ی ساڵی نوێی خوێندن، تاقیکردنەوەی تێدا بکردبایەتەوە. ئەگینا ئەو ساڵە، لە پۆلی سێیدا دەمایەوە و دەرنەدەچوو. تەنانەت دوکتۆر (لوئەی)یش بە خۆی گوتبوو: لەبەر خاتری کاکە (حوسێن) دەرمانچاندی.

خوشکێکی قەڵەوی تەپۆی هەبوو، کچی ماڵبوو. لە ئەو گەورەتربوو، تەنیا پۆلی شەشی سەرەتایی تەواوکردبوو. هیچ ئیشێکی دەس نەدەکەوت و بەسەر کەسوکارەکەیەوە باربوو. داوای لێ کردم، یارمەتیبدەم و لە زانکۆ دایمەزرێنم. منیش داوام لە دوکتۆر (خەسرەو شالی) کرد، یارمەتیبدا. ئەویش لە بەشی کێڵگە لە (بەکرەجۆ) لە زانکۆ، بە مەردووش دایمەزراند. بەڵام من بەهۆی کاک (کەمالی ڕەشەی موختار)ەوە نەمهێشت، لە (بەکرەجۆ) دەوامبکا، هەر لە کۆلیژەکەی خۆمان، لەسەر ئامێری فۆتۆکۆپی دایناڵ. کەچی لە ئەو ماوەیەی لە زانکۆ کاریدەکرد، هەڵسوکەوتی زۆر سەیربوو، دوایی دەرکەوت، کچێکی بەرەڵابوو!

لە هەمووشی سەیرتر ئەوەبوو، ئەو کچە سوور دەیزانی، من خەریکی چیم و چەن دژی دەسەڵاتی بەعسییەکانم. چونکە هەمیشە، باسی کوردایەتیم بۆ دەکرد. جگە لە ئەوەی، براییەکیشی لە بۆردوومانەکەی شارۆچکەی (قەڵادزێ)دا، ڕۆژی (24. 4. 1974) بەرکەوتبوو، گیانی بە خاکی (کوردستان) سپاردبوو. کەچی ڕۆژێ هات و گوتی: پێیان گوتووم، بەبۆنەی دامەزراندنی (بەعس)ەوە، کێک درووستکەم. منیش گوتم: شتی وا نەکەی. گوتی: ئاخر دەرم ئاچێنن. گوتم: من دەرتدەهێنم، وەک لە پۆلی دوودا یارمەتیم دای. ئیدی ڕۆیشت و هیچ قسەی نەکرد. کەچی ڕۆژی (7)ی مانگی (4)ی ساڵی (1981)، بەبەردەمی مندا هات و قاڵبێ کێکی گەورەی بەدەستەوەبوو، تەنانەت سڵاویشی نەکرد. ئەوەش لای من هێڵی سووربوو، هەرگیز قابیلی بەزاندن نەبوو. ئیدی کە ئەوەم بینی،

یەکسەر بڕیاری تەواوەتی خۆم دا و نەفرەتم لە ئەو ڕۆژەش کرد، کە ناسیبووم و وەک کچێکی بێرەوشتی خۆفرۆش، هاتە پێش چاوم و تێگەیشتم، جووجە نەبوو، جووجەڵە بوو!

ئەو کارە چەپەڵە خراپەی، هێندە کاری لە هەست و هۆشم کرد، هەر بەیەکجاری گێژیکردم، وەرسبووم و ئاگام لە خۆم نەما. ڕۆژی دوایی هێندە ماندووبووم و مەراقم هەبوو، درەنگانی لە زانکۆ دەگەڕامەوە، ئاگام لێ نەبوو، خەریکبوو، بە ترومبێلەکەم لێی بدەم. سەرەتا نەمزانی ئەوە، بەڵام دوایی کە زانیم ئەوە، ڕانەوەستام و یەکسەر ڕۆیشتم.

بەیانی هات بۆ لام و گوتی: هەر چاوەڕێی تێلیفۆن بووم، داوای لێبووردنم لێ بکەی، کەچی هیچ دەنگت نەبوو، بۆ؟! منیش گوتم: کەی من لە ژیانی خۆمدا، تێلیفۆنم بۆ تۆ کردووە، تا ئێستە بۆت بکەم، هەر تۆ نەتکردووە؟ کوڕێکی پۆرم شەهیدبوو، هاوڕێ کچەکانی زانکۆ، هەموویان هاتن و سەرەخۆشییان لێ کردم، تۆ تەنانەت تێلیفۆنێکت بۆ نەکردم. لە ئەخۆشخانە (3) ڕۆژ کەوتم، تۆ بە هیچ شێوەیە، دەنگ و ڕەنگت نەبوو، کەچی هێشتا تۆ هاتووی و گلەیی دەکەی. ئیدی ڕۆیشت و جارێکی دیکە نەگەڕایەوە!

فەرهاد خەففاف

کێ دەیزانی، (فەرهاد خەففاف) بۆ دواجار هاتووەتەوە و ماڵاوایی، لە (سولەیمانی) بکا؟! کێ دەیزانی، مەرگ وا زوو، لە دەرگەی ئەو کادیرە لاوە چالاکە کارامە زرنگە دەدا و لیمان دەشارێتەوە؟! کێ دەیزانی، ژوانی لەگەڵ شەهادەتدا هەیە؟ ئاخر هەر دوای ئەوەی (جەلال) و (فەرهاد) گەڕانەوە، زۆری پێ نەچوو، هەواڵی جەرگبڕی شەهیدبوونی، (فەرهاد)ی کورد و مەدری جوانەمەرگمان پێگەیشت.

(فەرهاد)، ڕۆژی (16. 3. 1980)، مەشقی بە پۆلی پێشمەرگەی (پاسۆک) کردبوو، بە هەڵە ئاربیجییەکی بەکارهێنابوو، بەدەستییەوە تەقیبووە و نەموردەس، گیانی دەرچووبوو. لەنێو ئەو کۆمەڵە کادیرە لاوە تازەپێگەیشتووەی (پاسۆک)دا، (فەرهاد) یەکێ لە هەرە کادیرە چالاک و ڕووناکبیرەکان بوو. گەر مەرگ مەودای بدایە، لە ئەو بڕوایەدام، کادیرێکی زۆر باشی بیری نەتەوەیی لێ دەردەچوو. بەڵام لەگەڵ چارەنووس و مەرگی لەناکاودا، هیچ ناکرێ و دەسەڵات نییە!

بەڕاستی، کاتێ ئەو هەواڵەم پێگەیشت، لە شوێنی خۆم سستبووم. چونکە (فەرهاد)، هەر هاوبیرمان نەبوو، بەڵکوو هەر لە منداڵییەوە دەمناسی و هاوڕێیەکی گیابەگیانی، (سەلاح)ی براشم بوو. زۆربەی کات پێکەوەبوون و زۆر تێکەڵمانبوو. گەنجێکی زۆر بەتوانا، ئازا، خۆڕاگر و ڕووناکبیر بوو. زۆر حەزی لە خوێندنەوە و نووسین دەکرد. جاروبار

هۆنراوەشی دەهۆنییەوە. دۆستایەتی لەگەڵ نووسەران و ڕووناکبیرانی شارەکە زۆر بەتینبوو. کاتی سەردانی (بەغدا)شی دەکرد، دەبووایە، ماموستا (مەسعوود موحەممەد)ی ببینیایە، گوێی بۆ قسەخۆش و ئامۆژگارییە پڕ بابەخەکانی ڕاگرتایە. تەنانەت هێندە بەتەنگ نووسینەکانی مامۆستاوە بوو، کاتی پەرتووکخانەیەکی لەسەرجادەی (مەولەوی) دانابوو، زۆربەی بەرهەمەکانی لا دەستدەکەوت.

ڕۆژێ پێی گوتم: کۆمۆنیستەکان بەکۆمەڵ دێن و بەرهەمەکانی مامۆستا (مەسعوود) دەکڕن. لە ئەوەدەچێ، نەیانەوێ، دەس خەڵک بکەوێ، خۆیان بیکڕن و بیسووتێنن. دوایی کە تاقیمانکرد، هەر وادەرچوو. هەر کۆمۆنیستێ، بەرهەمێکی (حاجی قادری کۆیی) دەکڕی و دەیسووتاند. ئێمەش هەرزوو، لەرێی (فەرهاد)ەوە وەلاممان بۆ مامۆستا نارد، ژمارەیەکی زیاتر چاپکا، زۆرتری بۆ (سولەیمانی) بنێرێ. تا هەر ئەوان بیکڕن و پارەیان پێ نەمێنێ. ئەوەش بیرکردنەوە و شێوازی هەرزانەی ئیشکردنی کاری ڕامیاری، ئەو سەردەمەی کۆمۆنیستەکان بوو، وایاندەزانی، گەر بەرهەمەکانی مامۆستا بسووتێنن، ئیدی دەتوانن، بەر بە بلاوبوونەوەی بیروباوەڕەکانی بگرن، ئاخر کەی بەری خۆری ڕاستی، بە بێژنگی کونکونکراوی لە دەرەوەهێنراو گیراوە؟!

(1980 – 1957)

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی حەوتەم

نەورۆزی ساڵی (1980)

ڕۆژی (19. 3. 1980) بوو، لەماڵەوە دانیشتبووم، هەر هێندەم زانی، (ئازاد) بێ ئەوەی لە دەرگە بدا، خۆی بە ژووردا کرد، دەمیبوو، نەمدیبوو، تازە لە (هەولێر) هاتبووەوە. دانیشت و گوتی: بەیانی زوو دەچمەدەرەوە. بەڕاستی سەیرم لێهات، ئەم بڕیارە کتوپڕییە چی بوو، دای؟! چی ڕوویداوە؟! تۆ بڵێی، کێیەی چانسی بیری نەتەوەیی و (پاسوک) بەژبووبێتەوە؟! لە هەمان کاتدا، زۆرم پێخۆشبوو، لە ئەولنەیە لە ژیانی ڕامیاری خۆمدا، مژدەی لە ئەوە خۆشترم نەبیستبێ! گوتم: هەر خۆتی؟ گوتی: نەخێر، (فەرهاد)یشم لەگەڵ دایە، بەڵام پێی گوتم: لای تۆ قسەنەکەم، بۆیە پێشت دەڵێم، چونکە ناتوانم، هیچ شتێ لە تۆ بشارمەوە، منیش هیچ قسەم نەکرد، چونکە بەلامەوە زۆر گرنگ نەبوو، (فەرهاد) بچێتەدەرەوە یا نەچێ، هیچ لە باسەکە ناگۆڕێ، لەبەرئەوەی هەرگیز هیچ نەبووە، ئێستەش هەر هیچ نییە و هیچیشی پێ ناکرێ!

پاشان گوتم: لە کوێوە دەڕۆن؟ گوتی: (فەرەیدوون)ی برای، بە ترومبێلەکەی فەرمانگەی کشتوکاڵ، تا (قەلادزێ)مان دەبا، لە ئەوێشەوە شارەزامان پەیداکردووە، تا بارەگەی (پاسوک)، لەگەڵمان دێ.

لە ئەم قسانەدا بووین، خالتوو (ئاسکە)ی دایکی (مەنسوور) هات، هاتەژوورەوە، چاوی بە (ئازاد) کەوت، دەرگەکەی داخست و پاشەوپاش گەڕایەوە، منیش بانگمکرد فەرموو، وەرەژوورەوە، ئەوە کاکە (ئازاد)ەکەی جارانی خۆمانە، ئەویش هات، لێ کرد و گوتی: نەزانم کاک (ئازاد)ە، بەڵام دەسی ئەو منداڵانەی بڕیوە و ئێستەش خۆی، بە خاوەنیان نازانێ! منیش گوتم: بڕواناکەم وابێ، گەر ئێشێکت بە (مەنسوور) هەیە، زوو پێم بڵێ، لە ئەم ڕۆژانەدا برادەری دەڕوا! پاشان دایە (ئاسکە)، کۆمەڵێ نامە و بڵاوکراوەی دامێ، بڵاوکراوەکە بە یادی جێژنی نەورۆزەوە نووسرابوو، هەردووکمان خوێندمانەوە و زۆرمان بە دڵبوو!

(شران)ی هاوڕێم لە (ڕومانیا) گەڕابووەوە، جووتێ پێڵاوی بەدیاری بۆ (مەنسوور) هێنا بوو، ویستم، بە (ئازاد)دا بۆی بنێرم، گردیەپێی و گوتی: بەخوا چاکبوو، گرفتی پێڵاوم هەبوو، پڕ بەپێمە، تا ئەوی لەپێ دەکەم و لە ئەوێش خۆم لەگەڵ (مەنسوور)دا ڕێکدەکەوم.

پێش ئەوەی بڕوا، گوتی: چاکەی تۆم زۆر بەسەرەوەیە، غەدرێکی گەورەم لێ کردی، گەر بمێنم، ڕۆژێ لە ڕۆژان دەسمبڕوا و یەکدی ببینینەوە، بە زیادەوە هەقت بۆ دەکەمەوە، منیش گوتم: خۆت دەزانی، من دڵم زۆر پاکە، جێی ڕقوکینەی تێدا نابێتەوە، هیچ شتێکیشم بەرانبەر کەس نییە، گەر من و تۆ لە یەکیش زویربووبین، لەسەر کاری ڕامیاری و کێشەی پارتایەتی بووە، ئەگینا هیچ شتێکی تاکەکەسی، لەنێوانماندا ڕووی

نەداوە. تو هەر برا و هاوبیرەکەی جارانی منی و شانازیت پیوە دەکەم. بەلام وا دەچیتە دەرەوە، بو ئاگاداریت، من کاریان لەگەل ناکەم، بەلکوو وەک دوستی، یارمەتییاندەدەم.
گوتی: دوایی ئەوەش باسدەکەین و هەموو شتی چاکدەبی.
ئیدی بۆ دواجار، باوەشی بو کردمەوە و یەکتیمان ماچکرد. مالاوایکرد و هەر هیندەی گوت: توخوا ئاگات لە خوت بی، من کە لە نیوشار، لە دوورەوە توم دەبینی، لە ترساندا هەموو جەستەم موچرکی پیدادەهات و زیرەمکردبوو. چون دەوێری، کاریکەی و تا ئیستەش، هەر لە بندەستی ئەم خوینریژانەدا ماویتەوە، ئاخر منالی شارەکەش دەزانی، تو (کاژیک) بوویت و ئیستەش (پاسوک)یت؟!

دایە ئاسکە!

(ئاسکە قادر ئەحمەد)، خەلکی نیوچەی (قەرەداغ) بوو، لە (سولەیمانی) شووی بە (شیخ کەریمی حەفید) کردبوو. ژنیکی زیرەک و بەریز، چاوقایم و سەرراست بوو. هەرچەندە ئەم ژنە قارەمانە ئازایەم دەبینی، رۆمانە بەناوبانگەکەی (دایک)ی (مەکسیم گورکی)م بیرەکەوتەوە! بەراستی ئەوەتەی ناسیبووم، هیندەم خوشدەویست، لەگەل دایکە بەسوزەکەی خومدا، جیام نەدەکردنەوە! ئاخر ژنی بە ئەو تەمەنەوە، سەرەرای ئەوەی بە بیوەژنی ژیاوە، (6) کچ و کوریکی پەروەردە و گەورە کردبی، هەمیشە دلی لای جگەرگوشەکانی بی، نامانەشبی، سەری خوی دانی، بەلام منالیکی پەنجەی گەرم نەبی. جگە لە ئەوەی، لەسەر کورەکەی بگیری و دوورخریتەوە، تووشی ئازار و داخیکی زور بی. هیشتا هیندە ئازا و کوردپەروەر بی، وەک تەتەری لەنیوان من و (مەنسوور)دا کاربکا، بە ئەو رۆژە پر مەترسییە، نامە و بلاوکراوەکانی (پاسوک) بینی و بەری، ئیدی چون جیگەی ریزیکی گەورە و شایستەی خوشەویستییەکی بی سنوور نییە؟!

(2006 – 1935)

هەرگیز ئەوەم بیرناچێتەوە، کاتێ هێزەکانی پۆلیس، بە دوای دایک و خوشکەکانی (مەنسوور)دا دەگەڕێن و دەیانەوێ، لەبری کوڕەکەی بیانگرن. بەڵام خۆی و (3) کچی و کچە ساواکەی (مەنسوور)، لە ماڵی (شێخ قادر)ی شووبرای دەبن، پۆلیسەکان دەیانەوێ، ئەوان بگرن. ئەم ژنە گەورەیە دەڵێ: ئەوان نین و نیمەین! یا سەربازەکان دەیانەوێ، تەنیا کچەکانی بگرن و خۆی بەرەڵلاکەن، کەچی قایل نابێ، وەک دایکێکی دڵسۆز دوایان دەکەوێ و ڕۆژی (17، 12، 1980) هەر پێنجیان دەگرن و بۆ گوندی (شەهات)ی سەر سنووری (سعوودیە) دووریاندەخەنەوە!

پاشان ڕۆژی (25، 3، 1982) ئازاددەکرێن و (مەنسوور) بە دوایاندا دەنێرێ، بۆئەوەی بیانبینێ، بە دایکی دەڵێ: بڕیارمداوە، واز لە شۆڕش بێنم و بەرەو دەرەوەی وڵات بڕۆم، دایکیشی دەڵێ: بە خوا یەک کوڵەت بە سەری دڵمەوە بنایە، هەر هێندەم پێ خۆشبوو!

هەزار سڵاو لە گیانی پاکی ئەو ژنە کوردە مەزنە بێ!

ڕقئوکینە و درۆیەکی سووک!

دوای ئەوەی ئەو دوو برادەرە چوونەدەرەوە، (شوان)ی هاوڕێم هات و گوتی: (فەرهاد عەبدولقادر) بۆ هێندە بە خراپە، باسی تۆ دەکا؟! منیش گوتم: باسی چی بۆ کردووی؟ گوتی: (حوسێن) لە کۆنفرانسەکەی ساڵی (1977)دا، خۆی هەڵبژاردووە و دەرنەچووە، ئێستەش هیچ نییە و خۆی بە (پاسۆک)دا هەڵواسیوە. منیش گوێی پێکەنیم و هیچ وەڵامم نەدایەوە. بەڵام لە دڵی خۆمدا، هەر لێکمدەدایەوە و دەمگوت: من لەگەڵ (ئازاد) و ئەواندا، چیم لەسەر ئەم پیاوە سەلەیە نەکرد، کەچی ئەویش لای خەڵک، ئەو درۆیانەدەکا، گەر یەک تۆز، ئازایەتی و پیاوەتی تێدا بوولیە، ئەمەک و ڕەوشت بەرز بووایە، هەڵبەتە ئەو درۆ گەورەیەی نەدەکرد و لە پاشملە، قسەی نەدەکرد و هەرچییەکی هەبووایە، بەرەوڕوو بە خۆمی دەگوت!

جێی داخبوو

هاوڕێیەکی خوێندنم هەبوو، لە تورکمانەکانی (کەرکووک) بوو، ناوی (فەخرەدین عەبدولقادر) بوو. لە پۆلی یەکەوە پێکەوەبووین، پێکیشەوە خوێندنمان تەواوکرد و هەر لە یەک بەشیشدا، پێکەوە مامۆستابووین. ڕۆژێ گوتی: باوکم ترومبێلێکی (نەسر)ی لە کۆمپانیای گشتی ترومبێل بۆ دەرچووە، هەمووی دووهەزار کیلۆمەتر ڕۆیشتووە، هەر بۆ تۆ جوانە، تازەیە و پاکە، گەر دەتەوێ، با تێلێفۆنی بۆ بکەم، نەیفرۆشێ. منیش کەمێ شۆفێریم دەزانی، هەوای ترومبێلکڕینیش لە کەللەی دابووم، ئەو چەن ساڵەی کاریشم کردبوو، هێندێ پارەم کۆکردبووەوە، ویستم، ترومبێلێکی هەرزان بکڕم، گوتم: زۆر باشە، بەڵام با ببینم، ئەو کاتە قسەی لێ دەکەین.

کۆتایی مانگی مارسی ساڵی (1976) بوو، بەیانی من و (شوان) و (فەخرەدین)، چووین بۆ (کەرکووک). نانی بەیانیمان لە ماڵی باوکی خوارد. هەر ترومبیلەکەم بینی، زۆرم بە دڵبوو. (شوان) سواریکردین و بەنێو (کەرکووک)دا، پیاسەیەکی زۆری پێ کردین و زۆر بە دڵیبوو، ئیدی یەکسەر کریمان و دەمەوئێوارە گەڕاینەوە.

کاتێ گەڕامەوە، دایکم گوتی: دایکی (مەنسوور)، دوو جار هاتووە و ئیشی پێت هەیە. منیش بەیانی زوو چووم. گوتی: لە کوێ بووی؟ گوتم: لە (کەرکووک) بووم. گوتی: دوێنێ (کەریمی شێخ سەلام)، پێشمەرگەیەکی بە دواتدا ناردبوو، دەبوولیە، لەگەڵیدا بڕۆشتیتایە بۆ دەرەوە. منیش گوتم: لە کوێیە؟ گوتی: گەڕاوەتەوە. ئیدی هەرچەندە بیرم لێ دەکردەوە، هیچ پێویستی نەدەکرد، پێشمەرگە بە دوای مندا بنێرن. جگە لە ئەوەش، تازە (مەنسوور) نامەی ناردبوو، هیچی لە ئەو بارەیەوە نەنووسیبوو. منیش تەنیا هەر، پێوەندییەکی دۆستانەم، لەگەڵ (مەنسوور)دا هەبوو. نەک پێوەندیم لەگەڵ هەموو ئەندامانی سەرکردایەتی (پاسوک)دا هەبێ! ئەوەم زۆر پێ ناخۆشبوو، هەر کەسی بە بیریدابێ، وەڵامم بۆ بنێرێ، تا بمبینێ. لەبەرئەوە نامەیەکم بۆ (مەنسوور) نووسی و ئاگادارمکردەوە، کە جگە لە خۆت نامەوێ، کەسی دیکە ببینم و کەسیش بناسم. هەموو پێوەندییەکیشم تەنیاوتەنیا هەر دەبێ، لە ڕێی خاتوو (ئاسکە)وە بێ. ناوی نهێنی خۆشم گۆڕی و یەکسەر ناوی ملازم (جوامێر)م بە بیرداهات. ئیدی لە ئەو ڕۆژەوە، بە یادی ئەو ڕەوانشادەوە، ناوی نهێنیم (جوامێر) بوو.

بەڵام زۆر بەداخەوە، من نەمزانی، ئەو ڕۆژە بە ئەو بەفر و سەرمایە، بە دەمانچەیەکی شڕەوە، (کەریم) لەگەڵ پێشمەرگەیەکدا، ئەو هەموو ڕێ دوورەی بڕیوە، تا دەرەنگانێ چاوەڕێیکردووم! ئەگینا گەر لە (سولەیمانی) بوومایە، نەک لەبەرخاتری (پاسوک)، بەڵکوو هەر لەبەرخاتری برایەتی و دۆستایەتی نێوانمان، دەچووم و سەرم لێ دەدا!

دوا پێکگەیشتن

شەوێکی درەنگی هاوینی ساڵی (1980) بوو. لە ماڵەوە دانیشتبووم و دەمخوێندەوە. لەپڕ (شێخ ئەورەمزی سەییدبرایمی حەفید) تێلیفۆنیکرد و گوتی: لەگەڵ (شێخ ناسر)دا لە ماڵەوە دانیشتووین و دەخوێنینەوە، حەزدەکەین، بێی. منیش تەکسییەکم گرت و چووم. ناوی دانیشتین و هێندی قسەمانکرد، ئینجا (شێخ کاوە) زرەی لە تێلیفۆن هەڵسان و گوتی: چی دەکەن؟ (شێخ ئەورەمز) گوتی: هەر خۆمانین و (شێخ حوسێن)یشمان لایە. گوتی: هەر ئێستە دێم. ئیشم بە (شێخ حوسێن) هەیە.

دوای ئەوەی سەرلەئێوارەی (١٤)ی مارسی ساڵی (1974)، لەگەڵ (شێخ ناسر)دا رامانکرد و ئەو شەوە، لە ماڵی (شێخ لەتیف) لە (سیتەک) نووستین و بۆ بەیانی جیابووینەوە، ئیدی لە ئەو کاتەوە، قسەم لەگەڵ (کاوە) نەبوو، بە هیچ جۆرێ، هاتوچۆشمان نەبوو. زۆر جار لە (سولەیمانی) و (بەغدا)ش، بە دوایدا دەگەڕام، چنگم نەدەکەوت. زۆرم پێ خۆشبوو، کە ئیستە دێ و دەیبینم. دوای ماوەیە، بەتەنیا خۆی بە زووربا کرد. هەر هات و لە دوورەوە، باوەشی بە مندا کرد، ئەملاو ئەولای ماچکردم. کەوتە گلەیکردن و هەواڵپرسین. منیش گوتم: من لە بن عەرز بۆ تۆ دەگەڕام، هێشتا تۆ گلەییەکەی؟! خێرا قسەکەی پێ بڕیم و گوتی: دوایی باسی هەموو شتێ دەکەین. ئیدی کەمێ دانیشتین و پاشان بلاوەمان لێ کرد. هەرچەندە (شێخ ئەورەز) و (شێخ ناسر)، زۆریان لێ کردم، شەو لای ئەوان بمێنمەوە. بەڵام (کاوە) گوتی: من دەیبەمەوە و ئیشم پێی هەیە.
سەیرم لێهات، بە ئەو شەوە درەنگە، تەنیابوو، کەسی لەگەڵ نەبوو. سواری ترومبێلەکە بووم. پیاسەیەکی نێوشارمان کرد. یەکسەر باسی کورد و شۆڕشی دامەزراند. منیش خۆم لێ کەڕکرد و وەڵامم نەدایەوە.
ئیدی خۆی تێکەیشت و باسەکەی گۆڕی. گوتی: ماوەیەکە دیارنیت و لە ئەوەدەچێ، لێم زویربوویی. ئیدی منیش، هەرچی لە دڵمدابوو، چەندین ساڵبوو، پۆنگی خواردبووەوە، هەموویم بۆ هەڵرشت. سەبارەت ئەو جنێوانەی پێی دابووم و لە (بەغدا) بوختانی بۆ هەڵبەستبووم، گلەییەکی زۆرم لێ کرد و گوتم: تۆ خەڵکی دیکە، لەسەر کورد هێرش دەکەنە سەرت، دەرمەقەتی دەمی ئەوان نایەی، داخی دڵی خۆت بە من دەرێژی و قسەی ناشیرینم پێ دەڵێی، وا دەزانی، من راپاندەسپێرم، هەڵوێستیان بەرانبەر تۆ واخراپێ. ئەمەیە دەڵێ، بە کەر ناوێری، بە کورتان رەپەرەپێتی؟!
ئیدی چەن سوێندێکی بە گۆڕی باوکی و (شێخ مەحموود) خوارد. گوتی: هەرگیز شتی خراپم بە تۆ نەگوتووە، هەرچییەکیان بۆ گێڕاوێتەتەوە، بۆیان هەڵبەستووم و ویستوویانە، نێوانمان تێکدەن. پاشان تا بەرماڵەوەی گەیاندم و دابەزی، جارێکی دیکە، ئەملاو ئەولای ماچکردم و گوتی: تۆ هەر براکەی جارانمی، لەمەودوا دەبێ، سەرم لێ بدەی و ڕۆیشت.
ئیدی هەر ئەو رۆیشتنە بوو، بۆ تامەتایە هەر نەمدیەوە. چونکە دوای یەک دوو رۆژ چووەدەرەوە.
دوای دوو ڕۆژ، (عەبدوڵلائاگرین) هات و گوتی: راستە، (کاوەی شێخ لەتیف) پێوەندی بە (پاسۆکە)وە کردووە؟ گوتم: نەمبیستووە. گوتی: لەنێوخەڵکدا بڵاوبووەتەوە. تا زووە وەڵام بۆ هاوبیران بنێرە، کاری لەگەڵ نەکەن. چونکە ناپاکیکردووە و جاشبووە، جاشیش چۆن لەنێو پارتێکی نەتەوەییدا جێی دەبێتەوە؟!

هەرچەندە ئێمە لەگەڵ ماڵی (شێخ لەتیف)دا، زۆر تێکەڵاوبووین، لەگەڵ (کاوە)شدا، پێکەوە سەرمان لە هێلکە جوقابوو، بەڵام ئەو پیاوە، خزم و هاوڕێی دڵسۆزی نەبوو. بۆیە وای بەسەرهات. خۆشی تا سەر دۆستی ڕاستەقینەی کەس نەبوو. لەگەڵ ئەوەشدا خوا هەڵناگری، ڕێزی من و باوکمی زۆر دەگرت، زۆر جار هێندی پرسوڕاشی پێ دەکردم، بەڵام هەر پرس و ڕابوو. بە قسەی کەسی نەدەکرد! ڕۆژێ لە ڕۆژانیش، بەرەوڕوو قسەیەکی خراپی پێ نەگوتووم و دڵی نەیەشاندووم. جا گەر لە پاشملەش، هەرچییەکی گوتبێ، گوێی لێ ناگرم و هیچ نییە!

نامەیە لە لیبیاوە

ڕۆژێ لە بەشی نێوخۆی کاروباری فەرمانبەرانی زانکۆوە، تەلەفۆنیان بۆ کردم و گوتیان: تا ئێرە وەرە. کە چووم، گوتیان: کەس لە (لیبیا) دەناسی؟ گوتم: نەخێر. گوتیان: نامەیەکت لە ئەوێوە بۆ هاتووە. منیش نامەکەم کردەوە، یەکسەر زانیم، (مەنسوور) نووسیویەتی. چونکە ئەو لە (کوردستان)ەوە، بە کارێکی تایبەتی (پاسوک)، چووبوو بۆ (نەمسا). لە فڕۆکەکەدا نامەیەکی بۆ من نووسیبوو، هەر لە ئەوێوە ڕەوانەیکردبوو. لەسەر زەرفەکە هەر هێندە نووسرابوو: (عیراق، جامعە السلیمانیە، حسین عزیز). ئیدی ئەو پیاوە، چەن دێڕێکی بۆ نووسیبووم و بۆی ڕەوانەکردبووم. لە نامەکەدا (مەنسوور) نووسیبووی: لەگەڵ (پەخشان)دا دەچین بۆ لای چاوشین (مەبەستی سەرۆکی هاوڕێیم بوو)، ماوەی سێ ساڵ دەبێ، نەمدیوە. زۆر بیرتدەکەم و زۆر بڕوام پێت هەیە. بەتەمای خوا، هەموو شتێ بەرەو باشی دەڕوا. منیش گوتم: ڕاستە، ناوی منی لەسەر نووسراوە، بەڵام نازانم، کێ نووسیویەتی و هی من نییە. باشبوو، زۆری لەسەر نەڕۆیشتن و لە کۆڵمبوونەوە.

ئاخر من نازانم، بە چ مەبەستێ، ئەو نامەیەی بۆ من ناردبوو؟ ئایا نەیدەزانی، پەیوەندی نێوان (عێراق) و (لیبیا) زۆر خراپە؟! تۆ بڵێی، مەبەستی ئەوەبووبێ، تووشی شتێکم بکا و بمهەڕەمرەوە؟! بەڕاستی زۆرم پێ ناخۆشبوو، بە کارێکی دوژمنکارانەم زانی!

هاوینی ساڵی (1980)، کاتێ دوکتور (فەرهاد ئەحمەد ئەمین) لە (ئەڵمان)ەوە گەڕایەوە، بۆی گێڕامەوە و گوتی: (جەماڵ نەبەز) داوای لێ کردم، (مەنسوور) و (پەخشان)ی هاوسەری، لە ئەڵمانیای خۆرهەڵاتەوە بۆ (بەرلین) دەرکەم. لە ڕێ لەگەڵ (مەنسوور)دا، یەکتیمان ناسی، هەواڵی تۆی لێ پرسیم. گوتی: ئەو پیاوە، زۆر دەمێشرە، بێ ئەوەی من بناسێ، هەر لە خۆیەوە شتێ بۆ باسدەکردم!

کۆچێکی ناوادە

بە شێوەیەکی بەردەوام، ئاگام لە (حەمەشەوقی) بوو. وەک کادیرێکی چالاکی بیری نەتەوەیی، ڕۆژبەڕۆژ لە پێشکەوتندا بوو. بەڵام لە ئەو ڕۆژەوە چووبووەدەرەوە، هیچ پەیوەندییەکمان نەمابوو. لە ئەوەدەچوو، لیم زویربووبێ، چونکە پێش ئەوەی ڕابکا، من هەموو ڕاستییەکانم دەزانی و لیم شاردبووەوە. بڕواناکەم، (مەنسوور)یش هێندە سەرڕاستبووبێ، هەمووی لە (حەمەشەوقی) گەیاندبێ، کە لەسەر ناولی خۆی، هیچم بۆ باس نەکردووە. لە ئەوەدەچوو، (مەنسوور) ویستبێتی، (حەمەشەوقی) بۆ دەرەوە ڕاکێشێ، خۆی لە دەس گلەییەکانی ئەو ڕزگارکردبێ و وەک هەموو شتەکانی دیکە، خۆی دەربازکردبێ، هەموو گلەیی و ڕەخنەکەشی، لە ملی منەوە ئاڵاندبێ!

لە کۆتایی مانگی (4)دا، (حەمەشەوقی) لەگەڵ (کەریمی عەبووش)دا، بە سەردان هاتبوون بۆ (سولەیمانی)، چەن ڕۆژێ مابوونەوە، پاشان گەڕابوونەوە. لە گەڕانەوەدا، دەنگیان دەبڕی و شوێنەواریان ونەبێ. (شێخ ناسر)م لە زانکۆ بینی، هەواڵەکەی پێ ڕاگەیاندم. خێرا یەکێکیان بۆ (سیتەک) و (گەرەدێ) نارد. وەڵام هاتەوە، کە هەر زوو لە ئەو دوو گوندە دەرچوون. دوایی بەپەلە وەلاممان بۆ سەرکردایەتی (پاسوک) نارد، تا لە دوای گوندی (سیتەک) و (گەرەدێ)وە، هەواڵێکی بزانن.

ئەوەبوو، دوایی زانیمان، ڕۆژی (5. 6. 1990)، نزیک گوندێکی سەرسنووری نێوان هەردوو بەشەکەی خۆرهەڵات و باشووری (کوردستان)، فڕۆکەیەکی هەلیکۆپتەری ئێرانی، پڕبووە لە پاسدار، وایان زانیوە، ئەو دوولە پێشمەرگەی (حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران)ن، بۆیان دابەزیوون و دەسرێژیان لێ کردوون. هەرچەندە (حەمەشەوقی) بەرگریکردبوو، بەڵام بێ کەڵبوو، هەر زوو شەهیدبووبوو، (کەریم)یش بە بریندارى گیرابوو و بردبوویان بۆ (تاران).

کاتێ ئەو هەواڵە ناخۆشەمان بیست، من و (شوان، برایم و وریا براخاس)، بەڕێی (ئەزمر)دا، بەرەو (پێنجوێن) سواربووین. تا هیچ نەبێ، بەرەو پیری تەرمەکەی بچین. بەڵام کاتێ گەیشتینە (ئاوپارێز) و پرسیمان، گوتیان: دەمێکە بیرەدا تێپەڕبوون، لە ڕێی (شانەدەری - سەییدسادق)ەوە بردوویانەتەوە بۆ (سولەیمانی)، ئیدی ئێمەش بە ئەو ڕێیەدا گەڕاینەوە و دوایانکەوتین.

بەڵام بە داخێکی زۆرەوە، کاتێ گەیشتین، تەنیا فریای ناشتنەکەی کەوتین. پرسەیەکی زۆر جەنجاڵی هەبوو، خەڵکێکی زۆر بۆی بە داخبوون، لەگەڵ ئەوەشدا لەگەڵ گیانبازی و مەرگدا هیچ ناکرێ و دەڵێی چی؟! سەرکردایەتی (پاسوک)یش بەبۆنەی شەهیدبوونییەوە،

بلاوکراوەیەکیان دەرکردبوو، لە زۆربەی ناوچەکانی (کوردستان)یش بلاویانکردبووەوە. چەن پۆستەریکیشیان بۆ دروستکردبوو، هاوبیرەکانی ڕیکخستنەکانی نێو شاریش، شەو بە دیوارەکانی شاری (سولەیمانی)دا هەلیانواسیبوو!
بە ڕاستی، زۆرم پێ ناخۆشبوو، ویژدانم ئازاری دەدام و خۆم بە تاوانبار دەزانی، چونکە ڕاستیم لێ شاردبووەوە. بەلام ئەوە داواکاری (مەنسوور) بوو، وای دەزانی، گەر (حەمەشەوقی) یا من بچینەدەرەوە، ئیدی بارەنالەبارە خوارمکەی (پاسۆک) ڕاستدەبیتەوە و پێشدەکەوێ، ئەو، ئەوە تێ نەدەگەیی، کە ئاوەکەی (پاسۆک) هەر لە سەرچاوەوە لێل بووە، بۆیە بە هیچ شیوەیە چاک نابێ و سەرپێی خۆی ناکەوێ!

(1980 – 1952)

کۆمەلێ نامەی سەیر

دوای ئەوەی (ئازاد)، لە دەرەوە شوێنپێی خۆی قایمکرد و جیگیربوو، هەستیکرد، کەموکوڕییەکی زۆر هەیە، لەبەرئەوە ڕووی دەمی، لە کۆنە (کاژیک)ەکان و هەلگرانی بیری نەتەوەیی کرد. ویستی، کۆمەلێ خوێندەوار، ڕووناکبیر و نووسەر، لە دەوری (پاسۆک) کۆکاتەوە. بۆ ئەو مەبەستەش، کۆمەلێ نامەی بۆ چەن کوردپەروەریکی وەک (فەرەیدون عەلی ئەمین، شیرکۆ بیکەس، حەمەی حەمەباقی، ڕەئووف بیگەرد، سەباح غالب، ناسر حەفید و برایمی حەمەعەلی) نووسی و بۆی ناردم، تا بیانگەیەنم. نامەکان هەموویان بە کراوەیی هاتبوون. نامەیەکی دریژیشی بۆ خۆم نووسیبوو، تکاوای لێ کردبووم، نامەکان بخوێنمەوە و لەسەر ناوەرۆکی نامەکانیش، بیروڕای تایبەتی خۆمی بۆ بنووسم. پاشان بیانگەیەنم، قسەیان لەگەل بکەم و هانیانبدەم، کار لەگەل (پاسۆک)دا بکەن.

منیش تیدا مابووم و هەر بیرم لی دەکردەوە، نەمدەزانی، چی بکەم. چونکە تا ئەو کاتە، جگە لە پیوەندی دوستایەتی، هیچ جورە پیوەندییەکی دیکەم، بە (پاسوک)ەوە نەبوو! جگە لە ئەوەی پیم وابوو، ئەم پیاوە لەسەر ئەندیشە دەژی، ئەگینا چون بە ئەو شیوەیە، یەکسەر داوا لە ئەو جورە کەسانە دەکا، کار لەگەل (پاسوک) بکەن؟

ناچار بریارمدا، نامەکان بگەیەنم. بەلام هیچ جورە دەمەتەقییەک، لەسەر نیوەروکی نامەکان نەکەم، بەلکوو وا خوم پیشاندەم، کە لەگەل (پاسوک)دا کارناکەم و تەنیا هەر ئەو نامانەیان، بو من ناردووە، تا بیانگەیەنم!

(حەمەی حەمەباقی)، تازە لە گرتووخانە بەربووبوو، وەک نیشتمانپەروەر و نووسەری، ناوبانگیکی جوان و خاوینی هەبوو، لەنیوخەلکدا خوشەویستبوو، زور هاوریشمبوو، کاتی خوشی لە (پارتی)دا، ماوەیە لیپرسراوی بووم. بەلام کاتی نامەکەم بو برد، رازی نەبوو، کارمان لەگەل بکا!

ئەو کەسانەی لە (سولەیمانی)ش بوون و لەبەردەسدا بوون، هەر زوو نامەکانم بو بردن، بەلام تەک هەر ئامادە نەبوون، هاوکاری لەگەل (پاسوک)دا بکەن، بەلکوو تەنانەت کەسیشیان، وەلامیان نەدایەوە!

بەلام کاتی نامەکەی (برایم)م خویندەوە، زورم پی ناخوشبوو، چونکە سالی (1976)، هەر (ئازاد) خوی بوو، (برایم)ی لە (پاسوک) دوورخستەوە و پالیپیوەنا، پەنا بو (کومەلە) بەری! سووریش دەمزانی، (برایم) لە کوتایی سالی (1977)وە، لەگەل (کومەلە)دا کاردەکا، کادیریکی چالاکیانە و بیروباوەریشی، وەک جاران ماوە و مارکسییانە بیردەکاتەوە. بەلام نامەکەم هەر بو برد. کاتی نامەکەی خویندەوە، پیکەنی و گوتی: ئەمە یەکەمین جار نییە، (ئازاد) نامەم بو دەنیری، پیشتریش نامەیەکی دیکەی، بە (نومیدی شیخ جەلال)دا بو ناردم و وەلاممدایەوە، کە من بروام بە باوەری پیشووی خوم نەماوە. داوای لیبووردن دەکەم و ناتوانم، کارتان لەگەل بکەم. بەراستی، کە گویم لە ئەو قسانەی (برایم) بوو، لە شوینی خوم تەرقیبوومەوە و ئارەقەی شەرمەزاریم دەرشت!

نازانم، دوای ئەوەی (ئازاد)، سالی (1976)، ئەو هەلویستە خراپەی، بەرانبەر (برایم) نواند، ئیدی بە چ ړوویەکەوە، ئەو قسانەی بو نووسیبوو؟! چون توانی، بوی بنووسی: گەر بریارتدا، کارمان لەگەل بکەی، داوات لی دەکەم، هەر لەنیو (کومەلە)دا بمینیتەوە، لە دەنگوباس و پلانەکانیان ئاگادارمانکەیتەوە؟! ئەو قسانە لە ئەوەدەچوون، (ئازاد) بیەوی، (برایم) وەک سیخووریکی (پاسوک)، دژی ریکخستنەکەی خوی هەلسووړینی، ئەگینا هیچ حسیبیکی دیکەی بو نەکردبوو! منیش بە عەرەبی، هەر هیندەم پی گوت: (وما علی الرسول الا البلاغ!)

فەرەیدوون عەلی ئەمین

(شوان) و (سەروەر عیزەت) لە (بەغدا) بوون. من و (کاوس) و (نیهاد)یش ڕێککەوتین، سەردانێکی (بەغدا) بکەین و کاتێکی خۆش، لەگەڵ هاوڕێکانماندا بەسەربەرین. هەر لە ئەویشەوە، سەری لە هاوڕێ گیراوەکانی (ئەبوغریب) بدەین. (سەردار)ی برای (سەروەت)یش لەگەڵمان هات و بە ترومبێلەکەی ئەو ڕۆیشتین. ڕۆژی هەینی بوو، چووم بۆ (ئەبوغریب) و چاوم بە هاوڕێیم (سەلامی مەلاعەبدولڕەحمان) کەوت و ماوەیە، لای مامەوە.

مامۆستا (فەرەیدوون عەلی ئەمین)، لە ساڵی (**1970**)وە، سەرەتا لە خوارووی (عێراق) و پاشان لە (بەغدا) دەژیا. لەبەرئەوەی یەکدیمان نەدەناسی، ناچاربووم، لەگەڵ (نیهاد)ی ئامۆزای، سەری لێ بدەم، تا بەهۆی ئەوەوە، خۆمی پێ بناسێنم و بڕوام پێ بکا! بەڵام هیچ شتێکم، بە (نیهاد) نەگوتبوو.

ئێوارە (نیهاد)، تێلیفۆنی بۆ مامۆستا کرد و چووین بۆ لای بۆ ماڵەوە. ماڵەکیان لە (عامریە) بوو، لە ئێمەوە زۆر دووربوو. پێشوازییەکی زۆر گەرمی لێ کردین و دانیشتین. پاشان سەبارەت بارودۆخی (کوردستان)، جەنگی نێوان (عێراق) و (ئێران)، گەلێ قسەمان بەبادا. دوایی کەمێ باسی وێژە و چاپەمەنی کوردیشمان کرد.

(نیهاد) گوتی: من تا دەرەوە دەچم و جگەرەیەک دەکێشم. ئیدی منیش یەکسەر، هەڵم قۆستەوە و نامەکەم دایە. گوتی: (نیهاد) دەزانێ؟ گوتم: نەخێر. گوتی: باشتروایە، کەس نەزانێ. ئەو شەوە لە ئەوە زیاتر ماوەمان نەبوو، قسەبکەین. بەڵام ژمارەی تێلیفۆنەکەیم لێ وەرگرت. ماوەیەکی دیکە دانیشتین و دوایی ماڵاوایمان لێ کرد و گەڕاینەوە. کاتێ گەڕاینەوە بۆ (سولەیمانی)، سەبارەت بە سەردانەکەم بۆ (بەغدا) و باری سەرنجەکانی خۆم، نامەیەکم بۆ (ئازاد) نووسی. بڵێیکی کورتی ژیان و کاری ئەو کاتەی، مامۆستا و خێزانەکەیم بۆ کرد. نووسیبووم: بڕواناکەم، هەروا بە ئاسانی، واز لە ئەو ژیانە بێنێ و کارتان لەگەڵ بکا. دوای ماوەیە (ئازاد) نامەیەکی دیکەی، بۆ مامۆستا (فەرەیدوون) ناردەوە. ئەم جارەیان ناچاربووم، خۆم بەتەنیا بچم، تا کاتمان هەبێ و بە درێژی، باسی هەموو شتێ بکەین.

دووەمین سەردانم، لە ماڵی خۆیان دووقۆڵی پێکەوە دانیشتین. سەبارەت بە (کاژیک)، شۆڕشی کورد، پێوەندی نێوان خۆی و (مەلامستەفا)، گەلێ شتی گرنگی بۆ باسکردم. گوتی: سەرەتای شۆڕشبوو، لەگەڵ (مام جەلال، حیلمی عەلی شەریف و نەوشیراون مستەفا)، لە (چەمی ڕێزان) بووین. ئەو کاتە ئەوان هەموویان (پارتی) و منیش (کاژیک) بووم، بەڵام بیروباوەڕی (نەوشیروان)، لە هەموویان کوردانەتر و لە ئێمەوە نزیکتربوو. قسەم لەگەڵ کرد و گوتی: تازە من بەڵێنم بە (برایم ئەحمەد) و سەرکردایەتی (پارتی) داوە، کاریان لەگەڵ بکەم. ئەگینا بیرەکەی ئێوە، بە خراپ نازانم.

پاشان ماموستا، زۆر بێزاری خۆی، لە دەس بنەماڵەی (بارزانی)، سەرانی (پارتی)، هێندێ لە ئەندامانی سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک)، وەک (شێخ موحەممەدی هەرسین، حەمەی عەزیز و جەمال ئەبەز) دەربڕی. گوتی: ڕۆژێ لەگەڵ (مەلامستەفا) دانیشتبووین، باسی شۆڕشی کورد و ڕەوشی (کوردستان)مان دەکرد. داوام لێ کرد، وەک چۆن ڕێی هەردوو باڵەکەی (پارتی کۆمونیستی عیراق)ی داوە، بنکە و بارەگەی خۆیان، لە (کوردستان) دامەزرێنن، هەر بە ئەو شێوەیەش، ماوە بە ئێمەی نەتەوەییش بدا، لە نێوچەیەکی ئازادکراوی (کوردستان)، بەئاشکرا بارەگەی (کاژیک) بکەینەوە. بەڵام (مەلامستەفا) هیچی نەگوت و بەڵێنی نەدا. کەچی دوای چەن ڕۆژێ، (دوکتور مەحموود، سامی عەبدولڕەحمان و نووری شاوەیس) هاتن و پێیان گوتم: (مەلامستەفا) لە کۆبوونەوەی کۆمیتەی ناوەندیدا گوتی: (فەرەیدوون عەلی ئەمین) داوای لێ کردووم، واز لە (پارتی) بێنم و بیم بە سکرتێری (کاژیک). منیش گوتم: جا شتی وا بووە؟! گوتی: نەخێر. پێم گوتن. ئەوە (مەلامستەفا)، هەڕەشەی لە ئێوە کردووە، بۆیە ئەو قسەیەی، بە ناوی منەوە کردووە!
سەبارەت (حەمەی عەزیز) گوتی: کاتێ جێی خۆی لە شۆڕشدا کردەوە و شوێنپێی خۆی، لای بنەماڵەی (بارزانی) قایمکرد، وردەوردە، لە ئێمە دوورکەوتەوە. تا وای لێهات. داوای لێ کردین، بڵاوکراوەیەکی لەسەر دەرکەین و بە فەرمی، لە (کاژیک) دەریکەین. منیش پێم گوت: (50) هەزار دینارمان بەری، بڵاوکراوەکەت لەسەر دەردەکەین. ئەویش گوتی: (50) هەزار بۆ؟! گوتم: لەبەرئەوەی خێزانی شەهیدمان بەسەرداکەوتووە، پێشمەرگەمان هەیە و دەبێ، مانگانە پارمەتییانبدەین. (کاژیک)یش توانا و پارەی نییە. بەڵام تۆ بەهۆی شۆڕشەوە، پارەیەکی زۆرت دەسکەوتووە!
گوتی: هێندە لە ئەو شۆڕشە بێسەروبەرە بێزاربووم. ڕۆژم بەپەنجە دەژمارد، تا لایە بە لایەکدا بکەوێ، گفتوگۆیەک لەنێوان (بارزانی) و دەوڵەتی (عێراق)دا بێ، بگەڕێمەوە و بە دەردی خۆمەوە دانیشم. ویژدانیشم قەبووڵی نەدەکرد، وەک ماموستا (هەردی)، چۆن بێزاردەبوو، دەگەڕایەوە و دادەنیشت. لە کاتی جەنگدا بگەڕێمەوە و پەنا بۆ کۆمەڵەکەی (برایم ئەحمەد) یا دەسەڵاتدارانی (عێراق) بەرم. باشبوو، ڕێککەوتننامەی (11)ی مارسی بەسەرداهات، ئەو گرفتەی بۆ چارەسەرکردم و هەر زوو گەڕامەوە. ئیدی تۆبەمکرد و گوتم: جارێکی دیکە لە شۆڕشی (بارزانی)دا، بەشداری ناکەم.
گوتی: دوای (11. 3. 1974)یش، جەنگ لە (کوردستان) دەسپێکردەوە، هەر لە (بەغدا) مامەوە و تەڕووتەمەنمەوە. هەرچەندە هێندێ لێپرسراوی شۆڕش، نامەیان بۆ ناردم و گلەییان لێ کردبووم، کە لە (بەغدا) ماومەتەوە، بەڵام من وەڵامم نەدانەوە!

دوای ئەوەی گەڕامەوە، منیش وەک ئەو هەموو خەڵکە ئاساییە، وەک مامۆستایەکی سەرەتایی دامەزرامەوە و بۆ (ناسریە) هەڵیاندام. لە کاتێکدا دوای ڕێککەوتنەکە، لیپرسراوانی شۆڕش و (پارتی)، لەسەر کورسی و پلەوپایە، شەڕیانبوو! هەر یەکێکیان پلەوپایەی باشیان وەرگرت و هەمووشیان، لەسەرحسابی کورد، دەوڵەمەندبوون. کەچی منیش سەرەڕای ئەوەی، (10) ساڵ لە شۆڕشی کوردا بەشداریمکرد و لە دەرەوەبووم، ئەوە هەموو پاداشتەکەیان بوو، تەنانەت لە (کوردستان)یش دڵیان نەنامەوە!

ماوەی (2) ساڵی، لە (ناسریە) ڕامکێشا. تا ڕۆژی (سامی)، بەپێی ئەو دۆستایەتییەی لەنێوانماندا بوو، هەوڵی بۆ دام و لە (بەغدا)، لە فەرمانگەی (دراسات کوردیە) لای خۆی، لە شالیارگە دایمەزراندم، لەدەس ئوتێل و گەرمای (ناسریە) ڕزگارمبوو!

سەبارەت (کاژیک)یش گوتی: بەداخەوە تێکیاندا. ئەگینا باشترین ڕێکخستن و ڕێکخراوی نەتەوەیی بوو. چونکە هەر زوو (جەمال نەبەز، عەبدوڵڵا جەوهەر و ئەحمەد هەردی) لەنێوخۆیاندا تێکچوون. (عەبدوڵڵا جەوهەر) وازیهێنا. (جەمال نەبەز)یش بە ناوی خوێندنەوە، (کوردستان)ی بەجێهێشت و لە (ئەڵمانیا) گیرسایەوە. (نەبەز) کادیرێکی زیرەک و بە توانایە، خوا هەر بۆ نووسینی ئەفراندووە. بەڵام تا سەر لەگەڵ کەس هەڵ ناکا!

دوای ساڵی (1970)، هەوڵێکی زۆرم دا، سەرلەنوێ ڕێکخستنی (کاژیک) نوێکەمەوە، تەکانێکی پێ بدەم و هێندی گۆڕانکاریش، لە بیر و بۆچوونەکانیدا بکەم. دان بە هەڵەکانی پێشوودا بنێم و لەگەڵ سەردەمەکەدا بیگونجێنم. بەڵام هێندی لە ئەندامانی (کاژیک)، بە تایبەتی (شێخ موحەممەدی هەرسین) و (حەمەی عەزیز)، دژایەتییەکی زۆریان کردم. ئەوان لە ئەو بڕوایەدا بوون و دەیانگوت: لە ئەم کاتەدا نابێ، بەناوی (کاژیک)ەوە کاربکەین. بەڵکوو دەبێ، لەپێناوی بەهێزکردن و پاراستنی دەسکەوتەکانی شۆڕشدا، هەموو تواناکانمان یەکخەین، لە دەوری بنەماڵەی (بارزانی) کۆبینەوە. منیش بەمبیوو. بڕوام بە ئەو قسانە نەمابوو. لەبەرئەوە ساڵی (1972)، بەتەواوی وازم لە (کاژیک) هێنا.

سەبارەت ئەو دوو نامەیەی بۆم هێنابوو، گوتی: تۆ دەزانی، چییان بۆ نووسیبووم؟ گوتم: بەڵێ. پێش ئەوەی بۆت بێنم، هەر لە (سولەیمانی) هەردووکیانم خوێندەوە. گوتی: ئەو برادەرانە، سوور دەیانزانی، من لە ساڵی (1972)وەوە، وازم لە (کاژیک) هێناوە، بەتایبەتی (شێرکۆی هەژار)، لە منەوە نزیکبوو، نازانم، بۆچی لە بڵاوکراوەکەی ساڵی (1975)ی (پێنجوێن)دا، ناوی منیان هێناوە و لە (کاژیک) دەریانکردووم؟!

ئیدی منیش هەموو شتێکم، بە دوورودرێژی بۆ ڕوونکردەوە و تێمگەیاند، کە ئەوە هەڵەیەکی گەورە بوو، گەر خۆشیان دانیان، بە ئەو هەڵەیەدا نەنابە، هەڵبەتە ئێستە،

داوایان لە بەڕێزت نەدەکرد و بۆیان نەدەنووسی: (سەرکردایەتیمان بە تێکڕای دەنگ بڕیاریداوە، داوا لە بەڕێزتان بکەین، کارمان لەگەڵ بکەی. وەک برایەکی گەورە و سکرتێری گشتیی پاسۆک، باڵی میهرەبانیمان بەسەردا بکێشی.)

گوتی: ڕاستە. بەڵام هەر هێندەیان پێ بڵێ: (فەرمیبوون) نایەتە سەر خوانی حازر! من تازە پارتایەتی ناکەم و هەموو ژیانی خۆم، بۆ کۆڵینەوە و نووسین لەسەر تیۆری بیری نەتەوەیی تەرخاندەکەم. هەرچەندە من زۆری لەگەڵ خەریکبووم، چونکە دەمزانی، لەنێو خەڵکدا، چەن ڕێزی هەیە، چەن ڕووناکبیر و بەتوانایە، چەن کوردێکی نیشتمانپەروەر و بەهەڵوێستە. بەڵام هیچ کەڵکی نەبوو.

لە دوایشدا، هەر هێندەی گوت: گەر من کاریان لەگەڵ بکەم، تۆ چی دەکەی؟ گوتم: واز لە هەموو شتێ دێنم و دواندەکەوم. ئیدی هیچ قسەی نەکرد و پێش ئەوەی لە یەکدی جیاببینەوە، گوتی: تۆ نیازی چیت هەیە؟! گوتم: سەری لە دەرەوەی وڵات بەدەم و (چەمال نەبەز) دەبینم. گوتی: گەر ڕۆیشتی، بڕوانامەکەت لەگەڵ خۆت بەرە، ئەوەک پێویستت پێی بێ!

1991 - 1933]

سەبارەت بە ئەم باسە، بۆ زانیاریی زیاتر، تەماشای گوتاری (بۆ مامۆستایەکی کورد و مەردی نیشتمانپەروەر) لە پەرتووکی (بژاڕتی ڕەنگلۆرمنگ) ل (394-405)، هەروەها لە پەرتووکی (هێندێ بابەتی زمانەوانیی و ویژەییی) لاپەڕە (56 — 77)ی ساڵی (2015) بکە.

جاریکی دیکە، لە (سولەیمانیی) لە پرسەی خزمێکیدا بینیمەوە. کاتێ ئێوارە هەستان، هەر هێندە توانیم، بە ناوی سەرەخۆشییەوە پێم گوت: هاوبیران ڕێز و سڵاویان هەیە. ئێستەش هەر لەسەر پێشنیازە کۆنەکەی خۆیان سوورن، چی دەڵێی؟ گوتی: کاتی خۆی، لە ئەو بارەیەوە قسمان زۆر کرد. ئیدی ئێکەیشتم، بە هیچ جۆری ئامادە نییە، کار لەگەڵ (پاسۆک)دا بکا!

نەخۆشیی

لە مانگی (8)ی (1980)دا، تووشی نەخۆشی ناسۆر بووم و ئارامی لێ بڕیبووم. بە شێوەیە نەمدەتوانی، دانیشم و ترومبێل لێخوڕم. بە شێوەیەکی بەردەوامیش، ئاوی پیسی لەبەرڕەدەڕوی، چەندین دەرمانم بەکارهێنا، وشکی نەکرد. ناچاربووم، پەنا بۆ دوکتۆر (نەوزاد عەتار) بەرم. ئەوەبوو، هەر لە نۆرینگە تایبەتەکەی خۆی، نەشتەرگەری بۆ کردم، بۆی تەقاندم و تیماریکرد. ماوەیە لە ماڵەوە کەوتم، بەڵام هێشتا هەر، ئاوی لەبەردەڕوی و برینەکە خۆش نەبووبووەوە!

جەنگی نێوان عێراق و ئێران

ڕۆژی (22. 9. 1980)، سوپا درندەکەی (بەعس) لە خوارووی (عێراق)ەوە، لەناکاو پەلاماری خاکی (ئێران)ی دا و لە ماوەیەکی کەمدا، بەشێکی زۆری لە ناوچە جیاوازەکانی خاکی (ئێران) داگیرکرد. لە ئەنجامدا، جەنگ لەنێوان هەردوولا، بە قووڵایی (150) کم و بە درێژایی (1000)کم، دەستپێکرد و بەتەواوی گەرمبوو.

(بەعس) هێزێکی زۆری، لە (کوردستان) کێشایەوە و ڕەوانەی بەرەکانی جەنگی کردن. خەڵکێکی زۆری، ڕاپێچی ڕاژەی سەربازی کرد، لە مەڵبەندە جیاوازەکانی (عێراق)دا مەشقی پێ دەکردن و پاشان بۆ بەرەکانی جەنگ ڕەوانەیدەکردن. هێندێکیش نەدەچوون و هەڵدەهاتن. هێزی پێشمەرگەی (کوردستان)یش، وردەوردە دەبوژایەوە و زیادیدەکرد. کەم ڕۆژ هەبوو، فڕۆکە جەنگییە مەرگهێنەکانی (ئێران)، بەسەر شاری (سولەیمانی)دا نەسووڕێنەوە، بۆمبارانی کارگە و دەوروپشتی شارەکە نەکەن. هەر زوو کارگەکانی چیمەنتۆ، شەکر و ئالیکیان وێرانکرد و لە کاریانخستن. خەڵکی شارەکە ترسێکی زۆریان لێ نیشتبوو، کونەفڕۆکە و ژێرزەمینی ماڵان بەرنەدەکەوتن. لە ترساندا خۆیان دەشاردەوە.

لە ئەو ماوەیەدا، نرخی خواردەمەنی و کەلوپەلە پێویستەکانی ژیانی ڕۆژانەی خەڵک، ڕۆژبەڕۆژ تا دەهات، گرانتردەبوو. خەڵکەکە تووشی نیگەرانییەکی زۆر و تەنگەتاو بووبوون. لەنێوشارەکاندا، بەشەو کارەبا نەبوو. ئاویش زووزوو دەبڕا. ئەوەی لای من جێی سەرسوورمانبوو، ئەوەبوو، زۆربەی کات لێکدەدایەوە و دەمگوت: هەڵگیرساندنی

جەنگ، پتر لە دەوڵەتە هەژار و برسییەکان دەوەشێتەوە. دەوڵەتێکی دەوڵەمەندی تێروپڕی خاوەن توانای پارە و نەوتی وەک (عێراق)، بۆچی پەلاماری (ئێران)ی داوە، ئەو جەنگە نارەوایەی بەرپاکردووە. سەری لە خۆی و گەلانی (عێراق)یش تێکداوە؟!

چوار چۆلەکەی بەهەشت

بەعسییەکان وەک شێتیان لێهاتبوو. لەلایەکەوە لەگەڵ (ئێران)، سەرقاڵی جەنگە چەپەڵە ڕەشەکەیان بوون. لەلایەکی دیکەشەوە، بەدەس پێشمەرگەوە وڕبووبووبوون. لەتاواندا دەسیان لە منداڵ، ژن، پیر و پەککەوتەکانی خەڵکی (کوردستان) نەدەپاراست. هەرچی لەگەڵ (بەعس) نەبووایە. ئەوان بە دوژمنی خۆیان دەزانی.
ڕۆژی (14. 8. 1980) بوو، چەن مێردمناڵێکی خوێندکاری خوێندنگەی ناوەندییان گرت. تەمەنی هیچ یەکێکیان، لە (14) ساڵ تێپەڕی نەدەکرد. دوای لێدان و ئازارێکی زۆر، بە شێوەیەکی کاتی بەریاندان. یەکێ لە ئەو منداڵانە. (شادمان)ی پورە (مەلیح)ی خێزانی (شێخ عوسمان باراوی) بوو. ئەو کاتە ماڵیان لە (سەرچنار) بوو. کاتێ بەربوو، سەرم لێدا. ئەو منداڵە جوانە بەسزمانە، هەر هاواری کۆمی دەکرد و دەیگوت: کارەبایان لێداوم!

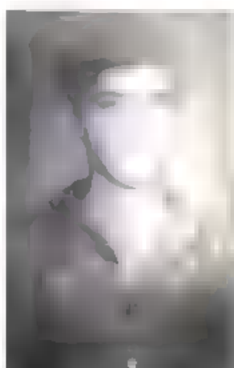

شادمان شێخ عوسمان باراوی (1966 - 1980)

دوای ماوەیە. دیسانەوە گرتیاننەوە. ڕەوانەی دادگەی تایبەتی (کەرکووک)یان کردن و ڕۆژی (15. 9. 1980) شەهیدبوون. ماوەیەکی پێچوو، بە هیچ شێوەیە دەنگیان نەبوو. ئەو ئێوارەیە من لە ماڵەوە نووستبووم. کاتێ هەستام، زەنگێکیان بۆ لێدام و گوتیان: (شادمان) شەهیدبووە. ئیدی یەکسەر خۆم کۆکردەوە و هەر بە ئەو شەوە، بە ترومبێلەکەی خۆم، لەگەڵ (بەرزان)ی برام و مامە (ساڵح)مدا، چووین بۆ (کەرکووک) درەنگانی گەیشتین. خزمان و کەسوکاری شەهیدەکانی دیکەش، لە ئەوێ ئامادەبوون. تا بەیانی لەبەردەم دەرگەی نەخۆشخانەکەدا چاوەڕێمانکرد.

بەیانی دەرگەی نەخۆشخانە کرابەوە، هەموو خەڵکەکە بەپەرۆشەوە، بەرەو ژووری تەرمەکان رۆیشتن. ژوورەکە فریزەرێکی گەورەبوو، تەرمی منداڵەکانیان تیدا هەڵگرتبوو، تا خاوەنەکانیان دێن و دەیانبەنەوە، بۆنەوەی بۆن نەکەن.

بڕیارماندا، لە هەر خێزانی شەهیدێ، دوو کەس بچنەژوورەوە. من و مامە (بەکر)م چووین، بۆ (شادمان) بگەرێین. بەلام کاتێ چووینەژوورەوە، چوار جەستەی بەستووی بێگیان کەوتبوون، یەک پارچە سووتابوون، رەشرەش بووبوون، بە هیچ شێوەیە کەس نەیدەناسینەوە. ئێمەش نەماندەزانی، چی بکەین. هەر کەسە چۆن تەرمی ڕۆڵەشادی خۆی بناسێتەوە. تا مامم هاوارێکرد و گوتی: ئێمە هیچ چارێکمان نییە، با لە ئەوە پتر، خۆمان دوانەخەین، ئەم شەهیدانەش لێرەدا بێکەس بمێننەوە، هەر کەسێ تەرمی شەهیدی بپێچێتەوە، بیخاتە تابووتەکەوە و هەڵیگرێ. لە (سولەیمانی) هەموویان پێکەوە دەنێژین.

بەڕاستی، کارەساتێکی ناخۆشبوو، ئەو منداڵە جوانە خاوێنە بێتاوانانە، ئەو چوار جۆلەکەی بەهەشتە، بە ئەو شێوەیە گیان لەدەستبدەن و کەسوکاریشیان، تەرمەکانیان نەناسنەوە.

ڕۆژی (24 .9 .1980) بوو، تەرمی هەر چوار شەهیدەکەمان وەرگرتەوە و بەرەو (سولەیمانی) گەڕاینەوە.

دوای ئەوەی گەیشتینەوە، لە مزگەوتەکەی (سەرچنار) تەرمەکانمان دانا. کەسوکاری شەهیدەکان هاتن و تەماشای تەرمەکانیان کرد، کەسیان بەتەواوی، تەرمی شەهیدی خۆیان نەناسییەوە. هەر چوار باوک و دایکەکە، سەرو شەهیدیان لێ هەڵبژارد و وەک جەرگی سووتاوی خۆیان، لە ئامێزیانگرتن. لە ئەوە زیاتر، هیچ جۆرە چارێکی دیکە نەبوو. هەر خێزانێکی کوڕە شەهیدی دەبووایە، تەرمی شەهیدێکی بۆ خۆی هەڵبژاردبایە و چاڵێکی سەربەخۆی بۆ هەڵکەندایە، تا جگەرگۆشە خێرنەدیوە جوانەمەرگەکەیان، گۆڕێکی دیاریکراوی هەبێ، سەری لێ بدەن و کەمێ سەبووریێان، بە گۆڕ و ناوی سەر کێلەکانیان بێ!

لە ژیانی خۆمدا، گەلێ جار بەسەرهاتی مردنی جۆراوجۆری خەڵکم دیوە. گەلێ باوکی کوڕ کوژراوم دیوە، جەرگیان سووتاوە و ڕۆڵەکانیان لەدەستداوە. بەلام هەرگیز پیاوی وا خۆراگر، باوکی وا بەهێز و ئازای، وەک (شێخ عوسمان باراوی)م نەدیوە. هێندە جەرگی قایم و ورەی بەرزبێ، چونکە کاتێ هێنایان بۆ مزگەوتەکە و سەری تەرمەکانی لابرد، بێ ئەوەی یەک دڵۆپ فرمێسک، لە چاوانی بڕژێ، وەک باوکی منداڵەکانی دیکە بگری و بقیژێنێ، هەر هێندە سەیرێکی کردن و گوتی: کاتێ هاتنەسەرمان و (شادە)یان برد، بەڵێنیانداملێ و گوتیان: هیچی لەسەر نییە، دوو رۆژی دیکە، بۆتان دێنینەوە. ئاخر بە ئەو شێوەیە بردیان و ئاواش بۆیان هێنامەوە؟! ئیدی کە خەڵکەکە، چاویان بە تەرمی سووتاوی ئەو منداڵانە کەوت، کاکە (شێخ عوسمان)یش ئەو قسانەیکرد، کەس نەبوو، لە ئەو ناوەدا خۆی بۆ بگیرێ!

دوایی چۆنیتی ڕووداوەکەیان بۆ باسکردین و گوتیان: دوای ئەوەی لە (کەرکووک) دادگایکرانن، بەتاوانی ئەوەی گوایە، لە قوتابخانە جنێویان بە (سەددام) داوە و تفیان لە وێنەکەی کردووە، هەریەکێکیان ماوەی (6) ساڵ، بڕیاری بەندکردنیان بەسەردا سەپاندوون. پاشان ویستبوویان، ڕەوانەی گرتووخانەی (ئەبوغرێب)یان کەن، دوای کەمێ ڕۆیشتن، لە (کەرکووک) دەردەچن، لە ڕێگە لە نزیک پردێکەوە، ترومبێلەکەیان لەگەڵ لۆرییەکدا تامپۆندەکا، ترومبێلی پۆلیسەکان دەکەوێتەخوارەوە و گڕی تێبەردەبێ. ئیدی هەرچی تێدادەبێ: شۆفێر، پۆلیسەکان، مفەوەز و هەر چوار منداڵەکەش، هەموویان دەسووتێن و کەسیان لێ دەرناچێ!

ئاخر هەموومان، ترومبێلی گواستنەوەی گرتووخانەمان دیوە و دەزانین، چەن توندوتۆڵ درووستکراوە و چۆنیش دادەخرێ. هەر چوار منداڵە گیراوەکەشیان، لە دواوە لە قەفەزێکی ئاسنیندا دانابوو، دەستیشیان بەکەلەپچە بەستبوون، کاتی کارەساتەکە ڕوودەدا، ترومبێلەکە دەکەوێ و گردەگرێ، ئەوان لەنێوقەفەزە ئاسنەکەدا، بێ ئەوەی کەس بە هانایانەوە بچێ و فریایانکەوێ، بەهێواشی دەبرژێن و دەسووتێن، جگە لە هاوارهاوار و قیژەقیژی خۆیان، گوێیان لە دەنگی کەسی دیکە نابێ، بەدەم گریان و ژانەوە، گیانی پاکیان دەردەچێ. جا دەبێ، ئەو منداڵە بێتاوانانە، گوناهیان چی بێ و چۆن ئازارێکیان چێشتبێ، تا گیانیان دەرچووە؟!

پرسەکەیان لە مزگەوتی (سەرچنار) بۆ دانان و زۆر جەنجاڵبوو. زۆربەی هاوڕێکانم لە پرسەکەدا بەشدارییانکرد، هێندی لە ئاسیاوە کوڕ و کچەکانی هاوڕێی زانکۆشم، بەسەریانکردینەوە. ئەو ماوەیەش باری دەروونی ماڵی پورە (مەلیح)م زۆر خراپبوو، شەهیدبوونی (شادە)، کارێکی زۆر خراپی تێکردبوون. زۆربەی کات، سەرم لێدەدان و هێندی شەویش، لایان دەمامەوە و دەوروم چۆڵ نەدەکردن، تا وردەوردە ئازارەکانیان، کەمێ ساڕێژبوو، ئاساییبوونەوە!

تێهەڵچوونەوە

کاری ڕامیاری، وەک جگەرەکێشان وایە، یەکێ فێربوو، هەروا بەئاسانی ناتوانێ، وازیلێبێنێ. مرۆڤ کە فێری پارتایەتی و کاری ڕامیاری بوو، هەر ماوەیە دەتوانێ، خۆی ڕاگرێ و دوورەپەرێز بووەستێ، پاشان تێهەڵدەچێتەوە. بەتایبەتی گەر نیشتمانەکەی داگیرکرابێ و گەلەکەی بچەوسێنرێتەوە، دوژمنی داگیرکەر بە هەموو شێوەیە هەوڵبدا، نەتەوەکەی بتوێنێتەوە، وەک گوڵەبەڕۆژەخواردن وایە، هەر دەمت لێدا، تا لەبەردەستدابێ و دوادەنکی لێ نەبڕێ، وازی لێ ناهێنی، مەگەر لەبەردەستدا لایبەرن!

(وینستۆن چەرچل)، ماوەی (7) ساڵ لە کاری ڕامیاری دوورکەوتەوە، لە ئەنجامدا هەر بایدایەوە و دەستپێیکردەوە. هێندێ کەس کاری ڕامیاری، وەک قومار سەیردەکەن، بەتایبەتی ئەوانەی دەیکەن بە پیشە، گەر بردیانەوە، ئەوا دەوڵەمەنددەبن و ناوبانگ دەردەکەن. گەر دۆڕاندیشیان، ئەوا گەر نەڵێن، بە گونمانەوە، نڵیان دەتەقێ!

لە ژیانی تایبەتی خۆمدا، هەگیز ڕۆژێ لە ڕۆژان، کاری ڕامیاریم، بۆ ئەو مەبەستە نەکردووە، بە چاوی قومارچیش، لێم نەڕوانیوە. هەرگیز نەمویستووە، بیکەم بە پیشە و ژیانی خۆمی پێ دابینکەم. بەڵکوو هەمیشە هەوڵمداوە، لە ئەو ڕێیەوە بەڕاستی، ڕازەی نەتەوە و نیشتمانەکەم بکەم. بۆیە هەر کاتێ زانیبێتم، ئەو ڕێیەی لەسەریم، ئەو ڕێکخراوەی کاری تێدا دەکەم، ڕازەی نەتەوەکەم ناکا و ئاسنی سارد دەکوتم، یەکسەر وازمهێناوە و کشاومەتەوە. تا بەخۆڕای خۆم و هاوڕێکانیشم، تووشی سەریەشە و بەلا نەکەم. هەر کاتێکیش زانیبێتم، زۆر پێویستە و کاروانەکە، بە ڕێیەکی ڕاست و درووستدا دەڕوا، خۆم دەستپێشخەریمکردووە و تێهەڵچوومەتەوە. هەرگیز داوای پلە و پایەشم نەکردووە و هەموو جارەکانیش، هەر لە نووکەوە دەستمپێکردووەتەوە، چاوەڕوانی دەستی کەس نەبووم، لە بەنهەنگم بنەوێ، پارمەتیمبدا و پێشمخا. بەڵکوو هەمیشە، بە هەوڵ و توانا و چالاکی خۆم، پلەبەپلە سەرکەوتووم، لە دەزگەکانی ئەو ڕێکخراو و پارتەدا، جێی شیاوی خۆمم کردووەتەوە.

دوای ئەوەی (ئازاد) و (فەرهاد) چوونەدەرەوە، بە ڕووکەش و لە دوورەوە، هێندێ گۆڕانکاریم لە شێوازی کارکردن، بیر و بۆچوونەکانی (پاسوک)دا بەدیکرد. جگە لە ئەوەی، لە ئەو ڕۆژەوە (پاسوک) دامەزرابوو، کارم لەگەڵ کردبێ، یا نەکردبێ، هەمیشە دەستم پێیانەوە بووە، بە هەموو شتێکی ئەوانم زانیوە. لەبەرئەوەی من ئەوانم، بە خۆم زانیوە و ئەوانیش، منیان لە خۆیان جیا نەکردووەتەوە. چونکە <u>من و (کاژیک) و (پاسوک)، تازە یەک دڵی زیندووی یەکێ بووین و نەماندەتوانی، هەرگیز لە یەکدی جیابینەوە. ئەوانەی منیشیان دەناسی، کەم کەسیان هەبوو، نەزانن، من (پاسوک)م. بۆیە نەمدەتوانی، باوەڕ و پارتەکەم بگۆڕم، بە شێوەیەکی دیکە بیربکەمەوە، لە پارتێکی دیکەدا کاربکەم، دوای زۆرزوبۆر بکەوم و کاریان لەگەڵ بکەم، وەک زۆربەی ڕۆڵەکانی کورد، بەگوێرەی ڕۆژ و بەرژەوەندییە تایبەتییەکانی خۆیان، کولەبەرۆژە ئاسا، ڕوومان لە خۆری بیر و کاری پارتێکی دیکە دەکرد!</u>

لەبەرئەوە، لە کۆتایی مانی (11)ی ساڵی (1980)دا، بە ویست و ئارەزووی خۆم، دەستپێشخەریم کرد، نامەیەکم بۆ نووسین و داوام لێ کردن، لە (پاسوک)دا وەرمبگرنەوە و ئامادەیی خۆم، بۆ هەموو کاری پیشاندا!

مەلاشوان

دوای ماوەیە، خاتوو (ئاسکە) و کوڕێکی منالکار هاتن، کوڕەکەی پێ ناساندم. ناوی (کەمال موحەممەد) بوو، بەڵام هەر بەناوی نهێنی (مەلاشوان)ەوە ناسرابوو. کوڕێکی گەنجی خوێندکاری قۆناغی ئامادەیی بوو. لە بنەڕەتدا خەڵکی (پێنجوێن) بوو، بەڵام دەمێبوو لە (سولەیمانی) نیشتەجێبووبوون. باپکی (مەنسوور) گوتی: لەمەودوا (مەلاشوان)ە ڕاستەوخۆ نامە و شتت بۆ دێنێ. بە ئەو شێوەیە ڕۆڵی دایک، لەنێوان من و (پاسۆک)دا تەواوبوو!

(مەلاشوان)، وەڵامی نامەکەی بۆ هێنامەوە، هاوبیرانی سەرکردایەتی، دەستپێشخەرییەکەی منیان زۆر پێخۆشبوو. هەر یەکسەر، موری سەرکردایەتی هەرێمی پاشووریان بۆ ناردم و داوایان لێ کردم. لقی (سولەیمانی) لە دوو هاوبیر دروستکەم. هاوبیرەکانیش یەکێکیان (مەلاشوان) و ئەوی دیکەشیان، مامۆستا (هادی) بوو. ئەو کاتە (هادی)، لە شارۆچکەی (هەڵەبجە) کاریدەکرد. چەن هاوبیرێکمان لە ئەوێ هەبوو، ئەو سەرپەرشتی دەکردن. ئیدی لە ئەو ڕۆژەوە، هەرسێکمان پێکەوە دەستمان بە کارکردن کرد. مانگانە کۆبوونەوەی خۆمان دەکرد، هێندی چالاکی ڕێکخستنمان جێبەجێکرد، پێوەندیم بە هەموو هاوبیرە کۆنەکانەوە کرد و لە ڕیزەکانی (پاسۆک)دا ڕێکمخستنەوە. بە ئەو شێوەیە جارێکی دیکە، بە ویست و ئارەزووی خۆم، لەگەڵ (پاسۆک)دا تێهەڵچوومەوە!

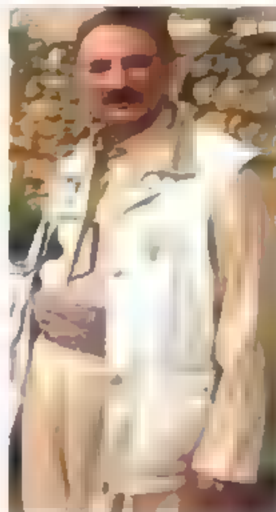

کەمال موحەممەد (مەلا شوان)

موحەممەد هادی ئەحمەد قادر (1950 – 1998)

شێوازی کارکردنی نوێم

بیرمکردەوە، هەرچی چۆنێ بێ، پێویستە خۆم و ڕێکخستنەکە بپارێزم، گەر تووشی شتێ بووم و گیرام، کەمترین زیان بەر ڕێکخستنەکە بکەوێ. لەبەرئەوە هەرچی مۆر، نووسین، بڵاوکراوە و هەموو ئەو شتانەی پێوەندی بە ڕێکخستنەوە هەبوو، لە زانکۆ لە بنی مێزەکەی خۆمدا قایمکردن و هیچ شتێکم، لەماڵەوە دانەنا. لە ئەو ڕۆژەشەوە، دەسم بە کارکردن کردەوە. ئەو دوو هاوبیرەم ناسی، بەدەگمەن نەبووایە. بەشەو لە ماڵی خۆمان نەدەنووستم.

کچێکی زۆر باش و کوردپەروەریش، لە بەشەکەی خۆمان سکرتێربوو، ناوی خاتوو (دڵشاد) بوو، دوستایەتیمان زۆر خۆشبوو، دەتوانم بڵێم: لە خوشکەکانی خۆم، پتر بەتەنگمەوە دەهات، بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ، لە هێندێ شت ئاگادارمکردبوو، پەرلەیەکمان لەنێواندابوو، بەیانیان پێش ئەوەی بڕۆم بۆ کار، یا نیوەڕوان بۆ ماڵەوە دەچوومەوە، نانبخۆم، پێش ئەوەی بکەڕێمەوە، تیلیفۆنم بۆ دەکرد و لێم دەپرسی: دوکتور (خەلەف)، هەواڵی نەپرسیم؟ ئەویش دەیگوت: نەخێر. ئیدی دەمزانی، هیچ نییە و بێ سڵکردنەوە، دەچوومەوە بۆ زانکۆ. دوکتور (خەلەف)، عەرەبێکی ناشیرین، پیاوێکی خراپ و بەعسییەکی بێ ڕەوشت بوو، سەرۆکی بەشی ڕێنمایی کشتوکاڵ و جێگری ڕاگریش بوو.

بەڵگەنامەیەکی گرنگ

یەکێ لە ئەو بەڵگەنامانەی، لە فەرمانگەی (ئەمن)ی (سولەیمانی) دەسمانکەوت، ڕاپۆرتی ئەو کۆبوونەوە گەورەیە بوو، کە (عیززەت دووری) و هەموو کاربەدەسانی (بەعس، ئەمن، ئیستیخبارات و سوپای سولەیمانی) بەشدارییان تێدا کردبوو.

لە ڕاپۆرتەکەدا، بە درێژی باسی هەموو ڕێکخراوەکانی باشووری (کوردستان) کرابوو. ناوی ئەندامانی سەرکردایەتی پارتەکانی تێدابوو. لەسەر (پاسۆک)یش، هێندێ زانیاری هەڵە نووسرابوو.

لە دوا لاپەڕەشدا، ناوی (26) نیشتمانپەروەری کوردی خەڵکی شاری (سولەیمانی) تێدابوو، کە بڕیاریاندابوو، بیانگرن. وەک بیرم مابێ، هێندێ لە ئەو ناوانە ئەمانە بوون: (حەسەن حوسێن، حەمەی مام ئەورەحمان، مەحموودی مەلا عیززەت ...) بەڵام بەداخەوە، کاتێ ئێمە بەهۆی باوکی هاوبیرێکەوە، ئەو بەڵگەنامەیەمان دەسکەوت، زۆر درەنگبوو، هەموویان گیرابوون!

جەلال و فەرهاد

هەر زوو (ئازاد)، نامەیەکی بۆ ناردم و نووسیبووی: (جەلال) و (فەرهاد) وازیانهێناوە. نامەیە بۆ (کوردۆ عەلی) واتە (سەروەت) بنێرە و ئاگاداربیکەرەوە، کە هەردووکیان بەزیبوون و لە ترساندا، (کوردستان)یان بەجێهێشتووە. نەبا خۆیان بکەیەنە (کوردۆ)، درۆی بۆ هەڵبڕێژن و کاری تێ بکەن!

منیش لە ڕاستی ڕووداوەکان ئاگادار نەبووم، لەسەر چی وازیانهێناوە، هەر هێنەم بۆ (کوردۆ) نووسی: ئەو دووانە وازیانهێناوە و هەڵاتوون، هەرشتێکیشیان بۆ باسکردی، بڕوایان پێ مەکە!

لە ڕاستیدا (فەرهاد)، پیاوی ئەوە نەبوو، خۆی لە دەرەوە بگرێ و ئەندامی سەرکردایەتی پارتێکی نەتەوەیی بێ. بەڵام دوای ئەوەی، لە گرتووخانە بەربوو، لەلایەکەوە (ئازاد) بێ ئەو نەدەچووەدەرەوە. لەلایەکی دیکەشەوە، هاوبیرانی دەرەوە وازیان لێ نەدەهێنا. ئەگینا هەر زوو، وازی لە هەموو شتێ هێنابوو، بە دەردی خۆیەوە دانیشتبوو. پێش ئەوەی بشڕوا، هەموو شتێکی خۆی، لەنێوشاردا پاکتاوکردبوو. (شوان) بۆی گێڕامەوە و گوتی: پارچە زەوییەکیشی لە من کڕی.

ڕۆژێ (شوان) بەپەلە هات بۆ ماڵەوە و گوتی: (فەرهاد) کوردێکی ئێرانی ناردووە، تا پەساپۆرتەکەی بۆ بنێرم. بەڵام من فریانەکەوتم و پیاوەکە گەڕابووەوە. گەر کەسێ دەناسی، با بۆی بەرێ. ئەو کاتە (فەرهاد) ئەندامی سەرکردایەتی (پاسۆک) و لێپرسراوی پێوەندییەکانی دەرەوە بوو. منیش وامزانی، بۆیە داوای پەسپۆرتی کردووە، تا بەکارێکی تایبەتی (پاسۆک)، سەردانی دەرەوەی وڵات بکا. لەبەرئەوە لە نامەیەکدا، بۆ (ئازاد)م نووسی و ئەو هەواڵەم پێ گەیاند. داوام لێ کردبوو، گەر (فەرهاد) پەسپۆرتەکەی پێویستە. ئەوا زوو وەڵامم لێ بگێڕنەوە، تا بەزووترین کات، بۆی بنێرم. ئیدی من نەمزانی، لەسەر ئەوە لەنێوانیاندا، چی ڕوویداوە؟!

فەتاح ئاغا

کاتێ (ئازاد) و (فەرهاد) چوونەدەرەوە، پاش ماوەیە، هاوبیرانی (پاسۆک) لە شاری (مهاباد)، کۆبوونەوەیەکی فراوانیان سازکردبوو. لە کۆبوونەوەکەدا، (ئازاد) بەزۆربەی دەنگ، بە سکرتێری گشتی (پاسۆک) هەڵبژێررابوو. بەڵام (ئازاد) زۆر مەردانە، وازی لە ئەو پۆستە هێنابوو، پێشنیازیکردبوو، (فەتاح ئاغا) بە سکرتێر دانێن. ئەویش پێشنیازەکەی پەسەندکردبوو، بڕیاریشیدابوو، بۆ (تاران) نەگەڕێتەوە و پێوەندی خۆشی، لەگەڵ (پارتی) بپچڕێ. هەرچەندە (جەلال) دەیویست، خۆی بە سکرتێر هەڵبژێرن!

ئەو کاتە (فەتاح ئاغا)، لە پۆلی چواری کۆلێژی مافناسی بوو، لە زانکۆی (تاران) دەیخوێند. (حەمەشەوقی) گوتبووی: با واز لە خوێندنەکەی نەهێنێ و هەر لە (تاران) بمێنێتەوە، کاتێ تەواویکرد، ئینجا بگەڕێتەوە. هەموو بەشدارانی کۆبوونەوەکەش، پێشنیازەکەیان پەسەندکرد بوو.

دوای ماوەیەکی کەم، بنەماڵەی (بارزانی) بەهەموو نهێنی و بڕیارەکانی کۆبوونەوەکەی (مهاباد)یان زانیبوو. (ئیدریس بارزانی) کاک (فەتاح)ی بانگکردبوو. ئەوانەی لەگەڵیدا بوون، دەیانگێڕایەوە، گوایە (فەتاح ئاغا) زۆر بەراشکاوی، بە (ئیدریس)ی گوتبوو: لەمەودا هیچ پەیوەندییەکم بە (پارتی)ەوە نامێنێ و لەگەڵ هاوبیرانی (پاسۆک) کاردەکەم. ئەویش گوتبووی: ئێوە کاتی خۆشی (کاژیک) بوون، لە ڕیزەکانی (پارتی) و شۆڕشدا خەباتتان دەکرد، ئێستەش هەر (پاسۆک)بە و لەگەڵ ئێمەش کاربکە. هەرچی چۆنێ بوو، (ئیدریس) ڕازیکردبوو. پاشان لەگەڵ هێزێکی گەورەی پێشمەرگەدا، بۆ بەرەکانی جەنگی دەوروبەری ناوچەی (حاجی عومەران) ڕەوانەیکردبوو.

کاتێ ڕۆیشتبوو، سەری لە بارەگەی (پاسۆک) دابوو، هەموو ئەو قسانەی، بۆ ئەندامانی سەرکردایەتی (پاسۆک) گێڕابووەوە. چەن تفەنگ و سندووقە فیشەکێکیشی، لە بارەگەی (پاسۆک) گلدابووەوە و بەڵێنیشی پێ دابوون، دوای ئەو جەنگە، بەیەکجاری بگەڕێتەوە، واز لە (پارتی) و بنەماڵەی (بارزانی) بێنێ.

(ئازاد) دوو پێشمەرگەی لەگەڵ ناردبوو. یەکێکیان ناوی (بەرزانی حەمەی سابیر) بوو، تا ئاگایان لە کاک (فەتاح) بێ. (بەرزان) لە دایکەوە، پورزازامان بوو، کوڕێکی زۆر ئازابوو، چەندین کاری گەورەی، بۆ (پاسۆک) کردبوو.

بەڵام بەداخەوە، ئەوە دوامالاوایی خوالێخۆشبوو (فەتاح ئاغا) بوو، لە هاوبیرەکانی خۆی کردبوو. ڕۆیشت و نەگەڕایەوە. هێشتا چل بەهاری تەمەنی پڕنەکردبووەوە. ڕۆژی (17/18. 11. 1980)، لە ئەو ڕێگە پیرۆزەدا شەهیدبوو!

هەرچەندە دەنگۆیەک هەیە و دەڵێن: دوای ئەوەی جەنگەکە تەواوبووە و دانیشتوون، کوژراوە. بەڵام تا ئێستە، چۆنێتی کوشتنەکەی بەتەواوی، ڕوون نەبووەتەوە. هەر دوای ئەوەی شەهیدیشبوو، (پارتی) و (پاسۆک) کاسبییەکی باشیان، بە گیانی پاکی کاکە (فەتاح)ەوە کرد، هەردوولایان، خۆیان بە خاوەنی ڕاستەقینەی ئەو شەهیدە دەزانی.

(پارتی) لە نیزگەکەیانەوە، بە شەهیدی خۆیانیان دانا. بەدوورودرێژی، باسی ژیان و تێکۆشانیان کرد. (پاسۆک)یش بڵاوکراوەیەکیان لەسەر دەرکرد و پۆستەرێکیشیان بۆ کرد، بە شەهیدی ڕابەر و سکرتێری گشتی (پاسۆک) ناویانبردبوو!

(1980 - 1940)

بلاڤۆکەکەی پاسۆک

لە ڕاستیدا، من کاک (فەتاح)م خۆشدەویست. هەرچەندە بە خوێنی خۆی، ئەمەک و دڵسۆزی بۆ گەلەکەی سەلماند، وەک خۆشی دەیگوت: (شەهادەی شەهیدی) وەرگرت! بەڵام لە دوای هەرەسەوە، بڕوام پێی نەمابوو. چونکە هەر کەسی لە شوێنی ئەو بووایە، لە ئەو ڕۆژەڕەشەدا، شۆڕشێکی نوێی بەرپادەکرد. یا گەر ئەو ڕۆژە نەیتوانی، ئەو کارە مەزنە بکا. خۆ دواتر دەیتوانی. لەگەڵ ئەو کوڕە گەنجە لەخۆبووردووانەی، لە دەوری (پاسۆک) کۆبووبوونەوە. لەسەر خوانی ئامادەکراو دانیشێ، لەگەڵ هاوبیرەکانی خۆی خەباتبکا و بیروباوەڕەکانی بڵاوکاتەوە!

هەر ئەو ڕۆژەی (مەلاشوان) هات و بلاڤۆکەکانی بۆ هێنام، دانەیەکم لێ خوێندەوە. زۆر بەجوانی لەسەریان نووسیبوو. بەڵام ئەوانی دیکەم بڵاونەکردەوە و هەموویم، لە تونی گەرماوەکەیماڵەوەدا سووتاند! چونکە بڕوام پێ نەبوو، گەر پیاوی لە سەنگەری پارتیکی دیکەدا شەهیدبووبێ، بۆچی دەبێ، (پاسۆک) پوستەری بۆ دروستکا و بڵاوکراوەی لەسەر دەرکا؟!!

گریمان لەبنەوە، سکرتێری (پاسۆک)یش بووبێ. خۆ تازە لەڕێی کورد و (کوردستان)دا شەهیدبوو. ئیدی چ پێویستیدەکرد، لەنێوخەڵکدا ناوی بزڕێنن و بە دووسەرە باسبکرێ! لەبەرئەوە هەر زوو، نامەیەکم بۆ سەرکردایەتی نووسی، لە دید و بۆچوونی خۆم و خەڵک ئاگادارمکردن. چونکە زۆربەی خەڵکی دەیانگوت: (پاسۆک) بازرگانی بە جەستەی شەهیدەکانەوە دەکا! ئاخر لەسەریکەوە ئاهەقیان نەبوو، وابیربکەنەوە. چونکە ئەو جۆرە کەسانە، لە ڕاستی ڕووداوەکان ئاگادارنەبوون.

لە (سولەیمانی)ش، مامۆستا (هەردی، عەبدوڵلائاگرین) و هێندێ لە هاوبیرانی کۆنی (کاژیک)، بە نهێنی لە ماڵی (سوارئاغا)ی برای، پرسەیان بۆ دانابوو. من لەبەرئەوەی، تازە مامۆستا (هەردی)، لە (ئەورووپا)وە بۆ (عیراق) گەڕابووەوە و هاوبیرەکانی بەجێهێشتبوو، خۆی ڕادەسی (بەعس) کردبووەوە، بەشداری پرسەکەم نەکرد. هەرچەندە (ئاگرین) گلەیی لێ کردم، بەلام من گوێم نەدایە!
ساڵی (1988) بوو، لە شاری (ستۆکهۆلم)، چاوم بە (ئازاد) کەوت. لە ئەو بارەیەوە قسەمانکرد. ئەویش گوتی: هەڵەبوو. ساڵی (1990) لەگەڵ ملازم (کەریم)یش، باسی ئەو بابەتەمان کرد. گوتی: کاتێ بڵاوکراوەکە دەرچوو، من لە ئەوێ نەبووم و لە گوندی (چۆخماغ) بووم. پێشمەرگەکان هێنایان، هەموویم لێ وەرگرتن و دڕاندمن!

کامیلی شەفیق

(کامیل)، یەکێ لە ئەو کوڕە ئازا و بەجەرگانەی (سولەیمانی) بوو. هەر لە سەرەتای لاوێتییەوە، پێشمەرگە بوو. کوڕێکی باشبوو. لە گرتووخانەی (ئەبوغرێب)، لەگەڵ (ئازاد) یەکیان ناسیبوو. (ئازاد) قسەیەکی زۆری بۆ کردبوو، تا وای لێ کردبوو، بڕوای بە (پاسۆک) هێنابوو. کاتێ بەربووبوو. لە یەکێ لە مەفرەزەکانی (پاسۆک)، لەنێوشاردا پێشمەرگە بوو. هێندێ کاری باشیشی کرد. بەلام بەداخەوە، زۆری نەخایاند و ڕۆژی (25 .11 .1981)، چەن کەسێکی سەر بە (پارتی کۆمۆنیستی عیراق)، تەقەیان لە (مچەی بابەگەورە) کرد و (کامیل)یشی لەگەڵ بووبوو. ئەویش بەرکەوتبوو و هەردووکیان کوژرابوون. هەواڵێکی زۆر ناخۆش و زیانێکی گەورە بوو. لە (پاسۆک) کەوت!

(1981 - 1946)

پیتاککۆکردنەوە

(پاسۆک) زۆر بێ توانا و پارە بوو. خۆم دەستپێشخەریمکرد و مانگی (2)ی ساڵی (1981) بوو، بڕیارمدا، لەنێو دۆست و خزمەکانمدا، هێندێ پارەیان بۆ کۆکەمەوە. سەرەتا لە هاورێ نزیکەکانم، کەسوکاری خۆم و مامۆستاکانی زانکۆوە دەستمپێکرد.

بۆ پیتاککۆکردنەوەکەش، نامەیەکم بۆ سەرکردایەتی نارد، ئەو پێشنیازەم بۆ نووسین و داوام لێ کردن، گەر پێیان باشە، نامەیەکی جوان بنووسن و (100) دلنەیەکم بۆ بنێرن. پاشان وەڵامیاندامەوە و پێشنیازەکەیان پەسەندکرد.

کاتی خۆشی، بەبۆنەی کۆچیدوایی دوکتۆر (ئومێد نوری)ەوە، ئەم باسەم لە گۆڤاری (چەرمو)ی ژمارە (8-9)ی ساڵی (2009)، لە لاپەڕە (65)دا باسکردووە، ناوی ئەو بەڕێزانەشم بڵاوکردووەتەوە. هێندێ لە ئەولنەی نامەم بۆ بردن، نەک هەر پارەیان نەدا، بەڵکوو هێندێ قسەی ناشیرینیان کرد و دەستیان بە ڕوومەوە نا، بەڵام من هەر کۆڵم نەدا. لەگەڵ ئەوەشدا، چەن برادەرێکی دڵسۆزی وەک (عەبدوڵلاناکرین، مژدە تایەر، شوانی عوسمان فایەق، ڕەفیقی حەلواچی، ئازادی حاجی ساڵح، ئەنوەری عەلی نەجار) و لە زانکۆش (د. کەمال ئەحمەد، د. ئومێد نوری، د. فەرهاد ئەحمەد ئەمین، د. لاوچاک حسامەددین، د. کاوس عەزیز فەرەج، کەمال شالی و خالید خال)، چەن لە توانایاندا بوو، دەستی یارمەتیان بۆ درێژکردین. بۆ نموونە: (شوان)ی هاوڕێم، یەکێ لە ئەو کەسانەبوو، نامەم بۆ برد، لە هەموو کەسێ زیاتر و (200) دیناری ئەو ڕۆژەی دا!

پەرتووکۆکردنەوە

(ئازاد) داوای کۆمەڵێ پەرتووکی لێ کردم، زۆربەی ئەو پەرتووکانەش لە بازاردا نەبوون. بەڵام فەرمانبەرە ناسیاوەکانی پەرتووخانەی زانکۆم، هێندێکیان بۆ هێنام. (شوان)ی هاوڕێشم، بڕێکی زۆری پێشکەشکردین. نزیکەی (500) پەرتووکێکم کۆکردەوە و بە (مەلاشوان)دا بۆم ناردن.

دەبێ ئەوەش بڵێم، کەس وەک هاوڕێی خۆشەویستم، ڕەوانشاد دوکتۆر (فازیل فەتتاح) نەهاتەپێشەوە. چونکە نەک هەر یارمەتییاین و هێندێ پەرتووکی زیادەشی پێشکەش کردین، بەڵکوو بڕیاریشیدا، سەبارەت بە ئابووری (کوردستان)، چەن گوتارێمان بۆ بنووسێ. ئەوەبوو، یەکەمین گوتاری بۆ نووسین، پێش ئەوەی (کوردستان) بەجێبێڵم، لای (کەمالی جەمالی موختار) دامنا، تا پاکنووسیکا و بۆ دەرەوەی بنێری!

لە ڕاستەوە (مەریوان شوان، حوسێن موحەممەد عەزیز، دارەوان شوان و دوکتور فازیل قەفتان 1943 – 1996)، مانگی (11)ی ساڵی (1979)، لە ژووری بەڕێوەبەری پەرتووکخانەی زانکۆی سولەیمانی گیراوە.

دووەمین نەشتەرگەری

نەخۆشی ناسور، بۆ دووەمین جار تەنگی پێ هەڵچنیمەوە. ڕۆژبەڕۆژ زیادیدەکرد و زۆر ئازاریدەدام. پەنام بۆ دوکتور (ئەوزاد عەتار) بردەوە. گوتی: ئەم جارە دەبێ، لە نەخۆشخانە بکەوی و نەشتەرگەرییەکی گەورەت بۆ بکەم. کۆتایی مانگی مارسی ساڵی (1981) بوو، لە نەخۆشخانەی سەرەوە کەوتم، ڕەگی ناسورەکەی لە بنوبێخەوە دەرهێنا، قووڵاییەکەی پتر لە (10) سم دەبوو. ئیدی لە ئەو ڕۆژەوە، ئەو پەتایەم لە کۆڵبووەوە و حەوامەوە.

ماوەی دوو مانگ (1. 4 – 1. 6) مۆڵەتی بۆ نووسیم و دەمویست، لە زانکۆ کارنەکەم و لە ماڵەوە، خەریکی کاری خۆم بم. خەڵکێکی زۆر، خزم و برادەر لە نەخۆشخانە و ماڵەوە، سەریان لێ دام. مامۆستاکانی بەشەکەمان، زۆریان هاتن بۆ ماڵەوە و گوتیان: تازە ئەم کۆرسە دەوام مەکە و وانەکانی تۆمان، بەسەر مامۆستاکانی دیکەدا دابەشکردووە. ڕەوانشاد (نیهاد)ی هاوڕێم، ئەو دوو ڕۆژە، دەوری چۆڵ نەکردم، شەو و ڕۆژ لە خەستەخانە لەگەڵم بوو.

بەڵام (جووجە) بە هیچ شێوەیە، دەنگ و ڕەنگی نەبوو. ئیدی یەکسەر زانیم، لە دوا قۆناغی خوێندن دایە و پێویستی بە یارمەتی من نەماوە. بۆیە وردەوردە دەیەوی، خۆی دووربخاتەوە. جگە لە ئەوەی ماوەیەبوو، لەگەڵ کوڕێکی هاوپۆلی خۆیدا دەمبینی و زۆر جار، پێکەوە لە زانکۆ دەمانەوە. هەر پێکیشەوە بەرەوخواردەبوونەوە!

شەوێ لە ڕەزڵە

تازە لە دەس نەشتەرگەرییەکە ڕزگارمبووبوو، بەڵام هێشتا بەتەواوی، شوێنەکەی ساڕێژ نەبووبووەوە، هەر ئازارم مابوو. چونکە نەمدەتوانی، ماوەیەکی زۆر لەسەری دانیشم و ترومبێلیشم لێ نەدەخوڕی. دایە (ئاسکە) هات و گوتی: (مەنسوور) لە گوندی (ڕەزڵە)وە، پیاوێکی ناردووە و چاوەڕێماندەکا. منیش خێرا گوتم: کەی بڕۆین؟! گوتی: بەیانی پاش نیوەڕۆ.

سەرەتای مانگی (5) بوو، جیپێکمان گرت و هەموو پێکەوە و لەرێی (ئاوپارێز)ەوە ڕۆیشتین. دەمەوئێوارەیەکی درەنگ گەیشتین. (مەنسوور) لەگەڵ پێشمەرگەکاندا، لەنێو گوندەکە چاوەڕێی دەکردین. هەر لە ترومبێلەکە دابەزیم و یەکدیمان ماچکرد، یەکسەر جامانەیەکی دامێ و گوتی: خێرا دەماخبکە، با کەس دەموچاوت نەبینێ و نەتناسێ. پاشان ڕەوانەی ماڵی مەلای گوندەکەی کردم.

ئەو ئێوارەیە لە ماڵی مەلا، پێکەوە ساوەرێکی وشکمان خوارد و دوایش، دەستمان بە قسەکردن کرد. مەلا وایدەزانی، من (حسک)م، چونکە تا ئەو کاتە، ناوی (پاسۆک)ی نەبیستبوو، ڕەنگە لای ئەو (حسک) و (پاسوک) هەر یەک شت بووبن! ئینجا هێرشێکی زۆر توندی، کردە سەر (کۆمەڵە) و گوتی: ئەو بەچکە ئەمریمەنانە، لە ئەم ناوە کوفر بڵاودەکەنەوە و بەختوخۆڕای، کوڕی خەڵکی بەکوشتدەدەن! هەروەها گوتی: دوێنێ (ئەبوشەهاب) ناوێ، لەگەڵ پێشمەرگەیەکی زۆر لێرە بوون، بە دوای (حەمەی حاجی مەحموود)دا دەگەڕان و دەیانویست، چەکیکەن.

منیش لەبەرئەوەی نەمدەناسی، پتر گوێم لێ گرتبوو، هیچم نەدرکاند. بەڵام هێندە تێگەیشتم، ئەم مەلایانە گوێز لە هەمبانەی پووچی باوەڕی ئایینەکەی خۆیانەوە دەژمێرن، هیچ لێکدانەوەیەک، بۆ باری ژێردەسی و داگیرکردنی نیشتمانەکەیان ناکەن، (یەکێتی) بەگشتی و (کۆمەڵە) بەتایبەتی، ئەو هەموو نەبەردانەیان تواندبوو، ئەو هەموو شەهیدیان دابوو، کەچی تازە مەلای مشەخۆر، بە بێچووی ئەمریمەن ناویدەبردن!

کاژێری (9)ی شەوبوو، (مەنسوور) دوو پێشمەرگەی بەدوامدا نارد. ماڵاوایم لە مەلا کرد، جارێکی دیکە دەماخمکردەوە و لەگەڵیان ڕۆیشتم. لەگەڵ پێشمەرگەکاندا، لە قەراغ گوندەکە، چاوەڕێی (مەنسوور)مان دەکرد. دوای ماوەیە هات و گوتی: وەڵاممان بۆ هاتووە، لە ئەوانەیە ئەم شەو، هێزەکانی دوژمن جاش و سوپا، پەلاماری ئەم ناوە بدەن، لەبەرئەوە دەبێ، بە ئەم چیایەدا هەڵگەڕێین و خۆمان دامەزرێنین. ئیدی ڕانەوەستاین و هەرچی چۆنی بوو، یەکسەر هەموومان پێکەوە سەرکەوتین.

چیاکە زۆر بەرزبوو، تا سەرکەوتین، بەتەواوی ماندووبووبووم. هەر خرەبەردی لەژێرپێی یەکێکمانەوە دەردەچوو، تلدەبووەوە، یەکسەر پێشمەرگەکان گوێقولاخدەبوون و خۆیان مات دەکرد، تا بزانن چییە؟ پاشان کە بۆیان دەردەکەوت، هیچ نییە، جارێکی دیکە هەلدەسانەوە، بەرەو لووتکەی چیاکە بەردەوامدەبوون و دەڕۆیشتن.
ئەو شەوە (مەنسوور)، نزیکەی (60) پێشمەرگەی لەگەڵ بوو، بەڵام خۆی گوتی: هەموویان (پاسۆک) نین و (30) پێشمەرگەیەکی لە (شێخ کاوە) خواستبوو! من دەم و چاوم بەستبوو، تا کەس نەمناسێ. هەرچەندە چاویشم دەگێڕا، کەسم لە پێشمەرگەکان نەدەناسی. دوای ئەوەی پێشمەرگەکان بڵاوبوونەوە و بنکەی ئیشکەکانیان دانا، ئەوانی دیکە هەر یەکەیان، لەلایەکەوە لالوپاڵ لیی کەوتن. وەک هەمیشە، زەویان ڕاخست و ئاسمانیان بە خۆیاندا دا، هێندە ماندووبوون، هەر زوو خەویان لێ کەوت. ئیدی منیش دەمامکەکەم لابرد. ئینجا من و (مەنسوور)، دووقۆڵی ماینەوە، پێکەوە دانیشتبووین. گوتی: بۆیە بۆ ماڵی (شێخ موحەممەد) بانگم نەکردی، چونکە (حەمەی حاجی مەحموود) لە ئەوێ بوو. بۆئەوەی نەتبینێ. پاشان لەگەڵ پێشمەرگەکانیدا، لە ترسی (یەکێتی) بەرەو (شارەزوور) ڕۆیشتن. ئیدی دوای دووەمین سەردانی بۆ (سولەیمانی)، لە کوێدا وەستا بووین، زۆر بەوردی و هەر لە ئەوێوە، لە نووکەوە دەستپێکردەوە و باسی هەموو ڕووداوەکانی بۆ گێڕامەوە.

فەرهاد هەڵات!

سەبارەت بە وازهێنانەکەی (فەرهاد) گوتی: هەر نامەکەی تۆ گەیشت و خوێندمانەوە، ئینجا بەتەواوی، نیازی (فەرهاد)مان بۆ دەرکەوت و دەسەکەی ئاشکرابوو. چونکە دەیویست، بەدزی ئێمەوە (کوردستان) بەجێبێڵێ و بەرەو (ئەورووپا) بیقوچێنێ! لەسەر ئەوە (ئازاد) بانگیکرد و لیی تووڕەبوو. ئەویش زویربوو، وازی لە (پاسۆک) هێنا، بەرەو (ئێران) ملینا و ئێمەی بەجێهێشت. (جەلال) تا (تاران)یش بە دوایدا ڕۆی، بەڵام فریای نەکەوت و بۆی دەرچوو!
لە ڕاستیدا، من ئاگاداری ئەو بەزمە نەبووم. نەمدەزانی، (فەرهاد) پەسپۆرتی بۆ چییە، زۆر بە دڵپاکییەوە، ئەو پێشنیازەمکردبوو. وامدەزانی، بۆ کاروباری (پاسۆک)، داوای پەسپۆرتی کردووە. کەچی ئەو پیاوە باشە، وای لێکدابووەوە، من بەدەستی ئانقەست، ئەو نامەیەم نووسیوە و دژایەتییەکەم!
ڕاستییەکەی ئەوەبوو، لەگەڵ ژنەکەیدا ڕێککەوتبوون، دوای ماوەیە بەرەو (ئەورووپا) بڕوا و پاشان، ئەوانیش بە دوای خۆیدا ڕاکێشێ. چونکە وەک دواتر لە (ئازاد)م بیست، نامەی ژنەکەشی گیرابوو، بۆی نووسیبوو: ئێمە لەسەر چی ڕێککەوتین؟

دوای ئەوەی خیزانەکەشی گیرا، (فەرهاد) پتر لەسەر ئەو پلانە سووربوو، تا زووە هەڵبێ، چونکە بریاری (بەعس) وابوو، گەر یەکێ واز لە کاری پێشمەرگایەتی و کوردایەتی بێنێ، ئەوا ژن و منال و کەسوکارەکەی بەرەلادەکەن. ئەوەبوو، (فەرهاد) وازیهێنا و هەڵات، پاش ماوەیە خیزانەکەیان بەردا.

سەیر ئەوەبوو، من هەواڵی وازهێنان و ڕاکردنەکەی (فەرهاد)م پێگەیشتبوو، کەچی (فەرەیدون)ی برای، گلەیی لێ دەکردم و دەیگوت: خیزانەکەی (فەرهاد)ی برام گیراوە، تۆ سەرت لێ نەداوە. نەیدەزانی، براکەی لە (تاران)یش تەگیرسابووەوە و خیزانەکەشی چ بەزمێکی بە من کردووە!

وازهێنانی جەلال

سەبارەت بە (جەلالی حاجی حوسێن) گوتی: (جەلال) زۆر خراپ گۆڕابوو، ئێمەی بە پیاوی خۆی نەزانی و ڕێزی لێ نەدەگرتین. ئێوارەیەک ناردی بە دوامدا، کە چووم (فەرهاد عەبدولحەمید) و (فەرهاد خەفاف) دانیشتبوون، هەرچوارەوڕمان بە پێشمەرگەکانی خۆی کورانی (مام توفیق، بەکری مەلاچۆلەکە ...) گیرابوو، بەچەکەوە ڕاوەستابوون و چاوەڕێی فرمانی (جەلال)یان دەکرد، پەلامارمبدەن. گەلێ قسەی ناشیرینی پێ گوتم. منیش هیچ وەلامم نەدایەوە، بۆئەوەی خوێن لەنێوانماندا نەڕژێ و ئابڕوومان نەچێ.
(فەرهاد خەفاف) هەڵیدایە و گوتی: کاک (جەلال)، ئێمە هەموو هاوبیری یەکدین، چۆن بە ئەو شێوەیە، قسە لەگەڵ ملازم (مەنسوور) دەکەی؟ (جەلال)یش لەسەر ئەو قسەیە، لێی توورەبوو، سووکایەتییەکی زۆری پێ کرد و دەریکردەدەرەوە. (فەرهاد)یش بە دڵشکاوییەوە هەستا و ڕۆیشت. (فەرهاد عەبدولحەمید)یش زۆر لە (جەلال) پارایەوە، تا وازبێنێ و لە ئەوە پتر، لەسەر ئەو قسانە بەردەوام نەبێ. دوای ئەوە (جەلال)، هەموو چەکەکانی (پاسوک)ی برد و گوتی: چەکی خۆمە و خۆم پەیدامکردوون. پاشان هەمووی فرۆشت، خۆی و پێشمەرگەکانی (کوردستان)یان بەجێهێشت و بەرەو (سووریا) ڕۆیشتن.

دەستەقینەیەکی ڕاشکاوانە

ئینجا سەبارەت بە هەموو ڕێکخراو و پارتەکانی خۆرهەلات و باشووری (کوردستان)، باسێکی درێژی بۆ کردم. هەموو گرفتەکانیان و ڕەوشی شۆرشی بۆ ڕوونکردمەوە. منیش هەر گوێم گرتبوو، هیچ قسەم پێ نەدەبڕی، تا لە هەموو قسەکانی خۆی بووەوە و بەتەواوی، دەردی دڵی خۆی بۆ هەڵڕشتم. پاشان کە تەواوبوو، یەکەبەیەکە، وەلامی قسەکانیم دایەوە و هێندێ پرسیاریشم لێ کرد. ئینجا ڕەخنەیەکی زۆرم لێ گرتن و گوتم: ئێوە هەرگیز چاک نابن و پێش ناکەون. هەر لەسەر شێوە کۆنەکەی (کاژیک)

بەڕێوەدەبرون و کاردەکەن. گەر (فەتاح ئاغا) سکرتێری (پاسوک) بێ، بۆچی دەبێ، لە ریزەکانی (پارتی)دا کاربکا و هەر لە سەنگەری ئەوانیشدا، شەهیدبکرێ؟! چۆن دەبێ، پارتێکی نەتەوەیی بڕوای بە سۆسیالیزم هەبێ، پیاوێکی ئاغا و خاوەن موڵک سکرتێری بێ؟! دوای ئەوەی لای (پارتی)ش شەهیدبوو، بۆ بڵاوکراوەتان لەسەر دەرکرد؟!

گوتی: من لەسەر ئەو شتانە، رازی نەبووم، (ئازاد) بێ ئەوەی پرس بە کەس بکا، هەمووی خۆی دەیکرد. کاتێ کۆبوونەوەشکرا، (فەتاح ئاغا) بەشداریتێداکرد، نەیویست، خۆی ئاشکرابکا و سەر لە بارەگەی (پاسوک) بدا. بەڵکوو داوایکردبوو، ئێمە هەموومان بچین بۆ لای، بەڵام من نەچووم. جگە لە ئەوەی دەیویست، هەر وەک سەردەمی شۆڕشی (بارزانی)، بە ئاشکرا لەگەڵ (پارتی) کاربکا و لە بنیشەوە، لەگەڵ ئێمە بێ، بەڵام ئێمە داواکارییەکەیمان پەسەندنەکرد. ئیدی هەموو شتێکی بەتەواوی بۆ گێڕامەوە. سەبارەت بە (ئازاد)یش، گەلی گلەییکرد و گوتی: خۆی هەموو شتێکە، زۆر تونوتیژە و شتی سەیر دەنووسێ، دڵی هەموو لایەنەکانی لێ پەشاندووین.

بەقسەکانیدا بۆم دەرکەوت، ئەمیش گەلێ بێزارە، بڕوای بە هیچ شتێ نەماوە، بەتایبەتی دوای ئەوەی (حەمەشەوقی) شەهیدبووبوو، (فەرهاد عەبدولقادر) هەڵاتبوو، لە (سوید) دەژیا. لەگەڵ (جەلال) تێکچووبوون و وازی لێ هێنابوون. (فەرهاد خەفاف)یش شەهید بووبوو. ئیدی بەیەکجاری بێ هیوابووبوو. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا، هەر وازی لە من نەدەهێنا و داوای لێ کردم، بیمەدەمرەوە و بە هەموومان هەوڵبدەین، باری (پاسوک) چاکبکەین. منیش زۆر بەراشکاوی گوتم: گەر بارودۆخەکە وابێ و خۆشت بە دڵت نەبێ، من بۆ کوێ بێم؟! جگە لە ئەوەی بە هیچ شێوەیە، بڕوام بە ئەو شۆڕشە نییە. تا لەسەر ئەم باوەڕەشبم، بە هیچ جۆرێ بیر لە ئەوە ناکەمەوە و نیازیشم نییە، بیمەدەرەوە. چاکترین چارەسەریش ئەوەیە، واز لە خەباتی چەکداری بێنن و خەباتی رامیاری بەسیپێنکەن.

گوتی: ئێمە تازە تووشبووین، لەبەر خوێنی دوو شەهیدی وەک (حەمەشەوقی) و (فەرهاد خەفاف) نەبێ، خۆمان هەڵدەوەشێنینەوە و هەموومان دەچین بۆ (ئەورووپا). ئەوە یەکەمین جاربوو، شتێکی وا لە دەمی (مەنسوور) ببیستم. ئینجا تێگەیشتم، رەوشی (پاسوک) و کادیرەکانی بیری نەتەوەیی چۆنە. گەر بە دەیانی وەک منیش بچینەدەرەوە، تازە نە چاکدەبێ و نە بە هیچیش دەبێ! خوری (پاسوک)یش، بەرەو ئاوابووندەڕوا!

(مەنسوور) زۆر ماندووبوو، بە دەم قسەکردنەوە، هەر باوێشکیدەدا و وەنەوزدەیبردەوە. ئیدی سەری کردە سەر رانی من و خەوی لێ کەوت. ئەو پرخەی دەهات و منیش تا بەیانی، خەو لە چاوانم نەکەوت. بەڵام زۆرم لا خۆشبوو، لەنێو ئەو پێشمەرگانەدا بووم!

ئەو شەوە، مانگەشەوێکی زۆر خۆشبوو، سارد نەبوو، هەوایەکی زۆر سازگار و فێنکی هەبوو. ئاسمان ڕوون و خاوێن بوو، دونیا کشومات و بێدەنگ بوو. تا بەرەبەیان سەیری ئەستێرەگەشە ورشەدارەکانم دەکرد. هەر بیرم لە پاشەڕۆژی ئەو کوڕە گەنجانە و چارەنووسی شۆڕشەکە دەکردەوە. بەڵام لە هەموو لایەکەوە وا شێوابوو، هەرچەندە سەرمدەهێنا و سەرمدەبرد، بە هیچ شێوەیە ترووسکاییم تێدا بەدی نەدەکرد. جاروبارێش وەنەوز دەیبردمەوە و شوێنی ئەشتەرگەرییەکەشم ئازاریدەدام!

بەیانی ڕۆژبووەوە و خۆرهەڵات، هەموومان بۆ نێوگوندەکە گەڕاینەوە. من و (مەنسوور)، لە ماڵی (شێخ موحەممەد) دامەزراین و نانی بەیانیمان خوارد. ماوەیەکی دیکە ماینەوە. پاشان لەگەڵ دایە (ئاسکە) و خوشکەکانیدا، ماڵاواییمان لێ کردن و ڕێ گرفت، بەرەو (سولەیمانی) گەڕاینەوە.

دەسوەشاندن

هێندێ مامۆستای زانکۆمان هەبوو، زۆر خراپ بیریاندەکردەوە، لە بیرەوشتی و دژایەتی کورددا، شۆلیان لێ هەڵکێشابوو. دوکتۆر (عەبدولغەفوور)، لای خۆی لە (ئەمیریکا) خوێندنی تەواوکردبوو، لەنێو زانکۆدا، عەگالی لەسەردەکرد و وەک سەرسەرییەکانی فیلمی (کابۆی)، بەئاشکرا دەمانچەی هەڵدەگرت و لە پۆلدا، سووکایەتی بە کورد دەکرد. بەعسییەکی زۆر بێ ئابروو، خراپ و شۆڤێنی بوو، زۆر ناشیرین و پیسیش بوو.

لە سەرەتای کۆرسی یەکەمی پۆلی (3)دا، پێکەوە وانەی بۆماوەزانیمان وەرگرتبوو. لە دوو ڕۆژ پتر نەمتوانی، لەگەڵیدا هەڵکەم. هەر زوو لای دوکتۆر (خالید) شکاتم لێ کرد، خۆم لە بەڵا و دەنگەدەنگی (غەفوور) ڕزگارکرد. ئیدی لە ئەو ڕۆژەوە، قسەی لەگەڵ نەدەکردم و لە هەر شوێنی منی دەبینی، لێم مۆڕدەبووەوە. کەم مامۆستا و خوێندکار هەبوون، لە دەس (غەفوور) ئابڕووبیادیان نەبێ.

لە بەشەکەمان، کچێکی خوێندکار هەبوو، ناوی (ن) بوو، زۆر هاوڕێی (جووجە) بوو. گەلێ جار بە (جووجە)م دەگوت: پێویستە، واز لە هاوڕێیەتی ئەو کچە بێنی. بەڵام هیچ کەڵکی نەبوو. دیارە من باش نەمناسیبوو. لە ناسینی ئەو کچەدا، زۆر بەهەڵەدا چووبووم، چونکە وەک ڕووس دەڵێ: پێم بڵێ، هاوڕێکەت کێیە، پێت دەڵێم، تۆ کێی!

لە کۆتایی ساڵی (1980)دا، (ن) پەیوەندییەکی گەرمی، لەگەڵ (غەفوور)دا پەیداکرد. هەمیشە سواری مارسیدسەکەی دەبوو، بەنێوشاردا دەیگێڕا و لە (سەرچنار) پیاسەیان دەکرد. هێندێ جاریش، لە مەڵبەندی ڕۆشنبیری زانکۆ، پێکەوە نانیاندەخوارد. بڕواناکەم، (غەفوور) ئەو کچەی بە دڵ خۆشویستبێ، بەڵکوو تەنیا هەر سووکایەتی بە کورد دەکرد.

کچەکە خۆی خراپبوو، لەنێو خەڵکدا ناسرابوو. بووبوو بە بەعسی و بە ئاشکرا، داکۆکی لێ نەکردن و سڵی لە کەس نەدەکردەوە. وەک بیەوێ، رکەبەرایەتی خوێندکارە کوردە نیشتمانپەروەرەکان بکا!

باشبوو، لە چەن لایەکەوە، لەسەر (غەفوور) راپۆرتیان بۆ شۆرش نووسیبوو. مانگی (6) بوو، نزیک مەڵبەندی رۆشنبیری زانکۆ، بەر دەسرێژی گوللەیان دا و زۆر بە باشی بریندارایانکرد. وایان پێوە نابوو، زمانی زکماکی خۆی بیرچووبووەوە و لە نەخۆشخانە، هەر بە ئینگلیزی قسەیدەکرد. بەعسییەکان بەپەلە، بە فڕۆکەی هالیکۆپتەر بردیان بۆ (بەغدا) و دوای دوو رۆژ، گیانی پوخڵی، بە دۆزەخی ئامۆرادی شادبوو!

کاتێ (ن) ئەو هەواڵەی بیست، لە بەشەکەمان دەستیکرد بە گریان و مامۆستاکانیش سەرەخۆشییان لێ دەکرد. تا ماوەیەکیش (ن) خان، جلی رەشی بۆ لەبەرکرد. وەک باوکی مردبێ، وابوو. لە ئەوە نەچوو، ئەو ماوەیەی لەگەڵ (غەفوور)دا بووبێ. کاتێ خۆی بەفیرۆ نەدابێ، خۆشی لە پێوەندی بێڕەوشتی بینیبێ! (ئەحمەد شەوقی) راستی فەرمووە، کاتێ گوتوویەتی:

إنما الأمم الاخلاق ما بقيت فإن هم ذهبت أخلاقهم ذهبوا

دوکتۆر (خەلەف)یش، یەکێ لە ئەو بەعسییە خراپانە بوو، زۆر ئازاری خوێندکار و فەرمانبەرە کوردە نیشتمانپەروەرەکانی دەدا. لێپرسراوی (جەیشی شەعبی) زانکۆ بوو. هەمیشە بە جلی سەربازییەوە دەوامیدەکرد. لەبری پێنووس، کلاشینکۆفی هەڵگرتبوو، هەرگیز چەکەکەی لە خۆی جیانەدەکردەوە! ماڵەکەیان لە جادەی (کانیسکان)، لە تەلاری مزگەوتی (قامیشان) بوو. سەرلەبەیانییەکی زوو، پێشمەرگە ئازاکانی نێوشار، بۆی دانیشتن، هەر هاتبووەدەرەوە، دەسرێژێکی باشیان لێ کردبوو، دوو مامۆستای بەعسی دیکەی لەگەڵ بوو، هەرسێکیان وەک سەگ تۆپاندن! یەکێکیان ناوی (عەبدولجەبار سەماک) بوو. ماستەری هەبوو، لە کولێژی زانستبوو، لەسەر بێڕەوشتی، لە زانکۆی (موسڵ) دەریانکردبوو، لە زانکۆی (سولەیمانی) دامەزرابووەوە.

کاتێ ئەو هەواڵە لە زانکۆ بڵاوبووەوە، بەعسییەکان بەتەواوی زراویانچوو، ترسیان لێ نیشت و تۆقین. زۆربەی مامۆستا بەعسییەکان، بەرەو (بەغدا) و خوارووی (عیراق) هەڵاتن. لە ماوەی (2) رۆژدا، زانکۆیان چۆڵکرد. ئەوانەی مابوونەوە، لە ترساندا، رێزێکی زۆریان لە کوردەکان دەگرت. ورەی مامۆستا نیشتمانپەروەرەکانیش بەرزبووەوە و لەبنەوە، پیرۆزباییان لە یەکدی دەکرد. مامۆستا میسرییەکانیش، بۆ کوشتنی ئەو کۆمەڵە بەعسییە چەپەڵە، لە مامۆستا کوردەکان زیاتر پێیان خۆشبوو!

کێشەی خوێندکارە عەرەبەکانی زانکۆ

دەزگە داپڵۆسێنەرەکانی (بەعس)، لەنێو شاری (سولەیمانی)، بە تەواوی کۆمەڵانی خەڵکیان هەراسانکردبوو. کەسوکارێکی زۆری پێشمەرگەیان، بە بارمتە گرتبوو، رەوانەی گرتووخانەکانی نێوەراست و خوارووی (عێراق)یان کردبوون. جگە لە ئەوەی سوپای (ئوردوون)یش هاتبوون و دەیانویست، لە جەنگی (کوردستان)دا بەشداربن و دژی هێزی پێشمەرگە بجەنگن.

لەبەرئەوە سەرکردایەتی (پاسوک)، بیریان لە ئەوە کردەوە، کارێکی گرنگ و کاریگەر، لەنێو شاردا دژی ڕژێم بکەن. ملازم (شوان) لێپرسراوی دەستەی پێشمەرگەکانی نێوشار بوو، چەن شەوی بوسەی بۆ ملازم (موحسین) و سەربازەکانی دانابوو، بەڵام بۆیان ڕێک نەکەوتبوو، دەستیان لێ بووەشێنن. پاشان بیر لە ئەوە دەکاتەوە، کۆمەڵێ خوێندکاری عەرەب بگرن و بیانفڕێنن، بۆئەوەی هێندێ لە مەرجەکانی خۆیانیان بەسەردا بسەپێنن.

ئێوارەی ڕۆژی (15. 3. 1981)، ملازم (شوان) هەڵبقوازتبووەوە، بە (7) پێشمەرگەوە، سەریان لە بەشی نێوخۆیی خوێندکارە عەرەبەکانی گەڕەکی (سابوونکەران) دابوو، وەک بەشێ لە هێزی تایبەتی سوپای (عێراق)، خۆیان بە خوێندکارەکان ناساندبوو. بە ناوی کۆبوونەوەی (بەعس)ەوە کۆیانکردبوونەوە و قسەیان بۆ کردبوون.

ملازم (شوان) خەڵکی (کەرکووک)ە و زمانی عەرەبی باش دەزانێ، بە شێوە زمانێکی زۆر ڕەوان، قسەی بۆ کردبوون. داوای لێ کردبوون، دژی یاخیبووە کوردەکان پارمەتییدەن و چەک هەڵگرن. پاشان پرسیاری لە خوێنداکارەکان کردبوو، کێ لە پارتی (بەعس)دا کاردەکا و پلەکانیان چییە؟ ئەوانەی ئەندامبوون و پلەی بەرزیان هەبوو، هەموویان دەستیان هەڵبڕیبوو، ئامادەیی خۆیان پیشاندابوو، چەک هەڵگرن. ئەویش ئەو خوێندکارانەی جیاکردبووە و لە ژوورێکدا کۆیکردبوونەوە، (30) کەسی پلە بەرزی لێ هەڵبژاردبوون و پێش خۆیانی دابوو، هەر زوو بە چیای (گۆیژە)دا سەریخستبوون و لە شار دەریکردبوون. زۆربەی هەرە زۆریان خوێندکاری (ئوردوون)ی بوون و چەن عەرەبێکی بەعسی (عێراق)یشیان تێدابوو.

بەیانی ڕۆژبووەوە، ئەم پرۆسە گەورەیەی پێشمەرگە کردی، لەنێو شار بە گشتی و زانکۆ بە تایبەتی دەنگیدایەوە. ترس و لەرزێکی زۆری، لە دڵ و دەروونی خوێندکار و مامۆستا عەرەبەکاندا چاند. هێزە ئاسمانییەکانی دەوڵەتی داگیرکەری (بەعس)، بە فڕۆکەی هالیکۆپتەر، ئاسمانی نێوچەکەیان پڕکرد و بە دوای خوێندکارەکاندا دەگەڕان. بەڵام هیچیان بە هیچ نەکرد و نەیاندۆزینەوە. ناچاربوون، پێوەندییکەن و بزانن، چییان دەوێ؟! (پاسۆک) دوو داواکاری هەبوو:

* سوپای (نوردوون) لە (کوردستان) بکشێتەوە.
* خێزان و کەسوکاری پێشمەرگەکان بەرلابکەن.

بەلام (سەددام) ئەو پیاوە نەبوو، گیانی کۆمەلی خوێندکاری عەرەبی لا گرنگ بێ و گوێ لە داواکارییەکانی پارتێکی کوردی بگرێ، با عەرەب و بەعسیش بێ! بۆیە ئەو گرفتە، هەر وا بێ چارەسەر مایەوە و ماوەیەکی زۆری خایاند. لە ئەو کاتانەشدا، فەلەستینییەکان داوایان لە (یەکێتی) کردبوو، خوێندکارەکان بەرەلاکەن. لەبەرئەوە لە هەموو لایەکەوە، گوشارێکی زۆریان بۆ (پاسوک) هێنابوو. تەنانەت هێزێکی (300) کەسیان بە سەرکردایەتی (مەلابەختیار) کۆکردەوە، پەلاماری بنکە و بارەگەکانی (پاسوک) بدەن و خوێندکارەکانیان لێ بسەننەوە.

لەگەل ئەوەشدا، سەرکردایەتی (بەعس) دواکارییەکانی (پاسوک)یان رەتکردەوە، کەچی هەر دوای ماوەیە، خۆیان سوپای (نوردوون)یان لە (کوردستان) کێشایەوە و کەسوکاری هێندی لە پێشمەرگەکانیشیان بەرەلاکرد، وەک بریارێکی خۆیان جێبەجێیانکرد، هەر وەک هیچ شتێ رووی نەدابێ، خوێندکارەکان نەفرێنرابن و هیچ پێوەندییەکیشی، بە داواکارییەکانی (پاسوک)ەوە نەبێ!

پێوەندییەکی سادە

رۆژبەرۆژ تا دەهات، من و (جووجە) زیاتر لە یەکدی دووردەکەوتینەوە. ناکۆکییەکانی نێوانمان زیادیدەکرد. من لای خۆمەوە هەولمدەدا، لە ئاوێنەی دل، خانەکانی مێشک و کەژاوەی ئەندیشەی خۆمدا، وێنەی شێواوی بەتەواوی بسرمەوە. ئەویش هەستی بە ئەوە کردبوو، زۆر مەیلی نەمابوو. هیچیشمان هەنگاوێکمان نەنا، تا هەولبدەین، پێکەوە دانیشین و گرفتەکانی نێوانمان چارەسەرکەین. ئیدی بێ ئەوەی هەستیپێبکەم، یا پلانی بۆ دانێم، تووی خۆشەویستییەکی نوێی دیکە، لە بنەی هەتیوی خێرنەدیومدا دەروا، وردە وردە چەکەرەیدەکرد و سەریدەردەهێنا. بەلام بێ ئەوەی بزانم، بۆ و چیم دەوێ؟

ئەو ئێوارەیەی سالی (1970)، لە ئاهەنگی نیشانەکردنی مامە (سالح) و (گەلاوێژ)ی دەزگیرانی بووم، گەلێ وێنەمان گرت. لە یەکێ لە ئەو وێنانەدا من و مامم و دەزگیرانەکەی دانیشتبووین، لە پشتمانەوە، (ئاوات)ی خوشکە چکۆلانەکەی خاتوو (گەلاوێژ) وەستابوو، ئەویش لە وێنەکەدا دەرچووبوو. ئەو کاتە تەمەنی (10) سالانبوو. ئیدی من لە ئەو رۆژەوە، تا سالی (1980) نەمبینیبووەوە. (ئاوات) کچێکی زۆر جوانبوو، تازە پەیمانگەی ژمێریاری تەواوکردبوو.

خۆشەویستیی و ژنهێنان

ئەو کیژانەی، لە سەردەمێکی دیاریکراوی ژیانی لاوێتیمدا، خۆشمویستوون، چەن ساڵێکی تەمەنی خۆم، لەگەڵدا بەهەدەردابوو، وەک تاوس وابوون، چونکە تاوس، باڵندەیەکی زۆر ئێسکسووک و جوانە، پەڕ و باڵێکی کەڵی جوان و ڕەنگینی هەیە، بەڵام نەگۆشتی دەخوری و نە بەکەڵکی هیچیش دێ! ئاخر هەمیشە، لە قوناغە جیاجیاکانی ژیانمدا، چەن کیژێکی لاواز و ترسنۆک، هەڵپەرست و بێ هەڵوێستم خۆشویستووە، هەڵبەتە لە کاتێکی نالەبار و لە شوێنێکی نەگونجاودا، دڵداریمکردووە. بۆیە هەموو درەختەکانی باخی خۆشەویستیم، بێ بەربوون! بەڵام هەمیشە بڕوام بە ئەوە هەبووە و هەیە، خۆشەویستی لە هەموو تەمەنێکدا، لەدایکدەبێ، چەن جاری دووبارەدەبێتەوە، بەروکی مرۆ دەگری و وازی لێ ناهێنێ، وەک تووی گوڵەباخ دەڕوێ و گوڵی جوانی بۆنخۆش دەگری، سەراپای ژیانی مرۆ دەگۆڕێ و دەیرازێنێتەوە!

ئەز جگە لە خۆشەویستی یەزدان، بڕوام بە هیچ جۆرە خۆشەویستییەکی نەمر نییە. هەموو خۆشەویستییەکیش، گەر ئەنجامێکی باشی نەبێ، ڕیزی لێ نەگیری، بەرەبەرە لەبیردەچێتەوە و وەک بیرەوەرییەک، لە ژیانی مرۆدا دەمێنێتەوە! ئەم بۆچوونەشم، لە ڕەشبینی و نائومێدییەوە نییە، بەڵکوو لە ڕیالبینی و گەشبینییەوە هاتووە، لە ئەنجامی ئەزموونێکی تایبەتی خۆم و هاوەڵەکانمەوە، لام دروستبووە و پێموایە، بەگوێرەی قوناغەکانی تەمەن، مرۆ دەبێ، چێژ لە ژیانی تایبەتی خۆی وەرگری، واتە، ئەو تەمەنە کورتەی یەزدان پێی بەخشیوە، بە خۆشی و کامەرانی بەسەربیەری، هێندە بیر لە ناخۆشییەکان بکاتەوە، کەڵکیان لێ وەرگری، تا جارێکی دیکە، بەرۆکیان نەگرێتەوە! ئەگینا کەس نییە، دوای جیابوونەوە و لەدەستدانی خۆشەویستی، یا مردنی کەسێکی نزیکی بتوانێ، لەسەر ژیان بەردەوامبێ. چونکە ژیان خۆی پرۆسەیەکی سرووشتی و زیندووە، هەر بەردەوامە و هەر بەردەوامیشدەبێ، چاوەڕێی کەس ناکا و پرسیان پێ ناکا!

لەبەرئەوە بڕواناکەم، هیچ شتێ لە ژیانی مرۆدا، هێندەی خۆشەویستی و نیشتمانپەروەری ڕاستەقینە، بە تام و خۆش بێ، مرۆ چێژی لێ وەرگری و لە بەهەشتی دڵداری و سەرفرازیدا، بە خۆشی بژی! بە مەرجێ ڕاست، خاوێن، بێغەل و بنچینەیەکی هەبێ، لەسەر بناغەی ڕێز و خۆشەویستی بەرابەری هەڵچنرابێ، وەک گوتوویانە: دڵ ئاوێنەی دڵ بێ! جا نازانم، ئەوانەی لە ژیاندا خۆیان وشککەکەرد، بڕوایان بە خۆشەویستی و ئەڤین نییە، کاتی خۆیان چۆن بەسەردەبەن، بیر لە چی دەکەنەوە و چۆن دەژین؟!

دوای ئەوەی لەگەڵ (جوورجە)، پێوەندییەکەمان سەرکەوتوو نەبوو، بە هیچ شێوەیە لە ژیان و خۆشەویستی ڕاستەقینە نائومێد نەبووم. بەڵام پتر بیرم لە ئەوە دەکردەوە، هەر

خۆشەویستییەک، زۆر درێژەبکێشێ، ئەنجامەکەی باش نابێ، چونکە سەردەمەکان جیاوازن و سەردەمی (شیرین و فەرهاد، خاتووزین و کاکەمەم، لەیل و مەجنوون ...) نەماوە، هەم دونیا و هەم خەڵکیش گۆڕاون! لەبەرئەوە بیرم لە ئەوە دەکردەوە، گەر چیرۆکێکی نوێی دیکەی خۆشەویستی، لە دەرگەی دڵە ناشادەکەمی دا، ئەوا هەر زوو یەکلاییدەکەمەوە و خێزانێکی چکۆلانە پێکدێنم. چونکە تازە لە تەو تەمەنەدا نەمابووم، سەرەڕاوی خۆشەویستییەکی دیکەی نوێی دابرێژخایەن. لەگەڵ هیچ کیژە کوردێکدا گرێدەم. جگە لە ئەوەی، لە ئەنجامی ئەو هەموو ئەزموونەی لە ژیانمدا کەڵەکەبووبوون، بۆم دەرکەوتبوو، هەر خۆشەویستییەک، ماوەیەکی دوورودرێژ بخایەنێ، ناکۆکی و گرفت، لەنێوان خۆشەویستەکاندا دروستدەبێ و چاوەڕوانی پاشەڕۆژێکی زۆر باشی لێ ناکرێ!

بۆ نموونە: من و (ژیان)، نزیکەی (3) ساڵ پێکەوەبووین. من و (جووجە)ش بە هەمان شێوە، نزیکەی (3) ساڵ پێوەندی خۆشەویستیمان هەبوو. بەڵام پێک نەگەیشتین و ئەوەش ئەنجامەکەی بوو. بۆیە بڕیارمدا، یەکسەر ژنبێنم!

دیارە، دوای ئەوەی ئەو شتانەم لە (جووجە) بینی، ئیدی بەیەکجاری بڕیارمدا، وازی لێ بێنم. لە ڕاستیدا، هەر لە مانگی دووەوە، هەموو ڕۆژێ هەستمدەکرد، مەیلێکی تایبەتیم بۆ (ئاوات) هەیە. لە سەرەتای مانگی مارسدا، پتر لە یەکدی نزیکبووینەوە، حەزمدەکرد، هەموو ڕۆژێ ڕووخساری جوان و شیرینی ببینم. گوێم لە دەنگە بەسۆزەکەی بێ. هەستمدەکرد، گەر ڕۆژێ نەیبینم، بیریدەکەم، لە دڵی خۆشمدا دەمگوت: تۆ بڵێی، ئەوە تووی خۆشەویستییەکی نوێ بێ، لە نێنجانەی دڵمدا بڕوێ و چەکەرەبکا؟! ئەدی خۆشەویستی چییە، گەر ئەوە نیشانەکانی نەبێ؟!!

ئەوەبوو، لە مانگی (5)دا داوای (ئاوات)م کرد. دوای ماوەیەکی کورت، وەڵامیاندایەوە و قایلبوون. هەر زوو هەردووکمان، پێکەوە چووین بۆ (کەرکووک)، ئەڵقە و دیاریمان کڕی. لەبەر ئەو ڕەوشە خراپەی (کوردستان)یش، نە شەکراومان خواردەوە و نە ئاهەنگیشمانگێڕا! ڕۆژی (27 5 1981)یش مارەمکرد. ئیدی شەو و ڕۆژ پێکەوەبووین و لە یەکدی دانەدەبڕاین. ئەو ماوەیەمان، زۆر بە خۆشی بەسەربرد. لەگەڵ (شوان)ی هاوڕێم و (سەیران)ی دەزگیرانیدا، هەمیشە لە سەیران و گەڕان بووین. ڕۆژبەڕۆژ تا دەهات، پتر لێی شارەزادەبووم، ڕێز و خۆشەویستیمان، بۆ یەکدی زیاتردەبوو.

گرنگ ئەوەبوو، ماڵی خەزوورم، کوردایەتییان بە شیرەوە خواردبوو، کچ و کوڕیان، زۆر نیشتمانپەروەربوون. لەبەرئەوە ماڵەکەیان بۆ من، وەک بنکەیەکی نهێنی (پاسۆک)ی لێهات. هەموو مۆر و دەکۆمێنتەکانی (پاسۆک)م، لە ئەوێ شاردەوە، خاتوو (ئافتاو)ی خەسووم، هەمووی بۆ حەشاردەدام. چونکە هیچم لێ نەدەشاردنەوە و ئەوانیش، ئاگایان لە هەموو هەڵسوکەوت و کارەکانم بوو!

سەرلەبەیانی مانگی (5)ی ساڵی (1981)، لە باخچەکەی ماڵی خەزوورم گیراوە.

بڕیارێکی چاوەڕواننەکراو

بەعسییەکان بە هیچ جۆری نەیانتەتوانی، کۆنتڕۆڵی نیوشاری (سولەیمانی) بکەن و گیانی کادیرەکانیان بپارێزن. چونکە هەر وەک (سەددام) دەیگوت: (سولەیمانی شارێکی سەرسەختە!) لەبەرئەوە ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی (بەعس) بڕیاریاندا، زانکۆی (سولەیمانی) بۆ شاری (هەولێر) بگوێزرێتەوە.

ئەو هەواڵە، هەواڵێکی زۆر ناخۆشبوو، زیانێکی زۆر گەورەی، بە زانکۆ و خەڵکی شارەکە گەیاند. کەس چاوەڕێی ئەو بڕیارە نابەجێیەی نەدەکرد. بەڵام (سەددام) پیاوێکی هێندە سەیربوو، هەرچی بە بیر و هۆشی مرۆڤدا نەدەهات، ئەو دەیکرد! بۆیە بڕیاردرا، ڕۆژی (15. 7. 1981)، دەس بە گواستنەوەی کەلوپەلەکانی زانکۆ بکەن.

ڕەوشی کوردستان و شۆڕش

دوای ئەوەی ئەو بڕیارەدەرچوو، بە هیچ شێوەیە نەمدەویست، بچم بۆ (هەولێر) و پابەندی بڕیارەکەبم. جگە لە ئەوەی، ڕەوشی نیوشاری (سولەیمانی) بە تایبەتی و (کوردستان) بە گشتی، ڕۆژبەڕۆژ بەرەو خراپتردەڕوی. لەلایەکەوە هێندەی نەمابوو، لەدایکبووانی ساڵی (1950)، بۆ ڕاژەکردنی سەربازی بانگکرێن. منیش لە ئەو جۆرە کەسانە نەبووم، سەربازی بۆ دەوڵەتی داگیرکەری (بەعس) بکەم و دژی گەلەکەی خۆم، چەک هەڵگرم!

لەلایەکی دیکەشەوە، (سەلاح)ی برام، پێشمەرگەی (یەکێتی) بوو، بە سەردان هاتبووەوە، نامەیەکی (ئازاد)ی بۆ هێنابووم، بۆی نووسیبووم: خۆت فریای خۆت نەکەوی، کەس فریات ناکەوی. گەر ناتەوێ، بیبەدەمرەوە، ئەوا لە (سولەیمانی) دامەنیشە و بۆ شوێنێکی دیکە برۆ. هەر بە نامەکەیدا زانیم، لەگەڵ (یەکێتی) زۆر ناکۆکن و تەنگیان پێ هەڵچنیون، پێیان لێ کردوونەتە کەوش و بەیانەوێ، سەریان پێ شۆڕکەن. بە ناچاری ماوەیە خۆم شاردەوە، لە شوێنە گشتییەکان، زۆر خۆم دەرنەدەخست. بە ڕۆژ لە زانکۆ نەدەجوولام و تا کاژێری (5)ی ئێوارە، کارمدەکرد. ئێوارانیش لە خوێندنگەی شەو، وانەی کیمیام بە پۆلی یەک دەگوتەوە. پاشان لە ئەوێشەوە، لەگەڵ هاوڕێکانمدا شەوەکەمان لە یانەی فەرمانبەران بەسەردەبرد. دوایی دەڕۆشتمەوە و هەر شەوەی لەماڵی دەمنووستم، بەڵام بەزۆری، لە ماڵی (شوان)ی هاوڕێم و لە (سەرچنار) لە ماڵی مامم دەمامەوە!

لەبەرئەوە هیچ چارم نەما و بڕیارمدا، خۆم یەکلایکەمەوە و بەجێدەرمەوە. هەموو شتێکم لەنێوشاردا برانەوە. ترومبێلەکەم فرۆشت. ئەو پەرتووکانەی لەنێوشاردا کۆمکردبوونەوە، لەگەڵ (مەلاشوان)دا، بۆ ماڵی هاوبیرێکی دیکە گواستمانەوە. (مەلاشوان)م بە (مژدە تایەر) ناساند. تا دوای من، پێوەندی نێوشار و دەرەوە نەپچڕێ. (مژدە) لەجێی من بوو بە لێپرسراوی لقی (سولەیمانی) و هەموو شتەکانم دایە. لەگەڵ (ئاوات)یشدا ڕێککەوتین، بیهێنەدەرەوە، ئەویش لەگەڵم بێ و یارمەتیماندا. بەڵام سەبارەت ئەو بڕیارەی خۆم، هێشتا بە برادەرانی سەرکردایەتیم نەگوتبوو!

من لە ئەم بیرکردنەوە و تەگبیرکردنەدا بووم، کەچی لەپڕ لە (شارباژێر)، شتێکی زۆر ناخۆش و دڵتەزێن ڕوویدا، هەموو نەخشە و پلانەکانی منی، بەجارێ گۆڕی، وەک دەڵێن: ڕیسەکەی کردمەوە بە خوری! چونکە (یەکێتی) و (پاسوک)، پەلاماری یەکتریان دا، دەمیان بە خوێنی یەکدی سووربوو، سەری دونیان لە (پاسوک) هێنایەوەیەک!

شەڕی نێوان یەکێتیی و پاسۆک

ئەوەتەی (پاسوک) و پارتەکانی دیکە لە (یەکێتی) جیابووبوونەوە، ئەندامانی سەرکردایەتی (یەکێتی) دەیانویست، هەموو (کوردستان) بەگشتی و شاری (سولەیمانی) بەتایبەتی کۆنترۆڵکەن، بەتەنیا هەر خۆیان هەبن، هیچ کەس و لایەنێکی دیکە نەبێ، هاوبەشییانبکا و ڕێی کەس نەدەن، چالاکی بنوێنێ. ئەمەش تێڕلێنینێکی توندڕەوانەی پەرگیرانە بوو.

ئەو کاتەش سەردەمی گەشەکردن و بەهێزبوونی (پاسوک) بوو، لاوێکی کوردپەروەری زۆر، ڕوویانتێکردبوون و کاریاندەکرد، ڕۆژبەڕۆژ پەرەیدەسەند و زیادیدەکرد. لای جەماوەری گەل، ڕێزێکی تایبەتیان هەبوو، بەتایبەتی هێشتا (پاسوک)، لە جەنگی چەپەلی

نێوخۆوە تێوە نەگلابوو. سەرانی (یەکێتی)ش دەمێبوو، خۆیان لە هاوبیرانی (پاسۆک) دەخواردەوە و دانیان لێ دەکرووشتن. چونکە سەرکردایەتی (پاسۆک)، زۆر ئازایانە و بەراشکاوی، لە بڵاوکراوەکانیاندا دژی جەنگی کوردکوژی، دید و بۆچوونی خۆیان دەردەبڕی، کارە خراپەکانی (یەکێتی)یان لەقاودەدا و پێوەندیشیان لەگەڵ (پارتی)، زۆر باشبوو. هەروەها لەنێوشاریشدا، کۆمەڵی چالاکی سەربازییان نواندبوو، دەستێکی باشیشیان لە کادیرەکانی (بەعس) و هێندێ خۆفرۆشی کورد وەشاندبوو، خوێنکارەکانی زانکۆشیان فراندبوو. ئەمانە هەموویان پێکەوە، دەلاقەیەکی گەورەیان، لە پێوەندییەکانی نێوان (پاسۆک) و (یەکێتی) درووستکردبوو!

لەبەرئەوە بۆ بیانوویەک دەگەڕان، تا پەلاماری (پاسۆک)یش بدەن. لە هەر گوندێ، هاوبیرانی (پاسۆک)ی لێ بووایە و قسەیان بۆ خەڵک بکردایە، ئەوان دەچوونە سەر خەڵکی گوندەکە، هەرەشەیان لێ دەکردن و دەیانگوت: نابێ، ڕێزیان لێ بگرن. نانیان بدەنێ و گوێ بۆ قسەکانیان ڕادێرن. بڵاوکراوەکانیان دەدڕاندن. ئەو درووشمانەی بە ناوی (پاسۆک)یشەوە، لەسەر دیواری مزگەوتی گوندەکان دەنووسران، هەموویان دەکوژاندنەوە. بە کورتییەکەی، تەنگیان پێ هەڵچنیبوون و دەیانویست پەڕ و باڵی (پاسۆک) بکەن و توانای فڕینیان نەهێڵن!

(فارس، بێستوون و دارا)، سێ پێشمەرگەی (پاسۆک) بوون. لە ناوچەی (شارباژێڕ) لە گوندی (مامەخەلان) بوون. (بێستوون) پێشمەرگەیەکی لاوی تازە پێگەیشتووی ئازای جەربەزەی دەستوەشێنی (پاسۆک) بوو، بە (بێستوونە سووری ئاسنگەر) ناسرابوو. لەنێو شاردا سێ جار، دەستی لە هێزەکانی دوژمن وەشاندبوو. سەرانی (یەکێتی)، بە ئەو جۆرە چالاکی و ئەبەردانە، زۆر تەنگەتاوبووبوون و تەنگژەگرتبوونی، وایاندەزانی، لە ناوبانگ و دەسەلاتی ئەوان کەمدەکاتەوە. یا (کوردستان) و شۆڕشەکەی، تەنیا موڵکی ئەوانە، هیچ گرووپ و پارتێکی دیکەی ڕامیاری نابێ، بێ پرسی ئەوان، ئەو جۆرە کارانە بکا!

لەبەرئەوە ڕۆژی (24. 6. 1981)، هێزێکی (یەکێتی) ژمارەیان (36) پێشمەرگە بوو، لە گوندی (مامەخەلان) نوزیبووبانەوە، پەلاماریاندابوون، (فارس) و (بێستوون)یان کوشت بوو. (دارا)ش منداڵکاربوو، ڕایکردبوو. خەڵکی گوندەکە بەزەییان پێدا هاتبووەوە، دڵهێرەیەک لەنێو کادانی ماڵەکەی خۆیدا شاردبوویەوە. پێشمەرگەکانی (یەکێتی)ش، زۆر بە دوایدا گەڕابوون، بەڵام نەیاندۆزیبووەوە. پاشان (دارا) خۆی دەربازکردبوو، خۆی گەیاندبووە گوندی (گەرەدێ)، ڕووداوەکەی بۆ ملازم (کەریم) و ئەوان گێڕابووەوە.

ئەو کاتە زۆربەی ئەندامانی کۆمیتەی سوپایی ئەفسەرەکان (کەریم، شوان، سەیفوڵڵا و نەسرەدین)، لە ئەوێ بوون. نزیکەی (60) پێشمەرگەشیان لەگەڵ بوو. کاتێ پێشمەرگەکان

گوێیان لە قسەکانی (دلێرا) بووبوو. هەموویان گوتبوویان: یا چەک دادەنێین، یا دەبێ، تۆڵەی هاوبیرەکانمان بکەینەوە. گەر ئێستە هیچ نەکەین و بیدەنگبین، پێشمەرگەکانی (یەکێتی)، سواری سەرمان دەبن و هەموومان دەکوژن. پاشان هەر (4) ئەفسەرەکە کۆبووبووبوونەوە و بڕیاریاندابوو، تۆڵەی (فارس) و (بیستوون) بکەنەوە.
پێشمەرگەکانی (پاسوک)، شەڕ لەنێو گوندەکەدا نەمابوونەوە، بەڵکوو ئێوارە بە چیاکەی پشت گوندەکەدا سەرکەوتبوون و لە ئەوێ مابوونەوە. مامۆستا (جەمال) ناوێ، لێپرسراوی دەستەیەکی پێشمەرگەی (یەکێتی) بوو. (6) پێشمەرگەی لەگەڵ بووبوو، لەنێو شاری (سولەیمانی) گەڕابوونەوە و لە (گەڕەدێ) لایاندابوو. ڕۆژی (25. 6. 1981)، پێشمەرگەکانی (پاسوک) هەرچواردەوری گوندەکەیان گرتبوو، لێیان بووبوو بە شەڕ، لە ئەنجامدا (جەمال) و پێشمەرگەکانی (یەکێتی) و پێشمەرگەیەکی (پاسوک)یش کوژرابوون.
ئەم هەواڵە جەرگبڕە، بە هەموو (کوردستان)دا بڵاوبووەوە. کۆمەڵانی خەڵک بێ ئەوەی، گوێ بە ئەوە بدەن، لەسەر چی بووە و کێ دەستپێشخەربووە. جگە لە (پارتی) دووشەشیان بوو، یەکسەر زۆربەی هەرە زۆری ڕۆڵەکانی کورد، دژی ئەو کاردانەوەیەی (پاسوک) وەستانەوە. سەرکردایەتی (یەکێتی)ش نیازیانوابوو، پێشمەرگە و ئەندامانی (پاسوک)، بەیەکجاری لەنێوبەرن و پاکتاویانکەن. بۆیە فرمانیان بۆ هێزەکانیان دەرکرد، لەنێوشار و شاخ، هەڕەشەی مەرگ لە هەموو ئەندامان و پێشمەرگەکانی (پاسوک) بکەن، تا وازبێنن. کار لەگەڵ (پاسوک) نەکەن و دانیشن. گەر وازنەهێنن، هەموویان بکوژن!
بەڕاستی، کاتێ ئەم هەواڵە جەرگبڕەم بیست، بێ ئەوەی هێشتا، هەموو ڕەهەندەکانی ئەو کارەساتە بزانم، بەجارێ تاسام، وڕبووم، ئەژنۆم شکا و جەرگم بڕا! چونکە ئەوەی من لێی دەترسام، زۆر خراپ ڕوویدا. ئاخر هەمیشە لە ئەو نامانەی بۆ سەرکردایەتیم دەنارد، هەموو جارێ پێم لەسەر خاڵێ دادەگرت، دووبارەمدەکردەوە و دەمنووسی: بە هیچ شێوەیە نابێ، (پاسوک) خۆی لە قەرەی جەنگی نێوخۆی نێوان (پارتی) و (یەکێتی) بدا و دەبێ، دۆستایەتی هەموو لایەنەکان بکا، ڕۆڵی ماسەی ڕیشسپی ببینێ و هەوڵێکی زۆریان لەگەڵ بدا. کۆتای بە ئەو ناکۆکی و جەنگە نێوخۆییەی نێوانیان بێنن. چونکە ئێمە خۆمان بە نەتەوەیی دەزانین و خەڵکی نەتەوەیش هەرگیز نابێ، بەشداری ئەو جۆرە جەنگە چەپەڵانە بکا و دەستی بەخوێنی براکانی خۆی سووربێ!
بەڵام تازە کارەساتەکە ڕوویدابوو، منیش نەمدەزانی، چۆن وەڵامی خەڵک بدەمەوە. سەیر ئەوە بوو، زۆربەی خەڵکی (سولەیمانی)، جیاوازییان لە نێوان (شێخ مەنسووری شێخ کەریمی حەفیدای پارێزەری سەر بە (حسک) و (شێخ مەنسووری شێخ کەریمی

حەفید)ی ئەفسەری ئەندامی سەرکردایەتی (پاسوک)دا ئەدەکرد. بە خوڕای تاوانباریان ئەکردین و زۆر بیوێژدانانە، تفەنگیان بە تاریکەشەوە دەنا و دەیانگوت: ئەم ڕووداوە، دەستی (شێخ جەعفەر)ی پارێزگاری (سولەیمانی) تیدا هەیە، چونکە خالی (شێخ مەنسووری حەفید)ی پارێزەربوو، وایاندەزانی، ئەویش (پاسوک)ە، یا هەردووکیان یەک کەسن!

لە هەمووشی سەیرتر ئەوەبوو، پێش ئەوەی ئەو کارەساتە ڕوویدا، نامەم بۆ باپیرم بردبوو، یارمەتی (پاسوک) بدا. ئەویش بڕیاریدابوو، زەکاتی ئەو ساڵەمان بداتێ. بەڵام دوای ئەو ڕووداوە، سەرم لێ دایەوە و داوای یارمەتییەکەم لێ کرد. مامە (بەکر)م گوتی: باشبوو، دواکەوتی و زەکاتەکەمان بە ئەو پیاوکوژانە نەدا، چونکە (7) پێشمەرگەی (یەکێتی)، بە دەستی ئەو جاشانەی (شێخ جەعفەر) شەهیدبوون، ئێمەش پەشیمانبووینەوە و یارمەتییان نادەین.

بەڕاستی، دوای ئەو کارە هەڵەشەیەی، ئەو برادەرانە کردیان، یەک کەس ئامادە نەبوو، نەک هەر یارمەتیمان بدا، بەڵکوو تەنانەت دانێکی خێریشمان پێدابێ، منیش پێتاک کۆکردنەوەکەم وەستان. هەرچی چۆنی بوو، لە (700) دینار زیاترم بۆ کۆنەکرایەوە. کاتێ ڕۆیشتیشم، پارەکەم دا بە (مژدە تایەر)، بۆیان بنێری.

ئاگادارکردنەوە

ملازم (عومەر)، لێپرسراوی بیرۆی سەربازی (یەکێتی) بوو، بەپەلە نامەیەکی بۆ (مازنی عوسمان فایەق) هاوڕێم ناردبوو، داوای لێ کردبوو، من و (شوان)ی برای ئاگادارکاتەوە، ئاگامان لە خۆمان بێ. تا دەمرم، چاکەی ئەو پیاوە کوردپەروەرەم بیرناچێتەوە و دوای ڕاپەڕینیش، شەوێ لە (لەندەن) پێکەوەبووین، زۆر سوپاسمکرد و گوتی: من ویستوومە، لە ئەوە زیاتر، خوێن نەڕژێ!

جگە لە ئەوەی ئەو کاتە، (شێخ ناسری حەفید)، لە دەرەوەبوو، هێشتا خۆیان لەسەر هیچ لایەک ساغ نەکردبووەوە، بەڵام دۆستایەتی لەگەڵ (یەکێتی)دا هەبوو. ڕۆژێ گوێی لێ دەبێ، لە چاپەمەکەی (نەوشیروان مستەفا)دا، هێندێ ئەندامانی سەرکردایەتی ناوی من دەهێنن و دەڵێن: (شێخ حوسێن)، لێپرسراوی ڕێکخستنەکانی نێوشاری (پاسوک)ە و دەبێ، بکوژرێ. (شێخ ناسر)یش وەک دۆستێکی (پاسوک) و هاوڕێیەکی نزیکی خۆم، بەپەلە خۆی گەیاندەبووە (ئازاد)، ئەو هەواڵەی پێ ڕاگەیاندبوو، گوتبووی: وەڵامی بۆ بنێرن، ئاگای لە خۆی بێ و تا لایەبەلایەکدا دەکەوێ، ماوەیە خۆی بشارێتەوە، چونکە (یەکێتی) دەیکوژێ!

بێ ترومبێل هیچم بۆ نەدەکرا، چونکە نەمدەتوانی، ئیشەکانم بەپەلە راپەڕێنم. لە ئەوەش دەترسام، گەر بەپێ بگەڕێم، لە کۆڵانێ یا لەسەر جادەیەک، منالی بێژن و بە فیشەکی سارێمکاتەوە. لەبەرئەوە خێرا لاداێکم لە خوالێخۆشبوو (لەتیفی حاجی فەرەج)ی هاوڕێم کڕی و گوتی: هەر کاتێ ویستت، بیفرۆشیتەوە، خۆم لێت دەکڕمەوە. ئەو ماوەیەی لەنێو شاردا بووم، هەموو ئیشەکانی خۆمم پێ جێبەجێکرد.
رۆژی (1. 7. 1981)، بەپەلە نامەیەکم بۆ سەرکردایەتی نووسی و بە (مەلاشوان)دا ناردم، تا بزانم، هۆی راستەقینەی ئەو کارەساتە چی بووە؟! نیازی چیان هەیە؟! بۆم نووسیبوون: هەڵەیەکی زۆر گەورەتان کردووە و کەلی سەرزەنشتمکردبوون، ئێوە لەبری دوو پێشمەرگەی (پاسوک)، حەوت پێشمەرگەی (یەکێتی)تان کوشتووە! ئەمە هەر لە تۆڵەسەندنەوەی تیرەگەری دەچێ، لەبری مریشکێ، مانگایەک بکوژنەوە! بەڵام بە هیچ شێوەیە، دەنگ و رەنگی (مەلاشوان) نەبوو. لەبەرئەوە لە تاوانێدا، هەم بۆئەوەی سۆراغێکی (مەلاشوان) بزانم، هەم هەواڵی ببیستم و بزانم، پلانی داهاتووی هاوبیرانی سەرکردایەتی چییە، بڕیارمدا، سەری لە (سیتەک) بدەم.

گەڕان بەدوای هاوبیراندا

رۆژی (4. 7. 1981) بوو، بە ناوی سەیرانەوە، (ئاوات)ی دەزگیرانم و ماڵی خوشکم، لەگەڵ خۆم برد و چووین بۆ دەوروبەری (سیتەک). لە ئەو ناوە دابەزین و بە ناوی وێنەگرتنەوە، خۆمان سەرقاڵکردبوو، تا یەکێ پەیدادەبێ. هەرچەندە نەمدەزانی، پێشمەرگەکانی (پاسوک) لە کوێن، بەڵام زۆربەی کات، لە دەوروبەری (سیتەک) و سەربەی (دووکانیان) بوون. بیرم لە ئەوە کردەوە، بەڵکوو لە بن دەوەنێکەوە، پێشمەرگەیەکی (پاسوک) دەرپەڕێ و بیانبینم، تا هەواڵی بزانم. زۆر چاوەڕێمکرد و گەڕاین، هیچ کەڵکی نەبوو.

ئەم وێنەیە نزیک گوندی (سیتەک) گیراوە، دوای ئەوەی (ئاوات)م نیشانەکردبوو.

بەڵام پێش ئەوەی بگەینە (سیتەک)، پێشمەرگەیەک بە جلبکانیکەوە، دەستی لێ ڕاگرتم، دیاربوو، بەنزینی دەویست. هەر لە دوورەوە ناسیمەوە، (ئارلسی حەمەلاو) بوو. ئەو کاتە پێشمەرگەی (حسک) بوو. کاتی خۆی ساڵی (1974)، لە هێزی (خەبات) پێکەوە پێشمەرگە بووین. دابەزیم و یەکێمان ماچکرد. هەواڵی برادەرانی (پاسۆک)م لێ پرسی. گوتی: دوای ئەوەی لەگەڵ (یەکێتی) تێکچوون، هەموویان بۆ سەرکردایەتی گەڕانەوە و کەسیان لە ئەم ناوە نەماون. ئیدی بە نائومێدی لە ڕێی (دووکانیان)ەوە گەڕامەوە!

نامەی ملازم مەنسوور

(مەنسوور)، نامەیەکی بۆ ناردم و نووسیبووی: من لە ئەوی نەبووم و بە هیچ شێوەیە، ئاگام لە ئەو کوشتارە نییە. گەر لە ئەوێ بوومایە، نەمدەهێشت، ئەو کارە ڕووبدا. بەڵام سەبارەت پلانی ناهاتوویان و چۆن چارەسەری ئەو گرفتە گەورەیە دەکەن، هیچی بۆ نەنووسیبووم!
منیش تا ڕۆژی (11. 7)، چاوەڕێی (مەلاشوان)م کرد. بەڵام هیچ دەنگی نەبوو. ئیدی هیوابڕاوبووم. لەبەرئەوە سەرم لە ماڵی باوکی دا. باوکی بە دووچاوی پڕ لە فرمێسکەوە گوتی: (کەمال) ڕۆژی، تازە ناگەڕێتەوە. منیش دڵنیامکرد و گوتم: مەترسە، دێتەوە. کە هاتەوە، پێی بڵێ: مامۆستا (حوسێن) هاتبوو، چاوەڕێتدەکا.
ئەو برادەرانەی (یەکێتی)، زۆر بە هەڵە لە (پاسۆک) تێگەیشتبوون. وایاندەزانی، هەرچی ڕۆژێ لە ڕۆژان سووکە پەیوەندییەکی لەگەڵ (کاژیک)دا هەبووبێ، نەتەوەییانە بیربکاتەوە و لەگەڵ خۆیاندا نەبێ، ئیدی ئێستە لەگەڵ (پاسۆک)دا کاردەکا! بۆیە کۆمەڵێ نامەیان، بۆ چەن کەسێکی وەک (شوانی عوسمان فایەق، کاوسی عەزیزبەگ، عومەری حەمەشەمەیی ...) نووسیبوو، هەڕەشەیان لێ کردبوون، واز لە (پاسۆک) بێنن. ئەگینا دەیانکوژن!
لە ڕاستیدا، هیچیان کاریان لەگەڵ (پاسۆک) نەدەکرد. گەر (کاوس) و (عومەر)، ڕۆژێ لە ڕۆژان (کاژیک) بووبن، ئەوا (شوان) نەک لە (کاژیک) و (پاسۆک)دا نەبوو، بەڵکوو هەرگیز لە هیچ ڕێکخستنێکی دیکەی کوردی، (کوردستانیی) و (عێراق)یشدا، کاری نەکردووە!

بەرەو ئەورووپا

هەر لە ئەو ڕۆژەی (سەرومت) وڵاتی بەجێهێشتبوو، لە (نەمسا) گیرسابووەوە و جێگیربووبوو، پەیتاپەیتا نامەی بۆ دەناردم و هانیدەدام، بەرەو (ئەورووپا) بکشێم و خوێندنەکەم تەواوکەم. هەر زوو پێی ڕاگەیاندم، لە (یەکێتی سۆڤێت) بەڵێنیانداوە، چەن

کورسییەکی خوێندنیان بدەنێ. منیش دوای ئەو ڕووداوانە، یەکسەر لە چوونەدەرەوە پەشیمانبوومەوە و بڕیارمدا، تا زووە خۆم ڕزگارکەم و بەرەو دەرەوەی وڵات بڕۆم، کاتێ لە ئەوێ هەموو شتێکم بۆ ڕووندەبێتەوە، ئەو کاتە بڕیاری تەواوبدەم.

لە ئەو کاتەدا، بڕیاری گواستنەوەی زانکۆ دەرچووبوو، لە هەموو کۆلێژ و بەشەکاندا، لیژنەی گواستنەوە دامەزرابوو. منیش ئەندامی لیژنەی بەشەکەی خۆمان بووم. بە هیچ جۆرێ، مۆڵەتیان بە کەس نەدەدا، بە هیچ لایەکدا بڕوا. پەنام بۆ ڕەوانشاد دوکتۆر (خەسرەو شالی) برد و زۆر بە ئاشکرا، هەموو شتەکانم تێگەیاند. ئەویش گوتی: نووسراوێ بنووسە، با سەرۆکی بەش واژۆیکا، تا لە دواڕۆژدا، تووشی کێچەڵ نەبم. منیش هەر ئەو ڕۆژە، داواکارییەکم نووسی و بردم بۆ سەرۆکی بەشەکەمان. دوکتۆر (خالید) هەر خوێندییەوە. گوتی: ئەکەی نەکەڕێیتەوە، تۆ مامۆستایەکی باشی، بەڵێنت دەدەمێ، ساڵی داهاتوو، یارمەتیتدەدەم و لە ماستەر وەربگیرێی.

منیش گوتم: من چۆن زانکۆ بەجێدێڵم، تەنیا مۆڵەتی یەک مانگم دەوێ و بۆ مانگی هەنگوینێ، دەچم بۆ (بولگاریا). ئیدی یەکسەر ڕازیبوو.

دوکتۆر (خالید) وایدەزانی، لەبەرئەوە بۆ دەرەوەی وڵات هەڵدێم، چونکە لە ماستەر وەرنەگیراوم. نەیدەزانی، لە چی دەترسم و لە ناو چیدیکە ڕادەکەم! ناهەقی ناکرم، بە ئەو جەشنە بیربکاتەوە، چونکە کەس هیچی لە من نەدیبوو، هیچ جۆرە بەڵگەیەکیشم، بەدەستەوە نەدابوو. جگە لە ئەوەی (4) جار تاقیکردنەوەی ماستەرم، لە زانکۆی (سولەیمانی) دابوو، (7) جاریش لە بەشەکەی خۆمانەوە، ناوم بۆ سەرۆکایەتی زانکۆ و شالیارگەی خوێندنی باڵا لە (بەغدا) نێررابوو، تا پەسندی خوێندن لە وڵاتێکی دەرەوە پەیداکەم، بەڵام هەموو جارەکان وەرنەگیرام و هەر وەڵامیشیان نەدامەوە، وام لێهاتبوو، لەسەر ڕەتکردنەوە ڕاهاتبووم و هاوڕێکانم پێیان دەگوتم: مەگەر (11)ی ئازارێکی دیکە بێتەوە، لەماستەر وەرگیرێی، ئەگینا لە ئەوە پتر، پێویست ناکا، خۆت ماندووکەی!

پاشان دوکتۆر (خالید)، داواکارییەکەمی واژۆکرد، دوکتۆر (خەسرەو)یش زۆر پیاوانە، یارمەتیدام و لەبری ڕاگری کۆلێژی کشتوکاڵ و سەرۆکی زانکۆ، خێرا کارەکەی بۆ ڕاپەڕاندم.

چەن جارێکی دیکەش، ئیشم بە دوکتۆر (خەسرەو) بووە، هەر یارمەتیداوم. بۆ نموونە: ساڵی (1979)، داوای بڕوانامەیەکم بۆ هاوڕێیەم (حەمەقەرەداخی – حەمەدۆستان) لێ کرد، یەکسەر تێلیفۆنی بۆ تۆمارگەی زانکۆ کرد و بڕوانامەکەمان وەرگرت. سووڕیش دەیزانی، (حەمەدۆستان) دەچێ بۆ دەرەوە و ناگەڕێتەوە!

هەر ئەو شەوە، ترومبێلەکەم بە دراوسێکەیماڵی خەزوورم فرۆشت و هەموو ئیشەکانم جێبەجێکرد. بەیانی هاوڕێکانم (شوانی عوسمان فایەق، برایمی حەمەعەلی، کاوسی

عەزیز بەگ، نیهاد مەحموود، سەروەر عیزەت، رەفیقی حەلواچی و سەرداری برای سەروەت)، بە دوو ترومبیل، بەرەو (موسل) بەریکەوتین. دایکم و باوکم و (ئاوات)، شەو لە ماڵی ملازم (سدقی) هاوڕیم لە (گۆکجەلی) مانەوە. ئیمەش هەموومان چووینە ئوتێل و تا بەیانی، پیکەوە دانیشتین و خواردمانەوە.

بەیانی زوو، من و (ئاوات) لە (موسل)، سواری پاسە گەورەکان بووین. لە پەنجەرەکەوە چاوم لی بوو، دایکم و باوکم لەسەر شوشتەکە وەستابوون، هەردووکیان دەگریان. چونکە دەیانزانی، تا رەوشی (کوردستان) وابی، ناگەریمەوە و یەکدی نابینینەوە! ئیمە بە پاس، بەرەو (زاخۆ) دەرچووین، (شوان) و هاوڕی خۆشەویستەکانیشم، بە ترومبیل بە دوامانا هاتن. لە (زاخۆ) ئەوەی پیویستبوو، هەر زوو جیبەجیمانکرد و دوایش بۆ یادگار، (ئاوات) وینەیەکی گرتین.

وەستاوەکان لە راستەوە (سەردار موحەممەد ئەمین، حوسین موحەممەد عەزیز، رەوانشاد نیهاد مەحموود ئەمین، شوان عوسمان قایەق، برایمی حەمەعەلی). دانیشتووەکان (رەفیقی حەلواچی، سەروەت عیزەت و کاوس عەزیز)، لە باژگەکەی ابرایم خەلیل) گیراوە.

ئاخر ئەو سەردەمە، هێشتا هاورێیەتی و دۆستایەتی لەنێو کورددا پیرۆزبوو، بایەخ و شوێنی تایبەتی خۆی هەبوو، هاورێکان بە راستی هاوری بوون، لە ناخی دڵەوە یەکتریان خۆشدەویست. دڵسۆزی یەکدی بوون، کوری رۆژی تەنگانە و لیقەومان بوون، نەک وەک ئێستە، هیچ جۆرە پێوەندییەکی دۆستانەی پیرۆز نەماوە، هەر کەسی خەمی ژیانی خۆیەتی!

پاشان ماڵاواییم لە هاورێکانم کرد. (شوان) گریانی نەدەهات، بەڵام دەسی بە چاویەوە گرتبوو، دەیگوت: (شیخە) گیان، لیمان دووردەکەویتەوە. (نیهاد)یش گوتی: ئا ئا گوی مەدەری و مەکری! منیش لەلایەکەوە دڵم پربووبوو. لەلایەکی دیکەشەوە، پێکەنینم بە قسەکانی (نیهاد) دەهات!

ئیدی سواربووین و رۆژی (13. 7. 1981)، بە ئەو شێوەیە، (کوردستان)م بەجێهێشت. ماڵاوایم لە هەموو ئاسیاو و شتی کرد. لە کۆنتڕۆڵەکەی (برایم خەلیل) دەرچووین. هەر لە پردەکەی (زاخۆ) پەڕینەوە، پێمان نایە نێو خاکی باکووری (کوردستان) و دەوڵەتی داگیرکەری (تورکیا)وە، هەناسەیەکم هەڵکێشا و لە دڵی خۆمدا گوتم: ئۆخەی خوایە، چاک بەهەرزان لە دەس جەنگی چەپەڵی نێوخۆ و چنگونینۆکی خویناوی پر لە قینی، ئەو درندە کێوییانەی (بەعس) رزگارمبوو. ئای ئازادی و سەربەستی، چەن خۆش و پیرۆزن، بۆ دڵنیایی و هێمنی مرۆ، چەن پێویستن!

دواوتە و پوختەی مەبەست

بەشی هەرە زۆری بەرگی دووەمی بیرەوەرییەکانم، باسی بزووتنەوەی کوردایەتی و چالاکی رامیاری، سەردەمێکی دیاریکراوی تەمەنی لاویتیم دەکا و بۆ بیرەوەرییەکانی بزووتنەوەی کوردایەتیم تەرخانکردووە. بیرەوەری ئەو سەردەمانەی، کە لە نێوان ساڵانی (1970-1981)، کاری رامیاریم کردووە و بەسەر (4) سەردەمی جیاوازدا دابەشم کردووە:

1. (1970-1972) لە ریزەکانی (پارتی دیموکراتی کوردستان) کارمکردووە.
2. (1970- 1975) لە ریزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک)دا بووم.
3. (1974- 1975) لە ریزی شۆڕشی (11. 9. 1961) پێشمەرگە بووم.
4. (1976-1981) لە ریزەکانی ڕێکخستنی (پاسۆک)دا بووم.

بەڵام ئەمە ئەوە ناگەیەنێ، ئەم بیرەوەرییانە مێژووی سەرلەبەری ئەو پارت و ڕێکخراوانە بن، بەڵکوو تەنیا بیرەوەری و باری سەرنجی تایبەتی خۆمن، لە سەردەمە جیاوازەکانی ژیانی خەباتی نەتەوەیی و نیشتمانی خۆمدا تۆمارمکردوون. لە هەمان کاتیشدا، وەک چەمکێ لە مێژووی تێکۆشانی نەتەوەیی و چالاکی رامیاری گەلەکەم وان!

زۆر کەس پرسیاریانکردووە و بە شێوەیەکی بەردەوامیش دەپرسن: بۆچی (پاسۆک)، هەر لە ئەو قاوغە تەسکەی خۆیدا مایەوە، پەلوپۆی نەهاویشت، پێش نەکەوت و گەشەی نەکرد؟! لە وەلامدا دەلێم: رەنگە هۆ زۆربێ، بەلام گەر خوێنەر بە وردی، ئەم نووسینە بخوێنێتەوە، باش لە هەلسوکەوت و رەفتاری کادیرە پێشکەوتووەکانی وردبێتەوە، سەرنج لە پەیوەندی نێوان ئەندامانی سەرکردایەتی و باری دەروونییان بدا، ئەوا زۆر بە ئاسانی، وەلامی ئەو پرسیارانەی دەستەکەوی و گەلێ شتی بۆ ڕووندەبێتەوە!

بە داخەوە، ئەو (9) هاوبیرەی سالی (1976-1977)، لە هەر سێ دانیشتنەکانی یەکەمین کۆنفرانسی (پاسۆک)دا بەشداربوون، هەموویان نەماون، بەلکوو چواریان (ئازاد مستەفا، جەلالی حاجی حوسێن، قادر مستەفا و سەروەت موحەممەد ئەمین) کۆچیدواییانکردووە و مالاواییان لە خاکی نیشتمان کردووە، بەلام جگە لە خۆم، ئەو (4) هاوبیرەی دیکە (فەرهاد عەبدولقادر، شێرزاد فاتیح، عیرفان عەبدوللا و لیوا مەنسوور حەفید)، هێشتا لە ژیاندا ماون.

هیوادارم، ئەم بەرهەمە بە وردی بخوێننەوە، زۆر بە سنگێکی فراوان، بە دلێکی خاوێن و بە ویژدانەوە، باری سەرنجی تایبەتی خۆیان دەربڕن. گەر هەلەیەکی تێدابوو، بۆ مێژوو بۆم راستکەنەوە، یا گەر شتێکم بیرچووبوو، بیرمان بخەنەوە، تا وێنە راستینەکەی (پاسۆک)، لەبەر چاوی دۆست و دوژمن، بە شیاوی و کەموکووری نەمێنێتەوە، وەک خۆی چۆن بووە، وا پێشانی خوێنەر و نەوەکانی داهاتووی کورد بدری!

لە کۆتاییشدا دەلێم: ئەوەی ئاگام لێی بووە، ئەوەی بیرم مابوو، زۆر راشکاوانە تۆمارم کردوون. نە غەدرم لە کەس کردووە و نە بە خۆرایش، بە شانوبازووی کەسدا هەلمداوە. سوپاس بۆ خوا، ویژدانم ئاسوودەیە و درۆم لەگەل خودی خۆمدا نەکردووە!

هەزاران سلاو، لە گیانی پاکی رەوانشادانی نەتەوەکەم بێ، سەرکەوتن و سەربەرزیش، بۆ هێزی پێشمەرگە قارەمانەکانی (کوردستان) دەخوازم و هیوادارم، هەموومان لە سایەی دەسەلاتێکی نیشتمانپەروەری دلسۆزی کورددا، بە ئازادی و دیموکراسی، بە خۆشی و سەربەرزی بژین ...

لەگەل ڕێزی بێ ئەندازەمدا

* * *

گەڵوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی هەشتەم

ئەرشیفی بەڵگەنامەکان

بەڵگەنامەی ژمارە - 1

مێژووی پەیوەندیکردنم بە (کاژیک)ەوە

مێژووی پەیوەندی کاژیک

سڵاوێکی [illegible] :

دەتوانی نامەکەم کە بە بەرواری ٢/١٢/٩٧٠ پێ گەیشتەوە

زۆر پێ خۆشحاڵ بووم بەتایبەتی کە نامەکەشت [illegible] کاژیکی بە پەیوە بوو .

لەبەر ئەوە ئێمە وەڵامی ئەو پرسیارانەیە کە [illegible] :

١- لە بەرواری ١٨/١٠/٩٧٠ دا واتە (١٠) ساڵ پێش ئێستا [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (علی [illegible]) [illegible]

(دار المعلمین) [illegible]

[illegible]

[illegible] لە بەرواری ٢٠/١٠/٩٧٠ دا [illegible]

[illegible] (عبدالکریم [illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (نشرة [illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible]

بەڵگەنامەی ژمارە – 2

نامەی لیژنەی پێوەندیی کاژیک سەبارەت بە کوشتنی (کامل جەمال موختار)

بەڵگەنامەی ژمارە - 3

پرسەنامەی مەکتەبی یاریدەدەری سکرتێری گشتی (ی. ن. ک.)
سەبارەت بە سەرەخۆشی لە بنەماڵەی (نورەی مام برایم)

یەکێتی نیشتمانی کوردستان
مەکتەبی
یاریدەدەرانی سکرتێری گشتی

الاتحاد الوطني الكردستاني
مكتب
مساعدي الامين العام
ژمارە: ١٠٩
رێکەوت: ٣/ ٤/ ٢٠٠٨
کوردی: ١٤ [illegible] ٢٧٠٨

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان

بروسکەی سەرەخۆشی

بەڕێز/ بنەماڵەی خوالێخۆشبوو (مەقاڵ نوری کەریم)

ناسراو بە نوری مام برایم پێشمەرگەی دێرین و ماندوونەناس

برای کاک فەرەیدون کە بەکارەساتی دڵتەزێن کۆچی دوایی کردووە

بەبۆنەی کۆچی دوایی خوالێخۆشبوو (مەقاڵ نوری) ەوە،کە لە بنەماڵەیەکی ناودارو تێکۆشەرو نیشتمان پەروەر بووە.

بەناوی جەنابی (مام جەلال)ەوە پرسەو سەرەخۆشی ئاراستەی بنەماڵەکەتان دەکەین و داواکارین لە خوای گەورە سەبووری هەموو لایەک بدات و خوالێخۆشبوو بە بەهەشتی بەرین شاد بکات.

إنا لله وإنا إليه راجعون.

حەمەی فەرەج

یاریدەدەری سکرتێری گشتی

بۆ کاروباری کۆمەڵایەتی

بەڵگەنامەی ژمارە - 4

بلاوکراوەی سەرکردایەتی کاتیی (کاژیک)، ڕۆژی (21. 1. 1975)

ژمارە ٢

٥ ـ [illegible] سازمانی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible]

[illegible]
بکەن .

[illegible]
[illegible] کوردستانی

[illegible]
[illegible]

[illegible]

بڵاوكراوەی سەركردایەتی كاتیی (كاژیك)، ڕۆژی (25 .1 .1975)

... دەربارەی ... ئەم قۆناغەی كوردایەتی لە كوردستانی باشووردا

بەشی تێكۆشانی هەموو هێزە سیاسییەكانی كوردستانی باشوور
لە پێناوی هەموو ... لە هەر قۆناغێكدا
... گەلی كورد و هێزە سیاسییەكانی ...

بۆ تێكۆشەر ئەندامان و لایەنگرانی كاژیك لە كوردستانی باشووردا
... پێشكەش ...

[illegible]

سەرکەوا دەبن ، لە وڵاتدا بڵاودەبنەوە : ئەو پێشمەرگانەی لای من لە هەموو کۆمەڵە ئازا
یانە ئەکەن کامە شەڕ زۆر خوێناوی و سەختە بۆی بچن و کە ئەبێ ئەوپەڕی سەربەرزی
خۆیە پێیان ئەڵێن کاژیکی و تابێ دەبن ، بامە ئەمە توانیمان ئەو شەڕگەرە قارەمانانە
پێشمەرگە دەریکەین و گوێیشمان بەرەوەیدا . کاتێ گیانمان بۆ تۆ ئەبەخشین
و ملازم محمد مان چوون بۆ زیندوو ئەکرێنەوە تا پێیان بڵێین ئێوە کاژیکی نابـن

حەرمان بێنین لە پێشمەرگەیەتی .

هەڵبێکمانەدا بۆ یەکێتی هێزە سیاسییەکانی کوردستانی باشوور لە پێناوی
و کوردستاندا کە بە تەواوی یەکگرتوو بکەیت ، پەیوەستە بە گەورەی (ئیرار)
لە بەرپرسیارانی ئەم شۆڕشەی کوردستان بکەین کە هیچ لایەکمان رەخنە و گلەیـی
ایەتی نە دەخەینە سەر خۆمان و بەبەرگیان و بە دڵ دەیڕوومان هەرچی لە تواناماندا
ستە و ئەو رێگایە بکەین کە ئێمان ئەهێنێتە سەرکەوتنی شۆڕشەکەمان بە سەرۆکایەتـی

وە پەیوەستە برا شۆڕشگێڕەکانی لقی کوردستان (قیادەی مەرکەزی) و کە هێزێکی
باشووردا وەکو هەر تێکۆشەرانێکی عەقاندی لە پێناوی بیروباوەڕیکدا تێکۆشانی ناسکی
انەی ئێستای کوردستان بخەنە بەرچاو و لەبەر رووناکی ئەو گرانەی لە خۆمانـدا
ئەم کاتە وەشۆڕشی کوردستان کە پێویستی بە یەکگرتنی تێکۆشانی هەموو لایەکـی
ناماسەکانی ئەم قۆناغەی هەیە ، با کێ بزانن لە گەڵ هەموو لایەکی دڵسۆزدا سۆ ئەم
حوێنن . با هەر لە ئێستاوە لە سەرەتای پلەکانی بەسەنەلە رزگاریماندا
ریدا هەر کارەساتانە بیبڕین کە بە خۆی لێکدەرکەوتنەوە و دوژمنایەتی کردنی بەدگەر
سیاسییەکانی وولاتەکەبە سەر خەڵکی وڵاتەکە ئێت .
راستەقینین لە گەڵ ئەو ترۆشمانەدا کە بەرزیان ئەکەینەوە و گلەیی و سزای مێژووی
خوی نە خەینە سەر خۆمان .

سەرکەوتوو بێت تێکۆشانی لە بەدیهێنانی ئامانجی ئەم قۆناغەیدا لە کوردستانی
باشوور کە (... زاتی راستەقینە بۆ کوردستانی باشوور) . .

سەرکەوتن بۆ بیروباوەڕی بەرزی کاژیکی
مردن بۆ دوژمنانی

سەرکردایەتی هەرێمی باشوور
کاژیـــک

١٩٧٦/٨/٢٤
٢٥٨٦/١١/٥

(کۆمەڵی ئازادی و ژیانەوە و یەکێتی کورد

بەڵگەنامەی ژمارە - 5

پسوولەی ئیستیخبارات

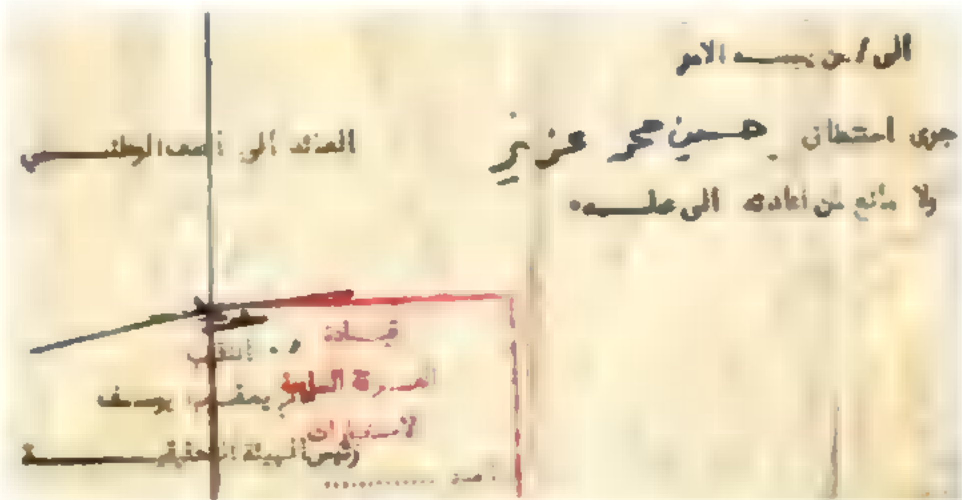

الى / من يهمه الامر

جرى استجواب حسين محمد عزيز

ولا مانع من اعادته الى عمله.

الانقلاب

يوسف

رئيس الهيئة التحقيقية

بەڵگەنامەی ژمارە - 6

بڕوانامەی دەرچوونی زانکۆ

جامعة السليمانية

بناء على اكمال حسين محمد عزيز

مناهج الدراسة المقررة واجتيازه الامتحانات

المطلوبة من كلية الزراعة تقرر منحه

درجة البكالوريوس بتقدير

جيد وذلك في ١٣٩٦.٦.٢٨ هجرية الموافق ١٩٧٦.٦.٢٦ ميلادية

بەڵگەنامەی ژمارە - 7

کوردستان بۆ کورد — بەکیانی بۆ گەل

كردستان للاكراد — السيادة للشعب

الكاژيكنامه

فلسفة حزب كاويك في سطور

الطبعة العربية الاولى

من منشورات القيادة المركزية

لحزب كاويك

٢٥٨٣ ك – ١٩٧١ م

K A J Y K N A M E

Glimpse of K A J Y K Ideology

1. Arabic Edition

Booklet given out by the Kurdish

K A J Y K Party

2583 K. - 1971 AD

بەڵگەنامەی ژمارە - 8

ساڵی (1977) دامەزراندن لە زانکۆ

بسم الله الرحمن الرحيم

الجمهورية العراقية

وزارة التعليم العالي والبحث العلمي

جامعة السليمانية

مديرية التسجيل العامة

العدد / ١١٩٤١

التاريخ / ٧ / ٨ / ١٩٧٦

الى / السيد .... حسين محمد عزيز

اشارة الى كتاب رئاسة جامعة السليمانية / مكتب السيد الرئيس المرقم س ٦٨٨ في ٢/٨/١٩٧٦.
يرجى اعلامنا عن موقفك من الخدمة العسكرية (معفو ، دافع بدل نقدي ، مؤجل ، خاضع للخدمة) ليتسنى لنا مفاتحة وزارة التعليم العالي والبحث العلمي لغرض تعيينك في الجامعة .

علي احسان احمد صابر

م. المسجل العام

نسخة الى /

رئاسة جامعة السليمانية / مكتب السيد الرئيس - كتابكم اعلاه للتفضل بالاطلاع / مع الشكر

دائرة تجنيد .... السليمانية .... / يرجى اعلامنا عن موقف المومأ اليه من الخدمة العسكرية علماً بأنه من مواليد ١٩٥٠

ملفة الطالب الشخصية

الصادرة

بسم الله الرحمن الرحيم

الجمهورية العراقية

وزارة التعليم العالي والبحث العلمي

رئاسة جامعة السليمانية

مديرية الذاتية

الذاتية

العدد / ٦ / ٥ / [illegible]

التاريخ / ١٣ / [illegible]

أمر جامعي

م/ تعيين مساعد مدرس

بناءً على موافقة وزارة التعليم العالي والبحث العلمي بموجب كتابها المرقم ١١ / [illegible] في ٢٩/١٠/[illegible] بصدد تعيين [illegible] ولتوفر كافة الشروط القانونية المطلوبة في المادتين السابعة والتاسعة من قانون الخدمة المدنية رقم [illegible] لسنة ١٩٦٠ .

تقرر تعيين السيد حسين محمد عزيز الحاصل على شهادة البكالوريوس علوم في (الزراعة المحاصيل الحقلية) بدرجة [illegible] في كلية الزراعة بجامعة السليمانية بوظيفة مساعد مدرس في كلية الزراعة [illegible] براتب اسمي قدره [illegible] ويعتبر [illegible] تحت التجربة لمدة سنة واحدة في خدمة فعلية اعتباراً من تاريخ مباشرته .

الدكتور [illegible]

رئيس الجامعة

نسخة منه إلى /

- وزارة التعليم العالي والبحث العلمي / الدائرة الإدارية / مديرية [illegible]
- وزارة المالية / مديرية الميزانية العامة
- وزارة التخطيط / الجهاز المركزي [illegible]
- رئاسة ديوان الرقابة المالية
- مكتب السيد الرئيس
- عمادة كلية الزراعة / الذاتية / [illegible]
- مديرية الذاتية / الذاتية / [illegible]
- مديرية الحسابات
- مديرية [illegible]
- مديرية الحقوق
- شعبة [illegible] والنشر
- [illegible]
- ملفة الكتب الصادرة
- السيد حسين محمد عزيز

[illegible] ٦/١٦/[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

الجمهورية العراقية

جامعة السليمانية

عمادة كلية الزراعة

الذاتية

العدد / ١١/ ب/ ح/ ٧٠٥

التاريخ ١٤/ ٦/ ٢٠٠٢

((امر اداري))

الموضوع/ مباشرة وتنسيب

استناداً الى ما جاء بالامر الجامعي المرقم ٦/ص/ [illegible] في ١٣/٦/٢٠٠٢ الصادر عن رئاسة الجامعة / مديرية الادارية / الذاتية المتضمن تعيين [illegible] محمد عزيز بوظيفة (مساعد مختبر) في كليتنا .

باشر المومى اليه بوظيفته بتاريخ ١١/٦/٢٠٠٢ [illegible] وتنسيبه الى قسم الانتاج النباتي اعتباراً من تاريخ مباشرته .

الدكتور [illegible] روخي [illegible] الي

ع . العميد

نسخة منه الى :-

- وزارة التعليم العالي والبحث العلمي / الدائرة الادارية / مديرية الافراد
- وزارة المالية / مديرية الميزانية العامة
- وزارة التخطيط / الجهاز المركزي للاحصاء / دائرة الاحصاء الاجتماعي
- رئاسة ديوان الرقابة المالية
- رئاسة الجامعة / مكتب الرئيس
- رئاسة الجامعة / مديرية الذاتية / الذاتية / امركم الجامعي المشار اليه اعلاه .
- رئاسة الجامعة / مديرية الذاتية / الم[illegible]
- رئاسة الجامعة / مديرية الحسابات
- رئاسة الجامعة / مديرية الاحصاء والتخطيط
- رئاسة الجامعة / مديرية الحقوق
- رئاسة الجامعة / شعبة الاعلام والنشر
- قسم الانتاج النباتي / كتابكم المؤرخ في ١٦/ ١/ ٢٠٠٢ .
- شعبة الذاتية
- الاضبارة الشخصية
- ملفة الكتب الصادرة
- السيد حسين محمد عزيز .

بەڵگەنامەی ژمارە - 9

بڕوانامەی خولی مەشقکردن لە (بەغدا)

وزارة الزراعة والإصلاح الزراعي

[illegible]

شهادة

لقد اشترك السيد [illegible] الملصقة صورته أعلاه بالدورة التدريبية الخاصة في تكنولوجيا وحلج القطن [illegible] وأجتازها بنجاح بتاريخ ٢٧/١٠/١٩٧٧

ولأجله منح هذه الشهادة

بەرهەمە بڵاوکراوەکانی نووسەر

زمانەوانیی

01. سەلیقەی زمانەوانی و گرفتەکانی زمانی کوردی، چ1، سولەیمانی، 1999، چ2، سولەیما، 2005، ل 591.

02. هێندێ بابەتی زمانەوانی و ویژەیی، بەرگی 1، چ1، 2006، ل 297 .

03. هێندێ بابەتی زمانەوانی و ویژەیی، بەرگی 2، چ1، 2015، ل 204 .

04. هێندێ بابەتی زمانەوانی و ویژەیی، بەرگی 3، چ1، 2019، ل 202 .

ویژە

05. یەقتووت و زمرووتی کوردیی، بەرگی1، چ1، سولەیمانیی، 2003، ل271.

06. یەقتووت و زمرووتی کوردیی، بەرگی2، چ1، سولەیمانیی، 2004، ل 227.

07. یەقتووت و زمرووتی کوردیی، بەرگی3، چ1، سولەیمانیی، 2007، ل 317 .

08. یەقتووت و زمرووتی کوردیی، بەرگی4، چ1، سولەیمانیی، 2013، ل 529

09. یەقتووت و زمرووتی کوردیی، بەرگی5، چ1، سولەیمانیی، 2015، ل 757.

ڕۆژنامەنووسیی

10. پێنج کاتژمێر لەگەڵ ئیبراهیم ئەحمەد، چ1، سوید، 1995، چ2، سولە، 1996، چ3، سولە.، 2002، ل 139.

11. نامەیەکی درێژ بۆ نەوشیروان مستەفا، چ1، سوید، 1995، چ2، سولەیمانیی2006، ل 70.

21. خولانەوە لە بازنەیەکی بۆشدا، چ1، سوید، 1997، چ2، سولەیمانیی، 2002، ل 165.

13. سنووری قەدەغەکان مەشکێنن، چ1، سولەیمانی، 2003، ل 202، چ2، سولەیمانی، 2004، ل 249.

یاد و بیرەوەریی

14. مەسعود موحەممەد و دوو دیداری دۆستانە، چ1، سولەیمانی، 2002، ل 81.

15. شێرکۆ بێکەس، یاد و بیرەوەری، چ1، سولەیمانی، چاپخانە سیما، 2013، ل 296.

16. بارانی خوێن و بای مەرگ، چ1، چاپخانەی موکریان، هەولێر، 2015، ل 210.

17. گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم، ب 1، چ1، چاپخانە سیما، سولەیمانی، 2015، ل370.

18. دوکتۆر کوێنۆ عەلی، یاد و بیرەوەری 46 ساڵی تەمەن، چ1، سولەیمانی، چاپخانە کارۆ، 2017، ل 106

19. گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم، ب 2، چ1، چاپخانە کارۆ، سولەیمانیی، 2017، ل 370.

ساتیر

20. بەڵێ لێکۆڵینەوە و ڕەخنە نەک شێواندنی ڕاستی، چ1، سوید، 1996، ل 53.

21. خلتەی بیرێکی ژاراویی، چ1، سولەیمانی، 2000، ل 296

22. دیدی نەتەوەیی و نانەتەوەیی، چ1، سولەیمانی، 2007، ل 336

23. نووسەری ساختە، چ1، سولەیمانی، 2008، ل 263.

کۆمەڵناسیی

24. ڕۆڵی سیستێمی بنەماڵە لە بزاڤی ڕزگاریخوازی نیشتمانیی کوردستاندا، چ1، سوید، 1997. چ2، سولە.. 2001.

25. ئێمە بۆ وایین، چ1، چاپخانەی سیما، سولە..2003، ل 233.

26. دەربارەی کێشەکانی خۆشەویستی و ژیانی هاوسەری، چ1، چاپخانەی سیما، سولەیمانی، 2011، ل 100.

مێژوو

27. کورد و شۆڕش و هەڵی مێژوویی، چ1، سوید، 1996. چ2، کوردستان، 2000، ل 351.

28. پەیمانێکی ڕەش و ڕۆژێکی سوور، چ1، سولەیمانی، 2003، ل 121.

جوگرافیا و جیۆپۆلیتیک

29. گرفتە سەرەکییەکانی کورد، چ1، سوید، 1998. چ2، سولەیمانی، 2000، ل 82

30. شەکرە شارەکەم سولەیمانی، چ1، سولەیمانی، 2003، ل 151.

ڕامیاریی و نەتەوەیی

31. دەربارەی پرۆژەکەی یەکێتی نیشتمانیی کوردستان، چاپی1، سوید، 1994، ل 32.

32. دوا پرۆژە، چ1، سوید، 1994، ل 11.

33. پێنج وتاری غەمگین، چ1، سوید، 1994، ل 77.
34. دیموکراسی، ئایدیۆلۆژی و جەنگی نێوخۆ، چ1، سوید، 1994، ل 84.
35. ململانێی ئایدیۆلۆژی لە کوردستاندا، چ1، سولەیمانی، 1993، چ2، سوید، 1995، ل 125.
36. فیدرالیزم و دەوڵەتی فیدرال، چ1، سوید، 1996، چ2، سولەیمانی، 1996، چ3، سولە، 2004، ل 142.
37. ئۆجەلان ئەزموونێکی نوێ و پەندی مێژوویی، چ1، سوید، 1999، چ2، سولە، 1999، ل 104.
38. حەوت گوتاری قەدەغەکراو، چ1، چاپخانەی ئەزمەر، سولە.، 2004، ل 122.
39. برایەتی درۆزنانە، چ1، چاپخانەی سیما، سولە.، 2005، ل 223.
40. کورد و کێشەی کەرکووک، چ1، چاپخانەی سیما، سولە.، 2005، ل 135.
41. دۆزەخی ژێردەستی، چ1، چاپخانەی سیما، سولە.، 2006، ل 189.
42. هێندێ پەتای کوردکوژ، چ1، چاپخانەی سیما، سولە.، 2009، ل 204.
43. بزووتنەوەی گۆڕان بەرەو کوێ؟ چ1، چاپخانەی سیما، سولە.، 2010، ل 90.
44. کێشەی کورد و ئایندەی کوردستان، چ1، چاپخانەی سیما، سولە.، 2013، ل 198.
45. غەمە گەورەکەی نیشتمان، چ1، چاپخانەی کارۆ، سولە.، 2019، 300.

* * *

بەرهەمەکانی داهاتووی نووسەر

- نەورۆز و کورد
- ئایین و نەتەوایەتی.
- کورد و ئایین.
- مەلۆیەك لە خەرمانی بیری نەتەوەیی کوردی.
- جیۆپۆلیتیکی کوردستان
- کورد و بزووتنەوەی دیموکراسی.
- ناکۆکی و ناپاکی لە مێژووی کوردا
- گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم، بەرگی 3.
- چاوپێکەوتنەکانم لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکاندا.

* * *

بەرهەمە بڵاوکراوەکانی نووسەر (1993 - 2015)

دوکتۆر حوسێن موحەممەد عەزیز

(زمانەوانی، وێژە، ڕۆژنامەنووسی، پەروەردە، ماف، کۆمەڵناسی، مێژوو، جوگرافیا و جیۆپۆلیتیک، ڕامیاری و نەتەوەیی)

پوختەی ناسنامەی نووسەر

ساڵی (1950)، لە شارۆچکەی (پێنجوێن) لەدایکبووە. هەموو قۆناغەکانی خوێندنی، لە شاری (سولەیمانیی) تەواوکردووە. ساڵی (1976)، لە کۆلێژی کشتوکاڵی زانکۆی سولەیمانیی، بە پلەی بەرز دەرچووە و هەر لە هەمان کۆلێژ، بە مامۆستا دامەزراوە. پاشان لەبەر گەلێ هۆی تایبەتی، رووی لە دەرەوەی وڵات کردووە و لە (یەکێتیی سۆڤیَت) گیرساوەتەوە. تا سەرەتای ساڵی (1987)، بڕوانامەی دوکتۆرای بە پلەی بەرز، لە زانستی کشتوکاڵدا وەرگرتووە. لە ساڵی (1988)یشەوە، وەك پەنابەری ڕامیاریی لە (سوید) ژیاوە.

هەر لە سەرەتای لاوێتیشەوە (1963)، لە ڕیزەکانی (ی. ق. ك.) و (پ. د. ك.)دا، تێکەڵی کاری ڕامیاریی و خەباتی کوردایەتی بووە. پاشان ساڵی (1970)، لە ڕیزەکانی (کاژیک) و (پاسۆك)دا، درێژەی بە خەبات و چالاکی ڕامیاریی و نەتەوەیی داوە. تا دوا جار، لە ساڵی (1981)ەوە و تا ئەوڕۆش، بە تەواوی وازی لە کاری پارتایەتی هێناوە و ئەندامی هیچ جۆرە پارتێکی ڕامیاریی نییە.

نووسەر تا ئێستە، بە دەیان گوتاری لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی نێوەوە و دەرەوەی وڵاتدا بڵاوکردووەتەوە. پتر لە (50) کۆڕی ڕامیاریی، نەتەوەیی، زمانەوانیی، ویژەیی و کۆمەڵایەتی، لە وڵاتەکانی (ئەورووپا) و (کوردستان) گرتووە. (45) نامیلکە و پەرتووکی بڵاوکردووەتەوە و بە هەمووشی (10. 502) لاپەڕەی نووسیوە.

ساڵی (2005)، بە یەکجاری گەڕاوەتەوە بۆ (کوردستان)، لە زانکۆی (سولەیمانیی) بە مامۆستا دامەزراوەتەوە. ساڵی (2007)، سەرنووسەر و ئیپرسراوی زمانەوانیی گۆڤاری (چەرمۆ) بووە، کە گۆڤارێکی وەرزانەی ڕازاوەی ڕەنگینی ئەکادیمیی، کۆمەڵایەتیی و کەلتووریی بوو. فاکەڵتی زانستە کشتوکاڵییەکانی زانکۆی سولەیمانیی، بە زمانی کوردیی دەریدەکرد و تا ساڵی (2016) خانەنشینکراوە، (28) ژمارەی لێ دەرکردووە. هەروەها ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری (ڕیحانە) بوو. کۆلێژی پزیشکی زانکۆی سولەیمانیی، بە زمانی کوردیی دەریدەکرد و لەبەر بێ پارەیی، تەنیا (2) ژمارەی لێ دەرچوو.

پوختەی ناسنامەی نووسەر

سالی (1950)، لە شارۆچکەی (پێنجوێن) لەدایکبووە. هەموو قۆناغەکانی خوێندنی، لە شاری (سولەیمانیی) تەواوکردووە. سالی (1976)، لە کۆلێژی کشتوکاڵی زانکۆی (سولەیمانیی)، بە پلەی بەرز دەرچووە و هەر لە هەمان کۆلێژ، بە مامۆستا دامەزراوە. پاشان لەبەر گەلێ هۆی تایبەتی، ڕووی لە دەرەوەی وڵات کردووە و لە (یەکێتی سۆڤیەت) گیرساوەتەوە. تا سەرەتای سالی (1987)، بڕوانامەی دکتۆرای بە پلەی بەرز، لە زانستی کشتوکاڵدا وەرگرتووە. لە سالی (1988) بەمەوە، وەک پەنابەری ڕامیاریی لە (سوید) ژیاوە.

هەر لە سەرەتای لاوێتییەوە، لە ڕیزەکانی (ی. ق. ک.) و (پ. د. ک.)دا، تێکەڵی کاری ڕامیاریی و خەباتی کوردایەتی بووە. پاشان سالی (1970)، لە ڕیزەکانی (کاژیک) و (پاسۆک)دا، درێژەی بە خەبات و چالاکیی ڕامیاریی و نەتەوەیی داوە. تا دوا جار، لە سالی (1981)ەوە و تا ئەمڕۆش، بە تەواوی وازی لە کاری پارتایەتی هێناوە و ئەندامی هیچ جۆرە پارتێکی ڕامیاریی نییە.

نووسەر تا ئێستە، بە دەیان گوتاری لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی ناوەوە و دەرەوەی وڵاتدا بلاوکردووەتەوە، پتر لە (50) کاری ڕامیاریی، نەتەوەیی، زمانەوانیی، ڕەخنەیی و کۆمەڵایەتی، لە وڵاتەکانی (ئەورووپا) و (کوردستان) کردووە. (43) نامیلکە و پەرتووکی بلاوکردووەتەوە و بە هەمووشی نزیکەی (10) هەزار لاپەڕەی نووسیوە.

سالی (2005)، بە یەکجاری گەڕاوەتەوە بۆ (کوردستان)، لە زانکۆی (سولەیمانیی) بە مامۆستا دامەزراوەتەوە و پاشان سالی (2016) خانەنشینکراوە. سالی (2007)، سەرنووسەر و لێپرسراوی زمانەوانیی گۆڤاری (چەرمۆ) بووە، کە گۆڤارێکی وەرزانەی ڕازاوەی ڕەنگینی ئەکادیمیی، کۆمەڵایەتی و کەلتووریی بوو، فاکەڵتی زانستە کشتوکاڵییەکانی زانکۆی سولەیمانیی، بە زمانی کوردیی دەریدەکرد و تا خانەنشینبوونی، (28) ژمارەی لێ دەرکردووە.

The Fallen Leaves of the Tree of My Age

Dr. Hussein M. Aziz

2018 -2718